

สรุปทเรียนการดำเนินงาน
และกิจกรรมของ Key actors
ในการลดปัจจัยเสี่ยง
และการเพิ่มปัจจัยเสริมใน
พื้นที่ภาคใต้

สรุปบทเรียนการดำเนินงาน
และกิจกรรมของ Key actors
ในการลดปัจจัยเสี่ยง
และการเพิ่มปัจจัยเสริมใน
พื้นที่ภาคใต้

สรุปบทเรียนการดำเนินงาน และกิจกรรมของ Key actors ในการลดปัจจัยเสี่ยง และการเพิ่มปัจจัยเสริมใน พื้นที่ภาคใต้

บรรณาธิการ

รศ.ดร.ขนิษฐา นันทบุตร

ผศ.ดร.พีรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย

กองบรรณาธิการ

นางไพรินทร์ ยอดสุบัน

นายกิตติพงศ์ ชัยมนัสกุล

นางสาวฟาติมะห์ สาเต็ง

อ.ดร.นิชาศล บุญผา

นางสาววโรชา ศรีเจริญ

อ.ดร.อรุณฉวี ใจเที่ยง

นายณัฏรอน บินเจ๊ะเลาะ

ข้อมูลและเนื้อหา

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	อ.ทุ่งหว้า	จ.สตูล
องค์การบริหารส่วนตำบลบาละ	อ.กาบัง	จ.ยะลา
องค์การบริหารส่วนตำบลบาโงย	อ.รามัน	จ.ยะลา
องค์การบริหารส่วนตำบลตะเปาะเยาะ	อ.ยี่งอ	จ.นราธิวาส
องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน	อ.สุคีริน	จ.นราธิวาส
องค์การบริหารส่วนตำบลแว้ง	อ.แว้ง	จ.นราธิวาส
องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปู่	อ.ศรีบรรพต	จ.พัทลุง
องค์การบริหารส่วนตำบลบาเระเหนือ	อ.บาเจาะ	จ.นราธิวาส
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก	อ.ปะนาเระ	จ.ปัตตานี
เทศบาลตำบลรีอเสาะ	อ.รีอเสาะ	จ.นราธิวาส
องค์การบริหารส่วนตำบลโต๊ะเต็ง	อ.สุโหงปาตี	จ.นราธิวาส
ตำบลทุ่งสง	อ.นาบอน	จ.นครศรีธรรมราช
ตำบลเกาะขันธุ์	อ.ชะอวด	จ.นครศรีธรรมราช

กราฟิก design สำหรับแผนภาพ

นางสาวกัลลียา บวชเดช	อบต.นาทอน	อ.ทุ่งหว้า	จ.สตูล
นางสาวพัชริน จันทรา	อบต.นาทอน	อ.ทุ่งหว้า	จ.สตูล
นางสาวเกศิณี ทองบุญชู	ตำบลเกาะขันธุ์	อ.ชะอวด	จ.นครศรีธรรมราช
นางสาวศศิมา ประเวระไพ	ตำบลเกาะขันธุ์	อ.ชะอวด	จ.นครศรีธรรมราช
นางสาวชุนีรา สาเหมาะ	อบต.บาละ	อ.กาบัง	จ.ยะลา
นางสาวนุรฮัยนิง ตือระ	อบต.บาละ	อ.กาบัง	จ.ยะลา
นางสาวฮาลิม สาเหมาะ	อบต.บาละ	อ.กาบัง	จ.ยะลา
นางสาวนัตยา สุกแก้ว	อบต.บึงคอกไห	อ.ลำลูกกา	จ.ปทุมธานี
นางสาวพยอม อินแจ้	อบต.คอรุม	อ.พิชัย	จ.อุตรดิตถ์
นายจิตรกร สอาด	อบต.ทุ่งโพ	อ.หนองฉาง	จ.อุทัยธานี
นายบัณฑิต ชำนิศาสตร์	อบต.หนองชุมพลเหนือ	อ.เขาย้อย	จ.เพชรบุรี
นายมงคล แซ่ฮุ้น	อบต.แม่ปะ	อ.แม่สอด	จ.ตาก
นายวันชัย บัวภาค	เทศบาลตำบลพุดเตย	อ.วิเชียรบุรี	จ.เพชรบูรณ์
นายสุเทพ มุชอ	อบต.แว้ง	อ.แว้ง	จ.นราธิวาส
นายนอร์ฮาฟิส เจ๊ะหลง	อบต.แว้ง	อ.แว้ง	จ.นราธิวาส
นายฤทธิยา เพชรพันธ์	ทต.รีอเสาะ	อ.รีอเสาะ	จ.นราธิวาส
นายไพโรจน์ พวงทอง	โครงการขับเคลื่อนพิษณุโลกอาหารปลอดภัย	อ.เมืองพิษณุโลก	จ.พิษณุโลก
นายปัญญา พงษ์ถาวร	ศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน		

คำนำ

การประชุมเวทีสุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่น วาระลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพและเพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพะ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๓-๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองธานี จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่เรียนรู้นวัตกรรมหรืองานเด่นของสุดยอดผู้นำ (Key Actors) จากกลุ่มหรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงานในพื้นที่ พร้อมทั้งได้วิเคราะห์เทียบเคียงการดำเนินงานกับพื้นที่ตนเอง เพื่อสะท้อนให้เห็นรูปแบบการดำเนินงาน ความแตกต่างของกลไกการจัดการพื้นที่และนำสู่จินตนาการการต่อยอดงานตัวเองได้

หนังสือสรุปบทเรียนนวัตกรรมหรืองานเด่นที่ขับเคลื่อนโดยสุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่นของพื้นที่ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางประกอบด้วยเนื้อหา ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ภาพรวมที่แสดงนวัตกรรมหรืองานเด่นใน ๕ ประเด็นและภาพรวมสุดยอดผู้นำจากกลุ่มและองค์กรที่ขับเคลื่อนงานของแต่ละประเด็น ส่วนที่ ๒ แผนภาพแสดงภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่นของผู้นำจากกลุ่มและองค์กรที่ขับเคลื่อนงานในแต่ละพื้นที่จำนวน ๗๓ ภาพ และส่วนที่ ๓ Factsheet สรุปบทเรียนที่แสดงเนื้อหาในแผนภาพจำนวน ๖๒ เรื่องจากพื้นที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งหมด ๑๒ พื้นที่ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้อง จะสามารถนำไปเป็นเอกสารประกอบการเรียนรู้ สำหรับเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ห้อยยกกลุ่มจังหวัดภาคกลางในการประชุมสุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่นในครั้งนี้และนำไปต่อยอดและพัฒนางานในพื้นที่ตนเองในอนาคตต่อไปได้

ขนิษฐา นันทบุตร และคณะ
กันยายน ๒๕๖๑

สารบัญ

คำนำ	๓
บทนำ	๑๑

สรุปบทเรียนที่แสดงเนื้อหา ประเด็น “ดูแลเด็กปฐมวัย...โดยชุมชนท้องถิ่น”

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน	๑๘
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์	๒๓
ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบาละ	๒๕
ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบาโงย	๓๑
องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๓๕
กองทุนสวัสดิการชุมชน (อปท)	๓๘
ชมรมควบคุมโรค	๔๑
อาสาสมัครแม่	๔๓
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาทอน	๔๖
อาสาสมัครแม่	๔๘
ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	๕๒

สรุปบทเรียนที่แสดงเนื้อหา ประเด็น “สูงวัยสร้างเมือง...ปฏิบัติการ ๕อ. ๕ก.”

กองทุน Long term care	๕๘
โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุเทศบาลตำบลรือเสาะ	๖๒
โรงเรียนผู้สูงอายุบาโงยซื่อญาติ	๖๖
โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแว้ง	๗๐
คลินิกโรคเรื้อรัง ศูนย์แพทย์ชุมชนโรงพยาบาลรือเสาะ	๗๓
ทีมหมอครอบครัวดูแลที่บ้าน	๗๗
กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลบาละ	๘๐
กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุตำบลแว้ง	๘๓
กลุ่มออกกำลังกาย	๘๖
ชมรมผู้สูงอายุตำบลบาละ	๘๘

สรุปบทเรียนที่แสดงเนื้อหา ประเด็น “ชุมชนท้องถิ่น...ไม่ทอดทิ้งกัน”

กองสวัสดิการสังคม	๙๕
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบลาละ	๙๙
องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๑๐๒
องค์การบริหารส่วนตำบลบาไย	๑๐๕
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบาไย	๑๐๙
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแว้ง	๑๑๒
องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๑๑๕

สรุปบทเรียนที่แสดงเนื้อหา ประเด็น “สร้างภูมิ...คุ้มกัน”

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๒๑
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๒๕
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๒๙
องค์การบริหารส่วนตำบลไต่เต้แดง	๑๓๒
เครือข่ายปราชญ์เกษตร	๑๓๖
องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๑๓๙
คณะกรรมการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ๑๐	๑๔๑
คณะกรรมการพัฒนาตำบล	๑๔๖
องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน	๑๕๐
คณะกรรมการหมู่บ้าน	๑๕๓
องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๑๕๖
กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่	๑๖๐
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๖๓
องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน	๑๖๗
องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๑๗๐
กลุ่มมีสียัดส่งเสริมสุขภาพ	๑๗๔
กลุ่มมีสียัดส่งเสริมสุขภาพ	๑๗๗
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สว.นอก	๑๘๑
คณะกรรมการหมู่บ้าน	๑๘๔
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๘๗
ศูนย์เรียนรู้พลังงานหมุนเวียน	๑๙๑
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๙๔

สรุปบทเรียนที่แสดงเนื้อหา ประเด็น “อาหารมั่นคง...ชุมชนปลอดภัย”

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบล (ศบ.กต.) และ ศตย.	๒๐๑
กลุ่มเกษตรกรต้นแบบ	๒๐๔
แหล่งเรียนรู้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบาระเหนือ	๒๐๗
เครือข่ายเลี้ยงแพะลุ่มพินิจ	๒๑๑
ห้องที่สู่การจัดการระบบอาหารชุมชนอย่างยั่งยืน	๒๑๔
กองทุนข้าวสาร	๒๑๘
ธนาคารหมู่บ้าน	๒๒๑
กองทุนพลิกนาร้าง	๒๒๕
โรงเรียนพอเพียง	๒๒๗
โครงการอาหารกลางวันเพื่อเด็ก (โรงเรียนบ้านวังเจริญราษฎร์)	๒๓๐
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร	๒๓๓
ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๒๓๖

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่ ๑.๑	ภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่น ประเด็น “ดูแลเด็กปฐมวัย...โดยชุมชนท้องถิ่น”	๑๖
ภาพที่ ๑.๒	ภาพรวมสุดยอดผู้นำชุมชนจากกลุ่มหรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงาน ประเด็น “ดูแลเด็กปฐมวัย...โดยชุมชนท้องถิ่น”	๑๗
ภาพที่ ๑.๒.๑	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน	๑๘
ภาพที่ ๑.๒.๒	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์	๒๒
ภาพที่ ๑.๒.๓	ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบาระ	๒๔
ภาพที่ ๑.๒.๔	ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบาโจ	๓๐
ภาพที่ ๑.๒.๕	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๓๔
ภาพที่ ๑.๒.๖	กองทุนสวัสดิการชุมชน (อปท)	๓๗
ภาพที่ ๑.๒.๗	ชมรมควบคุมโรค	๔๐
ภาพที่ ๑.๒.๘	อาสาสมัครแม่	๔๒
ภาพที่ ๑.๒.๙	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาทอน	๔๕
ภาพที่ ๑.๒.๑๐	อาสาสมัครแม่	๔๘
ภาพที่ ๑.๒.๑๑	ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	๕๑
ภาพที่ ๒.๑	ภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่น ประเด็น “สูงวัยสร้างเมือง...ปฏิบัติการ ๕๐. ๕ก.”	๕๖
ภาพที่ ๒.๒	ภาพรวมสุดยอดผู้นำชุมชนจากกลุ่มหรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงาน ประเด็น “สูงวัยสร้างเมือง...ปฏิบัติการ ๕๐. ๕ก.”	๕๗
ภาพที่ ๒.๒.๑	กองทุน Long term care	๕๘
ภาพที่ ๒.๒.๒	โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเรือเสาะ	๖๑
ภาพที่ ๒.๒.๓	โรงเรียนผู้สูงอายุบาโจชือญาติ	๖๕
ภาพที่ ๒.๒.๔	โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแว้ง	๖๙
ภาพที่ ๒.๒.๕	คลินิกโรคเรื้อรัง ศูนย์แพทย์ชุมชนโรงพยาบาลเรือเสาะ	๗๒
ภาพที่ ๒.๒.๖	ทีมหมอครอบครัวดูแลที่บ้าน	๗๖
ภาพที่ ๒.๒.๗	กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลบาระ	๗๙
ภาพที่ ๒.๒.๘	กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุตำบลแว้ง	๘๒
ภาพที่ ๒.๒.๙	กลุ่มออกกำลังกาย	๘๕
ภาพที่ ๒.๒.๑๐	ชมรมผู้สูงอายุตำบลบาระ	๘๘
ภาพที่ ๓.๑	ภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่น ประเด็น “ชุมชนท้องถิ่น...ไม่ทอดทิ้งกัน”	๙๒
ภาพที่ ๓.๒	ภาพรวมสุดยอดผู้นำชุมชนจากกลุ่มหรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงาน ประเด็น “ชุมชนท้องถิ่น...ไม่ทอดทิ้งกัน”	๙๓

ภาพที่ ๓.๒.๑	กองสวัสดิการสังคม	๙๔
ภาพที่ ๓.๒.๒	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบาละ	๙๘
ภาพที่ ๓.๒.๓	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๑๐๑
ภาพที่ ๓.๒.๔	องค์การบริหารส่วนตำบลบาโจย	๑๐๔
ภาพที่ ๓.๒.๕	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบาโจย	๑๐๘
ภาพที่ ๓.๒.๖	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแว้ง	๑๑๑
ภาพที่ ๓.๒.๗	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๑๑๔
ภาพที่ ๔.๑	ภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่น ประเด็น “สร้างภูมิ...คุ้มเนเวศ”	๑๑๘
ภาพที่ ๔.๒	ภาพรวมสุดยอดผู้นำชุมชนจากกลุ่มหรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงาน ประเด็น “สร้างภูมิ...คุ้มเนเวศ”	๑๑๙
ภาพที่ ๔.๒.๑	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๒๐
ภาพที่ ๔.๒.๒	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๒๔
ภาพที่ ๔.๒.๓	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๒๘
ภาพที่ ๔.๒.๔	องค์การบริหารส่วนตำบลโต๊ะเต็ง	๑๓๑
ภาพที่ ๔.๒.๕	เครือข่ายปราชญ์เกษตร	๑๓๕
ภาพที่ ๔.๒.๖	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๑๓๘
ภาพที่ ๔.๒.๗	คณะกรรมการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ๑๐	๑๔๐
ภาพที่ ๔.๒.๘	คณะกรรมการพัฒนาตำบล	๑๔๕
ภาพที่ ๔.๒.๙	องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน	๑๔๙
ภาพที่ ๔.๒.๑๐	คณะกรรมการหมู่บ้าน	๑๕๒
ภาพที่ ๔.๒.๑๑	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๑๕๕
ภาพที่ ๔.๒.๑๒	กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่	๑๕๙
ภาพที่ ๔.๒.๑๓	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๖๒
ภาพที่ ๔.๒.๑๔	องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน	๑๖๖
ภาพที่ ๔.๒.๑๕	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน	๑๖๙
ภาพที่ ๔.๒.๑๖	กลุ่มมัชยิตส่งเสริมสุขภาพ	๑๗๓
ภาพที่ ๔.๒.๑๗	กลุ่มมัชยิตส่งเสริมสุขภาพ	๑๗๖
ภาพที่ ๔.๒.๑๘	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สว.นอก	๑๘๐
ภาพที่ ๔.๒.๑๙	คณะกรรมการหมู่บ้าน	๑๘๓
ภาพที่ ๔.๒.๒๐	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๘๖
ภาพที่ ๔.๒.๒๑	ศูนย์เรียนรู้พลังงานหมุนเวียน	๑๙๐
ภาพที่ ๔.๒.๒๒	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง	๑๙๓
ภาพที่ ๕.๑	ภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่น ประเด็น “อาหารมั่นคง...ชุมชนปลอดภัย”	๑๙๘
ภาพที่ ๕.๒	ภาพรวมสุดยอดผู้นำชุมชนจากกลุ่มหรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงาน ประเด็น “อาหารมั่นคง...ชุมชนปลอดภัย”	๑๙๙
ภาพที่ ๕.๒.๑	ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบล (ศบ.กต.) และ ศตย.	๒๐๐

ภาพที่ ๕.๒.๒	กลุ่มเกษตรกรต้นแบบ	๒๐๓
ภาพที่ ๕.๒.๓	แหล่งเรียนรู้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบาเรเหนือ	๒๐๖
ภาพที่ ๕.๒.๔	เครือข่ายเลี้ยงแพะลุงพินิจ	๒๑๐
ภาพที่ ๕.๒.๕	ห้องที่สู่อการจัดการระบบอาหารชุมชนอย่างยั่งยืน	๒๑๓
ภาพที่ ๕.๒.๖	กองทุนข้าวสาร	๒๑๗
ภาพที่ ๕.๒.๗	ธนาคารหมู่บ้าน	๒๒๐
ภาพที่ ๕.๒.๘	กองทุนพลิกนาร้าง	๒๒๔
ภาพที่ ๕.๒.๙	โรงเรียนพอเพียง	๒๒๖
ภาพที่ ๕.๒.๑๐	โครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็ก (โรงเรียนบ้านวังเจริญราษฎร์)	๒๒๙
ภาพที่ ๕.๒.๑๑	ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร	๒๓๒
ภาพที่ ๕.๒.๑๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๒๓๕

บทนำ

“เวทีสุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่น วาระลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ และเพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพะ”

กลุ่มจังหวัดภาคใต้

วันที่ ๓-๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

ณ ห้อง Royal Jubilee ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองธานี

๑. ที่มา

พื้นที่เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ดำเนินงานภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพะชุมชน (สำนัก ๓) ภายใต้หลักการดำเนินงาน ๒ หลักการ คือ (๑) ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area-Based Development) และ (๒) คำนึงถึงสุขภาพในทุกนโยบาย (Health in all Policies) ที่มุ่งเน้นเพิ่มขีดความสามารถให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองการเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการดูแลประชาชนทุกกลุ่มวัยจากประสบการณ์การดำเนินงานที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาขีดความสามารถของพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นศูนย์จัดการเครือข่ายสุขภาพะชุมชน (ศจค.) ศูนย์ประสานงานเครือข่ายเฉพาะประเด็น (ศปง.) ศูนย์เรียนรู้ (ศร.) ทำให้พื้นที่ที่มีปฏิบัติการได้ผลดีจริง เกิดองค์ความรู้ นวัตกรรมการต่อยอด ขยายงาน มีศักยภาพในการจัดการแก้ปัญหา และมีผู้นำที่ขับเคลื่อนในแต่ละงานทำให้เห็นกระบวนการที่จะสามารถนำสู่การสร้างการเรียนรู้ของพื้นที่และก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หนังสือสรุปบทเรียนการดำเนินงานที่เป็นนวัตกรรมหรืองานเด่นที่ขับเคลื่อนโดยสุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การประชุสุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่น วาระลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ และเพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพะ เพื่อให้พื้นที่ที่มีรูปแบบการดำเนินงานเด่นและนวัตกรรมที่มีผู้นำจากกลุ่มและองค์กรที่ขับเคลื่อนปฏิบัติการต่างๆในชุมชนท้องถิ่น (Key Actors) ของแต่ละงานและนวัตกรรม ได้ร่วมเรียนรู้ วิเคราะห์เทียบเคียงการดำเนินงานกับพื้นที่ตนเอง เพื่อสะท้อนให้เห็นรูปแบบการดำเนินงาน ความแตกต่างของกลไกการจัดการพื้นที่และนำสู่จินตนาการการต่อยอดงานตัวเองต่อไปได้

๒. กระบวนการถอดบทเรียน Key actor

การค้นหาสุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินงานและนวัตกรรมในการลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ และเพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพะชุมชนท้องถิ่นใช้กระบวนการถอดบทเรียนงานและนวัตกรรมเด่นของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ด้วยข้อมูลจากการวิจัยชุมชน (Rapid Ethnographic Community Assessment Process หรือ RECAP) ในแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลในการชี้เป้า กลุ่มและองค์กร ที่เป็นผู้ขับเคลื่อนปฏิบัติการต่างๆในชุมชนท้องถิ่น (Key Actors) ของแต่ละงานและนวัตกรรม ทำให้รู้จักศักยภาพของผู้นำในแต่ละ Key Actor รวมทั้งภาพรวมศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการสร้างสุขภาพะชุมชนด้วย

โดยมีขั้นตอนของกระบวนการถอดบทเรียนฉบับนี้คือ

(๑) การสำรวจข้อมูลสถานการณ์ของพื้นที่มีเป้าหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของพื้นที่ใน ๗ ประเด็น ของการลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพและเพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพะชุมชนท้องถิ่น อันได้แก่ ๑)การควบคุมการบริโภคยาสูบ ๒)การควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อลดอุบัติเหตุจราจร๓)การพัฒนาระบบอาหารชุมชน๔)การพัฒนาระบบการดูแลเด็กปฐมวัยโดยชุมชนท้องถิ่น๕)การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น๖)การจัดการระบบนิเวศชุมชน

และลดโลกร้อนโดยชุมชนท้องถิ่นและ ๗) การพัฒนาระบบการดูแลกลุ่มเปราะบางโดยชุมชน จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายและบุคคล องค์กร กลุ่ม ที่ให้การดูแลช่วยเหลือในแต่ละประเด็นปัญหา พร้อมทั้งวิเคราะห์งานและกิจกรรมที่ได้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายใน ๗ ประเด็น

(๒) การทบทวนทุนทางสังคมของพื้นที่เป็นการวิเคราะห์การดำเนินงานและบทบาทของ คนหลัก คนร่วม และคนสนับสนุน ที่เป็นทุนทางสังคมของชุมชนท้องถิ่นทั้ง ๖ ระดับ ซึ่งได้แก่ ระดับ บุคคลและครอบครัว ระดับกลุ่มและองค์กรชุมชน ระดับหน่วยงานองค์กรในพื้นที่และแหล่ง ประโยชน์ ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับเครือข่าย ในการจัดการปัญหาและความต้องการ ของพื้นที่ในแต่ละประเด็น ของการลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพและเพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพะชุมชนท้องถิ่น

(๓) การวิเคราะห์และสรุปงานเด่นและนวัตกรรมของพื้นที่เป็นการวิเคราะห์รูปธรรมการ ดำเนินงาน ที่สะท้อนความสำเร็จหรือแสดงให้เห็นถึงเทคนิค วิธีการดำเนินงานใหม่ที่ได้ผลดี หรือ เกิดการพัฒนาเป็นนวัตกรรม ที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาในพื้นที่ ทั้งนี้เป็นการ ดำเนินงานและกิจกรรมของผู้นำในแต่ละกลุ่มและองค์กรของทุนทางสังคม

(๔) สรุปผู้นำเด่นในการดำเนินงาน หลังจากสรุปงานเด่นและนวัตกรรมในพื้นที่แล้วเสร็จ ทำให้เห็นผู้นำของกลุ่มหรือองค์กรที่เป็นทุนทางสังคมที่ขับเคลื่อนปฏิบัติการของงานเด่นและ นวัตกรรม ซึ่งผู้นำเหล่านี้มีศักยภาพและความเชี่ยวชาญในการชี้แนะและจัดการปัญหาและความ ต้องการของพื้นที่ร่วมกับสมาชิกกลุ่มและองค์กรนั้นๆ ในประเด็นต่างๆโดยเฉพาะใน ๗ ประเด็นของ การลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพและเพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพะชุมชนท้องถิ่น จนเกิดเป็นผลดีเป็นที่ ประจักษ์ต่อชุมชนท้องถิ่น จึงได้ทำการสรุปรวบรวมรายชื่อของผู้นำเด่นและจัดกลุ่มตามในแต่ละ ประเด็น ดังกล่าว

(๕) จัดทำแผนที่สุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่น เมื่อได้รายชื่อของผู้นำเด่นในแต่ละประเด็น เรียบร้อยแล้ว ได้นำรายชื่อดังกล่าวมาจำแนกในแต่ละพื้นที่ พร้อมทั้งประสานไปยังพื้นที่เพื่อให้ นักวิจัยชุมชนได้ดำเนินการถอดบทเรียนงานเด่นและนวัตกรรม โดยมีสุดยอดผู้นำเป็นผู้ถ่ายทอด บทเรียน ตามที่กำหนดไว้

(๖) การสรุปบทเรียน การสรุปบทเรียนสุดยอดผู้นำของแต่ละพื้นที่ กำหนดให้มีข้อมูล และความรู้ที่ผู้ถอดบทเรียนได้ อย่างน้อยใน ๘ ด้าน ได้แก่ ๑) แนวคิดการพัฒนางานเด่นหรือ นวัตกรรม ๒.) กลุ่มประชากรเป้าหมาย ๓.) ผลลัพธ์ที่ต้องการ ๔) ข้อมูลและเครื่องมือในการ ดำเนินงาน ๕) รูปธรรมงาน ๖) วิธีดำเนินงาน ๗) ผลผลิตและผลลัพธ์ และ ๘) ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อ ชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้การสร้างการเรียนรู้ระหว่างผู้นำชุมชนท้องถิ่นเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ มากที่สุด ผู้นำสามารถนำเสนอนวัตกรรมผ่านบทเรียนดังกล่าวได้

๓. องค์ประกอบการสรุปบทเรียนของพื้นที่

หนังสือสรุปบทเรียนการดำเนินงานที่เป็นนวัตกรรมหรืองานเด่นที่ขับเคลื่อนโดยสุดยอด ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีองค์ประกอบของเนื้อหาการสรุปบทเรียนจากพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ ประกอบด้วยพื้นที่จำนวน ๑๒ พื้นที่ โดยมีผู้นำมาแนะนำเสนอนวัตกรรมการดำเนินงานเด่นเพื่อ แก้ปัญหาและดูแลกลุ่มประชากรทุกกลุ่มวัยในพื้นที่ทั้งนี้ในส่วนของหนังสือเล่มนี้มีการนำเสนอ ประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพียง ๕ ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ ๑ ดูแลเด็กปฐมวัย...โดยชุมชนท้องถิ่น มีผู้นำจาก ๓ พื้นที่ ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ ๕ ฐาน ได้แก่ ๑) ศพด.ปลอดภัยใส่ใจคุณภาพ ๒) ครอบครัวอุ่นใจ ๓) เด็กปฐมวัยประสานใจชุมชน ๔) อาสาผดุงดูแลเด็ก และ ๕) เด็กดีมีคุณธรรม

ประเด็นที่ ๒ สูงวัยสร้างเมือง...ปฏิบัติการ ๕๐. ๕๐. มีผู้นำจาก ๔ พื้นที่ ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ ๕ ฐาน ได้แก่ ๑) สร้างสุขผู้สูงวัยร่วมใจดูแล ๒) เรียนรู้ตลอดชีวิตจิตเกษม ๓) รักษาสุขสูงวัย ใส่ใจบริการ ๔) ชุมชนเกื้อกูล ๕) หมู่สาวหัวใจแกร่ง

ประเด็นที่ ๓ ชุมชนท้องถิ่น...ไม่ทอดทิ้งกัน มีผู้นำจาก ๔ พื้นที่ ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ ๕ ฐาน ได้แก่ ๑) ระดมทุนระดมแรงแบ่งปันสุข ๒) ชุมชนคนไม่ถูกทอดทิ้ง ๓) ไกลบ้านใกล้ใจห่วงใยกัน ๔) ฟ้าหลังฝนทุกคนร่วมดูแล ๕) สวัสดิการดีดี ชีวิตเป็นสุข

ประเด็นที่ ๔ สร้างภูมิ...คุ้มนิเวศ มีผู้นำจาก ๖ พื้นที่ ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ ๕ ฐาน ได้แก่ ๑) มารักษ์ดิน ๒) น้ำเพราะน้ำจัดการได้ ๓) ร่วมใจมาป้องกันป่า ๔) ชยะมีค่าตั้งทองคำ ๕) หมุนเวียนพลังงานแห่งชุมชน

ประเด็นที่ ๕ อาหารมั่นคง...ชุมชนปลอดภัย มีผู้นำจาก ๗ พื้นที่ ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ ๕ ฐาน ได้แก่ ๑) เกษตรอินทรีย์สู่วิถีชุมชน ๒) การจัดการอาหารมั่นคงอย่างยั่งยืน ๓) สวัสดิการชุมชนสู่ความมั่นคงทางอาหาร ๔) เกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง ๕) กการจัดการอาหารชุมชนทุกคนมาร่วมกัน

ดังรายละเอียด

สรุปบทเรียน
ที่แสดงเนื้อหาประเด็น

“ดูแลเด็กปฐมวัย...
โดยชุมชนท้องถิ่น”

ประเด็น
ดูแลเด็กปฐมวัย...โดยชุมชนท้องถิ่น

**ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
บ้านนาทอน**

โดย นางสุกัลยา สอเหลบ
 ตำแหน่ง ครูผู้ดูแลเด็ก (อบต.นาทอน)

- ▶ การจัดการกิจกรรมที่เกิดจากการใช้ทักษะในการคิดค้นนวัตกรรม
- ▶ เพื่อลดอุบัติเหตุและเสริมสร้างความปลอดภัยให้กับเด็ก
- ▶ จัดอบรมให้ความรู้แก่แกนนำ ครูและผู้ปกครองได้เห็นถึงความสำคัญ
- ▶ ของการสวมหมวกนิรภัยให้กับเด็กปฐมวัย และจัดตั้ง "กองทุนหมวกกันน็อคของหนู"
- ▶ การจัดสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

**ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
บ้านวังเจริญราษฎร์**

โดย นางวิไลวรรณ อย่งดี
 ตำแหน่ง ครูผู้ดูแลเด็ก (อบต.นาทอน)

- ▶ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ
- ▶ การจัดการอาหารปลอดภัยใน สหค.

**ศูนย์พัฒนาเด็กครอบครัว
ตำบลบวลา**

โดย นางสาวนริศมา ลายามง
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองสวัสดิการ (อบต.บวลา)

- ▶ การส่งเสริมกิจกรรมความรักความอบอุ่นในครอบครัว
- ▶ การส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นในเด็กด้อยโอกาสเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

โรงเรียนคาทอลิก

โดย นายมะสุกรี ยาลอ
 ตำแหน่ง ครูประจำศูนย์การศึกษา
 อิสลามประจำมัสยิด (อบต.บวลา)

- ▶ การจัดทำหลักสูตรการศึกษากาตอลิกระดับพื้นฐาน(ฟิรฎอฮ์น)
- ▶ การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมจากทุกทางสังคมในชุมชน เช่น ผู้ที่จบโรงเรียนสอนศาสนาอันลิส

**ศูนย์พัฒนาครอบครัว
ตำบลบวลาไทย**

โดย นางสาวนริศมา ลายามง
 ตำแหน่ง นักพัฒนาชุมชน (อบต.บวลาไทย)

- ▶ การอบรม เด็กเยาวชนและสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาจากยาเสพติด ความรุนแรง การส่งละเมิดทางเพศ
- ▶ การเตรียมพร้อมพ่อแม่เมื่อใหม่

คลินิกสุขภาพดี

โดยนางอรินยา นุสิกพงศ์
 ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ รพ.สต.นาทอน

- ▶ การส่งเสริมการฝากครรภ์คุณภาพ
- ▶ การส่งเสริมการให้นมมารดาอย่างเดียว ๖ เดือน
- ▶ การให้ภูมิคุ้มกันโรค
- ▶ การส่งเสริมสุขภาพช่องปาก
- ▶ การประเมินพัฒนาการ DSPM
- ▶ โรงเรียนพ่อแม่

อาสาสมัครแม่

โดย นางสาวเจริญ เลียมไหม
 ตำแหน่ง อาสาสมัครแม่ รพ.สต. นาทอน

- ▶ การส่งเสริมการฝากครรภ์คุณภาพ
- ▶ การส่งเสริมการให้นมมารดาอย่างเดียว ๖ เดือน
- ▶ การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครแม่
- ▶ การเยี่ยมหลังคลอดและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลหลังคลอด
- ▶ การติดตามประสานงานเยี่ยมหลังคลอด

อาสาสมัครแม่

โดย นางสิริมาเรีย มิมนิ
 ตำแหน่ง อาสาสมัครแม่ (อบต. บวลาไทย)

- ▶ การส่งเสริมการให้นมมารดาอย่างเดียว ๖ เดือน
- ▶ การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครแม่
- ▶ การเยี่ยมหลังคลอด

นักวิชาการศึกษา

โดย นายวิมาท หมดสา
 ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษาอบต. (อบต.นาทอน)

- ▶ การสร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กปฐมวัย
- ▶ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ แหล่งเรียนรู้ เช่น หลักสูตรท้องถิ่น สนามเด็กเล่น BBL สหค. ห่วงใยความปลอดภัยลูกหลาน ยุทธศาสตร์ เป็นต้น

กองทุนสวัสดิการ

โดย นายสุวรรณ สิงห์อินทร์

- ▶ ตำแหน่ง ประธานกองทุนสวัสดิการ (อบต.นาทอน)
- ▶ การจัดสวัสดิการการเกิด การเจ็บป่วย การตาย ทุนการศึกษา
- ▶ การกู้ยืมเงิน เพื่อประกอบอาชีพ

ชมรมควบคุมโรค

โดย นางสิริมาเรีย มิมนิ
 ตำแหน่ง Care giver (อบต. บวลาไทย)

- ▶ การควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรค
- ▶ การพัฒนาอาสาสมัครควบคุมโรค
- ▶ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันโรคระบาด

ภาพที่ ๑.๑ ภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่น ประเด็น “ดูแลเด็กปฐมวัย...โดยชุมชนท้องถิ่น”

ผู้นำ เวทีสุดยอด ชุมชนท้องถิ่น

วาระ : ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ เพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพ

ประเด็น ดูแลเด็กปฐมวัย...โดยชุมชนท้องถิ่น

ศพค. คุณภาพ และการจัดการอาหารปลอดภัย

► การส่งเสริมการเจริญเติบโตและ พัฒนาการตามวัย

- จัดทำหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ๕ ด้าน
- หลักสูตรท้องถิ่น
- จัดทำหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ประเมินพัฒนาการเด็กก่อนเข้าเรียนและทุกภาคการศึกษา
- จัดทำตารางกิจกรรมสำหรับศูนย์พัฒนาการ
- ประเมินพัฒนาการโดยใช้ DSM
- จัดพื้นที่สร้างการเรียนรู้ (สนาม BBL)
- พัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอน
- ส่งเสริมการเล่นโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
- จัดกิจกรรมกลางแจ้งปลูกผัก และออกกำลังกาย
- ศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ เช่น สวนมะนาวแม่เขียว กลุ่มจักสาน เป็นต้น

► การจัดการอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย

- ทำแปลงเกษตรอินทรีย์ใน ศพค.
- ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาหารสำหรับเด็ก
- ใช้วัตถุดิบปลอดภัยในชุมชน
- ประเมินภาวะโภชนาการทุก ๓ เดือน
- สร้างความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพชุมชน ด้านการเกษตรอินทรีย์

► การพัฒนาศักยภาพ

- อบรมพ่อแม่ ผู้ปกครองในการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันโรค
- พัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเข้าร่วมอบรม และ ศึกษาต่อ

► การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อเด็กปฐมวัย

- มาตรฐานความปลอดภัยใน ศพค.
- กำหนดจุดรับส่งเด็ก
- การตรวจสอบสนามเด็กเล่น
- ปรับปรุงโครงสร้าง ศพค. ภายใน ศพค. ให้ปลอดภัย
- จัดห้องเรียนส่งเสริมการเรียนรู้

- จัดสนามเด็กเล่นเป็นพื้นที่ทราย พื้นหญ้า
- จัดทำจุดล้างมือสำหรับเด็ก
- จัดตั้งกองขยะหมวกกันน็อค
- จัดหาห้องน้ำห้องส้วมให้เพียงพอเหมาะสม

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (คาทิก)

- จัดทำหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรคาทิก
- การทำงานร่วมกันของเด็ก ครูคาทิก ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานต่างๆ
- การพัฒนาศักยภาพครูสอนคาทิกและผู้ปกครองในการดูแลเด็กคาทิก
- จัดตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (คาทิก) ตำบลละ

คลินิกสุขภาพเด็กดี อาสาแม่

► การจัดบริการ

- คัดกรองภาวะโภชนาการและการเจริญเติบโต
- ประเมินพัฒนาการ DSM
- การตรวจสุขภาพปากฟัน
- อบรมโรงเรียนพ่อแม่

► การส่งเสริมและป้องกันโรค

- การส่งเสริมให้รับวัคซีนครบ ๑๐๐%
- สนับสนุนอุปกรณ์จำเป็น
- การส่งเสริมการให้นมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน

► การพัฒนาศักยภาพ

- การอบรมพัฒนาศักยภาพ ติ่งแทนอาสาแม่
- การอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน
- อบรมและฝึกทักษะการดูแลมารดาและการตั้งครรภ์ครรภ์จนถึงอายุ ๖ ปี

► การเยี่ยมบ้านและประสานงาน

- การประสานพยาบาลเพื่อเยี่ยมหลังคลอด
- กำหนดกิจกรรมและมาตรการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- สนับสนุนและส่งเสริมการให้นมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน
- สอนวิธีการอุ้มเพื่อคัมมน การป้องกันเต้านมอักเสบ
- การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลมารดาหลังคลอด

ชมรมควบคุมโรค

► การเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค

- มีการประชุม กำหนดกิจกรรมและมาตรการในการเฝ้าระวัง
- อบรมให้ความรู้แก่ อสม. ครู ศพค. นักเรียน และประชาชนจิตอาสา
- แนวทางการป้องกันโรค เช่น ป้องกันโรคไข้เลือดออก โรคมีดง่าปาก
- ทำความสะอาดของเล่น
- ตรวจคัดกรองโรคเบื้องต้น
- จัดพื้นที่ล้างมือด้วยสบู่
- ทำความสะอาดรถชุมชน ตัดหญ้า
- การรายงานสถานการณ์การเกิดโรคในพื้นที่รับผิดชอบ

ศพค.

ข้อมูลสถานะเด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี

ศูนย์พัฒนาคอร์สเวิร์ทตำบลละ ศูนย์พัฒนาคอร์สเวิร์ทไทย

► การส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น

- การจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาคอร์สเวิร์ท
- โครงการ "วัยใส ใส่ใจทำดี"
- กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์
- กิจกรรมโครงการปันรักให้ครอบครัวผู้ด้อยโอกาส
- กิจกรรมรู้จักบทบาทพ่อแม่ แม่ ลูก
- กิจกรรมเวทีครอบครัวแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ครอบครัว

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอง

► ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ

- สภาพแวดล้อมเด็กและเยาวชนตำบลนาทอง
- หลักสูตรท้องถิ่น
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งเสริมการออกกำลังกายโดย BBL (Brain Based Learning)
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กห่วงใยความปลอดภัยสุขภาพ
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพ
- ยุวเกษตร

► สวัสดิการการเกิด การเจ็บ การตาย คุณการศึกษา

- จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาบริหารกองทุน ที่มีองค์กรประกอบจากตัวแทนที่หลากหลาย
- การประสานกับหน่วยงานท้องถิ่น
- การพัฒนาแกนนำการเรียนรู้ขยายผลการดูแลผู้ด้อยโอกาส
- ดำเนินงานร่วมกับกองทุน อื่น เช่น องค์การการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน
- จัดสวัสดิการด้านการศึกษา

ภาพที่ ๑.๒ ภาพรวมสุดยอดผู้นำชุมชนจากกลุ่มหรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงานประเด็น "ดูแลเด็กปฐมวัย...โดยชุมชนท้องถิ่น"

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน
องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

“ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คุณภาพ”

เด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนใน ศพค. ๒๓๑ คน ๕๑.๕๒%

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน มีเด็กที่เข้าเรียน ๙๖ คน

- ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน
- ข้อมูลเด็กปฐมวัย
 - ภาวะสุขภาพ การรับวัคซีน ภาวะโภชนาการ
 - ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชน ในการดูแลเด็กปฐมวัย
 - คู่มือมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คู่มือการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดภัย

วิธีการดำเนินงาน

 <p>วางแผนการดำเนินงาน</p>	 <p>จัดกิจกรรม การใช้ทักษะในการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อลดอุบัติเหตุและเสริมสร้างความปลอดภัยให้กับเด็ก</p>	 <p>ประชุม ชี้แจงผู้ประกอบการ และกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการดูแลเด็กปฐมวัยในศพค.และที่บ้าน</p>	 <p>การเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกันตามแหล่งเรียนรู้ เช่น การรณรงค์ความปลอดภัยให้พ่อแม่ผู้ปกครอง จัดตั้ง “กองทุนหมวกกันน็อกของหนู”</p>	 <p>จัดทำหลักสูตร ๔ สารการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก ๒) เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก ๓) เรื่องราวธรรมชาติรอบตัว ๔) เรื่องสิ่งต่างๆรอบตัว <p>-รายชื่อบุคคลที่ท้องถิ่น, มีสติ -แหล่งเรียนรู้ในชุมชน -รายชื่อบุคคลที่ท้องถิ่น -การละเล่นพื้นบ้าน</p>
--	--	---	---	---

ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

- 1. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน จำนวน ๙๖ คน ได้รับการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ในศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ
- 2. ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย จำนวน ๕ คน ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการดูแลเด็กปฐมวัย
- 3. ผู้ปกครองและทุนทางสังคมในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กปฐมวัย จำนวน ๒๐ คน

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

- ด้านสังคม**
มีพื้นที่สร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยในพื้นที่ แหล่งเรียนรู้ความปลอดภัยใส่ใจหมวกกันน็อก และร่วมกันดูแลเด็กปฐมวัยโดยชุมชน
- ด้านสุขภาพ**
มีแนวทางในการดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัย
- ด้านเศรษฐกิจ**
ลดรายจ่ายครอบครัวในการดูแลเด็กปฐมวัย
- ด้านสถานะแวดล้อม**
มีการปรับสภาพแวดล้อมที่อ้อมตัวเด็กปฐมวัยให้มีความปลอดภัยและลดความเสี่ยงต่อเกิดอุบัติเหตุ

Key actors	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน
งานเด่น	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นางสุกัลยา สอเหลบ ครู ศพด.บ้านนาทอน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๓-๑๗๑๒๕๖๙

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์เด็กปฐมวัยในตำบลนาทอน มีจำนวน เด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี ทั้งหมด ๕๕๑ คน (ร้อยละ ๗.๔๙) สภาพการอยู่อาศัยครัวเรือนที่มีเด็ก ๐-๕ ปี พบว่ามีเด็กอยู่กับพ่อแม่ ๑๘๘ คน (ร้อยละ ๓๔.๑๒) อาศัยกับปู่ย่าตายาย จำนวน ๒๓ คน (ร้อยละ ๔.๑๗) การได้รับวัคซีนในเด็ก ๐-๕ ปี ร้อยละ ๑๐๐ และมีเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๒๓๑ คน (ร้อยละ ๔๑.๙๒) ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน มีเด็กที่เข้าเรียนทั้งหมด ๙๖ คน เพศชาย ๔๘ คน เพศหญิง ๔๘ คน มีครูผู้ดูแลเด็กจำนวน ๕ คน เริ่มก่อตั้งศพด.ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในชุมชนร่วมกับชาวบ้าน เป็นผู้ริเริ่มซึ่งใช้สถานที่อ่านหนังสือพิมพ์ของ ม.๑ เป็นสถานที่รับเลี้ยงดูเด็ก ในขณะนั้นมีเด็กจำนวน ๑๕ คน มีผู้ดูแลเด็กจำนวน ๑ คน ค่าอาหารกลางวันได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองเด็ก ค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็กได้รับการสนับสนุนจากสาธารณสุขเป็นเงิน ๔๐๐ บาท ต่อเดือน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ทางโรงเรียนบ้านนาทอนได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้อนุเคราะห์บ้านพักครู จำนวน ๑ หลังให้เป็นที่อยู่อาศัยก่อนวัยเรียนต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ผู้นำท้องถิ่นได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย จึงได้ก่อสร้างศูนย์ฯ ซึ่งได้รับการสนับสนุนเงินจากโครงการส่งเสริมและพัฒนาชนบท เปิดรับสมัครเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ มีเด็กเข้ารับการเลี้ยงดู จำนวน ๕๐ คน มีผู้ดูแลเด็กจำนวน ๓ คน โดยสังกัดกรมการพัฒนาชุมชนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑ เขตบริการมี ม.๑ บ้านนาทอน ม.๒ บ้านนาเปรียบ ม.๓ บ้านช่องไทร ม.๖ บ้านท่าข้ามควาย ม.๗ บ้านบารายี คนชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ ๘๐ ศาสนาพุทธ ร้อยละ ๒๐ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรและอาชีพรับจ้างทั่วไปมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาเนิ่นนาน เช่น การทำไม้กวาดดอกหญ้า เพลงกล่อมเด็ก ทำขนมลานวดแผนโบราณ หมอตำแย ยาต้มแผนโบราณ หนังตะลุง และรอเร้ง เป็นต้น

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา เด็กไม่มีประสบการณ์เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริง ชุมชนเข้ามาร่วมในกิจกรรมพัฒนาเด็กและร่วมการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย ประกอบกับบริเวณโรงเรียนมีพื้นที่คับแคบไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก ซึ่งมีผลต่อการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กดังนั้นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอนร่วมกับครูผู้ดูแลเด็กคิดหาวิธีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเริ่มจากแหล่งเรียนรู้ใกล้เคียง ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอนมีจำนวนศพด. ทั้งหมด ๓ แห่งที่มีการถ่ายโอนมาจากสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบด้วย ๑) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน ๒) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าศิลา ๓) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎรองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน จึงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาและยกระดับการศึกษาของเด็กเล็กในตำบลนาทอนให้ได้รับการศึกษากันอย่างทั่วถึงทุกคนเพื่อพัฒนาทักษะตั้งแต่ยังเล็ก เพื่อให้โรงเรียนมีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพผลิตนักเรียนสู่สังคมเป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ๒.๑ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน จำนวน ๙๖ คน
- ๒.๒ ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน จำนวน ๕ คน
- ๒.๓ ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กปฐมวัยจำนวน ๒๐ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กให้ก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาตนเองได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยมีทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันได้แก่ ความสามารถในการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ การเขียน และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกัน กระบวนการเรียนรู้ที่จัดจำเป็นต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ร่วมกันจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลเด็กปฐมวัย ได้แก่ ข้อมูลภาวะสุขภาพเด็กปฐมวัย การได้รับวัคซีน การประเมินพัฒนาการภาวะโภชนาการ ข้อมูล TCNAP และ JHCIS

๔.๒ ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนในการดูแลเด็กปฐมวัย ได้แก่ ครอบครัวหรือผู้ดูแล กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากระบบข้อมูลตำบล

๔.๓ คู่มือมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของสำนักส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัยและคู่มือการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรคครบถ้วนโรค กระทรวงสาธารณสุข

๕. รูปธรรมงาน

รูปธรรมงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพมีดังนี้

๕.๑ ข้อตกลงแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพและปลอดโรค

๕.๒ การเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกันขอครุศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ผู้นำ อปท. และกลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น ธรรมนูญความปลอดภัยใส่ใจหมวกกันน็อก

๕.๓ การพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในศพด.และผู้ปกครองในการดูแลเด็กปฐมวัย

๕.๔ มีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมในศพด.ที่เอื้อต่อการดูแลเด็กปฐมวัย

๕.๕ จัดทำหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร

๖. วิธีการดำเนินงาน

๖.๑ วางแผนการดำเนินงานจะมีคณะทำงานจำนวน ๑๒ คน ประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ อบต. อสม. ผู้นำสตรี ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้แทนผู้ปกครองเด็กซึ่งได้ร่วมกันทำหน้าที่เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอวิเคราะห์

๖.๒ ค้นหาแหล่งทรัพยากรเพื่อนำมาเป็นสื่อการเรียนการสอนให้เด็กในการดำเนินกิจกรรมมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายหน่วยงานที่มีการดำเนินงานด้วยความปลอดภัย ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลนาทอน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สถานีตำรวจภูธรทุ่งหว้า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาทอน สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสตูล แลผู้ปกครองเด็ก โดยมีการจัดกิจกรรมที่เกิดจากการใช้ทักษะในการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อลดอุบัติเหตุและเสริมสร้างความปลอดภัยให้กับเด็ก

๖.๓ ประชุมชี้แจงผู้ปกครอง และกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการดูแลเด็กปฐมวัยในศพด.และที่บ้าน

๖.๔ การเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกันขอครุศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ผู้นำ อปท. ตามแหล่งเรียนรู้และทุนทางสังคม เช่น แหล่งเรียนรู้ การธรรมนูญความปลอดภัยใส่ใจหมวกกันน็อก มีการพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในศพด.และผู้ปกครองในการดูแลเด็กปฐมวัยเช่น จัดอบรมให้ความรู้แก่แกนนำครูและผู้ปกครองได้เห็นถึงความสำคัญของการสวมหมวกนิรภัยให้กับเด็กปฐมวัย และจัดตั้ง “กองทุนหมวกกันน็อกของหนู” การป้องกันอุบัติเหตุและเสริมสร้างความปลอดภัยการปฐมพยาบาลเบื้องต้น เป็นต้นและยังมีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมในศพด.ที่เอื้อต่อการดูแลเด็กปฐมวัย โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อ

ต่อเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่นมีการจัดมุมเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน การจัดสภาวะแวดล้อม เพื่อความปลอดภัย โดยปรับโครงสร้างภายในและรอบ ศพด. ให้มีความปลอดภัย เป็นต้น

๖.๕ จัดทำหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรการนำองค์ความรู้มาจัดทำ หลักสูตรของสถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษา โดยยึดรูปแบบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มี ๔ สาระการเรียนรู้ ได้แก่ ๑)เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น ระเบียบวินัย ข้อตกลงต่างๆ ๒)เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ราชการ วัด มัสยิด เป็นต้น ๓)เรื่องราวธรรมชาติรอบตัว เช่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ๔)เรื่องสิ่งต่างๆรอบตัว เช่น อาชีพของคนในท้องถิ่น การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน จำนวน ๔๖ คนได้รับการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ในศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ

๗.๒ ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน จำนวน ๕คนได้รับการพัฒนาศักยภาพในการดูแลเด็กปฐมวัย

๗.๓ ผู้ปกครองและทุนทางสังคมในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กปฐมวัย จำนวน ๒๐ คน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มีผลกระทบต่อโครงสร้างชุมชนท้องถิ่น ๕ ด้าน คือ ๑)ด้านสังคมมีพื้นที่สร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยในพื้นที่ แหล่งเรียนรู้ความปลอดภัยใส่ใจหมวกกันน็อกและร่วมกันดูแลเด็กปฐมวัยโดยชุมชน ๒)ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่ายครอบครัวในการดูแลเด็กปฐมวัย ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมมีการปรับสภาพแวดล้อมที่อ้อมต่อเด็กปฐมวัยให้มีความปลอดภัยและลดความเสี่ยงต่อเกิดอุบัติเหตุ ๔) ด้านสุขภาพ มีแนวทางในการดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัย ๕) ด้านการเมือง เกิดความร่วมมือกันในชุมชนและมีจิตอาสาช่วยเหลือกันมีการกำหนดกฎกติการ่วมกัน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

“ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ และการจัดการอาหารปลอดภัย”

เด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนใน ศพค.

๒๓๑ คน ๕๑.๙๒%

เด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี

๕๕๑ คน

๗.๕๙%

อยู่กับพ่อแม่
๑๘๘ คน
๓๔.๑๒%

อยู่กับปู่ย่า
ยาย ๒๓๓ คน
๔.๑๗%

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลเด็กปฐมวัย
- ภาวะสุขภาพ การรับวัคซีน ภาวะโภชนาการ
- ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชน ในการดูแลเด็กปฐมวัย
- คู่มือมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คู่มือการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดภัย

วิธีการดำเนินงาน

จัดทำหลักสูตร ๔ สารการเรียนรู้

- เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก
- เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก
- เรื่องราวธรรมชาติรอบตัว
- เรื่องสิ่งต่างๆรอบตัว

จัดสภาพแวดล้อมในศพค. เอื้อต่อการดูแลเด็กปฐมวัย

- มีการจัดมุมเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน
- ปรับปรุงโครงสร้างภายในและรอบศพค. ให้มีความปลอดภัย

จัดทำข้อตกลงแนวทางการดำเนินงาน

- การขับเคลื่อนด้านเกษตรอินทรีย์ชุมชน
- ประชุมกำหนดรูปแบบและเครื่องมือพร้อมปฏิบัติการเก็บข้อมูล
- วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ชุมชนด้านเกษตรอินทรีย์
- กำหนดแผนยุทธศาสตร์

พัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง

- ประชุมทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อคืนข้อมูล
- คัดเลือกแกนนำเพื่อขับเคลื่อนกลไกด้านเกษตรอินทรีย์ชุมชน

กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนากลไกด้านเกษตรอินทรีย์

- ร่วมเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน
- ทำกิจกรรมแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์
- จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์
- โครงการและนิทรรศการการเกษตรชุมชน

การเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกันของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ผู้นำอปท. และกลุ่มองค์กรต่างๆ

ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

- เด็กปฐมวัยใน ศพค.บ้านวังเจริญราษฎร์ ๔๖ คน ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการตามวัย การทำเกษตรอินทรีย์ และการจัดการอาหารปลอดภัย
- ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ๕ คน มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตามความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่
- เกิดข้อตกลงของชุมชนในเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ และมีกฎกติกาชุมชนในการทำเกษตรอินทรีย์ เกิดแปลงเกษตรสาธิตจำนวน ๕ แปลง
- ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชน เพื่อสุขภาพที่ดี จากวิถีชีวิตคนในชุมชนที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยว ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม

มีพื้นที่สร้างสรรคในการทำกิจกรรม และการสร้างการดูแลช่วยเหลือกัน

ด้านสุขภาพ

ลดรายจ่ายของ ศพค. ในการจัดหาซื้อผักสำหรับประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย

ด้านเศรษฐกิจ

ลดรายจ่ายในการดูแลสุขภาพและการเจ็บป่วยของเด็กปฐมวัย

ด้านสภาวะแวดล้อม

มีการปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อเด็กปฐมวัย และมีแปลงเกษตรสาธิต

ด้านการเมือง การปกครอง

เกิดความร่วมมือกันชุมชนและมีจิตอาสาช่วยเหลือกัน

Key actors	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์
งานเด่น	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพและการจัดการอาหารปลอดภัย
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นางวิไลวรรณ อย่งดี ครู.ศพด.บ้านวังเจริญราษฎร์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๐-๕๔๖๕๘๑๕

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

กลุ่มเด็กปฐมวัยในตำบลนาทอน มีจำนวน เด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี ทั้งหมด ๕๕๑ คน(๗.๔๙%) สภาพการอยู่อาศัยครัวเรือนที่มีเด็ก ๐-๕ ปี พบว่ามีเด็กอยู่กับพ่อแม่ ๑๘๘ คน(๓๔.๑๒%) อาศัยกับปู่ย่าตายาย จำนวน ๒๓ คน (๔.๑๗%) การได้รับวัคซีนในเด็ก ๐-๕ ปี ร้อยละ ๑๐๐ และมีเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๒๓๑ คน(๔๑.๙๒%) ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ มีเด็กที่เข้าเรียนทั้งหมด ๘๔ คน เพศชาย ๔๐ คน เพศหญิง ๔๔ คน มีครูผู้ดูแลเด็กจำนวน ๕ คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ทำการรับเด็กเข้าเลี้ยงดู มีเด็กจำนวน ๕๘ คน ครูผู้ดูแลเด็ก ๒ คน สังกัดกรมพัฒนาชุมชน ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๔๐ อำเภอทุ่งหว้า และกรมพัฒนาชุมชนร่วมกับชาวบ้านได้ทำการเปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์อย่างเป็นทางการ เด็กในชุมชนที่เข้ามาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ จากหมู่ที่ ๔ บ้านวังตง หมู่ที่ ๘ บ้านทุ่งใหญ่ หมู่ที่ ๙ บ้านวังเจริญราษฎร์ และหมู่ที่ ๑๑ ตำบลกำแพง

ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอนมีจำนวนศพด.ทั้งหมด ๓ แห่งที่มีการถ่ายโอนมาจากสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบด้วย ๑)ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน ๒) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าศิลา ๓)ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาของประชาชนให้มีความสามารถ มีประสิทธิภาพจะต้องผ่านการศึกษาในระดับต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาและยกระดับการศึกษาของเด็กเล็กในตำบลนาทอน ให้ได้รับการศึกษากันอย่างทั่วถึงทุกคนเพื่อพัฒนาทักษะตั้งแต่ยังเล็ก จัดการศึกษาในระบบโดยสนับสนุนโรงเรียนในเขตพื้นที่ให้มีการจัดการศึกษาที่ดีมีความพร้อมในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ หรือด้านอื่น เพื่อให้โรงเรียนมีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพผลิตนักเรียนสู่สังคมเป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ๒.๑ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ จำนวน ๘๔ คน
- ๒.๒ ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ จำนวน ๕ คน
- ๒.๓ ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กปฐมวัย

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กให้ก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาตนเองได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยมีทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้แก่ ความสามารถในการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ การเขียน และสร้างความรู้ด้วยตนเอง

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลเด็กปฐมวัย ได้แก่ ข้อมูลภาวะสุขภาพเด็กปฐมวัย การได้รับวัคซีน การประเมินพัฒนาการภาวะโภชนาการ เป็นต้น

๔.๒ ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนในการดูแลเด็กปฐมวัย ได้แก่ ครอบครัวหรือผู้ดูแล กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากระบบข้อมูลตำบล เป็นต้น

๔.๓ คู่มือมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของสำนักส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัยและคู่มือการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดภัยโครงการควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

๕. รูปธรรมงาน

รูปธรรมงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวังเจริญราษฎร์ มีดังนี้ ๑) จัดทำข้อตกลงแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพและปลอดภัย ๒) การเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกันขอครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ผู้นำ อปท. และกลุ่มองค์กรต่างๆ ๓) การพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กใน ศพด. และผู้ปกครองในการดูแลเด็กปฐมวัย ๔) มีแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมในศพด. ที่เอื้อต่อการดูแลเด็กปฐมวัย ๕) จัดทำหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร

๖. วิธีการดำเนินงาน

๖.๑ จัดทำหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา มี ๔ สารการเรียนรู้ ได้แก่ ๑) เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น ระเบียบวินัย ข้อตกลงต่าง ๒) เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ราชการ วัด มัสยิด ๓) เรื่องราวธรรมชาติรอบตัว เช่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ๔) เรื่องสิ่งต่างๆรอบตัว เช่น อาชีพของคนในท้องถิ่น การละเล่นพื้นบ้าน

๖.๒ จัดทำแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมในศพด. ที่เอื้อต่อการดูแลเด็กปฐมวัยโดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น มีการจัดมุมเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย โดยปรับโครงสร้างภายในและรอบ ศพด. ให้มีความปลอดภัย เป็นต้น

๖.๓ จัดทำข้อตกลงแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยสร้างความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรอินทรีย์ ให้แก่เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง และชุมชน ดังนี้ ๑) เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนและคัดเลือกกลไกในการขับเคลื่อนด้านเกษตรอินทรีย์ชุมชน โดยประชุมทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อคืนข้อมูล คัดเลือกแกนนำเพื่อขับเคลื่อนกลไกด้านเกษตรอินทรีย์ชุมชน ๒) ประชุมกำหนดรูปแบบและเครื่องมือพร้อมปฏิบัติการเก็บข้อมูล กำหนดเครื่องมือรูปแบบในการจัดการข้อมูลด้านเกษตรของชุมชน จัดทำเอกสารแบบสอบถามเป็นชุดจำนวน ๓๐๐ ชุด ให้เยาวชนในชุมชนลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามแบบสอบถามจำนวน ๓๐๐ ชุด ๓) วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ชุมชนด้านเกษตรอินทรีย์และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ร่วมกันกำหนดแผนยุทธศาสตร์จากข้อมูลที่ได้วิเคราะห์

๖.๔ การพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็กในศพด. และผู้ปกครองในการดูแลเด็กปฐมวัย เช่น ประชุมทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อคืนข้อมูล คัดเลือกแกนนำเพื่อขับเคลื่อนกลไกด้านเกษตรอินทรีย์ชุมชน

๖.๕ ร่วมกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนากลไกด้านการเกษตรอินทรีย์กับชุมชน ประกอบด้วย ๑) ร่วมเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน และการคัดเลือกกลไกในขับเคลื่อนด้านเกษตรอินทรีย์ชุมชน ประชุมทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อคืนข้อมูล คัดเลือกแกนนำเพื่อขับเคลื่อนกลไก ด้านเกษตรอินทรีย์ในศพด. ๒) ประชุมแกนนำกำหนดรูปแบบการขับเคลื่อนและกำหนดกติกาด้านการเกษตรอินทรีย์ชุมชน ประชุมมอบหมายหน้าที่แกนนำ ๒๐ คน ร่วมกำหนดกติกาของชุมชนในการทำเกษตรอินทรีย์ ๓) ปฏิบัติการบริหารจัดการด้านการทำเกษตรชุมชน คณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการ แกนนำในชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนร่วมมือกันทำกิจกรรมแปลงสาธิตเพื่อส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ รณรงค์ให้คนในชุมชนทำแปลงเกษตรอินทรีย์ระดับครัวเรือน ๔) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียนการทำเกษตรอินทรีย์ระดับครัวเรือน แกนนำในชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำเกษตร อินทรีย์ระดับครัวเรือนสรุปบทเรียนและองค์ความรู้การทำเกษตรอินทรีย์ระดับครัวเรือน ๕) เวทีรายงานผลต่อสาธารณะ จัดเวทีรายงานสรุปผลการจัดโครงการและนิทรรศการการเกษตรชุมชน

๖.๖ การเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกันของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ผู้นำ อปท. และกลุ่มองค์กรต่างๆ โดยการจัดให้เด็กได้เรียนรู้ในชุมชน ตามแหล่งเรียนรู้และทุนทางสังคม

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ จำนวน ๘๖ คนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการตามวัยและมีการเรียนรู้เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์และการจัดการอาหารปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย

๗.๒ ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ จำนวน ๕ คน มีความเข้าใจแนวทางในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตามความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่

๗.๓ ผู้ปกครองและทนายทางสังคมในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กปฐมวัยเกิดข้อตกลงของชุมชนในเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์และมีกฎกติกาชุมชนในการทำเกษตรอินทรีย์

๗.๔ ได้แปลงเกษตรสาธิต จำนวน ๕ แปลง ผู้ปกครองนักเรียนร่วมกันจัดทำแปลงเกษตรอินทรีย์ระดับครัวเรือน

๗.๕ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จากพื้นฐานการปฏิบัติจริงของการมีส่วนร่วมของเด็กและผู้ปกครองในระดับครัวเรือน ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนตั้งแต่ตอนนี้เพื่อสุขภาพที่ดีต่อไป จากวิถีชีวิตคนในชุมชนที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยว ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มีผลกระทบต่อโครงสร้างชุมชนท้องถิ่น ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านสังคมมีพื้นที่สร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมและการสร้างการดูแลช่วยเหลือกัน ๒) ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่ายของ ศพด. ในการจัดหาซื้อผักสำหรับประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมมีการปรับสภาพแวดล้อมที่อื้อต่อเด็กปฐมวัยให้มีความปลอดภัยและมีแปลงเกษตรสาธิตเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยและชุมชน ๔) ด้านสุขภาพมีอาหารปลอดภัยบริโภคใน ศพด. มีสุขภาพดี ๕) ด้านการเมือง เกิดความร่วมมือกันในชุมชนและมีจิตอาสาช่วยเหลือกัน

การส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น

วิธีการดำเนินงาน

ตัวแทนจากคนในชุมชน หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไป และสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการครอบครัวอบอุ่น ให้แก่แม่และเด็ก

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลเด็กปฐมวัย ได้แก่ จำนวนเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศพค.
- ข้อมูลภาวะสุขภาพเด็กปฐมวัย ข้อมูลการเจ็บป่วย ข้อมูลการได้รับสวัสดิการ ข้อมูลการได้รับวัคซีน ข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโต การตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็ก ข้อมูลการตรวจรักษาสุขภาพปากฟัน เป็นต้น จากฐานข้อมูล JHCIS
- ข้อมูลครอบครัวหรือผู้ดูแล (ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะการอยู่อาศัย เป็นต้น) จากระบบข้อมูล TCNAP RECAP

กิจกรรมเวทีครอบครัว/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สถานการณ์ครอบครัวในปัจจุบัน/ชุมชน /สถานการณ์ที่กำลังเป็นปัญหา พร้อมการหาแนวทางร่วมกัน

กิจกรรมรู้จักบทบาทพ่อแม่ ลูก ร่วมแก้ไขปัญหาครอบครัวและการดูแลสุขภาพของพ่อแม่ในครอบครัว

กิจกรรมเปิดโลกทัศน์ให้แก่เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กพิการ เด็กยากจน เด็กถูกทอดทิ้ง และเด็กที่ได้รับความกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เป็นต้น

สนับสนุนครอบครัวมากขึ้น

กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ มีกิจกรรมละลายพฤติกรรมให้เด็กแลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุยรวมถึงการแก้ไขปัญหา แนวทางต่างๆของเด็กที่อาจเกิดขึ้น

ทำแล้วเกิดอะไร

- คณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากคนในชุมชน หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไป จำนวน ๑๖ คน
- เกิดการสร้างเด็กให้รู้จักความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยมีจำนวนเด็กที่เข้าร่วมโครงการ ๘๐ คน และพัฒนาตนเองเพื่อให้ตนเองเกิดประโยชน์กับครอบครัวมากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง สถานการณ์ครอบครัว พูดคุยบทบาทหน้าที่ของเด็กในการดำรงชีวิต รวมถึงการแก้ไขปัญหาแนวทางต่างๆของเด็กที่อาจเกิดขึ้น
- ครอบครัวได้เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับสิทธิ สวัสดิการต่างๆของรัฐให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เสริมความรักความผูกพันให้แก่เด็ก กิจกรรมสันทนาการ จำนวน ๖๐ คน จาก ๖๐ ครอบครัว

- สร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้นแก่เด็ก กิจกรรมผู้นำสันทนาการละลายพฤติกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้แก่เด็ก และกล้าแสดงออก
- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ครอบครัวในปัจจุบัน และแนวทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว
- การแก้ไขปัญหาครอบครัวและการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
- ช่วยแก้ปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด ความรุนแรงในการละเมิดทางการเฝ้าระวังป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กและครอบครัว

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

การรวมกลุ่มเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมต่างๆ เกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้เข้าร่วมเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล

การเฝ้าระวังป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากสภาวะแวดล้อมภายนอกที่จะเข้ามาซ้ำเติม มีแรงกระตุ้นให้เด็กได้เข้มแข็งและช่วยเหลือครอบครัวได้

ลดการเกิดโรคโดยผ่านการดูแลสุขภาพระบบสาธารณสุขในชุมชน

Key actors	ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบาระ
งานเด่น	การส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบาระ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา
วิทยากร	นางสาวนุรีอมา ลายามุง ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙-๙๐๙๗๕๐๔

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลบาระ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา พบว่า จำนวนประชากรทั้งหมด (ฐานข้อมูลตำบล TCNAP ๖๑) รวม ๖,๖๗๗ คนเพศชาย ๓,๔๕๔ คน (ร้อยละ ๕๑.๗๓) เพศหญิง ๓,๒๒๓ คน (ร้อยละ ๔๘.๒๗) หลังคาเรือนทั้งหมด ๑,๘๓๖ หลังคาเรือน เด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี จำนวน ๖๔๔ คน (ร้อยละ ๙.๕๓) มีการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบาระ มีที่มา แนวคิด หรือหลักในการดำเนินงานเพื่อ เป็น องค์กรประชาชนที่มาจากตัวแทนกลุ่ม หรือองค์กรในชุมชนตำบลบาระ ที่เกิดจากอาสาสมัครมาร่วมกันดูแล ป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชนที่มีการบริหารจัดการในรูปของ "คณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน" โดยมีเครือข่ายกลุ่มครอบครัวเป็นสมาชิก และอยู่ในความดูแลและสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลบาระ โดยศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบาระ หรือ ศพค.บาระ จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน ในตำบลบาระ ในการสำรวจข้อมูล วางแผน และประสานความร่วมมือจากหน่วยราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และองค์กรประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับครอบครัว โดยคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบาระ มาจากการคัดเลือกของประชาชนตามกระบวนการประชาคมของคนในตำบลบาระ จัดตั้งขึ้นใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีการดำเนินงาน ได้แก่ ๑)โครงการครอบครัวอบอุ่นให้แม่และเด็ก ๒) โครงการ “วัยใส ใส่ใจทำดี” ๓)กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ มีกิจกรรมละลายพฤติกรรมให้เด็ก แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง สถานการณ์ครอบครัว ๔)จัดโครงการครอบครัวอบอุ่น ๕)โครงการ WALK RALLY การเปิดโลกทัศน์ให้แก่เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็กพิการ เด็กยากจน เด็กถูกทอดทิ้ง และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เป็นต้นและ ๖) โครงการปันรักให้ครอบครัวผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนทั้งหมด รวม ๖,๖๗๗ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ การดูแลกลุ่มเป้าหมายหลักในการดำเนินงานของ ศพค.ตำบลบาระคือครอบครัวผู้ด้อยโอกาสเด็กพิการ เด็กไร้บ้าน เด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ๓ จังหวัดชายแดนใต้

๓.๒ สร้างการเรียนรู้ ให้แก่เด็กปฐมวัย และเด็ก เยาวชน ช่วงอายุ ๗-๑๒ ปี ที่เป็นกลุ่มเด็ก ผู้พิการ ผู้ยากจน

๓.๓ การดูแลเมื่อเจ็บป่วย มีระบบการดูแลเด็กพิการและยากจนผ่าน ผู้ดูแลที่เป็น อสม.ในชุมชน หมู่บ้าน และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องการส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการ

๓.๔ การจัดสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อเด็ก โดยผ่านการให้ความรู้แก่ผู้ดูแลเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้มีความรู้ในเรื่องการดูแลสภาวะแวดล้อมเพื่อให้เด็กได้สามารถอยู่อย่างมีความสุข

๓.๕ การเฝ้าระวังความรุนแรงต่อเด็ก โดยที่ผ่านมา ศพค.ตำบลบาระ ได้สร้างงานและกิจกรรมที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านหน่วยงานด้านมนุษยชนต่างๆ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๖ การจัดสวัสดิการการรับส่งเด็กพิการไปโรงเรียนผู้พิการในพื้นที่ เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ผ่านระบบโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๗ การส่งเสริมและป้องกันโรค โดยร่วมกับหน่วยงานด้านสุขภาพในพื้นที่ เช่น รพ.สต.บาละ , รพ.สต. คลองน้ำใสสม.ประจำหมู่บ้าน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลเด็กปฐมวัย ได้แก่ จำนวนเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนใน ศพด. ข้อมูลภาวะสุขภาพเด็กปฐมวัย ข้อมูลการเจ็บป่วย ข้อมูลการได้รับสวัสดิการ ข้อมูลการได้รับวัคซีน ข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโต การตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็ก ข้อมูลการตรวจรักษาสุขภาพปากฟัน เป็นต้น จากฐานข้อมูล JHCIS

๔.๒ ข้อมูลครอบครัวหรือผู้ดูแล (ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะการอยู่อาศัย เป็นต้น) จากระบบข้อมูล TCNAP, RECAP

๕. รูปธรรมงาน

๑) การแต่งตั้งคณะกรรมการ ศพด. ตำบลบาละขึ้นโดยประกอบด้วยผู้นำจากภาคส่วนต่างๆ ๒) การอบรมให้ความรู้เรื่องการดูแลเด็ก การละเลยพฤติกรรมเด็ก รวมถึงการส่งเสริมทักษะการดูแลเด็กพิเศษ รวมถึงการการถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมธรรมของท้องถิ่นตำบลบาละ มีการสนับสนุนสวัสดิการที่เอื้อต่อเด็ก ๓) การส่งเสริมอาชีพให้แก่แม่ก่อนวัน (คุณแม่วัยใส) โดยการได้รับสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานจาก พม.จังหวัดยะลา ๔) มีการเฝ้าระวังความรุนแรงและเสริมครอบครัวเด็ก เช่น จัดทำกิจกรรมโครงการครอบครัวอบอุ่น

๖. วิธีการดำเนินงาน

ระยะเตรียมการ การจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ประกอบด้วย คณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากคนในชุมชน หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไป และ สนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการครอบครัวอบอุ่นให้แก่แม่และเด็ก

ระยะดำเนินการ มีการดำเนินโครงการต่างๆ ได้แก่ ๑)โครงการ “วัยใส ใส่ใจทำดี” โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กในพื้นที่ตำบลบาละ โดยมีเป้าหมายของการจัดกิจกรรมคือ การสร้างเด็กให้รู้จักความรับผิดชอบต่อครอบครัว และพัฒนาตนเองเพื่อให้ตนเองเกิดประโยชน์กับครอบครัวมากขึ้น ๒) กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ มีกิจกรรมละลายพฤติกรรมให้เด็ก แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง สถานการณ์ครอบครัวพูดคุยบทบาทหน้าที่ของเด็กในการดำรงชีวิต รวมถึงการแก้ไขปัญหา แนวทางต่างๆของเด็กที่อาจเกิดขึ้น ๓) การเปิดกิจกรรมเปิดโลกทัศน์ให้แก่เด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็กพิการ เด็กยากจน เด็กถูกทอดทิ้ง และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เป็นต้น ๔)กิจกรรมโครงการปันรักให้ครอบครัวผู้ด้อยโอกาส โดยเป็นกิจกรรมให้ความรู้ถึงสิทธิ สวัสดิการต่างๆของรัฐให้แก่ผู้ด้อยโอกาสเสริมความรักความผูกพันให้แก่เด็กกิจกรรมสันตนาการ สร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้นแก่เด็กกิจกรรมผู้นำสันตนาการ ละลายพฤติกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้แก่เด็ก และกล้าแสดงออก ๕) กิจกรรมเวทีครอบครัว/แลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ครอบครัวในปัจจุบัน/ชุมชน /สถานการณ์ที่กำลังเป็นปัญหา พร้อมการหาแนวทางร่วมกัน และ๖) กิจกรรมรู้จักบทบาทพ่อ แม่ ลูก ร่วมแก้ไขปัญหาครอบครัวและการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม/พ่อแม่ ผู้ปกครอง /ลูกการกระตุ้นความสนใจของเด็ก ในการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ คณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากคนในชุมชน หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไป จำนวน ๑๖ คน

๗.๒ เกิดการสร้างเด็กให้รู้จักความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยมีจำนวนเด็กที่เข้าร่วมโครงการ ๘๐ คน และพัฒนาตนเองเพื่อให้ตนเองเกิดประโยชน์กับครอบครัวมากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง สถานการณ์ครอบครัว พูดคุยบทบาทหน้าที่ของเด็กในการดำรงชีวิต รวมถึงการแก้ไขปัญหา แนวทางต่างๆ ของเด็กที่อาจเกิดขึ้น

๗.๓ ครอบครัวได้เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับสิทธิ สวัสดิการต่างๆของรัฐให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เสริมความรัก ความผูกพันให้แก่เด็ก กิจกรรมสันทนาการ จำนวน ๖๐ คน จาก ๖๐ ครอบครัว

๗.๔ สร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้นแก่เด็ก กิจกรรมผู้นำสันทนาการ กระจายพฤติกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้แก่เด็ก และกล้าแสดงออก

๗.๕ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ครอบครัวและแนวทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว

๗.๖ การแก้ไขปัญหาครอบครัวและดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

๗.๗ ช่วยแก้ปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด ความรุนแรงในการละเมิดทางเพศการเฝ้าระวังป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กและครอบครัว

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลของการดำเนินงานส่งผลกระทบต่อ ๕ มิติ ได้แก่ ๑) ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมต่างๆ เกิดการสร้างเครือข่ายระกว้างผู้เข้าร่วมเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล การจัดสวัสดิการให้แก่เด็ก ครอบครัว ๒) ด้านเศรษฐกิจ โรงการส่งเสริมอาชีพให้ครอบครัวเด็กสามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่าย การส่งเสริมอาชีพ ได้ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีการรวมกลุ่มอาชีพขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม การเฝ้าระวังป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากสภาวะแวดล้อมภายนอกที่จะเข้ามาซ้ำเติม มีแรงกระตุ้นให้เด็กได้เข้มแข็งและช่วยเหลือครอบครัวได้ ๔) ด้านสุขภาพ การมีข้อมูลสุขภาพโดยใช้ข้อมูล RECAP และ TCNAP การลดการเกิดโรคโดยผ่านการดูแลจากระบบสาธารณสุขในชุมชน และ ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่เกิดการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กโดยกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนผ่านเวทีกิจกรรมต่างๆ

ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบางไผ่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

“การส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น”

ประชากรทั้งสิ้น
๒,๖๕๕
คน

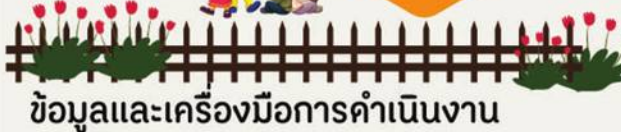
ครัวเรือน
๗๑๐
ครัวเรือน

หมู่บ้าน
๕
หมู่บ้าน

เด็กปฐมวัย **๑๙๘** คน
(๗.๕๕%)

ข้อมูลและเครื่องมือการดำเนินงาน

- ข้อมูลเด็กปฐมวัย ได้แก่ จำนวนเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศพค. ข้อมูลภาวะสุขภาพเด็กปฐมวัย ข้อมูลการเจ็บป่วย ข้อมูลการได้รับสวัสดิการ ข้อมูลการได้รับวัคซีน ข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโต การตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็ก ข้อมูลการตรวจรักษาสุขภาพปากฟัน เป็นต้น จากฐานข้อมูล JHCIS
- ข้อมูลครอบครัวหรือผู้ดูแล (ฐาน-ทางเศรษฐกิจ ลักษณะการอยู่อาศัย เป็นต้น) จากระบบข้อมูล TCNAP, RECAP

สัดส่วนหญิงตั้งครรภ์

- หญิงอายุ ๑๕-๔๙ ปีคลอดมีชีพ ๒๕.๕ : พันประชากร ไม่มีการตาย (ขณะตั้งครรภ์ คลอด)
- หญิงตั้งครรภ์ได้รับการฝากครรภ์ อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ ครึ่งแรก ≤ ๑๒ สัปดาห์ ๕๕.๕ %
- ฝากครรภ์คุณภาพเกณฑ์ ๕ ครั้ง ๕๕.๕ %

อาศัยอยู่กับยายหรือปู่หรือ

อาศัยอยู่กับญาติ

ศพค. ทำอย่างไร..

ขั้นเตรียมการ

การประชุมคณะทำงาน ศพค. เพื่อกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง หรือ แนวทางการทำงานของ ศพค. มอบหมายงาน และแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ สรุปรายงานข้อมูล หรือการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้มีฐานข้อมูลประกอบการทำแผนงาน/โครงการ และจัดทำแผนงานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว

ขั้นดำเนินการ

- ๑) กลุ่มเด็ก เยาวชน ก่อนสมรสหรือกลุ่มที่คาดว่าจะมีการใช้ชีวิตคู่
- ๒) กลุ่มครอบครัวที่เตรียมพร้อมเป็นพ่อ และแม่มีใหม่ หรือครอบครัวที่มีบุตรหลาน อายุ ๐ - ๕ ปี
- ๓) กลุ่มครอบครัวที่ปกติ หรือครอบครัวที่มีบุตรหลานที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น อายุ ๑๒ - ๑๘ ปี ๔) กลุ่มครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้สูงอายุ
- ๕) กลุ่มครอบครัวที่ประสบปัญหาครอบครัว ปัญหาทางสังคม หรือความเดือดร้อนด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตครอบครัว และการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เก็บเอกสารการเงิน

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- มีคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากคนในชุมชน หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไป
- การสร้างเด็กให้รู้จักความรับผิดชอบต่อครอบครัว และพัฒนาตนเองเพื่อให้ตนเองเกิดประโยชน์กับครอบครัวมากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสถานการณ์ครอบครัว พுகุศยบทบาทหน้าที่ของเด็กในการดำรงชีวิต รวมถึงการแก้ไขปัญหา แนวทางต่างๆของเด็กที่อาจเกิดขึ้น
- ครอบครัวมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ สวัสดิการต่างๆของรัฐให้แก่ผู้ดูแลโอกาสเสริมความรักความผูกพันให้แก่เด็ก กิจกรรมสันถวนการ
- สร้างความรักความผูกพันให้แก่เด็ก กิจกรรมผู้นำสันถวนการ ละลายพฤติกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้แก่เด็ก และกล้าแสดงออก
- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ครอบครัวในปัจจุบัน

ขั้นประเมินผล

การติดตาม ประเมินผลความสำเร็จของโครงการ และการรวบรวม สรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมต่างๆ เกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้เข้าร่วมเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล การจัดสวัสดิการให้แก่เด็ก ครอบครัว

การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันการค้าประเวณี ในวัยรุ่น

การเฝ้าระวังป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากสภาวะแวดล้อมภายนอกที่จะเข้ามาซ้ำเติม มีแรงกระตุ้นให้เด็กได้เข้มแข็งและช่วยเหลือครอบครัวได้

มีโครงการส่งเสริมอาชีพให้ครอบครัวเด็กสามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่าย การส่งเสริมอาชีพ ได้เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีการรวมกลุ่มอาชีพขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง

เกิดการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กโดยกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนผ่านเวทีกิจกรรมต่างๆ

- เกิดการแก้ไขปัญหาครอบครัวและการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
- ช่วยแก้ปัญหาลังคม เช่น ยาเสพติด ความรุนแรงในการละเมิดทางเพศ การเฝ้าระวังป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กและครอบครัว

Key actors	ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบางไผ่
งานเด่น	การส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
วิทยากร	นางสาวนุรีเยะ สิการาเสาะ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ เบอร์โทร ๐๙๓-๑๘๓๕๑๘๖

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลบางไผ่ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีจำนวน ๔ หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมด ๒,๖๔๔ คน จำนวนครัวเรือน ๗๑๐ ครัวเรือน ตำบลบางไผ่ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) เป็นองค์กรภาคประชาชน จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางและกลไกในการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหา ให้คำแนะนำและส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ครอบครัว โดยมีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนองค์กร กลุ่ม เครือข่ายครอบครัวในชุมชนเป็นสมาชิกโดยการส่งเสริม และสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่างๆโดยวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการพัฒนาสถาบันครอบครัวในลักษณะบูรณาการจากทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีศูนย์รวมในการพัฒนาสถาบันครอบครัวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเพื่อสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบันครอบครัว และเพื่อที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน

สำหรับในพื้นที่ตำบลบางไผ่ ได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบางไผ่ขึ้นในปี ๒๕๕๔ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการของศูนย์ ประกอบด้วยหลายภาคส่วน ได้แก่ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ผู้แทนหน่วยงานในพื้นที่ และผู้แทนภาคประชาชน มีบทบาทหน้าที่คือ สืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว และศึกษาปัญหา โดยการกำหนดปัญหา และทำการศึกษาถึงสภาพที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ เพื่อดำเนินการหาแนวทางการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง ประกอบกับวิเคราะห์ถึงความสำคัญและความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ การเฝ้าระวังป้องกัน แก้ไขปัญหาและให้คำแนะนำ โดยศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนดำเนินการเชิงรุกเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และเมื่อมีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้นแล้วนั้นก็ทำการแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งให้คำแนะนำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวทุกมิติเพื่อสนับสนุนให้ครอบครัวในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง และอบอุ่น ผ่านการจัดกิจกรรมและการประสานงานร่วมกับเครือข่ายภายในพื้นที่

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ประกอบด้วย หลายภาคส่วน ได้แก่ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ผู้แทนหน่วยงานในพื้นที่ และผู้แทนภาคประชาชน โดยมีกิจกรรม ดังนี้ ๑) บ้านหลังเรียน ๒) ครอบครัวสัมพันธ์ ๓) ครอบครัวไทยห่างไกลยาเสพติด ๔) เสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในครอบครัว ๕) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในชุมชน ๖) พัฒนาสตรีและเสริมสร้างความเข้มแข็งของครัวครัว

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางไผ่จากภารกิจของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว กลุ่มเป้าหมายของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจึงประกอบไปด้วยสมาชิกครอบครัวในทุกช่วงวัย และทุกสภาพปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนี้ ๑) กลุ่มเด็ก เยาวชน ก่อนสมรส หรือกลุ่มที่คาดว่าจะมีการใช้ชีวิตคู่ ๒) กลุ่มครอบครัวที่เตรียมพร้อมเป็นพ่อ และแม่มือใหม่ หรือครอบครัวที่มีบุตรหลาน อายุ ๐-๕ ปี ๓) กลุ่มครอบครัวปกติ หรือครอบครัวที่มีบุตรหลานที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น อายุ ๑๒ - ๑๘ ปี ๔) กลุ่มครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้สูงอายุ และ ๕) กลุ่ม

ครอบครัวที่ประสบปัญหาครอบครัว ปัญหาทางสังคม หรือความเดือดร้อนด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตครอบครัว

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นกลไกกลางในการประสานการทำงานเพื่อพัฒนา ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาครอบครัวในชุมชนโดยทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ครอบครัวในทุกมิติอย่างต่อเนื่อง ชุมชนตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากปัญหาครอบครัวด้านต่างๆ จนเกิด การรวมตัวเป็นเครือข่าย ครอบครัวดูแลซึ่งกันและกันในชุมชน และ ครอบครัวในชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถดำรงชีวิตครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลเด็กปฐมวัย ได้แก่ จำนวนเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศพด. ข้อมูลภาวะสุขภาพเด็กปฐมวัย ข้อมูลการเจ็บป่วย ข้อมูลการได้รับสวัสดิการ ข้อมูลการได้รับวัคซีน ข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการและการ เจริญเติบโต การตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็ก ข้อมูลการตรวจรักษาสุขภาพปากฟัน เป็นต้น จากฐานข้อมูล JHCIS

๔.๒ ข้อมูลครอบครัวหรือผู้ดูแล (ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะการอยู่อาศัย เป็นต้น) จากระบบข้อมูล TCNAP, RECAP

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ ศพค.มีการดำเนินงานและกิจกรรมในการดูแลเด็กโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ ศพค.ตำบลบางไผ่ ขึ้นโดยประกอบด้วยผู้นำจากภาคส่วนต่างๆเพื่อให้ครอบคลุมการทำงานทั่วถึง

๕.๒ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมทักษะประสบการณ์ ของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นครอบครัวเด็ก ผู้ด้อยโอกาสเด็กพิการ เด็กกำพร้า เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เช่น การอบรมให้ความรู้ เรื่องการดูแลเด็ก การละลายพฤติกรรมเด็ก รวมถึงการส่งเสริมทักษะการดูแลเด็กพิเศษ รวมถึงการการ ถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นตำบลบางไผ่ มีการสนับสนุนสวัสดิการที่เอื้อต่อเด็ก

๕.๓ การส่งเสริมอาชีพให้แก่แม่ก่อนวัน (คุณแม่วัยใส)โดยการได้รับสนับสนุนงบประมาณในการ ดำเนินงานจาก พม.จังหวัดยะลา

๕.๔ มีการเฝ้าระวังความรุนแรงและเสริมครอบครัวเด็ก เช่น จัดทำกิจกรรมโครงการครอบครัวอบอุ่น

๖. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ ได้แก่ การประชุมคณะทำงาน ศพค. เพื่อกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง หรือแนวทางการ ทำงานของ ศพค. มอบหมายงาน และแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ สืบหาข้อมูล หรือการจัดเก็บ ข้อมูล เพื่อให้มีฐานข้อมูลประกอบการทำแผนงาน/โครงการ และจัดทำแผนงานด้านการเสริมสร้างความ เข้มแข็งให้ครอบครัว เป็นต้น

ขั้นดำเนินการ ได้แก่ ดำเนินงานตาม จัดกิจกรรม/โครงการ ๑)กลุ่มเด็ก เยาวชน ก่อนสมรส หรือกลุ่มที่ คาดว่าจะมีการใช้ชีวิตคู่ ๒)กลุ่มครอบครัวที่เตรียมพร้อมเป็นพ่อ และแม่่มือใหม่ หรือครอบครัวที่มีบุตรหลาน อายุ ๐ - ๕ ปี ๓) กลุ่มครอบครัวปกติ หรือครอบครัวที่มีบุตรหลานที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น อายุ ๑๒ - ๑๘ ปี ๔) กลุ่ม ครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้สูงอายุ และ ๕) กลุ่มครอบครัวที่ประสบปัญหาครอบครัว ปัญหาทาง สังคม หรือความเดือดร้อนด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตครอบครัว และการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เก็บเอกสารการเงิน เป็นต้น

ขั้นประเมินผล ได้แก่ การติดตาม ประเมินผลความสำเร็จของโครงการ และการรวบรวม สรุป รายงาน ผลการดำเนินงานประจำปี

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากคนในชุมชน หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไป

๗.๒ การสร้างเด็กให้รู้จักความรับผิดชอบต่อครอบครัว และพัฒนาตนเองเพื่อให้ตนเองเกิดประโยชน์กับครอบครัวมากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง สถานการณ์ครอบครัว พุดคุยบทบาทหน้าที่ของเด็กในการดำรงชีวิต รวมถึงการแก้ไขปัญหา แนวทางต่างๆของเด็กที่อาจเกิดขึ้น

๗.๓ ครอบครัวมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการต่างๆของรัฐให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เสริมความรักความผูกพันให้แก่เด็ก กิจกรรมสันทนาการ

๗.๔ สร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้นแก่เด็ก กิจกรรมผู้นำสันทนาการ ละลายพฤติกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้แก่เด็ก และกล้าแสดงออก

๗.๕ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ครอบครัวในปัจจุบัน

๗.๖ เกิดการแก้ไขปัญหาครอบครัวและการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

๗.๗ ช่วยแก้ปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด ความรุนแรงในการละเมิดทางเพศการเฝ้าระวังป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กและครอบครัว

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลของการดำเนินงานส่งผลกระทบต่อ ๕ มิติ ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ศพค.ตำบลบาโงย มีกิจกรรมดำเนินการส่งผลกระทบต่อด้านสังคมเช่น เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมต่างๆ เกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้เข้าร่วมเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล การจัดสวัสดิการให้แก่เด็ก ครอบครัว ๒) ด้านเศรษฐกิจ มีโครงการส่งเสริมอาชีพให้ครอบครัวเด็กสามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่าย การส่งเสริมอาชีพได้เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีการรวมกลุ่มอาชีพขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม การดำเนินการส่งผลกระทบต่อด้านสภาวะแวดล้อม เช่น การเฝ้าระวังป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากสภาวะแวดล้อมภายนอกที่จะเข้ามาซ้ำเติม มีแรงกระตุ้นให้เด็กได้เข้มแข็งและช่วยเหลือครอบครัวได้ ๔) ด้านสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ ปราบปรามการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ๕) ด้านการเมืองการปกครอง เกิดการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กโดยกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนผ่านเวทีกิจกรรมต่างๆ

ประเด็น **ดูแลเด็กปฐมวัย โดยชุมชนท้องถิ่น**

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนในการดูแลเด็กปฐมวัย ได้แก่ ครอบครัวหรือผู้ดูแล กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากระบบข้อมูลตำบล

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

คู่มือมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของสำนักส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัยและคู่มือการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดภัย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

วิธีการดำเนินงาน

จัดทำฐานข้อมูลเด็ก และนำใช้ข้อมูล เพื่อวางแผน และจัดทำแผนท้องถิ่น เพื่อการดูแลเด็กปฐมวัย

การจัดกองทุนสวัสดิการ

โดยมีสวัสดิการที่หลากหลาย เกิด แก่ เจ็บ ตาย รวมถึงสวัสดิการเพื่อเสริมความมั่นคงของชีวิต การศึกษา โดยกองทุนสวัสดิการ

สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการศึกษาทางเลือกอื่นๆ รวมถึงการจัดระบบ การศึกษารูปแบบบูรณาการ สังคม วัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพตามบริบทพื้นที่ สำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งในและนอกระบบ รวมทั้งเด็กพิเศษ

จัดตั้งศูนย์คล้ายทุกขเพื่อยุคความรุนแรงแก่เด็ก และครอบครัว และสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังความรุนแรงโดยมีทีม สหวิชาชีพระดับตำบลร่วมด้วย

สร้างภาคีเครือข่ายและจัดตั้งกลไกขับเคลื่อน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการเพิ่มสมรรถนะเด็กและเยาวชนทุกด้าน จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษา

- การสนับสนุนกิจกรรมใน ศพค. โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ได้แก่
- ๑) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท่ากระโดด (ศพค.บ้านวังเจริญราษฎร์)
 - ๒) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งเสริมการออกกำลังกายโดยBBL (Brain Based Learning)(ศพค.บ้านท่าศิลา)
 - ๓) สภาพลเมืองเด็กและเยาวชน ตำบลนาทอน
 - ๔) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์
 - ๕) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าศิลา
 - ๖) หลักสูตรท้องถิ่น (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) และ
 - ๗) ยุวเกษตร (โรงเรียนท่าศิลาบำรุงราษฎร์)

ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณให้เด็กและเยาวชนมีเวทีในการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ มีนโยบายร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพ ครอบครัวและชุมชน ในการส่งเสริมสุขภาพเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนถึงวัยรุ่น

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

- ช่วยให้เกิดคุ้นเคยกับแนวคิดการ เรียนรู้ในสภาวะแวดล้อมที่มี โครงสร้าง กระเป๋ียบ และห่างไกลจากอุปกรณ์
- สร้างการเรียนรู้จาก การออมเงิน
- ได้รับประโยชน์จากการได้สัมผัส กับเด็ก ๆ ในวัยเดียวกัน และผู้ใหญ่ อย่างเป็นประจำ การมีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน
- เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการ ที่สมวัย
- เกิดความร่วมมือของ คน ในชุมชนในการดูแลเด็ก ปฐมวัยเพื่อให้เด็กเติบโต ต่อไปในอนาคต

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
งานเด่น	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นายวิมาท หมาดสา นักวิชาการศึกษา เบอร์โทรศััพท์ ๐๘๑-๐๙๒๕๔๕๖

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ประชากรในพื้นที่ตำบลนาทอน มีจำนวน ๗,๓๕๓ คน ร้อยละ ๑๐๐ คน จากการสำรวจข้อมูลสถานการณ์เด็กปฐมวัยในพื้นที่พบว่า ปัจจุบันมีจำนวนประชากรเด็กปฐมวัยอายุ ๒-๕ ปี ทั้งหมด ๑๘๐ คน (ร้อยละ ๒.๔๕) ซึ่งรวมกันทั้ง ๓ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ มีจำนวนเด็กปฐมวัย ๘๔ คน (ร้อยละ ๑๐๐) ชาย ๔๐ คน (ร้อยละ ๔๗.๖๑) หญิง ๔๔ คน (ร้อยละ ๕๒.๓๘) ซึ่งมีครูผู้ดูแลเด็กจำนวน ๖ คน เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน จำนวน ๙๖ คน ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาทอน จำนวน ๕ คน ซึ่ง ๓ ศูนย์นี้จะเป็นในเรื่องของการรณรงค์รักษาสุขภาพของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ต้องการการดูแลจากพ่อแม่และผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นการทำงานที่ร่วมมือกันและเกื้อหนุนกัน ชุมชนเป็นแรงผลักดันสำคัญในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และชุมชนจะเข้าใจปัญหาสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถ่องแท้ เด็กได้เรียนรู้บริบทต่าง ของชุมชน เด็กรู้สึกผูกพันและหวงแหนวิถีชุมชน รักในถิ่นเกิด

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ เด็กปฐมวัยในชุมชน อายุ ๒- ๕ ปี เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน จำนวน ๑๘๐ คน

๒.๒ ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง ๓ แห่ง จำนวน ๑๓ คน

๒.๓ ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กปฐมวัย

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อต้องการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้พร้อมทั้ง ๔ ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กมีความรักและหวงแหนในถิ่นเกิด เด็กรู้จักอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เด็กมีความใกล้ชิดกับชุมชน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนในการดูแลเด็กปฐมวัย ได้แก่ ครอบครัวหรือผู้ดูแล กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากระบบข้อมูลตำบลเป็นต้น

๔.๒ คู่มือมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของสำนักส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัยและคู่มือการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดภัยครอบคลุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

๕. รูปธรรมงาน

กลุ่มวิชาการศึกษาและการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตำบลนาทอน เป็นแหล่งเรียนรู้ ๖ แหล่ง คือ ๑) สภามลเมืองเด็กและเยาวชนตำบลนาทอน ๒) หลักสูตรท้องถิ่น ๓) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งเสริมการออกกำลังกายโดย BBL (Brain Based Learning) ๔) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กห่วงใยความปลอดภัยลูกหลาน ๕) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพัฒนาไกลใส่ใจสุขภาพ ๖) ยุวเกษตร การสร้างการมีส่วนร่วมให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น โดยมีจุดประสงค์ในการสร้างให้เด็กและเยาวชนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในสังคม และพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป

๖. วิธีการดำเนินงาน

ตำบลนาทอน มีนโยบายในการส่งเสริมกระบวนการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาตั้งแต่ระดับก่อนปฐมวัย โดยจะเห็นได้จากงานและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสามศูนย์ของตำบลนาทอนที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสามศูนย์ของตำบลนาทอนที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมการเรียนการสอน/ประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ยึดหลักให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ มีการจัดสภาวะแวดล้อม บรรยากาศ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน การบูรณาการสภาพพื้นที่และสภาพแวดล้อมในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาปรับใช้และประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สร้างให้เกิดการเรียนรู้กับเด็กก่อนปฐมวัย

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบต่อโครงสร้างชุมชนท้องถิ่น ๕ ด้าน คือ ๑) ด้านสังคม ช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับแนวทางการเรียนรู้ในสภาวะแวดล้อมที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ และห่างไกลจากผู้ปกครอง ๒) ด้านเศรษฐกิจ สร้างการเรียนรู้จากการออมเงิน ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมได้รับประโยชน์จากการได้สัมผัสกับเด็ก ๆ ในวัยเดียวกัน และผู้ใหญ่อย่างเป็นประจำ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ๔) ด้านสุขภาพ เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัย ๕) ด้านการเมืองการปกครองเกิดความร่วมมือของคนในชุมชนในการดูแลเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กเติบโตต่อไปในอนาคต

กองทุนสวัสดิการชุมชน (อปท.)

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

“สวัสดิการการเกิด การเจ็บป่วย การตาย ทุนการศึกษา”

กลุ่มเด็กปฐมวัย 0-5 ปี
ทั้งหมด ๕๕๑ คน ร้อยละ ๗.๕๙

การได้รับวัคซีนในเด็ก
0-5 ปี
ร้อยละ ๑๐๐

อยู่กับปู่ย่าตายาย
๒๓ คน
(ร้อยละ ๔.๑๗)

เด็กอยู่กับพ่อแม่
๑๘๘ คน
(๓๔.๑๒%)

เด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
จำนวน ๒๓๑ คน ร้อยละ ๔๑.๙๒

การจัดระบบสวัสดิการคนยากจนคนยากจน
จำนวน ๓ กลุ่ม

คนด้อยหรือคนยากจน
๓๕๕ คน
ร้อยละ ๔.๘๑

การพัฒนาอาชีพ
๕๐ คน
ร้อยละ ๐.๖๗

การศึกษา
๑,๕๗๖ คน
ร้อยละ ๒๐.๐๗

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ จำนวนประชากรเด็กปฐมวัยอายุ 0-5 ปี จำแนกตามสภาพการอยู่อาศัยครัวเรือน มีเด็กอาศัยอยู่กับพ่อแม่ อาศัยอยู่กับญาติ เด็กถูกทอดทิ้ง ัฒตราเด็กปฐมวัยในพื้นที่ที่เข้าเรียนใน ศพค.จาก TCNAP

ทำอย่างไร

การจัดตั้งกองทุน

เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องมาจากเครือข่ายกองทุนชุมชนตำบลนาทอนที่มีการพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน เป็นกองทุนที่ “ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ” มีการบริหารไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นหลักๆ คือ การบริหารงานกองทุน โดยมีคณะกรรมการขึ้นมาบริหารกองทุน ที่มีองค์กรประกอบจากตัวแทนที่ หลากหลาย

การประสานกับแกนนำของแต่ละหมู่บ้าน

เพื่อให้ดูแลสมาชิก ได้อย่างทั่วถึง นอกจากจะบริหารกองทุนตามปกติแล้ว คณะกรรมการควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับเรื่อง ต่างๆ เช่น การประสานกับหน่วยงานท้องถิ่น การพัฒนาแกนนำการเรียนรู้ขยายผลการดูแลผู้ด้อยโอกาส

การบริหารจัดการ

เป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลุ่มและองค์กรต่างๆในชุมชน เช่น องค์กรการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน ได้รับเงินสนับสนุนและเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการ งานด้านสภาองค์กรชุมชน เชื่อมโยงโดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลนาทอนในการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชน งานด้านที่คืนทำกิน และที่อยู่อาศัย เชื่อมโยงโดยผู้รับผลประโยชน์โครงการแก้ไขปัญหาคือที่อยู่อาศัยก็ยังคงคิดถึงกับกองทุนสวัสดิการ ร้อยละ ๑๐โดยมีการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา จำนวน ๑,๕๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๗

ทำแล้วได้อะไร

- เกิดกองทุนบุญที่ให้อย่างมีคุณค่าและรับอย่างมีศักดิ์ศรี
- สร้างสวัสดิการให้แก่คนทำงาน และจิตอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม สร้างกำลังให้แก่คนทำงาน
- ให้สวัสดิการแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส จำนวน ๑,๕๗๖ คน
- การช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น ทุนการศึกษา
- ส่งเสริมกีฬา การช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม มีการส่งเสริมเงินทุนจากกองทุนสวัสดิการในชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้มาเข้าร่วมกิจกรรม ด้านเศรษฐกิจ บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน ยังมีการส่งเสริมและการฝึกประกอบอาชีพ การพาณิชย์กรรมและการส่งเสริมการลงทุน
ด้านสุขภาพ ส่งเสริมการดูแลสุขภาพเด็ก และผู้ด้อยโอกาสหรือคนยากจนในชุมชน
ด้านการเมือง การปกครอง การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน เช่น การเปิดเวทีประชาคมท้องถิ่น การขยายเครือข่ายและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน
ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับการกิจ อปท.ด้านการวาง

Key actors	กองทุนสวัสดิการชุมชน (อปท)
งานเด่น	สวัสดิการการเกิด การเจ็บ การตาย ทุนการศึกษา
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นายสุวรรณ สิงห์อินทร์ รองนายก อบต.นาทอน ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลนาทอน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๐-๕๕๒๑๘๑๕

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

กลุ่มเด็กปฐมวัยในตำบลนาทอน มีจำนวน เด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี ทั้งหมด ๕๕๑ คน(ร้อยละ ๗.๔๙) สภาพการอยู่อาศัยครัวเรือนที่มีเด็ก ๐-๕ ปี พบว่ามีเด็กอยู่กับพ่อแม่ ๑๘๘ คน(๓๔.๑๒%) อาศัยกับปู่ย่าตายาย จำนวน ๒๓ คน(ร้อยละ ๔.๑๗) การได้รับวัคซีนในเด็ก ๐-๕ ปี ร้อยละ ๑๐๐ และมีเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๒๓๑ คน(ร้อยละ ๔๑.๙๒สถานการณ์ปัจจุบันมีการจัดระบบสวัสดิการคนยากจน จำนวน ๓ กลุ่ม ๑) สวัสดิการคนด้อยหรือคนยากจน จำนวน ๓๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๑ เป็นจำนวนเงิน ๒๔๙,๖๐๐ บาท ๒) สวัสดิการเพื่อการพัฒนาอาชีพ จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๗ เป็นจำนวน ๑๘๖,๐๐๐ บาท ๓) สวัสดิการด้านการศึกษา จำนวน ๑,๔๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๗ จำนวนเงิน ๖๑๓,๕๒๖ และสวัสดิการเงินกู้ในกองทุนสวัสดิการชุมชนและสาเหตุที่เกิดจากภาระหนี้ คือ การทำเกษตร จำนวน ๔๐๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๔๔ การศึกษาบุตร จำนวน ๒๘๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๓๑.๔๔ และจากการเจ็บป่วย จำนวน ๙๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๐.๗ เป็นต้น

สมาชิกแรกก่อตั้งมี จำนวน ๕๘๒ คน เงินกองทุนเริ่มแรก ๘๕,๓๐๐ บาท เงินทุนตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ๕,๒๐๐,๐๐๐ บาท สมาชิก ณ ปัจจุบัน ๒,๓๗๙ คน สวัสดิการที่จัดให้และมีการจ่ายไปแล้ว ตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ สวัสดิการการเกิด การเจ็บ บำนาญ การตาย ทุนการศึกษา คนพิการ เงินกู้ เงินฝาก ภัยพิบัติ ทุนส่งเสริมอาชีพ ด้านศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สวัสดิการ เงินคงเหลือฝากบัญชี ณ ปัจจุบัน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท

กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลนาทอน ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๙ สถานที่ดำเนินงานตั้งอยู่ ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน (เครือข่ายชุมชนตำบลนาทอน) หมู่ที่ ๘ ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมเงิน เพื่อแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการบริการด้านสวัสดิการของชุมชนให้ครอบคลุมทั่วทั้งตำบล สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิก ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง เป็นองค์กรที่คอยให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ซึ่งเป็นกองทุนที่ไม่แสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ เด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี ทั้งหมด ๕๕๑ คน(๗.๔๙%)

๒.๒ สมาชิกกองทุน จำนวน ๒,๓๗๙ คน

๒.๓ คนยากจน

๓. ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในชุมชน และภาคีเครือข่ายภายนอก ให้มีส่วนร่วมในการร่วมดูแลเด็กปฐมวัย

๓.๒ เพื่อให้คนในตำบล มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้รับการดูแล และพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ จำนวนประชากรเด็กปฐมวัยอายุ ๐-๕ ปี เมื่อจำแนกตามสภาพการอยู่อาศัยครัวเรือน มีเด็กอาศัยอยู่กับพ่อแม่และแม่ อาศัยอยู่กับญาติ เด็กถูกทอดทิ้ง อัตราเด็กปฐมวัยในพื้นที่ที่เข้าเรียนใน ศพด. จาก TCNAP

๕. รูปธรรมงาน

กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลุ่มและองค์กรต่างๆในชุมชน เช่น องค์กรการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน ได้รับเงินสนับสนุนและเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการ

๖. วิธีการดำเนินงาน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาทอน เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องมาจากเครือข่ายกองทุนชุมชนตำบลนาทอนที่มีการพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน เปนกองทุนที่ “ทุกคนรวมกันเป็นเจ้าของ” มีการบริหารไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นหลักๆ คือ การบริหารงานกองทุน โดยมีคณะกรรมการขึ้นมาบริหารกองทุน ที่มีองค์กรประกอบจากตัวแทนที่หลากหลาย

มีลักษณะประสานกับแกนนำของแต่ละหมู่บ้านด้วย เพื่อให้ดูแลสมาชิก ได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้จะบริหารกองทุนตามปกติแล้ว คณะกรรมการควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับเรื่อง ต่างๆ เช่น การประสานกับหน่วยงานท้องถิ่น การพัฒนาแกนนำการเรียนรูขยายผลการดูแลดูแลโดยโอกาส

กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลุ่มและองค์กรต่างๆในชุมชน เช่น องค์กรการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน ได้รับเงินสนับสนุนและเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการ งานด้านสภาองค์กรชุมชน เชื่อมโยงโดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลนาทอนในการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชน งานด้านที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เชื่อมโยงโดยผู้รับผลประโยชน์โครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยก็ยังติดให้กับกองทุนสวัสดิการ ร้อยละ ๑๐ ดยมีการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา จำนวน ๑,๔๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๗

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

เกิดกองทุนบุญที่ให้อย่างมีคุณค่าและรับอย่างมีศักดิ์ศรี สร้างสวัสดิการให้แก่คนทำงาน และจิตอาสาที่เข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวม เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจให้แก่คนทำงาน การให้สวัสดิการแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส การร่วมสร้างสาธารณประโยชน์ ช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น ทุนการศึกษา ส่งเสริมกีฬา การช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นต้น

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบได้แก่ ๑) ด้านสังคมมีการส่งเสริมเงินทุนจากกองทุนสวัสดิการในชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้มาเข้าร่วมกิจกรรม ๒) ด้านเศรษฐกิจบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน ยังมีการส่งเสริมและการฝึกประกอบอาชีพ การพาณิชย์กรรมและการส่งเสริมการลงทุน ๓) ด้านการเมือง การปกครองการเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน เช่น การเปิดเวทีประชาคมท้องถิ่น การขยายเครือข่ายและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ๔) ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับการกิจ อปท. ด้านการวาง

ชมรมควบคุมโรค

องค์การบริหารส่วนตำบลบาโจ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

“การเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค”

ประชากรทั้งหมด
๒,๖๕๕ คน

เด็กปฐมวัยทั้งหมด
๑๙๘ คน
ทีมควบคุมโรค **๑๕** คน

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลพื้นฐาน
ของ อบต.,รพ.สต.,
,จปฐ.

ข้อมูลจากการ
ลงพื้นที่สำรวจ

ข้อมูลรายหมู่บ้าน
และครัวเรือน
TCNAP, RECAP

การประชุม

- กำหนดกิจกรรมและมาตรการ
ในการเฝ้าระวัง

วิธีการดำเนินงาน

การลงพื้นที่ ปฏิบัติงาน

- สืบค้นข้อมูล
- ค้นหาชั่งกะละมัง
- ทำความสะอาดรอบชุมชน
- ตัดหญ้า

อบรมให้ความรู้

- แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทีมควบคุมโรคแก่ อสม. ครู สพด.
นักเรียน และประชาชน เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันโรค
เช่น ป้องกันโรคใช้เลือดออก โรคมือเท้าปาก
ตรวจคัดกรองโรคเบื้องต้น

รายงานสถานการณ์

- การเกิดโรคในพื้นที่รับผิดชอบ

ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

- มีการป้องกันและควบคุมโรคระบาด
แบบมีส่วนร่วมและโรคระบาด
ในชุมชนลดลง

เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

- **ด้านสังคม** เกิดการรวมกลุ่มจิตอาสา ช่วยกันป้องกันโรคระบาด
ในชุมชน
- **ด้านสภาวะแวดล้อม** สะอาด ปลอดภัยไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์
แมลง หรือแพร่ระบาดของโรค
- **ด้านสุขภาพ** การป้องกันโรคระบาดทำให้ลดการเจ็บป่วยจาก
การเกิดโรคระบาด เช่น ใช้เลือดออก และโรคมือเท้าปาก

Key actors	ชมรมควบคุมโรค
งานเด่น	การเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบาโงย อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
วิทยากร	นางสีตีมาเรีย มิมุณี อสม. เบอร์โทรศัพท์ ๐๗๓-๒๕๑๓๒๒

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

จากสถานการณ์การเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ พบว่า พื้นที่หมู่ ๒ ตำบลบาโงย ได้จัดกิจกรรมงานการกุศล เพื่อหาเงินทุนในการปรับปรุงมัสยิด อาหารที่เลี้ยงในวันนั้นคือข้าวต้ม ผลปรากฏว่าผู้ที่มาร่วมงานในวันนั้น มีอาการท้องเสีย ถ่ายเหลว หลายคนบางคนต้องส่งตัวเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลรามัน ในครั้งนั้น พบว่าประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรค เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อสม.ตลอดจนภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ดังนั้นเพื่อเป็นการเฝ้าระวังและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบาโงยร่วมกับภาคีเครือข่ายได้จัดตั้งชมรม ทีมควบคุมโรคตำบลบาโงยขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมรับสถานการณ์การแพร่ระบาดและให้มีการทำงานอย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ ตลอดจนกระตุ้นเตือนให้ประชาชนในชุมชนและโรงเรียนตลอดจนทุกภาคส่วนร่วมมือฝึกพลังความคิดความร่วมมือแก้ไขปัญหาโรคระบาดร่วมกัน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ทีมควบคุมโรค จำนวน ๑๕ คน โรงเรียน จำนวน ๔ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๒ แห่ง ประชาชนในตำบล จำนวน ๖๐๘ หลังคาเรือน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อป้องกันและควบคุมโรคระบาดประจำท้องถิ่นให้ได้ตามมาตรฐานกรมควบคุมโรค สร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคโดยชุมชน เฝ้าระวังโรคติดต่อในชุมชน ได้แก่ โรคไข้เลือดออกและอื่นๆ อาทิ มือ เท้า ปาก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ฯ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ได้มาจาก ข้อมูลพื้นฐานของ อบต. ข้อมูล ของ รพ.สต. รวมไปถึงข้อมูล จปฐ. และ ข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลรายหมู่บ้านและครัวเรือน TCNAP รวมไปถึงข้อมูลวิจัยชุมชน RECAP

๕. รูปธรรมงาน

ลดการแพร่ระบาดของโรคในชุมชน เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการ รณรงค์ ให้ความรู้และเฝ้าระวังเรื่องการแพร่ระบาดของโรคที่เกิดในชุมชน ประชาชนให้ความร่วมมือในการ ลดการแพร่ระบาดของโรค

๖. วิธีการดำเนินงาน

๑) มีการประชุม กำหนดกิจกรรมและมาตรการในการเฝ้าระวัง ๒) อบรมให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทีมควบคุมโรคแก่ อสม. ครู ศพด. นักเรียน และประชาชนจิตอาสาในพื้นที่เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันโรค เช่น ป้องกันโรคไข้เลือดออก โรคมือเท้าปาก ทำความสะอาดของเล่น ตรวจคัดกรองโรคเบื้องต้น และ ๓) การลงพื้นที่ปฏิบัติงานโดยมีวิทยากรและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นพี่เลี้ยง เช่น ฉีดพ่นยุง คว้าขันกะละมัง ทำความสะอาดรอบชุมชน ตัดหญ้า เป็นต้น ๔) การรายงานสถานการณ์การเกิดโรคในพื้นที่รับผิดชอบ เป็นต้น

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

เกิดการป้องกันและควบคุมโรคระบาดแบบมีส่วนร่วมโรคระบาดในชุมชนลดลง

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่มจิตอาสา ช่วยกันป้องกันโรคระบาดในชุมชน ๒) ด้านสภาวะแวดล้อม สะอาดปลอดภัยไม่เป็นพาหะพันธ์หรือแพร่ระบาดของโรค ๓)ด้านสุขภาพ การป้องกันโรคระบาดทำให้ลดการเจ็บป่วยจากการเกิดโรคระบาด เช่น ไข้เลือดออก และโรคมือเท้าปาก เป็นต้น

อาสาสมัครแม่

องค์การบริหารส่วนตำบลบาโจย อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

“การส่งเสริมการให้นมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน”

ประชากรทั้งสิ้น
๒,๖๕๕
คน

หญิงฝากครรภ์คุณภาพ
๙๕.๙%

6 เดือน
กินนมแม่อย่างเดียว
๗๕%

สถานการณ์การอยู่อาศัย
ของเด็กปฐมวัยใน ศพค.

หญิงอายุ ๑๕-๔๙ ปีคลอดมีชีพ **๒๔.๕** : พันประชากร
ไม่มีมารดาตาย(ขณะตั้งครรภ์ คลอด)

อาสาสมัครแม่ **๘** คน

ข้อมูลและเครื่องมือในดำเนินงาน

ข้อมูล JHCIS และ Hos Exp
ข้อมูลหญิงมีครรภ์ และคลอดในพื้นที่
การฝากครรภ์คุณภาพ
การฝากครรภ์ก่อน ๑๒ สัปดาห์
การให้นมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน

แผนความรู้เกี่ยวกับ
การให้นมบุตร

วิธีการดำเนินงาน

ระยะเตรียมการ

กำหนดกิจกรรมและมาตรการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
การอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน
อบรมและฝึกทักษะการดูแลมารดาและการก
ตั้งเต้าตั้งครรภ์จนถึงอายุ ๖ ปี

ระยะดำเนินการ

ลงพื้นที่ปฏิบัติในเขตรับผิดชอบ
สนับสนุนและส่งเสริมการให้นมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน
สอนวิธีการอุ้มเพื่อตึมนม การป้องกันการเกิดเต้านม
คัดตึง เต้านมอักเสบ การประสานพยาบาลเพื่อ
เยี่ยมเยียนหลังคลอด

ผลที่เกิดขึ้น

อาสาสมัครแม่ และผู้ปกครองเด็ก ๐-๕ ปี
ได้มีความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน

อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก่อน
อย่างน้อย ๖ เดือนมีจำนวนเพิ่มขึ้น

หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลและฝากครรภ์
ครั้งแรกก่อน ๑๒สัปดาห์ และฝากครรภ์ครบ
ตามเกณฑ์

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

มีการรวมกลุ่มของ อาสาสมัครแม่
เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือ เกิดการ
พัฒนาจิตอาสาช่วยเหลือกัน

แม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถ
ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนได้

เด็กที่ได้รับนมแม่อย่างเดียวก่อนจะมี
ภูมิต้านทานโรคที่ดี และมีพัฒนาการ
สมวัย

Key actors	อาสาสมัครแม่
งานเด่น	การส่งเสริมการให้นมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบาโงย อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
วิทยากร	นางซาแรซ่า สาและ อสม. เบอร์โทรศััพท์ ๐๘๓-๒๕๑๓๒๒

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลบาโงย อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีจำนวน ๔ หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมด ๒,๖๔๔ คน จำนวนครัวเรือน ๗๑๐ ครัวเรือน มีเด็กปฐมวัยทั้งหมด ๑๙๘ คน (ร้อยละ ๗.๕) สัดส่วนหญิงตั้งครรภ์ อายุ ๑๕-๔๙ ปี คลอดมีชีพ ๒๔.๕ ต่อพันประชากร หญิงตั้งครรภ์ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน ๑๒ สัปดาห์ ร้อยละ ๙๔.๙ และฝากครรภ์คุณภาพ ๕ ครั้ง ร้อยละ ๙๔.๙ เด็กอายุต่ำกว่า ๖ เดือนกินนมแม่อย่างเดียว ร้อยละ ๗๕ เด็กทุกคนมีพัฒนาการสมวัย จากสถานการณ์ปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาทในการทำงานมากขึ้น ไม่ว่าจะทำงานที่บ้านและนอกบ้าน ควบคู่กับการดูแลครอบครัวไปด้วย ทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่ตัวเอง บางครั้งลักษณะของงานที่ทำบางอย่างและการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ที่ไม่ถูกต้อง จึงส่งผลกระทบต่อหญิงตั้งครรภ์และลูกในครรภ์ ดังนั้นหญิงมีครรภ์ควรต้องรู้จักวิธีการดูแลตนเองขณะตั้งครรภ์ที่ถูกต้องและเหมาะสมในเรื่องต่างๆ เช่น อาหาร การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพอนามัยภาวะเสี่ยงขณะตั้งครรภ์และการปฏิบัติตนต่างๆรวมถึงการเตรียมตัวเป็นแม่ การเตรียมตัวเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งจำเป็นอย่างมากที่แม่ทุกคนควรทราบถึงความสำคัญของการให้นมบุตรด้วยน้ำนมของตนเอง เพราะจะทำให้ทารกมีการเจริญเติบโตที่ดี การดูแลตัวเองหลังคลอดและการดูแลทารกแรกเกิด ดังนั้นเพื่อเป็นการกระตุ้นให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบาโงยร่วมกับภาคีเครือข่ายได้มีการจัดตั้งอาสาสมัครแม่ขึ้นเพื่อให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย ๖ เดือนเพิ่มขึ้นตลอดจนมารดาที่มีปัญหาการเลี้ยงลูกได้รับการดูแลและช่วยเหลือ

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

อาสาสมัครแม่ จำนวน ๘ คน ผู้ปกครองเด็ก ๐ - ๕ ปี จำนวน ๘๓ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้อาสาสมัครแม่ และผู้ปกครองเด็ก ๐-๕ ปี ได้มีความรู้ ความเข้าใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน ทารกได้รับนมแม่อย่างเดียวครบ ๖ เดือน และหญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลและฝากครรภ์ไม่เกิน ๑๒ สัปดาห์ทุกคน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลหญิงมีครรภ์ และคลอดในพื้นที่ การฝากครรภ์คุณภาพ การฝากครรภ์ก่อน ๑๒ สัปดาห์ การให้นมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน โดยการใช้ข้อมูล JHCIS และ Hos Exp เป็นต้น

๔.๒ แผ่นความรู้เกี่ยวกับการให้นมบุตร

๕. รูปธรรมงาน

การส่งเสริมมารดาหลังคลอดให้นมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน และการเยี่ยมหลังคลอด

๖. วิธีการดำเนินงาน

ระยะเตรียมการ ได้แก่ การประชุม เพื่อกำหนดกิจกรรมและมาตรการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน และ อบรมและฝึกทักษะการดูแลมารดาและทารกตั้งแต่ตั้งครรภ์จนถึงอายุ ๖ ปี

ระยะดำเนินการ มีลงพื้นที่ปฏิบัติในเขตรับผิดชอบโดยมีวิทยากรและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นพี่เลี้ยง โดยคอยสนับสนุนและส่งเสริมการให้นมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน เพื่อสอนวิธีการอุ้มเพื่อตึมนม การป้องกันการเกิดเต้านมคัดตึง เต้านมอักเสบ การประสานพยาบาลเพื่อเยี่ยมหลังคลอด เป็นต้น

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ อาสาสมัครแม่ และผู้ปกครองเด็ก ๐-๕ ปี ได้มีความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน

๗.๒ อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย ๖ เดือนมีจำนวนเพิ่มขึ้น

๗.๓ หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลและฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน ๑๒ สัปดาห์ และฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบต่อโครงสร้างชุมชนท้องถิ่น ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม มีการรวมกลุ่มของ อาสาสมัครแม่เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือ เกิดการพัฒนาจิตอาสาช่วยเหลือกัน ๒) ด้านเศรษฐกิจ แม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถลดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนได้ และ ๓) ด้านสุขภาพ เด็กที่ได้รับนมแม่อย่างเดียวจะมีภูมิคุ้มกันโรคที่ดี และมีพัฒนาการสมวัย เป็นต้น

ประเด็น คุณแลเด็กปฐมวัย...โดยชุมชนท้องถิ่น

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาทอน

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

ประชากรทั้งหมด ๗,๓๕๓ คน
เด็ก ๐-๕ ปี ๕๕๑ คน
ร้อยละ ๗.๕๙ ของประชากร

พัฒนาการสมวัยทุกด้าน ร้อยละ ๖๗.๕

เด็กปฐมวัยที่เข้าเรียน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒๓๑ คน (๔๑.๙๒%)

เด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี ๕๕๑ คน ร้อยละ ๗.๕๙

เด็กมีอัตราฟันผุ ร้อยละ ๘๔.๗

คลินิกสุขภาพ
เด็กดี

กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- เด็กปฐมวัย อายุ ๐-๕ปีในชุมชนและในศูนย์เด็กเล็กทั้ง ๓ แห่งจำนวน ๕๕๑ คน
- พ่อแม่ผู้ปกครอง และครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศท.ค.จำนวน ๕๕๑ คน
- กลุ่มองค์กรชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กปฐมวัย ได้แก่ กลุ่มออม.ผู้นำชุมชน

ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ทั้ง ๕ด้าน ในเด็กปฐมวัยรวมทั้งพัฒนาศักยภาพพ่อแม่ ครูผู้ดูแลเด็ก และกลุ่มทางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ในการดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัย การคัดกรองพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการตามวัยที่ถูกต้องและพัฒนารูปแบบการให้บริการสุขภาพ และกิจกรรมที่เอื้อต่อการดูแลเด็กปฐมวัยได้

ข้อมูลและเครื่องมือการดำเนินงาน

- ข้อมูลภาวะสุขภาพเด็กปฐมวัยในคลินิกสุขภาพเด็กดีในสถานบริการสุขภาพ และในศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่ ได้แก่ เด็กอยู่กับพ่อแม่ อาศัยกับปู่ย่าตายาย การได้รับวัคซีนในเด็ก ๐-๕ ปี มีเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๓ ศูนย์เป็นต้น
- ข้อมูลทุนทางสังคมที่มีศักยภาพในการช่วยเหลือดูแลเด็กปฐมวัย ระบบข้อมูลตำบล TCNAP และข้อมูลบริการในระบบ JHCIS หรือ Hos-XP ของหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่
- ข้อมูลโครงการและการจัดการบริการของคลินิกสุขภาพเด็กดี

ดำเนินการ อย่างไร..

- ประชุมคณะกรรมการและคณะทำงานจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อสม. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ฝ่ายการศึกษา อบต. รพ.สต.เพื่อวิเคราะห์ นำใช้ทุนและศักยภาพของชุมชนสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างศูนย์เด็กเล็ก รพ.สต. และผู้ปกครองเด็กปฐมวัย
- การจัดการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่คลินิกสุขภาพเด็กดี รวมทั้งการฝึกอบรมพ่อแม่ ครูผู้ดูแลเด็กและอสม.เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้เครื่องมือ DSPM
- การส่งเสริมและติดตามการได้รับวัคซีน
- การประเมินภาวะโภชนาการ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพ่อแม่ และผู้ดูแลเด็ก
- จัดอบรมโรงเรียนพ่อแม่ มีงบประมาณปีละ ๒ ครั้ง
- ติดตามเยี่ยมบ้านเด็กปฐมวัยที่ป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพที่ต้องดูแล ค่อยเนื่องและมีกลุ่ม อาสาสมัครติดตามเยี่ยมบ้านหลังคลอด

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- พ่อแม่และผู้ดูแลเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๒๐ คนมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีแนวทางในการลดปัจจัยเสี่ยงที่จะคุกคามต่อสุขภาพเด็กเล็ก
- เด็กอายุ ๐-๕ ปี มีส่วนสูงระดับดีและรูปร่างสมส่วน จำนวน ๒๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๕
- เด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการได้รับการดูแลและได้รับอาหารเสริมนมทั้งหมด ๑๕ คน ร้อยละ ๑๐๐
- เด็กอายุ ๐-๕ ปี ได้รับวัคซีนสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคตามเกณฑ์ จำนวน ๒๔๘ คน ร้อยละ ๙๘.๐
- เด็กอายุ ๐-๕ ปี มีพัฒนาการสมวัย จำนวน ๗๑ คน ร้อยละ ๑๐๐
- เด็กอายุ ๐-๕ ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและฟัน จำนวน ๑๖๖ คน ร้อยละ ๙๒.๒๒
- เด็กอายุ ๐-๓ ปี ได้รับการเคลือบฟลูออไรด์ควานิช จำนวน ๑๒๒ คน ร้อยละ ๖๕.๕๕

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

พ่อแม่และผู้ดูแลเด็กปฐมวัยมีช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัย

ช่วยให้เด็กเจริญเติบโตได้อย่างสมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาสมวัย

ลดรายจ่ายในการดูแลสุขภาพและการเจ็บป่วยของเด็กปฐมวัย

มีการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของเด็กปฐมวัยให้ปลอดภัยขึ้นมีพื้นที่ทำกิจกรรมสร้างสรรค์

การสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็กและหน่วยบริการสุขภาพในการร่วมดูแลเด็กปฐมวัย

Key actors	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาทอน
งานเด่น	คลินิกสุขภาพเด็กดี
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นางอารินยา มุสิกพงศ์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๖๗๖๙๓๒๘

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลนาทอน มีประชากรทั้งสิ้น ๗,๓๕๓ คน และมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๒,๑๐๗ ครัวเรือน มีจำนวนเด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี ทั้งหมด ๕๕๑ คน ร้อยละ ๗.๔๙ สภาพการอยู่อาศัยครัวเรือนที่มีเด็ก ๐-๕ ปีพบว่า มีเด็กอยู่กับพ่อแม่ ๑๘๘ คน(ร้อยละ ๓๔.๑๒) อาศัยกับปู่ย่าตายาย จำนวน ๒๓ คน(ร้อยละ ๔.๑๗) การได้รับวัคซีนในเด็ก ๐-๕ ปี ร้อยละ ๑๐๐ และมีเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๒๓๑ คน(ร้อยละ๔๑.๙๒) เด็กมีอัตราฟันผุ ร้อยละ ๘๔.๗ และเด็ก ๐-๕ ปี มีพัฒนาการสมวัยทุกด้าน ร้อยละ ๖๗.๕ จากสถานการณ์ข้างต้นทำให้พื้นที่ตำบลนาทอนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเด็กปฐมวัยในชุมชนเพื่อให้มีภาวะสุขภาพที่ดีมีพัฒนาการที่สมวัย จึงมีการขับเคลื่อนงานของหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่ ที่ได้รับการหนุนเสริมจากอปท. และการได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและครูผู้ดูแลเด็กภายใต้การทำงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ร่วมมือจากผู้ปกครองและครูผู้ดูแลเด็กภายใต้การทำงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาทอน โดยทีมอสม.มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดบริการสำหรับการดูแลเด็กปฐมวัยทุกคนในชุมชน ปัญหาเหล่านี้จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขเชิงระบบทั้งในเรื่องนโยบาย ศักยภาพบุคลากรผู้ให้บริการระบบบริการคุณภาพ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ การพัฒนาองค์ความรู้กลุ่มเป้าหมาย

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ๒.๑ เด็กปฐมวัย อายุ ๐-๕ปีในชุมชนและในศูนย์เด็กเล็กทั้ง ๓ แห่งจำนวน ๕๕๑ คน
- ๒.๒ พ่อแม่ผู้ปกครอง และครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศพด.จำนวน ๕๕๑ คน
- ๒.๓ กลุ่มองค์กรชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กปฐมวัย ได้แก่ กลุ่มอสม.ผู้นำชุมชน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ทั้ง ๔ด้าน ในเด็กปฐมวัย รวมทั้งพัฒนาศักยภาพพ่อแม่ ครูผู้ดูแลเด็ก และกลุ่มทางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ในการดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัย การคัดกรองพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการตามวัยที่ถูกต้องและพัฒนารูปแบบการจัดบริการสุขภาพและกิจกรรมที่เอื้อต่อการดูแลเด็กปฐมวัยได้

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ๔.๑ ข้อมูลภาวะสุขภาพเด็กปฐมวัยในคลินิกสุขภาพเด็กดีในสถานบริการสุขภาพ และในศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่ ได้แก่ เด็กอยู่กับพ่อแม่ อาศัยกับปู่ย่าตายาย การได้รับวัคซีนในเด็ก ๐-๕ ปี มีเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวนมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๓ ศูนย์ เป็นต้น
- ๔.๒ ข้อมูลทุนทางสังคมที่มีศักยภาพในการช่วยเหลือดูแลเด็กปฐมวัย ระบบข้อมูลตำบล TCNAP และข้อมูลบริการในระบบ JHCIS หรือ Hos-XP ของหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่
- ๔.๓ ข้อมูลโครงการและการจัดบริการของคลินิกสุขภาพเด็กดี

๕. รูปธรรมงาน

รูปธรรมการดำเนินงานของคลินิกสุขภาพเด็กดีมีรูปธรรมงาน ดังนี้ ๑) คู่มือหรือแนวทางการจัดกิจกรรมของคลินิกสุขภาพเด็กดีเพื่อการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย๒) หลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครองเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กในการดูแลดูแลเด็กปฐมวัย ๓) โครงการพัฒนาศักยภาพพ่อแม่และครูผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ โครงการส่งเสริมกินนมแม่อย่างน้อย ๖ เดือน ฝึกอบรมเรื่องความจำเป็นของการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการตามวัย เป็นต้น

๖. วิธีการดำเนินงาน

กระบวนการทำงานของคลินิกสุขภาพเด็กดีภายใต้การดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านนาทอน มีกระบวนการทำงานดังนี้ ๑) ประชุมคณะกรรมการและคณะทำงานจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อสม. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ฝ่ายการศึกษา อบต. รพ.สต. เพื่อวิเคราะห์ นำใช้ทุนและศักยภาพของชุมชนสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างศูนย์เด็กเล็ก รพ.สต. และผู้ปกครองเด็กปฐมวัยและวางแผนออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาและดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโดยมีการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมเป็นรายเดือน โดยมีการจัดกิจกรรมประกอบด้วย ได้แก่ ๑) การจัดบริการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่คลินิกสุขภาพเด็กดี รวมทั้งการฝึกอบรมพ่อแม่ ครูผู้ดูแลเด็กและอสม. เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้เครื่องมือ DSPPM ๒) การส่งเสริมและติดตามการได้รับวัคซีน ๓) การประเมินภาวะโภชนาการ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพ่อแม่และผู้ดูแลเด็ก แบ่งปันประสบการณ์และการสานสัมพันธ์ร่วมเป็นเครือข่ายเสริมสร้างการพัฒนาเด็กปฐมวัย ๓) จัดอบรมโรงเรียนพ่อแม่ ปีงบประมาณละ ๒ ครั้ง (หลังลงทะเบียน) และมีการสนับสนุนชุดอาหารเสริมและชุดของเสริมพัฒนาการแก่หญิงตั้งครรภ์ที่เข้าเกณฑ์มีภูมิลำเนาในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ๔) ติดตามเยี่ยมบ้านเด็กปฐมวัยที่ป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพที่ต้องดูแลต่อเนื่อง และมีกลุ่ม อาสาสมัครแม่ติดตามเยี่ยมบ้านหลังคลอดส่งเสริมการให้นมแม่อย่างเดี่ยว ๖ เดือน และจัดทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยและมีการนำข้อมูลในการวางแผนการดูแลร่วมกับพ่อแม่ ครูผู้ดูแลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสรุปผลการทำงาน ประเมินและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ พ่อแม่และผู้ดูแลเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๒๐ คนมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีแนวทางในการลดปัจจัยเสี่ยงที่จะคุกคามต่อสุขภาพเด็กเล็ก

๗.๒ เด็กอายุ ๐-๕ ปี มีส่วนสูงระดับดีและรูปร่างสมส่วน จำนวน ๒๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๕

๗.๓ เด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการได้รับการดูแลและได้รับอาหารเสริมนมทั้งหมด ๑๕ คน ร้อยละ ๑๐๐

๗.๔ เด็กอายุ ๐-๕ ปีได้รับวัคซีนสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคตามเกณฑ์ จำนวน ๒๔๘ คน ร้อยละ ๙๘.๐

๗.๕ เด็กอายุ ๐-๕ ปี มีพัฒนาการสมวัย จำนวน ๗๑ คน ร้อยละ ๑๐๐

๗.๖ เด็กอายุ ๐-๕ ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและฟัน จำนวน ๑๖๖ คน ร้อยละ ๙๒.๒๒

๗.๗ เด็กอายุ ๐-๓ ปี ได้รับการเคลือบฟลูออไรด์วานิช จำนวน ๑๒๒ คน ร้อยละ ๖๕.๙๕

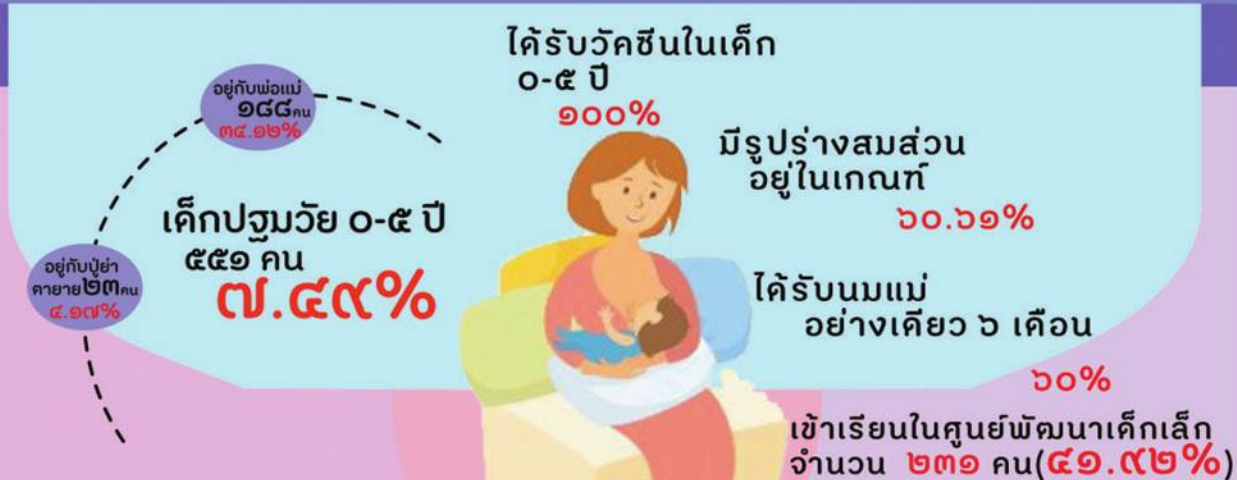
๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบต่อ ๕ มิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน (๑) ด้านสังคม พ่อแม่และผู้ดูแลเด็กปฐมวัยมีช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัย มีพื้นที่และช่องทางในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อการดูแลเด็กปฐมวัย (๒) ด้านสุขภาพ ช่วยให้เด็กเจริญเติบโตได้อย่างสมบูรณ์แข็งแรงมีพัฒนาการสมวัย (๓) ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่ายในการดูแลสุขภาพและการเจ็บป่วยของเด็กปฐมวัย (๔) ด้านสภาวะแวดล้อม มีการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของเด็กปฐมวัยให้ปลอดภัยขึ้นมีพื้นที่ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ (๕) ด้านการเมือง การปกครองเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็กและหน่วยบริการสุขภาพในการร่วมดูแลเด็กปฐมวัย

อาสาสมัครแม่

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

“การส่งเสริมการให้นมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน”

ข้อมูลจากฐาน JHCIS, Hos-Exp

- การฝากครรภ์ครบถ้วน ๕ ครั้ง
- การตึมนมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน
- การประเมินพัฒนาการ DSPM

ข้อมูลและเครื่องมือในดำเนินงาน

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ใช้สำหรับการประเมินพัฒนาการเด็กในช่วงอายุน้อยกว่า ๒ ปี

ขั้นเตรียมการ

การประชาสัมพันธ์โครงการประชุมชี้แจงโครงการแก่เจ้าหน้าที่ที่ติดตามหญิงตั้งครรภ์ โดยมี อสน. จำนวน ๒๕ คน และผู้หญิงที่มีประสบการณ์ในการให้นมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือนขึ้นไปที่มีศรัทธาในการให้คำแนะนำ

วิธีการดำเนินงาน

ขั้นดำเนินการ

- ๑) จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองของเด็ก 0-5 ปี จำนวน ๓๘๕ คน เรื่องโรงเรียนพ่อ แม่

๒) การอบรมพัฒนาศักยภาพตัวแทนอาสาสมัครแม่ เกี่ยวกับประโยชน์และวิธีการให้นมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน

๓) การสนับสนุนการให้นมแม่ได้อย่างถูกต้องต่อเนื่อง

๔) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลมารดาหลังคลอด

ทำแล้วเกิดอะไร

มีการรวมกลุ่มอาสาสมัครแม่ในการดูแลหญิงหลังคลอด ๒๕ คน

หญิงหลังคลอดสามารถให้นมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน ร้อยละ ๖๐

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

มีการทำงานร่วมกันระหว่าง รพ.สต. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสาธารณสุข

ลดรายจ่ายการซื้อนมสำเร็จรูปสำหรับเด็กแรกเกิด

ส่งเสริมสุขภาพเด็ก โดยให้ได้กินนมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน

Key actors	อาสาสมัครแม่
งานเด่น	การส่งเสริมการให้นมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นางสมเจริญ เสียมไหม อาสาสมัครแม่ เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๔-๒๑๐๐๙๓

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์เด็กปฐมวัยในตำบลนาทอน มีจำนวน เด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี ทั้งหมด ๕๕๑ คน(ร้อยละ๗.๔๙) สภาพการอยู่อาศัยครัวเรือนที่มีเด็ก ๐-๕ ปีพบว่ามียุคอยู่กับพ่อแม่ ๑๘๘ คน(ร้อยละ ๓๔.๑๒) อาศัยกับปู่ย่าตายาย จำนวน ๒๓ คน(ร้อยละ ๔.๑๗) การได้รับวัคซีนในเด็ก ๐-๕ ปี ร้อยละ ๑๐๐ และมีเด็กปฐมวัยที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๒๓๑ คน(ร้อยละ๔๑.๙๒) ซึ่งข้อมูลจากโรงพยาบาลสุขภาพบ้านนาทอนพบว่ามีการพัฒนาการล่าช้าในช่วง ๙,๗,๒๐,๔๒ เดือน ด้านภาษา ด้านการเคลื่อนไหว และได้รับการบริการสร้างภูมิคุ้มกันโรค (ร้อยละ ๙๘.๔๐) และมีรูปร่างสมส่วนอยู่ในเกณฑ์(ร้อยละ ๖๐.๖๑) ได้รับนมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน ร้อยละ ๖๐

จากแนวคิดที่ว่าเด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า และเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติ บทบาทของอาสาสมัครแม่เป็นบุคคลที่สำคัญจะช่วยเหลือให้ลูก หลาน เป็นเด็กที่แข็งแรง สมองไว ฉลาด ด้วยการสร้างสายใยรักสายใยที่ผูกพันในครอบครัวโดยช่วยกันให้คำแนะนำให้ลูกหลานได้กินนมแม่ให้นานที่สุด จึงเห็นความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยการเฝ้าระวังทางโภชนาการและการให้บริการสร้างภูมิคุ้มกันในเด็ก ๐-๕ ปี และตำบลนาทอนได้มีการจัดตั้งกลุ่มของอาสาสมัครแม่ได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานต่อไป

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

เด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี ๓๘๔ คน ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี ๓๘๔ คน อสม. ๒๕ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้มารดาหลังคลอดสามารถให้นมบุตรอย่างเดียว ๖ เดือน และมีการเยี่ยมหญิงหลังคลอดที่บ้าน เพื่อช่วยเหลือการเลี้ยงดูด้วยนมแม่ และมีการประสานงานกับพยาบาลประจำ รพ.สต. เพื่อส่งต่อกรณีมี ปัญหาเรื่องการเลี้ยงดูด้วยนมแม่

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลจากฐาน JHCIS, Hos-Exp เช่น การฝากครรภ์คุณภาพ ๕ ครั้ง การตึมนมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน การประเมินพัฒนาการ DSPPM เป็นต้น

๔.๒ คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ใช้สำหรับการประเมินพัฒนาการเด็กในช่วงอายุน้อยกว่า ๒ ปี ซึ่งเด็กที่อยู่ในคลินิกสุขภาพดี ที่มีหน่วยบริการตั้งแต่ปฐมภูมิ (รพ.สต./รพท./รพค.)

๕. ธุรกรรมงาน

มีกลุ่มอาสาสมัครแม่ในชุมชน จำนวน ๒๕ คน โดยติดตามเยี่ยมให้คำแนะนำหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร โดยสนับสนุนและส่งเสริมการให้นมแม่อย่างเดียว ๖ เดือนและหญิงหลังคลอดที่มีปัญหาเรื่องการให้นมแม่

๖. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โครงการในพื้นที่รับผิดชอบของ รพ.สต. บ้านนาทอน ได้แก่ ม.๑, ม.๒, ม.๓, ม.๖ และ ม.๗ และมีการประชุมชี้แจงโครงการแก่ เจ้าหน้าที่และ อสม. ที่รับผิดชอบในการติดตามหญิงตั้งครรภ์ โดยมี อสม. จำนวน ๒๕ คนโดยคัดเลือก อสม. จาก อสม.ในพื้นที่ และผู้หญิงที่มีประสบการณ์ในการให้นมแม่อย่างเดียวได้ ๖ เดือนขึ้นไปที่สมัครใจในการให้คำแนะนำ

ขั้นดำเนินการ ได้แก่ ๑) จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็ก ๐-๕ ปี จำนวน ๓๘๔ คน เรื่องโรงเรียนพ่อแม่ ๒ ครั้ง โดยให้หญิงตั้งครรภ์และสามีเข้ารับการอบรมการเตรียมตัวเป็นพ่อแม่ ที่โรงพยาบาล ทุ่งหว้า ๒) การอบรมพัฒนาศักยภาพ ตัวแทนอาสาสมัครแม่ เกี่ยวกับประโยชน์และวิธีการให้นมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน

๓) การสนับสนุนการให้นมแม่โดยและ อาสาสมัคร ร่วมกับ อสม. จะคอยให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือ ให้ได้รับการฝากครรภ์ตามมาตรฐานและสามารถให้นมแม่ได้อย่างถูกต้องเนื่อง ดังนี้ (๑) ในระยะก่อนคลอด เช่น อสม. สำรวจหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่รับผิดชอบให้เข้ารับการฝากครรภ์ก่อน ๑๒ สัปดาห์ ติดตามให้ได้รับการฝากครรภ์ตามมาตรฐาน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรับประทานอาหารในระยะตั้งครรภ์ เป็นต้น (๒) ระยะหลังคลอด พยาบาล อสม. และ อาสาสมัคร ติดตามเยี่ยมหลังคลอด เกี่ยวกับการให้นมแม่ วิธีการอุ้มในการให้นมที่ถูกต้อง วิธีการเก็บน้ำนม (ในกรณีที่มีนมเก็บ) และ แนวทางการดูแลและจัดการเมื่อมีปัญหา ระหว่างการให้นมบุตร เช่น ในกรณีที่มีมารดาไม่ใช้ เต้านมอีกเสบ น้ำนมออกน้อย เป็นต้น ทั้งนี้อาสาสมัครแม่และ อสม. จะไปเยี่ยมมารดาที่ให้นมแม่เพื่อให้กำลังใจ เป็นประจำทุก ๒-๓ วัน ๔) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลมารดาหลังคลอด เช่น การอยู่ไฟในระยะหลังคลอด พบว่าส่วนใหญ่มารดาหลังคลอดจะอยู่ไฟประมาณ ๓๐-๔๕ วัน มีการต้มน้ำร้อน ที่มีส่วนผสมของพริกไทยดำและขิง การนอนบนแคร่ไม้และนำถ่านไฟแดงวางไว้ใต้แคร่ และการนำก้อนเส้าเผาไฟแล้วนำมาห่อผ้ามาประคบบริเวณหน้าท้อง โดยมารดาหลังคลอดมีความเชื่อว่าทำให้มดลูกเข้าอู่เร็ว มีปริมาณน้ำนมมาก เป็นต้น

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีการรวมกลุ่มอาสาสมัครแม่ในการดูแลหญิงหลังคลอด ๒๕ คน

๗.๒ หญิงหลังคลอดสามารถให้นมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน ร้อยละ ๖๐

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบต่อมิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคมมีการทำงานร่วมกันระหว่าง รพ.สต. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสาธารณสุข เช่น อปท.หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒) ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่ายการซื้อนมสำเร็จรูปสำหรับเด็กแรกเกิด ๓) ด้านสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพเด็ก โดยให้ได้กินนมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน ทำให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (คาตีกา)

องค์การบริหารส่วนตำบลบวลาละ อำเภอทาบัง จังหวัดยะลา

หลักสูตรการศึกษาภาคบังคับระดับพื้นฐาน(พิธีฎอวัยน)

เด็กนักเรียนคาตีกาทันหมด
จำนวน ๗๓๒ คน

เด็กปฐมวัย
อายุ 0- ๖ ปี
ทั้งหมด ๖๕๕ คน

เด็กนักเรียนคาตีกา
อายุ ๖-๕ ปี
จำนวน ๒๒ คน

เด็กนักเรียนคาตีกา
อายุ ๕-๑๒ ปี
จำนวน ๗๖๐ คน

ครูสอนคาตีกาและที่รออาดี
ทั้งตำบลบวลาละ
จำนวน ๕๐ คน

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลเด็กนักเรียนคาตีกา

ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนในการดูแลเด็กคาตีกา ได้แก่ เด็ก ครอบครัวหรือผู้ดูแล
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) เป็นต้น

คู่มือหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับระดับพื้นฐาน(พิธีฎอวัยน) และหลักสูตรอื่นๆ

จัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร ทำอย่างไร

การจัดตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (คาตีกา) ตำบลบวลาละ
จัดทำหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ตามหลักสูตรคาตีกา

สนับสนุนด้านการพัฒนาหลักสูตรการสอน
โดย ศอ.บค. และ มอ.ปัตตานี

พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้โดยสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน

พัฒนาด้านการสอน เทคนิคการสอนรวมถึงจิตวิทยา
สื่อการสอนประกอบการจัดทำแผนการสอน
พัฒนาศักยภาพครูสอนและผู้ปกครอง
ในการดูแลเด็ก

แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อเป็นโครงสร้างในการทำงาน
ขับเคลื่อน จำนวนศูนย์ฯ ละ ๑๒ - ๑๕ คน

มีการทำงานร่วมกันเด็ก ครูคาตีกา ผู้ปกครอง ผู้นำท้องที่
และหน่วยงานต่างๆ เป็นการบูรณาการขับเคลื่อน
งานของชุมชน

เพื่อการส่งเสริมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนคาตีกา
โดยการสนับสนุนด้านต่างๆ ได้แก่ งบประมาณ ข้อมูล วิทยากร
บริหารต่างๆ เป็นต้น

ทำแล้วเกิดอะไร

- เด็กในศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(คาตีกา)
จำนวน ๗๓๒ คน ได้รับการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการเรียนรู้
ในศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(คาตีกา)
- ครูสอนประจำศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(คาตีกา)
จำนวน ๕๐ คน ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการดูแลเด็กปฐมวัย
- ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กนักเรียนคาตีกา
ทุกโรงเรียนในตำบลบวลาละ มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กปฐมวัย
ให้มีคุณภาพและเป็นคนดีของสังคมต่อไป

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม ศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(คาตีกา)เป็นการสร้างรากฐาน
ทางสังคมตำบลบวลาละที่สำคัญ เนื่องจากวิถีชีวิตของคนตำบลบวลาละที่เป็นชาวไทยมุสลิม
และต้องการให้บุตรหลานได้รับความรู้ทางศาสนาเพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกคอง
และมีคุณธรรม จริยธรรม มากขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ การขับเคลื่อนงานของโรงเรียนคาตีกา
เป็นหน่วยงานที่ไม่หวังผลประโยชน์จากเด็กแต่ยังมีกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจ
ในตำบลได้โดยผ่านงานและกิจกรรมของเด็ก สร้างรายได้ให้ชุมชน

ด้านสภาวะแวดล้อม มีการปรับสภาพแวดล้อมที่อึดอัดเด็กให้ความปลอดภัย
ในการมาเรียนและได้รับความรู้ รวมถึงการสร้างสภาวะแวดล้อมของพื้นที่
ในการสร้างการเรียนรู้

ด้านการเมืองการปกครอง เกิดความร่วมมือกันในชุมชนตำบลบวลาละ
และการเกิดมโนจิตอาสาของผู้สอนคือครูคาตีกา ที่ไม่มีค่าตอบแทน และพร้อมที่จะช่วยเหลือ
และรับผิดชอบต่อเด็กในชุมชนของตนเอง

ภาพที่ ๑.๒.๑๑ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (คาตีกา)

Key actors	ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
งานเด่น	หลักสูตรการศึกษาภาคบังคับระดับพื้นฐาน(ฟัรฎูฮัยนุ)
พื้นที่	ตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา
วิทยากร	นายมะสุกรี ยาลอ ครูประจำศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เบอร์โทรศัพท์ ๐๙ ๘๗๐๑ ๐๖๐๒

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลบาละ มีจำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มเด็กปฐมวัยในตำบลบาละ มีจำนวน เด็กปฐมวัย ๐-๕ ปี ทั้งหมด ๖๔๔คน(๙.๕๓%)และมีเด็กปฐมวัย ๐- ๑๒ ปี ที่เข้าเรียนในโรงเรียนตาดีกาหรือที่เรียกว่าศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ที่มี จำนวน ๗๓๒ คน(๖๓.๗๐ %)

โรงเรียนตาดีกาหรือที่เรียกว่าศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) เป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามเบื้องต้นแก่เด็กที่มีอายุระหว่าง ๕-๑๒ขวบ ในวันเสาร์-อาทิตย์ โรงเรียนตาดีกามีมัสยิดเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียน การสอน "คำว่า " ตา " เป็นคำย่อมาจากคำว่า " ตามัน " แปลว่า สอน , อุทยาน ส่วนคำว่า " ดี " มาจากคำว่า " ดีดีกัน " แปลว่า การอบรม และคำว่า "กาเนาะ " แปลว่าเด็ก เมื่อนำมารวมกัน คำว่า " ตาดีกา " จึงมีความหมายว่า “อุทยานอบรมจริยธรรมเด็ก” ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษา ภาคบังคับตามหลักศาสนาอิสลาม ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามศึกษาของมัสยิดที่ต้องการให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ มีจริยธรรม และปฏิบัติตามหลักการทางศาสนาอิสลาม โดยใช้อาคารบริเวณมัสยิดเป็นสถานที่จัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักสูตรการศึกษาภาคบังคับระดับพื้นฐาน(ฟัรฎูฮัยนุ) ในการจัดการเรียนการสอนในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ผู้สอนเป็นผู้นำศาสนาและอาสาสมัครในชุมชน ผู้เรียนเป็นนักเรียนที่เรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชน ปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้ง สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดขึ้นในจังหวัดยะลา ปีตตานี นราธิวาส สงขลา และสตูล และจัดตั้งสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดยะลา ปีตตานี และนราธิวาส และสงขลาในอำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย เพื่อรับผิดชอบดูแลศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)

เส้นทางพัฒนาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ของตำบลบาละ ดังนี้ ในปี พ.ศ.๒๕๔๑ มีผู้นำในพื้นที่ที่เรียกว่า อิหม่าม อยู่จำนวน ๙ หมู่บ้าน ถือเป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องศาสนาอิสลามของแต่ละพื้นที่ ขอใช้ที่ดินสาธารณะ เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารสอนตาดีกาสำหรับเด็ก ในปี พ.ศ.๒๕๔๖ ตาดีกาได้รับการจดทะเบียนอย่างถูกต้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนอำเภอกาบัง อย่างถูกต้อง

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ เด็กนักเรียนตาดีกาช่วงอายุระหว่าง ๕-๑๒ ปี จำนวน ๗๑๐ คน ช่วงอายุ ๐-๕ ปี จำนวน ๒๒ คน รวม ๗๓๒ คน

๒.๔ ครูสอนตาดีกาและก๊ออาตี ทั้งตำบลบาละ จำนวน ๕๐ คน

๒.๓ ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กนักเรียนตาดีกาทุกโรงเรียน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

สำหรับเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับโรงเรียนตาดีกาและก๊ออาตีก็เพื่อให้เด็กที่มาเรียนได้รับความรู้ในเรื่องบทบัญญัติของศาสนาอิสลามในทุกมิติ เพื่อให้เด็กสามารถนำเอาแบบอย่างของศาสนาอิสลามไปใช้ในการดำเนินชีวิต รวมถึงการปลูกฝังให้เด็กได้เป็นคนดีของสังคม เป็นการพัฒนาเด็กและครอบครัว ถือเป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามศึกษาของมัสยิดที่ต้องการให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ มีจริยธรรม และปฏิบัติตามหลักการทางศาสนาอิสลาม “สิ่งที่สอนคือหลักการอ่าน การเขียน หลักการปฏิบัติทางศาสนา การละหมาดหลักศรัทธาของอิสลาม

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลเด็กนักเรียนตาดีกา

๔.๒ ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนในการดูแลเด็กตาดีกา ได้แก่ ครอบครัวหรือผู้ดูแล เด็ก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) เป็นต้น

๔.๓ คู่มือหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับระดับพื้นฐาน(พริ้วอุ้ยหนู) และหลักสูตรอื่นๆ

๕. รูปธรรมงาน

๑) จัดทำหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรตาดีกาการ ๒) การทำงานร่วมกันของเด็ก ครูตาดีกา ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานต่างๆ ๓) การพัฒนาศักยภาพครูสอนตาดีกาและผู้ปกครองในการดูแลเด็กตาดีกา ๔) จัดตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตำบลบวลาละ

๖. วิธีการดำเนินงาน

การจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรตาดีกา พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน(สช.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สนับสนุนด้านการพัฒนาหลักสูตรการสอน และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์(มอ.ปัตตานี) พัฒนาด้านการสอนเทคนิคการสอนรวมถึงจิตวิทยา สื่อการสอนประกอบการจัดทำแผนการสอน มีพัฒนาศักยภาพครูสอนและผู้ปกครองในการดูแลเด็ก โดยผ่านการอบรมให้ความรู้โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมทักษะด้านการสอนพร้อมร่วมพัฒนาหลักสูตรผ่านเวทีต่างๆ หลักสำคัญในการพัฒนาศักยภาพครูสอน คือ การประพฤติตนให้เป็นคนดีและเป็นแบบอย่างแก่เด็กและคนในชุมชน การจัดตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตำบลบวลาละ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) เพื่อเป็นโครงสร้างในการทำงานขับเคลื่อน จำนวนศูนย์ละ ๑๒ - ๑๕ คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการ และครูผู้สอนที่มาจากผู้มาและคนในชุมชน อีกทั้งมีการทำงานร่วมกันของเด็ก ครูตาดีกา ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานต่างๆ เป็นการบูรณาการขับเคลื่อนงานของชุมชนท้องถิ่น เพื่อการส่งเสริมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนตาดีกา โดยการสนับสนุนด้านต่างๆ ได้แก่ งบประมาณ ข้อมูล วิทยากร บริหารต่างๆ

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เด็กในศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) จำนวน ๗๓๒ คนได้รับการพัฒนาคุณภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ในศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)

๗.๒ ครูสอนประจำศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) จำนวน ๕๐คนได้รับการพัฒนาคุณภาพในการดูแลเด็กปฐมวัย

๗.๓ ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กนักเรียนตาดีกาทุกโรงเรียนในตำบลบวลาละ มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพและเป็นคนดีของสังคมตำบลบวลาละต่อไป

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม ศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) เป็นการสร้างรากฐานทางสังคมตำบลบวลาละที่สำคัญ เนื่องจากวิถีชีวิตของคนตำบลบวลาละที่เป็นชาวไทยมุสลิมและต้องการให้บุตรหลานได้รับความรู้ทางศาสนาเพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและมีคุณธรรม จริยธรรม มากขึ้น ๒) ด้านเศรษฐกิจการขับเคลื่อนงานของโรงเรียนตาดีกา เป็นหน่วยงานที่ไม่หวังผลประโยชน์จากเด็กแต่ยังมีกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในตำบลได้โดยผ่านงานและกิจกรรมของเด็ก สร้างรายได้ให้ชุมชน ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมมีการปรับสภาพแวดล้อมที่อ้อมต่อเด็กให้มีความปลอดภัยในการมาเรียนและได้รับความรู้ รวมถึงการสร้างสภาวะแวดล้อมของพื้นที่ในการสร้างการเรียนรู้ ๔) ด้านสุขภาพ เด็กมีสุขภาพดี ๕) ด้านการเมืองการเกิดความร่วมมือกันในชุมชนตำบลบวลาละ และการเกิดมีจิตอาสาของผู้สอนคือครูตาดีกา ที่ไม่มีค่าตอบแทน และพร้อมที่จะช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อเด็กในชุมชนของตนเอง

สรุปบทเรียน
ที่แสดงเนื้อหาประเด็น

“สูงวัยสร้างเมือง...
ปฏิบัติการ ๕๐. ๕๓.”

ผู้นำ เวทีสุดท้าย

วาระ : ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ เพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพ

ประเด็น

สูงวัยสร้างเมือง...ปฏิบัติการ ๕๐. ๕๐.

กลุ่มออกกำลังกาย

โดย นางสิตติมา เรียมภูมิ
ตำแหน่ง ประธานกลุ่มออกกำลังกาย (อบต.บาไทรง)

- ▶ จัดกิจกรรมออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การปั่นจักรยาน การเดิน ร้อง รวมไปถึงการเล่นกีฬาทุกชนิด

กองทุน Long term care

โดย นายวรการ ญาณทัช
ตำแหน่ง ปลัดอบต.(อบต.บาไทรง)

- ▶ การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
- ▶ การดูแลเยี่ยมบ้านโดย Care giver

โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเรือเสาะ

โดย นายกฤษฎา เพชรพันธ์
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข (ทต.เรือเสาะ)

- ▶ การจัดส่งสวัสดิการช่วยเหลือ ตามหลักศาสนาอิสลาม(ชาคาด)
- ▶ การส่งเสริมการออม
- ▶ พัฒนาจิตอาสา เยี่ยมบ้าน

โรงเรียนผู้สูงอายุบาไทรงชัยญาติ

โดย นายชกาธิรา ชิมิ
ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.บาไทรง)

- ▶ หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ▶ กลุ่มจิตอาสาเยี่ยมบ้าน
- ▶ การส่งเสริมอาชีพ

ชมรมผู้สูงอายุ

โดย นางดวงแข ชุมกุล
ตำแหน่ง ประธานชมรมผู้สูงอายุ (อบต.บาละ)

- ▶ การส่งเสริมอาชีพ
- ▶ การทำจิตอาสาและสวัสดิการเยี่ยมไข้
- ▶ การเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อมีงานประจำอำเภอ

โรงเรียนผู้สูงอายุ

โดย นายอาทิตย์ มิ่ง เจ๊ะอุเซ็ง
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม (อบต.บ่วง)

- ▶ การส่งเสริมการออมเงิน
- ▶ การส่งเสริมอาชีพ
- ▶ การเยี่ยมบ้านและจิตอาสา

กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการ

โดย นายสมนึก ดวงมณี
ตำแหน่ง ที่ปรึกษากองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการ (อบต. บาละ)

- ▶ มีการตั้งคณะกรรมการ
- ▶ การรับสมาชิกกองทุน
- ▶ การส่งเสริมการออม
- ▶ การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือในกรณีเจ็บป่วย และเสียชีวิต

ทีมหมอครอบครัวดูแลที่บ้าน

โดย นางสาวสำราญ อาญาเมือง
ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัว ศูนย์แพทย์ชุมชน รพ.เรือเสาะ (ทต.เรือเสาะ)

- ▶ การดูแลเยี่ยมบ้านผู้ป่วยติดเตียงและพิการ
- ▶ การประสานงานส่งต่อ
- ▶ การคัดกรองกลุ่มเสี่ยง
- ▶ การพัฒนาศักยภาพ อสม. และจิตอาสา

กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุตำบลบ่วง (องค์กรสวัสดิการชุมชน)

โดย นายวิจิตร เจตมพันธ์
ตำแหน่ง นักพัฒนามาชุมชน (อบต.บ่วง)

- ▶ การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือในกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิต การระดมทุน เงิน
- ▶ การติดตามเยี่ยม

คลินิกโรคเรื้อรัง

โดย นางสาวหทัยรัตน์ สติรักษ์
ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มงานเวชศาสตร์ครอบครัว รพ.เรือเสาะ (ทต.เรือเสาะ)

- ▶ การจัดการโรคเรื้อรัง
- ▶ การให้บริการขั้นพื้นฐาน ป้องกันโรค
- ▶ การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ

ภาพที่ ๒.๑ ภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่น ประเด็น “สูงวัยสร้างเมือง...ปฏิบัติการ ๕๐. ๕๐.”

เวทีสุดท้าย ผู้นำชุมชนท้องถิ่น

วาระ : ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ เพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพ

ประเด็น

สูงวัยสร้างเมือง...ปฏิบัติการ ๕๐. ๕ก.

๑) การแต่งตั้งคณะกรรมการ

- การแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียน
- ผู้สูงอายุและกองทุน Long term care
- มีการประชุมวางแผนการปฏิบัติงาน
- ประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน

๒) การพัฒนาศักยภาพ

- ฝึกทักษะการดูแลสุขภาพ ทักษะอาชีพ ทักษะอื่นๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทางสังคมที่ดี
- ฟื้นฟูสุขภาพ หมอสมุนไพร ร่วมถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ
- บุคลากรและสมาชิกมีการศึกษาทำงานเกี่ยวกับกองทุนและหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุในหน่วยงานต้นแบบ

๓) การติดตามเยี่ยมบ้าน

- การลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมให้การดูแลผู้สูงอายุทุกกลุ่ม
- Care giver ลงพื้นที่ไปดูแลที่บ้านผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
- มีทีมจิตอาสาส่วนเกินออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่มีความช่วยเหลือ

๔) การสนับสนุนด้านงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุ

- อปท. ดำเนินการเรื่องการเบิกค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
- จัดหาแหล่งทุนมาสนับสนุนกองทุน เพื่อซื้อยาอุปกรณ์
- ส่งเสริมการผลิตนวัตกรรมดูแลผู้สูงอายุ

๕) การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ

๖) การจัดสวัสดิการในโรงเรียนผู้สูงอายุ

- ส่งเสริมการออม
- สนับสนุนงบประมาณในการไปประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน
- จัดตั้งกลุ่มสวัสดิการ เกิด เงิน บ่วย คาย แก่สมาชิก เพื่อช่วยเหลือกัน

๑) ระยะเวลาในการดำเนินการของกิจกรรม

- การแต่งตั้งคณะกรรมการ
- การรับสมัครสมาชิกชมรม

๒) กิจกรรมการออกกำลังกายในผู้สูงอายุ

- สมาชิกมีการประชุม ตกลงกันเพื่อกำหนดแนวทางและรูปแบบของการออกกำลังกายที่ไม่ส่งผลกระทบบต่อสุขภาพ
- สมาชิกร่วมออกกำลังกายด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆ เช่น รำมวยหลวง การโยนยางยืด

๓) การส่งเสริมอาชีพ

- กลุ่มมีการรวบรวมทุนทางสังคมในชุมชนที่เป็นผู้สูงอายุ เพื่อร่วมฝึกทักษะในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพ
- เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงผลการออกกำลังกายเมื่อมีงานประจำทำและนำการผลิตที่ได้ออกจำหน่าย

๔) การติดตามเยี่ยมผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วยโดยจิตอาสาและระดมเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรม

สถานการณ์

ผู้สูงอายุในพื้นที่มีจำนวนมากขึ้น ต้องมีค่าใช้จ่ายสูง กรณีเข้าเจ็บป่วยเข้าโรงพยาบาลหรือเสียชีวิต ผู้สูงอายุมีเพิ่มมากขึ้นและมีความต้องการในการดูแลตนเองเพื่อลดภาระในครอบครัว ชุมชนผู้สูงอายุไม่มีสวัสดิการเมื่อยามเจ็บป่วยและเสียชีวิต ผู้สูงอายุมีเพิ่มมากขึ้น ประสบปัญหาด้านสุขภาพ แต่ยังมีปัญหาของการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย แต่ยังขาดการส่งเสริม สนับสนุน การรวมกลุ่ม ทำกิจกรรม ผู้สูงอายุมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ

๑) การแต่งตั้งกรรมการดำเนินงาน

- แต่งตั้งคณะกรรมการจากทีมสุขภาพ คสช. ภาครัฐ และทีมหมอครอบครัวดูแลที่บ้าน
- กำหนดแนวทางและวางแผนการดูแลการให้บริการ

๒) การติดตามเยี่ยมบ้าน

- การตรวจคัดกรองสุขภาพเพื่อประเมินสภาพและวางแผนการดูแล
- ติดตามเยี่ยมบ้านโดยทีมบุคลากรด้านสุขภาพ ร่วมกับ อสม. และอปท. พร้อมทั้งประเมินความต้องการการช่วยเหลือ

๓) การให้บริการด้านการรักษาและส่งเสริมสุขภาพที่ รพ.สต.

- การตรวจคัดกรองประเมินสภาพและวางแผนการดูแล
- จัดกิจกรรมเชิงรุกในพื้นที่ เช่น การออกหน่วยคัดกรองการวัดโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
- จัดกิจกรรมเชิงรับในสถานบริการ
- การคัดกรองญาติกลุ่มเสี่ยง
- การประสานงานส่งต่อ มีการประสานงานเครือข่าย

๔) การจัดหาสถานดูแลในผู้สูงอายุ

- การจัดหาสถานดูแลเพื่อป้องกันอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ

๕) การพัฒนาศักยภาพ

- ฟื้นฟูสุขภาพมีการประชุม/อบรม/วิชาการด้านการจัดการโรคเรื้อรังเพื่อนำมาใช้ในการดูแลผู้รับบริการ
- การจัดอบรมให้กับ อสม. และจิตอาสาในชุมชน
- การจัดให้มีการรวมกลุ่มประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การศึกษาดูงานนอกสถานที่

๒) การส่งเสริมการออมเพื่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

- การส่งเสริมการออม โดยการออมเงินเข้ากองทุน
- การระดมเงินเพื่อซื้อของไปเยี่ยมเยือน

๓) การติดตามเยี่ยม

- มีการเยี่ยมบ้าน สมาชิกในกองทุน โดยทีมงานจากสหวิชาชีพ เจ้าหน้าที่จาก อปท. และ อสม.
- มีจิตอาสา เยี่ยมผู้ป่วยคิดเตียง และให้การช่วยเหลือ

๔) การจัดสวัสดิการ

- เพื่อช่วยเหลือในกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิต
- การระดมทุน เงิน ในการจัดสวัสดิการ โดยการรับบริจาค หรือประสานงานกับองค์กรภาครัฐ และเอกชนเพื่อรับการสนับสนุน

๕) การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในชุมชนเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน

๖) มีการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรที่ดำเนินงานกองทุนและสมาชิก

ภาพที่ ๒.๒ ภาพรวมสุดยอดผู้นำชุมชนจากกลุ่มหรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงานประเด็น “สูงวัยสร้างเมือง...ปฏิบัติการ ๕๐. ๕ก.”

กองทุนระบบการดูแลระยะยาว (Long Term Care)

องค์การบริหารส่วนตำบลคำบลำไย อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

ผู้สูงอายุ ๑๒.๑๔%

ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๙๒.๗๕%

ผู้สูงอายุคิดเตียง ๐.๒๑%

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๑๐.๙๘%

ผู้สูงอายุติดบ้าน ๐.๖๖%

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลของ รพ.สต รายชื่อผู้สูงอายุในพื้นที่ ข้อมูล TCNAP และ RECAP

ข้อมูลศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ ของ Care manger ที่ผ่านการอบรมจำนวน ๑ คน Care giver จำนวน ๓ คน

ข้อมูล อสม. จำนวน ๓๔ คน ข้อมูลจิตอาสา ๕๒ คน

ข้อมูลภาวะสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ข้อมูลการเจ็บป่วย การตาย การเกิดอุบัติเหตุ ข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ ข้อมูล จปฐ.

ข้อมูลประชากรเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น ผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุป่วยเรื้อรัง

ทำอย่างไร

แต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย ๑๕ คน
ประชุมคณะกรรมการ ๑ ครั้ง/เดือน

จัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
วางแผนการปฏิบัติงานในการลงพื้นที่เยี่ยมผู้ป่วย
เสนอรายชื่อผู้ป่วยผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
เพื่อเข้าสู่กระบวนการรักษา

กำหนด Care giver ในการลงพื้นที่
ไปดูแลที่บ้านโดยแบ่งหน้าที่ตามหมู่บ้าน

ลงพื้นที่ตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยกำหนดลงพื้นที่
สัปดาห์ละ ๑ ครั้งพร้อมบันทึกรายละเอียดการรักษา
และสรุปผลการลงพื้นที่ไปรักษา

สรุปแผนการลงพื้นที่ สรุปเป็นรายสัปดาห์
ได้ลงพื้นที่ไปทำการรักษาผู้สูงอายุ
และจำนวนผู้สูงอายุที่เยี่ยมและจำนวนครั้ง

ทำแล้วเกิดอะไร

ผู้สูงอายุที่มีภาวะ

มี Care Manger จำนวน ๑ คน

มี Care Giver จำนวน ๒ คน

จิตอาสาในการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน ๕๒ คน

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม หน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม
ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชน

ด้านเศรษฐกิจ ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพ

ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้รับการดูแลที่บ้าน

ด้านการเมืองการปกครอง มีการจัดทำแผนสุขภาพชุมชน
ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุโดยกลุ่มเป้าหมาย
ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนผ่านเวทีกิจกรรมต่างๆ

Key actors	กองทุน Long term care
งานเด่น	การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลตาปลาโยง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
วิทยากร	นายวรากร ยานุกัย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตาปลาโยง เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๘-๖๗๑ ๒๐๘๕

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

กองทุนระบบการดูแลระยะยาว (LTC) จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๖๐ ภายใต้กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่มีประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตาปลาโยง ตำบลตาปลาโยงมีจำนวน ๒,๘๔๑ คน มีเพศชาย จำนวน ๑,๔๐๗คน เพศหญิง จำนวน ๑,๔๓๔ คน ผู้สูงอายุ ๓๔๕ คน (ร้อยละ๑๒.๑๔) จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๑๘๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๒๕.๓๕) ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๓๒๐ คน (ร้อยละ ๙๒.๗๕) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๙ คน (ร้อยละ ๐.๖๖) ผู้สูงอายุติดเตียง ๖ คน (ร้อยละ ๐.๒๑) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๓๑๒ คน (ร้อยละ ๑๐.๙๘) ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ๒๑๐ คน (ร้อยละ ๗.๓๙) เน้นการจัดบริการด้านสาธารณสุขโดยบูรณาการกับการบริการด้านสวัสดิการสังคม จึงมีบทบาทโดยตรงในการสนับสนุนให้เกิดระบบสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ได้แก่สวัสดิการเบี้ยยังชีพ การปรับสภาพแวดล้อมที่บ้าน การสนับสนุนการเดินทางเพื่อมารับบริการ การสนับสนุนกายอุปกรณ์การพัฒนาด้านอาชีพรายได้แก่ผู้สูงอายุ/ผู้ดูแล การสนับสนุนด้านสังคมอื่นๆ เช่น การจัดตั้งศูนย์บริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ ศูนย์ฟื้นฟูสภาพผู้สูงอายุ การสนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยงาน/องค์กร/ชมรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุร่วมจัดทำแผนงาน/โครงการในการจัดบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่และร่วมกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

ตำบลตาปลาโยงได้มีการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ ตำบลตาปลาโยง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา โดยอาศัยพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานและการบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ประกอบกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้ออกประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานและบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ พ.ศ. ๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ กำหนดให้กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ดำเนินกิจกรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างสุขภาพป้องกันโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพและการรักษาพยาบาลระดับปฐมภูมิเชิงรุก ศูนย์พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการในชุมชน โดยให้การสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๕ ของเงินรายรับของกองทุนหลักประกันสุขภาพในแต่ละปีงบประมาณ

กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลตาปลาโยงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เพื่อพิจารณาจัดทำกำหนดอัตราค่าบริการและค่าบริการอื่นการพัฒนาาระบบบริการดูแลระยะยาวทั้งในหน่วยบริการและในระดับชุมชนให้เหมาะสมกับสภาพบริบทในพื้นที่และสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัวและชุมชนให้มีขีดความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีในครอบครัวและชุมชนและได้รับบริการทั้งด้านสุขภาพและบริการด้านสังคมที่เชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพในคำสั่งได้มีการกำหนด Care Manager และ Care Giver

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการดูแลคือผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และต้องผ่านการตรวจรับรองว่าเป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในตำบลตาปลาโยง มีนวน ๖ คน

(ร้อยละ๐.๒๑) มี Care Manager ที่ผ่านการอบรม จำนวน ๑ คน และมี Care Giver จำนวน ๓ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเมื่อได้รับการดูแลมีแนวโน้มที่ดีขึ้น และสามารถกลับมาช่วยเหลือตัวเองได้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลและรักษาอย่างถูกวิธี รวมถึงญาติของผู้ดูแลสามารถปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้ถูกต้อง

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินการได้มาจาก ข้อมูลของ รพ.สต. รายชื่อผู้สูงอายุในพื้นที่ รวมไปถึงข้อมูล TCNAP และ RECAPที่ได้จากการลงพื้นที่ไปสำรวจตามครัวเรือน

๔.๑ ข้อมูลศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ ของ Care manger ที่ผ่านการอบรมจำนวน ๑ คน Care giver จำนวน ๓ คน และข้อมูล อสม. จำนวน ๓๔ คน ข้อมูลจิตอาสา ๕๒ คน

๔.๒ ข้อมูลภาวะสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ข้อมูลการเจ็บป่วย การตาย การเกิดอุบัติเหตุ ข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ ข้อมูล จปฐ. ข้อมูล TCNAP/ RECAP

๔.๓ ข้อมูลประชากรเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น ผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุป่วยเรื้อรัง

๕. รูปธรรมงาน

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ที่ดูแลผู้สูงอายุโดยตรง พร้อมทั้งมีการกำหนดผู้ดูแลผู้สูงอายุโดยตรง คือ CG จำนวน๓คน โดยมี CM จำนวน ๑ คน คอยดูแลให้คำปรึกษาเรื่องการดูแลผู้สูงอายุโดยตรง

๖. วิธีการดำเนินงาน

กองทุนระบบการดูแลระยะยาว (LTC) มีวิธีการดำเนินงาน ได้แก่ ๑)การแต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย ๑๕ คน โดยมีการประชุม คณะกรรมการ ๑ ครั้ง/เดือน๒) การกำหนดสนับสนุนการจัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานในการลงพื้นที่ไปเยี่ยมผู้ป่วยการเสนอรายชื่อผู้ป่วยผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เพื่อเข้าสู่กระบวนการรักษาโดยให้ อสม.แต่ละหมู่บ้านเสนอรายชื่อผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เพื่อให้คณะกรรมการได้รับทราบและลงพื้นที่ไปเยี่ยมและประเมินอาการเข้าสู่การดูแลอย่างเป็นระบบ ๓) การมอบหมายงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามพื้นที่ พร้อมกำหนด Care giver ในการลงพื้นที่ไปดูแลที่บ้าน โดยแบ่งหน้าที่ตามหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงก็ให้ Care giver ที่มีความรับผิดชอบในหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบ ๔) การลงพื้นที่ตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยกำหนดลงพื้นที่ สัปดาห์ละ ๑ ครั้งพร้อมบันทึกรายละเอียดการรักษา และสรุปผลการลงพื้นที่ไปรักษา ๕) การเบิกค่าใช้จ่ายในการรักษา โดยการสรุปแผนการลงพื้นที่แล้วสรุปเป็นรายสัปดาห์หนึ่งได้ลงพื้นที่ไปทำการรักษาผู้สูงอายุ เกี่ยวกับจำนวนผู้สูงอายุที่เยี่ยมและจำนวนครั้ง

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน ๖ คน (ร้อยละ๐.๒๑)

๗.๒ เกิดคณะกรรมการสนับสนุนการจัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ๑๕ คน

๗.๓ มี Care Manger จำนวน ๑ คน มี Care Giverจำนวน ๒ คน จิตอาสาในการดูแลผู้สูงอายุ ๕๒ คน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากการดำเนินงานของกองทุน Long Term Care ก่อให้เกิดการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ส่งผลกระทบ ดังนี้ ๑) ด้านสังคม การดำเนินงานของกองทุนต้องประกอบไปด้วยหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมและแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชน๒)ด้านเศรษฐกิจจิตอาสาในด้านสุขภาพที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ ๓) ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้รับการดูแลที่บ้าน ๔) ด้านการเมืองการปกครองได้แก่เกิดการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ โดยกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนผ่านเวทีกิจกรรมต่างๆ

โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุเทศบาลตำบลเรือเสาะ เทศบาลตำบลเรือเสาะ อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

การจัดสวัสดิการและจิตอาสาเยี่ยมบ้าน

ผู้สูงอายุทั้งหมด
๑๙.๓๕ %

ผู้สูงอายุไปมาได้
๘๙.๓๐%

ผู้สูงอายุเจ็บป่วยเรื้อรัง
๔๓.๓๕ %

ผู้สูงอายุป่วยติดบ้าน
๒.๑๑ %

ผู้สูงอายุป่วยติดเตียง
๐.๗๐ %

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุ จาก ข้อมูล RECAP

ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ข้อมูลการเจ็บป่วย ความเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ และ ฐานข้อมูลตำบล TCNAP

หลักสูตรการเรียนรู้ในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเรือเสาะ รวมถึง สื่อ วัสดุ ประกอบการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร

การจัดสวัสดิการและจิตอาสาเยี่ยมบ้าน

การระดมทุนจากสมาชิก การรับการสนับสนุนจากกองทุนโรงพยาบาล ๔๔ แห่ง ร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ ประชุมปรึกษารือแนวทางารดูแลผู้สูงอายุ โดยหาแหล่งทุนสนับสนุนกองทุน เพื่อชื้อกายอุปกรณ์ ได้แก่ รถเข็นผู้พิการ ยางยึด เป็นต้น นอกจากนี้ยังผลิตนวัตกรรมที่นอนจากหลอดกาแฟ เพื่อป้องกันแผลกดทับในผู้ป่วยติดเตียง จิตอาสาร่วมกันออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุติดเตียง ดูแลสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ การระดมเงินเยี่ยมใช้สมาชิกเมื่อเจ็บป่วย เป็นต้น

แต่งตั้งคณะกรรมการ

ประกอบด้วย ๔ องค์กรหลัก ได้แก่ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และประชาชน ประชุมวางแผนเพื่อจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลเรือเสาะ จัดทำแผนการสอน และประสานวิทยากร กิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนทุกวันอังคาร กิจกรรมตามหลักสูตร ดังนี้ วิชาการมะบ้าบัต กิจกรรมบ้าบัต สุขภาวะบ้าบัต และสวัสดิการบ้าบัต

ทำอย่างไร

กิจกรรมการส่งเสริมอื่นๆ

ส่งเสริมการออมประสาธาณคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ทำให้ความรู้ เรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนและการออมวันละบาท

ส่งเสริมอาชีพโดยการประสานภาคีเครือข่ายจัดอบรมให้ความรู้

สร้างอาชีพโดยมีเครือข่ายที่เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ฝึกทักษะ ได้แก่ ศูนย์แพทย์แผนไทยโรงพยาบาลเรือเสาะ ส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายลูกประคบสมุนไพร ฝึกหัดทำอาหารไทย การทำยาหม่องสมุนไพร ส่งเสริมการทำน้ายาล้างจาน การถ่ายถอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาอาชีพในรูปแบบกลุ่มผู้สูงอายุร่วมกัน เกิด "ชมรมกรจิตอาสาสูงวัยสร้างสุข" และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ชมรม อสม. เทศบาลตำบลเรือเสาะ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สูงอายุเรื่องการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เด็กเยาวชนในพื้นที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดการศูนย์ ส่องวัยสร้างสุข นักเรียนผู้สูงอายุ อบต.บาโงย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การขับเคลื่อนงานดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม
ผู้สูงอายุติดสังคมมากขึ้น เกิดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เกิดกิจกรรมจิตอาสาช่วยสังคม

ด้านสุขภาพ
สามารถดูแลสุขภาพและจัดการตัวเองได้ สามารถให้การดูแล ช่วยเหลือผู้อื่น

ด้านเศรษฐกิจ
สามารถร่วมกลุ่มสูงวัยสร้างรายได้เสริม เกิดบัญชีครัวเรือนกลุ่มสูงวัย

ด้านสภาวะแวดล้อม
เกิดกองทุนสูงวัยจัดการขยะ

Key actors	โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงวัยเทศบาลตำบลหรือเสาะ
งานเด่น	การจัดสวัสดิการและจิตอาสาเยี่ยมบ้าน
พื้นที่	เทศบาลตำบลหรือเสาะ อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นายกฤษฎา เพ็ชรพันธ์ นักบริหารงานสาธารณสุข ระดับต้น เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๙๖๔๔๗๖๓

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลหรือเสาะ อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส มีจำนวน ๖ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด จำนวน ๓๗๙๔ คน มีจำนวนครัวเรือน ๑๔๘๒ ครัวเรือน พบว่ามีผู้สูงอายุ ๗๑๐ คน (ร้อยละ ๑๙.๓๕) จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๖๔๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๕.๔๗) ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๖๓๔ คน (ร้อยละ ๘๙.๓๐) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๕ คน (ร้อยละ ๒.๑๑) ผู้สูงอายุติดเตียง ๕ คน (ร้อยละ ๐.๗๐) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๗๑๐ คน (ร้อยละ ๑๐๐) ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ๕๓๕ คน (ร้อยละ ๘๓.๓๕) เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีการก่อตั้งชมรมผู้สูงอายุ เป็นการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ ที่มีความสนใจทำกิจกรรมต่างๆ ต่อมาในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๐ จึงจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหรือเสาะ ตามนโยบายของรัฐที่ให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ผ่านเวทีพูดคุยกันของผู้สูงอายุ ภายใต้หลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีนักเรียนผู้สูงอายุหมุนเวียนกันมาเรียนรู้ตามความพร้อม โดยมีอปท. สนับสนุนการเดินทาง ประสานงาน และจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดเพื่อเป็นจัดการให้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้สูงอายุและกลุ่มทางสังคมอื่นที่มาร่วมสนับสนุน ดำเนินการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้สูงอายุ ปัจจุบันดำเนินการมาแล้ว ๑ รุ่น มีผู้สูงอายุที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ ๕๐ คน (ร้อยละ ๗.๐๔) โดยมุ่งเน้นการนำใช้ทุนทางสังคมและศักยภาพชุมชนที่มีอยู่ในตำบล รวมทั้งบูรณาการกับเครือข่ายและภาคีทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการในการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและสังคมต่อไป

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ กลุ่มเตรียมเข้าสู่วัยสูงอายุ ๒๕๗ คน (ร้อยละ ๗.๐)

๒.๒ ผู้สูงอายุที่ไปมาได้ ๖๓๔ คน (ร้อยละ ๘๙.๓๐)

๒.๓ ผู้สูงอายุที่เป็นแกนนำ ผู้นำ ผู้สอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๘ คน มีความเชี่ยวชาญด้านด้านการส่งเสริมอาชีพ ๓ คน การแสดงพ็อนรำ ๑ คน การประกอบอาหาร ๓ คน และการเย็บผ้า ๑ คน

๒.๔ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ๔๔ คน

๒.๕ อาสาสมัครสาธารณสุข ๙๕ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ มีการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการ เกิด เจ็บ ป่วย ตาย แก่สมาชิก เพื่อช่วยเหลือกัน

๓.๒ มีพื้นที่จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่ไปมาได้

๓.๓ ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกโรงเรียนทุกคน

๓.๔ มีการฝึกทักษะการดูแลสุขภาพ ทักษะอาชีพ ทักษะอื่นๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทางสังคมที่ดี

๓.๕ มีการส่งเสริมอาชีพ

๓.๖ มีการส่งเสริมการออม

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุ จาก ข้อมูล RECAP

๔.๒ ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ข้อมูลการเจ็บป่วย ความเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ และ ฐานข้อมูลตำบล TCNAP เช่น ร้อยละ ก่อนสูงวัย ๕๐-๕๔ ปี ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้สูงอายุติดสังคม ผู้สูงอายุติดบ้าน ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุพิการ เป็นต้น

๔.๓ หลักสูตรการเรียนรู้ในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหรือเสาะ รวมถึง สื่อ วัสดุ ประกอบการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร

๕. รูปธรรมงาน

การจัดสวัสดิการและจิตอาสาเยี่ยมบ้าน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร การออม และการส่งเสริมอาชีพ

๖. วิธีการดำเนินงาน

โรงเรียนผู้สูงอายุหรือเสาะมีการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดสวัสดิการและจิตอาสาเยี่ยมบ้าน โดยการระดมทุนจากสมาชิก และการรับการสนับสนุนจากกองทุนโรงพยาบาล ๘๔ เตียง ร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ ประชุมปรึกษาหารือแนวทางการดูแลผู้สูงอายุ โดยหาแหล่งทุนมาสนับสนุนกองทุน เพื่อชื้อกายอุปกรณ์ ได้แก่ รถเข็นผู้ป่วย ยางยึด ลูกบอลสำหรับใช้กำมือ นอกจากนี้สมาชิกชมรมผู้สูงอายุยังผลิตนวัตกรรมที่นอนจากหลอดกาแฟเพื่อป้องกันแผลกดทับไปมอบให้กับผู้ป่วยติดเตียง เป็นต้น โดยทีมจิตอาสาร่วมกันออกเยี่ยมบ้านผู้ป่วยติดเตียง มีการดูสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะผู้สูงอายุ การระดมเงินเพื่อเยี่ยมใช้สมาชิกด้วยกันเมื่อเจ็บป่วย เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลหรือเสาะ ประกอบด้วย ๔ องค์กรหลัก ได้แก่ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และประชาชน ได้ร่วมกันประชุมวางแผนเพื่อจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลหรือเสาะ และจัดทำแผนการสอน และประสานวิทยากร โดยจัดทำแผนการสอนรายสัปดาห์ จำนวน ๔๘ สัปดาห์ๆ ละ ๓ ชั่วโมง รวมเป็น ๑๔๔ ชั่วโมง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนทุกวันอังคาร เวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๐๐น. สถานที่โรงเรียนสร้างสุขผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหรือเสาะ ตามแผนการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยมีกิจกรรมตามหลักสูตร ดังนี้ วิชาธรรมะบำบัด กิจกรรมบำบัด สุขภาวะบำบัด และสวัสดิการบำบัด เป็นต้น

โรงเรียนมีการส่งเสริมการออมโดยประสานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์มาส่งเสริมให้ความรู้ เรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนและการออมวันละบาท การส่งเสริมอาชีพโดยการประสานภาคีเครือข่ายจัดอบรมให้ความรู้ ฝึกทักษะการสร้างงานสร้างอาชีพโดยมีเครือข่ายที่เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ฝึกทักษะได้แก่ศูนย์แพทย์แผนไทยโรงพยาบาลหรือเสาะส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายลูกประคบสมุนไพร ทักษะการนวดแผนไทย วิทยาลัยชุมชนหน่วยจัดหรือเสาะจัดทำหลักสูตรการทำลูกประคบสมุนไพร การทำยาหม่องสมุนไพร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ส่งเสริมการทำน้ายาล้างจาน การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาอาชีพในรูปแบบกลุ่มสูงวัยร่วมกัน เกิด “ชมรมกรจิตอาสาสูงวัยสร้างสุข” และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ที่เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนสร้าง สุขผู้สูงอายุได้มีการศึกษาดูงานภายในตำบลและนอกตำบลเพื่อให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การดูแลสุขภาวะผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีผู้สูงอายุเข้าเรียน จำนวน ๕๐ คน(ร้อยละ ๗.๐๔)

๗.๒ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ชมรม อสมเทศบาลตำบลหรือเสาะร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สูงอายุ เรื่องการดูแลสุขภาวะผู้สูงอายุ เด็กเยาวชนในพื้นที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการจัดการศูนย์สูงวัยสร้างสุข นักเรียนผู้สูงอายุ อบรม.บาโงย ตำบลบาโงย อำเภอระมาณ จังหวัดยะลา ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ การขับเคลื่อนงานดูแลสุขภาวะผู้สูงอายุ

๗.๓ เกิดการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการ เกิด เจ็บ ป่วย ตาย แก่สมาชิก เพื่อช่วยเหลือกัน จำนวน ๑กองทุน คือกองทุนโรงพยาบาล ๘๔ เตียง

๗.๔ มีผู้ป่วยติดเตียงที่ได้รับกายอุปกรณ์ จำนวน ๕ ราย

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ต่อ ๕ มิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน (๑) ด้านสังคมผู้สูงอายุมีพื้นที่สร้างสรรค์ในการทำกิจกรรม เพื่อแสดงศักยภาพของตนเอง ภายในตำบล และเกิดความกล้าแสดงออก รวมทั้งการสร้างการดูแล ช่วยเหลือ กัน(๒) ด้านสุขภาพสามารถดูแลสุขภาพและจัดการตัวเองได้ และสามารถให้การดูแล ช่วยเหลือผู้อื่น (๓) ด้านเศรษฐกิจ เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกครอบครัวและผู้ดูแลที่มีเวลาในการประกอบอาชีพมากขึ้น รวมทั้ง การได้รับการส่งเสริมอาชีพทำให้เกิดรายได้ในครอบครัวและการลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวในการซื้ออุปกรณ์ (๔) ด้านสภาวะแวดล้อมมีการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยขึ้น (๕) ด้านการเมือง การปกครองผู้สูงอายุสามารถเข้ามาใช้สิทธิทางการเมืองในการแสดงสิทธิตามสิทธิ์ที่ควร ได้รับพร้อมทั้งเปิดพื้นที่ในการแสดงสิทธิทางการเมืองได้ รวมทั้งการเป็นแกนนำตามสิทธิพลเมืองเพื่อเป็น แบบอย่างที่ดี

โรงเรียนผู้สูงอายุบาโจยช็องญาตี

องค์การบริหารส่วนตำบลบาโจย อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผู้สูงอายุทั้งหมด
๑๒.๑๔%

ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้
๙๒.๗๕%

ผู้สูงอายุคิดเตียง ๐.๒๑%

ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ
๑๐.๙๕%

ผู้สูงอายุคิดบ้าน ๐.๖๖%

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพชุมชน RECAP

ข้อมูลศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ ผู้นำแกนนำที่เป็นผู้สูงอายุ

ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

โครงสร้างการบริหารและการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

หลักสูตรการเรียนรู้โรงเรียนผู้สูงอายุบาโจยช็องญาตี รวมถึง สื่อ วัสดุ ประกอบการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร

การจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

มีการจัดการเรียนรู้ ๔ วิชาหลัก ได้แก่

หลักศาสนากับการดำเนินชีวิต (ร้อยละ๕๐)

ความรู้ ทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามหลักศาสนา

หลักสูตรการดูแลสุขภาพ (ร้อยละ๓๐)

การส่งเสริมความรู้การดูแลสุขภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

หลักสูตรการส่งเสริมอาชีพ (ร้อยละ๑๐)

การส่งเสริมความรู้ ทักษะด้านอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

หลักสูตรสันทนาการ (ร้อยละ ๑๐)

การส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการ เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ

คลายจิตใจ อารมณ์

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในภาคทฤษฎี มีการจัดทำแผนการสอน

โดยการใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นตัวตั้งขั้วเคลื่อนทำกิจกรรม

เช่น วิทยากรจากสมาชิกกลุ่ม ผู้สูงอายุ ข้าราชการบำนาญ ผู้นำทางศาสนา

วิทยากรจิตอาสาจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กศน. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร รพ.สต. โรงพยาบาล

พมจ. และ อปท. เป็นต้น

ทำอย่างไร

กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร

มีการเรียนการสอนทุกวันพฤหัสบดี ที่ รพ.สต.บาโจย

กิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่

ศาสนากับการดำเนินชีวิต หลักศาสนากับความสะอาด

หลักศาสนากับอาหาร เป็นต้น

การดูแลสุขภาพทางกาย ได้แก่ การตรวจสุขภาพเบื้องต้น

การดูแลสุขภาพกายตามโรค การออกกำลังกาย สุขอนามัย

การตรวจฟัน โภชนาบำบัด และความรู้เรื่องโรคผู้สูงอายุ เป็นต้น

การสันทนาการ เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย การฝึกแกว่งแขน

การฝึกการลูกหนัง การฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

การส่งเสริมอาชีพ เช่น การจักสานกระเป๋าด้วยเส้นพลาสติก

ทำขนมพื้นบ้าน ทำยาต้ม ยาหม่อง น้ำมันเหลืองสมุนไพร

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ กิจกรรมการเล่านิทาน พื้นบ้าน เป็นต้น

กิจกรรมเยี่ยมบ้าน มีกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่ติดเตียง

เดือนละ ๑ ครั้ง ร่วมกับ อสม. ในพื้นที่ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

★ ในปี ๑ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีจำนวนนักเรียนผู้สูงอายุ ๕๐ คน

ปีที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น จำนวน ๗๐ คน กลุ่มผู้สูงอายุ

ได้ดูแลสุขภาพโดยมีความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้น

★ ผู้สูงอายุได้รับการตรวจสุขภาพ ตรวจเบาหวาน ตรวจความดัน ทุกเดือน ๗๐ คน

ได้รับการดูแลครบทุกคน เกิดการพัฒนาสุขภาพกายและสติปัญญา จำนวน ๕๐ คน

และเกิดการพัฒนาทางด้านสังคมและพัฒนาสู่การเป็นผู้มีการเปลี่ยนแปลง

★ กลุ่มจิตอาสา เช่น อสม จำนวน ๑๕ คน ให้มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแล

เพราะต้องเพิ่มเติมและพัฒนาศักยภาพ

★ ประชาชนชาวบ้าน จำนวน ๕ คน ในการร่วมสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

★ ด้านสังคม มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ

เช่น จิตอาสาเพื่อนดูแลเพื่อน อาสาดูแลปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ

★ ด้านสุขภาพ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนได้รับการดูแลและตรวจสุขภาพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีทักษะในการดูแลตนเองและแนะนำคนอื่นได้

★ ด้านเศรษฐกิจ มีการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้

★ ด้านสภาพแวดล้อม มีการปรับสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุให้มีความปลอดภัย

★ ด้านการเมือง ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ สร้างสรรค์และแสดงออก รวมถึงมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วย และชุมชน

Key actors	โรงเรียนผู้สูงอายุบาไองยชื้อญาติ
งานเด่น	หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบาไองย อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
วิทยากร	นายยาการียา ชิมะ ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบาไองย เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๗๒๘๖๕๙๙๗

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลบาไองย อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีจำนวน ๔ หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมด ๒,๖๔๔ คน จำนวนครัวเรือน ๗๑๐ ครัวเรือน ตำบลบาไองย พบว่ามีผู้สูงอายุ ๓๔๕ คน (ร้อยละ๑๒.๑๔) จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๑๘๐ ครัวเรือน (ร้อยละ๒๕.๓๕) ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๓๒๐ คน (ร้อยละ ๙๒.๗๕) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๙ คน (ร้อยละ๐.๖๖) ผู้สูงอายุติดเตียง ๖ คน (ร้อยละ๐.๒๑) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๓๑๒ คน (ร้อยละ๑๐.๔๘) ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ๒๑๐ คน (ร้อยละ๗.๓๙) (TCNAP, ๒๕๖๑)

ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นจัดตั้งขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบาไองย การให้ความสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อเป็นสถานที่ถ่ายทอดการเรียนรู้ตามปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุร่วมกันในตำบล ในรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต แหล่งรวมภูมิปัญญา คลังสมองของชุมชน ผู้สูงอายุคือผู้นำการเปลี่ยนแปลง จัดพื้นที่สร้างสรรค์ในกลุ่มผู้สูงอายุ และแหล่งวิชาการด้านการบริการองค์ความรู้เชิงรับ รวมถึงการทำงานเชิงรุกที่มีทีมจิตอาสาในการลงพื้นที่ทำงานเชิงรุก ร่วมดูแลช่วยเหลือกันและกัน การเป็นศูนย์พึ่งได้ของผู้สูงอายุระดับตำบลที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างทันที อีกทั้งการมีหน่วยบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ที่เป็นหน่วยให้ความรู้การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยชรา “ ชราอย่างคุณภาพ และมีสุขภาพที่ดี ” โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งมีผู้สูงอายุที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ แล้ว ๒ รุ่น ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มีนักเรียน ๕๐ คน และปี.ศ. ๒๕๖๑ มีนักเรียน ๗๐ คน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ๒.๑ กลุ่มเตรียมเข้าสู่วัยสูงอายุ ๓๕ คน (ร้อยละ๑.๒๓)
- ๒.๒ ผู้สูงอายุที่ไปมาได้ ๓๒๐ คน (ร้อยละ ๙๒.๗๕)
- ๒.๓ ผู้สูงอายุที่เป็นแกนนำ ผู้นำ ผู้สอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๓ คน
- ๒.๔ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ๒ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

พื้นที่จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่ไปมาได้ หน่วยบริการด้านสุขภาพและการจัดสวัสดิการสังคมแบบครบวงจรในตำบลบาไองย การฝึกทักษะการดูแลสุขภาพ ทักษะอาชีพ ทักษะอื่นๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทางสังคมที่ดี และเกิดการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการ เกิด เจ็บ ป่วย ตาย แก่สมาชิก เพื่อช่วยเหลือกัน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุจาก RECAP ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุ ๑ แห่ง อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ๒ คน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ๓๔ คน กองทุน สปสช. ๑ กองทุน สปสช.๑ กองทุน รพ.สต. ๑ แห่ง

๔.๒ ข้อมูลศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ ผู้นำแกนนำที่เป็นผู้สูงอายุ ๕ คน ในการสอนวิชาศาสนากับการดำเนินชีวิต กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ด้านการออกกำลังกาย ด้านการดูแลสุขภาพอนามัย เป็นต้น

๔.๓ ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๓๒๐ คน (ร้อยละ ๙๒.๗๕) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๙ คน (ร้อยละ ๐.๖๖) ผู้สูงอายุติดเตียง ๖ คน (ร้อยละ ๐.๒๑) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๓๑๒ คน (ร้อยละ ๑๐.๔๘) ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ๒๑๐ คน (ร้อยละ ๗.๓๙)

๔.๔ โครงสร้างการบริหารและการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ที่ปรึกษา โดยนายก อบต. รองนายก ปลัด อบต.รองปลัด ผอ.รพ.สต. พยาบาล วิชาชีพ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนผู้สูงอายุ เป็นต้น

๔.๕ หลักสูตรการเรียนรู้ในโรงเรียนผู้สูงอายุบางไผ่ชื้อญาติ รวมถึง สื่อ วัสดุ ประกอบการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร

๕. รูปธรรมงาน

หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ หลักศาสนากับการดำเนินชีวิต การดูแลสุขภาพ การส่งเสริมอาชีพ การสหนาการ เป็นต้น กิจกรรมเยี่ยมบ้าน

๖. วิธีการดำเนินงาน

การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ระยะเวลา ๑ ปี ภายใต้ฐานคิดสุขภาวะ ๕ มิติ ประกอบด้วย การสร้างความสุขทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม ทางสติปัญญา และทางเศรษฐกิจ มีการจัดการเรียนรู้ ๔ วิชาหลัก ได้แก่ หลักสูตรหลักศาสนากับการดำเนินชีวิต (ร้อยละ๕๐) หมายถึง ความรู้ ทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามหลักศาสนา หลักสูตรการดูแลสุขภาพ (ร้อยละ๓๐) หมายถึง แนวทางการส่งเสริมความรู้ การดูแลสุขภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางไผ่ หลักสูตรการส่งเสริมอาชีพ (ร้อยละ๑๐) หมายถึง แนวทางการส่งเสริมความรู้ ทักษะด้านอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ หลักสูตรสหนาการ (ร้อยละ ๑๐) หมายถึง การส่งเสริมกิจกรรมสหนาการ เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ คลายจิตใจ อารมณ์

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในภาคทฤษฎี มีการจัดทำแผนการสอนโดยการใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ที่เป็นตัวตั้งขบเคลื่อน ทำกิจกรรม เช่น วิทยากรจากสมาชิกกลุ่ม ผู้สูงอายุ ข้าราชการ บำนาญ ผู้นำทางศาสนา วิทยากรจิตอาสาจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กศน. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร รพ.สต. โรงพยาบาล พมจ. และ อปท. เป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียน โดยจัดทำแผนการสอนรายสัปดาห์ เรียนสัปดาห์ละ ๑ วัน ๆ ละ ๖ ชั่วโมง รวมเป็น ๗๒ ชั่วโมง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๐๘.๓๐ น.-๑๒.๐๐ น. ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางไผ่ตามแผนการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยมีกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ ๑) ศาสนากับการดำเนินชีวิต ได้แก่ หลักศาสนากับการดำรงชีวิต หลักศาสนากับความสะอาด หลักศาสนากับอาหาร หลักศาสนากับสิ่งแวดล้อม หลักศาสนากับการรักษาพยาบาล เป็นต้น ๒) การดูแลสุขภาพทางกาย ได้แก่ การตรวจสุขภาพเบื้องต้น การดูแลสุขภาพกายตามโรค การออกกำลังกาย สุขอนามัย การตรวจฟัน โภชนาบำบัด ความรู้เรื่องโรคผู้สูงอายุ เป็นต้น ๓) การสหนาการ เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย การฝึกแกว่งแขน การฝึกการลุกนั่ง การฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ เป็นต้น ๔)การส่งเสริมอาชีพ เช่น การจักสานกระเป๋าด้วยเส้นพลาสติก ทำขนมพื้นบ้าน ทำยาต้ม ยาหม่อง น้ำมันเหลืองสมุนไพร เป็นต้น และ ๕) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ กิจกรรมการเล่านิทาน พื้นบ้าน เป็นต้น มีกิจกรรมเยี่ยมบ้าน มีกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่ติดเตียงเดือนละ ๑ ครั้ง ร่วมกับ อสม. ในพื้นที่ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีผู้สูงอายุเข้าเรียนในหลักสูตร ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๕๐ คน(ร้อยละ๑๔.๔๙) เมื่อผ่านการเรียนรู้เข้าสู่ปีที่ ๒ ของหลักสูตรมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๖๑ จำนวน ๗๐ คน (ร้อยละ๒๐.๘๙) กลุ่มผู้สูงอายุได้ดูแลสุขภาพโดยมีความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักการปฏิบัติตามโรคต่างๆในชุมชน

๗.๒ ผู้สูงอายุได้รับการตรวจสุขภาพ ตรวจเบาหวาน ตรวจความดัน ทุกเดือน ๗๐ คน (ร้อยละ๒๐.๘๙) ได้รับการดูแลสุขภาพทุกคน เกิดการพัฒนาสุขภาพกายและสติปัญญา (ไม่มีการเป็นโรคภาวะสมองเสื่อม) จำนวน ๕๐ คน (ร้อยละ ๑๔.๔๙) และเกิดการพัฒนากายด้านสังคมและพัฒนาสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

๗.๓ กลุ่มจิตอาสา เช่น. อสม จำนวน ๑๕ คน (ร้อยละ ๐.๕๒) ให้มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแล เพราะต้องเพิ่มเติมเต็มและพัฒนาศักยภาพ

๗.๕ ประชาชนชาวบ้าน จำนวน ๕ คน ในการร่วมสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มีผลกระทบต่อมิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เช่น จิตอาสาเพื่อนดูแลเพื่อน อาสาดูแลปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ ๒) ด้านสุขภาพ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนได้รับการดูแลและตรวจสุขภาพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีทักษะในการดูแลตนเองและแนะนำคนอื่นได้ รพ.สต. ลดจำนวนผู้มารับบริการลง จากการให้บริการของผู้สูงอายุผ่านการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ ๓) ด้านเศรษฐกิจ มีการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ ๔) ด้านสภาพแวดล้อม มีการปรับสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุให้มีความปลอดภัย ๕) ด้านการเมือง ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ สร้างสรรค์และแสดงออก รวมถึงมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วย และชุมชน

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแวง

องค์การบริหารส่วนตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนครราชสีมา

การออมเงิน

ประชากรทั้งหมด ๗,๑๒๒ คน
๑,๕๗๓ ครึ่งเรือน
มีผู้สูงอายุ ๖๕๕ ครึ่งเรือน

กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ผู้เตรียมพร้อมผู้สูงอายุ ๕๐-๕๙ ปี ๕๐๐ คน (ร้อยละ ๑๑.๒๕)
- ผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) จำนวน ๘๕๖ คน ร้อยละ ๑๒.๑๐

ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีพื้นที่จัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน ผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงการบริการสุขภาพ การส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมการออม ส่งเสริมการออกกำลังกาย จิตอาสา เช่น เพื่อนเยี่ยมเพื่อน เพื่อนช่วยเพื่อน ส่งเสริมการปลูกผักริมรั้ว และมีการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลและเครื่องมือการดำเนินงาน

- ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุ จำนวน ๖ คน
- ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ข้อมูลการเจ็บป่วย ความเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ และ ฐานข้อมูลตำบล TCNAP เช่น ร้อยละ ก่อนสูงวัย ๕๐-๕๙ ปี ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้สูงอายุติดสังคม
- ผู้สูงอายุติดบ้าน ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุพิการ หลักสูตรการเรียนรู้อบรมในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแวง รวมถึง สื่อ วัสดุ ประกอบการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร

ทำ อย่างไร..

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร

แต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแวง ประกอบด้วย ๕ องค์การหลัก ได้แก่ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ประชาชน และผู้นำศาสนา ได้ร่วมกันประชุมวางแผนเพื่อจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลแวง

จัดทำแผนการสอน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครูผู้สอน โดยจัดทำแผนการสอนรายสัปดาห์ จำนวน ๕๐ สัปดาห์ๆ ละ ๓ ชั่วโมง รวมเป็น ๑๕๐ ชั่วโมง

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนทุกวันพุธ เวลา ๐๘.๐๐-๑๒.๐๐น. สถานที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลแวง ตามแผนการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยมีกิจกรรมตามหลักสูตร โดยใช้หลัก ๕๐. ๕๐.

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- มีผู้สูงอายุเข้าเรียน จำนวน ๖๐ คน (ร้อยละ ๗.๐)
- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ โรงพยาบาลแวง ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ ผู้สูงอายุ เรื่องการดูแลสุขภาพร่างกาย สุขภาพฟัน และการกินอาหารที่ถูกหลัก วิทยาลัยชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สูงอายุ เรื่องการส่งเสริมอาชีพ การทำยาหม่อง น้ำมันโพล สมุนไพรไล่ยุง
- มีการส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๖๐ คน (ร้อยละ ๗.๐)
- มีเพื่อนเครือข่ายเข้าร่วมแลกเปลี่ยนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ อบต. คลื่นซัน อบต.จะนะ อบต. ตันหยงลิมอบ อบต.ไต่เต็ง ทค.มะริอโบคค อบต.บุคคิ อบต.เอราวัณ อบต.ลำภู โรงพยาบาลตากใบ ฯลฯ

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ผู้สูงอายุเกิดการรวมกลุ่ม มีการสร้างเครือข่าย มีจิตอาสา

ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพและจัดการตัวเองได้ และได้รับสวัสดิการจากกองทุน จากการเข้า โรงพยาบาลและเสียชีวิต

มีการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยขึ้นและทำทางลาดให้ผู้สูงอายุ ที่พิการได้ดำเนินชีวิตที่สะดวกขึ้น

ผู้สูงอายุสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

ผู้สูงอายุสามารถเข้ามาใช้สิทธิทางการเมืองในการแสดงสิทธิตามสิทธิที่ควรได้รับ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ในการแสดงสิทธิทางการเมืองได้ รวมทั้งการเป็นแกนนำตามสิทธิพลเมืองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

Key actors	โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแวง
งานเด่น	การออมเงิน
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นายอาซิมิง เจ๊ะอุเซ็ง ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๒๗๔๖๕๓๖

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลแวงมีจำนวน ๗ หมู่บ้าน มีประชาชนทั้งหมด ๗,๑๑๒ คน จำนวนครัวเรือน ๑,๔๗๓ ครัวเรือน มีผู้สูงอายุ ๘๕๖ คน (ร้อยละ ๑๒.๑๐) จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๖๔๕ ครัวเรือน (ร้อยละ ๔๓.๗๘) ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๗๒๒ คน (ร้อยละ ๘๔.๓๔) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๓ คน (ร้อยละ ๑.๕๒) ผู้สูงอายุติดเตียง ๑ คน (ร้อยละ ๐.๑๑) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๗๘๓ คน (ร้อยละ ๙๑.๔๗)

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุตำบลแวง เนื่องจากอปท.เล็งเห็นว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่ไม่มีงานทำ ไม่มีความรู้ในการดูแลสุขภาพ และตกเป็นเหยื่อของขบวนการต้มตุ๋น ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ อปท. ได้รับงบประมาณจาก พมจ.นราธิวาส เพื่อก่อสร้างศูนย์ ศพอส. ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้ทำการเปิดศูนย์ ศพ.อส. และปี พ.ศ. ๒๕๕๙ อปท. ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแวง มีนักเรียนผู้สูงอายุ จำนวน ๒๕ คน และในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีนักเรียนเพิ่มขึ้นจำนวน ๖๐ คน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ ผู้เตรียมพร้อมผู้สูงอายุ ๕๐-๕๙ ปี ๘๐๐ คน (ร้อยละ ๑๑.๒๔)

๒.๒ ผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) จำนวน ๘๕๖ คน ร้อยละ ๑๒.๑๐

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีพื้นที่จัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงการบริการสุขภาพ การส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมการออม ส่งเสริมการออกกำลังกาย จิตอาสา เช่น เพื่อนเยี่ยมเพื่อน เพื่อนช่วยเพื่อน ส่งเสริมการปลูกผักกิมรื้อ และมีการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลและเครื่องมือที่นำมาใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุตำบลแวง ได้แก่

๑) ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุ ๖ คน ๒) ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ข้อมูลการเจ็บป่วย ความเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ และ ฐานข้อมูลตำบล TCNAP เช่น ร้อยละ ก่อนสูงวัย ๕๐-๕๙ ปี ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้สูงอายุติดสังคม ผู้สูงอายุติดบ้าน ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุพิการ ๓) หลักสูตรการเรียนรู้นิเวศโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแวง รวมถึง สื่อ วัสดุ ประกอบการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร

๕. รูปธรรมงาน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรละมีการเรียนการสอนทุกวันพุธ ๒) ส่งเสริมการออม โดยนักเรียนผู้สูงอายุจะมีการออมทุกวันพุธก่อนเข้าห้องเรียน ๓) ส่งเสริมอาชีพ โดยฝึกทักษะการสร้างงานสร้างอาชีพโดยภาคีเครือข่าย เช่น การทำลูกประคบ โดยแพทย์แผนไทยจากโรงพยาบาลแวง รวมถึงการเอาประสบการณ์ทักษะอาชีพของผู้สูงวัย มาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาอาชีพในรูปแบบกลุ่มร่วมกัน เช่น การถ่ายทอดการทำน้ำยาล้างจาน การทำลูกข่าง การทำบุหงาคิเร๊ะ เป็นต้น ๔) ส่งเสริมการออกกำลังกาย โดยผู้สูงอายุจะมีการออกกำลังกายทุกวันพุธก่อนเข้าห้องเรียน และออกกำลังกายง่ายที่บ้าน ๕) ผู้สูงอายุมีจิตอาสา เช่น กิจกรรมเพื่อนเยี่ยมเพื่อน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ๖) มีการส่งเสริมการปลูกผักกิมรื้อ โดยผู้สูงจะมีการปลูกทุกอย่างที่กิน และกินทุกอย่างที่ปลูก ๗) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ โดยการศึกษาดูงานในพื้นที่แหล่งเรียนรู้นอกจังหวัด และ ๘) แกนนำผู้สูงอายุเป็นคณะทำงานของกลุ่มต่างๆ

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรมีการดำเนินงาน ดังนี้ ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลเวียง ประกอบด้วย ๕ องค์กรหลัก ได้แก่ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ประชาชน และ ผู้นำศาสนา ได้ร่วมกันประชุมวางแผนเพื่อจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลเวียง ๒) จัดทำแผนการสอน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครูผู้สอน โดยจัดทำแผนการสอนรายสัปดาห์ จำนวน ๕๐ สัปดาห์ๆ ละ ๓ ชั่วโมง รวมเป็น ๑๕๐ ชั่วโมง ๓) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนทุกวันพุธ เวลา ๐๘.๐๐-๑๒.๐๐น. สถานที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลเวียง ตามแผนการเรียนการสอนของ โรงเรียน โดยมีกิจกรรมตามหลักสูตร โดยใช้หลัก ๕ อ. ๕ ก. เป็นต้น อีกทั้งมีการร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ โดยภาคีเครือข่าย ทุนศักยภาพในพื้นที่และนอกพื้นที่มาร่วมทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียน โรงเรียนผู้สูงอายุ กิจกรรมอาสาสร้างเมือง ทุกวันพฤหัสบดีนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเวียง จะไปเยี่ยมเพื่อน ในห้อง และกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนคือเยี่ยมเพื่อนที่และให้กำลังใจเพื่อนติดบ้านติดเตียง การส่งเสริม การเรียนการสอนหลักศาสนาอิสลามวิทยาการสอนเรื่องการอาบน้ำศพ การจัดการศพตามหลักศาสนาอิสลาม ส่งเสริมอาชีพโดยการประสานภาคีเครือข่ายจัดอบรมให้ความรู้ ฝึกทักษะการสร้างงานสร้างอาชีพโดยมี เครือข่ายที่เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ฝึกทักษะได้แก่ศูนย์แพทย์แผนไทยโรงพยาบาลเวียงส่งเสริมการผลิตและ จำหน่ายลูกประคบสมุนไพร ทักษะการนวดแผนไทย วิทยาลัยชุมชนหน่วยจัดสุโขทัย จัดทำหลักสูตรการ ทำลูกประคบสมุนไพร การทำยาหม่องสมุนไพร น้ำมันไพล สมุนไพรไล่ยุง การศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อ เพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้สูงอายุ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ และพัฒนาการ ดำรงชีวิตของผู้สูงอายุให้ทันต่อโลกปัจจุบัน การบันทึกความร่วมมือ การลด ละ เลิกบุหรี่ของนักเรียนโรงเรียน ผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อสุขภาพกายและสุขจิตของนักเรียน

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีผู้สูงอายุเข้าเรียน จำนวน ๖๐ คน (ร้อยละ ๗.๐)

๗.๒ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ โรงพยาบาลเวียง ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สูงอายุ เรื่องการดูแลสุขภาพ ร่างกาย สุขภาพฟัน และการกินอาหารให้ถูกหลัก วิทยาลัยชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สูงอายุ เรื่องการส่งเสริมอาชีพ การทำยาหม่อง น้ำมันไพล สมุนไพรไล่ยุง มีการส่งเสริมอาชีพ ๖๐ คน (ร้อยละ ๗.๐)

๗.๓ มีเพื่อนเครือข่ายร่วมแลกเปลี่ยนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ อบต.ตลิ่งชัน อบต.จะแนะ อบต.ต้นหยงลิมอ อบต.โต๊ะเต็ง ทต.มะรือโบตก อบต.นุกิต อบต.เอราวัณ อบต.ลำภู โรงพยาบาลตากใบ ฯลฯ

๗.๕ มีการส่งเสริมการออม จำนวน ๖๐ คน (ร้อยละ ๗.๐)

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้าน ๕ มิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ได้แก่ ๑)ด้านสังคม : ผู้สูงอายุเกิดการรวมกลุ่ม มีการสร้าง เครือข่าย มีจิตอาสา ๒)ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ๓)ด้านสภาวะแวดล้อมมีการ ปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยขึ้นและทำทางลาดให้ผู้สูงอายุที่พิการได้ ดำเนินชีวิตที่สะดวกขึ้น ๓)ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพและจัดการตัวเองได้ และได้รับสวัสดิการ จากกองทุน จากการเข้าโรงพยาบาลและเสียชีวิต ๔)ด้านการเมืองการปกครอง ผู้สูงอายุสามารถเข้ามาใช้ สิทธิทางการเมืองในการแสดงสิทธิตามที่ควรได้รับ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ในการแสดงสิทธิทางการเมืองได้ รวมทั้งการเป็นแกนนำตามสิทธิพลเมืองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

คลินิกโรคเรื้อรัง ศูนย์แพทย์ชุมชนโรงพยาบาลรือเสาะ
เทศบาลตำบลรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

การจัดการโรคเรื้อรัง

๖ ครัวเรือน

ประชากร ๓,๒๕๘ คน จำนวนครัวเรือน ๑,๔๘๒ ครัวเรือน ผู้สูงอายุ ๗๑๐ คน ร้อยละ ๑๙.๓๕ จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๖๔๙ ครัวเรือน

ข้อมูลและเครื่องมือ

- ฐานข้อมูลบริการในระบบ JHCIS, Hos-XP และ HDC ของหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่ได้แก่ จำนวนผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง
- ข้อมูลจากการปฏิบัติเชิงรุกในพื้นที่ เช่น กิจกรรมการคัดกรอง การเยี่ยมบ้าน การจัดโครงการ การทำประชาคม
- ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แก่นนำผู้สูงอายุ จาก ข้อมูล RECAP เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข ๔๕ คนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ๔๔ คน เป็นต้น
- ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ข้อมูลการเจ็บป่วย ความเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ และการใช้ข้อมูลตำบล TCNAP เช่น ร้อยละ ก่อนสูงวัย ๕๐-๕๕ ปี ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้สูงอายุติดสังคม ผู้สูงอายุติดบ้าน ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุพิการ เป็นต้น

ทำอย่างไร

การให้บริการคลินิกพิเศษ โดยให้การตรวจรักษาในคลินิกโรค ไม่คิดค่าธรรมเนียมทุกวันจันทร์และวันพฤหัสบดีโดยแพทย์จากโรงพยาบาลรือเสาะ

การสร้างเสริม/ป้องกัน โดยแบ่งเป็นขลักษณะ คือ กิจกรรมเชิงรุกในพื้นที่ เช่น การออกหน่วยคัดกรอง การรณรงค์การทำประชาคม การจัดโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ การจัดตั้งชมรม และกิจกรรมเชิงรับในสถานบริการ เช่น กิจกรรมสุขภาพก่อน รักษา ซึ่งเป็นการเน้นการให้ความรู้ ทักษะ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลตนเองของผู้รับบริการเกี่ยวกับโรคเรื้อรังระหว่างรอแพทย์ตรวจในสถานบริการ

การเยี่ยมบ้าน โดยดำเนินการร่วมกับทีมครอบครัวเพื่อประเมินและติดตามให้การดูแลช่วยเหลือร่วมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน โดยใช้ต้นทุนทางสังคมสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น อบต. เทศบาล อสม. เมื่อนบ้าน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Care giver) การเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพมีทีมในการเฝ้าระวังและควบคุมโรคติดต่อในชุมชนเพื่อลดการเจ็บป่วยและตาย ตลอดจนลดผลกระทบจากโรคและภัยคุกคามด้านสุขภาพอย่างทันสถานการณ์

การป้องกันอุบัติเหตุและจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีการปรับสภาพแวดล้อมที่ลดเสี่ยงและเอื้อต่อสุขภาพคำนึงถึงความปลอดภัย ลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้

การประชุม/อบรม/วิชาการด้านการจัดการโรคเรื้อรังเพื่อนำมาใช้ในการดูแลผู้รับบริการ

การสร้างภาคีเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วม ในการร่วมจัดการโรคเรื้อรังในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน โดยเกิดแกนนำด้านสุขภาพในชุมชน

เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ชุมชนคืออะไร

คำสังคน

ชุมชนมีความร่วมมือในการร่วมจัดการปัญหาโรคเรื้อรังในชุมชน โดยเกิดอาสาสมัครและแกนนำในการดูแลสุขภาพ ทำให้ผู้รับบริการมีภาคีเครือข่ายในการประสานงานด้านสุขภาพและสามารถช่วยเหลือตนเองและมีการให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเกี่ยวกับการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมในการดูแลสุขภาพ

ด้านสุขภาพ

ผู้ป่วยโรคเรื้อรังได้รับความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปรับสภาพแวดล้อมที่ลดความเสี่ยงและเอื้อต่อสุขภาพ และการเข้าถึงระบบบริการที่มีคุณภาพ

ผู้รับบริการทั้ง ๓ กลุ่มเข้ารับการบริการเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีการทำกิจกรรมเชิงรุกในพื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่าย และแกนนำประชาชนในรูปแบบต่างๆ

ผู้รับบริการกลุ่มปกติ จำนวน ๑๐๙ คน (ร้อยละ ๑๐๐) กลุ่มเสี่ยงโรคเรื้อรัง จำนวน ๖๖ คน (ร้อยละ ๑๐๐)ได้รับการสนับสนุนความรู้และทักษะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโอกาสเสี่ยงจากการเกิดโรคเรื้อรังรายใหม่

ผู้รับบริการกลุ่มป่วยโรคเรื้อรัง จำนวน ๕๓๕ คน (ร้อยละ ๑๐๐)ได้รับการสนับสนุนความรู้ ทักษะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการควบคุมโรค ป้องกันความรุนแรงจากภาวะแทรกซ้อน ได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องและติดตามเยี่ยมประเมินอาการที่บ้านโดยทีมสหวิชาชีพร่วมกับภาคีเครือข่าย

ด้านสภาวะแวดล้อม

มีการปรับสภาพแวดล้อมที่ลดเสี่ยงและเอื้อต่อสุขภาพให้แก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง

ด้านเศรษฐกิจ

มีการส่งเสริมให้ผู้ป่วยโรคเรื้อรังและญาติปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเองในครัวเรือนและจำหน่ายแก่เพื่อนบ้าน เพื่อเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

ด้านการเมืองการปกครอง

การปกครอง ผู้ป่วยโรคเรื้อรังสามารถเข้าใช้บริการตามสิทธิอันพื้นฐานได้อย่างครอบคลุม โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุนการจัดระบบบริการที่เอื้อและสะดวกต่อการบริหารจัดการด้านต่อเนื่อง

Key actors	คลินิกโรคเรื้อรัง ศูนย์แพทย์ชุมชนโรงพยาบาลรือเสาะ
งานเด่น	การจัดการโรคเรื้อรัง
พื้นที่	เทศบาลตำบลรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นางสาวสำรวย อาญาเมืองพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๒-๗๗๖๕๔๙๙

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส มีจำนวน ๖ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด จำนวน ๓๗๙๔ คน มีจำนวนครัวเรือน ๑๙๘๒ ครัวเรือน พบว่ามีผู้สูงอายุ ๗๑๐ คน (ร้อยละ ๑๙.๓๕) จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๖๔๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๕.๔๗) ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๖๓๔ คน (ร้อยละ ๘๙.๓๐) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๕ คน (ร้อยละ ๒.๑๑) ผู้สูงอายุติดเตียง ๕ คน (ร้อยละ ๐.๗๐) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๗๑๐ คน (ร้อยละ ๑๐๐) ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ๕๓๕ คน (ร้อยละ ๔๓.๓๕) เป็นต้น

ศูนย์แพทย์ชุมชนโรงพยาบาลรือเสาะ จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๑การจัดการคลินิกโรคเรื้อรัง เริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ.๒๕๕๕ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ประกอบด้วย แพทย์พยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าพนักงานสาธารณสุข ทันตภิบาล แพทย์แผนไทยและนักกายภาพ ทำหน้าที่วางแผนการดูแลและให้บริการผู้ป่วยครอบคลุมทุกมิติทั้งทางกายและใจ ซึ่งศูนย์แพทย์ชุมชนโรงพยาบาลรือเสาะเป็นหน่วยบริการสุขภาพด้านปฐมภูมิที่ให้บริการครอบคลุมการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูภาวะสุขภาพภายใต้การจตุรแบบด้านการบริการเชิงรับในสถานบริการ การบริการเชิงรุกในชุมชน การบริการต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วม และการให้ข้อมูลคำปรึกษาแก่ผู้รับบริการทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มป่วยทั้งนี้ปัจจุบันได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาโรคเรื้อรังในชุมชนมาอย่างต่อเนื่องโดยบูรณาการดูแลร่วมกับทีมหมอครอบครัวและความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในชุมชนร่วมกับการจัดโครงการและกิจกรรมต่างๆ เช่น การคัดกรอง การรณรงค์ การทำประชาคม การจัดตั้งชมรม เพื่อเป้าหมายให้มีระบบการดูแลที่ดี เพิ่มคุณภาพชีวิตและให้เกิดผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีขึ้นของผู้รับบริการต่อไป

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ๒.๑ ผู้รับบริการสูงอายุ จำนวน ๗๑๐ คน (ร้อยละ ๑๙.๓๕)
- ๒.๒ กลุ่มป่วยโรคเรื้อรัง จำนวน ๕๓๕ คน (ร้อยละ ๗๕.๓๕)
- ๒.๓ กลุ่มเสี่ยงโรคเรื้อรัง จำนวน ๖๖ คน (ร้อยละ ๙.๒๕)
- ๒.๔ กลุ่มปกติ จำนวน ๑๐๙ คน (ร้อยละ ๑๕.๓๕)

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ ผู้รับบริการกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง สามารถป้องกันปัจจัยเสี่ยงร่วม/โอกาสเสี่ยง ลดอัตราการป่วยด้วยโรคเรื้อรังรายใหม่และผู้รับบริการกลุ่มป่วย สามารถควบคุมโรค และไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนรุนแรง

๓.๒ ผู้รับบริการทั้ง ๓ กลุ่ม เข้าถึงการบริการภายใต้รูปแบบการบริการด้านการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูแบบองค์รวมต่อเนื่องและผสมผสานครอบคลุมทุกมิติภายใต้ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายและการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและให้เกิดผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีขึ้นของผู้รับบริการ

๓.๓ พัฒนาระบบการจัดการโรคเรื้อรังในชุมชนให้มีความยั่งยืนและมีคุณภาพครอบคลุมผู้รับบริการโดยชุมชนเป็นส่วนสำคัญ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ฐานข้อมูลบริการในระบบ JHCIS, Hos-XP และ HDC ของหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่ได้แก่ จำนวนผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรัง

๔.๒ ข้อมูลจากการปฏิบัติเชิงรุกในพื้นที่ เช่น กิจกรรมการคัดกรอง การเยี่ยมบ้าน การจัดโครงการ

การทำประชาคม

๔.๓ ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุ จาก ข้อมูล RECAP เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข ๔๕ คนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ๔๔ คน เป็นต้น

๔.๔ ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ข้อมูลการเจ็บป่วย ความเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ และ ฐานข้อมูลตำบล TCNAP เช่น ร้อยละ ก่อนสูงวัย ๕๐-๕๙ ปี ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้สูงอายุติดสังคม ผู้สูงอายุติดบ้าน ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุพิการ เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

การให้บริการขั้นพื้นฐานการให้บริการคลินิกพิเศษการสร้างเสริม/ป้องกัน การเยี่ยมบ้าน การเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพการป้องกันอุบัติเหตุและจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมการประชุม/อบรม/วิชาการด้านการจัดการโรคเรื้อรังและ การสร้างภาคีเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วม

๖. วิธีการดำเนินงาน

๖.๑ การให้บริการขั้นพื้นฐาน โดยการจัดบริการให้เอื้อแก่ผู้รับบริการโรคเรื้อรังที่สอดคล้องตามมาตรฐานการดูแลภายใต้การกำกับของโรงพยาบาลหรือเสาะ

๖.๒ การให้บริการคลินิกพิเศษ โดยการให้บริการตรวจรักษาในคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังทุกวันจันทร์และวันพฤหัสบดีโดยแพทย์จากโรงพยาบาลหรือเสาะ

๖.๓ การสร้างเสริม/ป้องกัน โดยแบ่งเป็น๒ลักษณะ คือ กิจกรรมเชิงรุกในพื้นที่ เช่น การออกหน่วยคัดกรอง การรณรงค์การทำประชาคม การจัดโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การฉีดวัคซีนไขหวัดใหญ่ การจัดตั้งชมรม และกิจกรรมเชิงรับในสถานบริการ เช่น กิจกรรมสุขภาพ ก่อน รักษา ซึ่งเป็นการเน้นการให้ความรู้ทักษะ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลตัวเองของผู้รับบริการเกี่ยวกับโรคเรื้อรังระหว่างรอแพทย์ตรวจในสถานบริการ

๖.๔ การเยี่ยมบ้าน โดยดำเนินการร่วมกับทีมหมอครอบครัวจากโรงพยาบาลหรือเสาะ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล นักโภชนาการ กายภาพ แผนไทย นักจิต เป็นต้น เพื่อประเมินและติดตามให้การดูแลช่วยเหลือร่วมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน โดยใช้ต้นทุนทางสังคมสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น อบต. เทศบาล อสม. เพื่อนบ้าน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Care giver) การเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพมีทีมในการเฝ้าระวังและควบคุมโรคติดต่อในชุมชนเพื่อลดการเจ็บป่วยและตาย ตลอดจนลดผลกระทบจากโรคและภัยคุกคามด้านสุขภาพอย่างทันสถานการณ์

๖.๕ การป้องกันอุบัติเหตุและจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีการปรับสภาพแวดล้อมที่ลดเสี่ยงและเอื้อต่อสุขภาพค้ำึงถึงความปลอดภัย ลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในการยืน เดิน การทรงตัว และการสั่นล้ม เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองได้ดีขึ้น โดยใช้หลักในการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมา ๔ ปัจจัยคือสร้างความปลอดภัย ลดอุบัติเหตุใช้งานสะดวก ต้องสามารถเข้าถึงง่ายมีสภาพแวดล้อมที่สร้างแรงกระตุ้น และดูแลรักษาได้ง่าย

๖.๖ การประชุม/อบรม/วิชาการด้านการจัดการโรคเรื้อรังเพื่อนำมาใช้ในการดูแลผู้รับบริการ

๖.๗ การสร้างภาคีเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วม ในการร่วมจัดการโรคเรื้อรังในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน โดยเกิดแกนนำด้านสุขภาพในชุมชน

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ ผู้รับบริการทั้ง ๓กลุ่มเข้าถึงการบริการเพิ่มขึ้นเนื่องจาก มีการทำกิจกรรมเชิงรุกในพื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่าย และแกนนำประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่น ชมรม อสม. เป็นต้น

๗.๒ ผู้รับบริการกลุ่มปกติ จำนวน ๑๐๙ คน (ร้อยละ ๑๐๐)กลุ่มเสี่ยงโรคเรื้อรัง จำนวน ๖๖ คน (ร้อยละ๑๐๐)ได้รับการสนับสนุนความรู้และทักษะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโอกาสเสี่ยงจากการเกิดโรคเรื้อรังรายใหม่

๗.๓ ผู้รับบริการกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง จำนวน ๕๓๕ คน (ร้อยละ๑๐๐)ได้รับการสนับสนุนความรู้ ทักษะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการควบคุมโรค ป้องกันความรุนแรงจากภาวะแทรกซ้อนได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องและติดตามเยี่ยมประเมินอาการที่บ้านโดยทีมสหวิชาชีพร่วมกับภาคีเครือข่าย

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มีผลกระทบต่อมิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ (๑)ด้านชุมชนให้ความร่วมมือในการร่วมจัดการปัญหาโรคเรื้อรังในชุมชน โดยเกิดจิตอาสาและแกนนำในการดูแลสุขภาพ ทำให้ผู้รับบริการมีภาคีเครือข่ายในการประสานงานด้านสุขภาพและด้านต่างๆด้วยตัวเอง เช่น อสม. อสค. ผู้ดูแล (ผู้ดูแลผู้สูงอายุ) ชมรม และมีการให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเกี่ยวกับการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมในการดูแลสุขภาพ(๒) ด้านสุขภาพ ผู้ป่วยโรคเรื้อรังได้รับความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมปรับสภาพแวดล้อมที่ลดความเสี่ยงและเอื้อต่อสุขภาพ และการเข้าถึงระบบบริการที่มีคุณภาพ ลดอัตราป่วยภาวะแทรกซ้อน การนอนโรงพยาบาล และอัตราการเสียชีวิตที่สัมพันธ์โดยตรงจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจากกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน เช่น กิจกรรมคัดกรองสุขภาพ กิจกรรมสุขศึกษาก่อนรักษา การตรวจรักษาโดยแพทย์และพยาบาลเวชปฏิบัติ มีการประเมินและติดตามเยี่ยมบ้านอย่างต่อเนื่องเดือนละ ๑ ครั้ง (๓) ด้านเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมให้ผู้ป่วยโรคเรื้อรังและญาติปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเองในครัวเรือนและจำหน่ายแก่เพื่อนบ้าน เพื่อเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้(๔) ด้านสภาวะแวดล้อมมีการปรับสภาพแวดล้อมที่ลดเสี่ยงและเอื้อต่อสุขภาพให้แก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และ(๕) ด้านการเมืองการปกครอง ผู้ป่วยโรคเรื้อรังสามารถเข้าถึงบริการตามสิทธิขั้นพื้นฐานได้อย่างครอบคลุม โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุนการจัดระบบบริการที่เอื้อและสะดวกต่อการมารับการรักษาต่อเนื่อง

ทีมหมอครอบครัวดูแลที่บ้าน

เทศบาลตำบลเรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

การดูแลเยี่ยมบ้าน ผู้ป่วยติดเตียง และผู้พิการ

ประชากร ๓,๘๗๕ คน จำนวนครัวเรือน ๑,๔๘๒ ครัวเรือน ผู้สูงอายุ ๗๑๐ คน ร้อยละ ๑๙.๓๕ จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๖๕๙ ครัวเรือน

ข้อมูลและเครื่องมือ

- ฐานข้อมูลบริการในระบบ JHCIS, Hos-XP และ HDC ของหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่ได้แก่ ร้อยละของผู้สูงอายุติดเตียงผู้พิการที่ต้องได้รับการดูแล และผู้ป่วยที่ต้องได้รับการดูแลแบบประคับประคอง เป็นต้น
- ข้อมูลจากการปฏิบัติเชิงรุกในพื้นที่ เช่น กิจกรรมการคัดกรอง การเยี่ยมบ้าน การจัดโครงการ
- การทำประชาคม
- ข้อมูลจากการรายงาน/สำรวจ เช่น เจ้าหน้าที่ อสม. ๙๕ คน อพส. ๕๕ คน

ขั้นตอนเตรียมการ

มีการแต่งตั้งคณะทำงานระดับตำบลและระดับชุมชน โดยมีการประชุมทีมงานในการร่วมกันวางแผนงาน การดำเนินงาน โดยมีการจัดกลุ่มประชากรในพื้นที่มาวิเคราะห์สุขภาพของประชาชน เพื่อค้นหากลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ

การเยี่ยมบ้าน

มีการจัดทำทะเบียนกลุ่มเป้าหมายทำแผน การส่งเสริมสุขภาพและการเยี่ยมบ้าน โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานระดับตำบลและระดับชุมชน จัดตั้งทีมประกอบด้วย พยาบาล

การประสานงานส่งต่อ

การประสานงานเครือข่าย ได้แก่ อสม.อปท. ทำนบ ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนประชาชนจิตอาสาในการส่งต่อกลุ่มเป้าหมาย ที่ต้องมีการส่งตัวไปรักษาต่อ ณ โรงพยาบาลรือเสาะ

การคัดกรองญาติกลุ่มเสี่ยง

มีการคัดกรองและส่งเสริมสุขภาพแก่ญาติกลุ่มเสี่ยง โดยคัดกรองสุขภาพทั่วไป และคัดกรอง ความเสี่ยงของแต่ละครัวเรือน

การพัฒนาศักยภาพ อสม. และจิตอาสาในชุมชน

มีการจัดอบรมให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพ ในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เพื่อให้ อสม. และจิตอาสาสามารถนำความรู้ไปใช้ในการติดตามเยี่ยมบ้าน และส่งเสริมสุขภาพและกลุ่มเป้าหมายในชุมชน

เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ชุมชนได้อะไร

- เพื่อให้ผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ๕๘ คน
- ผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการได้รับการดูแลช่วยเหลือถูกรอบครัว ๕๘ คน
- มีทีมงานเยี่ยมบ้าน ๓ ทีม
- มีการประสานงานรับ-ส่งต่อผู้ป่วยติดเตียง ๕ คน
- มีการดูแลครอบครัวกลุ่มเสี่ยง ๗ คน
- อสม. และจิตอาสาสมัครศึกษาในการดูแลผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการ ๙๕ คน

ผู้ป่วยติดเตียง และผู้พิการ ได้รับการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันจากจิตอาสาในชุมชน

ผู้ป่วยติดเตียง และผู้พิการได้รับดูแลปัญหาสุขภาพ ด้านการรักษาพยาบาล ผสมผสานกับงาน ด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

มีการส่งเสริมและปรับปรุงสภาพแวดล้อม สำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุผู้ป่วยติดเตียง และผู้พิการให้มีความปลอดภัยมากขึ้น

ลดรายจ่ายในการดูแลผู้ป่วย

Key actors	ทีมหมอครอบครัวดูแลที่บ้าน
งานเด่น	การดูแลเยี่ยมบ้านผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการ
พื้นที่	เทศบาลตำบลหรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นางสาวหทัยรัตน์ สติรักษ์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ เบอร์โทรศัพท์ ๐๖๒-๔๓๗๓๓๖๔

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลหรือเสาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส มีจำนวน ๖ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด จำนวน ๓๗๔๔ คน มีจำนวนครัวเรือน ๑๔๘๒ ครัวเรือน พบว่ามีผู้สูงอายุ ๗๑๐ คน (ร้อยละ ๑๙.๓๕) จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๖๔๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๕.๔๗) ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๖๓๔ คน (ร้อยละ ๘๙.๓๐) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๕ คน (ร้อยละ ๒.๑๑) ผู้สูงอายุติดเตียง ๕ คน (ร้อยละ ๐.๗๐) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๗๑๐ คน (ร้อยละ ๑๐๐) ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ๕๓๕ คน (ร้อยละ ๔๓.๓๕) เป็นต้น

ทีมหมอครอบครัว จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยให้มีทีมหมอครอบครัวทั่วไทย คนไทยแข็งแรง ภายใต้กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบสุขภาพอำเภอ (District Health System: DHS) โดยมีกลยุทธ์หลักในการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ คือการจัดทีมหมอครอบครัว ที่จะช่วยเข้าไปดูแลสุขภาพประชาชนทุกครอบครัวทีมหมอครอบครัวหมายถึงทีมที่ประกอบด้วยสหวิชาชีพทั้งด้านการแพทย์และการสาธารณสุขทั้งในหน่วยบริการใกล้บ้านและในโรงพยาบาลรวมถึง อสม. อปท. ชุมชนภาคประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพของประชาชนเพื่อดูแลปัญหาด้านกายครอบคลุมทั้งรักษาส่งเสริมป้องกันและดูแลด้านจิตใจสังคมบรรเทาทุกข์พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยครอบครัวชุมชนอย่างใกล้ชิด เข้าถึงเข้าใจคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขอำเภอรือเสาะได้มีการกำหนดให้แต่ละพื้นที่มีการจัดตั้งทีมหมอครอบครัวตามนโยบายทีมหมอครอบครัวซึ่งประกอบด้วย ทีมสห-วิชาชีพด้านการแพทย์และสาธารณสุข รวมถึง อสม. อปท. ชุมชน ภาคประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพของประชาชน ดังนั้นศูนย์แพทย์ชุมชน โรงพยาบาลหรือเสาะจึงได้ดำเนินการจัดตั้งทีมหมอครอบครัวขึ้น โดยมีทีมสหวิชาชีพจากโรงพยาบาลหรือเสาะเป็นพี่เลี้ยงให้ทีมหมอครอบครัวในการให้คำปรึกษาระหว่างทีมหมอครอบครัวและทีมสหวิชาชีพ รวมทั้งการจัดระบบส่งต่อ

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ๒.๑ ผู้สูงอายุติดเตียง จำนวน ๕ คน (ร้อยละ ๐.๗๐) ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด
- ๒.๒ ผู้พิการที่ต้องได้รับการดูแลจำนวน ๔๓ คน (ร้อยละ ๑.๑๓) ของจำนวนผู้พิการทั้งหมด
- ๒.๓ อสม. จำนวน ๔๕ คน
- ๒.๔ อผส. จำนวน ๔๕ คน
- ๒.๕ จิตอาสา จำนวน ๒๐ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้ผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการได้รับการดูแลช่วยเหลือทุกครอบครัว มีทีมงานเยี่ยมบ้าน มีการประสานงานรับ-ส่งต่อ มีการดูแลครอบครัวกลุ่มเสี่ยง และมี อสม. และจิตอาสาสมัครช่วยในการดูแลผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ฐานข้อมูลบริการในระบบ JHCIS, Hos-XP และ HDC ของหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่ได้แก่ ร้อยละของผู้สูงอายุติดเตียง ผู้พิการที่ต้องได้รับการดูแล และผู้ป่วยที่ต้องได้รับการดูแลแบบประคับประคอง เป็นต้น

๔.๒ ข้อมูลจากการปฏิบัติเชิงรุกในพื้นที่ เช่น กิจกรรมการคัดกรอง การเยี่ยมบ้าน การจัดโครงการ

การทำประชาคม

๔.๓ ข้อมูลจากการรายงาน/สำรวจ เช่น เจ้าหน้าที่ อสม. ๔๕ คน อพส. ๔๕ คน

๕. รูปธรรมงาน

คณะทำงานระดับตำบลและระดับชุมชน ระบบการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน การประสานงานส่งต่อ การคัดกรองญาติกลุ่มเสี่ยง และการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัคร

๖. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานระดับตำบลและระดับชุมชน จัดตั้งทีมประกอบด้วย พยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าพนักงานสาธารณสุข ทันตภิบาล แพทย์แผนไทย อสม. อปท. กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนประชาชนจิตอาสา เป็นต้น โดยมีการประชุมทีมงานในการร่วมกันวางแนวทางการดำเนินงาน มีการจัดการข้อมูลประชากรในพื้นที่มาวิเคราะห์สุขภาพของประชาชนเพื่อค้นหากลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน ดูแลช่วยเหลือ

ขั้นดำเนินการ ได้แก่ ๑) การเยี่ยมบ้าน มีการดำเนินงาน ดังนี้ มีการจัดทำทะเบียนกลุ่มเป้าหมายทำแผนการส่งเสริมสุขภาพและการเยี่ยมบ้าน โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานระดับตำบลและระดับชุมชน จัดตั้งทีมประกอบด้วย พยาบาล ๒)การประสานงานส่งต่อ มีการประสานงานเครือข่าย ได้แก่ อสม.อปท. กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนประชาชนจิตอาสาในการส่งต่อกลุ่มเป้าหมายที่ต้องมีการส่งตัวไปรักษาต่อ ณ โรงพยาบาลหรือสေး ๓) การคัดกรองญาติกลุ่มเสี่ยง มีการคัดกรองและส่งเสริมสุขภาพแก่ญาติกลุ่มเสี่ยง โดยคัดกรองสุขภาพทั่วไป และคัดกรองตามความเสี่ยงของแต่ละครัวเรือน และ ๔)การพัฒนาศักยภาพ อสม.และจิตอาสาในชุมชน ดังนี้ มีการจัดอบรมให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เพื่อให้ อสม. และจิตอาสาสามารถนำความรู้ไปใช้ในการติดตามเยี่ยมบ้านและส่งเสริมสุขภาพและกลุ่มเป้าหมายในชุมชน

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เพื่อให้ผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ๔๘ คน (ร้อยละ๑๐๐)

๗.๒ ผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการได้รับการดูแลช่วยเหลือทุกคนครบถ้วน ๔๘ คน (ร้อยละ๑๐๐)

๗.๓ มีทีมงานเยี่ยมบ้าน ๓ ทีม

๗.๔ มีการประสานงานรับ-ส่งต่อผู้ป่วยติดเตียง ๕ คน (ร้อยละ๑๐๐)

๗.๕ มีการดูแลครอบครัวกลุ่มเสี่ยง ๗ คน (ร้อยละ๑๐๐)

๗.๕ อสม. และจิตอาสาสมัครศักยภาพในการดูแลผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการ ๔๕ คน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

การดำเนินงานของทีมหมอครอบครัวส่งผลกระทบ ดังนี้ ๑) ด้านสังคมผู้สูงอายุผู้ป่วยติดเตียง และผู้พิการ ได้รับการดูแล ช่วยเหลือซึ่งกันและกันจากจิตอาสาในชุมชน ๒) ด้านสุขภาพผู้สูงอายุผู้ป่วยติดเตียงและผู้พิการได้รับดูแลปัญหาสุขภาพด้านการรักษาพยาบาล ผสมผสานกับงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ๓)ด้านเศรษฐกิจลดรายจ่ายในการดูแลป่วย ๔)ด้านสภาวะแวดล้อมมีการส่งเสริมและปรับปรุงสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุผู้ป่วยติดเตียง และผู้พิการให้มีความปลอดภัยมากขึ้น

กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลบวลา
องค์การบริหารส่วนตำบลบวลา อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา

“การออมเงิน และการจัดสวัสดิการในกรณี เจ็บป่วย เสียชีวิต”

ผู้สูงอายุ
๙.๐๖%
๘๙๓ คน

ตำบลบวลา
๑๑
หมู่บ้าน

ประชากร
๙, ๘๔๘
คน

ผู้สูงอายุได้รับ
เบี้ยยังชีพ

๙๓.๐๕%
๘๓๑ คน

ผู้สูงอายุพิการ

๕.๒๕%
๓๘ คน

ติดเตียง

๐.๖๗%
๖ คน

ผู้พิการ

๑.๗๕%
๑๗๒ คน

ผู้พิการที่ได้
รับเบี้ยยังชีพ

๑๐๐%
๑๗๒ คน

**ข้อมูลและ
เครื่องมือ**

- กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลบวลา มีการนำใช้ข้อมูลและเครื่องมือ จากฐานข้อมูลของกองสวัสดิการสังคมอบค.บวลา เช่น จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ และจำนวนผู้พิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น
- ฐานข้อมูลตำบล TCNAP และข้อมูล จปฐ.

ทำอย่างไร

ระยะเตรียมการ

- การแต่งตั้งคณะกรรมการ จำนวน ๑๔ คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภรัญญิก แลขานุการ คณะกรรมการ และที่ปรึกษา
- การรับสมัครสมาชิกกองทุน ต้องเป็นผู้สูงอายุ ผู้พิการ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลบวลา โดยให้ผู้สูงอายุแสดงความจำนง เพื่อสมัครเป็นสมาชิกกองทุน และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ เบี้ย พิการจากองค์การบริหารส่วนตำบลบวลา และสำหรับกรณีนี้ที่ ผู้สูงอายุไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ แต่มีความประสงค์ที่จะสมัคร เป็นสมาชิกกองทุน ให้ส่งเงินที่คณะกรรมการกองทุน

ระยะดำเนินการ

การส่งเสริมการออม ให้ผู้สูงอายุออมเงินสัปดาห์ละครั้ง ทุกๆ วันพุธรวมยอดเงินออม มีสมุดบัญชีเงินฝาก-ถอน ณ ปัจจุบันมียอดเงินรวม ๒๒๗,๑๔๘ บาท

การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือในกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิต การระดมทุน เงิน ในการจัดสวัสดิการ ดำเนินงาน ดังนี้ (๑) สวัสดิการเกี่ยวกับ ฉาปนกิจศพ ศพละ ๕,๐๐๐ บาท และ (๒) ระดมเงินเพื่อซื้อของเพื่อไปเยี่ยมเพื่อนเมื่อเพื่อนเข้า โรงพยาบาล จำนวน ๓๐๐ บาท (๓) การระดมทุนเงิน ทั้งหมด จำนวน ๑๘ ราย ซึ่งกองทุนยังมีการสนับสนุน การเล่นกีฬา สิวสูงวัยเกมส์จากรายได้ที่ได้จากการบริจาค และขายขยะกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- สมาชิกของกองทุนสามารถเป็นต้นแบบ ให้กับคนกลุ่มอื่นในชุมชน ในด้านการออม ด้านจิตอาสา และการดูแลสุขภาพ สมาชิกกลุ่มมี ๒๖๒ คน
 - ผู้สูงอายุ ๒๔๗ คน (ร้อยละ ๙๔.๒๗)
 - ผู้พิการ ๑๕ คน (ร้อยละ ๕.๗๓)
- เงินออมจากผู้สูงอายุ เงินเข้าร่วมกิจกรรม ฉาปนกิจ รายได้จากการบริจาค และขายขยะจากกิจกรรมเพื่อน ช่วยเพื่อน มียอดเงินทั้งหมด ๒๒๗,๑๔๘ บาท

เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ด้านสังคม

กองทุนมีการแนะแนว ประชาสัมพันธ์ให้ กับสมาชิกของกองทุน และมีการประชุม สมาชิกเพื่อทำความเข้าใจ กฎ กติกาของ กองทุนเพื่อให้สมาชิกมีความเชื่อมั่น

ด้านสุขภาพ

ส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ โดยให้ สมาชิกของกองทุนมีการออกกำลังกาย และยังมีอาสาสมัครให้กับการกีฬา สิวสูงวัย ของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบวลา

ด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาในด้านการทำอาชีพเสริมของ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ สมาชิกของกองทุนมี รายได้เสริมจากการทำเกษตรพอเพียง เพื่อนำพืชผักที่ปลูกได้ไปขายที่ตลาดในชุมชน

ด้านสภาวะแวดล้อม

สร้างสภาวะแวดล้อมที่ดีให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ เช่น มีการดูแลจัดสถานที่ที่ปลอดภัยกับสมาชิกให้ไม่มีกิจกรรม

ด้านการเมืองการปกครอง

สูงอายุมักเสนอปัญหาความต้องการ ของชุมชนในพื้นที่ กองทุนมีการสนับสนุน ร่วมมือ กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน โดยที่มี ผู้สูงอายุซึ่งเป็นสมาชิกของกองทุนร่วม กิจกรรมด้วย

Key actors	กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลบวละ
งานเด่น	การออมเงิน และการจัดสวัสดิการในกรณี เจ็บป่วย เสียชีวิต
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบวละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา
วิทยากร	นายสมนึก ดวงมณี รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบวละ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘-๘๓๔๕-๒๔๘๕

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลบวละมี ๑๑ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งหมด ๙, ๘๔๘ คน จำนวนครัวเรือน คน มีจำนวน ผู้สูงอายุ ๘๙๓ คน (ร้อยละ ๙.๐๖) ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ ๘๓๑ คน (ร้อยละ ๙๓.๐๕) ผู้สูงอายุที่ป่วย ต้องนอนติดเตียง ๖ คน (ร้อยละ ๐.๖๗) ผู้สูงอายุพิการ ๓๘ คน ร้อยละ ๔.๒๕ ๒.๕ ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๑๗๒ คน (ร้อยละ ๑๐๐) กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลบวละ เกิดขึ้นเนื่องมาจากผู้สูงอายุมีความต้องการในการดูแลตนเองและคนในชุมชน จึงต้องการให้มีการจัดสวัสดิการในการดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการในตำบลบวละขึ้น โดยเริ่มจัดตั้งกองทุนในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เนื่องจากผู้สูงอายุไม่มีสวัสดิการเมื่อยามเจ็บป่วยและเสียชีวิต จึงประชุมเพื่อหารือกันในการจัดตั้งกองทุนเพื่อจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในตำบลบวละ โดยมี นายอนันต์ สุวรรณราช เป็นประธานของกองทุน ปัจจุบันมีสมาชิก ๒๖๒ คน โดยรายรับของกองทุนจะถูกแบ่งเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) เงินออมจากผู้สูงอายุ ๒) เงินเข้าร่วมกิจกรรมฌาปนกิจ (โดยการหักจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ครั้งละ ๒๐ บาท) และ ๓) รายได้จากการบริจาคและขายขยะจากกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เป็น มี ยอดเงินทั้งหมด ๒๒๗,๑๔๘ บาท

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ๒.๑ ผู้สูงอายุทั้งหมด ๘๙๓ คน
- ๒.๒ ผู้พิการทั้งหมด ๑๗๒ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ผู้สูงอายุและผู้พิการมีสวัสดิการในการดูแลตนเองและเพื่อนสมาชิก และต้องการให้ผู้สูงอายุ และผู้พิการ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนทุกคน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลบวละมีการนำใช้ข้อมูลและเครื่องมือ จากฐานข้อมูลของกองทุนสวัสดิการสังคมอบต.บวละ เช่น จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ และจำนวนผู้พิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ เป็นต้น ฐานข้อมูลตำบล TCNAP และข้อมูล จปฐ.

๕. รูปธรรมงาน

คณะกรรมการกองทุน การออมเงิน การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือ และการเยี่ยมไข้

๖. วิธีการดำเนินงาน

ระยะเตรียมการ ได้แก่ ๑)การแต่งตั้งคณะกรรมการ จำนวน ๑๔ คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหนรัญญิก แลขานุการ คณะกรรมการ และที่ปรึกษา เป็นต้น ๒) การรับสมัครสมาชิกกองทุน ต้องเป็นผู้สูงอายุ ผู้พิการ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลบวละ โดยให้ผู้สูงอายุแสดงความจำนงเพื่อสมัครเป็นสมาชิกกองทุน และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ เบี้ยพิการจากองค์การบริหารส่วนตำบลบวละ และสำหรับกรณีผู้สูงอายุไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ แต่มีความประสงค์ที่จะสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ให้ส่งเงินที่คณะกรรมการกองทุน เป็นต้น

ระยะดำเนินการ ได้แก่ ๑) การส่งเสริมการออม ให้ผู้สูงอายุออมเงินสัปดาห์ละครั้ง ทุกๆ วันพุธรวม ยอดเงินออม มีสมุดบัญชีเงินฝาก-ถอน ณ ปัจจุบันมียอดเงินรวม ๒๒๗,๑๔๘ บาท ๒) การจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือในกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิต การระดมทุน เงิน ในการจัดสวัสดิการ ดำเนินงาน ดังนี้ (๑)

สวัสดิการเกี่ยวกับ ฉาปนกิจศพ ศพละ ๔,๐๐๐ บาท และ (๒) ระดมเงินเพื่อซื้อของเพื่อไปเยี่ยมเพื่อนเมื่อเพื่อนเข้าโรงพยาบาล จำนวน ๓๐๐ บาท (๓) การระดมทุนเงิน ทั้งหมด จำนวน ๑๘ ราย ซึ่งกองทุนยังมีการสนับสนุน การเล่นเกมส้วมวัยเกษียณที่ได้ที่จากการบริจาคและขายขยะกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นต้นโดยมีผู้ดำเนินการหลัก คือ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการฯ ผู้ดำเนินการร่วม ได้แก่ ๑) องค์กรบริหารส่วนตำบลบวลาละ ได้ริเริ่มก่อตั้งพร้อมๆ กับผู้สูงอายุ ๒) อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุและผู้พิการ ๓. ให้นำบุคลากรใน อปท. ช่วยดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการ โดยกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลบวลาละมีสมาชิกทั้งหมด ๒๖๒ คน มีการเรียกสมาชิกของกองทุนมารับทราบการขับเคลื่อนหรือกิจกรรมต่างๆของกองทุนอยู่เสมอ มีการแนะนำแนวสรุปยอดการเสียชีวิต ชี้แจงเรื่องรายรับ โดยมี อบต.บวลาละมาช่วยแนะนำอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุและผู้พิการ

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ สมาชิกของกองทุนสามารถเป็นต้นแบบให้กับคนกลุ่มอื่นในชุมชน ในด้านการออม ด้านจิตอาสา และการดูแลสุขภาพ สมาชิกกลุ่มมี ๒๖๒ คน

๗.๒ ผู้สูงอายุ ๒๔๗ คน (ร้อยละ ๙๔.๒๗๗)

๗.๓ ผู้พิการ ๑๕ คน (ร้อยละ ๕.๗๓)

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบ ได้แก่ ๑) ด้านสังคม กองทุนมีการแนะนำ ประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกของกองทุน และมีการประชุมสมาชิกเพื่อทำความเข้าใจ กฎ กติกาของกองทุนเพื่อให้สมาชิกมีความมั่นใจและปฏิบัติตามกติกา ข้อบังคับของกลุ่ม และสมาชิกของกองทุนมีการร่วมกิจกรรมกับชุมชน ภาครัฐเช่น การร่ำไม้พลังงานพหุวัฒนธรรม ที่ อำเภอทาบัง เป็นต้น ๒) ด้านสภาวะแวดล้อม สร้างสภาวะแวดล้อมที่ดีให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ เช่น มีการดูแลจัดสถานที่ที่ปลอดภัยกับสมาชิกให้ได้มีกิจกรรม ๓) ด้านเศรษฐกิจมีการพัฒนาในด้านการทำอาชีพเสริมของผู้สูงอายุ ผู้พิการ สมาชิกของกองทุนมีรายได้เสริมจากการทำเกษตรพอเพียงเพื่อนำพืชผักที่ปลูกได้ไปขายที่ตลาดในชุมชน ๔) ด้านสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ โดยให้สมาชิกของกองทุนมีการออกกำลังกาย และยังมีการสนับสนุนให้กับงานกีฬาผู้สูงอายุ ของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบวลาละ และ ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ผู้สูงอายุมีการเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนในพื้นที่ กองทุนมีการสนับสนุนร่วมมือ กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน โดยที่มีผู้สูงอายุซึ่งเป็นสมาชิกของกองทุนร่วมกิจกรรมด้วย นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง กฎ ข้อระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารจัดการกองทุน และร่วมกับชุมชนในการเสนอแก้ปัญหาของชุมชน ในรูปแบบของคณะกรรมการชุมชน เช่น ร่วมประชุมชมคม อีกด้วย

กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุตำบลแวง

องค์การบริหารส่วนตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนครราชสีมา

การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุตามหลักศาสนาอิสลาม (ชาภาค)

ตำบลแวง
๗
หมู่บ้าน

ประชากรทั้งสิ้น
๗,๑๑๒
คน

ผู้สูงอายุ
๘๕๖ คน
(๑๒.๑๐%)

ผู้สูงอายุติดเตียง
๑๓ คน
(๑.๕๒%)

ชุมชน ระดมกันช่วย อย่างไร..

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุ จำนวน ๖ คน
- ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ข้อมูลการเจ็บป่วย ความเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ และ ฐานข้อมูลตำบล TCNAP เช่น ร้อยละ ก่อนสูงวัย ๕๐-๕๙ ปี ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้สูงอายุติดสังคม ผู้สูงอายุติดบ้าน ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุพิการ เป็นต้น

เจ็บป่วยเรื้อรัง ดิคบ้าน เมื่อเสียชีวิต ขาดแคลนเงินใช้จ่าย เมื่อต้องเฝ้าดูแล หรือจัดงานศพ ขาดเงินเก็บนำมาใช้จ่าย

กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ

มีผู้สูงอายุเป็นสมาชิกกองทุนจำนวน ๓๗๑ คน (๔๓.๓๔%)

ได้รับสวัสดิการจากกองทุน
จากการเข้าโรงพยาบาลและเสียชีวิต

การจัดตั้ง และบริหารจัดการกองทุน

- ประชาคมเพื่อหามติการตั้งกองทุนสวัสดิการ
- มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนจำนวน ๑๗ คน ได้แก่ ประธาน รองประธาน คณะกรรมการและเลขานุการ ที่องค์ ผู้บริหารท้องถิ่น หน่วยงานรัฐเป็นที่ปรึกษา

การบริหารการเงินเข้ากองทุน

- การบริจาคเงินเข้ากองทุนจากผู้สูงอายุ โดยค่าสมัครสมาชิกแรกเข้า ๓๐๐ บาท และเดือนถัดไป เดือนละ ๕๐ บาท

กฎ กติกา ระเบียบ ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการ เจ็บ ป่วย คาย

- จากการเข้าโรงพยาบาล ครั้งละ ๕๐๐ บาท/๒ ครั้งต่อปี
- ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการจากการจัดการศพ ๔,๕๐๐ บาท/คน

ชุมชนคืออะไร

- ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน ๖ คน
- เกิดคณะอนุกรรมการสนับสนุนการจัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ๑๕ คน
- มี Care Manger จำนวน ๑ คน มี Care Giver จำนวน ๒ คน จัดอาสาในการดูแลผู้สูงอายุ ๕๒ คน

ด้านเศรษฐกิจ
การค้าขายง่าย การส่งเสริมการออม

ด้านการเมืองการปกครอง
ผู้สูงอายุสามารถเข้ามาใช้สิทธิทางการเมือง ในการแสดงสิทธิความคิดเห็นที่ได้รับ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ในการแสดงสิทธิทางการเมืองได้ รวมทั้งการเป็นแกนนำตามสิทธิพลเมืองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

ด้านสังคม
ผู้สูงอายุเกิดการรวมกลุ่ม มีการสร้างเครือข่าย มีจิตอาสา

ด้านสภาวะแวดล้อม
มีการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยขึ้น และทำทางลาดให้ผู้สูงอายุที่พิการได้ดำเนินชีวิตที่สะดวกขึ้น

ด้านสุขภาพ
ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพและจัดการตัวเองได้ และได้รับสวัสดิการจากกองทุน จากการเข้าโรงพยาบาลและเสียชีวิต

Key actors	กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุตำบลเว้ง
งานเด่น	การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุโดยหลักศาสนาอิสลาม (ชากาต)
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลเว้ง อำเภอเว้ง จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	ว่าที่ ร.ต.วินิจ เจตมพันธ์ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๓-๖๕๕๕๕๗๐

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์ข้อมูลในเขตพื้นที่ตำบลเว้งพบว่า มีจำนวน ๗ หมู่บ้าน มีประชาชนทั้งหมด ๗,๑๑๒ คน จำนวนครัวเรือน ๑,๔๗๓ ครัวเรือน มีผู้สูงอายุ ๘๕๖ คน (๑๒.๑๐ร้อยละ) จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๖๔๕ ครัวเรือน (๕๘.๑๑ร้อยละ) ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๗๒๒ คน (๘๔.๓ร้อยละ) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๓ คน (๑.๕๒ร้อยละ) ผู้สูงอายุติดเตียง ๑ คน (๐.๑๑ร้อยละ) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๗๘๓ คน (๙๑.๔๗ร้อยละ) เนื่องจากผู้สูงอายุในพื้นที่มีจำนวนมากขึ้น ต้องมีค่าใช้จ่ายสูง กรณีเข้าโรงพยาบาลและเสียชีวิต ทำให้ทางชมรมผู้สูงอายุ คิดจะแบ่งเบาภาระของผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงมีการประชุมหารือเพื่อก่อตั้งสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้ในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุตำบลเว้งขึ้นมา เพื่อให้ผู้สูงอายุลดค่าใช้จ่าย และสามารถแบ่งเบาภาระของผู้สูงอายุได้ดีขึ้น จนในวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๙ ได้รับการรับรองเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชน มีจำนวนสมาชิกทั้งหมดจำนวน ๓๓๑ คน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ ผู้เตรียมพร้อมสู่วัยสูงอายุ ๕๐-๕๙ ปี ๘๐๐ คน (ร้อยละ ๑๑.๒๔)

๒.๒ ผู้สูงอายุ ๘๕๖ คน (ร้อยละ ๑๒.๑๐)

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ การสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพ และ ผู้สูงอายุมีสวัสดิการผู้สูงอายุ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลความเชี่ยวชาญ คักยภาพผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุ จำนวน ๖ คน

๔.๒ ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ข้อมูลการเจ็บป่วย ความเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ และ ฐานข้อมูลตำบล TCNAP เช่น ร้อยละ ก่อนสูงวัย ๕๐-๕๙ ปี ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้สูงอายุติดสังคม ผู้สูงอายุติดบ้าน ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุพิการ เป็นต้น

๔.๓ เครื่องมือที่นำไปใช้ในการจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุน ซึ่งเป็นนิติบุคคลเนื่องจากจดทะเบียนรับรองเป็นองค์กรสวัสดิการของชุมชนตามกฎหมาย

๕. รูปธรรมงาน

จัดตั้งและบริหารกองทุน การบริจาคเงินเข้ากองทุน การกำหนด กฎระเบียบในการจัดสวัสดิการ และการเยี่ยมบ้าน

๖. วิธีการดำเนินงาน

การจัดตั้งและบริหารกองทุน ได้แก่ การประชุมและประชุมเพื่อหามติจัดตั้งกองทุน ๒) มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนจำนวน ๑๗ คน ได้แก่ ประธาน รองประธาน คณะกรรมการและเลขานุการ

การออมเงินเข้ากองทุนจากผู้สูงอายุ โดยค่าสมัครสมาชิกแรกเข้า ๓๐๐ บาท และเดือนถัดไป เดือนละ ๕๐ บาท และมีการกำหนด กฎระเบียบในการจัดสวัสดิการ ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการ เจ็บ ป่วย ตาย เป็นต้น ๑)จากการเข้าโรงพยาบาล ครั้งละ ๕๐๐บาท/๒ ครั้งต่อปี ๒) ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการจากการจัดการศพ ๔,๕๐๐ บาท/คน นอกจากนี้มีการเยี่ยมบ้าน สมาชิกในกองทุน มีจิตอาสา การเยี่ยมบ้านเพื่อน เยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง และให้การช่วยเหลือ มีการเป็นเครือข่าย มีการเอื้อเฟื้อต่อกัน

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุน จำนวน ๓๗๑ คน(ร้อยละ ๔๓.๓๔)

๗.๒ ใ้สวัสดิการเยี่ยมใช้สมาชิกกองทุนที่บ้านและ รพ. โดยและในกรณี เสียชีวิต มอบเงิน รายละ ๔,๕๐๐ บาท ดังนี้ ๑) ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จำนวน ๓ คน ๒) ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จำนวน ๑๓ คน ๓) ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๑๓ คน และ ๔) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๓ คน

๗.๔ มีทีมจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน ๑๓ คน

๗.๕ มีจำนวนเงินในกองทุนสวัสดิการทั้งหมด จำนวน ๓๘๐,๐๐๐ บาท

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้าน ๕ มิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ๑) ด้านสังคม ผู้สูงอายุเกิดการรวมกลุ่ม มีการสร้างเครือข่าย มีจิตอาสา ๒) ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการออมเพื่อจัดสวัสดิการสังคมแบบชากาต และได้รับเงินช่วยเหลือกรณีเสียชีวิต ๔) ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพและจัดการตัวเองได้ และได้รับสวัสดิการจากกองทุน จากการเข้าโรงพยาบาลและเสียชีวิต ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ผู้สูงอายุสามารถเข้ามาใช้สิทธิทางการเมืองในการแสดงสิทธิตามสิทธิที่ควรได้รับ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ในการแสดงสิทธิทางการเมืองได้ รวมทั้งการเป็นแกนนำตามสิทธิพลเมืองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

กลุ่มออกกำลังกาย

องค์การบริหารส่วนตำบลบลาไย อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

“การส่งเสริมการออกกำลังกาย”

ผู้สูงอายุ
๑๒.๑๔%
๓๔๕ คน

ตำบลบลาไย

๕

หมู่บ้าน
ประชากร
๒,๖๔๔

คน

ผู้สูงอายุได้รับ
เบี้ยยังชีพ

๑๐.๔๘%
๓๑๒ คน

ไปไหนมา
ไหนได้

๙๒.๗๕%
๓๒๐ คน

ติดบ้าน

๐.๖๖%
๑๙ คน

ติดเตียง

๑.๗๕%
๖ คน

มีโรค
ประจำตัว

๗.๓๔%
๒๑๐ คน

ตำบลสุขภาพดี เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน เดิน-วิ่ง มีนินารารอน
ชาวบลาไยร่วมใจรักสุขภาพ
กิจกรรมสุขภาพ สบายชีวิต ด้วยการเดินแอโรบิก

ข้อมูลและ
เครื่องมือ

● ข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมได้มาจากข้อมูลพื้นฐาน ของ อบต.
และ ข้อมูลภาวะการเจ็บป่วยของคนในพื้นที่ตำบลบลาไย จาก รพ.สต.
รวมไปถึงข้อมูล TCNAP และ ข้อมูล RECAP

ระยะเตรียมการ

- ประชุมเพื่อกำหนดชุมชนเป้าหมายตามลำดับความสำคัญ
และความพร้อมดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้
- แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงาน/เจ้าหน้าที่ในการ
ให้ความรู้และชี้แจงในเรื่องที่ได้รับมอบหมายแก่ประชาชน
และหน้าที่ในการดำเนินตามโครงการ

ระยะดำเนินการ

- ประสานงานกับคณะกรรมการชุมชนที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำ
โครงการประสานงานกับหน่วยราชการภาครัฐเพื่อออกไป
ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการ
- ประสานงานกับคณะกรรมการทุกฝ่ายเพื่อเตรียมความ
พร้อมดำเนินการ
- จัดเตรียมเอกสารสถานที่อุปกรณ์ใช้ในการดำเนินโครงการ
- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนได้รับทราบ
- ดำเนินการตามโครงการ และ ขึ้นติดตามประเมินผล

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตำบลสุขภาพดี
เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน “กิจกรรมปั่น
ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ๘๔ พรรษา ๑๒
สิงหา มหาราชินี จำนวน ๒๕๐ คน
กลุ่มเป้าหมายคือ ทุกกลุ่มวัย เริ่มตั้งแต่
เด็กประถม จนถึงผู้สูงอายุ
- กิจกรรม เดิน-วิ่ง มีนินารารอน เฉลิม
พระเกียรติ ๘๔ พรรษา มหาราช ชาว
บลาไยร่วมใจรักสุขภาพ จำนวน ๓๐๐ คน
- คณะกรรมการกลุ่มที่ดูแลการออกกำลังกาย
มีจำนวน ๑๕ คน ประกอบด้วย
ตัวแทน อสม. และเจ้าหน้าที่ อบต.

เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ด้านสังคม

มีการรวมกลุ่มออกกำลังกายและทำ
กิจกรรมร่วมกัน เสริมสร้างความ
เข้มแข็งและความอบอุ่นในครอบครัว

ด้านสถานะแวดล้อม

มีการอนุรักษ์ป่าจากการทำ
กิจกรรมปั่นปลูกป่า

ด้านสุขภาพ

มีการรวมกลุ่มออกกำลังกายทำให้
มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

ด้านเศรษฐกิจ

การส่งเสริมด้านสุขภาพด้วยวิธีการ
ออกกำลังกาย ส่งผลให้ประชาชนมี
สุขภาพร่างกายที่ดี ลดการเจ็บป่วย
และลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษา

Key actors	กลุ่มออกกำลังกาย
งานเด่น	การส่งเสริมการออกกำลังกาย
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบึงไทรงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
วิทยากร	นางสีตีมาเรีย มิซูนิ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เบอร์โทรศัพท์ ๐๗๓-๒๕๑๓๒๒

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลบึงไทรงาม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีจำนวน ๔ หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมด ๒,๖๔๔ คน จำนวนครัวเรือน ๗๑๐ ครัวเรือน ตำบลบึงไทรงาม พบว่ามีผู้สูงอายุ ๓๔๕ คน (ร้อยละ ๑๒.๑๔) จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๑๘๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๒๕.๓๕) ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๓๒๐ คน (ร้อยละ ๙๒.๗๕) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๔ คน (ร้อยละ ๐.๖๖) ผู้สูงอายุติดเตียง ๖ คน (ร้อยละ ๐.๒๑) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๓๑๒ คน (ร้อยละ ๑๐.๔๘) ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ๒๑๐ คน (ร้อยละ ๗.๓๙) (TCNAP, ๒๕๖๑)

การดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพในพื้นที่ตำบลบึงไทรงาม มีการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านสุขภาพ โดยเฉพาะการออกกำลังกาย ประชาชนวัยทำงานในพื้นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงโรคความดันและเบาหวานเนื่องจากการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะและขาดการออกกำลังกาย การออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่นั้นมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การปั่นจักรยาน การเดิน วิ่ง รวมไปถึงการเล่นกีฬาทุกชนิด ผู้บริหารจึงได้มีนโยบายในการสร้างสนามกีฬาของตำบลขึ้นพร้อมกับการปรับปรุงให้สามารถใช้งานที่หลากหลาย เพื่อให้ประชาชนมาใช้สถานที่ในการออกกำลังกาย ในส่วนของการดำเนินงานประจําพื้นที่ ทาง อบต.ได้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการออกกำลังกาย และครอบคลุมทุกกลุ่มวัย โดยมีกิจกรรมดังนี้ ๑) กิจกรรม ตำบลสุขภาพดี เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน “กิจกรรมปั่นปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ๘๔ พรรษา ๑๒ สิงหาคม มหาราชินี ๒) โครงการกิจกรรม เดิน-วิ่ง มิณิมาธารอน เฉลิมพระเกียรติ ๘๘ พรรษา มหาราช ชาวบึงไทรงามร่วมใจรักสุขภาพ และ ๓) กิจกรรมสุขภาพ สบายชีวี ด้วยการเดินแอโรบิค

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

เด็กและเยาวชนในตำบลบึงไทรงาม กลุ่มสตรี กลุ่ม อสม. ชมรมต่างๆในตำบลบึงไทรงาม ประชาชนทั่วไปที่สนใจและรวมถึงเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ตำบลบึงไทรงาม

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ส่งเสริมให้ประชาชนมีสมรรถภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีสุขภาพดี ห่างไกลโรค และเพื่อปรับเปลี่ยนและส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน ด้านการรับประทานอาหาร และการออกกำลังกายที่เหมาะสม

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมได้มาจากข้อมูลพื้นฐาน ของ อบต. และ ข้อมูลภาวะการเจ็บป่วยของคนในพื้นที่ตำบลบึงไทรงาม จาก รพ.สต. รวมไปถึงข้อมูล TCNAP และ ข้อมูล RECAP

๕. งบประมาณ

มีการรวมกลุ่มออกกำลังกาย เกิดกระแสการรักสุขภาพของคนในพื้นที่โดยการออกกำลังกายที่หลากหลายและทุกกลุ่มวัย

๖. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ ได้แก่ ๑) ประชุมเพื่อกำหนดชุมชนเป้าหมายตามลำดับความสำคัญและความพร้อม ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ ๒) แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงาน/เจ้าหน้าที่ในการให้ความรู้ และชี้แจงในเรื่องที่ได้รับมอบหมายแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ในการดำเนินตามโครงการ

ขั้นดำเนินการ ได้แก่ ๑)ประสานงานกับคณะกรรมการชุมชนที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำโครงการประสานงานกับหน่วยราชการภาครัฐเพื่อออกไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ๒)ประสานงานกับคณะกรรมการทุกฝ่ายเพื่อเตรียมความพร้อมดำเนินโครงการ ๓)จัดเตรียมเอกสารสถานที่อุปกรณ์ใช้ในการดำเนินโครงการ ๔)เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนได้รับทราบ ๕) ดำเนินการตามโครงการ และ ๖) ติดตามประเมินผล

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตำบลสุขภาพดี เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน “กิจกรรมปั่นปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ๘๘ พรรษา ๑๒ สิงหาคม มหาราชินี” จำนวน ๒๕๐ คน กลุ่มเป้าหมายคือ ทุกกลุ่มวัย เริ่มตั้งแต่เด็กประถมจนถึงผู้สูงอายุ

๗.๒ กิจกรรม เดิน-วิ่ง มินิมาราธอน เฉลิมพระเกียรติ ๘๘ พรรษา มหาราช ชาวบาบองร่วมใจรักสุขภาพ จำนวน ๓๐๐ คน

๗.๓ คณะกรรมการกลุ่มที่ดูแลการออกกำลังกาย มีจำนวน ๑๕ คน ประกอบด้วย ตัวแทน อสม. และเจ้าหน้าที่ อบต.

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบ ๑)ด้านสังคม มีการรวมกลุ่มออกกำลังกายและทำกิจกรรมร่วมกัน เสริมสร้างความเข้มแข็งและความอบอุ่นในครอบครัว ๒) ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมด้านสุขภาพด้วยวิธีการออกกำลังกาย ส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่ดี ลดการเจ็บป่วย และลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษา ๓)ด้านสภาวะแวดล้อม มีการอนุรักษ์ป่าจากการทำกิจกรรมปั่นปลูกป่า เป็นต้น ๔) ด้านสุขภาพ มีการรวมกลุ่มออกกำลังกายทำให้ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

ชมรมผู้สูงอายุตำบลบวลาละ องค์การบริหารส่วนตำบลบวลาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา

“การออกกำลังกายและส่งเสริมอาชีพ”

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- สมุดบันทึกสุขภาพผู้สูงอายุ
- ข้อมูล กองสวัสดิการ อปท. และ กชช.๒ค.

- ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงานของผู้สูงอายุ ได้แก่ ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุ ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ข้อมูลการเจ็บป่วย และความเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ และฐานข้อมูลตำบล TCNAP และ RECAP
- วัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินกิจกรรม เช่น ไม้พลอง โหมพรหม วัสดุทำดอกไม้จันทร์ เป็นต้น กระทรวงสาธารณสุข

การจัดตั้งชมรม

- แต่งตั้งคณะกรรมการชมรม ประกอบด้วยประธานชมรม รองประธาน คณะกรรมการ และ เลขานุการ
- การรับสมัครสมาชิกชมรม ดังนี้ ผู้สมัครต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน ค่าสมัครสมาชิก ๑๐๐ บาท เพื่อเป็นกองกลางของชมรมผู้สูงอายุ จ่ายเงินค่าสมาชิกประจำปี บิลละ ๑๐๐ บาท และถ้าขาดการจ่ายเงินประจำปี ๒ ปีติดต่อกัน จะสิ้นสุดการเป็นสมาชิก

การดำเนินกิจกรรม

- การออกกำลังกาย
- การอบรมให้ความรู้กับสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ
- การปลูกผักสวนครัว ปลอดภัย
- การส่งเสริมอาชีพ เช่น ถักกระเป๋าจากพลาสติก ทำดอกไม้จันทร์ ทำไม้กวาดดอกหญ้า พืชมเสมน้ำ ปลูกพืชผักสวนครัวและ เพาะเห็ดขาย เป็นต้น
- การตรวจสุขภาพประจำปีของผู้สูงอายุ

ทำอย่างไร

- เมื่อมีสมาชิกเจ็บป่วยต้องนอน รพ. ๒ คืนขึ้นไป กรณีเสียชีวิตช่วยเหลือ และระดมทุนเพื่อไปเยี่ยมผู้ป่วย โดย ทีมจิตอาสาซึ่งเป็นสมาชิกในชมรม

การเข้าร่วมกิจกรรม

- งานพหุวัฒนธรรมกบัง ร่วมแสดงรำไม้พลอง รำมโนราห์ประยุกต์

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชมรมอื่นๆ เพื่อพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ ประชุมคณะกรรมการ รับฟังความคิดเห็น บริการหารือกัน เพื่อกำหนดวิธีการทำงาน และทำความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง

การสร้างการรณรงค์

- ให้คนในชุมชนและผู้สูงอายุเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน เช่น เหตุการณ์ดินถล่มในพื้นที่ ชมรมมีการเรียกสมาชิกมาร่วมหารือ เพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ เป็นต้น

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- มีสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ จำนวน ๑๓๑ คน
- มีศักยภาพในการจัดการสุขภาพตนเอง และมีทักษะการประกอบอาชีพ
- มีการส่งเสริมอาชีพ
- มีสวัสดิการ เจ็บป่วย ตาย
- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

- **ด้านสังคม** ผู้สูงอายุรวมกลุ่ม มีการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น การออกบูชาน้ำเสนา การแสดงบนเวทีงานพหุวัฒนธรรม เป็นต้น และมีจิตอาสาเยี่ยมไข้
- **ด้านสุขภาพ** มีการอบรมให้ความรู้ การส่งเสริมการออกกำลังกาย การปลูกผักสวนครัว ประทาน ซึ่งช่วยลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพ และมีการตรวจสุขภาพประจำปี
- **ด้านเศรษฐกิจ** ส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุ ทำไม้กวาดดอกหญ้า ทำพืชมเสมน้ำ ทำดอกไม้จันทร์ ผู้สูงอายุมีรายได้เสริม และลดรายจ่ายในครัวเรือนโดยการปลูกผักกินเอง
- **ด้านสภาวะแวดล้อม** มีการจัดพื้นที่สาธารณะเพื่อให้ผู้สูงอายุ ทำกิจกรรมร่วมกัน
- **ด้านการเมืองการปกครอง** สมาชิกในชมรมผู้สูงอายุเป็นตัวแทน ในการร่วมประชาคม

Key actors	ชมรมผู้สูงอายุตำบลบาละ
งานเด่น	การออกกำลังกายและการส่งเสริมอาชีพ
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา
วิทยากร	นางดวงแข ชุมกุล ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลบาละ เบอร์โทรศัพท์ ๐๙-๓๖๒๒๐๓๖๖

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์ข้อมูลตำบลบาละ พบว่ามีทั้งหมด ๗ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ๖,๖๗๗ คน คริวเรือนทั้งหมด ๑,๘๓๖ คริวเรือน ผู้สูงอายุทั้งหมด ๘๙๓ คน (ร้อยละ๑๓.๓๗) ผู้สูงอายุไปไหนมาไหนได้ ๘๐๐ คน (ร้อยละ๘๙.๕๘) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๘๗ คน (ร้อยละ๙.๗๔) และผู้สูงอายุที่ติดเตียง ๖ คน (ร้อยละ๐.๐๖) เป็นต้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ นางคล้าย ทองมณี เป็นผู้ริเริ่มการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุโดยการเชิญชวนชาวบ้านประมาณ ๑๐ คน มาตั้งกลุ่มเป็นชมรมผู้สูงอายุ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานชมรม ๔ ปี ต่อมา นางลัดดา ทองวิเศษ เข้ามาดำรงตำแหน่งต่อ ๒ ปี หลังจากนั้น นางดวงแข ชุมกุล มีการดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน โดยมี รพ.กาบัง และ รพ.สต.บาละ เป็นวิทยากรในการให้ความรู้ด้านสุขภาพ และยังแนะแนวเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานในชมรม และวิทยาลัยเทคนิคยะลา มอบไม้พลองให้กับชมรม และต่อมาได้มีการระดมทุนจากสมาชิกในชมรม ประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้มี หน่วยงาน จาก พมจ. ให้งบสนับสนุนการสร้างอาคาร ศพ.อส. จำนวนเงิน ๕๘๐,๐๐๐ บาท ชมรมผู้สูงอายุตำบลบาละมาทำกิจกรรมที่ ศพ.อส. และ กองสวัสดิการสังคมอบต.บาละ ให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เครื่องเสียง เป็นต้น ปัจจุบันมีสมาชิกในชมรม ๑๔๐ คน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ ก่อนสูงวัย อายุ ๕๐-๕๙ ปี จำนวน ๙๕๙ (ร้อยละ๕๖.๘๓)

๒.๒ ผู้สูงอายุทั้งหมด ๘๙๓ คน (ร้อยละ๑๓.๓๗)

๒.๓ ผู้สูงอายุที่เป็นผู้นำ ๕ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงอายุ มีการส่งเสริมอาชีพและส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการออกกำลังกาย

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ รพ.สต. บาละ และ รพ.สต. คลองน้ำใส โรงพยาบาลกาบัง อสม. จำนวน ๑๔๖ คน

๔.๒ ข้อมูลศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ ผู้นำแกนนำที่เป็นผู้สูงอายุ ๕ คน ได้แก่ ด้านการทำไม้กวาดดอกหญ้า ข้าราชการบำนาญ การรำมโนราห์ เป็นต้น

๔.๓ ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ข้อมูลการเจ็บป่วย ข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงจากหน่วยบริการสุขภาพ ข้อมูล กชช.๒ค ข้อมูล จปฐ. ข้อมูล

๕. รูปธรรมงาน

ชมรมผู้สูงอายุมีรูปธรรม ได้แก่ การออกกำลังกาย การรำมโนราห์ประยุกต์ การรำไม้พลอง การส่งเสริมอาชีพ การทำจิตอาสา และสวัสดิการเยี่ยมไข้ เป็นต้น

๖. วิธีการดำเนินงาน

ชมรมผู้สูงอายุ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชมรม ประกอบด้วยประธานชมรม รองประธาน คณะกรรมการและ เลขานุการ เป็นต้น โดยมีการรับสมัครสมาชิกชมรม ดังนี้ ๑) ผู้สมัครต้องมีบัตรประจำตัว

ประชาชน และ๒) ค่าสมัครสมาชิก ๑๐๐ บาท เพื่อเป็นกองกลางของชมรมผู้สูงอายุ จ่ายเงินค่าสมาชิกประจำปี ปีละ ๑๐๐ บาท และถ้าขาดการจ่ายเงินประจำปี ๒ ปีติดต่อกัน จะสิ้นสุดการเป็นสมาชิก

สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ การดำเนินงานและกิจกรรมทุกวันศุกร์ ได้แก่ ๑) การออกกำลังกายเพื่อให้ความรู้ กับสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ในด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ณ ลานออกกำลังกายหน้าชมรมผู้สูงอายุ เช่น การรำมโนราห์ประยุกต์ การรำไม้พลอง เป็นต้น ๒) การส่งเสริมอาชีพ ได้แก่ การถักหมวกไหมพรม ถักกระเป๋าจากพลาสติก การทำดอกไม้จันทน์ การทำไม้กวาดดอกหญ้า โดยมีการเชิญแกนนำผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญในการทำไม้กวาดมาเป็นวิทยากร ผลกำไรที่ได้ หักเข้าสมาชิกชมรม ร้อยละ ๓๐ เพื่อนำมาเป็นทุนในการซื้ออุปกรณ์ และร้อยละ ๗๐ แบ่งส่วนให้เท่ากัน สำหรับสมาชิกที่ทำการจัดสวัสดิการเยี่ยมไข้ ร้อยละ ๑๐ ๓) การทำจิตอาสาและสวัสดิการเยี่ยมไข้ โดยมีการแบ่งผลกำไรจากรายได้การจำหน่ายสินค้าของชมรม และจากการเก็บเงินสมาชิกปีละ ๑๐๐ บาท เพื่อเป็นกองกลางให้กับชมรม เช่น สวัสดิการการเมื่อสมาชิกเจ็บป่วยนอน รพ. ๒ คืนขึ้นไป และกรณีเสียชีวิต ๔) การเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อมีงานประจำอำเภอ กางบัง จะไปร่วมแสดงรำไม้พลอง รำมโนราห์ประยุกต์ เป็นต้น

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

มีสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ๑๔๐ คน ได้แก่ ก่อนสูงวัย ๙ คน (ร้อยละ ๖.๔๓) และผู้สูงอายุ ๑๓๑ คน (ร้อยละ ๑๔.๖๖) มีแกนนำผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นวิทยากร ๕ คน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ต่อ ๕ มิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่ม มีการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ๒) ด้านเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และลดรายจ่ายจากการผลิตน้ำยาล้างจานใช้เอง เป็นต้น ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม มีพื้นที่สาธารณะเพื่อจัดกิจกรรม ๔) ด้านสุขภาพ มีการให้ผู้สูงอายุออกกำลังกาย เช่น การรำมโนราห์ประยุกต์ รำไม้พลอง รำกลองยาว และมี รพ.สต. มาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ และ ๕) ด้านการเมืองการปกครอง สมาชิกในชมรมผู้สูงอายุก็มีการไปร่วมประชาคมอยู่เสมอ

สรุปบทเรียน
ที่แสดงเนื้อหาประเด็น
“ชุมชนท้องถิ่น...
ไม่ทอดทิ้งกัน”

ผู้นำ เวทีสุคยอด ชุมชนท้องถิ่น

วาระ : ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ เพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพ

ประเด็น ชุมชนท้องถิ่น...ไม่ทอดทิ้งกัน

กองทุนสวัสดิการ ผู้สูงอายุและผู้พิการ

โดย นางสาวนุริมา ลายามุง
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองทุนสวัสดิการ (อบต.บาละ)
▶ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ/ผู้พิการ
▶ การส่งเสริมอาชีพ

กลุ่มอาสาสมัครดูแล ผู้พิการและผู้สูงอายุ

โดย นางสาวอรชานะ สมาน
ตำแหน่ง ประธานอาสาสมัคร (อบต.บาละ)
▶ การส่งเสริมสุขภาพและการดูแลผู้พิการและผู้สูงอายุ

กองทุน สวัสดิการชุมชน

โดย นายสุรธรณ สิงห์อินทร์
ตำแหน่ง รองนายก อบต./ประธานกองทุน
สวัสดิการชุมชน (อบต.นาทอน)
▶ จัดสวัสดิการให้คนด้อยโอกาส คนยากจน
▶ สวัสดิการเพื่อสร้างอาชีพ
▶ สวัสดิการด้านการศึกษา

กองสวัสดิการ

โดย นายกุดน้อย ราเหมคณิกจิตเวช
ตำแหน่ง รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.นาทอน)
▶ จัดตั้งกองทุนเพื่อผู้ยากจน
▶ จัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือคนยากจน
▶ การระดมทุน

คลินิกจิตเวช

โดย นางโชนะ มรรคาเขต
ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ (อบต.แครง)
▶ การดูแลผู้ป่วยจิตเวชในชุมชน
▶ ผู้นำชุมชน ผู้ดูแลหลัก อสม. รพ.สต
ร่วมแก้ปัญหาของผู้ป่วยร่วมกัน

กองทุน สปสช.

โดย นางสาวนุริย๊ะ สิการาสะ
ตำแหน่ง นักพัฒนาชุมชน (อบต.บาโงย)
▶ กองทุนจัดสรรงบประมาณเพื่อการดูแลสุขภาพประชาชน

Care manager

โดย นางสมบัติเยาะ อารง
ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพพร.สต. บาโงย (อบต. บาโงย)
▶ ดูแลให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิด้านสาธารณสุข
▶ จัดทำ care plan ในภาคดูแลผู้สูงอายุ

ภาพที่ ๓.๑ ภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่น ประเด็น “ชุมชนท้องถิ่น...ไม่ทอดทิ้งกัน”

ผู้นำ เวทีสุดยอด ชุมชนท้องถิ่น

วาระ : ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ เพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพ

ประเด็น ชุมชนท้องถิ่น...ไม่ทอดทิ้งกัน

ภาพที่ ๓.๒ ภาพรวมสุดยอดผู้นำชุมชนจากกลุ่มหรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงานประเด็น “ชุมชนท้องถิ่น...ไม่ทอดทิ้งกัน”

กองสวัสดิการสังคม

องค์การบริหารส่วนตำบลบวลาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา

กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการ

ประชากร
๙,๘๕๘
คน

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลผู้พิการ
- ระบบสารสนเทศการจัดการฐานข้อมูลเบี้ยยังชีพ
- ทะเบียนราษฎร์ ระบบฐานข้อมูลตำบล TCNAP 5
- วิทยาลัยชุมชน RECAP โรงเรียนผู้สูงอายุ ชมรมผู้พิการ, ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้พิการ
- ข้อมูลจาก รพ.สต. ข้อมูล จปฐ. กกช.๒ค.

ทำอย่างไร

- สนับสนุนงบประมาณในการประกอบอาชีพ
- ปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อคนพิการและมอบรถเข็นให้ผู้พิการ
- ของบประมาณสร้าง ซ่อมแซมบ้าน
- บริการรับส่งเด็กพิการไปโรงเรียนและผู้พิการไปโรงพยาบาล

ทำแล้วเกิดอะไร

- ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น มีส่วนร่วมในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีผู้สูงอายุที่พิการเป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ มีผู้พิการที่เป็นประธานแหล่งเรียนรู้
- ผู้พิการมีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ๑๒ คน
- ไม่มีผู้พิการที่ถูกทอดทิ้งเลย
- มีอาสาสมัครดูแลคนพิการเข้าไปช่วยเหลือดูแลคนพิการ ๘๓ คน
- ขอความอนุเคราะห์ทาง พมจ., กอรมน. ให้การอนุเคราะห์งบประมาณสร้างบ้าน ๑๒ หลัง และซ่อมแซม ๘๐ หลัง
- ผู้พิการได้รับเบี้ยยังชีพ มีสวัสดิการ ๑๓๒ คน
- สร้างโอกาสให้เด็กผู้พิการได้มีการศึกษา ๒๔ คน ณ ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการประจำอำเภอกาบัง

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

- ชุมชนให้ความสำคัญกับผู้พิการมากขึ้น มีจิตอาสาในการช่วยเหลือคนพิการ
- คนพิการและผู้สูงอายุได้รับการเยี่ยมบ้าน การทำกายภาพบำบัด
- ผู้พิการบางส่วนสามารถเป็นผู้ที่ดูแลตนเอง และสามารถหาเลี้ยงชีพตนเองได้
- มีการจัดการด้านสภาพแวดล้อมบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้พิการ
- ผู้พิการมีส่วนร่วมในการทำประชาคม มีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาสี่ปี ผู้พิการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นสมาชิกสภาตำบลและเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

Key actors	กองสวัสดิการสังคม
งานเด่น	กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการ
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา
วิทยากร	นางสาวนุริอมา ลายามุง ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เบอร์โทรศัพท์ ๐๘-๙๙๐๙-๗๕๐๔

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลบาละมี ๑๑ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งหมด ๙, ๘๔๘ คน จำนวนครัวเรือน คน มีจำนวน ผู้สูงอายุ ๘๙๓ คน (ร้อยละ ๙.๐๖) ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ ๘๓๑ คน (ร้อยละ ๙๓.๐๕) ผู้สูงอายุที่ป่วย ต้องนอนติดเตียง ๖ คน (ร้อยละ ๐.๖๗) ผู้สูงอายุพิการ ๓๘ คน ร้อยละ ๔.๒๕ ๒.๕ ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๑๗๒ คน (ร้อยละ ๑๐๐) การช่วยเหลือคนพิการและผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง เป็นหน้าที่ของรัฐจากข้อมูล รพ.สต.บาละและอสม. ทำให้เห็นว่าการช่วยเหลือสำหรับผู้พิการ ยังมีความจำเป็นสำหรับผู้พิการและครอบครัว อีกทั้งการได้รับการช่วยเหลือ ยังเป็นไปได้อย่างล่าช้า ทำให้อบต.บาละ ร่วมกับ ผู้นำชุมชนประชาชน ได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือคนในชุมชน

พ.ศ ๒๕๕๙ อบต.ได้เล็งเห็นความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือคนพิการและผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง เพราะถือว่าเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม คนพิการเหล่านี้แม้ว่าในปัจจุบันจะมีหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้การช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพ การส่งเสริมอาชีพแล้วก็ตาม แต่การในการดูแลคนพิการเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็ยังตกอยู่กับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง กองสวัสดิการทำหน้าที่ การดำเนินงาน กิจกรรมให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ของรัฐ ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม การส่งเสริมเบี้ยยังชีพความพิการตามนโยบายของผู้บริหาร ซึ่งส่งเสริมให้ผู้พิการในตำบลบาละ มีสวัสดิการที่ดี และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๕๘ อำเภอกาบังได้ร่วมกับหน่วยงานรัฐ ในโครงการ “อำเภอสวยใจให้ผู้พิการ” พ.ศ. ๒๕๕๙ อบต.บาละ ได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการผู้พิการ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการจัดตั้งชมรมผู้พิการ ได้รับความอนุเคราะห์จาก พมจ.ยะลา จัดซื้อรถให้ใน”โครงการช่วยน้องพิการจากบ้านไต่บ้านสู่ศูนย์การเรียนรู้”และศูนย์คนไร้ที่พึ่งยังให้การส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุและผู้พิการ จนทำให้ผู้สูงอายุผู้พิการมีการรวมตัวกัน แล้วมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นในสังคม

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

คนพิการทั้งหมด ๑๗๒ คน (ร้อยละ ๑.๗๔)

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ เพื่อให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น มีส่วนร่วมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ประธานแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

๓.๒ เพื่อให้ผู้พิการมีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น เช่นกลุ่มสัมมาชีพ ม.๑๑ เลี้ยงนกกระทา ทำเกษตรพอเพียง เป็นต้น

๓.๓ เพื่อไม่ให้มีผู้พิการที่ถูกทอดทิ้ง อยู่คนเดียวลำพัง

๓.๔ เพื่อให้ผู้พิการได้รับเบี้ยยังชีพ มีสวัสดิการ

๓.๕ เพื่อให้ผู้พิการมีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดีเช่น กายภาพบำบัดที่โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการประจำอำเภอกาบัง

๓.๖ เพื่อสร้างโอกาสให้เด็กผู้พิการได้มีการศึกษา ณ ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการประจำอำเภอกาบัง ตั้งอยู่ที่โรงเรียนลาแล ผู้รับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลบาละ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลและเครื่องมือที่นำใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองสวัสดิการสังคม

๔.๑ ข้อมูลผู้พิการ

๔.๒ ระบบสารสนเทศการจัดการฐานข้อมูลเบี่ยยังชีพ

๔.๓ ทะเบียนราษฎร ระบบฐานข้อมูลตำบล TCNAPวิจัยชุมชน RECAPโรงเรียนผู้สูงอายุ ชมรมผู้พิการ, ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้พิการ

๔.๔ ข้อมูลจาก รพ.สต. ข้อมูล จปฐ. กช.๒ค.

๕. รูปธรรมงาน

๑) การส่งเสริมอาชีพและการเพิ่มรายได้ อบต.ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงไก่ชนกกระทา การสานตะกร้าจากย่านพืชมเสนน้ำ ยาหม่องจากไพล เป็นต้น ๒) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคนพิการการปรับโครงสร้างอาคารสำนักงานให้เอื้อต่อการบริการคนพิการ การปรับทางลาด ราวจับในสำนักงาน อบต.บาละและห้องน้ำสำหรับผู้พิการ ๓) กิจกรรมเยี่ยมบ้านคนพิการ ๔) ซ่อมแซมบ้านให้ผู้พิการ ๕) การจัดบริการรถรับส่งเด็กพิการ ๖) มอปรดเข็นให้ผู้พิการ ๗) ทำบัตรให้ผู้พิการ ๘) รับเบี่ยยังชีพ ๙) กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุผู้พิการ และ ๑๐) การรับส่งผู้พิการ ไปโรงพยาบาล

๖. วิธีการดำเนินงาน

อบต.ส่งเสริมให้ผู้พิการมีรายได้ สนับสนุนงบประมาณให้ผู้พิการเลี้ยงนกกระทาเพื่อขายไปโดยเชิญวิทยากรที่มีความสามารถด้านการสานตะกร้าจากย่านมาสอนผู้พิการนอกจากนี้ยังมีการสอนการทำพืชมเสนน้ำ และยาหม่อง เป็นต้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคนพิการ อบต.บาละ มีการปรับโครงสร้างอาคารสำนักงานให้เอื้อต่อการบริการคนพิการ เช่น การปรับทางลาด ราวจับในสำนักงานของ อบต. และห้องน้ำสำหรับผู้พิการ กิจกรรมเยี่ยมบ้านคนพิการ คือ อาสาสมัครดูแลผู้พิการ ร่วมกับกองสวัสดิการไปเยี่ยมบ้านผู้พิการประชุมประชาคม ตรวจสอบผู้พิการที่มีสภาพบ้านที่ไม่พร้อม อบต.ทำรายงาน ให้กับ พมจ. เพื่อขอความอนุเคราะห์ ทาง พมจ.ให้การอนุเคราะห์งบประมาณเพื่อสร้าง และซ่อมแซม โดยมีจิตอาสาและ แกนนำ ๕ ภาคีเครือข่าย ร่วมกันสร้าง ซ่อมแซมบ้านให้คนพิการ การจัดบริการรถรับส่งเด็กพิการโดยการไปรับเด็กพิการที่บ้าน เพื่อไปส่งที่โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการประจำอำเภอกาบัง ตั้งอยู่ที่โรงเรียนลาแล มอปรดเข็นให้ผู้พิการ คือ มีการสำรวจ และขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนรถเข็นให้กับผู้พิการ กองสวัสดิการสังคม อบต.บาละ มีการช่วยทำบัตรให้ผู้พิการ คือ ผู้พิการขอใบรับรองความพิการจากโรงพยาบาล มาลงทะเบียนที่ อบต.บาละ อบต.ส่งหลักฐานไปที่ พมจ.ยะลา และ พมจ.ยะลา ออกบัตรให้ได้รับเบี่ยยังชีพ ผู้พิการมาลงทะเบียนที่ อบต.บาละ เพื่อขอรับเบี่ยยังชีพ ผู้พิการได้รับเบี่ยยังชีพ จำนวน ๑๗๒ คน กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุผู้พิการ อบต.บาละ ร่วมการจัดตั้ง กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุผู้พิการรับส่งผู้พิการ ไปโรงพยาบาล คือ เมื่อผู้พิการแจ้งความประสงค์ เพื่อให้ทาง อบต. ไปส่งที่ โรงพยาบาลกาบัง เป็นต้น

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น มีส่วนร่วมในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีผู้สูงอายุที่พิการเป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ มีผู้พิการที่เป็นประธานแหล่งเรียนรู้ คือ กลุ่มสั้มมาชีพ ม.๑๑ บ้านจุฬาภรณ์

๗.๒ ผู้พิการมีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มสั้มมาชีพ ม.๑๑บ้านจุฬาภรณ์ เลี้ยงนกกระทา ทำเกษตรพอเพียง เพาะเห็ดขาย ทำพืชมเสนน้ำ สานตะกร้า เป็นต้น

๗.๓ ไม่มีผู้พิการที่ถูกทอดทิ้ง มีอาสาสมัครดูแลคนพิการเข้าไปช่วยเหลือดูแลคนพิการ

๗.๔ ผู้พิการได้รับเบี่ยยังชีพ มีสวัสดิการ

๗.๕ ผู้พิการมีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดีเช่น มีการทำกายภาพบำบัดที่โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ สำหรับผู้พิการประจำอำเภอกาบัง และการทำกายภาพบริหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุพิการ

๗.๖ สร้างโอกาสให้เด็กผู้พิการได้มีการศึกษา ณ ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการประจำอำเภอกาบัง ตั้งอยู่ที่โรงเรียนลาแล ผู้รับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลลาละ

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม ชุมชนให้ความสำคัญกับผู้พิการมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตอาสาในช่วยเหลือคนพิการ เป็นต้น ผู้พิการมีส่วนร่วมมากขึ้น เด็กพิการได้รับการศึกษา ผู้สูงอายุที่พิการมาโรงเรียนผู้สูงอายุ ๒) ด้านเศรษฐกิจ ผู้พิการมีอาชีพ มีรายได้ จากการเลี้ยงนกกะทา พิมพ์เสนา น้ำ การสานตะกร้าจากย่าน การทำไม้กวาด ดอกหญ้า เป็นต้น ๓) ด้านสภาพแวดล้อม มีการซ่อมแซมบ้านให้เหมาะสมกับผู้พิการ สร้างห้องน้ำสำหรับผู้ พิการ ๔) ด้านสุขภาพ มีการส่งเสริมการออกกำลังกาย และกายภาพบำบัด ที่โรงเรียนผู้สูงอายุ และ ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้พิการประจำอำเภอกาบัง ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้พิการ โดย หน่วยงาน จาก รพ.กาบัง และ รพ.สต.บาละ เป็นต้น ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ผู้พิการ มีส่วนร่วมในการทำประชาคม มี ส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาสี่ปี ผู้พิการเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นสมาชิกสภาตำบลและเป็นผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบลาละ
องค์การบริหารส่วนตำบลบลาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา

กลุ่มอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ

พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ
ฝึกอบรมอาสาสมัครดูแลคนพิการในด้านต่างๆ

- ฝึกอบรมอาสาสมัครดูแลคนพิการ ด้านการบริการ
- ด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
- ด้านการกู้ชีพ
- ด้านการดูแลผู้ป่วยติดเตียง

กลุ่มอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ

การพัฒนาาระบบข้อมูล
รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลคนพิการ

- มีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ข้อมูลจาก รพ.สต. อสม. จปฐ. กชช. ๒๓

กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน

- ออกเยี่ยมบ้านเดือนละครั้ง
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๓ เดือน / ครั้ง
- เกี่ยวกับวิธีการหรือแนวทางในการดูแลผู้พิการ

ทำแล้วเกิดอะไร

- คนพิการ จำนวน ๑๗๒ คน (๑.๗๕%) และผู้สูงอายุ-ติดเตียง ๖ คน ได้รับการเยี่ยมบ้านโดยทีมเยี่ยมบ้าน
- มีระบบฐานข้อมูลตำบลเกี่ยวกับ คนพิการและผู้สูงอายุ
- มีอาสาสมัครคนพิการที่ได้รับการอบรม จำนวน ๘๓ คน (๑๐๐%)

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

- มีการรวมกลุ่มของอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ
- คนพิการและผู้สูงอายุได้รับการเยี่ยมบ้าน การทำกายภาพบำบัด
- ผู้พิการบางส่วนสามารถเป็นผู้ที่ดูแลตนเอง และสามารถหาเลี้ยงชีพตนเองได้
- มีการจัดการด้านสภาพแวดล้อมบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้พิการ

Key actors	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบลาละ
งานเด่น	กลุ่มอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบลาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา
วิทยากร	นางสาวรอฮาน๊ะ สมาน อาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๐-๘๖๑๑๕๔๔

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

กลุ่มอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการการดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ สร้างความเข้าใจให้ครอบครัวและสังคมร่วมดูแล โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการของกลุ่มเพื่อร่วมขับเคลื่อนกิจกรรม โดยมีสนับสนุน การจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการ จากหน่วยงานหลักๆ เช่น โรงพยาบาลบลาละ องค์การบริหารส่วนตำบลบลาละ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบลาละ ให้ความรู้ในการดูแลผู้พิการและผู้สูงอายุ ร่วมจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพร่วมด้วย

สถานการณ์คนพิการในเขตตำบลบลาละ พบว่ามีคนพิการ ๑๗๒ คน (๑.๗๕%) จำนวนครัวเรือนที่มีคนพิการ ๑๗๒ ครัวเรือน (๔.๘๐%) ส่วนใหญ่เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหว ๑๐๒ คน (๑.๐๕%) พิการทางการสติปัญญาและการเรียนรู้ ๒๗ คน (๐.๒๗%) และ พิการทางการได้ยิน/การสื่อความหมาย ๒๑ คน (๐.๒๑%) ผู้สูงอายุ ๘๙๓คน (๙.๐๗%) ผู้สูงอายุที่ติดเตียง ๖ คน (๐.๐๖%) โดยมี คนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๑๗๒คน (๑.๗๕%) และผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๘๓๑คน (๘.๔๔%) ซึ่งคนพิการและผู้สูงอายุส่วนหนึ่งเป็นคนที่ต้องการการดูแลตามปัญหาและความต้องการทั้งทางด้านสังคม สุขภาพ และเศรษฐกิจ เพื่อให้ได้รับการดูแลที่ครอบคลุมและทั่วถึง โดยกลุ่มอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้นมา ซึ่งสมาชิกกลุ่มมาจากกลุ่มสตรี กลุ่ม อสม. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ที่รวมกลุ่มกัน เพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ผู้สูงอายุติดเตียง ๖ คน คนพิการ ๑๗๒ คน อาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ ๘๓ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ ผู้ดูแลผู้พิการมีความรู้ สามารถในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้พิการสามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้

๓.๒ เพื่อให้ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในด้านร่างกาย รวมไปถึงสุขภาพจิตที่ดี

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลและเครื่องมือที่นำใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ ได้แก่

๑) ข้อมูลความเชี่ยวชาญของ อาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ ๒) ข้อมูลภาวะสุขภาพของคนพิการและผู้สูงอายุ ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ๓) ข้อมูลสวัสดิการ คนพิการและผู้สูงอายุ

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ กิจกรรมการเยี่ยมบ้านผู้พิการ ผู้พิการติดเตียง และผู้พิการที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ

๕.๒ การพัฒนาระบบข้อมูลผู้พิการในพื้นที่ ให้มีการอัปเดตอยู่ตลอดเวลา

๕.๓ การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครคนพิการและผู้สูงอายุ ได้แก่ การฝึกอบรมทั้งในการดูแลคนพิการ การพัฒนาภาวะทางอารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์ เป็นต้น

๖. วิธีการดำเนินงาน

กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน ได้แก่ ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกลุ่มอาสาสมัคร ให้ผู้ป่วยและญาติทราบ มีการออกเยี่ยมบ้านเดือนละครั้ง โดยทีมเยี่ยมบ้านอาสาสมัคร จัดให้กลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๓ เดือน / ครั้ง เกี่ยวกับวิธีการหรือแนวทางในการดูแลผู้พิการ มีการประเมินความพึงพอใจและสรุปผลการดำเนินงาน

การพัฒนาระบบข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ข้อมูลจาก รพ.สต. อสม. จปฐ. กชช.๒ค เป็นต้น การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลคนพิการและคนพิการที่ต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นประจำทุกปี

การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ มีการดำเนินการดังนี้ การฝึกอบรมอาสาสมัครดูแลคนพิการ ด้านการบริการ การฝึกอบรมอาสาสมัครดูแลคนพิการ ด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การฝึกอบรมอาสาสมัครดูแลคนพิการ ด้านการกู้ชีพ การฝึกอบรมอาสาสมัครดูแลคนพิการ ด้านการดูแลผู้ป่วยติดเตียง

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ คนพิการ ๑๗๒ คน (๑.๗๕%) และ ผู้สูงอายุติดเตียง ๖ คน ได้รับการเยี่ยมบ้านโดยทีมเยี่ยมบ้าน

๗.๒ มีระบบฐานข้อมูลตำบลเกี่ยวกับ คนพิการและผู้สูงอายุ

๗.๓ มีอาสาสมัครคนพิการที่รับการอบรม จำนวน ๘๓ คน (๑๐๐ %)

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มีผลกระทบต่อมิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ (๑)ด้านสังคม มีการรวมกลุ่มของอาสาสมัครดูแลคนพิการและผู้สูงอายุ (๒) ด้านสุขภาพ คนพิการและผู้สูงอายุได้รับการเยี่ยมบ้าน การทำกายภาพบำบัด การมีส่วนร่วมของญาติในการดูแลคนพิการและผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องเดือนละ ๑ ครั้ง (๓) ด้านเศรษฐกิจ ผู้พิการบางส่วนสามารถเป็นผู้ที่ดูแลตนเอง และสามารถหาเลี้ยงชีพตนเองได้ (๔) ด้านสถานะแวดล้อมโดยมีการจัดการด้านสภาพแวดล้อมบริเวณพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อผู้พิการ เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

กองทุนสวัสดิการชุมชน

ประชากร
๗,๓๕๓ คน

๒,๑๐๗
ครัวเรือน

รายได้เฉลี่ยต่อหัว
ประชากร ๘๖,๕๖๗/คน

รายได้รวมเฉลี่ยต่อ
ครัวเรือน ๘๖๙,๓๓๖ บาท/ปี

ครัวเรือนที่มีหนี้สิน
๘๓.๕๖%

ไม่มีครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า
ความยากจนของประเทศ

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลประชากร ๑๓ กลุ่มประชากร ข้อมูลภาวะสุขภาพ ข้อมูลตำบล TCNAP
ข้อมูลสวัสดิการ คนพิการคนด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

การจัดตั้ง และบริหารจัดการกองทุน

การบริหารงานกองทุน โดยมีคณะกรรมการขึ้นมารับบริหารกองทุน ที่มีองค์ประกอบจาก
ตัวแทนที่หลากหลาย มีการจัดโครงสร้างฝ่ายต่างๆรับผิดชอบที่ชัดเจน เช่น มีประธาน
เหรียญกษาปณ์ เป็นต้น

การประสานงาน

ประสานกับแกนนำของแต่ละหมู่บ้านด้วย เพื่อให้ดูแลสมาชิก ได้อย่างทั่วถึง
นอกจากจะบริหารกองทุนตามปกติแล้ว คณะกรรมการควรให้ความสำคัญ
กับเรื่องต่างๆ เช่น การประสานกับหน่วยงานท้องถิ่น การพัฒนาแกนนำการ
เรียนรู้ขยายผลการดูแลผู้ด้อยโอกาส

การดำเนินงาน

ดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลุ่มและองค์กรต่างๆในชุมชน เช่น องค์กรการเงิน/
กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน ได้รับเงินสนับสนุนและเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการ
งานด้านสภาองค์กรชุมชน เชื่อมโยงโดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลนาทอนในการ
ขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชน งานด้านที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย
เชื่อมโยงโดยผู้รับผลประโยชน์โครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยที่ยังมอบให้
กับกองทุนสวัสดิการ ร้อยละ ๑๐

ทำแล้วเกิดอะไร

เกิดกองทุนบุญที่ให้อย่างมีคุณค่าและรับอย่างมีศักดิ์ศรี สร้างสวัสดิการให้แก่คนทำงาน และจิตอาสาที่เข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวม
เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจแก่คนทำงาน การให้สวัสดิการแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส การร่วมสร้างสาธารณประโยชน์
ช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น กุศลการศึกษา ส่งเสริมกีฬา การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติในชุมชน เป็นต้น

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม

มีการส่งเสริมเงินทุนจากกองทุนสวัสดิการใน
ชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

ด้านสภาวะแวดล้อม

อบรมผู้สูงอายุได้มีการตั้งกลุ่มและศึกษาในการจัดเก็บ
และการรับสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ

ด้านเศรษฐกิจ

บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน
มีการส่งเสริมและการฝึกประกอบอาชีพ
การพาณิชย์กรรมและส่งเสริมการลงทุน

ด้านการเมืองการปกครอง

การปกครองการเพิ่มศักยภาพและโอกาสของงาน เช่น การเปิดเวทีประชาคมท้องถิ่นการขยายเครือข่ายและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
งานเด่น	กองทุนสวัสดิการชุมชน
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นายสุวรรณ สิงห์อินทร์ รองนายก อบต.นาทอน ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลนาทอน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๐-๕๔๒๑๘๑๕

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์ปัจจุบันมีการจัดระบบสวัสดิการคนยากจน ๓ กลุ่ม ๑) สวัสดิการคนด้อยหรือคนยากจน ๓๕๕ คน ร้อยละ ๕.๘๑ เป็นจำนวนเงิน ๒๔๙,๖๐๐ บาท ๒) สวัสดิการเพื่อการพัฒนาอาชีพ ๕๐ คน ร้อยละ ๐.๖๗ เป็นจำนวน ๑๘๖,๐๐๐ บาท ๓) สวัสดิการด้านการศึกษา ๑,๔๗๖ คน ร้อยละ ๒๐.๐๗ จำนวนเงิน ๖๑๓,๕๒๖ และสวัสดิการเงินกู้ในกองทุนสวัสดิการชุมชนและสาเหตุที่เกิดจากภาระหนี้ คือ การทำเกษตร ๔๐๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๔๔ การศึกษาบุตร ๒๘๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๓๑.๔๔ และจากการเจ็บป่วย ๔๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๐.๗ เป็นต้น คนยากจนในตำบลนาทอน มีความต้องการได้รับช่วยเหลือ ๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๘๓ และไม่มีความต้องการไม่ได้รับความช่วยเหลือ ๑,๒๖๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๙๙.๑๗

สมาชิกแรกก่อตั้งมี จำนวน ๕๘๒ คน เงินกองทุนเริ่มแรก ๘๕,๓๐๐ บาท เงินทุนตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ๕,๒๐๐,๐๐๐ บาท สมาชิก ณ ปัจจุบัน ๒,๓๗๙ คน สวัสดิการที่จัดให้และมีการจ่ายไปแล้ว ตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ สวัสดิการการเกิด การเจ็บ บำนาญ การตาย ทุนการศึกษา คนพิการ เงินกู้ เงินฝาก ภัยพิบัติ ทุนส่งเสริมอาชีพ ด้านศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สวัสดิการ เงินคงเหลือฝากบัญชี ณ ปัจจุบัน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท

กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลนาทอน ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๙ สถานที่ดำเนินงานตั้งอยู่ ณ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน (เครือข่ายชุมชนตำบลนาทอน) หมู่ที่ ๘ ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมเงิน เพื่อแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการบริการด้านสวัสดิการของชุมชนให้ครอบคลุมทั่วทั้งตำบล สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิก ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง เป็นองค์กรที่คอยให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ซึ่งเป็นกองทุนที่ไม่แสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ผู้ที่มีฐานะยากจน จำนวน ๑๑ ราย กลุ่มเด็กที่เกิดในครัวเรือนยากจน จำนวน ๙ ราย

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในชุมชน และภาคีเครือข่ายภายนอก ให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน คือการปัญหาคนยากจน

๓.๒ เพื่อให้คนในตำบล มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้รับการดูแล และพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๓ สามารถสร้างอาชีพเสริมให้กับคนที่ยากจนในชุมชนเพื่อจะได้เป็นประโยชน์ สำหรับคนยากจน ในการดำเนินชีวิต

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลประชากร ๑๓ กลุ่มประชากร ข้อมูลภาวะสุขภาพ ข้อมูลตำบล TCNAP ข้อมูลสวัสดิการ คนพิการ คนด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

๕. รูปธรรมงาน

กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลุ่มและองค์กรต่างๆในชุมชน เช่น องค์กรการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน ได้รับเงินสนับสนุนและเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการ

๖. วิธีการดำเนินงาน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาทอน เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องมาจากเครือข่ายกองทุนชุมชนตำบลนาทอนที่มีการพัฒนาต่อยอดการดำเนินงาน เป็นกองทุนที่ “ทุกคนรวมกันเป็นเจ้าของ” มีการบริหารไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นหลักๆ คือ การบริหารงานกองทุน โดยมีคณะกรรมการขึ้นมาบริหารกองทุน ที่มีองค์กรประกอบจากตัวแทนที่หลากหลาย มีการจัดโครงสร้างฝ่ายต่างๆ รับผิดชอบที่ชัดเจน เช่น มีประธาน เหนรัญญิก เป็นต้น

มีลักษณะประสานกับแกนนำของแต่ละหมู่บ้านด้วย เพื่อให้ดูแลสมาชิก ได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้จะบริหารกองทุนตามปกติแล้ว คณะกรรมการควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับเรื่อง ต่างๆ เช่น การประสานกับหน่วยงานท้องถิ่น การพัฒนาแกนนำการเรียนรู้ขยายผลการดูแลผู้ด้อยโอกาส

กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลุ่มและองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น องค์กรการเงิน/กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน ได้รับเงินสนับสนุนและเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการ งานด้านสภาองค์กรชุมชน เชื่อมโยงโดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลนาทอนในการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชน งานด้านที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เชื่อมโยงโดยผู้รับผลประโยชน์โครงการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยก็ยังตัดให้กับกองทุนสวัสดิการ ร้อยละ ๑๐

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

เกิดกองทุนบุญที่ให้อย่างมีคุณค่าและรับอย่างมีศักดิ์ศรี สร้างสวัสดิการให้แก่คนทำงาน และจิตอาสาที่เข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวม เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจให้แก่คนทำงาน การให้สวัสดิการแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส การร่วมสร้างสาธารณประโยชน์ ช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น ทุนการศึกษา ส่งเสริมกีฬา การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เป็นต้น

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคมมีการส่งเสริมเงินทุนจากกองทุนสวัสดิการในชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้มาเข้าร่วมกิจกรรม ๒) ด้านเศรษฐกิจจ้างและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน ยังมีการส่งเสริมและการฝึกประกอบอาชีพ การพาณิชย์กรรมและการส่งเสริมการลงทุน ๓) ด้านการเมือง การปกครองการเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน เช่น การเปิดเวทีประชาคมท้องถิ่น การขยายเครือข่ายและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ๔) ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับภารกิจ อปท.ด้านการวาง

กองทุน สปสช.

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจาก รพ.สต.ตำบลบ่าไถ
- ข้อมูลการบันทึกสุขภาพของ อสม.
- ข้อมูล TCNAP, RECAP ข้อมูล จปฐ.
- ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กปฐมวัย

ทำอย่างไร

- ขั้นตอนวางแผนงาน ดำเนินการโดยร่วมกันประชุมวางแผน กำหนดร่างวาระในการประชุม จำนวนคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ
- ขั้นตอนการดำเนินงาน ติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการ เพื่อกำหนดนัดหมาย จัดซื้อวัสดุ
- ดำเนินการจัดประชุมตามแผนงานและวาระที่กำหนด จัดประชุมคณะกรรมการ และที่ปรึกษาอย่างน้อย ๕ ครั้ง/ปี

กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- อายุ ๐ - ๒ปี
- อายุ ๓ - ๕ปี
- อายุ ๖ - ๑๒ปี
- คนพิการ
- อายุ ๑๓ - ๒๔ ปี
- วัยทำงาน ๒๕ - ๕๙ปี
- หญิงตั้งครรภ์
- ผู้สูงอายุ
- ผู้ป่วยจิตเวช
- ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง
- ผู้ป่วยระยะสุดท้าย

ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

- ปัญหาเรื่องสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ลดน้อยลง
- ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลตนเอง และสามารถดูแลคนในครอบครัวได้
- เป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในเรื่องสุขภาพให้กับประชาชนในพื้นที่
- เกิดการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายในด้านสุขภาพ และแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชนในลดลง

ถ้าแล้วเกิดอะไร

- เกิดคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากคนในชุมชน หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนทั่วไป
- เกิดความรู้ถึงสิทธิ สวัสดิการต่างๆของรัฐให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เสริมความรักความผูกพันให้แก่เด็กกิจกรรมสันถวนการ
- เกิดการสร้างเด็กให้รู้จักความรับผิดชอบต่อครอบครัว และพัฒนาตนเองเพื่อให้ตนเองเกิดประโยชน์กับครอบครัวมากขึ้น
- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง สถานการณ์ครอบครัว สร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้นแก่เด็กกิจกรรมผู้นำสันถวนการ
- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ ครอบครัวในปัจจุบัน
- เกิดการแก้ไขปัญหาครอบครัวและการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม

การดำเนินงานของกองทุนต้องประกอบไปด้วยหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วม และแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชน

ด้านเศรษฐกิจ

ตอบสนองในด้านสุขภาพที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้

ด้านสภาวะแวดล้อม

กิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้ป่วยเพื่อเสริมสร้างกำลังใจส่งผลให้มีการปรับสภาพแวดล้อมให้มาอยู่ขึ้น

ด้านสุขภาพ

กิจกรรมที่ดำเนินการส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพ เช่น การมีข้อมูลสุขภาพโดยใช้ข้อมูล RECAP ,TCNAP การลดการเกิดโรคโดยผ่านการดูแลสุขภาพในชุมชน

ด้านการเมืองการปกครอง

มีการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพกลุ่มวัย โดยกลุ่มเป้าหมาย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะผ่านเวทีกิจกรรมต่างๆ

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลบาโงย
งานเด่น	กองทุน สปสช.
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบาโงย อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
วิทยากร	นางสาวนุรียะ ลีการาสะ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๓-๑๘๓๕๑๘๖

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์ผู้สูงอายุตำบลบาโงย ๓๔๕ คน (๑๒.๑๔%) จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๑๘๐ ครัวเรือน (๒๕.๓๕%) ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๓๒๐ คน (๙๒.๗๕%) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๙ คน (๐.๖๖%) ผู้สูงอายุติดเตียง ๖ คน (๐.๒๑%) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๓๑๒ คน (๑๐.๙๘%) ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ๒๑๐ คน (๗.๓๙%)

การดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพในพื้นที่ตำบลบาโงย เริ่มขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๔ โดยได้เข้ามาบทบาทในการหนุนเสริมกิจกรรมให้กับกลุ่มหรือชมรมที่มีจิตอาสาในพื้นที่ โดยในปีแรกการดำเนินของกองทุนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่ชัดเจนและขาดบุคลากรในการขับเคลื่อนงานให้ลุล่วงได้ โดยในปีนั้นได้มีการก่อตั้งชมรมเพื่อขับเคลื่อนงาน จำนวน ๔ ชมรมได้แก่ ชมรมควบคุมโรค ชมรมนมแม่ ชมรมวัยทำงาน และชมรมรักสุขภาพ ชมรมทั้ง ๔ ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานประกอบด้วย อสมของแต่ละพื้นที่ และได้รับงบประมาณในการขับเคลื่อนกิจกรรมจาก กองทุนหลักประกันสุขภาพในพื้นที่ตำบลบาโงย

จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มีการขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ด้านสุขภาพให้กับประชาชนทุกกลุ่มวัย โดยได้รับงบประมาณจาก กองทุนหลักประกันสุขภาพในพื้นที่ตำบลบาโงย ซึ่งในปีนี้มีการรวมตัวของ อสม. เพื่อดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายขึ้นและครอบคลุมทุกกลุ่มวัยในด้านสุขภาพ ปัจจุบันกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ เช่น โครงการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นแม่คุณภาพ (ชมรมนมแม่ตำบลบาโงย) โครงการอบรมแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว (กสค.) ตำบลบาโงยต่อเนื่องปีที่โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดโรคความดัน/เบาหวานตำบลบาโงย (ชมรมรักตนเองรักสุขภาพ) โครงการรณรงค์กำจัดลูกน้ำยุงลายตำบลบาโงย (ชมรมควบคุมโรคตำบลบาโงย) โครงการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารปลอดภัยตำบลบาโงย (ชมรมคุ้มครองผู้บริโภคตำบลบาโงย) โครงการคัดแยกขยะตำบลบาโงย (ชมรมรักษ์สิ่งแวดล้อมตำบลบาโงย) เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง มีประสิทธิภาพทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัย การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต ซึ่งการดูแลสุขภาพประชาชนในพื้นที่เป็นภารกิจสำคัญของ อบต. ด้วยเหตุนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบาโงยจึงได้นำหลักการและแนวความคิดการดำเนินการกองทุนมาปรึกษากับทีมเพื่อหาข้อสรุปและจัดตั้งกองทุนสุขภาพ (สปสช.) เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงระบบบริการด้านสุขภาพได้ในทุกระดับ

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของกองทุนหลักประกันสุขภาพ คือ เด็ก อายุ ๐ - ๒ ปี เด็ก อายุ ๓ - ๕ ปี เด็ก อายุ ๖ - ๑๒ ปี วัยรุ่น อายุ ๑๓ - ๒๔ ปี วัยทำงาน ๒๕ - ๕๙ ปี หญิงตั้งครรภ์ ผู้ป่วยจิตเวช ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยระยะสุดท้าย

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

- ๓.๑ เป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในเรื่องสุขภาพให้กับประชาชนในพื้นที่
- ๓.๒ เกิดการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายในด้านสุขภาพ และแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชนในลดลง
- ๓.๓ ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลตนเอง และสามารถดูแลคนในครอบครัวได้

๓.๔ ปัญหาเรื่องสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ลดน้อยลง

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลเรื่องสุขภาพของคนในพื้นที่ และข้อมูลการบันทึกสุขภาพของ อสม. แหล่งข้อมูลที่ ศพค.ตำบลบาไยง นำมาใช้ ได้แก่ ข้อมูล TCNAP, RECAP เอกสาร ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กปฐมวัย ข้อมูล จปฐ. กชช.๒คหหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่ เช่น รพ.สต. เป็นต้น)

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ เพื่อพิจารณาอนุมัติแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

๕.๒ เพื่อพิจารณาออกระเบียบที่จำเป็นเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารกองทุน

๕.๓ เพื่อควบคุมและกำกับดูแลการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและการจัดทำบัญชีเงินหรือทรัพย์สินในกองทุนหลักประกันสุขภาพ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กำหนด

๕.๔ เพื่อกำกับดูแลให้หน่วยงาน หรือกลุ่มหรือองค์กรผู้ได้รับอนุมัติงบประมาณ ให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติ และตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพกำหนด

๕.๕ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบการจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน รายงานการรับจ่ายและเงินคงเหลือของกองทุนหลักประกันสุขภาพ

๖. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นตอนวางแผนงาน ดำเนินการโดยร่วมกันประชุมวางแผน กำหนดร่างวาระในการประชุม จำนวน คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน กำหนดวันประชุมตลอดปีงบประมาณ

ขั้นตอนการดำเนินงาน ติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการ เพื่อกำหนดนัดหมาย จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการดำเนินงานจัดเตรียมค่าใช้จ่ายในการประชุม เช่น ค่าตอบแทนกรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม อาหารกลางวัน จัดเตรียมสถานที่ในการประชุม

ดำเนินการจัดประชุมตามแผนงานและวาระที่กำหนด จัดประชุมคณะกรรมการ และที่ปรึกษา อย่างน้อย ๕ ครั้ง/ปี จัดประชุมคณะอนุกรรมการกองทุน/คณะทำงาน อย่างน้อย ๒ ครั้ง/ปี สรุปผลการประชุมและมติ คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เกิดคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากคนในชุมชน หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนทั่วไป

๗.๒ เกิดการสร้างเด็กให้รู้จักความรับผิดชอบต่อครอบครัว และพัฒนาตนเองเพื่อให้ตนเองเกิดประโยชน์กับครอบครัวมากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง สถานการณ์ครอบครัว พุดคุยบทบาทหน้าที่ของเด็กในการดำรงชีวิต รวมถึงการแก้ไขปัญหา แนวทางต่างๆของเด็กที่อาจเกิดขึ้น

๗.๓ เกิดความรู้ถึงสิทธิ สวัสดิการต่างๆของรัฐให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เสริมความรักความผูกพันให้แก่เด็ก กิจกรรมสันตนาการ

๗.๔ สร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้นแก่เด็ก กิจกรรมผู้นำสันตนาการ ละลายพฤติกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้แก่เด็ก และกล้าแสดงออก

๗.๕ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ครอบครัวในปัจจุบัน

๗.๖ เกิดการแก้ไขปัญหาครอบครัวและการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

๗.๗ ช่วยแก้ปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด ความรุนแรงในการละเมิดทางเพศการเฝ้าระวังป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กและครอบครัว

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลของการดำเนินงานส่งผลกระทบต่อ ๕ มิติ ได้แก่ ๑) ด้านสังคม การดำเนินงานของกองทุนต้องประกอบไปด้วยหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมและแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชน ๒) ด้านเศรษฐกิจตอบสนองในด้านสุขภาพที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ ๓) ด้านสุขภาพ: กิจกรรมที่ดำเนินการส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพ เช่น การมีข้อมูลสุขภาพโดยใช้ข้อมูล RECAP ,TCNAP การลดการเกิดโรคโดยผ่านการดูแลจากระบบสาธารณสุขในชุมชน ๔) ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบต่อ ได้แก่เกิดการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลทุกกลุ่มวัย โดยกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนผ่านเวทีกิจกรรมต่างๆ

องค์การบริหารส่วนตำบลบลาไย
องค์การบริหารส่วนตำบลบลาไย อำเภอรามัน

CARE MANAGER

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจาก รพ.สต.ตำบลบลาไย
- ข้อมูลการบันทึกสุขภาพของ อสม.
- ข้อมูล TCNAP, RECAP ข้อมูล จปฐ.
- ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กปฐมวัย

ทำอย่างไร

- ประเมินคัดกรองความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันตามดัชนีบาร์เรลเอ็ดแอด
- ประเมินคัดกรองด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุที่ต้องการดูแลช่วยเหลือทั้งเชิงรับและเชิงรุก
- จัดทำแผนการดูแลรายบุคคล care plan, weekly plan
- จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษานโยบายการดูแล (care conference)
- เชื่อมประสานกับทีมสหวิชาชีพของหน่วยบริการ อปท. และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องตาม care plan
- พัฒนาศักยภาพการทำงานเป็นทีม บริหารจัดการและกำกับติดตามการดำเนินงานของ CG ให้เป็นไปตาม care plan
- การประเมินและทบทวน care plan ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้สูงอายุแต่ละราย

ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

- จำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเมื่อได้รับการดูแลมีแนวโน้มที่ดีขึ้น
- สามารถกลับมาช่วยเหลือตัวเองได้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลและรักษาอย่างถูกวิธี
- ญาติของผู้ดูแลสามารถปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้ถูกต้องและแนวโน้มนำจำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีจำนวนที่ลดลง

กลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มผู้สูงอายุ 345 คน (12.14%) Care Giver (CG) ด้านผู้สูงอายุ 3 คน CM 1 คน

ทำแล้วเกิดอะไร

- Care giver จำนวน 3 คน ได้ร่วมทำงานเป็นทีมกับ Care Manager
- เกิดความรู้ถึงสิทธิ สวัสดิการต่างๆของรัฐให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เสริมความรักความผูกพันให้แก่เด็กกิจกรรมสันตนาการ
- ผู้ป่วยที่มีภาวะพึ่งพิงเข้าถึงบริการสุขภาพ ได้รับการดูแลอย่างถูกวิธี ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- จำนวน 6 คน (100%) สร้างความรักความผูกพันให้เกิดขึ้นแก่เด็กกิจกรรมผู้นำสันตนาการ
- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์ครอบครัวในปัจจุบัน
- เกิดการแก้ไขปัญหาคอรัวและการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

- ด้านสังคม**
ผู้ป่วยเรื้อรังและมีภาวะพึ่งพิง เข้าถึงบริการสุขภาพ ตามความจำเป็น
- ด้านเศรษฐกิจ**
สามารถลดรายจ่ายในการเดินทางไปที่โรงพยาบาล
- ด้านสภาวะแวดล้อม**
มีการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยขึ้น
- ด้านสุขภาพ**
ผู้สามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ได้รับการดูแลสุขภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- ด้านการเมืองการปกครอง**
เกิดการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุโดยกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะผ่านเวทีกิจกรรมต่างๆ

Key actors	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางไผ่
งานเด่น	Care Manager
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
วิทยากร	นางสปีเยาะ อารง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ เบอร์โทรศัฟท์ ๐๘๙-๕๙๗๕๒๖๓

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์ผู้สูงอายุตำบลบางไผ่ ๓๔๕ คน (๑๒.๑๔%) จำนวนครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ ๑๘๐ ครัวเรือน (๒๕.๓๕%) ผู้สูงอายุที่ไปไหนมาไหนได้ ๓๒๐ คน (๙๒.๗๕%) ผู้สูงอายุติดบ้าน ๑๙ คน (๐.๖๖%) ผู้สูงอายุติดเตียง ๖ คน (๐.๒๑%) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๓๑๒ คน (๑๐.๙๘%) ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ๒๑๐ คน (๗.๓๙%)

ผู้จัดการระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข (Care manager) เป็นผู้มีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการ และประสานให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้รับบริการด้านสาธารณสุข ตามชุดสิทธิประโยชน์ภายใต้ประกาศกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๔ โดย การจัดทำ care plan ประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ อุตุนระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long Term Care) ในการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลัก ประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ และจัดให้มี Care Giver รวมทั้งเชื่อมประสานกับทีมสหวิชาชีพ อปท.และภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการจัดบริการตาม care plan โดย Care Manager ๑ คน ดูแล Care Giver ๕-๑๐ คน และดูแลผู้สูงอายุประมาณ ๓๕-๔๐ คน ในพื้นที่ตำบลบางไผ่ มี CM จำนวน ๑ คน คือพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โดยได้เข้าอบรมผ่านหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว อีกทั้งเป็นกรรมการในคณะกรรมการสนับสนุนการจัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ซึ่งได้มีการจัดทำ Care plan แผนปฏิบัติงานในการดูแลผู้สูงอายุ ที่มีภาวะพึ่งพิง เพื่อให้ care giver ลงพื้นที่ทำการรักษาตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ตามแผนปฏิบัติการที่ได้วางไว้เริ่มขึ้นในปี ๒๕๖๐ โดย Care Manager ได้มีการประชุมวางแผนเพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการ และ care giver ได้ลงพื้นที่ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน ๖ ราย

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มผู้สูงอายุ ๓๔๕ คน (๑๒.๑๔%) Care Giver (CG) ด้านผู้สูงอายุ ๓ คน CM ๑ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

จำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเมื่อได้รับการดูแลมีแนวโน้มที่ดีขึ้น และสามารถกลับมาช่วยเหลือตัวเองได้ ผู้สูงอายุได้รับการดูแลและรักษาอย่างถูกวิธี รวมถึงญาติของผู้ดูแลสามารถปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้ถูกต้อง และแนวโน้มจำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีจำนวนที่ลดลง

๔ ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลก่อนสูงวัย ๕๐-๕๙ ปี ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้สูงอายุติดสังคม ผู้สูงอายุติดบ้าน ผู้สูงอายุติดเตียง ผู้สูงอายุพิการ ผู้สูงอายุเป็นผู้นำหรือแกนนำ เป็นต้นจากแหล่งข้อมูล TCNAP, RECAP เอกสาร ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ ข้อมูล จปฐ. กชช.๒๐

๕. ธุรกรรมงาน (งานเด่น)

๕.๑ Care manager จำนวน ๑ คน โดยมีหน้าที่ในการจัดทำแผนปฏิบัติการ care plan ในการลงพื้นที่ เพื่อให้ care giver วางแผนในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเป็นที่ปรึกษาหลักในเรื่องการรักษา

๕.๒ สนับสนุนให้มีกิจกรรมการดูแลสุขภาพต่อเนื่องที่บ้าน

๕.๓ มีระบบประสานการดูแลผู้สูงอายุระหว่าง อสม. กับเจ้าหน้าที่ รพ.สต. ที่มีประสิทธิภาพ

๖. วิธีการดำเนินงาน

Care Manager มีการดำเนินงาน ได้แก่ ประเมินคัดกรองความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันตามดัชนีบาร์เธลเอดีแอล และประเมินคัดกรอง ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุที่ต้องการดูแลช่วยเหลือทั้งเชิงรับและเชิงรุก จัดทำแผนการดูแลรายบุคคล care plan, weekly plan จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหาหารือ (care conference) เชื่อมประสานกับทีมสหวิชาชีพของหน่วยบริการ อปท. และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ตาม care plan พัฒนาศักยภาพการทำงานเป็นทีม บริหารจัดการ และกำกับติดตามการดำเนินงานของ CG ให้เป็นไปตาม care plan และการประเมินและทบทวน care plan ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้สูงอายุแต่ละราย ประเมินแผนงานและ ผลการปฏิบัติงานเชิงระบบเพื่อปรับปรุงพัฒนา

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ ผู้ป่วยที่มีภาวะพึ่งพิงเข้าถึงบริการสุขภาพ ได้รับการดูแลอย่างถูกวิธี ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จำนวน ๖ คน (๑๐๐%)

๗.๒ Care giver จำนวน ๓ คน ได้ร่วมทำงานเป็นทีมกับ Care Manager

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากการดำเนินงานของ Camanager ส่งผลกระทบ ดังนี้ ๑) ด้านสังคม ผู้ป่วยเรื้อรังและมีภาวะพึ่งพิงเข้าถึงบริการสุขภาพ ตามความจำเป็น อย่างทั่วถึง ๒) ด้านเศรษฐกิจ สามารถลดรายจ่ายในการเดินทางไปโรงพยาบาล และลดรายจ่ายจากการเจ็บป่วย ๓) ด้านสุขภาพ ผู้สามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเรื้อรังได้รับการดูแลสุขภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ๔) ด้านสภาวะแวดล้อม มีการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยขึ้น และ ๕) ด้านการเมือง เกิดการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ โดยกลุ่มเป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแผนผ่านเวทีกิจกรรมต่างๆ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่ง
องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเวียง จังหวัดนครราชสีมา

“ คลินิกจิตเวช ”

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลผู้ป่วยจิตเวชจากโรงพยาบาลเวียง (เข้าถึงบริการใน Hosxp) ข้อมูลผู้ป่วยจิตเวชในพื้นที่
- คู่มือ การดูแลโรคจิตเภทสำหรับครอบครัวและผู้นำชุมชน
- งานวิจัยชุมชน (RECAP) ข้อมูลตำบล (TCNAP)
- การใช้สื่อโซเชียลในการเพิ่มช่องทางสื่อสาร ในการปรึกษาหรือติดตามผู้ป่วย
- การสร้างเครือข่ายการทำงานโดยดึงทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ

อบค.เวียงร่วมกับโรงพยาบาลเวียง และ รพ.สต. บ้านกรือซอ อสม. ประจำหมู่บ้าน ร่วมกันลงพื้นที่ดูแลผู้ป่วยจิตเวช

ลงชุมชนจัดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และคืนข้อมูลแก่ผู้นำชุมชน อสม. และรพ.สต. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิดแก้ปัญหาโรคจิตเภทในหมู่บ้านร่วมกัน

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

เกิดนวัตกรรมการดูแลกลุ่มผู้ป่วยจิตเภท ทำให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงการรักษาได้อย่างต่อเนื่อง โดยการเข้าถึงผู้ป่วยและญาติสร้างการยอมรับ และช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยร่วมกัน ปัจจุบันมีจำนวน ๓๒ คน (ร้อยละ ๐.๓๖ ของประชากรทั้งหมด)

คนใช้จิตเภทที่ได้รับการรักษามีอาการดีขึ้นจนหายขาด จากอาการป่วย ปัจจุบัน มีจำนวน ๑๕ คน (ร้อยละ ๑๗.๘๖ ของผู้ป่วยจิตเภท)

ผู้ป่วยจิตเวชสามารถประกอบอาชีพได้และเป็นที่ยอมรับของสังคม ปัจจุบัน มีจำนวน ๑๕ คน (ร้อยละ ๘๒.๑ ของผู้ป่วยจิตเภท)

ทำอย่างไร..

ประชุมเจ้าหน้าที่รพ. ,รพ.สต. , อบค. ที่รับผิดชอบงานสุขภาพจิต อสม. และคณะทำงาน เพื่อชี้แจง/หน้าที่ความรับผิดชอบ ดำเนินตามกิจกรรมของโครงการ คือ ลงชุมชนจัดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และคืนข้อมูลแก่ผู้นำชุมชน ผู้ดูแลหลักอาสาสมัครสาธารณสุข และรพ.สต. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิดแก้ปัญหาโรคจิตเภทในหมู่บ้านร่วมกัน แจกสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การดูแลผู้ป่วยโรคจิตเภท ให้ความรู้ยาโรคจิต แก่บุคลากรสาธารณสุข เยี่ยมบ้านผู้ป่วยโรคจิตเภตกกลุ่มเสี่ยง พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้คืนข้อมูลการติดตามเยี่ยมผู้ป่วยสำหรับผู้นำชุมชน และบุคลากรสาธารณสุข ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมเมื่อสิ้นสุดโครงการ

ด้านการเมืองการปกครอง
เครือข่ายปกครอง ,อบค. และพมจ. เห็นความสำคัญอำนวยความสะดวกในการรับส่งเพื่อรักษา ช่วยเร่งรัดดำเนินการพักรักษาทางจิตและสติปัญญา ทุนสร้างบ้านคนคือโอกาสและเงินยังชีพ

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

- ด้านสังคม**
สังคม เครือข่ายและชุมชนเห็นความสำคัญของปัญหา ผู้ป่วยจิตเภทในพื้นที่เป็นหลักในการดำเนินงานได้ผลลัพธ์ที่เร็วกว่า ดีกว่า และยั่งยืนที่จะรอภาคีรัฐมาช่วยอย่างเดียว
- ด้านสุขภาพ**
การพัฒนากระบวนการดูแลรักษาผู้ป่วยจิตเภทที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้ป่วยเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ไม่มีอาการกำเริบซ้ำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับคนในครอบครัว ชุมชนและยืนในสังคม
- ด้านเศรษฐกิจ**
ครอบครัวสามารถทำงานได้ไม่เป็นการละเมิด และผู้ป่วยสามารถทำงานมีรายได้ในการดูแลตนเองและครอบครัว
- ด้านสิ่งแวดล้อม**
ชุมชนอยู่อย่างสงบ ไม่มีผู้ป่วยจิตเภทในพื้นที่อาละวาด ไร้เวรยา ทำร้ายคนและข้าวของ ชุมชนเกิดความสามัคคี ช่วยกันดูแลครอบครัวและผู้ป่วยจิตเภทในพื้นที่

Key actors	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเว้ง
งานเด่น	คลินิกจิตเวช
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลเว้ง อำเภอเว้ง จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นางไชนะ มรรคาเขต พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖-๒๙๕๕๔๐๓

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ปัจจุบันโรคจิตเภทมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเข้าถึงบริการโรคจิตเภทเพื่อรักษาและฟื้นฟูต่อเนื่องในระบบบริการสุขภาพยังต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ขาดนัด อาการกำเริบซ้ำ ถูกกักขัง ล่ามโซ่ ก่อเหตุการณ์รุนแรงในครอบครัว สถิติผู้ป่วยโรคจิตเภทอำเภอเว้ง เข้ารับบริการ ปีงบประมาณ ๒๕๕๘-๒๕๖๐ มีผู้ป่วยโรคจิตเภททั้งหมด ๑๖๘, ๒๐๙ และ ๒๕๐ ราย ขาดนัด ๕๘, ๖๕ และ ๘๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๕, ๓๑.๑ และ ๓๔.๘ ตามลำดับ และพบว่าในเขตตำบลเว้ง มีผู้ป่วยจิตเภทขาดยาไม่ได้รับการรักษา ถูกกักขัง ล่ามโซ่ เกิดอาการกำเริบ รุนแรง ทำร้ายร่างกายผู้อื่น มีผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม จากจำนวนผู้ป่วยโรคจิตเภททั้งหมด ๕๖ ราย ขาดการรักษา ๒๒ ราย ร้อยละ ๓๙.๖

ทีมสหวิชาชีพงานสุขภาพจิตได้เล็งเห็นความสำคัญของการดูแลโรคจิตเภทในพื้นที่อำเภอเว้ง จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ป่วยจิตเภทและผู้ดูแลหลักโดยชุมชนมีส่วนร่วม ในรูปแบบระบบสุขภาพระดับอำเภอ (DHS) เพื่อให้ผู้ป่วยจิตเภทรับยาตามนัดโดยเครือข่ายและชุมชนร่วมกันดูแล มีคุณภาพชีวิตที่ดี ยืนอยู่ได้ในสังคม

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ผู้ป่วยจิตเภท แบ่งเป็น ๔ กลุ่ม ๑) กลุ่มที่รับยาต่อเนื่องและสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ จำนวน ๓๔ ราย ๒) กลุ่มที่รักษาไม่ต่อเนื่อง ใช้สารกระตุ้น/มีอาการกำเริบเป็นครั้งคราว จำนวน ๑๐ ราย ๓) กลุ่มที่รักษาต่อเนื่องและอาจกลับมีอาการเป็นซ้ำได้ จำนวน ๕ ราย ๔) ผู้ป่วยหยุดยาเองโดยไม่มีอาการทางจิตกำเริบ จำนวน ๑๕ ราย ๕) ผู้ป่วยจิตเภทขาดที่รักษาอย่างต่อเนื่อง จำนวน ๒๒ ราย

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

- ๓.๑ เพื่อให้เครือข่ายและชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน ดูแล ลดโรคจิตเภทอย่างยั่งยืน
- ๓.๒ เพื่อสนับสนุนขั้นตอนกระบวนการรักษาพยาบาลผู้ป่วยจิตเภทของตำบลบ้านเว้ง ในขั้นตอนที่ขาดหายไป ให้ครบกระบวนการเพื่อผลสัมฤทธิ์ในการรักษาผู้ป่วย
- ๓.๓ เพื่อสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน คือการแก้ไขปัญหาผู้ป่วยจิตเภท
- ๓.๔ เพื่อควบคุมอาการป่วยและเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาผู้ป่วยจิตเภทให้หายขาดและสามารถกลับมาใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับคนในชุมชนได้อย่างปกติสุข
- ๓.๕ เพื่อให้ผู้ป่วยจิตเภทมีคุณภาพชีวิตที่ดี และลดภาระผู้ดูแลหลักในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลผู้ป่วยจิตเภทจากโรงพยาบาลเว้ง (เข้าถึงบริการใน Hosxp) ข้อมูลผู้ป่วยจิตเภทในพื้นที่ คู่มือการดูแลโรคจิตเภทสำหรับครอบครัวและผู้นำชุมชน งานวิจัยชุมชน (RECAP) ข้อมูลตำบล (TCNAP) การใช้สื่อโซเชียลในการเพิ่มช่องทางสื่อสาร ในการปรึกษาหรือติดตามผู้ป่วย การสร้างเครือข่ายการทำงานโดยดึงทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลเว้งร่วมกับโรงพยาบาลเว้งและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกรือซอ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร่วมกันลงพื้นที่ดูแลผู้ป่วยจิตเภท

๕.๒ ลงชุมชนจัดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และคืนข้อมูลแก่ผู้นำชุมชน ผู้ดูแลหลัก อาสาสมัครสาธารณสุข และรพ.สต. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิดแก้ปัญหาโรคจิตเภทในหมู่บ้านร่วมกัน

๕.๓ การให้การอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ อสม. เพื่อให้มีความพร้อม ในการช่วยเหลือและดูแลผู้ป่วยจิตเภทรวมถึงกรณีที่มีอาการกำเริบ

๖. วิธีการดำเนินงาน

ประชุมเจ้าหน้าที่รพ. รพ.สต. อบต. ที่รับผิดชอบงานสุขภาพจิต อสม. และคณะทำงาน เพื่อชี้แจง/หน้าที่ความรับผิดชอบ ประสานพื้นที่ / เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ดำเนินตามกิจกรรมของโครงการ คือ ลงชุมชนจัดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และคืนข้อมูลแก่ผู้นำชุมชน ผู้ดูแลหลัก อาสาสมัครสาธารณสุข และรพ.สต. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิดแก้ปัญหาโรคจิตเภทในหมู่บ้านร่วมกัน แจกสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดูแลผู้ป่วยโรคจิตเภท ให้ความรู้ยาโรคจิต แก่บุคลากรสาธารณสุข เยี่ยมบ้านผู้ป่วยโรคจิตเภทกลุ่มเสี่ยง พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คืนข้อมูลการติดตามเยี่ยมผู้ป่วยสำหรับผู้นำชุมชน และบุคลากรสาธารณสุข ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมเมื่อสิ้นสุดโครงการ

๗. ผลที่เกิดขึ้น(ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เกิดนวัตกรรมการดูแลกลุ่มผู้ป่วยจิตเภท ทำให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงการรักษาได้อย่างต่อเนื่อง โดยการเข้าถึงผู้ป่วยและญาติสร้างการยอมรับและช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยร่วมกัน ปัจจุบันมี ๓๒ คน (ร้อยละ ๐.๓๖ ของประชากรทั้งหมด)

๗.๒ ผู้ป่วยจิตเภทที่ได้รับการรักษามีอาการดีขึ้นจนหายขาดจากอาการป่วย ปัจจุบันมี ๑๕ คน (ร้อยละ ๑๗.๘๖ ของผู้ป่วยจิตเภท)

๗.๓ ผู้ป่วยจิตเภทสามารถประกอบอาชีพได้และเป็นที่ยอมรับของสังคม ปัจจุบันมี ๑๕ คน (ร้อยละ ๘๒.๑ ของผู้ป่วยจิตเภท)

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบต่อ ๕ มิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม เครือข่ายและชุมชนเห็นความสำคัญของปัญหาผู้ป่วยจิตเภทในพื้นที่เป็นหลักในการดำเนินงานได้ผลลัพธ์ที่เร็วกว่า ดีกว่า และยั่งยืนที่จะรอภาครัฐมาช่วยอย่างเดียว ๒) ด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวสามารถทำงานได้ไม่เป็นภาระผู้ดูแล และผู้ป่วยสามารถทำงานมีรายได้ในการดูแลตนเองและครอบครัว ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม : ชุมชนอยู่อย่างสงบ ไม่มีผู้ป่วยจิตเภทในพื้นที่อาละวาด วิวาย ทำร้ายคนและข้าวของ ชุมชนเกิดความสามัคคี ช่วยกันดูแลครอบครัว และผู้ป่วยจิตเภทในพื้นที่ ๔) ด้านสุขภาพ : การพัฒนาระบบการดูแลรักษาผู้ป่วยจิตเภทที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้ป่วยเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ไม่มีอาการกำเริบซ้ำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับคนในครอบครัว ชุมชนและยืนในสังคม ๕) ด้านการเมืองการปกครอง : เครือข่ายปกครอง อบต. และพมจ. เห็นความสำคัญอำนวยความสะดวกในการรับส่งเพื่อรักษา ช่วยเร่งรัดดำเนินบัตรพิการทางจิตและสติปัญญา ทุนสร้างบ้านคนด้อยโอกาสและเงินยืมชีพ

กองสวัสดิการสังคม

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้พิการ

ประชากรทั้งสิ้น
๗,๓๕๓
คน

ครัวเรือน
๒,๑๐๗
คน

รายได้ต่อหัวประชากร
๔๘,๕๒๒/คน

รายได้รวมเฉลี่ย
ต่อครัวเรือน
๑๖๙,๓๓๑/ปี

ผู้ยากจนต้อง
การความช่วยเหลือ
๐.๑๕%
๑๑ ครัวเรือน

ครัวเรือนที่มี
การออม
๓๖.๐๒%

ข้อมูลและเครื่องมือการดำเนินงาน

- ข้อมูลประชากร ข้อมูลสุขภาพของคนในพื้นที่ ข้อมูล TCNAP, RECAP เอกสาร ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการให้กับประชาชน

ทำอย่างไร

- จัดตั้งกองทุนเพื่อผู้ยากจนองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน โดยจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนร่วมกับ ๕ ภาค ประกอบด้วยภาคท้องถิ่น ภาคท้องที่ ภาครัฐและ ภาคประชาชน
- ค้นหาผู้เปราะบางในเขตพื้นที่ โดยคณะกรรมการ ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล และพนักงานเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รพ.สต.นาทอนแกนนำชุมชน
- คัดกรองผู้เปราะบางที่ผ่านเกณฑ์ เพื่อเสนอคณะกรรมการกองทุนเพื่อผู้ยากจนพิจารณาช่วยเหลือ
- ลงพื้นที่ติดตามช่วยเหลือผู้เปราะบางจนตามความจำเป็น ตามแผนที่กำหนด
- การระดมทุน โดยการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนบริจาคเงินเข้ากองทุน เพื่อผู้ยากจน อบค.นาทอน ในโอกาสต่าง ๆ เช่น ครอบรอบวันคล้ายวันเกิด ครอบรอบวันเสียชีวิตของบุพการีหรือญาติ ฯลฯ
- มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายเพื่อเป็นการขอบคุณสำหรับผู้ร่วมบริจาคเงินเข้ากองทุนฯ
- สะท้อนผลลัพธ์การดำเนินงาน ในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการ การประชุมกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน และการประชุมคณะกรรมการกองทุนเพื่อผู้ยากจน อบค.นาทอน

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

- ผู้ที่มีฐานะยากจน จำนวน ๑๑ ราย กลุ่มเด็กที่เกิดในครัวเรือนยากจน จำนวน ๙ ราย

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

เกิดการแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลให้กับคนยากจนในชุมชน

การสร้างแผนการจัดการที่เกี่ยวกับสุขภาพของคนในตำบล

มีการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยขึ้นและทำทางลาดให้ผู้สูงอายุที่พิการได้ดำเนินชีวิตที่สะดวกขึ้น

เพิ่มรายได้ให้กับคนยากจน จำนวน ๑๑ คน

การให้ออกาสของคนยากจน เช่น การเปิดเวทีประชาคมท้องถิ่นเพื่อที่จะเอาผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกลุ่มจิกรสานมาจำหน่าย

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- ประชาชนคนยากจน จำนวน ๑๑ คนในตำบลนาทอนต้องประสบกับความยากจน อยู่ในภาวะที่ขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น ราคาขายคอกค้า กลุ่มที่จะให้ความช่วยเหลือคนยากจน คือกลุ่มจิกรสาน กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กองทุนสวัสดิการชุมชน

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
งานเด่น	กองสวัสดิการ อบท.
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นายกฤษณ์ ราเหม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๑๙๖๓๔๑๑

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์ผู้ยากจนที่อยู่ในตำบลนาทอน มีความต้องการได้รับความช่วยเหลือ / ดูแล จำนวน ๑๑ คริวเรือน (ร้อยละ ๐.๑๔) และอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จากสถานการณ์ดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอนเห็นถึงความสำคัญของการให้การดูแลและช่วยเหลือสำหรับคนยากจนในตำบลนาทอน

เหตุผลของการต้องให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนเหล่านี้ เนื่องจากถ้าหากประชาชนว่างงาน ก็ไม่มีรายได้เพื่อนำมาใช้จ่าย ค่าใช้จ่าย คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ไม่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ และความยากจนยังก่อให้เกิดปัญหาความไม่มั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งเป็นปัญหาสังคม เช่น อาชญากรรม และยังคงครอบคลุมถึงขาดโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล การไร้ซึ่งอำนาจ และส่งผลทางด้านสุขภาพจิตของบุคคลทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวังต่างๆตามมา ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต และทำให้คุณภาพชีวิตต่ำลงได้ร่วมด้วย

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน จึงจัดตั้งกองทุนเพื่อผู้ยากจนขึ้นใน โดยเป็นเงินที่ได้รับบริจาคจากประชาชนในเขตเทศบาล เพื่อสามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง ติดบ้านติดเตียงที่ยากจน ได้โดยไม่ติดขัดกับระเบียบของส่วนราชการ และดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยยากจนได้จนถึงปัจจุบัน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ผู้ที่มีฐานะยากจน จำนวน ๑๑ ราย กลุ่มเด็กที่เกิดในครัวเรือนยากจน จำนวน ๔ ราย

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในชุมชน และภาคีเครือข่ายภายนอก ให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน คือการแก้ไขปัญหาคนยากจน เพื่อให้คนในตำบล มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้รับการดูแล และพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒ สร้างงาน สร้างรายได้ให้ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ สำหรับคนยากจน ในการดำเนินชีวิต

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลประชากร ข้อมูลสุขภาพของคนในพื้นที่ ข้อมูล TCNAP, RECAP เอกสาร ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการให้กับประชาชน

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ ได้รับการดูแลจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน จำนวน ๕ คน เพื่อช่วยเหลือคนยากจนมีพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ช่วยเหลือ

๕.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ได้ส่งกองสวัสดิการสังคมเข้าไปดูแลช่วยเหลือในด้านของการแจกของอุปโภคบริโภคและเงินสนับสนุนจากกองทุนของชุมชน

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดตั้งกองทุนเพื่อผู้ยากจนองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน โดยจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนร่วมกับ ๔ ภาคี ประกอบด้วยภาคท้องถิ่น ภาคท้องที่ ภาครัฐและ ภาคประชาชน ค้นหาผู้ป่วยยากจนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน โดยคณะกรรมการ ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล และพนักงานเทศบาล กำหนดผู้ใหญ่บ้าน รพ.สต.นาทอน แกนนำชุมชน คัดกรองผู้ป่วยยากจนที่ผ่านเกณฑ์ เพื่อเสนอคณะกรรมการ

กองทุนเพื่อผู้ยากจนพิจารณาช่วยเหลือ ลงพื้นที่ติดตามช่วยเหลือผู้ป่วยยากจนตามความจำเป็น ตามแผนที่กำหนด

การระดมทุน โดยการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนบริจาคเงินเข้ากองทุนเพื่อผู้ยากจนองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ในโอกาสต่าง ๆ เช่น ครบรอบวันคล้ายวันเกิด ครบรอบวันเสียชีวิตของบุพการีหรือญาติ ฯลฯ ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายเพื่อเป็นการขอบคุณสำหรับผู้ร่วมบริจาคเงินเข้ากองทุนฯ สะท้อนผลลัพธ์การดำเนินงานในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการ การประชุมกองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน และการประชุมคณะกรรมการกองทุนเพื่อผู้ยากจนองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

ประชาชนคนยากจน จำนวน ๑๑ คนในตำบลนาทอนต้องประสบกับภาวะความยากจน อยู่ในภาวะที่ขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น ราคาขายตกต่ำ กลุ่มที่จะให้ความช่วยเหลือคนยากจน คือกลุ่มจักรยาน กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กองทุนสวัสดิการชุมชน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม เกิดการแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลให้กับคนยากจนในชุมชน ๒) ด้านการเมือง การปกครอง การให้โอกาสของคนยากจน เช่น การเปิดเวทีประชาคมท้องถิ่นเพื่อที่จะเอาผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกลุ่มจักรยานมาจำหน่าย ๓) ด้านสุขภาพ การสร้างแผนการจัดการที่เกี่ยวกับสุขภาพของคนในตำบล ๔) ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ให้กับคนยากจน จำนวน ๑๑ คน

สรุปบทเรียน
ที่แสดงเนื้อหาประเด็น
“สร้างภูมิ...
คุ้มกันเวช”

ผู้นำชุมชนท้องถิ่น

วาระ : ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ เพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพ

ประเด็น สร้างภูมิ...คุ้มนิเวศ

แหล่งเรียนรู้ เกษตรกรอินทรีย์

โดย นายเดโช ชัยวิจิต
ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ตำบลทุ่งสง)
▶ การทำเกษตรอินทรีย์ ▶ การตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์
▶ การดูแลดิน ตรวจสอบประเมินดิน

แหล่งเรียนรู้ ปุ๋ยหมักอินทรีย์

โดย นายยุทธนา โกรนรา
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน (ตำบลทุ่งสง)
▶ การผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์
▶ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเกษตร

อาสาสมัครท้องถิ่น

โดย นายช่วน ศรีวัง
ตำแหน่ง ประธานเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน (ตำบลทุ่งสง)
▶ การผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์
▶ สนับสนุนวัสดุปรับปรุงดินให้เกษตรกร

อาสาสมัครหมอดิน

โดย นายสมบอง ทองหนู้ย
ตำแหน่ง หมอดินประจำตำบล (ตำบลทองปู้)
▶ การผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์
▶ วิเคราะห์ดินและปรับปรุงดิน
▶ เพาะและแจกเมล็ดพันธุ์พืช

คณะกรรมการ จัดการน้ำ

โดย นายวิสูตร ประกอบ
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน (อบต. นาทอน)
▶ ตั้งกองทุนน้ำดื่มชุมชน
▶ กำหนดกฎกติกาการใช้น้ำ
▶ ดำเนินการผลิตน้ำสะอาดเพื่อประชาชน

วิสาหกิจชุมชน

โดย นายสิทธิโชค เหล่าศิริคุณชัย
ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ตำบลทุ่งสง)
▶ จัดทำหลังสูตรเรียนรู้การจัดการจัดหางาน
▶ มีแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานหมุนเวียนและทดแทน

อาสาสมัครหมอดิน

โดย นายอันวา ยูไซ้
ตำแหน่ง หมอดินประจำตำบล (ตำบลโต๊ะเต็ง)
▶ การผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์
▶ การปรับปรุงดินในพื้นที่

คณะกรรมการสำนักงาน ทรัพยากรน้ำภาค ๑๐

โดย นายสันติ บำรุงภักดิ์
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน (ตำบลทุ่งสง)
▶ การจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่
▶ สร้างแหล่งกักเก็บน้ำ

อปท. ค้นแบบอนุรักษ์ พลังงาน/ศูนย์เรียนรู้ ด้านพลังงาน อาหารและยา

โดย นายเจ็บสาราณิตย์
ตำแหน่ง ที่ปรึกษานายก อบต. (ตำบลทุ่งสง)
▶ การอนุรักษ์พลังงาน และการลดใช้พลังงาน
▶ การส่งเสริมการนำใช้พลังงานหมุนเวียน

ระบบการ จัดการน้ำชุมชน

โดย จ.ท. โคนศรีทองบุญชู
ตำแหน่ง คณะกรรมการจัดการน้ำ (ตำบลเกาะขันธ)
▶ การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร
▶ มีระบบประปาหมู่บ้าน

ครัวเรือนต้นแบบ อนุรักษ์พลังงาน

โดย นายอมรชัย บุญจันทร์
ตำแหน่ง แกนนำภาคประชาชน (ตำบลทุ่งสง)
▶ การใช้แก๊สชีววมวลในครัวเรือน
▶ การส่งเสริมการนำใช้พลังงานหมุนเวียนในครัวเรือน

คณะกรรมการ จัดการน้ำ

โดย นายชัยวัฒน์ แก้วคำ
ตำแหน่ง คณะกรรมการจัดการน้ำ (อบต. สุคีริน)
▶ ตั้งกองทุนน้ำดื่มชุมชน
▶ ผลิตน้ำสะอาดใช้ในชุมชน

โรงน้ำดื่มชุมชน

โดย นายสมศักดิ์ พรหมเทื้อ
ตำแหน่ง ประธานโรงน้ำดื่มชุมชน (ตำบลเกาะขันธ)
▶ การบริหารจัดการโรงน้ำดื่มชุมชน
▶ ผลิตและจำหน่ายน้ำดื่ม

องค์กรจัดการขยะ

โดย นายภูตมัย ราเทม
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต. นาทอน)
▶ ส่งเสริมกิจกรรมคัดแยกขยะจากต้นทาง
▶ การเก็บและกำจัดขยะอย่างมีคุณภาพและถูกวิธี

อาสาสมัครพิทักษ์ สิ่งแวดล้อม

โดย นายสามารถ แหม่งนุ้ย
ตำแหน่ง จัดอาสาสมัครเรือพิทักษ์คลองเปรี๊ยะ (อบต. นาทอน)
▶ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
▶ อนุรักษ์ป่าชายเลน

อาสา จัดการขยะ

โดย นายมิตรชา ใต้ลาดี
ตำแหน่ง ใต้ซิม่าม (อบต. นาทอน)
▶ การนำขยะเปียกทำปุ๋ยหมัก
▶ จัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะในชุมชน

การจัดการขยะชุมชน

โดย นางสาวอริสดี ศรีสุวรรณ
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการพ.ศต. สุคีริน (อบต. สุคีริน)
▶ การสร้างเครือข่ายการจัดการขยะในชุมชน
▶ ต้นแบบการจัดการขยะในชุมชน

การอนุรักษ์ ป่าชุมชน

โดย นายกลิ่น บัวสาย
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน (อบต. นาทอน)
▶ ขยายพื้นที่ป่าชุมชน
▶ เป็นแหล่งเรียนรู้

ท้องที่จัดการ ทรัพยากรป่าไม้

โดย นายโชคชัย ศรีหาลอ่อน
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน (ตำบลทุ่งสง)
▶ การปลูกป่าทดแทน
▶ การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าและแหล่งน้ำ

โครงการ บอกบุญด้วยขยะ

โดย พระปลัดศกฤตยศโสโร
ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดหนองดี (ตำบลทุ่งสง)
▶ การนำขยะมาทำบุญ
▶ สวัสดิการกองทุนเพื่อการศึกษ

การจัดการขยะชุมชน

โดย นายทรงกรด หลีเจริญ
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน บ้านราชบูรพ์แดง (อบต. สุคีริน)
▶ สร้างกติกาในการจัดการขยะในชุมชน
▶ การรับซื้อขยะในชุมชน
▶ การจัดตั้งกองทุนขยะ

ป่าชุมชนต้นแบบ "วิถีคน วิถีป่า"

โดย นายดอเม บินชา
ตำแหน่ง ประธานป่าชุมชน (อบต. สุคีริน)
▶ การสร้างกฎกติการ่วมกันดูแลป่า
▶ รณรงค์และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ภาพที่ ๔.๑ ภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่น ประเด็น "สร้างภูมิ...คุ้มนิเวศ"

ผู้นำเวทีสุดยอด ชุมชนท้องถิ่น

วาระ : ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ เพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพ

ประเด็น

สร้างภูมิ...คุ้มนิเวศ

(๑) พัฒนาศักยภาพ

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ
- ศึกษาดูงานนอกพื้นที่
- พัฒนาแกนนำและคนต้นแบบในพื้นที่ด้านการจัดการดินและทำเกษตรอินทรีย์
- พัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการทำปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ

(๒) การดำเนินการ

- การทำเกษตรอินทรีย์
- บริการตรวจและปรับสภาพดิน
- การจัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ย
- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- แจกจ่ายวัสดุปรับปรุงดิน
- การจัดการดินเปรี้ยว
- การเพาะและแจกเมล็ดพันธุ์พืช

(๓) การณรงค์และการสื่อสาร

- รณรงค์การทำปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพผ่านเสียงตามสายและแผ่นพับ

(๔) สร้างเครือข่าย

- สร้างเครือข่ายการเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์และปุ๋ยอินทรีย์

(๑) การดำเนินงาน

- การใช้แก๊สชีวภาพในครัวเรือน
- การส่งเสริมครัวเรือนใช้พลังงานหมุนเวียน

(๒) จัดทำหลักสูตรและพัฒนาแหล่งเรียนรู้

- จัดทำหลักสูตรเรียนรู้การจัดการพลังงาน
- ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ด้านพลังงานหมุนเวียนและทดแทน

(๑) จัดตั้งคณะกรรมการ การจัดการขยะ

- การจัดตั้งคณะทำงานโดยการมีส่วนร่วมของ ๔ ภาคหลัก
- สร้างกฎ กติกา ในการจัดการขยะชุมชน
- จัดประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อการจัดตั้งกองขยะ การจัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะในชุมชน

(๒) การพัฒนาศักยภาพ

- ฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ สร้างความตระหนัก ส่งเสริมพฤติกรรมจัดการขยะที่ถูกต้อง
- การอบรมให้ความรู้ในเรื่องของการส่งเสริมการแยกขยะต้นทาง การเก็บและขนขยะอย่างมีประสิทธิภาพ การกำจัดขยะที่ถูกต้องวิธี

(๓) การดำเนินการ

- การนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหมัก
- การรับซื้อขยะในชุมชน
- รณรงค์การนำขยะมาทำปุ๋ยที่วัด
- การสร้างเครือข่ายการจัดการขยะในชุมชน

(๑) การพัฒนาและนำใช้ข้อมูล

- การจัดทำข้อมูลทรัพยากรป่าไม้

(๒) การพัฒนาศักยภาพ

- การจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน
- การอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้

(๓) จัดตั้งกฎกติการะเบียบข้อปฏิบัติของป่าชุมชน

(๔) การดำเนินงาน

- ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- การอนุรักษ์ป่าชายเลน
- สำรองและขยายพื้นที่ป่าชุมชน
- จัดตั้งกลุ่ม อนุรักษ์ป่าชุมชน
- สนับสนุนการฟื้นฟูสภาพป่าและแหล่งน้ำ
- รณรงค์และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สถานการณ์

- ▶ อาชีพหลัก: ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ สอนผลไม้
- ▶ มีการใช้ปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูก
- ▶ สภาพดินมีความเสื่อมโทรม ขาดแร่ธาตุที่เหมาะสมสำหรับการทำเกษตร
- ▶ ขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภค บริโภค และทำการเกษตร
- ▶ การตัดไม้สร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย
- ▶ ป่าเริ่มเสื่อมโทรม
- ▶ ปัญหาการจัดการขยะ โดยไม่คัดแยกขยะ

(๑) จัดตั้งคณะกรรมการ

- การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรในการดูแลการเปิด-ปิดน้ำกลุ่มผู้ใช้
- ประชุมชี้แจงเมื่อวางแผน

(๒) การพัฒนาศักยภาพ

- การจัดอบรมโดยวิทยากรจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ
- การศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(๓) การดำเนินการ

- ดำเนินการผลิตน้ำสะอาด
- กำหนด กฎ กติกา การใช้น้ำ
- จัดหาแหล่งน้ำและสร้างแหล่งเก็บกักน้ำ
- จัดทำระบบประปาหมู่บ้าน
- ตั้งกองทุนน้ำดื่มชุมชน
- ผลิตและจำหน่ายน้ำ

(๕) การณรงค์และการสื่อสาร

- รณรงค์และทำข้อตกลงการใช้น้ำเพื่อการเกษตรและการอุปโภคในพื้นที่

ภาพที่ ๔.๒ ภาพรวมสุดยอดผู้นำชุมชนจากกลุ่มหรือองค์กรที่ขับเคลื่อนงาน ประเด็น “สร้างภูมิ...คุ้มนิเวศ”

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง

ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งเรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์

สถานะข้อมูล

ตำบลทุ่งสงมี ๑๐ หมู่บ้าน
 ประชากร ๗,๖๘๔ คน
 ครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๔๐ ครัวเรือน
 เกษตรกรทั้งหมด ๓,๔๑๒ คน
 ครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี
 และสารเคมี ๓๓๙ ครัวเรือน (๒๔.๑๘%)
 ครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับ
 ปุ๋ยเคมีและสารเคมี ๑,๐๖๓ ครัวเรือน (๗๕.๘๒%)
 ครัวเรือนที่ทำการเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมี
 ๑,๐๖๓ ครัวเรือน (๕๗.๗๗%)
 พื้นที่ทั้งหมด ๔๕,๕๖๓ ไร่ มีพื้นที่เกษตรทั้งหมด ๒๑,๕๕๐.๑๖ ไร่
 ครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรม ๑,๔๙๐ ครัวเรือน (๘๑.๑๓%)

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
- ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง
- องค์ความรู้จากภูมิปัญญา
- องค์ความรู้การจัดการดินจากกรม
- พัฒนาคัดเลือกข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้องค์ความรู้ในการนำข้อมูลมาถ่ายทอด

เป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ มีการปรับปรุงดิน เพื่อพลิกแผ่นดินให้กินได้ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หล่อเลี้ยงชุมชนยั่งยืน พัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการทรัพยากรดิน

ทำอย่างไร

การพัฒนาและนำใช้ข้อมูล นำใช้ข้อมูลจัดการทรัพยากรดิน บริการตรวจดินฟรีแก่ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ เคื่องละ ๒ ครั้ง
การพัฒนาศักยภาพ จัดตั้งแหล่งเรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ ๑ แห่ง โดยการสนับสนุนของ อปท. การพัฒนาแกนนำในการจัดการทรัพยากรดินจัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์จัดทำแปลงสาธิตการปลูกพืชผักแบบปลอดสารพิษ ๑๐๐ %
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรดิน รับฟังปัญหาและความต้องการแนะนำในเรื่อง ดิน พืช สัตว์ สารปรับปรุงดิน และการผสมปุ๋ยใช้เอง
การรณรงค์สื่อสาร การรณรงค์ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร และการทำเกษตรอินทรีย์

ทำแล้วเกิดอะไร

- ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรกรรมแบบเกษตรอินทรีย์
- มีแหล่งเรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ ๑ แห่ง
- มีแปลงสาธิตการปลูกพืชผักแบบปลอดสารพิษ ๑๐๐ %
- เกิดการรวมกลุ่มกันดำเนินงานกิจกรรมจัดทำแผนระดับกลุ่ม หมู่บ้านตำบล เครือข่าย
- มีครัวเรือนมีการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ร้อยละ ๖๐
- มีครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลยร้อยละ ๕๐
- มีครัวเรือนที่ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพคิดเป็น ร้อยละ ๕๐
- ทรัพยากรดินในตำบลทุ่งสงดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๕๐

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

- ด้านสังคม เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันระบบ หมู่บ้าน ตำบล เครือข่าย มีการถ่ายทอดองค์ความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการทรัพยากรดิน การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์
- ด้านเศรษฐกิจ การลดรายจ่าย การผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ใช้เอง การเพิ่มรายได้นำไปผลิตจำหน่ายในชุมชน
- ด้านสภาวะแวดล้อม ลดการสารเคมี คุณภาพดินดีขึ้น
- ด้านสุขภาพ ลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพจากการใช้สารเคมี
- ด้านการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรดิน

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
งานเด่น	แหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์
พื้นที่	หมู่ที่ ๗ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นายเดโช ชัยวิชิต ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (องค์กรท้องถิ่น) เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖-๕๕๕๖๗๘๒

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์ข้อมูลในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งสง พบว่า มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร ๗,๖๘๙ คน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๔๐ ครัวเรือน จำนวนเกษตรกรทั้งหมด ๓,๔๑๒ คน มีจำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตร จำนวน ๑,๘๔๐ ครัวเรือน ครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีจำนวน ๓๓๙ ครัวเรือน (ร้อยละ๒๔.๑๘) และครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีและสาร เคมีจำนวน ๑,๐๖๓ ครัวเรือน (ร้อยละ๗๕.๘๒) ครัวเรือนที่ทำการเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมี จำนวน ๑,๐๖๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๗.๗๗) ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล (TCNAP, ๒๕๖๑) มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๕,๕๖๓ ไร่ มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ๒๑,๕๕๐.๑๖ ไร่ โดยครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรม ๑,๔๙๐ ครัวเรือน (ร้อยละ๘๑.๑๓) ทำสวนยางพารา ๑๙,๙๑๘.๘๑ ไร่ (ร้อยละ๙๒.๔๓) นาข้าว ๓๖๒.๐๔ ไร่ (ร้อยละ ๑.๖๘) ปาล์มน้ำมัน ๕๕๘.๑๕ ไร่ (ร้อยละ ๒.๕๙) ผลไม้ต่าง ๆ ๗๑๑.๑๖ ไร่ (ร้อยละ ๓.๓๐) (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง, ๒๕๖๑)

ในปี ๒๕๕๕ นายเดโช ชัยวิชิต มีความสนใจในเรื่องของการบริหารจัดการทรัพยากรดิน ได้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการจากบริษัทเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ ต่อมากรมพัฒนาที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการตรวจหาค่าของดิน จึงได้รับประกาศให้เป็นผู้มีความสามารถและผ่านการอบรมอาชีพเกษตรกร ตามแบบวิถีพอเพียงตามแนวปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (ในหลวงรัชกาลที่ ๙) เนื่องจากสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของดินซึ่งเกิดจากการชะล้างพังทลายของหน้าดินและเกษตรกรนำสารเคมีมาใช้ในการทำการเกษตรกรรมกลายเป็นสารตกค้างทำให้ดินเป็นพิษ แล้วส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคซึ่งทำให้ไม่ได้รับผลผลิตทางการเกษตรเท่าที่ควรและยังส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่จากการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบจากเอกสาร การลงปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้นำของแต่ละพื้นที่ สอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องและนัดแนะให้ประชาชนในพื้นที่ จัดเก็บดินมาตรวจหาค่าแร่ธาตุในดินเพื่อให้ทราบค่า pH และแร่ธาตุในดิน เพื่อพลิกดินให้กินได้ ให้พืชผลทางการเกษตรสร้างระบบรากใหม่เป็นการแก้ปัญหาให้ประชาชนในพื้นที่ตรงตามปัญหาและความต้องการ ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ทางการผลิตให้เกษตรกรอย่างยั่งยืน

แหล่งเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาในการจัดการทรัพยากรดิน ใช้วิธีสารปรับปรุงดินได้ถูกต้อง มีการปลูกพืชคลุมดินและใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เพื่อทำให้โครงสร้างของดินดีขึ้นและให้ดินสามารถอุ้มน้ำได้ดี ให้พืชกลับมาสร้างระบบรากใหม่ มีการจัดทำแหล่งน้ำขนาดเล็กไว้ใช้ในช่วงขาดแคลนน้ำหรือช่วงที่ต้องการใช้น้ำในปริมาณมากและมีการปลูกป่าทดแทนเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ มีการดำเนินงานร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกพื้นที่ ได้รับการสนับสนุนเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อตรวจหาแร่ธาตุในดินจากหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนในพื้นที่ หมู่ที่ ๗ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรทั้งหมด ๖๔๐ (ร้อยละ๘.๓๒) และจำนวน ๑๕๙ ครัวเรือน (ร้อยละ๘.๖๔)

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ ประชาชนในพื้นที่ได้รับความรู้การทำเกษตรอินทรีย์

- ๓.๒ มีแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์
- ๓.๓ มีแปลงสาธิตการปลูกพืชผักแบบปลอดสารพิษ
- ๓.๔ มีครัวเรือนจัดทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง องค์ความรู้จากภูมิปัญญา องค์ความรู้การจัดการดินจากกรมพัฒนาที่ดิน องค์ความรู้ในการนำข้อมูลมาถ่ายทอด ข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ วัสดุและอุปกรณ์จากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

๕. รูปธรรมงาน

- ๕.๑ การพัฒนาและนำใช้ข้อมูล
- ๕.๒ การพัฒนาศักยภาพ
- ๕.๓ การรณรงค์สื่อสาร

๖. วิธีการดำเนินงาน

การพัฒนาและการนำใช้ข้อมูล โดยมีนำใช้ข้อมูลจัดการทรัพยากรดิน และบริการตรวจดินฟรีแก่ประชาชน ทั้งในและนอกพื้นที่เดือนละ ๒ ครั้ง การรณรงค์สื่อสาร เช่น ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร และการทำเกษตรอินทรีย์ และมีการพัฒนาศักยภาพ ดังนี้

- ๑) จัดตั้งแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ จำนวน ๑ แห่ง โดยการสนับสนุนของ อปท. ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์สำหรับผู้สนใจทั้งในและนอกพื้นที่
- ๒) การพัฒนาแกนนำในการจัดการทรัพยากรดิน
- ๓) จัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยและดินใช้เองในชุมชนซึ่งมีกิจกรรมการเชื่อมโยงกับหมู่บ้านอื่นๆ ภายในตำบล
- ๔) จัดทำแปลงสาธิตการปลูกพืชผักแบบปลอดสารพิษ ร้อยละ ๑๐๐ โดยมีการเปิดให้เข้าศึกษาเรียนรู้ในแปลงผักสาธิตของชุมชน
- ๕) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านทรัพยากรดิน
- ๖) การรับฟังปัญหาและความต้องการแนะนำเรื่อง ดิน พืช สัตว์ สารปรับปรุงดิน และการผสมปุ๋ยใช้เอง

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

- ๗.๑ ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรกรรมแบบเกษตรอินทรีย์
- ๗.๒ เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และคุณภาพของผลิตแบบปลอดสารพิษ ๑๐๐ร้อยละ
- ๗.๓ เกิดการรวมกลุ่มกันดำเนินงานกิจกรรมจัดทำแผนระดับกลุ่ม หมู่บ้าน ตำบล เครือข่าย มีนโยบายของชุมชนและจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น เชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานมีการขยายพื้นที่ออกไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง
- ๗.๔ เป็นแบบอย่างการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำเกษตรกรรมจากรุ่นสู่รุ่น
- ๗.๕ มีแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ๑ แห่ง
- ๗.๖ เกิดกลุ่มผลิตปุ๋ยและดินใช้เอง คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของจำนวนหมู่บ้านในพื้นที่ตำบล
- ๗.๗ ทรัพยากรดินในตำบลทุ่งสงดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔๐ โดยที่มาจากได้รับการบริการวิเคราะห์ดิน แจกจ่ายปัจจัย/วัสดุปรับปรุงดิน สารเร่งจุลินทรีย์ (พด.ต่างๆ) ปุ๋ยอินทรีย์น้ำพร้อมใช้ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กล้าหญ้าแฝก
- ๗.๘ มีครัวเรือนมีการทำเกษตรกรรมยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๖๐
- ๗.๙ มีครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลย คิดเป็นร้อยละ ๔๐
- ๗.๑๐ มีครัวเรือนที่ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพคิดเป็น ร้อยละ ๘๐

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มีผลกระทบต่อมิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันระบบ หมู่บ้าน ตำบล เครือข่าย มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน

แนวคิดในการดำเนินงานร่วมกันวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความรู้เข้าใจในการปฏิบัติในภาคเกษตรกรรม และสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ เกิดการรู้จัก สามัคคี ช่วยเหลือบริหารจัดการตนเองภายในชุมชน เพื่อรองรับการช่วยเหลือสนับสนุนจากภายนอก ๒) ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรทั้งในและนอกฤดู เป็นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้ประชาชน เกิดการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้ประชาชนไปประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมในครัวเรือน ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม ส่งผลต่อภูมิคุ้มนิเวศและความสมดุลของระบบนิเวศในพื้นที่ทางทุนทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ปลอดสารเคมีตกค้าง มีจัดการพื้นที่ในการเกษตรอินทรีย์ การไม่ใช้สารเคมีแบบ ๑๐๐ ร้อยละในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ๔) ด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพแก่ประชาชนการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้บริโภคผลผลิตทางการเกษตรแบบปลอดสารพิษ ๑๐๐ ร้อยละเป็นการลดมลพิษทางอากาศในพื้นที่ และ ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืนมีการกำหนดข้อตกลง กฎกติกาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันคิดและร่วมกันทำประชาชนในพื้นที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งเรียนรู้ปฎิบัติงานอินทรีย์

สถานะข้อมูล

- ตำบลทุ่งสงมี ๑๐ หมู่บ้าน
- จำนวนประชากร ๗,๖๘๙ คน
- จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๕๐ ครัวเรือน
- จำนวนเกษตรกรทั้งหมด ๓,๕๑๒ คน
- ครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีจำนวน ๓๓๙ ครัวเรือน (๒๔.๑๘%)
- ครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีและสารเคมีจำนวน ๑,๐๖๓ ครัวเรือน (๗๕.๘๒%)
- ครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมีจำนวน ๑,๐๖๓ ครัวเรือน (๕๗.๗๗%)
- มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๕,๕๖๓ ไร่ มีพื้นที่เกษตรทั้งหมด ๒๑,๕๕๐.๑๖ ไร่
- ครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรม ๑,๔๙๐ ครัวเรือน (๘๑.๑๓%)

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
- ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง
- องค์ความรู้จากภูมิปัญญา
- องค์ความรู้การจัดการดินจากกรมพัฒนาที่ดิน
- ข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ องค์ความรู้ในการนำข้อมูลมาถ่ายทอด

ทำอย่างไร

- มีกิจกรรมออกเยี่ยมประชาชนในพื้นที่เดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการ
- มีการกำหนดกฎกติกาในการใช้ทรัพยากร
- จัดกิจกรรมและทำโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในพื้นที่
- มีการสำรวจและเก็บภาพถ่ายในที่สาธารณะ เพื่อร่วมสำรวจแนวเขตพร้อมช่างรังวัดของที่ดิน เพื่อมีการแบ่งแยกออกโฉนดที่ดิน ในส่วนที่สาธารณะของแต่ละหมู่บ้าน
- มีกิจกรรมพัฒนาพื้นที่สาธารณะ โดยใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง
- จัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืนตำบลทุ่งสง การถ่ายทอดความรู้ ในการจัดทำเกษตรอินทรีย์ การฝึกอบรมการปลูกผักปลอดสารพิษ และการถ่ายทอดความรู้ยาสมุนไพรพื้นบ้าน และเรื่องจัดการดินที่ได้การรับรองจากกรมพัฒนาที่ดิน

ทำแล้วเกิดอะไร

- มีการจัดทำแผน (กลุ่ม หมู่บ้าน ตำบล เครือข่าย) นโยบายของชุมชนจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น เครือข่ายการทำงานมีการขยายพื้นที่ออกไปสู่ พื้นที่ใกล้เคียง
- มีแหล่งเรียนรู้ปฎิบัติงานอินทรีย์ ๑ แห่ง
- มีครัวเรือนมีการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ร้อยละ ๖๐
- มีครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลย ร้อยละ ๕๐
- มีครัวเรือนที่ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ ร้อยละ ๘๐
- ทรัพยากรดินในตำบลทุ่งสงดีขึ้น ร้อยละ ๕๐

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

- ด้านสังคม ส่งผลกระทบบทำให้เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมและการทำงานกันเป็นเครือข่ายและมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายในและนอกตำบล
- ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบบทำให้เกิดการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน และนำไปประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่
- ด้านสภาวะแวดล้อม ส่งผลกระทบบทำให้เกิดการจัดการพื้นที่เกษตรอินทรีย์ การไม่ใช้สารเคมี ร้อยละ ๑๐๐ ในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน
- ด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบบทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
งานเด่น	แหล่งเรียนรู้ปุ๋ยหมักอินทรีย์
พื้นที่	หมู่ที่ ๘ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นายยุทธนา ไกรนรา ผู้ใหญ่บ้าน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๒-๘๑๗๑๗๐๔

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์ข้อมูลในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร ๗,๖๘๙ คน จำนวนเกษตรกรทั้งหมด ๓,๔๑๒ คน มีจำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตร จำนวน ๑,๘๔๐ ครัวเรือน ครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมโดยไม่ใช่ปุ๋ยเคมีและสารเคมีจำนวน ๓๓๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๒๔.๑๘) และครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีและสารเคมีจำนวน ๑,๐๖๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๗๕.๘๒) ครัวเรือนที่ทำการเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมีจำนวน ๑,๐๖๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๗.๗๗) ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล (TCNAP, ๒๕๖๑) มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๕,๕๖๓ ไร่ มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ๒๑,๕๕๐.๑๖ ไร่ โดยครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรม ๑,๔๙๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๘๑.๑๓) ทำสวนยางพารา ๑๙,๙๑๘.๘๑ ไร่ (ร้อยละ ๙๒.๔๓) นาข้าว ๓๖๒.๐๔ ไร่ (ร้อยละ ๑.๖๘) ปาล์มน้ำมัน ๕๕๘.๑๕ ไร่ (ร้อยละ ๒.๕๙) ผลไม้ต่าง ๆ ๗๑๑.๑๖ ไร่ (ร้อยละ ๓.๓๐) (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง, ๒๕๖๑)

ในปี ๒๕๔๔ นายยุทธนา ไกรนรา ได้รับประกาศให้เป็นผู้มีความสามารถและผ่านการอบรมอาชีพเกษตรกร จากสำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จากสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของดินซึ่งเกิดจากการชะล้างพังทลายของหน้าดิน จากการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากเอกสาร แผนที่ สอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้องเพื่อให้ได้ความช่วยเหลือถูกต้องรวดเร็วตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เช่น มีการจัดเก็บและจัดทำข้อมูลพื้นที่ต่าง ๆ ของหมู่บ้าน/ตำบล ไว้อย่างเป็นระบบ อาทิ บัญชีสำมะโนครัว ทรัพย์สินหมู่บ้าน สาธารณสมบัติต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ตำบล สำรวจข้อมูล จปฐ. และบัญชีครัวเรือนของประชาชนในพื้นที่ การดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมในท้องถิ่นและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อส่งเสริมสร้างความเข้าใจ รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของประชาชนแจ้งต่อส่วนราชการ หน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ได้รับการแก้ปัญหา มีการประชุมชี้แจง จัดอบรมให้ราษฎรในหมู่บ้านมีความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของชุมชนและทางราชการ โดยผ่านเวทีประชุมหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง มีการแนะนำส่งเสริมให้ประชาชนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เป็นตามโครงการอย่างเต็มรูปแบบ มีการสำรวจและเก็บภาพถ่ายที่สาธารณะ หลังจากนั้นแจ้งไปยัง อบต. เพื่อร่วมสำรวจแนวเขตพร้อมช่างรังวัดของพื้นที่ดิน เพื่อมีการแบ่งแยกและออกโฉนดที่ดินในส่วนที่สาธารณะของหมู่ ๘ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน มีความคิดริเริ่มในการกำหนดโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ขาดความรู้ความเข้าใจและไม่พยายามฟื้นฟู บำรุงรักษาธรรมชาติให้พื้นที่กลับคืนมาเป็นการทดแทน สาเหตุที่ทำให้ดินเป็นทรัพยากรที่กำลังเสื่อมคุณภาพเพราะมีการใช้ประโยชน์แบบไม่ถูกวิธี

แหล่งเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาในการจัดการทรัพยากรดิน ใช้วิธีการปรับปรุงดินโดยการปลูกพืชคลุมดินและใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เพื่อทำให้โครงสร้างของดินดีขึ้นและให้ดินสามารถอุ้มน้ำได้ จัดทำแหล่งน้ำขนาดเล็กไว้ในช่วงขาดแคลนน้ำหรือช่วงที่ต้องการใช้น้ำในปริมาณมากและมีการปลูกป่าทดแทนเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ มีการดำเนินงานร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกพื้นที่ ได้รับการสนับสนุนเรื่องการปลูกป่าเป็นพันธุ์พืช มาจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง ได้รับการสนับสนุนโครงการผลิตปุ๋ยใช้เองจากสำนักงานเกษตรอำเภอ

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนในพื้นที่ บ้านคลองโถมหมู่ที่ ๘ ตำบลทุ่งสง ประชากรทั้งหมด ๖๒๙ คน (ร้อยละ ๘.๑๘) และมีครัวเรือน ๑๕๒ ครัวเรือน (ร้อยละ ๘.๒๖)

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ มีการจัดทำแผน (กลุ่ม หมู่บ้าน ตำบล เครือข่าย) นโยบายของชุมชน จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น เครือข่ายการทำงานมีการขยายพื้นที่ออกไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง

๓.๒ มีกิจกรรมร่วมกันพัฒนาพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน

๓.๓ เกิดกลุ่มผลิตปุ๋ยใช้เองในชุมชน

๓.๔ ทรัพยากรดินในตำบลทุ่งสงดีขึ้น

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง เช่น พื้นที่ดิน พื้นที่การเกษตร การประกอบอาชีพ การใช้สารเคมี เป็นต้น

๔.๒ องค์ความรู้จากภูมิปัญญา องค์ความรู้การจัดการดินจากกรมพัฒนาที่ดิน องค์ความรู้ในการนำข้อมูลมาถ่ายทอด

๔.๓ ข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ มีแหล่งเรียนรู้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ ๑ แห่ง

๕.๒ มีกิจกรรมออกเยี่ยมประชาชนในพื้นที่เดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการ

๕.๓ มีการกำหนดกฎกติกาในการใช้ทรัพยากร

๕.๔ จัดกิจกรรมและทำโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในพื้นที่

๕.๕ มีการสำรวจและเก็บภาพถ่ายในที่สาธารณะ เพื่อร่วมสำรวจแนวเขตพร้อมขังรังวัดของที่ดิน เพื่อมีการแบ่งแยกออกโฉนดที่ดิน ในส่วนที่สาธารณะของแต่ละหมู่บ้าน

๕.๖ มีกิจกรรมพัฒนาพื้นที่สาธารณะ โดยใช้เวลาร่วมให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

๕.๗ แผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืนตำบลทุ่งสง การถ่ายทอดความรู้ ในการจัดทำเกษตรอินทรีย์ การฝึกอบรมการปลูกผักปลอดสารพิษ และการถ่ายทอดความรู้ยาสมุนไพรพื้นบ้าน และเรื่องจัดการดินที่ได้การรับรองจากกรมพัฒนาที่ดิน

๖. วิธีการดำเนินงาน

นำข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ มาวิเคราะห์ นำใช้ ในการค้นหาทุนและศักยภาพของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรดินทรัพยากรธรรมชาตินำมารวบรวมข้อมูลวิเคราะห์สังเคราะห์ จนเกิดข้อมูลศักยภาพข้อมูลปัญหา เพื่อนำมาเป็นแนวในการดำเนินงานแผนยุทธศาสตร์ เพื่อนำสู่การปฏิบัติ รับผิดชอบเพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกันตามสถานการณ์ในพื้นที่ตำบลเพื่อความสมดุลของระบบนิเวศ เป็นการสร้างภูมิคุ้มนิเวศ สร้างการรณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้สื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ หอกระจายข่าว สื่อวิทยุ VCD เสียงตามสายอบต.จัดทำเวทีสัญจร เวทีประชาวิจารณ์ อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการออกแบบและพัฒนางานในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ที่มีการพัฒนากระบวนการ เริ่มจากพัฒนาคนเพื่อต้องการให้คนเกิดองค์ความรู้เพื่อไปจัดการทรัพยากรเจรจาสื่อสาร การหารือร่วมกันประชุมเดือนละครั้งและใช้สภาองค์กร ผู้นำชุมชน เพื่อกำหนดวิธีการทำงานร่วมกันคิดเพื่อแยกไปทำมีการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการ ออกแบบ และพัฒนางานในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ เน้นคนในชุมชนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดนักจัดการชุมชน และกลุ่มจิตอาสาพัฒนา มีการกำหนด กฎ กติกาแบบแผนในการดำเนินงานในชุมชน เพื่อการจัดการทุนทางสังคม/เงินในการจัดการ

ทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อรองรับการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐ ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีกระบวนการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำในทุกกลุ่มวัย (การเรียนรู้ สร้างนิสัย) ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น องค์ความรู้จากภูมิปัญญา จากการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกพื้นที่พัฒนาให้เกิดการจัดโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือในทุกภาค ส่วนที่มีภารกิจทางกฎหมายรองรับ และการดำเนินงานโดยองค์กรชุมชน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ตามศักยภาพ

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีการจัดทำแผน (กลุ่ม หมู่บ้าน ตำบล เครือข่าย) นโยบายของชุมชน จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น เครือข่ายการทำงานมีการขยายพื้นที่ออกไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง

๗.๒ มีกิจกรรมร่วมกันพัฒนาพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน เพื่อความรู้รักสามัคคีของคนในชุมชน อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง ซึ่งส่งผลให้ภูมิทัศน์ของพื้นที่สวยงาม

๗.๓ เกิดกลุ่มผลิตปุ๋ยใช้เองในชุมชนซึ่งมีกิจกรรมการดำเนินงานเชื่อมโยงกับหมู่บ้านอื่น ๆ ภายในตำบล ๖ หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของจำนวนหมู่บ้านในพื้นที่ตำบล

๗.๔ ทรัพยากรดินในตำบลทุ่งสงดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๔๐ โดยที่มาจากได้รับการบริการวิเคราะห์ดิน แจกจ่ายปัจจัย/วัสดุปรับปรุงดิน สารเร่งจุลินทรีย์ (พด.ต่างๆ) ปุ๋ยอินทรีย์น้ำพร้อมใช้ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กล้าหญ้าแฝก และมีครัวเรือนมีการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ร้อยละ ๖๐ มีครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลย คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ครัวเรือนที่ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพคิดเป็น ร้อยละ ๘๐

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มีผลกระทบต่อมิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหา สร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมและการทำงานกันเป็นเครือข่ายและมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายในและนอกตำบล ๒) ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบทำให้เกิดการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน และนำไปประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม เป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการจัดการพื้นที่เกษตรอินทรีย์ การไม่ใช้สารเคมีแบบ ๑๐๐ ร้อยละ ในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ๔) ด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพการประกอบอาชีพเกษตรกร๕) ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืนซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

อาสาสมัครหมอดินประจำตำบลทุ่งสง

พื้นที่
ยางพารา
๙๒.๙๒%
๑๙,๙๑๘ ไร่

พื้นที่
นาข้าว
๑.๖๘%
๓๖๒.๐๔ ไร่

พื้นที่
ทั้งหมด
๘๑.๑๓%
๔๕,๕๖๓ ไร่

พื้นที่
ปาล์มน้ำมัน
๒.๕๙%
๕๕๘.๑๔ ไร่

พื้นที่
ผลไม้ต่างๆ
๓.๓๐%
๗๑๑.๑๖ ไร่

ทำอย่างไร

- จัดเก็บดินส่งให้กรมพัฒนาที่ดินนำไปวิเคราะห์ เมื่อเอาผลกลับมาแก้ไข แก้ปัญหาในแต่ละพื้นที่
- จัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืน ตำบลทุ่งสงแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน
- การบูรณาการความร่วมมือในการ ออกแบบ และพัฒนางานในการจัดการทรัพยากรดิน
- จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับดิน และการทำเกษตรอินทรีย์
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับขั้นตอนและ วิธีการดำเนินงาน พัฒนารูปแบบกระบวนการ ทำงานร่วมกันในจัดการทรัพยากรดิน
- มีการติดต่อประสานงานระดับเครือข่ายรณรงค์ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่ มีบริการวิเคราะห์ดิน โดยหมอดินอาสา
- การแจกจ่ายปัจจัย/วัสดุปรับปรุงดิน ได้แก่ สารเร่งจุลินทรีย์ (พด.ต่างๆ) ปุ๋ยอินทรีย์น้ำพร้อมใช้ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กล้าหญ้าแฝก เพื่อปรับปรุงดินให้มีคุณภาพดีขึ้น

ส่งเสริมให้มีหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน โดย หมู่ละ ๑ คน รวมจำนวน ๑๐ คน

ใช้ปุ๋ย
อินทรีย์
๕๐%

- ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ๒ ศูนย์จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ การปลูกผักปลอดสารพิษ เรื่องจัดการดินที่ได้รับการรับรองจากกรมพัฒนาที่ดิน ๑ ศูนย์ (สนับสนุนโดยกรมพัฒนาที่ดิน)
- ศูนย์เรียนรู้พันธุ์พืชสมุนไพรไทยแผนโบราณ ๑ ศูนย์
- ศูนย์เรียนรู้ผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ ๑ จุด (สนับสนุนโดยกรมพัฒนาที่ดิน)
- มีหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ๑๐ คน
- มีฐานข้อมูลกลุ่มชุดดินตำบลทุ่งสง

ครัวเรือนที่ใช้ปุ๋ย
เกษตรกรรม
ยั่งยืน
๖๐%

หมักชีวภาพ
๘๐%

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสุขภาพ

ลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพ การประกอบอาชีพเกษตรกร

ด้านสภาพแวดล้อม

เกิดการจัดการพื้นที่เกษตรอินทรีย์ การไม่ใช้ สารเคมีแบบ ๑๐๐% ในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน

ด้านเศรษฐกิจ

ส่งเสริมอาชีพหลักและอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย

ด้านสังคม

มีการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาเชื่อมโยงการทำงานกันเป็นเครือข่าย และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่

ด้านการเมืองการปกครอง

เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
งานเด่น	อาสาสมัครหมอดินประจำตำบลทุ่งสง
พื้นที่	หมู่ที่ ๖ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นายชวน ศรีวัง เครือข่ายปราชญ์เกษตร เบอร์โทคัพพ์๐๘๔-๑๙๐๖๖๙๐

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลทุ่งสง มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน มีประชากร ๗,๖๘๙ คน และมีครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๔๐ ครัวเรือน (ข้อมูลจาก TCNAP พฤษภาคม ๒๕๖๑) มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๕,๕๖๓ ไร่มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ๒๑,๕๕๐.๑๖ ไร่ หรือร้อยละ ๘๑.๑๓ ของพื้นที่ทั้งหมดประกอบด้วย โดยครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรม มีทั้งหมด ร้อยละ ๘๑.๑๓ ของพื้นที่ทั้งหมดประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างเดียว ร้อยละ ๔๑.๗๒ ได้แก่ การทำสวนยางพารา การทำนา ปาล์มน้ำมันผลไม้ต่าง ๆ เลี้ยงสัตว์ ประกอบด้วย ยางพารา ๑๙,๙๑๘.๘๑ ไร่ ร้อยละ ๙๒.๔๓ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด นาข้าว ๓๖๒.๐๔ ไร่ ร้อยละ ๑.๖๘ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ปาล์มน้ำมัน ๕๕๘.๑๕ ไร่ ร้อยละ ๒.๕๙ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ผลไม้ต่าง ๆ ๗๑๑.๑๖ ไร่ ร้อยละ ๓.๓๐ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด(ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง)และมีจำนวนเกษตรกรทั้งหมด ๓,๔๑๒ คน ร้อยละ ๔๔.๓๗ ของจำนวนประชากรทั้งหมดในตำบล แบ่งเป็นครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีจำนวน ๓๓๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ๑๘.๔๒ ต่อครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมทั้งหมด และครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีและสารเคมีจำนวน ๑,๐๖๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๗.๗๘ต่อครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมทั้งหมด (ข้อมูล TCNAPพฤษภาคม ๒๕๖๑)

ในปี ๒๕๓๕ ได้ร่วมงานกับกรมพัฒนาที่ดินในการจัดทำแนวเขตที่ดินของตำบล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรดิน และต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็น หมอดินอาสาประจำตำบล ในปี ๒๕๓๘ เพื่อเป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดินประจำตำบลและเป็นแกนนำบริหารเครือข่ายหมอดินอาสาในระดับตำบล รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านโดยมีเป้าประสงค์ร่วมกันที่จะดำเนินการจัดการดินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับดินและอนุรักษ์ดินเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากดินและที่ดินในทางการเกษตรให้เป็นไปอย่างยั่งยืนและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยปัจจุบันมีหมู่บ้านที่มีการกำหนดกฎกติกาชุมชนการจัดการทรัพยากรดินของชุมชน ๑๐ หมู่บ้าน ร้อยละ ๑๐๐ ต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดและหมอดินอาสา ๑๐ คน ร้อยละ ๐.๒๙ ต่อจำนวนเกษตรกรทั้งหมด (กรมพัฒนาที่ดิน)

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนที่ทำอาชีพเกษตรกรรมทั้งในและนอกพื้นที่ตำบลที่มีความสนใจที่จะมาศึกษาเรียนรู้โดยมีการกำหนดเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาที่ดินให้เครือข่ายหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านขับเคลื่อนดำเนินการให้เกษตรกรภายในหมู่บ้านร้อยละ ๕๐ หรืออย่างน้อยประมาณ ๔๐คน/หมู่บ้าน ได้มีการใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้ประชาชนที่ทำอาชีพเกษตรกรรมให้ความสำคัญและปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตตามแนววิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง สร้างการเรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพน้ำ ยาไล่แมลง การเรียนรู้พันธุ์พืช และสมุนไพรแผนโบราณ รวมถึงการร่วมกันขยายผลความรู้การจัดการดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในและนอกพื้นที่ตำบล

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง

๔.๒ ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง เช่น พื้นที่ดิน พื้นที่การเกษตร ปัญหาดินในพื้นที่ เป็นต้น

๔.๓ องค์ความรู้การจัดการดินจากกรมพัฒนาที่ดิน

๔.๔ ข้อมูลกลุ่มชุดดินตำบลทุ่งสงจากกรมพัฒนาที่ดิน (๑๐ หมู่บ้านรวมพื้นที่ ๔๕,๕๖๓ ไร่)

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ การพัฒนาระบบข้อมูลดินในพื้นที่ จัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืนตำบลทุ่งสง จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์

๕.๒ มีการบริการวิเคราะห์ดิน การแจกจ่ายปัจจัย/วัสดุปรับปรุงดิน ส่งเสริมให้มีหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน

๖. วิธีการดำเนินงาน

การพัฒนาระบบข้อมูลดินในพื้นที่ โดยการจัดเก็บดินส่งให้กรมพัฒนาที่ดินนำไปวิเคราะห์เพื่อเอาผลกลับมาแก้ไข แก้ปัญหาในแต่ละพื้นที่ตำบลทุ่งสงจัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืนตำบลทุ่งสงแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบูรณาการความร่วมมือในการ ออกแบบและพัฒนางานในการจัดการทรัพยากรดิน จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับดินและการทำเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ศูนย์เรียนรู้การปลูกผักปลอดสารพิษ ศูนย์เรียนรู้พันธุ์พืชสมุนไพรไทยแผนโบราณ และศูนย์เรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ เป็นต้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน พัฒนารูปแบบกระบวนการทำงาน ร่วมกันในการจัดการทรัพยากรดินทั้งกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภายนอกและภายในมีการติดต่อประสานงานระดับเครือข่ายรณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่ มีบริการวิเคราะห์ดิน โดยหมอดินอาสาเป็นตัวแทนในการให้บริการวิเคราะห์ดินการแจกจ่ายปัจจัย/วัสดุปรับปรุงดิน ได้แก่ สารเร่งจุลินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์น้ำพร้อมใช้ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กล้าหญ้าแฝก เพื่อปรับปรุงดินให้มีคุณภาพดีขึ้น ส่งเสริมให้มีหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน โดย หมู่ละ ๑ คน รวม ๑๐ คน มีการพัฒนาศักยภาพ และความเป็นผู้นำในทุกกลุ่มวัย

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ ทรัพยากรดินในตำบลทุ่งสงดีขึ้น ร้อยละ ๔๐

๗.๒ มีครัวเรือนมีการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ร้อยละ ๖๐ มีครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลย ร้อยละ ๔๐ มีครัวเรือนที่ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพคิดเป็น ร้อยละ ๘๐ ซึ่ง

๗.๓ มีศูนย์เรียนรู้ ดังนี้ ๑) ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ๒ ศูนย์ ๒) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การปลูกผักปลอดสารพิษ เรื่องจัดการดินที่ได้การรับรองจากกรมพัฒนาที่ดิน ๑ ศูนย์ (สนับสนุนโดยกรมพัฒนาที่ดิน) ๓) ศูนย์เรียนรู้พันธุ์พืชสมุนไพรไทยแผนโบราณ ๑ ศูนย์ ๔) ศูนย์เรียนรู้ผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ ๑ จุด (สนับสนุนโดยกรมพัฒนาที่ดิน)

๗.๔ มีหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ๑๐ คน และมีฐานข้อมูลกลุ่มชุดดินตำบลทุ่งสง

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาเชื่อมโยงการทำงานกันเป็นเครือข่ายและติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมอาชีพหลักและอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย ด้านสภาวะแวดล้อม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการจัดการพื้นที่เกษตรอินทรีย์ การไม่ใช้สารเคมีแบบ ๑๐๐% ในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพการประกอบอาชีพเกษตรกร ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลใต้เต็ง ตำบลใต้เต็ง อำเภอสุโขทัย-ป่าติ จังหวัดนราธิวาส

อาสาสมัครหมอดินประจำตำบลใต้เต็ง

สถานะข้อมูล

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลใต้เต็ง ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลใต้เต็ง
- ข้อมูลกลุ่มชุดดินตำบลใต้เต็งจากกรมพัฒนาที่ดิน องค์ความรู้การจัดการดินจากกรมพัฒนาที่ดิน
- ข้อมูลจากการวิเคราะห์ดินในการจำแนกดินตำบลใต้เต็ง (๕ หมู่บ้าน รวมพื้นที่ ๓๕,๑๓๐ ไร่)

ทำอย่างไร

- จัดการข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยการจัดเก็บดินส่งให้กรมพัฒนาที่ดินนำไปวิเคราะห์เพื่อเอาผลกลับมานำไปใช้ แก้ปัญหาในแต่ละพื้นที่ตำบลลงแรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ความสถานการณ์ในพื้นที่
- มีการกระบวนการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำ ในทุกกลุ่มวัย ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดิน
- จัดทำแผนฯ นัดหมายมารับการฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ รับบริการวิเคราะห์ดิน
- การให้บริการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ การรवानแก่งนหมอดินเคลื่อนที่
- ร่วมรณรงค์ส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพชนิดต่างๆ

ทำแล้วเกิดอะไร

- ทรัพยากรดินในตำบลใต้เต็งดีขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๙๐
- มีครัวเรือนมีการทำเกษตรกรรมยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๘๐
- มีครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูก โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลย คิดเป็นร้อยละ ๕๐
- มีการจัดทำแผน (กลุ่ม หมู่บ้าน ตำบล เครือข่าย) นโยบายของชุมชน มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น
- มีการขยายพื้นที่ออกไปสู่พื้นที่ที่มีครัวเรือนมีการทำเกษตรกรรมยั่งยืน

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

- ด้านสังคม** ส่งผลกระทบทำให้เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาเชื่อมโยงการทำงานกันเป็นเครือข่ายและติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่
- ด้านเศรษฐกิจ** ส่งผลกระทบทำให้เกิดการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนและนำไปประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม ตัวอย่าง เช่น บางรายนำไปทำเป็นธุรกิจ เป็นต้น
- ด้านสุขภาพ** ส่งผลกระทบทำให้เกิดการจัดการพื้นที่เกษตรอินทรีย์ การไม่ใช้สารเคมีแบบ ร้อยละ ๕๐ ของพื้นที่ ในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน
- ด้านสุขภาพ** ส่งผลกระทบทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพการประกอบอาชีพเกษตรกร
- ด้านการเมืองการปกครอง** ส่งผลกระทบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลโตะเต็ง
งานเด่น	อาสาสมัครหมอดินประจำตำบลโตะเต็ง
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลโตะเต็ง อำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา
วิทยากร	นายอันวา ยูโซ๊ะ หมอดินอาสาประจำตำบล เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔-๓๔๖๗๘๗๐

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลโตะเต็ง มีหมู่บ้านทั้งหมด ๕ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร ๗,๒๕๕ คน และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑,๗๖๓ ครัวเรือน (ข้อมูลจาก TCNAP มีนาคม ๒๕๖๑) มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๕,๑๓๐ ไร่ มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ๑๙,๙๘๔ ไร่ โดยประชากรในพื้นที่ประกอบอาชีพมากที่สุด คือทำนา ร้อยละ ๐.๒๘ รองลงมาคือทำไร่ ร้อยละ ๐.๖๗ รองลงมาคือทำสวน ร้อยละ ๑๒.๒ รองลงมาคือเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ ๐.๑๘ รองลงมาคือเพาะเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ ๐.๐๗ รองลงมาคือทำประมง ร้อยละ ๐.๒๑ รองลงมาคือรับจ้างทั่วไป ร้อยละ ๕๓ รองลงมาคือกรรมกร ร้อยละ ๒.๗๓ รองลงมาคือค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ ๖.๖๗ รองลงมาคืออุตสาหกรรม ร้อยละ ๐.๑๔ รองลงมาคือรับราชการ ร้อยละ ๓.๕๑ รองลงมาคือรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ ๐.๘๒ และสุดท้ายคือพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน ร้อยละ ๔.๑๑

ในปี ๒๕๓๘ ได้ร่วมงานกับกรมพัฒนาที่ดิน ในการจัดทำแนวเขตที่ดินของตำบล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรดิน และต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็น หมอดินอาสาประจำตำบล ในปี ๒๕๓๘ เพื่อเป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดินประจำตำบลและเป็นแกนนำบริหารเครือข่ายหมอดินอาสาในระดับตำบล รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน โดยมีเป้าประสงค์ร่วมกันที่จะดำเนินการจัดการดิน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับดินและอนุรักษ์ดิน เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากดินและที่ดินในทางการเกษตรให้เป็นไปอย่างยั่งยืนและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยปัจจุบันมีหมู่บ้านที่มีการกำหนดกฎกติกาชุมชน การจัดการทรัพยากรดินของชุมชนจำนวน ๕ หมู่บ้าน และมีหมอดินอาสาจำนวน ๖ คน มีการอบรมกับพัฒนาที่ดิน ไปเรียนรู้เรื่องการจัดการดิน และประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ คัดเลือกหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน อบรมให้ความรู้หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน เพื่อขยายเครือข่ายในชุมชน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนที่ทำอาชีพเกษตรกรรมทั้งในและนอกพื้นที่ตำบลที่มีความสนใจที่จะมาศึกษาเรียนรู้ โดยมีการกำหนดเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาที่ดินให้เครือข่ายหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านขับเคลื่อนดำเนินการให้เกษตรกรภายในหมู่บ้านร้อยละ ๕๐ ได้มีการใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่การเกษตรของตน ช่วยให้สามารถลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ทั้งหมดนี้ก็จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และสามารถใช้ทรัพยากรดินได้อย่างยั่งยืนต้องการให้เกษตรกรนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมและเรียนรู้ที่ได้จากกรมพัฒนาที่ดินไปลงมือปฏิบัติ จนประสบผลสำเร็จ เป็นตัวอย่างดี ๆ ให้เกษตรกรท่านอื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้ได้ โดยเน้น ๑) การอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในไร่นา ๒) การจัดการดินที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น การจัดการดินเปรี้ยว ๓) การปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การใช้ผลิตภัณฑ์สารเร่ง พด. การปลูกพืชปุ๋ยสด การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลโตะเต็ง ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลโตะเต็ง ข้อมูลกลุ่มชุดดินตำบลโตะเต็งจากกรมพัฒนาที่ดิน องค์ความรู้การจัดการดินจากกรมพัฒนาที่ดิน ข้อมูลจากการวิเคราะห์ดินในการจำแนกดินตำบลโตะเต็ง (๕ หมู่บ้าน รวมพื้นที่ ๓๕,๑๓๐ ไร่)

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ เกิดการจัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืนตำบลโต๊ะเต็ง

๕.๒ มีศูนย์ถ่ายทอดความรู้ ในการจัดทำเกษตรอินทรีย์ ๒ ศูนย์ มีศูนย์เรียนรู้กลุ่มนาร้างเรื่องการปรับสภาพดิน (สนับสนุนโดยกรมพัฒนาที่ดิน) จุดเรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๑ จุด (สนับสนุนโดยกรมพัฒนาที่ดิน)

๕.๓ มีตัวแทนในการบริการนำดินที่ประชาชนแจ้งว่ามีปัญหาจัดส่งเพื่อวิเคราะห์ดิน และจัดรวมเพื่อแจกจ่ายปัจจัย/วัสดุปรับปรุงดิน สารเร่งจุลินทรีย์ (พด.ต่าง ๆ) ปุ๋ยอินทรีย์น้ำพร้อมใช้ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กล้าหญ้าแฝก ในแต่ละปีจะมีการแจกจ่ายผงโดโลไมท์ ๒ ตัน ภายในตำบล เพื่อปรับสภาพดินให้ปุ๋ยทำงานได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และได้มีการแจกหินฟุนเพื่อจะไปรยบนที่นา

๕.๔ มีหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน หมู่ละ ๑ คน รวมจำนวน ๖ คน และได้มีการฝึกอบรมหมอดินอาสา ปีละ ๒ ครั้ง จัดอบรมให้ความรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือปุ๋ยหมักชีวภาพให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และแจกจ่ายให้กับเกษตรกรในพื้นที่

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดการข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยการจัดเก็บดินส่งให้กรมพัฒนาที่ดินนำไปวิเคราะห์เพื่อเอาผลกลับมา นำใช้ แก้ปัญหาในแต่ละพื้นที่ตำบลรณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่ พัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน พัฒนารูปแบบกระบวนการทำงานร่วมกันในการจัดการทรัพยากรดินทั้งกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภายนอกและภายในมีการติดต่อประสานงานระดับเครือข่ายพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการ ออกแบบและพัฒนางานในการจัดการทรัพยากรดิน มีการกระบวนการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำ ในทุกกลุ่มวัยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดิน เป็นแกนนำและประสานงานระหว่างเกษตรกรในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ กรมพัฒนาที่ดิน(หมอดิน) หมอดินอาสาระดับต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมประชุม ธิบ-แจ้งข่าวสารให้แก่เกษตรกรและหน่วยงานในเขตรับผิดชอบ เช่น ร่วมประชุม/จัดทำแผนฯ นัดหมายมารับการฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ ธิบบริการวิเคราะห์ดิน แจกจ่ายปัจจัย/วัสดุปรับปรุงดิน สารเร่งจุลินทรีย์ (พด.ต่างๆ) ปุ๋ยอินทรีย์น้ำพร้อมใช้ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กล้าหญ้าแฝก แจกเอกสารแผ่นพับ ติดโปสเตอร์หรือนำเทป (วิชาการ) ออกรายการในหอกระจายข่าว ฯลฯ เป็นผู้ร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนาที่ดินที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่(หมอดิน) หรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้บริการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ คาราวานแก้จน หมอดินเคลื่อนที่ ร่วมจัดทำเวทีชุมชน ร่วมรณรงค์ส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพชนิดต่าง ๆ การผลิตและปลูกหญ้าแฝก รวมทั้งการจัดทำแปลงสาธิตต่าง ๆ เป็นผู้ให้คำแนะนำเผยแพร่ความรู้ ประชาสัมพันธ์ และชักชวนเพื่อนบ้านไปศึกษาดูงาน ณ แปลงสาธิตจุดเรียนรู้และศูนย์บริการงานพัฒนาที่ดินประจำตำบล หรือสถานที่ที่น่าสนใจ บริการข่าวสารความรู้เทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ และข่าวสารความเคลื่อนไหว กิจกรรมในเครือข่ายหมอดินอาสา หรือ กรมพัฒนาที่ดิน เป็นผู้รวบรวมปัญหาความต้องการด้านปัจจัยหรือวัสดุการเกษตร เช่น สารเร่ง พด.1 - พด.10 กล้าหญ้าแฝก เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด แหล่งน้ำ ของเกษตรกรในพื้นที่ ตามแบบฟอร์มของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อรวบรวมให้หมอดินประจำสถานีพัฒนาที่ดินดำเนินการต่อไป กรมพัฒนาที่ดินมีการกำหนดให้หมอดินอาสาประจำหมู่บ้านชักนำให้เกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ ๕๐ ได้มีการนำวัสดุการเกษตรต่าง ๆ เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

ทรัพยากรดินในตำบลโต๊ะเต็งดีขึ้น ร้อยละ ๙๐ โดยที่มาจากได้รับการบริการวิเคราะห์ดิน แจกจ่ายปัจจัย/วัสดุปรับปรุงดิน สารเร่งจุลินทรีย์ (พด.ต่าง ๆ) ปุ๋ยอินทรีย์น้ำพร้อมใช้ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กล้าหญ้าแฝก และมีครัวเรือนมีการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ร้อยละ ๘๐ มีครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลย ร้อยละ ๕๐ ซึ่งเป็นนวัตกรรมมีการจัดทำแผน (กลุ่ม หมู่บ้าน ตำบล เครือข่าย) นโยบาย

ของชุมชน จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น เครือข่ายการทำงาน มีการขยายพื้นที่ออกไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง คือ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งบางพื้นที่เป็นดินเปรี้ยว มีการแจกจ่ายหินฝุ่น ผงโดโลไมต์ เพื่อปรับสภาพดิน สภาพดิน ปัจจุบันพื้นที่ได้มีการเพาะปลูก และเลี้ยงปลาในน้ำ

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาเชื่อมโยงการทำงานกันเป็นเครือข่ายและติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบทำให้เกิดการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนและนำไปประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม ตัวอย่างเช่น บางรายนำไปทำเป็นธุรกิจ ด้านสภาวะแวดล้อม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการจัดการพื้นที่เกษตรอินทรีย์ การไม่ใช้สารเคมีแบบ ๕๐% ของพื้นที่ ในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพการประกอบอาชีพเกษตรกร ด้านการเมือง การปกครอง ส่งผลกระทบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน

อาสาสมัครหมอดินประจำตำบลเขาปู่

พื้นที่ ยางพารา ๒๖,๐๕๔ ไร่	พื้นที่ ปาล์มน้ำมัน ๑๕๐ ไร่	พื้นที่ ทั้งหมด ๔๘,๗๕๐ ไร่	พื้นที่ ไม้ผลไม้ยืนต้น ๔,๑๑๘ ไร่	พื้นที่พืชไร่ พืชผัก ปศุสัตว์ ประมง ๗๘๕ ไร่
--	---	--	--	--

ทำอย่างไร

- จัดการข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยการจัดเก็บดินส่งให้กรมพัฒนาที่ดินนำไปวิเคราะห์เพื่อเอาผลกลับมาใช้แก้ปัญหาในแต่ละพื้นที่
- รณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกันตามสถานการณ์ในพื้นที่
- พัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิธีการดำเนินงาน
- พัฒนารูปแบบกระบวนการทำงานร่วมกันในจัดการทรัพยากรดินทั้งกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก
- มีการติดต่อประสานงานระดับเครือข่ายพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการออกแบบและพัฒนางานในการจัดการทรัพยากรดิน
- มีกระบวนการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำในทุกกลุ่มวัยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ทำแล้วเกิดอะไร

- เกษตรกรลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและลดการทำลายหน้าดินจากการที่ใช้สารเคมี และให้ความสำคัญและปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตตามแนววิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง
- สร้างการเรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพน้ำ ยาไล่แมลง
- การเรียนรู้พันธุ์พืช และสมุนไพรแผนโบราณ
- รวมถึงการร่วมกันขยายผลความรู้การจัดการดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในและนอกพื้นที่ตำบล

ภาพที่ ๔.๒.๕ เครือข่ายประชณูเกษตร

Key actors	เครือข่ายปราชญ์เกษตร
งานเด่น	อาสาสมัครหมอดินประจำตำบลเขาปู่
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง
วิทยากร	นายสมปอง ทองหนู้ย ประธานเครือข่ายปราชญ์เกษตร เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๗-๔๘๑๕๐๖๐

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๑ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร ๕,๘๕๕ คน และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๒,๐๕๙ ครัวเรือน (ข้อมูลจาก ทะเบียนบ้าน เดือนเมษายน ๒๕๖๑) ตำบลเขาปู่มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๘,๗๕๐ ไร่ มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบสูง มีครัวเรือนเกษตรกรจำนวน ๑,๒๓๑ ครัวเรือน มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ๓๗,๓๗๖ ไร่ ร้อยละ ๗๖.๖๖ ประกอบด้วย พื้นที่ปลูกยางพารา ๒๖,๐๔๙ ไร่ ปาล์มน้ำมัน ๑๕๐ ไร่ ได้ผลไม่ยืนต้น ๔,๑๘๑ ไร่ พืชไร่ พืชผัก/ปศุสัตว์/ประมง ๗๘๕ ไร่ โดยจำแนกออกเป็นรายหมู่บ้านดังนี้ (แผนพัฒนาเกษตร ตำบลเขาปู่)

ในปี ๒๕๔๕ ได้ร่วมงานกับกรมพัฒนาที่ดิน ในการจัดทำแนวเขตที่ดินของตำบล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรดิน และต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็น หมอดินอาสาประจำตำบล เพื่อเป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดินประจำตำบลและเป็นแกนนำบริหารเครือข่ายหมอดินอาสาในระดับตำบล รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน โดยมีเป้าประสงค์ร่วมกันที่จะดำเนินการจัดการดิน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับดินและอนุรักษ์ดิน เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากดินและที่ดินในทางการเกษตรให้เป็นไปอย่างยั่งยืนและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยปัจจุบันมีหมู่บ้านที่มีการกำหนดกฎกติกาชุมชน การจัดการทรัพยากรดินของชุมชนจำนวน ๑๑ หมู่บ้าน ต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดและหมอดินอาสาจำนวน ๑๑ คน (กรมพัฒนาที่ดิน)

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ตำบลเขาปู่มีกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมก่อตั้งขึ้นเพื่อใช้ประกอบอาชีพทางการเกษตรเพื่อต้องการให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการใช้สารเคมีโดยการลดใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีให้ประชาชนเรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยจากวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ ซึ่งเป็นสมาชิก เช่น กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชุมชน กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มเครื่องแกง กลุ่มปลูกปาล์มน้ำมัน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน ๑๗ กลุ่ม รวมจำนวนสมาชิก ๔๒๓ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้เกษตรกรลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและลดการทำลายหน้าดินจากการที่ใช้สารเคมี และให้ความสำคัญและปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตตามแนววิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง จากการที่นำเอาวัสดุจากธรรมชาติที่เหลือใช้น่ากลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ สร้างการเรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพน้ำยาไล่แมลงการเรียนรู้พันธุ์พืช และสมุนไพรแผนโบราณ รวมถึงการร่วมกันขยายผลความรู้การจัดการดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในและนอกพื้นที่ตำบล

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ประชาชนที่ทําอาชีพเกษตรกรรมในตำบลเขาปู่มีความสนใจที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการดินและยังมีประชาชนนอกพื้นที่มาช่วยสนับสนุนและมาให้คำแนะนำในการจัดการดิน

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ มีศูนย์ถ่ายทอดความรู้ ในการจัดทำเกษตรอินทรีย์ ๑ ศูนย์ (องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปู่)

๕.๒ มีศูนย์เรียนรู้การฝึกอบรมการปลูกผักปลอดสารพิษเรื่องจัดการดินที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานเกษตร อำเภอศรีบรรพต

๕.๓ จุดเรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมัก ในหมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๖ ซึ่งมีการสนับสนุนโดยมหาวิทยาลัยทักษิณ

๕.๔ มีตัวแทนในการบริการนำดินที่ประชาชนแจ้งว่ามีปัญหาจัดส่งเพื่อวิเคราะห์ดิน และจัดรวมเพื่อแจกจ่ายปัจจัย/วัสดุปรับปรุงดิน สารเร่งจุลินทรีย์ (พด.ต่าง ๆ) ปุ๋ยอินทรีย์น้ำพร้อมใช้ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กล้าหญ้าแฝก

๕.๕ มีแหล่งเรียนรู้เป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตและแปรรูปสละบ้านเขาปู่

๕.๖ มีหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน หมู่ละ ๑ คน รวมจำนวน ๑๑ คน ของประชากรทั้งหมดในตำบลเขาปู่

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดการข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยการจัดเก็บดินส่งให้กรมพัฒนาที่ดินนำไปวิเคราะห์เพื่อเอาผลกลับมา นำใช้แก้ปัญหาในแต่ละพื้นที่ตำบลตรงจุดเพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่ พัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน พัฒนารูปแบบกระบวนการทำงานร่วมกันในการจัดการทรัพยากรดินทั้งกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภายนอกและภายในมีการติดต่อประสานงานระดับเครือข่าย

พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการ ออกแบบและพัฒนางานในการจัดการทรัพยากรดิน มีการกระบวนการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำ ในทุกกลุ่มวัยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

ทรัพยากรดินในตำบลเขาปู่ดีขึ้นโดยที่มาจากได้รับการบริการวิเคราะห์ดิน แจกจ่ายปัจจัย/วัสดุปรับปรุงดิน สารเร่งจุลินทรีย์ (พด.ต่าง ๆ) เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กล้าหญ้าแฝกและมีครัวเรือนมีการทำเกษตรกรรมยั่งยืน มีครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลย ครัวเรือนที่ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ ซึ่งเป็นนวัตกรรมมีการจัดทำแผน (กลุ่ม หมู่บ้าน ตำบล เครือข่าย) นโยบายของชุมชน จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น เครือข่ายการทำงาน มีการขยายพื้นที่ออกไปสู่พื้นที่ใกล้เคียงกัน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหา เชื่อมโยงการทำงานกันเป็นเครือข่ายและติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ ๒) ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบทำให้เกิดการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนและนำไปประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม ตัวอย่างเช่น บางรายนำไปทำเป็นธุรกิจ ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม มีจัดการพื้นที่เกษตรอินทรีย์ การไม่ใช้สารเคมีแบบ ๑๐๐% ในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ๔) ด้านสุขภาพ ลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพจากการประกอบอาชีพเกษตรกร และลดปริมาณการใช้สารเคมี ๕) ด้านการเมืองการปกครอง จัดทำแผนพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

“ การจัดการน้ำ ”

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ๑) ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
- ๒) ข้อมูลเรื่องการใช้น้ำ จากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
- ๓) องค์ความรู้เรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำ
- ๔) องค์ความรู้ในการนำข้อมูลมาถ่ายทอด
- ๕) ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลนาทอน

ทำอย่างไร

การจัดการน้ำในชุมชน ประกอบไปด้วย

- ๑) การจัดตั้งถังน้ำเพื่อแจกจ่ายน้ำในจุดเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค
- ๒) เตรียมแหล่งน้ำในพื้นที่สำหรับการจัดส่งเพื่ออุปโภค โดยการสำรวจแหล่งน้ำธรรมชาติในการจัดทำระบบประปาหมู่บ้าน
- ๓) จัดหาแหล่งน้ำดิบ เป็นแหล่งน้ำสาธารณะที่นำมาใช้ในการอุปโภค
- ๔) จัดหาแหล่งน้ำดิบของเอกชนในพื้นที่
- ๕) จัดระบบประปาหมู่บ้านขึ้น ๑๔ จุด ในพื้นที่ ๔ หมู่บ้าน ครอบคลุมครัวเรือนทั้งหมด

ในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ มีจุดบริการน้ำประปาทั้งหมด ๑๔ จุดใน ๔ หมู่บ้าน ดังนี้

- จุดที่ ๑ ประปาบ้านนาทอน เป็นประปาบาดาล มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๒๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๒ ประปาบ้านนาทอน เป็นระบบประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๒๑๐ ครัวเรือน ในหมู่ที่ ๑ บ้านนาทอน และหมู่ที่ ๖ บ้านท่าข้ามควาย
- จุดที่ ๓ ประปาบ้านนาเปรี้ยว (หนองใหญ่) เป็นประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๗๖๖ ครัวเรือน ในหมู่ที่ ๒ บ้านนาเปรี้ยว
- จุดที่ ๔ ประปาบ้านนาเปรี้ยว (สระอีโละ) เป็นประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๒๐๐ ครัวเรือน ในหมู่ที่ ๒ บ้านนาเปรี้ยว
- จุดที่ ๕ ประปาบ้านช่องไทร (สระน้ำช่องจับ) เป็นประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๒๐๐ ครัวเรือน ในหมู่ที่ ๒ บ้านช่องไทร
- จุดที่ ๖ ประปาบ้านช่องไทร เป็นประปาบาดาล มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๓๐๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๗ ประปาบ้านวังคง (ควนทอง) เป็นประปาบาดาล มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๓๐๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๘ ประปาบ้านวังคง (ข้างโรงเรียน) เป็นประปาบาดาล มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๓๐๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๙ ประปาบ้านท่าศิลา (สระห้วยคะแบก) เป็นประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๗๐๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๑๐ ประปาบ้านท่าศิลา (สระห้วยโต๊ะโละ) เป็นประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๗๘๘ ครัวเรือน
- จุดที่ ๑๑ ประปาบ้านท่าศิลา (สามแยกขอนแก่น) เป็นประปาบาดาล มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๓๕๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๑๒ ประปาบ้านท่าศิลา (ในไทรย) เป็นประปาบาดาล มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๑๒๒ ครัวเรือน
- จุดที่ ๑๓ ประปาบ้านท่าข้ามควาย (ป่าแก่) เป็นประปาบาดาล มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๓๐๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๑๔ ประปาบ้านท่าข้ามควาย เป็นประปาบาดาล, ผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๒๐๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๑๕ ประปาบ้านนารายี (สระสวนส้ม) เป็นประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๑๑๐ ครัวเรือน ในหมู่ที่ ๖ บ้านท่าข้ามควาย หมู่ที่ ๗ บ้านนารายี และ หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งพูลหุส
- จุดที่ ๑๖ ประปาบ้านนารายี (สามแยกนารายี) เป็นประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๑๑๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๑๗ ประปาบ้านนารายี เป็นประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๑๑๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๑๘ บ้านทุ่งใหญ่ เป็นประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๑๑๐ ครัวเรือน
- จุดที่ ๑๙ ประปาบ้านทุ่งใหญ่ เป็นประปาผิวดิน มีครัวเรือนที่ใช้จำนวน ๑๑๐ ครัวเรือน

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

มีคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ ในรูปแบบของคณะกรรมการประปาหมู่บ้าน จำนวน ๑๓๘ คน จาก ๑๔ แห่งประปา ในพื้นที่ ๔ หมู่บ้าน

มีการจัดการทรัพยากรน้ำครอบคลุมจำนวนครัวเรือนในตำบลทั่วทั้งตำบล คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

กลุ่มจิตอาสาในการดูแลรักษาแหล่งน้ำในชุมชน มีจำนวน ๑๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๑

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม
เกิดการรวมกลุ่มในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน มีจิตอาสาช่วยเหลือกัน

ด้านสุขภาพ
ชุมชนมีน้ำสะอาดในการอุปโภค ลดปัจจัยเสี่ยงการเจ็บป่วยจากโรคติดต่อและโรคระบาดที่มาจากน้ำ

ด้านเศรษฐกิจ
การลดรายจ่ายในการซื้อน้ำเอกชนราคาแพง

ด้านสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการน้ำที่ครอบคลุมทั้งตำบล มีประปาหมู่บ้าน ๑๔ แห่ง ทำให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งน้ำอุปโภคได้

ด้านการเมืองการปกครอง
การกำหนด กฎ กติกา และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดทำแผนสุขภาพของชุมชนด้านบริหารจัดการน้ำ การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการน้ำ

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
งานเด่น	คณะกรรมการจัดการน้ำ
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นายวิสูตร ประกอบผู้ใหญ่บ้านเบอร์โทรศัพท์๐๘๗-๔๗๙๒๙๐๔

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล จำนวนประชากร ๗,๓๕๓ คน มี จำนวนครัวเรือน ๒,๑๐๗ ครัวเรือน มีเนื้อที่โดยประมาณ ๓๒,๐๙๑.๕๖ ไร่ หรือ ๕๑.๓๔ตารางกิโลเมตรมีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป เป็นพื้นที่ราบสูงและที่ราบลุ่มน้ำทะเลท่วมถึงโดยทิศเหนือทิศตะวันตกและทิศใต้ของตำบล มีสภาพพื้นที่ราบ ลุ่มน้ำทะเลท่วมถึง ประกอบด้วย ป่าชายเลนตลอดแนว ทางทิศตะวันออกของตำบล มีเทือกเขาทอดตัวยาว จากทิศเหนือจรดทิศใต้ ซึ่งมียอดเขาสูง พื้นที่ตอนกลางของตำบลเป็นที่ราบสูง ราบลุ่ม และที่ราบเชิงเขา มี แม่น้ำสำคัญไหลผ่าน ๒ สาย คือ ห้วยวังตง ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้าน ตั้งแต่หมู่ที่ ๘ บ้านทุ่งใหญ่ และหมู่ที่ ๔ บ้านวังตง และห้วยหนองใหญ่ ไหลผ่านพื้นที่ ๓ หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๑ บ้านนาทอน หมู่ที่ ๒ บ้านนาเปรีย และ หมู่ที่ ๓ บ้านช่องไทร ตำบลนาทอนมีฝนตกชุกตลอดทั้งปี แต่ก็ยังมีปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เพราะ ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สามารถรองรับน้ำให้ประชาชนมีใช้ได้ตลอดทั้งปี แหล่งน้ำในพื้นที่ตำบลนาทอน ส่วน ใหญ่เป็นแหล่งน้ำที่หน่วยงานราชการต่างๆ สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ต่างๆ ทั้งด้านการ อุปโภค บริโภคในชีวิตประจำวัน และการทำการเกษตร ทั้งนี้แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นยังช่วยแก้ไขปัญหาการขาด แคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งได้อีกด้วย เช่น การสร้างสระน้ำ อ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น บ่อน้ำตื้น บ่อน้ำบาดาล เป็นต้น

ข้อมูลด้านการจัดหาแหล่งน้ำไว้ใช้ในการอุปโภคและบริโภคของประชากรในตำบลนาทอน การจัดหา น้ำสะอาดไว้ใช้บริโภคและอุปโภค จำนวนครัวเรือนที่มีการจัดหา น้ำสะอาดไว้สำหรับอุปโภคและบริโภค จำนวน ๑,๔๗๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๘๙.๒๗ ครัวเรือนที่ไม่มีการจัดหา น้ำสะอาดไว้สำหรับการอุปโภคและบริโภค จำนวน ๑๗๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๐.๗๓ รูปแบบการจัดหาน้ำสะอาดไว้ใช้อุปโภคและบริโภค ได้แก่ ครัวเรือนที่มีการ เก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ ๘๖๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๘.๗ ครัวเรือนที่มีการใช้น้ำประปา ๙๒๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๖๒.๘๔ ครัวเรือนที่มีการใช้น้ำกรอง ๑๒๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๘.๒๙ ครัวเรือนที่มีการซื้อน้ำสะอาด/น้ำกรอง ๑,๐๙๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๗๔.๕๙ ครัวเรือนที่มีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ๑๒๖ ครัวเรือน ร้อยละ ๘.๕๖ และ ครัวเรือนที่จัดหา น้ำสะอาดไว้ใช้บริโภคและบริโภคในรูปแบบอื่นๆ เช่น เอน้ำจากบ้านพ่อแม่มาใช้ มีการขุดบ่อ น้ำเอาไว้ใช้ มีบ่อน้ำตื้นไว้ใช้ ชื่อน้ำถัง และเอน้ำฝนมากรองใช้ ๒๖ ครัวเรือน ร้อยละ ๑.๗๗

การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ตำบลนาทอน โดยการจัดระบบประปาหมู่บ้านเพื่อดูแลเรื่องการใช้ น้ำใน ชุมชนอย่างทั่วถึง ซึ่งจะมีจุดบริการน้ำประปาทั้งหมด ๑๙ จุดใน ๙ หมู่บ้าน ครอบคลุมทั่วทั้งตำบล ร้อยละ ๑๐๐ แต่ตำบลนาทอนก็ยังประสบปัญหาในการจัดการน้ำ ในฤดูฝนจะพบปัญหาน้ำไม่สะอาด เนื่องจากระบบ ประปาบางจุด เป็นประปาผิวดินทำให้พบปัญหาเรื่องน้ำไม่สะอาด จะต้องมีการติดตั้งระบบเครื่องกรองน้ำ และการปรับปรุงแหล่งน้ำ ส่วนในช่วงหน้าแล้งปริมาณฝนน้อยลง จะประสบปัญหาภัยแล้ง ปริมาณน้ำไม่ เพียงพอ จึงต้องมีการหาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหา โดย ๑) การจัดตั้งถังน้ำเพื่อแจกจ่ายน้ำใน จุดเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ อุปโภค บริโภค ๒) เตรียมแหล่งน้ำในพื้นที่สำหรับการจัดส่งเพื่ออุปโภค ๓) จัดหาแหล่งน้ำดิบ เป็นแหล่งน้ำสาธารณะที่นำน้ำมาใช้ในการอุปโภค ๔) แหล่งน้ำดิบของเอกชนในพื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน ที่จะร่วมกันดำเนินการและ ร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนทุกคนในพื้นที่

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ การดูแลเรื่องการใช้น้ำให้ครอบคลุมตามความต้องการของคนในชุมชน โดยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานด้านทรัพยากรน้ำ ร่วมกันนำใช้ และแก้ไขปัญหาด้านการจัดการในชุมชน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ข้อมูลเรื่องการใช้น้ำ จากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน องค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ องค์ความรู้ในการนำข้อมูลมาถ่ายทอด ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลนาทอน

๕. รูปธรรมงาน

- ๕.๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการน้ำ
- ๕.๒ การจัดการน้ำในชุมชน
- ๕.๓ จัดตั้งกลุ่มประปาหมู่บ้าน
- ๕.๔ การกำหนด กฎ กติกา การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค

๖. วิธีการดำเนินงาน

การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการน้ำ มีการแต่งตั้งขึ้นประจำจุดประปาทั้ง ๑๙ จุดในพื้นที่ มีจำนวนทั้งหมด ๑๓๙ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภรณญิก และคณะกรรมการ

การจัดการน้ำในชุมชน ประกอบไปด้วย ๑) การจัดตั้งถังน้ำเพื่อแจกจ่ายน้ำในจุดเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ อุปโภค บริโภค ๒) เตรียมแหล่งน้ำในพื้นที่สำหรับการจัดส่งเพื่ออุปโภค โดยการสำรวจแหล่งน้ำธรรมชาติในการจัดทำระบบประปาหมู่บ้าน ๓) จัดหาแหล่งน้ำดิบ เป็นแหล่งน้ำสาธารณะที่นำมาใช้ในการอุปโภค ๔) จัดหาแหล่งน้ำดิบของเอกชนในพื้นที่ ๕) จัดระบบประปาหมู่บ้านขึ้น ๑๙ จุด ในพื้นที่ ๙ หมู่บ้าน ครอบคลุมครัวเรือนทั้งหมดในพื้นที่ ร้อยละ ๑๐๐ มีจุดบริการน้ำประปาทั้งหมด ๑๙ จุด ๙ หมู่บ้าน รวมทั้งหมด ๑,๗๐๙ ครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์จากน้ำประปาผิวดินและบาดาล

จัดตั้งกลุ่มประปาหมู่บ้าน ที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชน มีการกำหนด กฎ กติกา การใช้น้ำ การเก็บค่าน้ำ ตามข้อบัญญัติการขออนุญาตองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน เรื่องการบริหารจัดการและบำรุงรักษา ระบบประปาหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๐ หมวดที่ ๓ การบริหารกิจการประปาหมู่บ้าน ข้อที่ ๑๙ การจัดเก็บค่าน้ำ โดยจะมีการจัดเก็บค่าน้ำประปา หน่วยละ ๖ บาท และค่าบำรุง ๑๐ บาท

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ ในรูปแบบของคณะกรรมการประปาหมู่บ้าน จำนวน ๑๓๘ คน จาก ๑๙ แห่งประปา ในพื้นที่ ๙ หมู่บ้าน

๗.๒ มีการจัดการทรัพยากรน้ำครอบคลุมจำนวนครัวเรือนในตำบลทั่วทั้งตำบล ร้อยละ ๑๐๐

๗.๓ กลุ่มจิตอาสาในการดูแลทรัพยากรแหล่งน้ำในชุมชน มีจำนวน ๑๗๐ คน ร้อยละ ๒.๓๑ ของจำนวนประชากรทั้งหมด

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่มในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน มีจิตอาสาช่วยเหลือกัน ๒) ด้านเศรษฐกิจ การลดรายจ่ายในการซื้อน้ำเอกชนราคาแพง ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมมีการบริหารจัดการน้ำที่ครอบคลุมทั้งตำบล มีประปาหมู่บ้าน ๑๙ แห่ง ทำให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งน้ำอุปโภคได้ ๔) ด้านสุขภาพชุมชน มีน้ำสะอาดในการอุปโภค ลดปัจจัยเสี่ยงการเจ็บป่วยจากโรคติดต่อและโรคระบาดที่มาจากน้ำ ๕) ด้านการเมืองการปกครองการกำหนด กฎ กติกา และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดทำแผนสุขภาพของชุมชนด้านการจัดการน้ำ

คณะอนุกรรมการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ๑๐ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

การบริหารจัดการน้ำ

“เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดความยั่งยืนรู้คุณค่า ถนอมรักษาและประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทุกชีวิตดำรงอยู่ได้”

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
- ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง
- องค์ความรู้การจัดการน้ำจากกรมทรัพยากรน้ำ

กลุ่มประชากรเป้าหมาย

เพื่อประชาชนในตำบลทุ่งสง จำนวน ๗,๖๘๙ คน และประชาชนนอกพื้นที่ที่ได้รับปัญหาเรื่องการบริหารจัดการน้ำ ทั้งในเรื่องน้ำอุปโภคบริโภคและประสบปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำใช้ในภาคเกษตร โดยมีการกำหนดเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการกรมทรัพยากรน้ำและแผนปฏิบัติงานภายในชุมชน

ทำอย่างไร

จัดทำข้อมูล

โดยการจัดเก็บน้ำเพื่อตรวจสอบข้อมูลปัญหาความต้องการในพื้นที่ส่งให้วิเคราะห์เพื่อเอาผลกลับมาแก้ไข แก้ปัญหาที่กำหนดแผนการปฏิบัติงานของพื้นที่ตำบลและนำข้อไปหารือกับองค์กรชุมชน หน่วยงานภายในและภายนอก

จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ

มีการประชุมประชาคมร่วมกัน กำหนด กฎ กติกาแบบแผนกิจกรรมการดำเนินงานในพื้นที่และเวทีประชุม เดือนละ ๑ ครั้ง ร่วมกันจัดทำแผนกับตำบล วางแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์ในพื้นที่

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

มีการแลกเปลี่ยนขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน พัฒนารูปแบบกระบวนการทำงานร่วมกันในการจัดการทรัพยากรน้ำทั้งกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก มีการติดต่อประสานงานระดับเครือข่าย ออกแบบกระบวนการดำเนินงาน ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบล และการสร้างแหล่งเก็บกักน้ำ

ออกแบบและพัฒนางาน

การจัดการทรัพยากรน้ำ มีการระดมการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำ ในทุกกลุ่มวัย ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น องค์กรในชุมชน ผู้นำ แกนนำ อาสาสมัคร และประชาชนในพื้นที่ การพัฒนาป้องกันและบรรเทาภัย ในพื้นที่ตำบลทุ่งสงมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับประชาชนทั้งภายในและนอกพื้นที่

การรณรงค์ประชาสัมพันธ์

เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่ โดยการจัดทำสื่อรณรงค์ในพื้นที่ ประชาสัมพันธ์ในเวทีประชุมหมู่บ้าน เวทีประชาคม เสียงตามสาย หอกระจายข่าว

เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ด้านสังคม ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดการดำเนินงานในรูปแบบรวมกลุ่มในชุมชนด้วยความรักความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ซึ่งเกิดเป็นนวัตกรรมในพื้นที่ คือ สายธารน้ำใจ “ฝ่ายมีชีวิตคลองยึก”

ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศให้มีน้ำใช้ทางการเกษตรกรรมตลอดทั้งปี เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำและเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่

ด้านสภาวะแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อภูมิคุ้มกันนิเวศช่วยลดโลกร้อน

ด้านสุขภาพ สร้างภูมิคุ้มกันนิเวศส่งผลกระทบต่อภัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพโดยจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แผนดำเนินงานภายในชุมชนกำหนดเป้าหมาย กฎ กติกา ข้อตกลง

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- มีฝ่าย ๕ แห่งได้แก่ โครงการพระราชดำริอาคารจัดน้ำบนภูเขา สายธารน้ำใจ ฝ่ายมีชีวิตคลองยึก ฝ่ายทกน้ำบ้านคลองโอม ฝ่ายทกน้ำห้วยไสดฝ่ายหน้าเขื่อน
- มีแผนและกำหนดนโยบายในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานมีการขยายพื้นที่และเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานกับในและนอกพื้นที่
- ประชาชนใช้น้ำอย่างประหยัดและลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำลงได้
- มีการพัฒนาแหล่งน้ำ ในบางพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำซึ่งส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่สามารถมีน้ำไว้ใช้ทั้งในครัวเรือนและในการเกษตรได้อย่างพอเพียง
- ลดการสูญเสียพันธุ์ปลาบางชนิดและจำนวนสัตว์น้ำหลายชนิด
- มีการขุดแหล่งน้ำในพื้นที่ทำให้ภูมิคุ้มกันในพื้นที่สวยงามขึ้น
- องค์กรในชุมชน ผู้นำ แกนนำ อาสาสมัคร และประชาชนในพื้นที่ได้รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ช่วยกันอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสิ่งแวดล้อม เกิดความรักสามัคคีกัน

Key actors	คณะกรรมการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ๑๐
งานเด่น	การบริหารจัดการน้ำ
พื้นที่	หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นายสันติ บำรุงภักดิ์ ผู้ใหญ่บ้าน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๒-๘๐๔๐๔๔๗

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน ประชากรของตำบลทุ่งสงมีจำนวนทั้งหมด ๑,๘๔๐ คน ครัวเรือน ประชากร ๗,๖๘๙ คน มีการจัดหาน้ำสะอาดไว้ใช้อุปโภคและบริโภค ๑,๗๙๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๙๗.๔๕ ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบล มีการเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ ๑,๔๔๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๘๐.๔๘ มีการใช้น้ำประปา ๑,๔๗๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๘๒.๑๐ การใช้น้ำกรอง ๑๖๖ ครัวเรือน ร้อยละ ๙.๒๖ มีการซื้อน้ำสะอาด/น้ำกรอง ๑,๖๐๑ ครัวเรือน ร้อยละ ๘๙.๒๙ การใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ๔๖๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๒๕.๗๗ อื่นๆ การใช้น้ำบ่อ และน้ำบาดาล ๓๔๑ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๙.๐๒ (TCNAP, ๒๕๖๑)

การขับเคลื่อนในการจัดการทรัพยากรน้ำเกิดขึ้นจากการได้ร่วมกับสำนักงานทรัพยากรน้ำ โดยได้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการกรมทรัพยากรน้ำ ภาค ๑๐ และดำรงตำแหน่งรองประธานคณะทำงานลุ่มน้ำสาขาคลองจันดี ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรน้ำ มีการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการและศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลายพื้นที่ ได้เข้าร่วมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และเข้าร่วมในแผนปฏิบัติการทรัพยากรน้ำ มีหน้าที่ในการพิจารณาโครงการ วิเคราะห์ผลการดำเนินงานและติดตามโครงการ รับทราบปัญหาคุณภาพน้ำเพื่อหาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไขโดยมีเป้าประสงค์ เพื่อนำความรู้และแนวทางมาใช้ในการพัฒนาในพื้นที่ตำบล ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยปัจจุบันมีหมู่บ้านที่มีการกำหนดกฎกติกาชุมชนการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนจำนวน ๑๐ หมู่บ้าน ร้อยละ ๑๐๐ ต่อจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ หนองน้ำ ๑ แห่ง คือ หนองน้ำบ้านหนองดี ห้วย ๓ แห่ง คือ ห้วยตอห้วยเคียนห้วยไสดสระน้ำ ๘ แห่ง ได้แก่ สระหนองหอย สระหนองปรือ สระหนองน้ำขาว สระหนองแปลงยาง สระน้ำบ้านโคกบ่อ สระบ้านทับเรือ สระน้ำบ้านส้มป่อย สระโคกนาทราย เป็นต้น คลอง ๔ แห่ง คือ คลองโอม คลองหยิก คลองแปะ และ คลองกลิ้ง เป็นต้น แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ฝาย ๕ แห่ง คือ ฝายทดน้ำบ้านคลองโอม ฝายทดน้ำบนาบเทวดา ฝายทดน้ำห้วยไสด ฝายทดน้ำคลองยิก และฝายหน้าเขื่อน ประปาหมู่บ้าน (ในความรับผิดชอบของ อบต.ทุ่งสง) จำนวน ๒๔ แห่ง (ข้อมูลจาก องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง ธันวาคม ๒๕๖๐)

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

เพื่อประชาชนในตำบลทุ่งสง จำนวน ๗,๖๘๙ คน และประชาชนนอกพื้นที่ที่ได้รับปัญหาเรื่องการบริหารจัดการน้ำทั้งในเรื่องน้ำอุปโภคบริโภคและประสบปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำใช้ในภาคเกษตร โดยมีการกำหนดเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการกรมทรัพยากรน้ำและแผนปฏิบัติงานภายในชุมชน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดความยั่งยืนรู้คุณค่า อนุรักษ์และประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในปริมาณที่ระบบนิเวศสามารถปรับตัวกลับสู่สภาพเดิมได้อย่างสมดุลเป็นภูมิคุ้มกันให้ทุกชีวิตดำรงอยู่ได้ สมดังกระแสพระราชดำรัสของ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่ว่าน้ำคือชีวิต ต้องการให้ประชาชนในพื้นที่ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันรับประโยชน์ รู้จัก ใช้วิธีการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ มีการพัฒนาโครงการแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก เป็นแหล่งสำหรับการเกษตร อุปโภคบริโภคและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อจะได้มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง องค์ความรู้การจัดการน้ำจากกรมทรัพยากรน้ำ

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ จัดทำฐานข้อมูลน้ำในพื้นที่ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำทุกหมู่บ้าน จัดตั้งแหล่งเรียนรู้

๕.๒ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบล และการสร้างแหล่งเก็บกักน้ำ

๕.๓ การควบคุมดูแลตามกฎระเบียบและแบบแผนการควบคุมคุณภาพน้ำ การพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาป้องกันและบรรเทาภัย

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดทำฐานข้อมูลน้ำในพื้นที่ โดยการจัดเก็บน้ำเพื่อตรวจสอบข้อมูลปัญหาความต้องการในพื้นที่ส่งให้วิเคราะห์เพื่อเอาผลกลับมาแก้ไข แก้ปัญหากำหนดแผนการปฏิบัติงานของพื้นที่ตำบล และนำข้อไปหารือกับองค์กรชุมชน หน่วยงานภายในและภายนอก จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำในหมู่บ้าน แบบมีส่วนร่วม มีการประชุมประชาคมร่วมกัน กำหนด กฎ กติกาแบบแผนกิจกรรมการดำเนินงานในพื้นที่และเวทีประชุม เดือนละ ๑ ครั้ง ร่วมกันจัดทำแผนกับตำบล วางแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์ในพื้นที่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่โดยการจัดทำสื่อรณรงค์ในพื้นที่ ประชาสัมพันธ์ในเวทีประชุมหมู่บ้าน เวทีประชาคมเสียงตามสาย หอกระจายข่าว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีการแลกเปลี่ยนขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน พัฒนารูปแบบกระบวนการทำงานร่วมกันในการจัดการทรัพยากรน้ำทั้งกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภายนอกและภายใน มีการติดต่อประสานงานระดับเครือข่ายออกแบบกระบวนการดำเนินงาน ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบล และการสร้างแหล่งเก็บกักน้ำ โดยมีการพัฒนาน้ำแหล่งน้ำใช้เพื่อการเกษตรโดยใช้ความร่วมมือจากผู้นำ คณะกรรมการ แกนนำ ประชาชนในพื้นที่และองค์กรชุมชนหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกช่วยกันดำเนินการในการแก้ปัญหาและพัฒนาให้เป็นไปอย่างยั่งยืน และการจัดการดำเนินงานให้มีแหล่งน้ำเกิดขึ้นในพื้นที่ ตำบลโดยใช้การรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมด้วยการรู้จักสามัคคีกัน จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ ฝ่ายทตน้ำบ้านคลองโอมฝ่ายทตน้ำบเทวดาฝ่ายทตน้ำห้วยโสดฝ่ายมีชีวิตคลองยึกและฝ่ายหน้าเขื่อน รวมทั้งการร่วมกันดูแลและพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การควบคุมดูแลตามกฎระเบียบและแบบแผนการควบคุมคุณภาพน้ำ ให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนเกิดการบูรณาการความร่วมมือในการออกแบบและพัฒนางานในการจัดการทรัพยากรน้ำ มีการกระบวนการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำ ในทุกกลุ่มวัย ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น องค์กรในชุมชน ผู้นำ แกนนำ อาสาสมัคร และประชาชนในพื้นที่ การพัฒนาป้องกันและบรรเทาภัย ในกรณีที่มีภัยพิบัติจากน้ำท่วม น้ำหลาก ในพื้นที่ตำบลทุ่งสงมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับประชาชนทั้งภายในและนอกพื้นที่

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีฝ่าย ๕ แห่งได้แก่ โครงการพระราชดำริอาคารอัดน้ำบเทวดาสายธารน้ำใจ ฝ่ายมีชีวิตคลองยึก ฝ่ายทตน้ำบ้านคลองโอม ฝ่ายทตน้ำห้วยโสดฝ่ายหน้าเขื่อน

๗.๒ มีแผนและกำหนดนโยบายในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานมีการขยายพื้นที่และเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานกับในและนอกพื้นที่

๗.๓ ประชาชนใช้น้ำอย่างประหยัดและลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำลงได้ยังทำให้ปริมาณน้ำเสียที่จะทิ้งลงแหล่งน้ำมีปริมาณน้อยและป้องกันการขาดแคลนน้ำได้ด้วย

๗.๔ มีการพัฒนาแหล่งน้ำ ในบางพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำซึ่งส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่สามารถมีน้ำไว้ใช้ทั้งในครัวเรือนและในการเกษตรได้อย่างพอเพียงเช่นมีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำห้วยโสด

๗.๕ ลดการสูญเสียพันธุ์ปลาบางชนิดและจำนวนสัตว์น้ำหลายชนิด

๗.๖ มีการขุดแหล่งน้ำในพื้นที่ทำให้อมิทัศนในพื้นที่สวยงามขึ้น

๗.๗ องค์กรในชุมชน ผู้นำ แกนนำ อาสาสมัคร และประชาชนในพื้นที่ ได้รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ช่วยกันอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสิ่งแวดล้อม เกิดความรักสามัคคีกันภายในชุมชน

๘.๑ มีแหล่งเรียนรู้การจัดการน้ำ ๑ แห่ง คือ สายธารน้ำใจฝายมีชีวิตคลองยึก ซึ่งสร้างขึ้นจากการระดมเงินและแรงของประชาชน และจิตอาสาในพื้นที่ เปรียบเสมือนสายธารน้ำใจ ต่อมา มีหน่วยงานหลายหน่วยงานให้การสนับสนุน ซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้แนวทางแก้ไขปัญหาทำงานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการดำเนินงานในรูปแบบรวมกลุ่มในชุมชนด้วยความรักความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ซึ่งเกิดเป็นนวัตกรรมในพื้นที่ คือ สายธารน้ำใจ “ฝายมีชีวิตคลองยึก” และมีแหล่งเรียนรู้เพื่อให้คนทั้งในและนอกได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้หาแนวทางแก้ไขปัญหาทำงานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

๒) ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศให้มีน้ำใช้ทางการเกษตรกรรมตลอดทั้งปี เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำและเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่

๓) ด้านสภาวะแวดล้อมส่งผลกระทบต่อภูมิคุ้มกันนิเวศช่วยลดโลกร้อน

๔) ด้านสุขภาพสร้างภูมิคุ้มกันนิเวศส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

๕) ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แผนดำเนินงานภายในชุมชนกำหนดเป้าหมาย กฎ กติกา ข้อตกลง การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

คณะกรรมการพัฒนาตำบล

ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอยะวาด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากร ๑,๙๒๘ คน

๗,๑๕๘ คน

มีน้ำสะอาดบริโภค ๗๙.๔๖%

ใช้น้ำประปา ๕๗.๘๐%

ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ๒๘.๕๒%

กตিকাใช้น้ำ ๑๐๐%

“ระบบการจัดการน้ำชุมชน”

เพื่อให้เกิดระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ยางพารา พร้อมทั้งเกิดระบบประปาหมู่บ้าน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา รวมไปถึงการจัดการเพื่อการป้องกันภัยพิบัติ

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลแผนชุมชนหมู่บ้าน
- ข้อมูลตำบล(TCNP) ของตำบลเกาะขันธุ์ เช่น การมีกรจัดการน้ำสะอาดไว้ใช้อุปโภคและบริโภค การเก็บกักน้ำฝนไว้ การใช้น้ำประปา การใช้น้ำกรอง มีการซื้อน้ำสะอาด เป็นต้น

ทำอย่างไร

จัดตั้งคณะกรรมการจัดการน้ำ

จัดตั้งกลไกคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนงานด้านการจัดการน้ำโดยเฉพาะ โดยใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม” ซึ่งมีกำนันเป็นประธานและผู้ใหญ่บ้านเป็นกรรมการ

กำหนดรูปแบบการจัดการน้ำ

มีการศึกษาและจัดทำข้อมูลของแหล่งน้ำในชุมชน ก่อสร้างฝายให้เหมาะกับลักษณะของลำคลอง ดังนั้นฝายที่มีการก่อสร้างในตำบลเกาะขันธุ์มีหลายชนิด ได้แก่

- ฝายมีชีวิต
- ฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก (คส.)
- ฝายคอนกรีตผสมหินก่อ
- ฝายกระสอบทราย
- แก้มลิงชุมชน
- หลุมขมครก

สร้างกระบวนการจัดการน้ำ

แบ่งระดับการจัดการน้ำเป็น ๔ ระดับ

- การจัดการน้ำระดับครัวเรือน
- การจัดการน้ำระดับชุมชน
- การจัดการน้ำระดับหมู่บ้าน
- การจัดการน้ำระดับตำบล

ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำและการใช้ประโยชน์ร่วม

มีการกำหนดกติกาข้อตกลงเรื่องการใช้น้ำ ซึ่งได้กำหนดกติกาไว้ ๓ ข้อ คือ

- การเปิด-ปิดประตูน้ำตามช่วงระยะเวลาการผลิต
- ระบบท่อของประตูน้ำที่ต่อเข้าสวนต้องมีขนาด ๑.๕ นิ้วเท่ากันทุกคน เพื่อความเท่าเทียมกันของการใช้น้ำจากแหล่งสาธารณประโยชน์
- พัฒนาชุดลอกอวิชพีชในลำห้วย เพื่อให้ลำห้วยสามารถกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตรได้

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

มีฝายกั้นน้ำสำหรับอุปโภค บริโภค จำนวน ๔๗ ตัว แก้มลิง ๓ แห่ง

มีแผนการจัดการน้ำของชุมชนอย่างยั่งยืน

การกลับมาของระบบนิเวศในบริเวณแหล่งน้ำ

มีกฎกติกาชุมชนเรื่องการใช้น้ำ

มีวังปลาจำนวน ๒ แห่ง แหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ จำนวน ๔๒ คลอง

ลดความเสียหายจากการเกิดอุทกภัย

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม
ความเป็นอยู่และสุขภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น มีน้ำใช้เพียงพอในหน้าแล้ง และลดอัตราการเกิดน้ำท่วมขังในชุมชน

ด้านสุขภาพ

เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพ โดยจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ

ด้านเศรษฐกิจ

มีน้ำใช้เพียงพอสำหรับการทำเกษตรส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพและราคาสูง สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

ด้านสภาวะแวดล้อม

เกิดระบบการอนุรักษ์พันธุ์ปลา พันธุ์กึ่งกามกรม

ด้านการเมืองการปกครอง

เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการน้ำชุมชน แผนดำเนินงานภายในชุมชนกำหนดเป้าหมาย กฎ กติกา ข้อตกลง การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านจัดการน้ำ

Key actors	คณะกรรมการพัฒนาตำบล
งานเด่น	ระบบการจัดการน้ำชุมชน
พื้นที่	ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	จ.ท.โกเมศร์ ทองบุญชู คณะกรรมการจัดการน้ำชุมชน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙-๔๔๔๔๓๑๒

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ข้อมูลสถานการณ์ ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน ประชากรของตำบลเกาะขันธุ์ทั้งหมด ๑,๙๒๘ คน ครัวเรือน ประชากร ๗,๑๕๘ คน มีการจัดหาน้ำสะอาดไว้ใช้ อุปโภคและบริโภค จำนวน ๑,๘๗๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๙๗.๙๗ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล มีการเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ ๓๕๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๘.๘๔ มีการใช้น้ำประปา ๑,๐๘๖ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๗.๘๐ การใช้น้ำกรอง ๑๒๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๖.๖๐ มีการซื้อน้ำสะอาด/น้ำกรอง ๑,๕๓๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๘๑.๕๓ การใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ๕๕๐ ครัวเรือน ร้อยละ ๒๙.๒๗ อื่นๆ การใช้น้ำบ่อ และน้ำบาดาล ๔๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๒.๓๔ (ข้อมูลจากTCNAP)

เนื่องจากป่าไม้ของประเทศไทยถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งพื้นที่ป่าต้นน้ำส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลทางธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนเกิดเป็นปรากฏการณ์ของภัยธรรมชาติต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นภัยแล้งฝนไม่ตกตามฤดูกาล น้ำท่วมน้ำป่าไหลหลากส่งผลให้เกิดการพังทลายของพื้นที่ภูเขา เกิดดินถล่ม ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นถือว่าเป็น“วิกฤติน้ำ” ที่มีความรุนแรงโดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายอย่าง ทั้งจากการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ปริมาณความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มมากขึ้นจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรมที่ต้องพึ่งพาแหล่งน้ำจากธรรมชาติ ทั้งการแย่งชิงทรัพยากรน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดหนทางที่จะก้าวข้ามพ้นวิกฤตดังกล่าว ควรให้ความสำคัญในเรื่องการปกป้องสิ่งแวดล้อมและการสร้างความตระหนักร่วมกันด้วยกระบวนการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอีกตำบลหนึ่งที่ประสบภัยจากธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นภัยแล้งและน้ำท่วม พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลเกาะขันธุ์เป็นพื้นที่เกษตรกรรมน้ำถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ทางตำบลเกาะขันธุ์จะต้องมีการจัดตั้งกลุ่มการจัดการน้ำขึ้นมาเพื่อดูแลระบบบริหารจัดการน้ำของตำบล หากย้อนไปเมื่อปี ๒๕๕๕ ตำบลเกาะขันธุ์ประสบกับปัญหาภัยแล้งเป็นอย่างมากส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรของตำบลเกาะขันธุ์เสียหายอย่างรุนแรงปัญหาวิกฤติน้ำจึงเป็นปัญหาหลักของตำบล ปี ๒๕๕๖ ชุมชนได้ลุกขึ้นมาจัดการออกแบบวางแผนการจัดการน้ำโดยใช้ฐานข้อมูลจากแผนที่ทำมือของชุมชน โดยเริ่มจากการสำรวจแหล่งน้ำต้นทุน ห้วย หนอง คลอง บึง ที่อยู่ในตำบล จากการสำรวจแหล่งทุนพบว่าภายในตำบลเกาะขันธุ์มีลำห้วยสายหลักทั้งหมด ๑๑ สาย แต่ลำห้วยทั้งหมดนี้ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้เนื่องจากเป็นพื้นที่ลาดเอียง ดังนั้น จากปัญหาที่พบดังกล่าวส่งผลให้เกิดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลภายใต้กระบวนการบริหารงานของ “คณะกรรมการพัฒนาตำบล” ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทน ส.อบต. ตัวแทนชุมชน ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้นำศาสนา เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนางานของตำบลในทุกด้านซึ่งประกอบด้วย ๑๐ ยุทธศาสตร์ ประเด็นสิ่งแวดล้อมเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ทางตำบลร่วมกันวางแผนภายใต้การปรึกษาหารือของคณะกรรมการพัฒนาตำบลจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงก่อให้เกิดแนวคิดในการจัดการน้ำและกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอีกมากมาย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาของตำบล ประกอบด้วย ๑๐ ยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังนี้ คือ ๑) ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ๒) ด้านการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ๓) ด้านสวัสดิการชุมชน/สังคม ภายใต้กรอบแนวคิด “เท่าเทียม ทัวถึง ชุมชนเกื้อกูล” ให้ความสำคัญเรื่องสังคมไม่ทอดทิ้งกัน ๔) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ทางตำบล

ได้สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เรียนรู้การจัดทำข้อมูลรายจ่ายครัวเรือน ๕) ด้านหนุนเสริมกลุ่มองค์กรชุมชน ตำบลเกาะจันทร์ได้สนับสนุนให้กลุ่มองค์กรที่มีอยู่ในตำบลเข้าร่วมกิจกรรมภายใต้นโยบายรัฐ ๖) ด้านประเพณี วัฒนธรรมได้ให้ความสำคัญต่อ คุณค่าประเพณี วัฒนธรรมชุมชนและท้องถิ่น ๗) ด้านความปลอดภัย ภายใต้การรักษาความสงบและความปลอดภัยได้ใช้กำลังฝ่ายปกครองท้องถิ่นกับชุดรักษาความสงบหมู่บ้าน (ชรบ.) ๘) ด้านสุขภาวะชุมชน จัดทำกิจกรรมส่งเสริมระบบสุขภาวะชุมชนในลักษณะการมีส่วนร่วมระหว่างโรงพยาบาล ส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกาย การปลูกพืชผักปลอดสารเคมี เพื่อบริโภคภายในครัวเรือน ๙) ด้านการมีส่วนร่วม สร้างกลไกของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานชุมชนที่เกิดการรวมตัวกันจากหลายภาคส่วน ๑๐) ด้านการจัดการภัยพิบัติจากธรรมชาติ ได้จัดตั้งศูนย์การจัดการภัยพิบัติจากธรรมชาติระดับตำบล(ข้อมูลจากเกาะจันทร์จัดการตนเอง)

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนทุกคนในตำบลเกาะจันทร์ จำนวน ๗,๑๕๘ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้เกิดระบบการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ผลไม้ ยางพารา เป็นต้น เกิดระบบประปาหมู่บ้าน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา แหล่งอนุรักษ์ปลา รวมไปถึงการจัดการน้ำเพื่อป้องกันภัยแล้ง

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้าน ระบบข้อมูล TCNAP ของตำบลเกาะจันทร์ เช่น การมีการจัดหาน้ำสะอาดไว้ใช้อุปโภคและบริโภค การเก็บกักน้ำฝนไว้ การใช้น้ำประปา การใช้น้ำกรอง มีการซื้อน้ำสะอาด เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ จัดตั้งคณะกรรมการจัดการน้ำชุมชนในระดับหมู่บ้าน ตำบล สร้างกระบวนการจัดการน้ำ

๕.๒ กำหนดรูปแบบการจัดการน้ำที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำและการใช้ประโยชน์ร่วม

๕.๓ จัดตั้งแหล่งเรียนรู้การจัดการน้ำ จัดทำคู่มือการจัดการน้ำโดยชุมชนท้องถิ่น

๕.๔ พัฒนากลไกการบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนซึ่งมีทุกภาคส่วนเข้าร่วมในการบริหารจัดการ

๖. วิธีการดำเนินงาน

๖.๑ จัดตั้งคณะกรรมการจัดการน้ำในชุมชนมีการจัดตั้งกลไกคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนงานด้านการจัดการน้ำโดยเฉพาะโดยใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม” ซึ่งมีกำหนดเป็นประธานและมีผู้ใหญ่บ้านเป็นกรรมการ โดยมีหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การกำหนดวิธีการจัดการน้ำในตำบลที่มีความเหมาะสมและแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดทั้งนี้มีการร่วมกันออกแบบกับภาคส่วนภายนอกที่เกี่ยวข้องได้แก่ ชลประทาน

๖.๒ สร้างกระบวนการจัดการน้ำ โดยแบ่งระดับการจัดการน้ำออกเป็น ๕ ระดับ คือ ๑) การจัดการน้ำระดับครัวเรือน เป็นการบริหารจัดการน้ำในแปลงที่นา สวนผลไม้ สวนยางพาราของตนเอง ๒) การจัดการน้ำระดับชุมชน เป็นการบริหารจัดการน้ำภายในชุมชนหรือกลุ่มบ้านที่มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำร่วมกัน ๓) การจัดการน้ำระดับหมู่บ้าน เป็นการบริหารจัดการน้ำภายในหมู่บ้าน มีคณะกรรมการของกลุ่มการจัดการน้ำเป็นผู้ดูแลซึ่งคณะกรรมการนี้มาจากตัวแทนผู้ใช้น้ำในหมู่บ้าน ทำหน้าที่บริหารจัดการการใช้น้ำรวมถึงการกำหนดวางแผนการก่อสร้างฝายและดูแลรักษาฝายกั้นน้ำภายในหมู่บ้าน ๔) การจัดการน้ำภายในตำบล เป็นการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมของตำบลผ่านคณะกรรมการพัฒนาตำบลซึ่งคณะกรรมการตำบลถือได้ว่าเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการน้ำ ๕) การจัดการน้ำระดับเครือข่าย เป็นการบริหารจัดการน้ำที่มีการทำงานเชื่อมโยงกับตำบลอื่นๆและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ เป็นต้น

๖.๔ กำหนดรูปแบบการจัดการน้ำที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ การจัดการชุมชนตำบลเกาะจันทร์เริ่มจากการศึกษาและจัดทำข้อมูลของแหล่งน้ำในตำบล ข้อมูลดังกล่าวจะแสดงให้เห็นว่าคลอง ๑ สาย สามารถเอื้อ

ประโยชน์ให้กับคนในตำบลได้ก็ครัวเรือน ก่อนการตัดสินใจก่อสร้างฝายกั้นน้ำทุกครั้งทางคณะกรรมการพัฒนาตำบลต้องมีการประชุมและมีมติอนุมัติร่วมกัน และมีการกำหนดชนิดของฝายกั้นน้ำแต่ละฝายให้เหมาะสมกับลักษณะของห้วย หนอง คลอง บึง บวกกับให้เหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่ ดังนั้นฝายที่มีการก่อสร้างในตำบลเกาะจันทร์จึงมีหลายชนิด ได้แก่ ฝายมีชีวิต ฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ฝายคอนกรีตผสมหินก่อ ฝายกระสอบทราย แก้มลิงชุมชน หลุมขมครก (หนองน้ำในแปลงนา)

๖.๕ ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำและการใช้ประโยชน์ร่วม ในตำบลเกาะจันทร์มีการกำหนดกติกาข้อตกลงเรื่องการใช้น้ำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ใช้น้ำและเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับตำบลเกาะจันทร์ กติกาข้อตกลงการใช้น้ำของตำบลได้มีการกำหนดไว้ ๓ ข้อดังนี้ ๑) การเปิด-ปิดประตูน้ำตามช่วงระยะเวลาการผลิต ๒) ระบบท่อของประตูน้ำที่ต่อเข้าสวนของเกษตรกรจะต้องมีขนาด ๑.๕ นิ้วเท่ากันทุกคน เป็นการควบคุมปริมาณการใช้น้ำของเกษตรกร ๓) การพัฒนาชุดลอกวัชพืชในลำห้วยเพื่อให้ลำห้วยสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตรได้ เกษตรกรผู้ใช้น้ำทุกคนต้องมีการดูแลรักษาแหล่งน้ำสาธารณะโดยมีการกำหนดช่วงระยะเวลาการชุดลอกวัชพืชกลุ่มผู้ใช้น้ำต้องร่วมมือร่วมใจกันในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ

๖.๖ จัดตั้งแหล่งเรียนรู้การจัดการน้ำ และจัดทำคู่มือการจัดการน้ำโดยชุมชนท้องถิ่น

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีฝายกั้นน้ำสำหรับอุปโภค และบริโภค ๔๗ ตัว และแก้มลิง ๓ แห่ง มีแผนการจัดการน้ำของชุมชนอย่างยั่งยืน มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ รวมทั้งการกลับมาของระบบนิเวศในบริเวณแหล่งน้ำตลอดจนการแก้ปัญหาภัยแล้งได้

๗.๒ ชุมชนมีน้ำใช้เพื่อการเกษตร สามารถทำเกษตรกรรมได้ตลอดทั้งปีและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ลดความเสียหายจากอุทกภัย มีกฎ กติกาชุมชนเรื่องการใช้น้ำ เพื่อให้เกิดการเข้าถึงของทรัพยากรน้ำในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน ลดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำและสร้างความยั่งยืนในการจัดการน้ำชุมชนมีวังปลา ๒ แห่ง ได้แก่ วังอีเฒ่าและวังเทวดา รวมถึงแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ๔๒ คลอง

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม การจัดการน้ำชุมชนของตำบลเกาะจันทร์ส่งผลให้ความเป็นอยู่และสุขภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น มีน้ำใช้เพียงพอในหน้าแล้ง และลดอัตราการเกิดน้ำท่วมขังของชุมชน ๒) ด้านเศรษฐกิจ การจัดการน้ำชุมชนทำให้คนในชุมชนมีน้ำใช้เพียงพอสำหรับการทำเกษตร ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพและราคาสูง การจัดการน้ำอย่างเป็นระบบของตำบลเกาะจันทร์ยังส่งผลไปถึงการผลิตผลไม้นอกฤดูกาลประเภท มังคุด เงาะ ทุเรียน ซึ่งเป็นผลไม้ที่ขึ้นชื่อของตำบลเกาะจันทร์ด้านการมีส่วนร่วม การจัดการน้ำในตำบลเกาะจันทร์มีการกำหนดกติกาข้อตกลงเรื่องการใช้น้ำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ใช้น้ำและเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับตำบลเกาะจันทร์ กติกาข้อตกลงการใช้น้ำของตำบลเป็นการตกลงร่วมกันของกลุ่มผู้ใช้น้ำ จึงลดอัตราการทะเลาะวิวาทและการไม่เท่าเทียมกันของการใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ ๓) ด้านสถานะแวดล้อม ระบบการจัดการน้ำชุมชนตำบลเกาะจันทร์ส่งผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างชัดเจน ก่อให้เกิดระบบการอนุรักษ์พันธุ์ปลา พันธุ์กิ้งก่ามกราม ซึ่งเมื่อก่อนพันธุ์ปลาพื้นเมือง และกิ้งก่ามกรามได้หายไปจากพื้นที่เป็นเวลานานแต่เมื่อมีการจัดระบบการจัดการน้ำชุมชนพันธุ์สัตว์น้ำทั้งหลายจึงมีอัตราเพิ่มขึ้น ๔) ด้านสุขภาพ ระบบการจัดการน้ำชุมชนตำบลเกาะจันทร์ เป็นสร้างภูมิคุ้มนิเวศส่งผลกระทบต่อปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพโดยจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการน้ำชุมชน แผนดำเนินงานภายในชุมชน กำหนดเป้าหมาย กฎ กติกา ข้อตกลง การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านจัดการน้ำ การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม

คณะกรรมการจัดการน้ำ

ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนครราชสีมา

การจัดการน้ำดื่มแบบมีส่วนร่วม

					
ประชากร	หลังคาเรือน	แหล่งน้ำธรรมชาติ	บ่อตื้น	ประปาภูเขา	ประปาผิวดิน
๔,๗๑๗ คน	๑,๘๑๕ หลัง	๔๔ แห่ง	๑๓ แห่ง	๙ แห่ง	๒ แห่ง

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจากแผนการพัฒนาจากหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๕๑
- ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้านสว. นอก (หมู่ ๒)
- ข้อมูลจากแผนพัฒนาตำบลสุคีริน
- ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลสุคีริน

ทำอย่างไร

- จัดประชุมคณะกรรมการในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนภายในชุมชน ระดมเงินทุนร่วมทุนกันภายในชุมชน เพื่อนำมาเป็นต้นทุนในการสร้างโรงผลิตน้ำดื่ม สร้างการมีส่วนร่วมในการสร้างโรงผลิตน้ำดื่ม โดยอาสาสมัครในชุมชน ในการสร้างโรงผลิตน้ำดื่ม ต่อเติมท่อประปา และกักเก็บน้ำภายในชุมชน

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- แหล่งเรียนรู้ในการผลิตน้ำดื่ม
 - กองทุนระบบน้ำดื่มชุมชน ซึ่งเป็นสวัสดิการเพื่อดูแลสุขภาพของคนในชุมชน
 - กฎ กติกา แผนงานการบริหารจัดการน้ำดื่มชุมชนที่ใช้ร่วมกัน
 - รายได้ที่ได้จากการขายน้ำดื่ม
- กำไรจากการขายน้ำดื่ม ประมาณ ๖๖,๐๐๐ บาท นำไปจัดสรรดังนี้
- ค่าใช้จ่ายการบริหารจัดการเป็นจำนวนเงิน ๓๓,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๕๐%
 - การปันผลให้แก่สมาชิกผู้ถือหุ้นจำนวน ๔๓ คนเป็นจำนวนเงิน ๑๙,๘๐๐ บาท คิดเป็น ๓๐%
 - การสมทบเข้ากองทุนการจัดการน้ำดื่มเป็นจำนวนเงิน ๖,๖๐๐ บาท คิดเป็น ๑๐%
 - สาธารณะประโยชน์ในชุมชนเป็นจำนวนเงิน ๖,๖๐๐ บาท คิดเป็น ๑๐%

ด้านการเมืองการปกครอง

ประชาชนและหน่วยงานภายในและนอกชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างโรงน้ำดื่ม และประชาชนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงน้ำดื่ม

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม

ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำ

ด้านเศรษฐกิจ

การจัดการน้ำดื่มชุมชนทำให้สร้างการเข้าถึงแหล่งน้ำดื่ม ที่มีราคาถูกและช่วยลดการใช้จ่ายให้กับคนในชุมชน

ด้านสุขภาพ

ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น ที่ได้ดื่มน้ำจากโรงน้ำดื่มมาตรฐานแทนการดื่มน้ำจากธรรมชาติ

ด้านสภาพแวดล้อม

เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามธรรมชาติเพื่อเป็นปัจจัยเสริมสร้างสุขภาวะภายในชุมชน

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน
งานเด่น	คณะกรรมการจัดการน้ำ
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นายชัยวัฒน์ แก้วดำ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๓-๖๖๘๑๒๓๒

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

จุดเริ่มต้นของการจัดการทรัพยากรน้ำมีที่มาจากความต้องการพัฒนาคุณภาพน้ำอุปโภคและบริโภคซึ่งในอดีตที่ผ่านมาประชาชนในตำบลสุคีรินจะบริโภคน้ำจากลำคลองและบ่อขุดภายในตำบล ซึ่งอาจจะมีคุณภาพน้ำที่ไม่เหมาะสมในการบริโภค จากความต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๔๑ (นพค. ๔๑) และ องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน ในปี ๒๕๕๕ ได้ร่วมกันดำเนินการสำรวจความต้องการเพื่อการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำดื่มชุมชน และได้มีการลงมติเพื่อที่จะสร้างโรงผลิตน้ำดื่มที่บ้านสว. นอก (หมู่ ๒) โดยได้รับงบประมาณในการดำเนินการมาจาก ๒ ส่วนคือ ๑) งบประมาณจาก นพค. ๔๑ เป็นจำนวนเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท และ ๒) งบประมาณจากการระดมเงินทุนเป็นหุ้นส่วนจากประชาชนของบ้านสว. นอกจำนวน ๔๓ คน เป็นจำนวนเงิน ๑๒๙,๐๐๐ บาท รวมถึงการเป็นจิตอาสาช่วยกันก่อสร้างโรงผลิตน้ำดื่ม ท่อส่งน้ำ เพื่อผลิตและจำหน่ายน้ำดื่มภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชากรในชุมชนบ้านสว. นอก และในชุมชนใกล้เคียง

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ประชาชนมีน้ำสะอาดสำหรับบริโภค มีโรงผลิตน้ำดื่มที่ได้มาตรฐาน สุขภาพของประชาชนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียงมีสุขภาพที่ดีขึ้น รวมไปถึงสามารถลดรายจ่ายให้กับครัวเรือนได้

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากแผนการพัฒนาจากหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๔๑ ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้านสว. นอก (หมู่ ๒) ข้อมูลจากแผนพัฒนาตำบลสุคีริน ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลสุคีริน

๕. รูปธรรมงาน

โรงผลิตน้ำดื่มระบบ REVERSE OSMOSIS (OR) (แหล่งเรียนรู้โรงผลิตน้ำดื่ม) คณะกรรมการในชุมชนในการบริหารจัดการน้ำดื่ม กฎ กติการ ในการการบริหารจัดการน้ำดื่ม

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดประชุมคณะกรรมการในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนภายในชุมชน ระดมเงินทุนร่วมหุ้นกันภายในชุมชน เพื่อนำมาเป็นต้นทุนในการสร้างโรงผลิตน้ำดื่ม สร้างการมีส่วนร่วมในการสร้างโรงผลิตน้ำดื่ม โดยอาสาสมัครในชุมชน ในการสร้างโรงผลิตน้ำดื่ม ต่อเติมท่อประปา และถังกักเก็บน้ำภายในชุมชน

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ แหล่งเรียนรู้ในการผลิตน้ำดื่ม กองทุนระบบน้ำดื่มชุมชน ซึ่งเป็นสวัสดิการเพื่อดูแลสุขภาพของคนในชุมชน มีกฎ กติกา แผนงานการบริหารจัดการน้ำดื่มชุมชนที่ใช้ร่วมกัน

๗.๒ รายได้ที่ได้จากการขายน้ำดื่ม โดย น้ำดื่มขวดบรรจุ ๘๐๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร ๑๒ ขวด ราคา ๓๖ บาท น้ำดื่มขวดบรรจุ ๖๐๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร ๑๒ ขวด ราคา ๓๖ บาท น้ำดื่มขวดบรรจุ ๓๕๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร ๑๒ ขวด ราคา ๓๖ บาท โดยในปี ๒๕๖๐ มีกำไรจากการขายน้ำดื่ม ประมาณ ๖๖,๐๐๐ บาท ดังนี้ ๑) ค่าใช้จ่ายการบริหารจัดการเป็นเงิน ๓๓,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๕๐ ๒) การปันผลให้แก่สมาชิกผู้ถือหุ้นจำนวน ๔๓ คน เป็นเงิน ๑๙,๘๐๐ บาท ร้อยละ ๓๐ ๓) การสทบทบเข้ากองทุนการจัดการน้ำดื่มเป็นเงิน ๖,๖๐๐ บาท ร้อยละ ๑๐ ๔) สาธารณะประโยชน์ในชุมชนเป็นเงิน ๖,๖๐๐ บาท ร้อยละ ๑๐

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านเศรษฐกิจ การจัดการน้ำดื่มชุมชนทำให้สร้างการเข้าถึงแหล่งน้ำดื่ม ที่มีราคาถูกและช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับคนในชุมชน ๒) ด้านสังคม ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำ ๓) ด้านสุขภาพ ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น ที่ได้ดื่มน้ำจากโรงน้ำดื่มมาตรฐานแทนการดื่มน้ำจากธรรมชาติ ๔) ด้านสภาวะแวดล้อม เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามธรรมชาติเพื่อเป็นปัจจัยเสริมสร้างสุขภาพภายในชุมชน ๕) ด้านการเมืองการปกครอง (การมีส่วนร่วม) ประชาชนและหน่วยงานภายในและนอกชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างโรงน้ำดื่ม และประชาชนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงน้ำดื่ม

คณะกรรมการหมู่บ้าน ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอกะปง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากร ๑,๙๒๘ คน

“การจัดการน้ำดื่มชุมชนแบบมีส่วนร่วม”

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้าน ที่มีการทำแผนชุมชนและมีกรทบทวนการทำแผนทุกปี
- ข้อมูลจาก TCNAP และ RECAP ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจของครัวเรือน รายรับ รายจ่ายในครัวเรือน หนี้สิน ข้อมูลน้ำดื่มมาใช้ เป็นต้น

พ.ศ. ๒๕๖๐ จัดตั้งโรงน้ำดื่มชุมชน ซึ่งได้รับงบประมาณโครงการยกระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชดำริ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ทางหมู่บ้านได้ประชุมและพบปัญหาของหมู่บ้านว่าเกิดภาวะภัยแล้งส่งผลกระทบต่ออุปโภค บริโภค คนในหมู่บ้านต้องจ่ายเงินซื้อน้ำเพื่อบริโภคจากโรงผลิตน้ำดื่มภายในชุมชนและบริเวณใกล้เคียงในราคาถึงละ ๑๒ บาท ทำให้เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน เลยมีความต้องการปรับปรุงโรงผลิตน้ำดื่มชุมชนให้สามารถผลิตน้ำดื่มชุมชนให้สามารถผลิตน้ำดื่มได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นการลดรายจ่ายของครัวเรือนที่ซื้อน้ำมาจากภายนอกมาบริโภคในครัวเรือน เนื่องจากน้ำดื่มชุมชนจำหน่ายในราคาถูกกว่าท้องตลาดร้อยละ ๕๐

แต่งตั้งคณะกรรมการ

ตั้งคณะกรรมการโรงน้ำดื่มชุมชน มีคณะกรรมการจำนวน ๑๓ คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการประชุมหารือเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงน้ำดื่มชุมชน โดยมีการกำหนดกฎระเบียบการบริหารจัดการเงิน ดังนี้

- ๑) เปิดคู่มือเรียนเดือนละ ๑ ครั้ง
- ๒) รายได้หักค่าใช้จ่าย (ค่ากระแสไฟฟ้า, ค่าซ่อมบำรุง) เก็บไว้เป็นกองทุนระบบน้ำดื่มชุมชน ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญเป็นสถานที่ที่ผลิตน้ำบริโภคบรรจุขวดหรือใส่ภาชนะต่างๆ หรือผลิตภัณฑ์สำหรับติดตั้งกับตู้จ่ายน้ำ เพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำให้สะอาดไว้สำหรับบริการผู้บริโภค โดยมีการจำหน่ายหรือจ่ายเงินเป็นค่าน้ำบริโภค ณ สถานที่ผลิต โดยผ่านเครื่องอัตโนมัติ

มีกองทุนระบบน้ำดื่มชุมชนซึ่งเป็นสวัสดิการเพื่อดูแลสุขภาพของคนในชุมชน (๑๐๐%)

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

กฎ กติกา แผนงานการบริหารจัดการน้ำดื่มชุมชน

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม

ส่งผลให้ความเป็นอยู่และสุขภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น ได้บริโภคน้ำที่มีคุณภาพผ่านระบบการกรอง

ด้านสุขภาพ

สุขภาพ การจัดการน้ำดื่มให้คนในชุมชนด้วยกระบวนการที่มีคุณภาพ แทนการดื่มน้ำจากธรรมชาติ ทำให้สุขภาพของคนลดจากป่วยจากโรคที่เกิดจากการดื่มน้ำที่ไม่มีคุณภาพได้

ด้านเศรษฐกิจ

คนในชุมชนมีน้ำดื่มที่สะอาดและราคาถูกช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับคนในหมู่บ้าน

ด้านสภาพแวดล้อม

เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามธรรมชาติ เพื่อเป็นปัจจัยเสริมสร้างสุขภาพภายในชุมชน

ด้านการเมืองการปกครอง

การจัดตั้งโรงน้ำดื่มชุมชนเป็นการจัดตั้งที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านเวทีประชุมที่นำข้อมูลชุมชนมาวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่มีอยู่ของชุมชนโดยพบว่าปัญหาน้ำดื่มเพื่อการบริโภคนั้นทางชุมชนต้องซื้อจากภายนอก ส่งผลให้ชุมชนเกิดแนวคิดการจัดตั้งโรงน้ำดื่ม

Key actors	คณะกรรมการหมู่บ้าน
งานเด่น	โรงน้ำดื่มชุมชน
พื้นที่	ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นายสมศักดิ์ พรหมเกื้อ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๒-๒๖๔๘๐๕๒

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ข้อมูลสถานการณ์ ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน ประชากรของตำบลเกาะจันทร์ทั้งหมด ๑,๙๒๘ คน มีครัวเรือน ๗,๑๕๘ คน มีการจำหน่ายน้ำสะอาดไว้ใช้อุปโภคและบริโภค จำนวน ๑,๘๗๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๙๗.๙๗ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล มีการเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ ๓๕๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๘.๘๔ มีการใช้น้ำประปา ๑,๐๘๖ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๗.๘๐ การใช้น้ำกรอง ๑๒๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๖.๖๐ มีการซื้อน้ำสะอาด/น้ำกรอง ๑,๕๓๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๘๑.๕๓ การใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ๕๕๐ ครัวเรือน ร้อยละ ๒๙.๒๗ อื่นๆ การใช้น้ำบ่อ และน้ำบาดาล ๔๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๒.๓๔ (TCNAP, ๒๕๖๑)

น้ำดื่มเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวันของเรา เพราะน้ำดื่มที่เรารับประทาน กิน ดื่มนั้นเป็นส่วนประกอบหลักหลายส่วนในร่างกาย น้ำดื่มที่สะอาดเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีพ เพราะทราบดีว่าน้ำดื่มที่สะอาด ราคาถูก ปลอดภัย ถูกสุขอนามัยหากกล่าวถึงพื้นที่หมู่ที่ ๓ บ้านลานนา มีประชากรทั้งหมด ๑,๐๒๑ คน มีครัวเรือน ๓๑๕ ครัวเรือน หลายคนต้องคิดถึงชุมชนขนาดกลาง ที่ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประกอบอาชีพหลักคือการทำเกษตรชุมชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันการพึ่งพาอาศัยของคนในชุมชน เนื่องจากทางหมู่บ้านได้มีปัญหาคือ เนื่องจาก ทุกครัวเรือนต้องซื้อน้ำดื่มจากร้านค้าในชุมชน ซึ่งในราคาขวดละ ๑๐ - ๑๒ บาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงเพราะชีวิตประจำวันต้องบริโภคน้ำตลอด ทางชาวบ้านจึงเล็งเห็นถึงความต้องการแก้ปัญหานี้โดยเสนอโครงการตั้งน้ำดื่มหยอดเหรียญขึ้น ทำให้ประชาชนมีน้ำสะอาด สำหรับบริโภค เพราะมีเครื่องกรองที่ได้มาตรฐาน ทำให้มีสุขภาพดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจาก ในสมัยก่อนชาวบ้านจะขุดเจาะบ่อบาดาลนำน้ำมา อุปโภค บริโภคเอง ทำให้น้ำที่ใช้อุปโภค บริโภคไม่ถูกสุขลักษณะ โรงผลิตน้ำดื่มก่อสร้างแล้วเสร็จชาวบ้านสามารถซื้อน้ำดื่มที่มีคุณภาพ ในราคาประหยัด ส่วนรายได้จากการจำหน่ายน้ำดื่ม นั้น คณะกรรมการหมู่บ้านจะนำมาเป็นค่าบำรุงรักษา เครื่องกรองน้ำ และ ระบบ ต่าง ๆ ให้มีสภาพดีอย่างสม่ำเสมอ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จัดตั้งโรงน้ำดื่มชุมชน ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการระดับศักยภาพหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ทางหมู่บ้านได้ประชุมและพบปัญหาของหมู่บ้านว่าเกิดภาวะภัยแล้งส่งผลกระทบต่อน้ำอุปโภค บริโภค คนในหมู่บ้านต้องจ่ายเงินซื้อน้ำเพื่อบริโภคจากโรงผลิตน้ำดื่มภายในชุมชนและบริเวณใกล้เคียงในราคาถึงละ ๑๒ บาท ทำให้เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน เลยมีความต้องการปรับปรุงโรงผลิตน้ำดื่มชุมชนให้สามารถผลิตน้ำดื่มชุมชนให้สามารถผลิตน้ำได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นการลดรายจ่ายของครัวเรือนที่ซื้อน้ำมาจากภายนอกมาบริโภคในครัวเรือน เนื่องจากน้ำดื่มชุมชนจำหน่ายในราคาถูกกว่าท้องตลาดร้อยละ ๕๐ การดำเนินการ บริการน้ำดื่มหยอดเหรียญบรรจุขวดขนาดใหญ่ (๑๘ ลิตร) ราคาขวดละ ๕ บาท บริการน้ำดื่มบรรจุขวดความจุ ๖๕๐ มิลลิลิตร บริการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับน้ำดื่ม เช่น น้ำแข็งและถังน้ำแข็ง

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนทุกคนหมู่ที่ ๓ บ้านลานนา จำนวน ๑,๐๒๑ คน จำนวนครัวเรือน ๓๑๕ ครัวเรือน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ประชาชนมีน้ำสะอาดสำหรับบริโภคมีเครื่องกรองที่ได้มาตรฐาน ทำให้มีสุขภาพของประชาชนในหมู่บ้านมีสุขภาพที่ดีขึ้น ลดการบริโภคน้ำดื่มที่มีสารปนเปื้อน รวมไปถึงสามารถลดรายจ่ายให้กับครัวเรือนได้

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้าน ที่มีการทำแผนชุมชนและมีการทบทวนการทำแผนทุกปี ข้อมูลจาก TCNAP และ RECAP ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจของครัวเรือน รายรับ รายจ่ายในครัวเรือน หนี้สิน ข้อมูลน้ำดื่มที่ใช้ เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

คณะกรรมการโรงน้ำดื่มชุมชน การผลิตน้ำดื่มเพื่อจำหน่ายราคาถูกลงกว่าท้องตลาด กองทุนระบบน้ำดื่มชุมชน

๖. วิธีการดำเนินงาน

การตั้งคณะกรรมการโรงน้ำดื่มชุมชน มีคณะกรรมการจำนวน ๑๓ คน ประกอบด้วย ตัวแทนจาก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการประชุมหารือเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงน้ำดื่มชุมชน โดยมีการกำหนดกฎระเบียบการบริหารจัดการเงิน ดังนี้ ๑) เปิดตู้เหรียญเดือนละ ๑ ครั้ง ๒) รายได้หักค่าใช้จ่าย (ค่ากระแสไฟฟ้า, ค่าซ่อมบำรุง) เก็บไว้เป็นกองทุนระบบน้ำดื่มชุมชนตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญเป็นสถานที่ที่ผลิตน้ำบริโภคบรรจุขวดหรือใส่ภาชนะต่างๆ หรือผลิตภัณฑ์สำหรับติดตั้งกับท่อจ่ายน้ำเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำให้สะอาดไว้สำหรับบริการผู้บริโภคโดยมีการจำหน่ายหรือจ่ายเงินเป็นค่าน้ำบริโภค ณ สถานที่ผลิต โดยผ่านเครื่องอัตโนมัติ

การผลิตน้ำดื่มเพื่อจำหน่าย โรงน้ำดื่มหยอดเหรียญบ้านลานนาได้คิดดำเนินผลิตน้ำดื่มแบบขวดที่มีราคาถูกลงกว่าราคาท้องตลาด เพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านได้ใช้บริการในงานกิจกรรมต่างๆภายในหมู่บ้านทำให้ประชาชนมีน้ำสะอาด สำหรับ บริโภค เพราะมีเครื่องกรองที่ได้มาตรฐาน ทำให้มีสุขภาพดีขึ้นกว่าเดิมแต่ก่อนการดำเนินงานของกลุ่มจะดำเนินกิจกรรมเพิ่มเติมในส่วนของการบรรจุน้ำดื่มใส่ขวดเพื่อใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนลดการซื้อน้ำดื่มจากภายนอกเป็นการสร้างรายได้ให้กลุ่มและลดรายจ่าย จัดตั้งกองทุนระบบน้ำดื่มชุมชน ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการสำหรับประชาชนในพื้นที่

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

มีกองทุนระบบน้ำดื่มชุมชนซึ่งเป็นสวัสดิการเพื่อดูแลสุขภาพของคนในชุมชน (๑๐๐%) และมีกฎ กติกา แผนงานการบริหารจัดการน้ำดื่มชุมชน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม การจัดการน้ำดื่มส่งผลให้ความเป็นอยู่และสุขภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น ได้บริโภคน้ำที่มีคุณภาพผ่านระบบการกรอง ๒) ด้านเศรษฐกิจ การจัดการน้ำดื่มชุมชนทำให้คนในชุมชนมีน้ำดื่มที่สะอาดและราคาถูกช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับคนในหมู่บ้าน ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมเกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามธรรมชาติเพื่อเป็นปัจจัยเสริมสร้างสภาวะภายในชุมชน ๔) ด้านสุขภาพ การจัดการน้ำดื่มให้คนในชุมชนด้วยกระบวนการที่มีคุณภาพ แทนการดื่มจากธรรมชาติ ทำให้อายุขัยของคนลดจากป่วยจากโรคที่เกิดจากการดื่มน้ำที่ไม่มีคุณภาพได้ ๕) ด้านการเมืองการปกครอง (การมีส่วนร่วม) การจัดตั้งโรงน้ำดื่มชุมชนเป็นการจัดตั้งที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านเวทีประชุมที่นำข้อมูลชุมชนมาวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่มีอยู่ของชุมชนโดยพบว่าปัญหาน้ำเพื่อการบริโภคนั้นทางชุมชนต้องซื้อจากภายนอก ส่งผลให้ชุมชนเกิดแนวคิดการจัดตั้งโรงน้ำดื่ม

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

อาสาสมัครพิทักษ์

สิ่งแวดล้อม

“กลุ่มเรือพลักรักษ์คลองเปรี๊ยะ”

ประชากรทั้งสิ้น
๖,๒๑๙ คน
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด
๒,๐๘๗ ครัวเรือน

เนื้อที่โดยประมาณ
๓๒,๐๙๑.๕๖ ไร่

ข้อมูลและเครื่องมือ

ในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
- ข้อมูลจากสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ ๓๗ แผนพัฒนาตำบลนาทอน
- ข้อมูลการความรู้การดูแลทรัพยากรป่าชายเลน
- ข้อมูล TCNAP ตำบลนาทอน
- ข้อมูลสถิติการท่องเที่ยว อบต. นาทอน
- ข้อมูลจากศูนย์วิจัยป่าไม้

ทำอย่างไร

จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยการจัดตั้งกลุ่ม “เรือพลักรักษ์คลองเปรี๊ยะ” ขึ้นมาเนื่องจากคนในชุมชนซึ่งประกอบอาชีพประมงและไม่มีเรือ ซึ่งเป็นเรือหาปลาที่เรียกว่า “เรือพลัก” อยู่แล้ว รวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลทุกกิจกรรมของคนในพื้นที่และแจ้งพื้นที่ที่มีวิถีการจับสัตว์น้ำแบบผิดวิธี

ส่งเสริมอาชีพในชุมชนมีการดำเนินงานด้านการทำประมงพื้นบ้านร่วมกับกรมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ

เพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในชุมชนทั้งเด็กและเยาวชน เช่น กิจกรรมการปลูกป่าโดยเด็กและเยาวชนในชุมชน จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านการดูแลทรัพยากรป่าชายเลน

การประสานความร่วมมือกับมีหน่วยงานในพื้นที่ ที่ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานและกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน ได้แก่ หน่วยงานป้องกันรักษาป่าไม้ที่ สค.๒ สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ ๓๗ ซึ่งคอยสนับสนุนและให้ความรู้ในการดูแลป่าชายเลนและให้พันธุ์กล้าไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยสร้างเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการร่วมกันเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และนำใช้ทรัพยากรน้ำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

กำหนด กฎ กติกาขึ้นในกลุ่มเพื่อร่วมกันเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนและขยายพันธุ์สัตว์น้ำ ดำเนินมาตรการการสอดส่องดูแลพื้นที่ป่าชายเลนของกลุ่ม ป้องกันการลักลอบการเข้ามาทำประมงผิดกฎหมายของกลุ่มคนที่ยังทำประมงแบบผิดกฎหมาย

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม

ส่งผลกระทบให้วิถีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกันขับเคลื่อนงานและกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เกิดการรวมกลุ่มกันของชุมชนที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านกลุ่มของชุมชนที่มีวิถีชีวิตชุมชนเพื่อดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการอนุรักษ์เรือพลัก ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในชุมชน

ด้านสุขภาพ

เมื่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น แหล่งอาหารชุมชนสมบูรณ์ขึ้น ลดภาวะเสี่ยงจากการรับประทานอาหารทะเลสิ่งมีชีวิตจำนวนมากมาในปัจจุบัน ทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นทั้งด้านอาหาร และสุขภาพจิตใจของคนในชุมชนที่ดีขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ

จากการดำเนินงานและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนทำให้พื้นที่ป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้คนประกอบอาชีพประมงในชุมชนมีงานและมีอาชีพที่มั่นคงมากยิ่งขึ้น ชุมชนมีแหล่งอาหารที่มีความอุดมสมบูรณ์

ด้านสภาวะแวดล้อม

ทำให้ระบบนิเวศป่าชายเลน ดิน น้ำ ป่า สัตว์น้ำ อุดมสมบูรณ์ขึ้น พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น

ด้านการเมืองการปกครอง

มีการกำหนด กฎ กติกาและสร้างข้อตกลงร่วมกัน การพัฒนานโยบายสาธารณะ: ประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น อย่งกันระหว่างองค์กร ๕ ฝ่ายร่วมของตำบล ได้แก่ องค์กรท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรศาสนา ภาคประชาชน และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- มีแกนนำหลักของชุมชนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน จำนวน ๑๘ คน
- มีกลุ่มอาชีพด้านการประมงในพื้นที่ เช่น กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชังบ้านวังคง (เลี้ยงหอยนางรม เลี้ยงหอยแมลงภู่ ปลาเก๋า ปลากระพง)
- มีแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ
- มีธนาคารปูชุมชน มี ๒ แห่ง
- มีกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ เช่น กลุ่มเรือพลักรักษ์คลองเปรี๊ยะกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านท่าข้ามควาย และบ้านบารายี่กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนบ้านวังคง ซึ่งขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน จนได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวประเภทชุมชน
- ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ทสม.) ในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายระดับอำเภอและจังหวัดเป็นต้น
- มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น ๒๐ ไร่
- มีแหล่งเรียนรู้ด้านการดูแลทรัพยากรป่าชายเลน ๔ แห่ง
- มีนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ๓๒๒๑ คน/ปี (ข้อมูลสถิติการท่องเที่ยว อบต.นาทอน, ๒๕๖๑)
- นวัตกรรมการดูแลทรัพยากรธรรมชาติแบบการสร้างการมีส่วนร่วม(ขึ้นเขานาทอน)

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
งานเด่น	อาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นายสามารถ แหน่งนุ้ย จิตอาสากลุ่มเรือพลีตริภักซ์คลองเปรี๊ยะ เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๓-๖๕๓๕๕๐๑

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ข้อมูลสถานการณ์ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูลพบว่า มีประชากร ๗,๓๕๓ คน จำนวนครัวเรือน ๒,๑๐๗ ครัวเรือน มีเนื้อที่โดยประมาณ ๓๒,๐๙๑.๕๖ ไร่ หรือ ๕๑.๓๔ ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่ประกอบด้วย เทือกเขาที่ราบสูงน้ำทะเลท่วมถึง และพื้นที่ราบลุ่มน้ำทะเลท่วมถึง ประกอบด้วยป่าชายเลนตลอดแนว ตำบลนาทอนมีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ ๑๓,๔๓๕.๐๑ ไร่ (ศูนย์วิจัยป่าไม้, ๒๕๕๓) อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ ๑ บ้านนาทอน หมู่ที่ ๒ บ้านนาเปรี๊ยะ หมู่ที่ ๔ บ้านวังตง หมู่ที่ ๕ บ้านท่าศิลา หมู่ที่ ๖ บ้านท่าข้ามควาย และหมู่ที่ ๗ บ้านบาราย

การจัดตั้งกลุ่มเพื่ออนุรักษ์และดูแลทรัพยากรป่าชายเลน ของชุมชนบ้านนาเปรี๊ยะ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล เริ่มขึ้นเมื่อประมาณปี ๒๕๕๗ โดยการรวมตัวกันของกลุ่มประมงพื้นบ้านในชุมชน และได้จัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการเมื่อปี ๒๕๕๙ โดยความร่วมมือจากคนในชุมชนบ้านนาเปรี๊ยะและกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนใกล้เคียง ชุมชนบ้านนาเปรี๊ยะ เป็นพื้นที่ที่มีลำคลองและป่าชายเลนอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งประกอบอาชีพที่สำคัญของคนในชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราและอาชีพประมง เนื่องจากปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายเข้ามาในพื้นที่มากขึ้นทั้งจากคนในพื้นที่ใกล้เคียงและคนนอกพื้นที่ เช่น การใช้จวนรุน จนทำให้ทรัพยากรป่าชายเลนถูกทำลายมากขึ้น ปริมาณสัตว์น้ำยิ่งลดจำนวนลง ชาวบ้านที่มีอาชีพประมงประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอ เพราะไม่มีสัตว์น้ำเข้ามาอยู่อาศัย จึงคิดรวมกลุ่มกันเพื่อดูแลฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ โดยแกนนำชุมชนร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เพื่อหาแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนขึ้น โดยการจัดตั้งกลุ่ม “เรือพลีตริภักซ์คลองเปรี๊ยะ” ขึ้นมา เนื่องจากคนในชุมชนซึ่งประกอบอาชีพประมงและมีเรือ ซึ่งเป็นเรือหาปลาที่เรียกว่า “เรือพลีต” อยู่แล้ว รวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมของคนในพื้นที่และต่างพื้นที่ที่ใช้วิธีการจับสัตว์น้ำแบบผิดวิธี เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการแล้ว ทำให้สามารถเข้าไปพูดคุยเจรจากับคนที่เข้ามาทำประมงผิดกฎหมายได้ สร้างเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการร่วมกันฟื้นฟูดูแลป่าชายเลนและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับผู้ที่สนใจ การขยายพื้นที่ในการดูแลป่าชายเลนในชุมชนและขยายไปสู่ชุมชนใกล้เคียง เพิ่มกิจกรรมการดูแลทรัพยากรป่าชายเลน การเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งเด็กและเยาวชน เช่น กิจกรรมการปลูกป่าโดยเด็กและเยาวชนในชุมชน การเพิ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์น้ำและขยายพันธุ์สัตว์น้ำ ทำธนาคารปูและเลี้ยงปลากะพงในกระชัง เพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม รวมทั้งร่วมกันดูแลและบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังมีการทำเส้นทางเดินชมธรรมชาติ (Walk Way) ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อสร้างรายได้เข้าสู่กลุ่ม ตั้งเป็นกองทุนเพื่อการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและคนในชุมชน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

แกนนำหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา บุคลากรรัฐ ๕๓ คน ประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ ๑๗๐ คน ผู้สนใจที่เข้ามาแลกเปลี่ยนความรู้ ๒๕๐๐ คน เครือข่ายตำบลนาทอน ๓๗๐ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ป่าชายเลนเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าทั้งต่อพืช สัตว์ และมนุษย์ ซึ่งแต่เดิมได้พึ่งพาอาศัยกันอย่างเกื้อกูลในระบบนิเวศ แต่เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการรุกล้ำ และทำลายพื้นที่ป่าชาย

เลนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงขึ้นในปัจจุบัน ชุมชนตำบลนาทอนซึ่งมีพื้นที่ที่มีป่าชายเลน ๑ ใน ๓ ของพื้นที่ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้ทรัพยากรป่าชายเลนและทรัพยากรสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์ขึ้น สัตว์น้ำเริ่มเข้ามาอยู่อาศัย ชาวบ้านสามารถหากุ้ง หอย ปู ปลาได้เพิ่มมากขึ้น สำหรับเป็นอาหารให้กับคนในชุมชน รักษาอาชีพการทำประมงพื้นบ้านให้คงอยู่กับชุมชน และยังเป็นสืบทอดวิถีชีวิตของคนในชุมชนเอาไว้ นอกจากนี้เมื่อทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนสมบูรณ์มากขึ้น วิถีชีวิตคงอยู่ ก็จะไปสู่งานด้านการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นในตำบล เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนท้องถิ่นที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรให้กับผู้คนภายนอกที่สนใจ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ข้อมูลจากสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ ๓๗ แผนพัฒนาตำบลนาทอน ข้อมูลการความรู้การดูแลรักษาทรัพยากรป่าชายเลน ข้อมูล TCNAPตำบลนาทอน ข้อมูลสถิติการท่องเที่ยว อบต. นาทอน ข้อมูลจากศูนย์วิจัยป่าไม้

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน การเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านการดูแลรักษาทรัพยากรป่าชายเลน

๕.๒ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การส่งเสริมอาชีพในชุมชน การพัฒนานวัตกรรม

๕.๓ การประสานความร่วมมือกับมีหน่วยงานในพื้นที่ กำหนด กฎ กติกา

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยการจัดตั้งกลุ่ม “เรือพลีตริภักย์คลองเปรี๊ยะ” ขึ้นมา เนื่องจากคนในชุมชนซึ่งประกอบอาชีพประมงและมีเรือ ซึ่งเป็นเรือหาปลาที่เรียกว่า “เรือพลีต” อยู่แล้ว รวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมของคนในพื้นที่และต่างพื้นที่ที่ใช้วิธีการจับสัตว์น้ำแบบผิดวิธี เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการแล้ว ทำให้สามารถเข้าไปพูดคุยเจรจากับคนที่เข้ามาทำประมงผิดกฎหมายได้ และเกิดการรวมตัวของกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนร่วมกับแกนนำชุมชนในพื้นที่หมู่ที่ ๑ บ้านนาทอน หมู่ที่ ๒ บ้านนากลาง (นาเปรี๊ยะ) หมู่ที่ ๔ บ้านวังตง หมู่ที่ ๖ บ้านท่าข้ามควาย และหมู่ที่ ๗ บ้านบารายีเพื่อหาแนวทางในการหามาตรการร่วมกันในการร่วมมือกันของคนในชุมชนเพื่อดูแลรักษาทรัพยากรป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งอาหารและแหล่งสร้างอาชีพของคนในชุมชน มีการอนุรักษ์แหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และธนาคารปูชุมชน

การเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งเด็กและเยาวชน เช่น กิจกรรมการปลูกป่าโดยเด็กและเยาวชนในชุมชน จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านการดูแลรักษาทรัพยากรป่าชายเลน ใน ๔ หมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าชายเลน ได้แก่ หมู่ที่ ๒ บ้านนาเปรี๊ยะ หมู่ที่ ๔ บ้านวังตง หมู่ที่ ๖ บ้านท่าข้ามควาย และหมู่ที่ ๗ บ้านบารายี ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยสร้างเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการร่วมกันฟื้นฟูดูแลป่าชายเลนและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และนำใช้ทรัพยากรนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การส่งเสริมอาชีพในชุมชนมีการดำเนินงานด้านการทำประมงพื้นบ้านร่วมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ การประสานความร่วมมือกับมีหน่วยงานในพื้นที่ ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานและกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน ได้แก่ หน่วยป้องกันรักษาป่าไม้ที่ สด.๒ สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ ๓๗ ซึ่งคอยสนับสนุนและให้ความรู้ในการดูแลป่าชายเลน และให้พันธุ์กล้าไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน กำหนด กฎ กติกาขึ้นในกลุ่มเพื่อร่วมกันฟื้นฟูป่าชายเลนและขยายพันธุ์สัตว์น้ำ ดำเนินมาตรการการสอดส่องดูแลพื้นที่ป่าชายเลนของกลุ่ม ป้องกันการลักลอบการเข้ามาทำประมงผิดกฎหมายของกลุ่มคนที่ยังทำประมงแบบผิดกฎหมาย หรือการทำประมงที่ล้าสมัยทรัพยากรธรรมชาติโดยการสร้างกฎกติกาของกลุ่มเรื่องของคนที่ทำผิดกฎ หรือบุคคลภายนอกที่เข้ามาทำประมงผิดกฎหมาย เช่น การวางยา (วางลูกยา) สมาชิกที่พบเห็นการทำประมงผิดกฎหมาย จะดำเนินการโดยการแจ้งให้กลุ่มทราบ

หลังจากนั้นก็จะมีการประชุมกลุ่มเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาต่อไป การพัฒนานวัตกรรมการดูแลทรัพยากรธรรมชาติแบบการสร้างการมีส่วนร่วม(ชันชันนาทอน) โดยคณะกรรมการชันชันนาทอนระดับตำบล จำนวน ๔๔ คน ร่วมกับคณะกรรมการชันชันนาทอนระดับหมู่บ้าน หมู่ที่ ๘ บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน ๒๒ คน ดำเนินงานในหมวดที่ ๔ ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อที่ ๑๒ ร่วมกับภาคีรัฐ องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายอื่นๆ ในการจัดการป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ และเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีแกนนำหลักของชุมชนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน จำนวน ๑๘๔ คน

๗.๒ มีกลุ่มอาชีพด้านการประมงในพื้นที่ เช่น กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชังบ้านวังตง (เลี้ยงหอยนางรม เลี้ยงหอยแมลงภู่ ปลาเก๋า ปลากะพง) การทำธนาคารปูในหมู่ที่ ๒ บ้านนาเปรีย กลุ่มเลี้ยงปูในหมู่ที่ ๖ บ้านท่าข้ามควาย และหมู่ที่ ๗ บ้านบารายี

๗.๓ มีแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ๓ แห่ง ๑)คลองเปรี๊ยะ หมู่ที่ ๒ บ้านนาเปรีย ๒)คลองสังหยุด หมู่ที่ ๖ บ้านท่าข้ามควาย และ ๓) คลองบารายี หมู่ที่ ๗ บ้านบารายี

๗.๔ มีธนาคารปูชุมชน มี ๒ แห่ง ๑) ธนาคารปูบ้านนาเปรีย และ ๒)ธนาคารปูบ้านบารายี

๗.๕ มีกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ เช่น กลุ่มเรือพลัดริษคลองเปรี๊ยะกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านท่าข้ามควาย และบ้านบารายีกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนบ้านวังตง ซึ่งขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน จนได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวประเภทชุมชน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ทสม.) ในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายระดับอำเภอและจังหวัดเป็นต้น

๗.๖ มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น ๒๐ ไร่ มีแหล่งเรียนรู้ด้านการดูแลทรัพยากรป่าชายเลน ๔ แห่ง มีนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ๓๒๒๑ คน/ปี (ข้อมูลสถิติการท่องเที่ยว อบต.นาทอน, ๒๕๖๑) มีนวัตกรรมการดูแลทรัพยากรธรรมชาติแบบการสร้างการมีส่วนร่วม(ชันชันนาทอน)

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านเศรษฐกิจ จากการดำเนินงานและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนทำให้พื้นที่ป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้คนที่ประกอบอาชีพประมงในชุมชนมีงานและมีอาชีพที่มั่นคงมากยิ่งขึ้น ชุมชนมีแหล่งอาหารที่มีความอุดมสมบูรณ์ ๒) ด้านสังคมส่งผลกระทบต่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนชุมชนในการร่วมกันขับเคลื่อนงานและกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เกิดการรวมกลุ่มกันของคนประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน กลุ่มของคนที่มีเรือในชุมชนเพื่อดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการอนุรักษ์เรือพลัด ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม ทำให้ระบบนิเวศป่าชายเลน ดิน น้ำ ป่า สัตว์น้ำ อุดมสมบูรณ์ขึ้น พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น ๔) ด้านสุขภาพ เมื่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น แหล่งอาหารชุมชนสมบูรณ์ขึ้นลดภาวะเสี่ยงจากการซื้ออาหารทะเลซึ่งมีสิ่งเจือปนมากมายในปัจจุบัน ทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นทั้งด้านอาหาร และสุขภาพจิตใจของคนในชุมชนก็ดีขึ้นเมื่อมีแหล่งประกอบอาชีพที่มั่นคงขึ้น ๕)ด้านการเมืองการปกครอง มีการกำหนด กฎ กติกาและสร้างข้อตกลงร่วมกัน การพัฒนานโยบายสาธารณะประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงกันระหว่างองค์กร ๕ เสาร่วมของตำบล ได้แก่ องค์กรท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่น องค์กรศาสนา ภาคประชาชน และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

การอนุรักษ์ป่าชุมชน

ประชากรทั้งสิ้น **๖,๒๑๙ คน**
 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด **๒,๐๕๗ ครัวเรือน**

พื้นที่ป่าชุมชน จำนวน ๑๓๕ ไร่ ๑ งาน ๕๕ ตารางวา คิดเป็นร้อยละ ๔.๙๒

ป่าชุมชน พื้นที่ป่าไม้ที่ได้รับการจัดการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนชุมชน และองค์กร ทั้งทางตรงและทางอ้อม คำนวณความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเป็นป่าที่ประชาชนเข้าไปใช้สอยตามวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้น ทั้งเรื่องการทำมาหากินระบบครอบครัวเครือญาติ ประเพณีความเชื่อ อารมณ์ และกฎระเบียบในชุมชนป่าชุมชนจึงมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมินิเวศ และวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน

สร้างจิตสำนึกในการตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลรักษาป่าชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลป่าชุมชน ไม่ให้มีการบุกรุก ลักลอบตัดไม้ **ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น**

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลป่าชุมชนจากกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่
- ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
- ข้อมูลจากหน่วยป้องกันรักษาป่าไม้ที่ สด.๒ อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
- ข้อมูลจากสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๓ สงขลา
- ข้อมูลการดูแลรักษาป่าไม้
- ระบบข้อมูลตำบลนาทอน TCNAP เช่น ข้อมูลพื้นที่ป่า เป็นต้น

ทำอย่างไร

- ร่วมกันสำรวจข้อมูลพื้นที่ป่าไม้มีการสำรวจโดยวางพิกัดGPS และค้นพบพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้ใหญ่และต้นไม้หายากจำนวนมาก
- จัดเวรยาม ลาดตระเวนพื้นที่ป่าเพื่อสอดส่องดูแล และป้องกันการเข้ามาลักลอบตัดไม้ การจัดกิจกรรมปลูกป่าเพิ่มจำนวนพันธุ์ไม้ทดแทนบางส่วนที่เป็นไม้ใช้สอยเพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนเอาไว้
- ชุมชนร่วมกันดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน
- จัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทสม เป็นเครือข่ายที่สมาชิกในชุมชนร่วมกัน ดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง เพื่อขับเคลื่อนเป็นต้นแบบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย เพื่อขยายพื้นที่การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติแบบการสร้างการมีส่วนร่วม ชันชันนาทอน

รูปธรรมงาน

- การสำรวจข้อมูลพื้นที่ป่าไม้โดยวางพิกัดGPS
- การอนุรักษ์ป่าชุมชน
- จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน
- การขยายพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในตำบล
- จัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทสม
- การพัฒนานวัตกรรมจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบการสร้างการมีส่วนร่วม ชันชันนาทอน

ด้านสังคม

เกิดการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การรวมกลุ่มอนุรักษ์ป่า การรวมกลุ่มวิสาหกิจ ร่วมกันดูแลป่าชุมชน และร่วมกันดูแลต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อใหุดกหลาน

ด้านการเมืองการปกครอง

การกำหนด กฎ กติกาและสร้างข้อตกลงร่วมกัน การเพิ่มนายร้อยสาธารณสุข ประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เอื้ออำนวยระหว่างองค์กร ๕ เสริมของตำบล ได้แก่ องค์การท้องถิ่น องค์การท้องถิ่น องค์การศาสนา ภาวประชาชน และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

ด้านเศรษฐกิจ

การเพิ่มรายได้จากการนำวัตถุดิบในป่ามาประกอบอาชีพและ ลดรายจ่ายจากการหาอาหารป่าเพื่อบริโภค และมีป่าต้นน้ำที่ชุมชนใช้ในการทำเกษตรกรรม

ด้านสุขภาพ

เป็นแหล่งอาหารที่สมบูรณ์ และมีพื้นที่สีเขียว ส่งเสริมให้คนมีสุขภาพดี

ด้านสภาวะแวดล้อม

ทำให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เกิดแหล่งต้นน้ำที่สำคัญให้กับชุมชน

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่จำนวน ๑ กลุ่ม
- มีเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ทสม.)จำนวน ๑ เครือข่าย
- มีจิตอาสาในการดูแลรักษาป่าชุมชน ๒๒ คน
- มีพื้นที่ป่าต้นน้ำที่สามารถใช้สอยประโยชน์ได้ ๑๓๕ ไร่ ๑ งาน ๕๕ ตารางวา คิดเป็นร้อยละ ๔.๙๒ของพื้นที่
- มีการขยายพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในตำบล ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๑,๖๙๐ ไร่
- มีแหล่งเรียนรู้เรื่องการดูแลรักษาป่าชุมชนจำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

Key actors	กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่
งานเด่น	การอนุรักษ์ป่าชุมชน
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นายกลิ่น บัวสาย ผู้ใหญ่บ้าน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๗-๓๔๑๒๒๕๔

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ป่าชุมชน พื้นที่ป่าไม้ที่ได้รับการจัดการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชน ชุมชนและองค์กร ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตามความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นป่าที่ประชาชนเข้าไปใช้สอยตามวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้น ทั้งเรื่องการทำมาหากิน ระบบครอบครัวเครือญาติ ประเพณีความเชื่อ อำนาจและกฎระเบียบในชุมชนป่าชุมชนจึงมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิเนเวศ และวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนในท้องถิ่น

หมู่บ้านทุ่งใหญ่ เป็นพื้นที่ที่เกิดจากพื้นที่ ๓ แปลงติดต่อกัน คือ แปลงที่ ๑ พื้นที่ป่าสงวนควนทัง แปลงที่ ๒ ทุ่งยาว และแปลงที่ ๓ ที่ดินสาธารณะประโยชน์หรือหนองเนียน ซึ่งต่อมาเรียกรวมกันว่า “ทุ่งใหญ่” มีพื้นที่ทั้งหมด ๒,๗๖๑ ไร่ ใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ๒,๖๑๔ ไร่ และพื้นที่ป่าชุมชน ๑๓๕ ไร่ ๑ งาน ๔๕ ตารางวา ร้อยละ ๔.๙๒ ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านทุ่งใหญ่ หมู่ที่ ๘ ตำบลนาทอน ตั้งอยู่ทางทิศใต้อำเภอทุ่งหว้า ห่างจากที่ว่าการอำเภอทุ่งหว้า ประมาณ ๑๗ กิโลเมตร มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบ และมีลำคลองไหลผ่านตลอดแนวของหมู่บ้าน เป็นป่าประเภทป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดง ป่าห้วยลลอด และป่าเขาชุมทรัพย์ จังหวัดสตูล ขึ้นทะเบียนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เลขที่หนังสืออนุมัติโครงการ ทส.๑๖๐๔.๔๓/๑๔๘๐ ลว.ก.พ.๕๘ เป็นป่าที่ค่อนข้างสมบูรณ์ มีพันธุ์ไม้หลากหลาย เช่น ไม้สาวดำ ไม้ตะเคียน เป็นต้น องค์กรประชาชนที่ขับเคลื่อนในการดูแลป่าในพื้นที่มีความเข้มแข็ง มีกิจกรรมดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นป่าไม้ที่ชุมชนดำเนิน หรือได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้ดำเนินการร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติและแผนงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น นอกจากนี้สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๓ สงขลา ได้มอบงบประมาณไว้กับผู้นำชุมชนไว้เป็นทุนในการบริหารจัดการดูแล จัดเวรยาม ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเฝ้าระวัง ดูแลป่าชุมชน ซึ่งคนบ้านทุ่งใหญ่เป็นคนที่ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดสงขลาและมีการชักชวนญาติพี่น้องมาตั้งรกรากจนเกิดเป็นหมู่บ้าน คนในชุมชนจึงเป็นเครือญาติกัน มีการสืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาไปสู่รุ่นลูกหลาน สร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เนื่องจากวัตถุดิบในการผลิตหาได้ในชุมชน เกิดเป็นอาชีพและสร้างรายได้ จนเป็นที่รู้จักในปัจจุบัน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ผู้นำชุมชนและจิตอาสาในชุมชนซึ่งได้รับการปลูกฝังมาจากรุ่นสู่รุ่นในการดูแลรักษาพื้นที่ป่าชุมชนที่บรรพบุรุษได้บุกเบิกเอาไว้ โดยชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ มีจำนวน ๑๖๕ ครัวเรือน มีประชากร ๖๑๖ คน ที่ร่วมกันดูแลรักษาป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังขยายพื้นที่ไปยังกลุ่มจิตอาสาจากชุมชนใกล้เคียงที่ร่วมใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าชุมชน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

สร้างจิตสำนึกในการตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลรักษาป่าชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลป่าชุมชน ไม่ให้มีการบุกรุก ลักลอบตัดไม้

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลป่าชุมชนจากกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ข้อมูลจากหน่วยป้องกันรักษาป่าไม้ที่ สต.๒ อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล ข้อมูลจากสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๓ สงขลา ข้อมูลการดูแลรักษาป่าไม้ ระบบข้อมูลตำบลนาทอน TCNAP เช่น ข้อมูลพื้นที่ป่า

๕. รูปธรรมงาน

การสำรวจข้อมูลพื้นที่ป่าไม้โดยวางพิกัดGPS การอนุรักษ์ป่าชุมชน จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน การขยายพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในตำบล จัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ทสม.) การพัฒนานวัตกรรมการดูแลทรัพยากรธรรมชาติแบบการสร้างการมีส่วนร่วม(ขันชันาทอน)

๖. วิธีการดำเนินงาน

จากการสำรวจข้อมูลพื้นที่ป่าไม้โดยวางพิกัด GPS และค้นพบพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้ใหญ่ และต้นไม้หายากจำนวนมาก แกนนำชุมชนร่วมกันคนในชุมชนจึงมีแนวคิดร่วมกันที่จะหาแนวทางที่จะดูแลรักษาป่าผืนนี้เอาไว้ไม่ให้ถูกทำลายเกิดเป็น “ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่” การอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ จัดเวรยาม ลาดตระเวนพื้นที่ป่าเพื่อสอดส่องดูแล และป้องกันการเข้ามาลักลอบตัดไม้ การจัดกิจกรรมปลูกป่าเพิ่มจำนวนพันธุ์ไม้ทดแทนบางส่วนที่เป็นไม้ใช้สอย เพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนเอาไว้ แกนนำชุมชนจึงขอขึ้นทะเบียนเป็นป่าชุมชนที่ถูกต้อง โดยชุมชนร่วมกันดูแลรักษา และใช้ประโยชน์จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรป่าชุมชน โดยป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่ ถูกจัดให้เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ด้านระบบนิเวศป่าบกที่มีความหลากหลายสร้างการเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนการขยายพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในตำบล โดยมีป่าชุมชนบ้านวังตง เริ่มโครงการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ ๔ ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๑,๖๙๐ ไร่ เป็นป่าประเภทป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเลนจังหวัดสตูล ตอนที่ ๑ จ.สตูล

จัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) เป็นเครือข่ายที่ให้สมาชิกในชุมชนร่วมกัน ดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง โดยการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย เพื่อขยายพื้นที่การดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นการดูแลทรัพยากรธรรมชาติแบบการสร้างการมีส่วนร่วม(ขันชันาทอน)โดยคณะกรรมการขันชันาทอนระดับตำบล จำนวน ๔๔ คน ร่วมกับคณะกรรมการขันชันาทอนระดับหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔ บ้านทุ่งใหญ่ จำนวน ๒๒ คน ดำเนินงานในหมวดที่ ๔ ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อที่ ๑๒ ร่วมกับภาคีรัฐองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายอื่นๆ ในการจัดการป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ และเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่จำนวน ๑ กลุ่ม มีเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ทสม.)จำนวน ๑ เครือข่าย มีจิตอาสาในการดูแลรักษาป่าชุมชน ๑๒ คน

๗.๒ มีพื้นที่ป่าต้นน้ำที่สามารถใช้สอยประโยชน์ได้ ๑๓๕ ไร่ ๑ งาน ๙๕ ตารางวา ร้อยละ ๔.๙๒ ของพื้นที่

๗.๓ มีการขยายพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นในตำบล ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๑,๖๙๐ ไร่

๗.๔ มีแหล่งเรียนรู้เรื่องการดูแลรักษาป่าชุมชนจำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ ป่าชุมชนบ้านทุ่งใหญ่

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม เกิดการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมกลุ่มอนุรักษ์ป่า รวมกลุ่มจิตอาสา ร่วมกันดูแลป่าชุมชน และร่วมกันดูแลต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้ลูกหลาน ๒) ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้จากการนำวัตถุดิบในป่ามาประกอบอาชีพและ ลดรายจ่ายจากการหาอาหารป่าเพื่อบริโภค และมีป่าต้นน้ำที่ชุมชนใช้ในการทำเกษตรกรรม ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมทำให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เกิดแหล่งต้นน้ำที่สำคัญให้กับชุมชน ๔) ด้านสุขภาพเป็นแหล่งอาหารที่สมบูรณ์ และมีพื้นที่สีเขียว ส่งเสริมให้คนมีสุขภาพดี ๕) ด้านการเมืองการปกครองกำหนด กฎ กติกาและสร้างข้อตกลงร่วมกัน การพัฒนานโยบายสาธารณะประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงกันระหว่างองค์กร ๕ เสาร่วมของตำบล ได้แก่ องค์กรท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่น องค์กรศาสนา ภาคประชาชน และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

องค์กรท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

การจัดการ

ทรัพยากรป่าไม้

ประชากรทั้งสิ้น
๗,๖๘๙ คน

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด
๑,๖๕๐ ครัวเรือน

ตำบลทุ่งสงมี
๑๐ หมู่บ้าน

ครัวเรือนมีการเข้าร่วมกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อม
๑,๗๘๓ ครัวเรือน ๖.๕๐%
ตำบลทุ่งสงมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าทางเศรษฐกิจ
ทั้งหมด ๔๕,๕๖๓ ไร่

ทำอย่างไร

ข้อมูลและเครื่องมือ ในการดำเนินงาน

- ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ตำบลทุ่งสงจากกรมป่าไม้
- ข้อมูลจากTCNAP ตำบลทุ่งสง
- ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
- องค์ความรู้ในการนำมาถ่ายทอด
- ข้อมูลจากเวทีประชุมหมู่บ้าน/ตำบลเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- องค์ความรู้จากภูมิปัญญา

ประชุม สภาองค์กร ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสา เดือนละครั้ง เพื่อกำหนดวิธีการทำงานร่วมกันก็มีส่วนร่วม ในการดำเนินงานร่วมกัน การวิเคราะห์และนำข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยวิเคราะห์ นำใช้ ในการค้นหา กุณและศักยภาพของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ

รณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกันตามสถานการณ์ ในพื้นที่ตำบลเพื่อความสมดุลของระบบนิเวศ เป็นการสร้างภูมิคุ้ม สร้างการรณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน

จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้สื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ ท่องกระจายข่าว สื่อวิทยุ VCD เสียงตามสาย อบรม จัดทำเวทีสัญจร เวทีประชาวิจารณ์ พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือ ในการ ออกแบบ และพัฒนางานในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

พัฒนาศักยภาพ อาสาสมัครและประชาชนในพื้นที่เพื่อต้องการให้เกิดองค์ความรู้ เพื่อไปจัดการทรัพยากร จัดตั้งกฎกติกาและข้อกำหนดขึ้นในพื้นที่ว่าด้วยการห้ามตัดไม้ ทำลายป่าในพื้นที่หวงห้าม การจัดการถนนทางสังคม/เงินในการจัดการทรัพยากร ในพื้นที่ เพื่อรองรับการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐ ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์ปกครองส่วนท้องถิ่น

จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ระบุคนกระตือรือร้นสร้างฝ่ายมีชีวิตเป็นต้นแบบของ สายธารน้ำใจ แสดงให้เห็นถึงความรักสามัคคีของประชาชนในพื้นที่ เป็นที่ของการได้รับการสนับสนุน ของหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านตามแนวกถนน พัฒนากนของหมู่บ้านมีการปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม

รูปธรรมงาน

- การประชุมคณะกรรมการ
- การวิเคราะห์และนำข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่
- สร้างการรณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน
- การพัฒนาศักยภาพ
- จัดตั้งกฎกติกาและข้อกำหนดขึ้นในพื้นที่ว่าด้วยการห้ามตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่หวงห้าม
- จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- ระดมทุนระดมแรงสร้างฝ่าย
- ส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านตามแนวกถนน
- จัดกิจกรรมออกเยี่ยมประชาชนในพื้นที่

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม

ส่งผลให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและรวมกลุ่มกัน เพื่อช่วยกันคิด ช่วยกันทำ มีการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย

ด้านการเมืองการปกครอง

เป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียงมีน้ำใช้ในการทำการเกษตรตลอดทั้งปี

ด้านเศรษฐกิจ

ช่วยลดมลพิษทางอากาศสร้างความสมดุลต่อระบบนิเวศในชุมชน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ

ด้านสุขภาพ

ช่วยปรับสภาพบรรยากาศ เนื่องจากป่าไม้ช่วยเก็บรักษาความชื้นในดินไว้ และให้ร่มเงา ช่วยป้องกันไม่ให้ความร้อนจากดวงอาทิตย์ตกกระทบโดยตรง เมื่อสภาพแวดล้อม เกิดความสมดุล จะผลต่อสุขภาพของคนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง และใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้มอาหาร ซึ่งเรื่องอาหารคนชุมชนได้รับจากป่าเช่น ได้ส่วนของผล เมล็ด ใบ ควบคุม สำคัเป็นอาหาร และได้รับน้ำผึ้ง สมุนไพรหรือยาแผนโบราณที่ใช้รักษาโรค ได้มีการนำสมุนไพรจากป่ามาคิดแปรรูป สกัดเอาส่วนที่สำคัญ นำมาใช้ในการผลิตยา ช่วยลดปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ได้

ด้านสภาวะแวดล้อม

มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา ข้อตกลงและจัดทำแผนต่าง ๆ ของชุมชน ร่วมกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติร่วมกัน

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนทั้งในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง
- มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดูแลดี โครงการพระราชดำริอาคารห้วยจักษ์บ้านแควคด ฝ่ายมีชีวิตคลองยัก แหล่งน้ำห้วยสัด
- มีกลุ่มจิตอาสาจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ๑ กลุ่มและอาสาสมัครจัดการทรัพยากรธรรมชาติ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ๑๓.๐๐ ของประชากรทั้งหมดในตำบล มีครัวเรือนต้นแบบ ๓๐ ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ ๑.๖๓ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล
- มีข้อกำหนด กฎ กติกาชุมชน
- มีกิจกรรมปลูกป่าพื้นที่สาธารณะประโยชน์ มีการสุเคราะห์ ปลูกออกปลูก
- ได้รับการแก้ปัญหาที่แท้จริง ด้านการจัดการน้ำ ด้านการเกษตร
- มีผู้นำในการริเริ่มพัฒนาเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ สามารถชักนำจุดใจ ให้ประชาชนไปในทางอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรในพื้นที่

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
งานเด่น	ท้องที่จัดการทรัพยากรป่าไม้
พื้นที่	ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นายโชคชัย ศรีนวลอ่อน ผู้ใหญ่บ้าน เบอริทอศัพท ๐๙๐-๑๕๔๒๐๕๑

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร ๗,๖๘๙ คน และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๕๐ ครัวเรือนมีการเข้าร่วมกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อม ๑,๗๘๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๙๖.๙๐ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกป่าไม้ จำนวน ๑๑๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๖.๑๔ และการทำแนวป้องกันไฟฟ้า จำนวน ๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๒๒ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล (TCNAP, ๒๕๖๑) ตำบลทุ่งสงมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ป่าไม้ในพื้นที่ หมู่ที่ ๖ และหมู่ที่ ๘ มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๕,๕๖๓ ไร่ มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ๒๑,๕๕๐.๑๖ ไร่ หรือร้อยละ ๔๑.๑๓ ของพื้นที่ทั้งหมดประกอบด้วย โดยครัวเรือนที่ทำการเกษตรกรรมมีทั้งหมด ร้อยละ ๘๑.๑๓ ของพื้นที่ทั้งหมด ประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างเดียว ร้อยละ ๔๑.๗๒ ได้แก่ การทำสวนยางพารา การทำนา ปาล์มน้ำมัน ผลไม้ต่าง ๆ เลี้ยงสัตว์ ประกอบด้วย ยางพารา ๑๙,๙๑๘.๘๑ ไร่ ร้อยละ ๙๒.๔๓ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด นาข้าว ๓๖๒.๐๔ ไร่ ร้อยละ ๑.๖๘ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ปาล์มน้ำมัน ๕๕๘.๑๕ ไร่ ร้อยละ ๒.๕๙ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ผลไม้ต่าง ๆ ๗๑๑.๑๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๐ ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง) จำนวนชุมชน/หมู่บ้านที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ ๒ หมู่บ้าน ร้อยละ ๒๐ ของจำนวนหมู่บ้านในตำบล ซึ่งจุดเด่นในพื้นที่ตำบลทุ่งสงไม่มีพื้นที่ป่าสาธารณะ แต่ในพื้นที่หมู่ที่ ๖ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่สาธารณะ ประมาณ ๔,๕๐๐ ไร่ ซึ่งปัจจุบัน เป็นภูเขา ๑,๕๐๐ ไร่ เป็นป่าไม้ ๑,๕๐๐ ไร่ ซึ่งทางผู้นำของพื้นที่ มีการอนุรักษ์ป่าบนพื้นที่สูงและแหล่งต้นน้ำ ครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการปลูกป่าไม้ ๑,๗๘๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๙๖.๙๐ ครัวเรือนที่มีการทำแนวป้องกันไฟฟ้า ๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๒๒ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล หมู่บ้านมีการส่งเสริมกลุ่มองค์กรชุมชนใช้ภูมิปัญญาเพื่ออนุรักษ์รักษาพื้นที่ป่าชุมชน ๒ หมู่บ้าน ร้อยละ ๒๐ จำนวนหมู่บ้านในตำบล

จุดเริ่มต้นของดำเนินงานการจัดการทรัพยากรป่าไม้มีที่มาจากแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (ในหลวงรัชกาลที่ ๙) เนื่องจากป่าไม้ในพื้นที่เริ่มถูกบุกรุกทำลายอย่างรวดเร็ว โดยมีการใช้ป่าประกอบอาชีพทางการเกษตรและเมื่อยามน้ำหลากมีการพังทลายของดิน ถือเป็นความทุกข์ร้อนของทุกคนในชุมชนตามแนวพระราชดำริที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงตรัสไว้ เพื่อให้สร้างความตระหนักโดยมีจิตสำนึกร่วมกันซึ่งเกิดแนวความคิดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ทรัพยากรให้ยาวนาน และเกิดผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด มุ่งเน้นในการอนุรักษ์ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่เพื่อรักษาต้นน้ำให้คงอยู่ตามธรรมชาติ ต่อมาเมื่อมีโอกาสดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ก็มีการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ได้จัดการให้มีกิจกรรมการณรงคอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันปลูกป่าเพิ่มขึ้น เนื่องจากในพื้นที่บ้านป่ายาง หมู่ที่ ๖ และ ๘ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติหลายแห่งจึงมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เป็นแบบอย่างประชาชนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง รู้จักการปลูกป่าทดแทน ปลูกป่าเสริมธรรมชาติ ปลูกป่าในเชิงผสมผสาน จึงมีการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ และได้รับการสนับสนุน จากองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นพันธุ์ไม้ที่หลากหลายนชนิด เช่น ไม้ประดู่ ไม้ยาง ไม้จำปาทอง ฯลฯ

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนในพื้นที่ตำบลทุ่งสง ๗,๖๘๙ คน แกนนำท้องที่ ท้องถิ่น แกนนำภาคประชาชน ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

การสร้างจิตอาสาเพิ่มขึ้นในพื้นที่ และมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนร่วมกันกับคนในชุมชน เพื่อช่วยในการดำเนินการงานกิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและจัดการระบบนิเวศให้สมดุลเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหากมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาประชาชนในพื้นที่จะเป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนตื่นตัวและอยากจะทำมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น และมีจุดมุ่งหวังให้เกิดรูปแบบการดำเนินงานที่แปลกใหม่ มีแนวคิดที่หลากหลายเพิ่มขึ้น เพื่อให้องค์กรเครือข่ายการทำงานมีการขยายพื้นที่มากยิ่งขึ้น

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ตำบลทุ่งสงจากกรมป่าไม้ ข้อมูลจากTCNAP ตำบลทุ่งสง ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง องค์กรความรู้ในการนำมาถ่ายทอด ข้อมูลจากเวทีประชุมหมู่บ้าน/ตำบลเวทีสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์กรความรู้จากภูมิปัญญา

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ การประชุมคณะกรรมการ การวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ สร้างการรณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพ

๕.๒ จัดตั้งกฎกติกาและข้อกำหนดขึ้นในพื้นที่ว่าด้วยการห้ามตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่หวงห้าม

๕.๓ จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ระดมทุนระดมแรงสร้างฝาย ส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านตามแนวถนน จัดกิจกรรมออกเยี่ยมประชาชนในพื้นที่

๖. วิธีการดำเนินงาน

การประชุม สภาองค์กร ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสา เดือนละครั้ง เพื่อกำหนดวิธีการทำงานร่วมกันคิดมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน การวิเคราะห์และนำใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ ค้นหาทุนและศักยภาพชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาตินำมารวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ สังเคราะห์ จนเกิดข้อมูลศักยภาพข้อมูลปัญหา เพื่อเป็นแนวในการดำเนินงานแผนยุทธศาสตร์นำสู่การปฏิบัติ รณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกันตามสถานการณ์ในพื้นที่ตำบลเพื่อความสมดุลของระบบนิเวศ เป็นการสร้างภูมิคุ้ม สร้างการรณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน โดยการรณรงค์และอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ พัฒนาพื้นที่สาธารณะ โดยการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ตามสถานการณ์ในพื้นที่ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้สื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ หอกระจายข่าว สื่อวิทยุ VCD เสียงตามสาย อบต. จัดทำเวทีสัญจร เวทีประชาวิจารณ์ พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการออกแบบและพัฒนางานในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

การพัฒนาศักยภาพ อาสาสมัครและประชาชนในพื้นที่เพื่อต้องการให้คนเกิดองค์ความรู้เพื่อไปจัดการทรัพยากร จัดตั้งกฎกติกาและข้อกำหนดขึ้นในพื้นที่ว่าด้วยการห้ามตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่หวงห้าม การจัดการทุนทางสังคม/เงินในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อรองรับการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐ ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ระดมทุนระดมแรงสร้างฝายมีชีวิตคลองยึก เป็นที่มาของ “สายธารน้ำใจ” แสดงให้เห็นถึงความรักสามัคคีของประชาชนในพื้นที่ เป็นที่ของการได้รับการสนับสนุนของหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมการปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านตามแนวถนน พัฒนาถนนของหมู่บ้านมีการปรับภูมิทัศน์ให้สวยงามซึ่งถือเป็นการปลูกจิตสำนึกรักผืนป่าและธรรมชาติ จัดกิจกรรมออกเยี่ยมประชาชนในพื้นที่เดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการ โดยมีการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการ ออกแบบ และ

พัฒนางานในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ เน้นคนในชุมชนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดนักจัดการชุมชน และกลุ่มจิตอาสาพัฒนา

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนทั้งในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ โครงการพระราชดำริอาคารห้วยอัดน้ำบเทวดา ฝายมีชีวิตคลองยึก แหล่งน้ำห้วยโสต

๗.๒ มีกลุ่มจิตอาสาจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ๑ กลุ่มและอาสาสมัครจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ๑๐๐ คน ร้อยละ ๑๓ ของประชากรทั้งหมดในตำบล มีครัวเรือนต้นแบบ ๓๐ ครัวเรือน ร้อยละ ๑.๖๓

๗.๓ มีข้อกำหนด กฎ กติกาชุมชน มีกิจกรรมปลูกป่าพื้นที่สาธารณะประโยชน์ มีการขุดสระ ขุดลอกคูคลอง ได้รับการแก้ปัญหาที่แท้จริง ด้านการจัดการน้ำ ด้านการเกษตร

๗.๔ มีผู้นำในการรับฟังความเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ สามารถชักนำจิตใจให้ประชาชนไปในทางอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรในพื้นที่

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคมส่งผลให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและรวมกลุ่มกัน เพื่อช่วยกันคิด ช่วยกันทำ มีการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย ๒) ด้านเศรษฐกิจ เป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงมีน้ำใช้ในการทำการเกษตรตลอดทั้งปี ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมช่วยลดมลพิษทางอากาศสร้างความสมดุลต่อระบบนิเวศในชุมชน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ๔) ด้านสุขภาพช่วยปรับสภาพบรรยากาศ เนื่องจากป่าไม้ช่วยเก็บรักษาความชุ่มชื้นในดินไว้ และให้ร่มเงาช่วยป้องกันไม่ให้ความร้อนจากดวงอาทิตย์ตกกระทบโดยตรง เมื่อสภาพแวดล้อมเกิดความสมดุล จะผลต่อสภาวะในด้านสุขภาพของคนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง และใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้มอาหาร ซึ่งเรื่องอาหารคนชุมชน ได้รับจากป่าเช่น ได้ส่วนของผล เมล็ด ใบ ดอก ลำต้นเป็นอาหาร และได้รับน้ำผึ้ง สมุนไพรหรือยาแผนโบราณที่ใช้รักษาโรค ได้มีการนำสมุนไพรจากป่ามาตัดแปดลง สกัดเอาส่วนที่สำคัญ นำมาใช้ในการผลิตยา ช่วยลดปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ได้ ๕) ด้านการเมืองการปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา ข้อตกลงและจัดทำแผนต่าง ๆ ของชุมชนร่วมกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติร่วมกัน มีการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านจัดการทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่งำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เกี่ยวกับงานป้องกันรักษาป่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมดุลของธรรมชาติและมีการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน
องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนครราชสีมา

ป่าชุมชนต้นแบบ
"วิถีคน วิถีป่า"

ประชากรทั้งสิ้น
๕,๗๑๗ คน

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

๑,๘๑๕ ครัวเรือน

กลุ่มประชากรเป้าหมาย

เนื้อที่โดยประมาณ
๓๖,๒๕๐ ไร่

จุดเริ่มต้น การขับเคลื่อนป่าชุมชน "วิถีคน วิถีป่า" เริ่มจากปี ๒๕๓๒
แกนนำชาวบ้านได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดและร่วมลงนามเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย
ซึ่งรัฐบาลไทยในขณะนั้นได้จัดสรรพื้นที่ทำกินให้
แก่ครอบครัวผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยกระบวนการจัดการตนเองดังกล่าว
มาจากฐานคิด "คนกับป่า มีความผูกพันและมีความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน"
จึงหันมาร่วมกันดูแลฟื้นป่า จนเกิดความร่วมมือกันของทั้งในระดับเยาวชน
เพื่อเป้าหมายร่วมกันที่ส่งมอบพื้นที่ป่าให้แก่คนรุ่นต่อไป

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลองค์ความรู้จากกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ
สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน
องค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลจาก กฏ ระเบียบป่าภายในชุมชน

ทำอย่างไร

รูปธรรมงาน

- คณะกรรมการในการดูแลรักษาป่าไม้ในระดับผู้ใหญ่
- คณะกรรมการในการดูแลรักษาป่าไม้ในระดับเด็กและเยาวชน
- กิจกรรมและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์และอนุรักษ์
- รักษาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อรักษาสมดุลของทรัพยากรป่าไม้
- แหล่งเรียนรู้ที่เกิดการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- กฏ กติกา ในการบริหารจัดการป่า
- แหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำจากป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์
- แหล่งอาหารและผลิตภัณฑ์จากพันธุ์ไม้ในพื้นที่ป่า

จัดเวทีประชุม เพื่อเจรจาสื่อสาร ร่วมหารือแลกเปลี่ยนสถานะปัญหาที่เกิดขึ้น
ในพื้นที่ป่าไม้ภายในตำบลสุคีรินเกิดคณะกรรมการ ๒กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มเด็ก
เยาวชน และกลุ่มผู้ใหญ่ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

องค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างกระบวนการเพื่อต้องการ
ให้ประชาชนเกิดองค์ความรู้เพื่อไปจัดการทรัพยากรป่าไม้ภายในชุมชนร่วมกัน

มีการกำหนด กฏ กติกาแบบแผนในการดำเนินงานในชุมชนร่วมกัน
ของคนในพื้นที่ เพื่อการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

ทำแล้ว
เกิดอะไร?

พื้นที่ป่าไม้ เกิดความอุดม
สมบูรณ์มากขึ้น

สมาชิกกลุ่ม มีความรู้
ทักษะและประสบการณ์

มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกของ
ประชาชนทั้งในพื้นที่และพื้นที่
ใกล้เคียงภายในตำบลสุคีริน

เกิดคณะกรรมการในทุกกลุ่มวัย ๒๒ คน
และกลุ่มจิตอาสา ๑๐๐%
(จำนวนประชากรในพื้นที่ ๕๓๐ คน)

เกิดแหล่งวิจัยของสถาบันการศึกษา

เพิ่มรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่จากการ
ใช้ทรัพยากรป่าไม้ เช่น แหล่งอาหาร
แหล่งวัตถุดิบในการแปรรูปผลิตภัณฑ์

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้าน
สังคม

ส่งผลให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและ
รวมกลุ่มกัน เพื่อช่วยกันคิด
ช่วยกันทำมีการทำงานร่วมกันในการ
บริหารจัดการป่าไม้

ด้าน
เศรษฐกิจ

เป็นการเพิ่มรายได้ จากแหล่งอาหาร
และแหล่งวัตถุดิบในการแปรรูปผลิตภัณฑ์
ให้แก่ประชาชนภายในพื้นที่หมู่บ้านจวนภรณ์

ด้านสภาวะ
แวดล้อม

เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติที่ไม่มีสารพิษ
และยังช่วยปรับสภาพบรรยากาศให้มีอากาศ
ที่บริสุทธิ์ ส่งผลต่อสภาวะในด้านสุขภาพ
ของคนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง
ช่วยลดปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ได้

ด้าน
สุขภาพ

เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติที่ไม่มีสารพิษ
และยังช่วยปรับสภาพบรรยากาศให้มีอากาศ
ที่บริสุทธิ์ ส่งผลต่อสภาวะในด้านสุขภาพ
ของคนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง
ช่วยลดปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ได้

ด้านการเมือง
การปกครอง

เป็นกลไกในการลดภาวะโลกร้อน
ด้วยการบริหารจัดการป่าไม้

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลสุศิริน
งานเด่น	ป่าชุมชนต้นแบบ “วิถีคน วิถีป่า”
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลสุศิริน อำเภอสุศิริน จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นายดรอแม บินซา ประธานป่าชุมชน อบต. สุศิริน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๒-๒๖๓๕๖๐๐

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

จุดเริ่มต้น การขับเคลื่อนป่าชุมชน“วิถีคน วิถีป่า”เริ่มจากปี ๒๕๓๒ แกนนำชาวบ้านได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดและร่วมลงนามเป็น**ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย**ซึ่งรัฐบาลไทยในขณะนั้นได้จัดสรรพื้นที่ทำกินให้แก่ครอบครัวผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยจำนวน ๑๕ ไร่ในพื้นที่ตำบลสุศิริน หมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา ๑๒ (หมู่ที่ ๑๓) และรัฐบาลได้มีการพัฒนาพื้นที่โดยการให้สัมปทานป่าไม้กับบริษัทเอกชนในการบุกเบิกพื้นที่ในตำบลสุศิริน แต่ปัญหาที่ตามมาก็คือ การบุกรุกตัดไม้นอกเหนือเขตที่ได้รับสัมปทานเป็นจำนวนกว่า ๓,๐๐๐ ไร่ และเมื่อหมดระยะเวลาการให้สัมปทานได้ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิด น้ำป่าไหลหลาก ดินถล่ม น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติลดลงจึงเป็นสาเหตุที่มีนัยสำคัญทำให้ **ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย**หมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา ๑๒ ของหมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา ๑๒ ได้สร้างกฎและกติกากาการบริหารพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชน โดยในปัจจุบันได้ดูแลพื้นที่ป่าจำนวน ๔,๗๐๐ ไร่ โดยกระบวนการจัดการตนเองดังกล่าวมาจากฐานคิด**“คนกับป่า มีความผูกพันและมีความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน”** จึงหันมาร่วมกันดูแลผืนป่า จนเกิดความร่วมมือกันของทั้งในระดับเยาวชนและผู้ใหญ่ภายในชุมชน เพื่อเป้าหมายร่วมกันที่ส่งมอบพื้นที่ป่าให้แก่คนรุ่นต่อไปของหมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา ๑๒

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลัก คือประชาชนในหมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา๑๒(หมู่ที่ ๑๓)และหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อให้ครอบคลุมประชาชนทุกคนภายในตำบลสุศิริน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันของประชาชนในพื้นที่ ในการช่วยกันดูแล อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดความอุดมสมบูรณ์และเป็นมรดกที่สามารถสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างยั่งยืน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลองค์ความรู้จากกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลสุศิริน องค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลจาก กฎ ระเบียบป่าภายในชุมชน

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ เกิดคณะกรรมการในการดูแลทรัพยากรป่าไม้ในระดับผู้ใหญ่ ระดับเด็กและเยาวชน

๕.๒ เกิดกิจกรรมและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์และอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ เพื่อรักษาสมดุลของทรัพยากรป่าไม้

๕.๓ แหล่งเรียนรู้ที่เกิดการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกิดแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำจากป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์

๕.๔ เกิดกฎ กติกา ในการบริหารจัดการป่า แหล่งอาหารและผลิตภัณฑ์จากพันธุ์ไม้ในพื้นที่ป่า

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดเวทีประชุม เพื่อเจรจาสื่อสาร ร่วมหารือแลกเปลี่ยนสถานะปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าไม้ภายในตำบลสุศิรินเกิดคณะกรรมการ ๒กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มเด็ก เยาวชน และกลุ่มผู้ใหญ่ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น องค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างกระบวนการเพื่อต้องการให้ประชาชนเกิดองค์ความรู้เพื่อไปจัดการทรัพยากรป่าไม้ภายในชุมชนร่วมกัน มีการกำหนด กฎ กติกาแบบแผนในการดำเนินงานในชุมชนร่วมกันของคนในพื้นที่ เพื่อการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

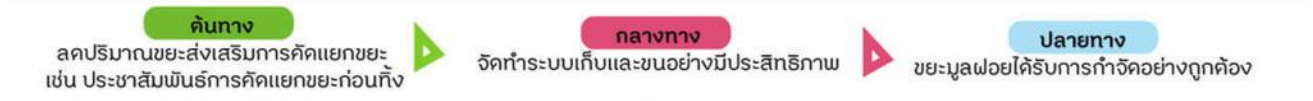
๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

พื้นที่ป่าไม้ เกิดความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนทั้งในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงภายในตำบลสุคีริน มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกิดแหล่งวิจัยของสถาบันการศึกษา เกิดคณะกรรมการในทุกกลุ่มวัย จำนวน ๒๒ คน และกลุ่มจิตอาสา คือ ประชาชนในหมู่บ้านจุนาภรณ์ ๑๐๐% (จำนวนประชากรในพื้นที่ ๕๓๐ คน) การเพิ่มรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่จากการใช้ทรัพยากรป่าไม้ เช่น แหล่งอาหาร แหล่งวัตถุดิบในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านเศรษฐกิจ เป็นการเพิ่มรายได้ จากแหล่งอาหารและแหล่งวัตถุดิบในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ให้แก่ประชาชนภายในพื้นที่หมู่บ้านจุนาภรณ์ ๒) ด้านสังคมส่งผลให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกันคิด ช่วยกันทำมีการทำงานร่วมกันในการบริหารจัดการป่าไม้ ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมเป็นกลไกในการลดภาวะโลกร้อนด้วยการบริหารจัดการป่าไม้ ๔) ด้านสุขภาพเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติที่ไม่มีสารพิษ และยังช่วยปรับสภาพบรรยากาศให้มีอากาศที่บริสุทธิ์ ส่งผลต่อสภาวะในด้านสุขภาพของคนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง ช่วยลดปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ได้ ๕) ด้านการเมืองการปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกา ข้อตกลงและจัดทำแผนต่าง ๆ ของชุมชน ในการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมดุลของธรรมชาติและมีการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

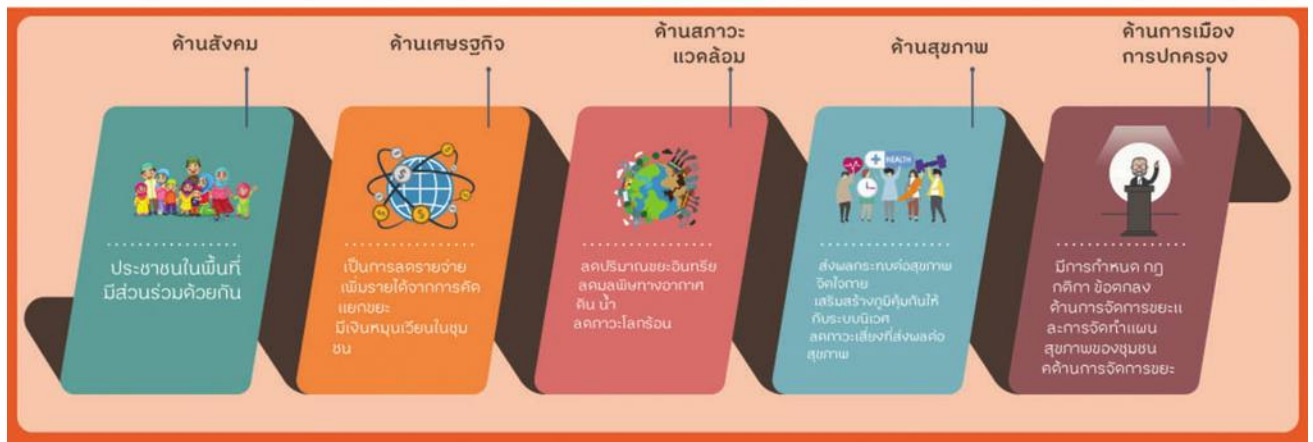
ทำอะไร ?

- สำรวจและรวบรวมข้อมูล
- รณรงค์สร้างความร่วมมือของคนในชุมชน
- จัดตั้งเครือข่ายกองทุนชุมชนตำบลนาทอน
- จัดตั้งธนาคารขยะในเขตพื้นที่

ทำแล้วเปลี่ยนแปลงอย่างไร

- เกิดจิตอาสาจัดการขยะในระดับหมู่บ้านและตำบล ๑๘๕ คน ๒.๕๐%
- ปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนเรื่องการจัดการขยะ
- เกิดธนาคารขยะในระดับหมู่บ้าน ๕ ใน ๙ หมู่บ้าน
- ผลการดำเนินงานชุมชนทำให้ปริมาณขยะลดลง ๔๕%
- เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนสนับสนุนการดำเนินงานธนาคารขยะ

สิ่งที่เปลี่ยนแปลง

ภาพที่ ๔.๒.๑๕ องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน
งานเด่น	องค์กรจัดการขยะ
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นายกุดน้อย ราเหม รองปลัด อบต. เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๙๖๓๔๑๑๙

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล มีพื้นที่โดยประมาณ ๓๒,๐๙๑.๕๖ ไร่ หรือ ๕๑.๓๔ตารางกิโลเมตร จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน มี ๒,๑๐๗ ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด ๗,๓๕๓ คน (ข้อมูล TCNAP มีนาคม ๒๕๖๑) ตำบลนาทอนประสบปัญหาด้านสภาวะแวดล้อมของครัวเรือน จำนวน ๖๒๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๓๗.๒๘ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ปัญหาขยะ ๔๖๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๗๔.๓๖ ปัญหาควันพิษฝุ่นละออง ๑๑๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๙.๐๗ และปัญหาน้ำเสีย ๔๑ ครัวเรือน ร้อยละ ๖.๕๗ โดยการจัดการขยะด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้ การเผา ร้อยละ ๗๖.๙๔ การใช้บริการจัดเก็บขยะของชุมชน ร้อยละ ๔๐.๘๕ การคัดแยกขยะรีไซเคิล ร้อยละ ๒๔.๓๖ การฝัง ร้อยละ ๒๓.๑๙ และการทำปุ๋ยหมัก ร้อยละ ๓.๗๑

จากข้อมูลจะเห็นว่าปัญหาเรื่องขยะเป็นปัญหาที่มีมากที่สุดในพื้นที่ โดยที่ผ่านมามีการจัดการขยะของตำบลนาทอน จะเป็นหน้าที่ของอบต.ที่ใช้รถเก็บขยะ เก็บไปทิ้งนอกตำบล ได้แก่ ทต.ทุ่งหว้า ซึ่งต่อมาพบปัญหาเรื่องควันไฟรบกวนชาวบ้านทำให้ไม่สามารถนำขยะจากนาทอนไปทิ้งได้ จึงเปลี่ยนไปทิ้งที่ ทต.กำแพงก็ประสบปัญหาพื้นที่ทิ้งขยะของ ทต.กำแพงปิดปรับปรุงเพื่อสร้างโรงกำจัดขยะแบบครบวงจร ต่อมาได้นำไปทิ้งที่ อบต.ปากน้ำ ก็ประสบปัญหาคนในชุมชน อบต.ปากน้ำไม่ยินดีให้เอาขยะไปทิ้งในพื้นที่ จากปัญหาดังกล่าวทำให้นาทอนต้องหาแนวทางแก้ปัญหาขยะ ซึ่งปัญหาขยะเป็นปัญหาที่ไม่สามารถจัดการได้เบ็ดเสร็จ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน แต่ต้องอาศัยการสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในตัวของประชาชนเองด้วย จึงเป็นจุดเริ่มต้นสู่การเปลี่ยนแปลงของตำบลนาทอนด้านการจัดการขยะแบบครบวงจรรูปแบบใหม่ในชุมชน ปี ๒๕๕๖ ตามนโยบายขั้นชีนาทอน หมวดที่ ๔ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อ ๑๒ ร่วมกับภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายอื่นๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเริ่มใช้แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ๓ ระยะ ดังนี้ ๑) ต้นทาง คือ ลดปริมาณขยะ ส่งเสริมการคัดแยกขยะ เช่น ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ๒) กลางทาง คือ จัดทำระบบเก็บและขนอย่างมีประสิทธิภาพ ๓) ปลายทาง คือ ขยะมูลฝอยได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง

จากการขับเคลื่อนเรื่องการจัดการขยะโดยชุมชนของตำบลนาทอน ในการขับเคลื่อนและรณรงค์รูปแบบต่างๆ ทำให้ปัญหาเรื่องขยะของตำบลนาทอนประสบผลสำเร็จ จากข้อมูลปริมาณขยะที่ลดลง ดังนี้ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘ มีขยะเฉลี่ย ๗ ตัน/วัน ค่าทิ้งขยะ ๔๕๐ บาท/ตันรายวัน เท่ากับ ๓,๑๕๐ บาท/วัน รายเดือนเท่ากับ ๙๔,๕๐๐ บาท/เดือน และรายปีเท่ากับ๑,๑๔๙,๗๕๐ บาท/ปี หลังจากการขับเคลื่อนงานและกิจกรรมด้านการจัดการขยะ “ปฏิบัติการลุก ปลูก เปลี่ยน” ของชุมชนตำบลนาทอน ปี ๒๕๕๙ ปริมาณขยะ ๓๕๗ กิโลกรัม/วัน ค่าทิ้งขยะ ๐.๔๕ บาท/ตัน รายวันเท่ากับ๑๖๐.๖๕ บาท/วัน รายเดือนเท่ากับ๔๘,๑๙๕ บาท/เดือน และรายปีเท่ากับ๕๘,๖๓๗.๒๕ บาท/ปีจะเห็นว่าปริมาณขยะและรายจ่ายลดลง โดยเฉลี่ยร้อยละ ๙๕ เกิดเป็นวัตรกรรมการจัดการขยะโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชากรทั้งหมด ๗,๓๕๓ คน ครัวเรือนที่มีปัญหาขยะ จำนวน ๔๖๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๗๔.๓๖

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษในตำบลนาทอนลดลง สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของการจัดการคัดแยกขยะ ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น ทำให้ชาวบ้านรู้จักการบริหารจัดการขยะภายในบ้านของตนเองได้และยังลดปริมาณขยะในหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อให้สภาพแวดล้อมของคนในชุมชนอยู่อย่างมีความสุข

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ข้อมูลปริมาณขยะ และประเภทของขยะ จากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน องค์กรความรู้เรื่องการจัดการขยะ องค์กรความรู้ในการนำข้อมูลมาถ่ายทอด ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลนาทอน

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ เกิดแหล่งเรียนรู้ เช่น เรื่องการจัดการขยะแบบครบวงจรตำบลนาทอน แหล่งเรียนรู้ธนาคารขยะบ้านวังตงเป็นกลุ่มที่ขับเคลื่อนด้านการจัดการขยะโดยชุมชนที่เป็นต้นแบบของการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ

๕.๒ เกิดกิจกรรมการลดขยะ เช่น ถูพลาสติกแลกน้ำยาล้างจานน้ำยาล้างจานบรรจุขวดพลาสติกรีไซเคิลลดถุงได้แต่มีแลกของ ตามโครงการรณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

๕.๓ นวัตกรรมจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของตำบลนาทอน

๖. วิธีการดำเนินงาน

ศึกษาข้อมูลการจัดการขยะ นำมาวิเคราะห์ ค้นหาทุนและศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจนเห็นถึงสภาพปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องขยะในตำบลนาทอนโดยกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมตามข้อตกลง “ขันขันนาทอน” หมวดที่ ๔ ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รณรงค์สร้างความร่วมมือของคนในชุมชน โดยสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงสถานการณ์ปัญหาขยะโดยมี อบต.นาทอนเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมและรับผิดชอบการจัดการขยะจากต้นทางสู่ปลายทางโดยเก็บถึงขยะกลับคืนทั้งตำบลและเปลี่ยนจากถังขยะเป็นกระถางต้นไม้ ให้ประชาชนนำขยะที่ไม่สามารถจัดการได้ใส่ถุง/กระสอบแทนการใส่ถัง ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง รณรงค์การนำขยะเปียก/ขยะอินทรีย์ที่ย่อยสลายได้ไปทำปุ๋ยหมักจัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะในแต่ละหมู่บ้าน ประชาชนนำขยะรีไซเคิลมาขายกับตัวแทนรับซื้อขยะแต่ละหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ฝ่ายรับผิดชอบเรื่องขยะของ อบต.นาทอน จะทำการขนขยะรีไซเคิลจากหมู่บ้านส่งร้านรับซื้อขยะ

เครือข่ายกองทุนชุมชนตำบลนาทอนเป็นสถานที่บริหารจัดการเงินของชาวบ้านจากการขายขยะ มีการจัดประชุมตัวแทนรับซื้อขยะประจำทุกเดือน ส่วนขยะที่ไม่สามารถจัดการเองได้นำไปทิ้งสถานที่กำจัดขยะแบบครบวงจรต่อไปมีการจัดกิจกรรมถูพลาสติกแลกน้ำยาล้างจาน ตามโครงการบริหารจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลให้ชาวบ้านเก็บถูพลาสติกที่สามารถนำมาใช้ได้อีก จำนวน ๑๐๐ ใบ แลกกับน้ำยาล้างจาน ๑ ขวด และติดต่อร้านค้าภายในตำบลเข้าร่วมกิจกรรมลดถุงได้แต่มีแลกของ ตามโครงการรณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประชาชนซื้อสินค้าไม่ใส่ถุงพลาสติกได้แต่มี ซื้อครบ ๓๐ บาท รับ ๑ แต่มี เมื่อสะสมครบตามกำหนดก็นำแต่มีมาแลกของรางวัล ซึ่งอบต.นาทอนมีการจัดกิจกรรมลดขยะภายในตำบลอย่างต่อเนื่อง

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอนดำเนินการจัดตั้งธนาคารขยะในเขตพื้นที่ตำบลนาทอนอำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล เพื่อให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าของขยะ สามารถนำขยะกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สร้างรายได้ให้กับประชาชน เสริมพัฒนาให้ท้องถิ่นมีสภาพแวดล้อมที่ดี และเสริมสร้างบรรยากาศด้านความน่าอยู่และความน่าอาศัย

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เกิดจิตอาสาการจัดการขยะในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล ๑๘๔ คน ร้อยละ ๒.๕๐

๗.๒ เกิดการปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนเรื่องการจัดการขยะโดยชุมชนทั้งในและนอกพื้นที่

๗.๓ เกิดธนาคารขยะในระดับหมู่บ้าน ๕ หมู่บ้านจาก ๔ หมู่บ้านในตำบล ร้อยละ ๕๕.๕๖

๗.๔ ผลการดำเนินงานและกิจกรรมรณรงค์การจัดการขยะ โดยชุมชนทำให้ปริมาณขยะลดลงร้อยละ ๔๕

๗.๕ เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชน สนับสนุนการดำเนินงานธนาคารขยะระดับหมู่บ้าน โดยการสนับสนุนงบประมาณ และอุปกรณ์ในการดำเนินงานของธนาคารขยะในระดับหมู่บ้าน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านเศรษฐกิจส่งเสริมการคัดแยกขยะเพื่อเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน โดยรายได้พิเศษจากการคัดแยกขยะและนำมาขายที่ธนาคารขยะของหมู่บ้าน มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ๒) ด้านสังคมการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน ๓) ด้านสถานะแวดล้อมเมื่อปัญหาเรื่องขยะในพื้นที่ได้รับการแก้ไข ส่งผลให้สถานะแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น ลดปริมาณขยะอินทรีย์โดยการนำไปทำปุ๋ยหมักใช้ในครัวเรือน ขยะพลาสติกนำไปรีไซเคิล ลดภาวะโลกร้อน ๔) ด้านสุขภาพส่งผลให้สภาพจิตใจและร่างกายของคนในชุมชนดีขึ้น จากสถานะแวดล้อมที่ดีขึ้น ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้ระบบนิเวศ ช่วยลดมลพิษทางดิน น้ำ และอากาศ ลดภาวะโลกร้อน ลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพของคนในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง ๕) ด้านการเมืองการปกครอง การกำหนด กฎ กติกาสร้างข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการจัดการขยะ และการจัดทำแผนสุขภาพของชุมชนด้านการจัดการขยะ

กลุ่มมัสยิดส่งเสริมสุขภาพ
องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

อาสาจัดการขยะ

การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม "ซินฮินาทอน"

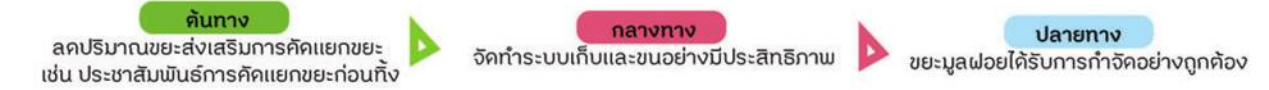

บ้านบารายี หมู่ที่ ๗
ครัวเรือน ๒๖๒ ครัวเรือน (๑๒.๔๓%)
ประชากร ๑,๐๘๓ คน (๑๕.๑๘%)

ครัวเรือนที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อม
จำนวน ๑๐๗ ครัวเรือน
ปัญหาขยะ ๘๒ ครัวเรือน (๗๖.๖๔%)
ปัญหาควินพีช ฝุ่นละออง ๕๕ ครัวเรือน
(๕๒.๐๖%) และปัญหาอื่นๆ

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ข้อมูลปริมาณขยะ และประเภทของขยะ
- องค์ความรู้เรื่องการจัดการขยะ องค์ความรู้ในการนำข้อมูลมาถ่ายทอดระบบ
- ข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลนาทอน
- ข้อมูลคำสอนตามหลักศาสนา

ทำอย่างไร

ขั้นตอนที่ ๑
ศึกษาข้อมูลการจัดการขยะ เพื่อนำมาวิเคราะห์ นำใช้ในการค้นหาทุนและศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจและรวบรวมข้อมูล จนถึงสภาพปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหารองขยะในตำบลนาทอนโดยกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมตามข้อตกลง "ซินฮินาทอน"

ขั้นตอนที่ ๒
สร้างความเข้าใจร่วมกันกับสถานการณ์เรื่องขยะของชุมชน โดยมี อบต.นาทอนเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริมและรับผิดชอบการจัดการขยะจากคั้นทางสู่ปลายทางประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง รณรงค์การนำขยะเปียก/ขยะอินทรีย์ที่ย่อยสลายได้ไปทำปุ๋ยหมัก

ขั้นตอนที่ ๓
จัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะในหมู่บ้าน ประชาชนนำขยะรีไซเคิลมาขายกับตัวแทนรับซื้อขยะในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ฝ่ายรับผิดชอบเรื่องขยะของ อบต.นาทอน จะทำการขนขยะรีไซเคิลจากหมู่บ้านส่งร้านรับซื้อขยะ

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- เกิดแกนนำจิตอาสาจัดการขยะในชุมชน ซึ่งเป็นผู้นำศาสนาที่ขับเคลื่อนงานในชุมชน
- เกิดการปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนเรื่องการจัดการขยะโดยชุมชน ทั้งในและนอกพื้นที่
- เกิดธนาคารขยะในระดับหมู่บ้าน ที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชน
- มัสยิดผ่านการประเมินรับรองมาตรฐานให้เป็นมัสยิดส่งเสริมสุขภาพ และเป็นแหล่งเรียนรู้ตามวิถีชุมชนระดับตำบล ณ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ มัสยิดมีความสะอาดทั้งภายในและภายนอก
- เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านห่างไกลจากยาเสพติด ประชาชนในหมู่บ้านมีความสุขแข็งแรง

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

- ด้านสังคม**
การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน
- ด้านสุขภาพ**
ส่งผลให้สภาพจิตใจและร่างกายของคนในชุมชนดีขึ้น จากสภาวะแวดล้อมที่ดีขึ้น ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้ระบบนิเวศ ช่วยลดมลพิษทางดิน น้ำ และอากาศ สดภาวะโลกร้อน ลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพของคนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง
- ด้านเศรษฐกิจ**
ส่งเสริมการคัดแยกขยะเพื่อเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน โดยรายได้พิเศษจากการคัดแยกขยะและนำมาขายที่ธนาคารขยะของหมู่บ้าน มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน
- ด้านสภาวะแวดล้อม**
ปัญหาเรื่องขยะในพื้นที่ได้รับการแก้ไข ส่งผลให้สภาวะแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น ลดปริมาณขยะอันตรายที่โดยการนำไปทำปุ๋ยหมักใช้ในครัวเรือน ขยะพลาสติกนำไปรีไซเคิล สดภาวะโลกร้อน
- ด้านการเมืองการปกครอง**
ผู้นำท้องถิ่น ประชาชน และผู้สูงอายุ ร่วมกันคิด วางแผน เสนอความคิดเห็น และร่วมทำ จนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ จึงทำให้การดูแลผู้สูงอายุสามารถขับเคลื่อนได้ในระดับตำบล

Key actors	กลุ่มมัสยิดส่งเสริมสุขภาพ
งานเด่น	อาสาจัดการขยะ
พื้นที่	มัสยิดบ้านบารายี หมู่ที่ ๗ ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นายมิตรชา โต๊ะลาตี ประธานกลุ่มมัสยิดส่งเสริมสุขภาพ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๗-๓๕๕๒๕๖

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

บ้านบารายี หมู่ที่ ๗ ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล มีพื้นที่ ๙,๖๘๐ ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๒๖๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๒.๔๓ จำนวนประชากรทั้งหมด ๑,๐๔๓ คน ร้อยละ ๑๔.๑๘ จำนวนประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน ๑,๐๒๐ คน ร้อยละ ๙๓.๔๑ ประชากรที่นับถือศาสนาพุทธ จำนวน ๖๖ คน ร้อยละ ๖.๐๔ ชุมชนบ้านบารายีเป็นชุมชนที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในตำบล จากการสำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อมของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน ๑๐๗ ครัวเรือน ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่พบ ได้แก่ ปัญหาขยะ จำนวน ๘๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๗๖.๖๔ ปัญหาควันทันพิษ ผุนละออง จำนวน ๔๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๔๒.๐๖ และปัญหาอื่นๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่พบมากที่สุดในการสำรวจ คือปัญหาขยะ โดยมีการจัดการกับขยะ ดังนี้ ๑) ใช้บริการจัดเก็บขยะของชุมชน ๑๑๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๕.๑๔ ๒) การเผา ๑๖๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๗๖.๑๗ ๓) การฝัง ๒๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๑.๒๑ ๔) การทำปุ๋ยหมัก ๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๙๓ ๕) การคัดแยกขยะรีไซเคิล ๓๐ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๔.๐๒ จากข้อมูลการจัดการขยะของคนในชุมชน พบว่าส่วนใหญ่ยังมีการจัดการขยะด้วยวิธีการเผา การแก้ปัญหาของชุมชนได้ดำเนินการตามแนวทางการแก้ไขของตำบล ตามนโยบายขั้นชีนาทอน หมวดที่ ๔ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อ ๑๒ ร่วมกับภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายอื่นๆในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการที่ดินทำกินและเพื่อที่อยู่อาศัยการบริหารจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลการจัดการป่าไม้เพื่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ และเริ่มใช้แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ๓ ระยะ ดังนี้ ๑) ต้นทาง คือ ลดปริมาณขยะและส่งเสริมการคัดแยกขยะต้นทาง เช่น การประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ๒) กลางทาง คือ การจัดทำระบบเก็บและขนอย่างมีประสิทธิภาพ ๓) ปลายทาง คือ ขยะมูลฝอยได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง

“มัสยิดส่งเสริมสุขภาพ” เป็นการขับเคลื่อนงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านบารายี โดยการนำของโต๊ะอิหม่าม มัสยิดบ้านบารายี ซึ่งดำเนินงานด้านการส่งเสริมคนในชุมชน ซึ่งขับเคลื่อนงานทั้ง ๕ มิติ ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม สุขภาพ และการเมืองการปกครอง โดยมีแนวคิดในการนำหลักการของศาสนาประยุกต์ส่งเสริมสุขภาพคนในชุมชน มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมการดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน การบริหารจัดการขยะในชุมชน เพื่อสร้างสุขภาวะที่ดีในชุมชน มีงานและกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมการจัดการเรื่องความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเรือนและชุมชน กิจกรรมการจัดการขยะ มีการคัดแยกขยะ และการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี เพื่อให้ชาวบ้านเข้ามาดูแลความสะอาดเรียบร้อยของมัสยิด รวมถึงการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยมีเป้าหมาย เพื่อลดอาการเจ็บป่วยของคนในชุมชน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลักในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องการจัดการขยะ คือ ทุกคนในชุมชนจะต้องร่วมมือกัน โดยแกนนำสร้างความร่วมมือจากองค์กร ๕ เสาร์ร่วม ได้แก่ องค์กรท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่น องค์กรภาคประชาชน องค์กรศาสนา และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของการจัดการคัดแยกขยะ ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น ทำให้ชาวบ้านรู้จักการบริหารจัดการขยะภายในบ้านของตนเองได้และยังลด

ปริมาณขยะในหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อให้สภาพแวดล้อมของคนในชุมชนดีขึ้น ส่งผลดีต่อสุขภาพของคนในชุมชน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน ข้อมูลปริมาณขยะ และประเภทของขยะ จากองค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน องค์ความรู้เรื่องการจัดการขยะ องค์ความรู้ในการนำข้อมูลมาถ่ายทอด ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลนาทอน ข้อมูลคำสอนตามหลักศาสนา

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ เกิดแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน เกิดธนาคารขยะในระดับหมู่บ้าน “ธนาคารขยะบ้านบารายี”

๕.๒ เกิดนวัตกรรมการจัดการขยะโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

๕.๓ เกิดกิจกรรมการจัดการในชุมชน เช่น มีการคัดแยกขยะ และการกำจัดขยะอย่างถูกวิธีกิจกรรมการจัดการเรื่องความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเรือนและชุมชน

๖. วิธีการดำเนินงาน

ศึกษาข้อมูลการจัดการขยะ เพื่อนำมาวิเคราะห์ นำใช้ในการค้นหาทุนและศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจและรวบรวมข้อมูล จนเห็นถึงสภาพปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะในตำบลนาทอนโดยกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม ตามข้อตกลง “ขันขันนาทอน” หมวดที่ ๔ ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมณรงค์สร้างความร่วมมือของคนในชุมชน โดยการสร้างความเข้าใจร่วมกันกับสถานการณ์ปัญหาเรื่องขยะของชุมชน โดยมี อบต.นาทอนเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริมและรับผิดชอบการจัดการขยะจากต้นทางสู่ปลายทางประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ทรณรงค์การนำขยะเปียก/ขยะอินทรีย์ที่ย่อยสลายได้ไปทำปุ๋ยหมัก

จัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะในหมู่บ้าน ประชาชนนำขยะรีไซเคิลมาขายกับตัวแทนรับซื้อขยะในหมู่บ้านเจ้าหน้าที่ฝ่ายรับผิดชอบเรื่องขยะของ อบต.นาทอน จะทำการขนขยะรีไซเคิลจากหมู่บ้านส่งร้านรับซื้อขยะ

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เกิดแกนนำจิตอาสาการจัดการขยะในชุมชน ซึ่งเป็นผู้นำศาสนาที่ขับเคลื่อนงานในชุมชน

๗.๒ เกิดการปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนเรื่องการจัดการขยะโดยชุมชนทั้งในและนอกพื้นที่

๗.๓ เกิดธนาคารขยะในระดับหมู่บ้าน ที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชน

๗.๔ มัสยิดผ่านการประเมินรับรองมาตรฐาน ให้เป็นมัสยิดส่งเสริมสุขภาพและเป็นแหล่งเรียนรู้ตามวิถีชุมชน ระดับดีมาก ณ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๖ มัสยิดมีความสะอาดทั้งภายนอกและภายใน เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านห่างไกลจากยาเสพติด ประชาชนในหมู่บ้านมีสุขภาพแข็งแรง

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้แก่ ๑) ด้านสังคม การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน ๒)ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการค้าแยกขยะเพื่อเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน โดยรายได้พิเศษจากการคัดแยกขยะและนำมาขายที่ธนาคารขยะของหมู่บ้าน มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน ๓)ด้านสภาวะแวดล้อม เมื่อปัญหาเรื่องขยะในพื้นที่ได้รับการแก้ไข ส่งผลให้สภาวะแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น ลดปริมาณขยะอินทรีย์โดยการนำไปทำปุ๋ยหมักใช้ในครัวเรือน ขยะพลาสติกนำไปรีไซเคิล ลดภาวะโลกร้อน ๔)ด้านสุขภาพ ส่งผลให้สภาพจิตใจและร่างกายของคนในชุมชนดีขึ้น จากสภาวะแวดล้อมที่ดีขึ้นช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้ระบบนิเวศ ช่วยลดมลพิษทางดิน น้ำ และอากาศ ลดภาวะโลกร้อน ลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพของคนในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง และ ๕)ด้านการเมืองการปกครอง การกำหนด กฎ กติกาสร้างข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการจัดการขยะ และการจัดทำแผนสุขภาพของชุมชนด้านการจัดการขยะ

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง

ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

โครงการ บอกรับบุญด้วยขยะ

เก็บขยะ ๑๕๐๖ คริวเรือน **๘๒.๕๘ %**

เผา ๑๕๑๖ คริวเรือน **๘๓.๐๒ %**

ฝัง ๑๗๐ คริวเรือน **๙.๓๑ %**

ทำปุ๋ยหมัก ๑๒๕ คริวเรือน **๖.๘๕ %**

คัดแยกขยะ ๑๖๑๕ คริวเรือน **๘๘.๕๕ %**

บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยทิ้ง ๒๓๐ คริวเรือน **๑๒.๕๐ %**

พื้นที่ **๕๕,๕๖๓** ไร่ **๑๐** หมู่บ้าน

๑,๘๕๐ คริวเรือน

ประชากร **๗,๖๘๙** คน

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน
 ข้อมูลมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
 ข้อมูลปริมาณขยะและประเภทของขยะจาก
 องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสงองค์ความรู้
 การจัดการขยะ
 ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง

ทำอย่างไร

- การนำใช้ข้อมูล** ทวนและศึกษาภาพชุมชนในการจัดการขยะ เก็บข้อมูลจากแบบสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูล
- การรณรงค์** คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน
- การพัฒนาศักยภาพ** การฝึกอบรมการคัดแยกขยะ อบรมอาสาจัดการขยะ รณรงค์ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกและกล่องโฟม
- จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้** ใช้สื่อสารผ่านประชาชน ที่มีประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
- จัดการสิ่งแวดล้อม** ในชุมชนมีคริวเรือนต้นแบบ ในการคัดแยกขยะชุมชน
- เจรจาสื่อสาร** การหาหรือร่วมกันประชุมเดือนละครั้ง ใช้สภาองค์กรชุมชน
- การกำหนดกฎระเบียบชุมชน** มีการสร้างกติการ่วมกันในพื้นที่
- จัดตั้งกองทุนสวัสดิการให้ชุมชน ๑ กองทุน** เป็นทุนการศึกษาให้กับเด็ก เพื่อสนับสนุนอาหารกลางวันให้ศูนย์ยอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ๕๐% พัฒนาวิศ ๒๐% ทุนการศึกษา ๑๕% พัฒนาชุมชน ๑๕%
- พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน** เน้นคนในชุมชนเป็นหลัก เช่น โรงเรียน รพ.สต. จัดตั้งแหล่งเรียนรู้การจัดการขยะในตำบล จำนวน ๑ แห่ง ส่งเสริมการออมด้วยขยะ

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- อาสาจัดการขยะ** ในตำบล ๒๐๐ คน (๒.๖๐ %) คริวเรือนต้นแบบ ๕๐ คริวเรือน (๒.๗๑%)
- จัดตั้งกองทุนสวัสดิการให้ชุมชน ๑ กองทุน** รายเพิ่มขึ้นอาทิตย์ละ ๓๐๐-๑,๖๕๐๐ บาท
- มีปริมาณการเพิ่มและลดขยะ** ในพื้นที่ตำบล ปริมาณขยะอินทรีย์เฉลี่ย ๑.๕ ตันต่อเดือน ขยะรีไซเคิล ๗.๑ ตันต่อเดือน
- มีนวัตกรรม** ในตำบลทุ่งสงด้านจัดการขยะ ๑ เรื่อง

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม

ประชาชนในพื้นที่ มีส่วนร่วมด้วยกัน

ด้านเศรษฐกิจ

เป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จากการคัดแยกขยะ มีเงินทุนเวียนในชุมชน

ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศที่ดีขึ้น ลดปริมาณขยะอินทรีย์ ลดมลพิษทางอากาศ ดิน น้ำ ลมภาวะโลกร้อน

ด้านสภาวะแวดล้อม

มีการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลง ด้านการจัดการขยะ

ด้านการเมือง การปกครอง

ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจกาย เสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบนิเวศ ลดภาวะเสี่ยงที่ส่งผลต่อสุขภาพ

ด้านสุขภาพ

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
งานเด่น	โครงการบอญญด้วยขยะ
พื้นที่	วัดหนองดี หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	พระปลัดยศกฤต ยโสโร เจ้าอาวาสวัดหนองดี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๒๗๓๐๔๕๖

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ทั้งหมด ๔๕,๕๖๓ ไร่ มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน มีครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๕๐ ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด ๗,๖๘๙ คน (ข้อมูลจาก TCNAP พฤษภาคม ๒๕๖๑)โครงการนี้เริ่มขึ้นในเดือนธันวาคม ๒๕๖๐ เป็นแนวความคิดที่จะลดภาระแก่คนในชุมชนเรื่องการทำนํ้าปจจัยมาทำบุญกับทางวัด เพื่อนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในวัดและแก้ไขปัญหาขยะที่ส่งผลให้เกิดผลกระทบด้านภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของชุมชนด้วยการสนับสนุนจากศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ โรงเรียนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพสต.)จึงมีแนวคิดให้ประชาชนที่อยากทำบุญให้นำขยะมาให้ที่วัดแทนและที่ผ่านมามีเนื่องจากไม่มีแหล่งทิ้งขยะในชุมชน ทำให้ประชาชนทำการจัดการขยะเองในครัวเรือนโดยพบว่าหมู่บ้านที่มีการกำหนดกฎกติกาชุมชนเรื่องการจัดการขยะ ๑๐ หมู่บ้าน ร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดมีครัวเรือนที่มีการจัดเก็บขยะในครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๒๖ ครัวเรือน ร้อยละ ๙๙.๒๔ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด มีการจัดการขยะโดยใช้บริการจัดเก็บขยะของชุมชน ๑๕๐๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๔๘ การจัดการขยะโดยการเผา ๑๕๑๖ ครัวเรือน ร้อยละ ๘๓.๐๒ การจัดการขยะโดยการฝัง ๑๗๐ ครัวเรือน ร้อยละ ๙.๓๑ การจัดการขยะโดยการทำปุ๋ยหมัก ๑๒๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๖.๘๕ การจัดการขยะโดยการคัดแยกขยะรีไซเคิล ๑๖๑๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๘๘.๔๔ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด มีการจัดการมลพิษหรือมลภาวะต่างๆ ๑,๕๐๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๗๑.๑๙ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล ๑)การบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยทิ้ง ๒๓๐ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๒.๕๐ ๒)การใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ป้องกันการเกิดควั่นหรือฝุ่นละออง ๒๗๐ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๔.๖๗ ๓)การใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ป้องกันการเกิดเสียงดังรบกวน ๑๕๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๗.๗๒ ๔)การป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ๗๒๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๓๙.๖๒ ๕)การทำเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมี ๑,๐๖๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๗.๗๗ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล(ข้อมูลจาก TCNAP พฤษภาคม ๒๕๖๑)ปัจจุบันนี้้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงเข้ามามีบทบาทในการจัดการขยะ โดยการตั้งภาชนะรองรับขยะในจุดต่าง ๆ ภายในชุมชน ทำให้ปัญหาขยะในแต่ละพื้นที่ลดน้อยลง จากข้อมูลตั้งแต่เดือน ธันวาคม ๒๕๖๐ - สิงหาคม ๒๕๖๑ในชุมชนมีปริมาณขยะไม่เกิน ๗๕ ตัน ต่อเดือนและในขณะที่การดำเนินโครงการบอญญด้วยขยะประสบปัญหาในการขนส่งขยะไปที่วัดเนื่องจากยานพาหนะที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นรถจักรยานยนต์ จึงมีการประสานงานขอให้อบต. เข้ามามีส่วนร่วมให้การสนับสนุนส่งเสริมโครงการ โดยการช่วยรับซื้อขยะให้ในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด และนำรถมารับขยะ

การดำเนินงานกิจกรรมในพื้นที่ตำบล ท่านเจ้าอาวาสวัดหนองดีเป็นผู้ดำเนินการหลัก กรรมการวัดและหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการร่วม ได้รับความร่วมมือจากอาสาสมัครจัดการขยะคนต้นแบบครัวเรือนต้นแบบจัดการขยะ หน่วยงานท้องที่ ท้องถิ่น โรงเรียนรพสต. เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานให้เป็นการกระตุ้นและแสดงถึงทุนศักยภาพของตำบลทุ่งสง ผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานกิจกรรมมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

อาสาสมัครจัดการขยะ เด็กปฐมวัย ผู้สูงอายุผู้ปกครองของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดหนองดี ประชาชนที่มาร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัดหนองดี ผู้นำทุกภาคส่วน โรงเรียน มีเป้าหมายการทำงานเพื่อให้รายได้ที่เกิดจากการทำบุญด้วยขยะมา บริหารจัดการภายในวัดร้อยละ ๒๐ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ร้อยละ ๕๐ โรงเรียนร้อยละ ๑๕ และชุมชนร้อยละ ๑๕

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของทุกคนในชุมชนที่มีต่อขยะและรู้จักการใช้ประโยชน์จากขยะโดยนำมาเพิ่มมูลค่ารู้จักการคัดแยกประเภทของขยะและเพื่อให้สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้นและการรวมกลุ่มจัดทำโครงการต้นแบบรณรงค์แลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลอื่นและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้เกิดเป็นนวัตกรรมของตำบลทุ่งสงด้วยโครงการการบอกบุญด้วยขยะและขยายเครือข่ายโดยการไปถ่ายทอดความรู้แก่โรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงและทุกสถานที่ทุกงานที่พระสงฆ์ได้รับนิมนต์ไปทำกิจต่างๆ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง ข้อมูลปริมาณขยะและประเภทของขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง องค์ความรู้การจัดการขยะ องค์ความรู้ในการนำข้อมูลมาถ่ายทอด ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง

๕. รูปธรรมงาน

การนำใช้ข้อมูล การพัฒนาศักยภาพ การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน การประชุม พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การกำหนด กฎระเบียบชุมชน จัดตั้งกองทุนสวัสดิการให้ชุมชน การพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน จัดตั้งแหล่งเรียนรู้การจัดการขยะ การส่งเสริมการออม และการพัฒนานวัตกรรมในตำบลทุ่งสงด้านจัดการขยะ ๑ เรื่อง เป็นต้น

๖. วิธีการดำเนินงาน

การนำใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ ทวนและศักยภาพชุมชนในการจัดการขยะ เก็บข้อมูลจากแบบสำรวจและนำมารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์จนเกิดข้อมูลศักยภาพข้อมูลปัญหา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานแผนงานกิจกรรม เพื่อนำสู่การปฏิบัติ รณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่ตำบล

การพัฒนาศักยภาพ โดยมีการพัฒนากระบวนการเริ่มจากพัฒนาคนเพื่อต้องการให้คนเกิดองค์ความรู้เพื่อไปจัดการทรัพยากรในพื้นที่ การฝึกอบรมการคัดแยกขยะ การอบรมอาสาจัดการขยะ การรณรงค์ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกและไม่ใช้กล่องโฟม เป็นต้น โดยการสร้างการรณรงค์เพื่อให้คนในและนอกชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใช้สื่อสารผ่าน ประชาชนที่มาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวัดหนองดี หอกระจายข่าว สื่อวิทยุVCD ผ่านสื่อออนไลน์เสียงตามสาย อบต.เวทีประชุมหมู่บ้าน จัดทำเวทีสัญจร เวทีประชาวิจารณ์ พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการออกแบบและพัฒนางานกิจการเพื่อนำเป็นแบบอย่างให้กับพื้นที่ใกล้เคียง

การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีครัวเรือนต้นแบบในการคัดแยกขยะในชุมชน การประชุม พุดคุย แลกเปลี่ยนแนวทางการคิดเพื่อกำหนดวิธีการทำงาน และสร้างการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจในการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการออกแบบ พัฒนางานการจัดการขยะ ในแนวทางเดียวกัน เจรจาสื่อสาร การหารือร่วมกันประชุมเดือนละครั้งและใช้สภาองค์กรผู้นำชุมชน เพื่อกำหนดวิธีการทำงานร่วมกันคิดเพื่อแยกไปทำ ตัวอย่างเช่น กองทุนออมวันละบาท การจัดการที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน การกำหนดกฎระเบียบชุมชน โดยมีการสร้างกติการ่วมกันในพื้นที่ เพื่อการจัดการทุนทางสังคม/เงินในการจัดขยะ โดยใช้ศูนย์รวมที่วัดในการบริหารจัดการ มีการกำหนดกฎกติกาและแผนดำเนินงานกิจกรรม

จัดตั้งกองทุนสวัสดิการให้ชุมชน ๑ กองทุน ตัวอย่างเช่น เพื่อนำไปเป็นทุนการศึกษาให้กับเด็กเพื่อนำไปสนับสนุนอาหารกลางวันให้ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ร้อยละ ๕๐ นำมาพัฒนาภายในวัดร้อยละ ๒๐ เป็นทุนการศึกษาให้โรงเรียนร้อยละ ๑๕ และพัฒนาชุมชนร้อยละ ๑๕

มีการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการ ออกแบบ และพัฒนางานในการจัดการขยะ เน้นคนในชุมชนเป็นหลักเพื่อให้เกิดนักจัดการชุมชนและเป็นเครือข่าย เช่น วัด โรงเรียน รพ.สต.จัดตั้งแหล่งเรียนรู้การจัดการขยะในตำบลทุ่งสงจำนวน ๑ แห่งการส่งเสริมการออมในรูปแบบใหม่(การออมด้วยขยะ)การพัฒนานวัตกรรมในตำบลทุ่งสงด้านจัดการขยะ ๑ เรื่อง

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีอาสาจัดการขยะในตำบล ๒๐๐ คน ร้อยละ ๒.๖๐ ของจำนวนประชากรทั้งหมด มีครัวเรือนต้นแบบ ๕๐ ครัวเรือน ร้อยละ ๒.๗๑ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

๗.๒ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการให้ชุมชน ๑ กองทุน มีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณอาทิตย์ละ ๗๐๐-๑,๕๐๐ บาท

๗.๓ มีปริมาณการเพิ่มและลดขยะในพื้นที่ตำบล ปริมาณขยะอินทรีย์ เฉลี่ย ๖.๔ ตันต่อเดือน ขยะรีไซเคิล ๗.๑ ตันต่อเดือน

๗.๔ มีนวัตกรรมในตำบลทุ่งสงด้านจัดการขยะ ๑ เรื่อง

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคมส่งผลกระทบต่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ รวมกลุ่มของผู้ปกครองศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดหนองดีและประชาชนที่มาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัด สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับโรงเรียนวัดชุมชนรพ.สต.ทั้งในและนอกพื้นที่ ๒) ด้านเศรษฐกิจ เป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ โดยการสร้างรายได้พิเศษจากการคัดแยกขยะมีเงินหมุนเวียนในชุมชนเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ดินน้ำอากาศ ของพื้นที่ดีขึ้น ลดปริมาณขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิลช่วยลดภาวะโลกร้อน ๕) ด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจและร่างกาย ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบนิเวศ ช่วยลดมลพิษทางอากาศดินน้ำ ลดภาวะโลกร้อน เป็นการลดภาวะเสี่ยงต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพสภาวะของประชาชนในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง ๕) ด้านการเมืองการปกครองมีการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลง การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการจัดการขยะ จัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ได้แก่ รพ.สต. โรงเรียนวัดและอบต.

การจัดการขยะชุมชน

พื้นที่รวม ๓ หมู่บ้าน ๖๘,๕๕๘ ไร่ ๒๒๙ ครัวเรือน ๖๙๘ คน

ครัวเรือนที่มีการจัดเก็บขยะในครัวเรือนทั้งหมด ๒๒๙ ครัวเรือน ๑๐๐ %

การจัดการขยะโดยการเผา ๑๙๕ ครัวเรือน ๘๕.๗๖ %

การจัดการขยะโดยการฝัง ๓๕ ครัวเรือน ๑๕.๒๘ %

การจัดการขยะโดยการทำปุ๋ยหมัก ๕ ครัวเรือน ๑.๗๕ %

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน
ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (Health Data Center: HDC)
ระบบฐานข้อมูลสถานอนามัย (JHCIS)
องค์ความรู้จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
องค์ความรู้จากองค์การบริหารส่วนตำบลสุศิริน
ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลสุศิริน

ทำอย่างไร

- จัดการและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่
- ดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ
- สร้างสถานที่ต้นแบบ
- ประสานหน่วยงานภายนอก ฝึกอบรมเรื่องการจัดการขยะภายในชุมชน
- สร้างและขยายเครือข่ายในแต่ละหมู่บ้าน
- ประสานหน่วยงานภายนอก ฝึกอบรมเรื่องการจัดการขยะภายในชุมชน

ทำแล้วเกิดอะไร

- เกิดอสม.ในตำบล ๒๒ คน
- เป็นแกนนำหลักในการเผยแพร่และรณรงค์ลดขยะ ๗๓.๓๓ %
- โรคไข้เลือดออกลดลง ๗๗.๗๗ %
- โรคมาลาเรียลดลง ๑๐๐ %
- เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่
- เกิดเครือข่ายเพิ่มขึ้นอีก ๙ หมู่บ้าน จากเดิม ๓ หมู่บ้าน ในตำบลสุศิริน

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

Key actors	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สว.นอก
งานเด่น	การจัดการขยะชุมชน
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลสุศิริน อำเภอสุศิริน จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นางสาวอรุณี ศรีสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สว.นอก เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๓-๖๐๘๘๔๑๒

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ในการขับเคลื่อนการจัดการขยะโดยชุมชนได้เริ่มต้นจาก บ้านสว.นอก (หมู่ ๒) ราษฎรผดุง (หมู่ ๘) และบ้านชอยปราจีน (หมู่ ๑๑) ในตำบลสุศิริน อำเภอสุศิริน จังหวัดนราธิวาสโดย ๓ หมู่บ้าน มีพื้นที่รวมทั้งหมด ๖๘,๕๔๘ ไร่ มีครัวเรือนทั้งหมด ๒๒๙ ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด ๖๔๘ คน (ข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลสถานีอนามัย, ๒๕๖๑) ในส่วนของการดำเนินงานการจัดการขยะโดยชุมชนในตำบลสุศิริน โครงการนี้เริ่มขึ้นในปี ๒๕๕๔ เกิดจากความต้องการลดโรคติดต่อ เช่น โรคไข้เลือดออก โรคไข้มาเลเรีย และแหล่งเกิดโรคที่เกิดจากขยะของ ๓ หมู่บ้าน โดยการขับเคลื่อนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่ง รพ.สต. จะเป็นแหล่งให้ความรู้และจัดหางบประมาณที่เกี่ยวข้องให้แก่หมู่บ้านที่ต้องการ โดยอสม. จะลงพื้นที่ในการถ่ายทอดความรู้ในการจัดการขยะ และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการจัดการขยะที่จะดำเนินงานโดยผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน และร่วมมือกับชาวบ้านในหมู่บ้านจัดการขยะภายในหมู่บ้านตนเอง ซึ่งจากการดำเนินโครงการพบว่า มีครัวเรือนที่มีการจัดเก็บขยะในครัวเรือนทั้งหมด ๒๒๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด มีการจัดการขยะโดย การจัดการขยะโดยการเผา ๑๔๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๘๔.๗๒ การจัดการขยะโดยการฝัง ๓๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๕.๒๘ การจัดการขยะโดยการทำปุ๋ยหมัก ๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๑.๗๕ จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนใน ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ ๒, ๘, ๑๑ และขยายให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในตำบลสุศิริน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้หมู่บ้านทั้ง ๓ หมู่บ้าน ไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค โรคติดต่อลดลง และลดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมจากการจัดการขยะ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (Health Data Center: HDC) ระบบฐานข้อมูลสถานีอนามัย (JHCIS) องค์ความรู้จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์ความรู้จากองค์การบริหารส่วนตำบลสุศิริน ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลสุศิริน

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ แหล่งเรียนรู้การจัดการขยะในหมู่ ๘ บ้านราษฎรผดุง ตำบลสุศิริน ๑ แห่ง แหล่งเรียนรู้การจัดการขยะ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

๕.๒ องค์ความรู้ในการจัดการขยะ และภาวะโลกร้อน ต้นแบบกิจกรรมการลดโลกร้อน

๕.๓ ต้นแบบสถานที่ทำงานน่าอยู่ น่าทำงาน (Healthy Workplace Happy for Life)

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดการข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ มาวิเคราะห์ เพื่อนำมาเป็นแนวในการดำเนินงานแผนงานกิจกรรม เพื่อนำสู่การปฏิบัติ เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ดำเนินพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ โดยใช้สถานที่ของรพ.สต. เพื่อการสร้างสถานที่ต้นแบบให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการถ่ายทอดหลักสูตร และองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะให้กับแกนนำ และอสม. ที่จะนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับประชาชน ประสานหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนราธิวาส มาฝึกอบรมให้แก่

แกนนำ และอสม.ในเรื่องการจัดการขยะภายในชุมชน สร้างและขยายเครือข่ายในแต่ละหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ในการจัดการขยะในครัวเรือน และการคัดแยกขยะร่วมกัน และประสานงานให้อสม. เข้าไปรับขยะในพื้นที่ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการจัดการขยะในแต่ละหมู่บ้าน

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เกิดอสม.ในตำบล ๒๒ คน เพื่อช่วยเป็นแกนนำหลังในการเผยแพร่และรณรงค์ให้ประชาชน ปริมาณขยะลดน้อยลงร้อยละ ๗๓.๓๓ ไรค์ใช้เลือดออกลดลงร้อยละ ๗๗.๗๗ ไรค์มาลาเรียลดลงร้อยละ ๑๐๐

๗.๒ เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่ ในการจัดการขยะ เกิดเครือข่ายเพิ่มขึ้นอีก ๔ หมู่บ้าน จากเดิม ๓ หมู่บ้าน ในตำบลสุคีริน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ส่งผลกระทบให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ๒) ด้านเศรษฐกิจ เป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ โดยการสร้างรายได้พิเศษจากการคัดแยกขยะ มีเงินหมุนเวียนในชุมชนเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม ส่งผลกระทบให้ระบบนิเวศดิน น้ำ อากาศ ของพื้นที่ดีขึ้น ลดปริมาณขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิลช่วยลดภาวะโลกร้อน ๔) ด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจและร่างกาย ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบนิเวศ ช่วยลดมลพิษทางอากาศ ดิน น้ำ ลดภาวะโลกร้อน เป็นการลดภาวะเสี่ยงที่ก่อให้เกิดโรคติดต่อต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสุขภาพสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง ๕) ด้านการเมืองการปกครองมีการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลง การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการจัดการขยะ ภายในชุมชน

คณะกรรมการหมู่บ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนครราชสีมา

การจัดการ

พื้นที่ทั้งหมด ๕ ตร.กม.
๑๕๗ ครัวเรือน
๕๖๘ คน

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน
องค์ความรู้การจัดการขยะ
จากสถาบันการศึกษาองค์ความรู้จากตนเอง
ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลสุคีริน

ทำอย่างไร

นำใช้ข้อมูลในพื้นที่
วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวางแผนงาน

การรณรงค์เพื่อใครคน
ในชุมชนเกิดการรับรู้ เข้าใจร่วมกัน

การประชุม พูดย่อย
แลกเปลี่ยนเรียนรู้
หรือร่วมกันเดือนละครั้ง

การพัฒนาหมู่บ้านประจำเดือน
การปรับภูมิทัศน์บริเวณถนน

กำหนดการทำงานร่วมกัน
เพื่อจัดการขยะ

ทำแล้วเกิดอะไร

เกิดอาสาจัดการขยะในหมู่บ้าน ๗๐ คน ๑๕ %

เป็นแกนนำหลักในการเผยแพร่
รณรงค์ให้ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่
เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ

ปริมาณขยะในหมู่บ้านลดน้อยลง
จากปริมาณ ๑๕๐ กิโลกรัม/เดือน
ลดเหลือ ๕๐ กิโลกรัม/เดือน

เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม

ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนในพื้นที่
มีส่วนร่วมด้วยกัน

เป็นการลดรายจ่าย
เพิ่มรายได้
จากการคิดแยกขยะ
มีเงินทุนเวียนในชุมชน

ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศดีขึ้น
ลดปริมาณขยะอันตราย
ลดมลพิษทางอากาศ ดิน น้ำ
ลดภาวะโลกร้อน

ด้านสภาวะแวดล้อม

มีการกำหนดกฎ
กติกา ข้อตกลง
ด้านการจัดการขยะ

ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจกาย
เสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบนิเวศ
ลดภาวะเสี่ยงที่ส่งผลต่อสุขภาพ

ด้านการเมือง
การปกครอง

ด้านสุขภาพ

Key actors	คณะกรรมการหมู่บ้าน
งานเด่น	การจัดการขยะชุมชน
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นายทรงกรด หลีเจริญ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๘ เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๘-๕๒๘๘๘๙๙

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

บ้านราษฎร์ผดุง หมู่ ๘ ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ทั้งหมด ๔ ตารางกิโลเมตรมีครัวเรือนทั้งหมด ๑๔๗ ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด ๔๖๘ คน (ข้อมูลจาก TCNAP พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑) ในส่วนของการดำเนินงานการจัดการขยะโดยชุมชนได้เริ่มต้นขึ้นในปี ๒๕๕๔ ที่มีสาเหตุจากปัญหาขยะมูลฝอยจำนวนมากในลำคลองสาธารณะภายในหมู่บ้านส่งผลให้เกิดความคิดทำความสะอาดลำคลอง และการจัดการขยะภายในหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการ โดยเริ่มจากแนวทาง “การพัฒนาหมู่บ้านประจำเดือน” ชาวบ้านส่งตัวแทนในครัวเรือนมาช่วยกันเก็บขยะขึ้นจากลำคลองอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

จนกระทั่งปี ๒๕๕๗ ได้มีการรณรงค์การเก็บขยะและปรับปรุงทัศนียภาพหมู่บ้านในวันสำคัญต่าง ๆ โดยขยะที่ได้มาจะทำการร่วมกันคัดแยกศาลากลางหมู่บ้าน ซึ่งขยะทั่วไปจะกำจัดโดยเตาเผาขยะขนาดเล็กขยะรีไซเคิลจะขายและนำเงินเข้าสู่กองทุนขยะในหมู่บ้าน ส่วนขยะอันตรายจะส่งให้กับอบต. นำไปกำจัด นอกจากนี้ยังมีการรณรงค์ให้คนในชุมชนจัดการขยะและคัดแยกขยะในครัวเรือนตนเอง โดยที่จุดหลุมทิ้งขยะ (ขยะเปียก) ไว้ในพื้นที่บ้านตนเอง และคัดแยกขยะรีไซเคิล นำไปขายที่ศาลากลางหมู่บ้าน โดยผู้ช่วยและอาสาสมัครมารับซื้อ และหมู่บ้านมีการกำหนดกฎกติกาชุมชนเรื่องการจัดการขยะ คือ ห้ามทิ้งขยะ/สิ่งปฏิกูลต่างๆ บนถนน พื้นที่สาธารณะ และในแม่น้ำลำคลอง อย่างเด็ดขาดในปัจจุบันพบว่าปริมาณขยะได้ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด และชาวบ้านมีการจัดการขยะภายในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนในบ้านราษฎร์ผดุง (หมู่ ๘) ร้อยละ ๘๐ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้หมู่บ้านมีภูมิทัศน์ที่ดี สะอาด ลดแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค และประชาชนในหมู่บ้านรู้จักการคัดแยกขยะ การใช้ประโยชน์จากขยะ ช่วยกันลดแหล่งมลพิษที่ก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน และเกิดเป็นนวัตกรรมของตำบลสุคีริน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลสุคีริน องค์ความรู้การจัดการขยะจากสถาบันการศึกษา องค์ความรู้จากตนเอง ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลสุคีริน

๕. รูปธรรมงาน

แหล่งเรียนรู้การจัดการขยะในหมู่ ๘ บ้านราษฎร์ผดุง ตำบลสุคีรินจำนวน ๑ แห่ง ต้นแบบตำบลการบริหารจัดการขยะ เตาเผาขยะขนาดเล็ก ๑ เตา การรับซื้อขยะภายในชุมชน

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดการข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ มาวิเคราะห์ เพื่อนำมาเป็นแนวในการดำเนินงานแผนงานกิจกรรม เพื่อนำสู่การปฏิบัติ รณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ดำเนินการประชุม พูดคุย แลกเปลี่ยนแนวทางการคิดเพื่อกำหนดวิธีการทำงาน และสร้างการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจในการพัฒนา ให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนเจรจาสื่อสาร การหารือร่วมกันประชุมเดือนละครั้ง เพื่อตกลงนัดวันในการพัฒนาหมู่บ้าน กับประชาชนในหมู่บ้าน สร้างการรณรงค์ให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกันตามสถานการณ์ในพื้นที่ โดยใช้การสื่อสารผ่าน หอกระจายข่าว เสียงตามสาย และเวทีประชุมหมู่บ้าน

การพัฒนาหมู่บ้านประจำเดือน มีการแบ่งงานกัน โดยให้ผู้ชายทำหน้าที่ปรับภูมิทัศน์บริเวณถนน และ ผู้หญิง เด็ก (หากมีการพัฒนาหมู่บ้านในวัดหยุดราชการ) ทำหน้าที่เก็บขยะ โดยแบ่ง ๓ เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ ๑ สุคีริน-สามแยกอบต. เส้นทางที่ ๒ หน้าอบต.-บ้านสว. นอก และเส้นทางที่ ๓ หน้าอบต.-บ้าน โตะโม๊ะและนำมาคัดแยกที่ศาลากลางหมู่บ้าน มีการสร้างกติการ่วมกันในหมู่บ้าน เพื่อการจัดการขยะ โดยใช้ศาลากลางประจำหมู่บ้านจัดการ มีการกำหนดกฎกติกาและแผนดำเนินงานกิจกรรม

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

เกิดอาสาจัดการขยะในหมู่บ้าน ๗๐ คน ร้อยละ ๑๕ ของจำนวนประชากรทั้งหมด เพื่อช่วยเป็นแกนนำหลักในการเผยแพร่และรณรงค์ให้ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ปริมาณขยะในหมู่บ้านลดน้อยลงจากปริมาณ ๑๕๐ กิโลกรัม/เดือน ลดเหลือ ๔๐ กิโลกรัม/เดือน เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ส่งผลกระทบให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ๒) ด้านเศรษฐกิจ เป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ โดยการสร้างรายได้พิเศษจากการคัดแยกขยะ มีเงินหมุนเวียนในชุมชนเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม ส่งผลกระทบให้ระบบนิเวศดิน น้ำอากาศ ของพื้นที่ดีขึ้น ลดปริมาณขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิลช่วยลดภาวะโลกร้อน ๔) ด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจและร่างกาย ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบนิเวศ ช่วยลดมลพิษทางอากาศ ดิน น้ำ ลดภาวะโลกร้อน เป็นการลดภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสุขภาพสภาวะของประชาชนในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง ๕) ด้านการเมืองการปกครองมีการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลง ด้านการจัดการขยะภายในหมู่บ้าน

อปท.ต้นแบบอนุรักษ์พลังงาน/ศูนย์เรียนรู้ด้านพลังงาน อาหารและยา

ทุ่งสง
๑๐
หมู่บ้าน

ครัวเรือน

๑,๘๘๐
หลัง

ครัวเรือนที่ใช้พลังงานหมุนเวียนจำแนกออกเป็น

- ครัวเรือนที่ใช้พลังงานหมุนเวียนจำนวน ๑,๐๘๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๑๒ %
- ครัวเรือนทั้งหมดในตำบลทุ่งสงจำแนกเป็นครัวเรือนที่ใช้แก๊สชีวภาพ ๔๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๖%
- ครัวเรือนที่ใช้น้ำมันไบโอดีเซลจำนวน๓ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๐.๑๖%
- ครัวเรือนที่ใช้ถ่านอัดแข็ง๔๕๖ ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๕๑.๘๖ครัวเรือนที่ใช้พลังงานน้ำจำนวน ๑ ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๐.๐๕%
- ครัวเรือนที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์จำนวน๒๘ ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๑.๕๒%
- ครัวเรือนใช้แรงงานคนทดแทนพลังงานอื่นๆจำนวน๖๒๕ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔๗%
- ครัวเรือนที่ใช้แรงงานสัตว์ทดแทนพลังงานอื่นๆจำนวน๕๔ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๓.๒๑%

ประชากรทั้งสิ้น

๗,๖๘๙
คน

ข้อมูลและเครื่องมือ
ในการดำเนินงาน

- ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง เช่น รายรับ รายจ่าย หนี้สิน การใช้พลังงานหมุนเวียน เป็นต้น
- แผนแม่บทชุมชน
- องค์ความรู้จากภูมิปัญญา
- องค์ความรู้จากกระทรวงพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้
- ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง

ทำอย่างไร

- ▶ นำแผนลงสู่การปฏิบัติและผลักดันผ่านสภาบรรจวไว้ในแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านยุทธศาสตร์พลังงานและจัดงบประมาณอย่างต่อเนื่อง
- ▶ สร้างช่างชุมชน บูรณาการด้านพลังงานทดแทนสู่โรงเรียนการใช้พลังงานทดแทนโรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์เตาเศรษฐกิจประยุกต์ มาลดต้นทุนในการผลิตหมอนยางพารา สามารถแก้วิกฤตราชายางพาราคต่ำด้วยการนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มในชุมชน กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาต่อไปในเรื่องของพลังงาน
- ▶ ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ด้านพลังงานองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสงและขยายเพิ่มองค์ความรู้ลงไปสู่คนสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ให้ตรงกับ การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมสู่ครัวเรือนและชุมชน ตามความเหมาะสม

ทำแล้วเกิดอะไร

- ▶ เกิดแกนนำขับเคลื่อนด้านการประหยัดพลังงานพลังงานทดแทน ๕๐ คน(๑.๖๕%)
- ▶ เกิดบุคคลและเยาวชนต้นแบบด้านการประหยัดพลังงานพลังงานทดแทน๕๐ คน (๑.๕๒%)
- ▶ เกิดขบวนการเรียนรู้ด้านการประหยัดพลังงาน พลังงานทดแทนพลังงานหมุนเวียน แบบถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นพัฒนามากกว่า ๒๐ ปี ปัจจุบันกำลังสร้างรุ่นที่ ๕
- ▶ เกิดครัวเรือนอาสา , ครัวเรือนต้นแบบ, ครัวเรือนวิถีพอเพียงในตำบล ๒๐๐ ครัวเรือน (๑๐.๘๗%)

ด้านสังคม ผลกระทบที่เกิดขึ้น ด้านเศรษฐกิจ

เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหา มีการทำงานกันเป็นเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายและมีการศึกษาคู่ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกตำบล

เกิดการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนและนำไปประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมและยังเป็นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย

ด้านการเมืองการปกครอง

เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน การจัดการตัวเองมีการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลง การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการจัดการพลังงานหมุนเวียน การจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพลังงานหมุนเวียน

ด้านสุขภาพ

เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพการประกอบอาชีพและต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

ด้านสภาพแวดล้อม

ส่งผลกระทบทำให้เกิดการจัดการเพิ่มพื้นที่ด้านพลังงานหมุนเวียนช่วยลดภาวะโลกร้อน

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
งานเด่น	อปท.ต้นแบบอนุรักษ์พลังงาน/ศูนย์เรียนรู้ด้านพลังงาน อาหารและยา
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นายเอิบ สารานิตย์ ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๓-๖๔๘๐๔๑๖

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร ๗,๖๘๙ คน และมีครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๔๐ ครัวเรือน โดยมีครัวเรือนที่ใช้พลังงานหมุนเวียน ๑,๐๘๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๘.๙๒ ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลทุ่งสงจำแนกเป็นครัวเรือนที่ใช้แก๊สชีวมวล ๔๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๒.๖๖ ครัวเรือนที่ใช้น้ำมันไบโอดีเซล ๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๑๖ ครัวเรือนที่ใช้ถ่านอัดแห้ง ๔๕๖ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๑.๙๖ ครัวเรือนที่ใช้พลังงานน้ำ ๑ ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๐๕ ครัวเรือนที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ๒๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๑.๕๒ ครัวเรือนใช้แรงงานคนทดแทนพลังงานอื่นๆ ๖๒๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๓๓.๙๗ และครัวเรือนที่ใช้แรงงานสัตว์ทดแทนพลังงานอื่นๆ ๕๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๓.๒๑ ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลทุ่งสง (ข้อมูลจาก TCNAP พฤษภาคม ๒๕๖๑)

พื้นที่ตำบลทุ่งสงมีการพัฒนามายาวนาน เริ่มต้นจากวิถีชาวบ้าน มาสู่ชาวสวนยางพารา กาแฟ และปาล์ม ในช่วงปี ๒๕๐๒-๒๕๑๔ ที่มาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งในด้านบวกและด้านลบ คือ การสร้างอาชีพ และรายได้ แต่ขณะเดียวกันการปลูกพืชชนิดเดียวกันบนพื้นที่ขนาดใหญ่ทำให้การพึ่งตนเอง โดยเฉพาะเรื่องอาหารลดลงตามไปด้วย ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ถือเป็นช่วงที่ราคายางพาราตกต่ำที่สุดชาวบ้านเรียกร้องให้รัฐบาลพยุงราคายางพารา จนกระทั่งปี ๒๕๓๗ ชาวสวนยางพาราจึงรวมตัวกันเพื่อพึ่งตนเอง ตั้งเป็นเครือข่ายยมนา(ยางพารา ไม้ผลและนาข้าว)เพื่อทำแผนแม่บทชุมชนและเกิดเป็น “แผนแม่บทยางพาราไทย”ฉบับชาวบ้านถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญอีกครั้งหนึ่งของชาวทุ่งสงเริ่มขึ้นในปี ๒๕๔๑ เมื่อชาวบ้านได้รู้จักการทำบัญชีครัวเรือนเป็นครั้งแรก โดยมีการสนับสนุนจากมูลนิธิหมู่บ้านด้วยเครื่องมือต่างๆที่ช่วยให้ชาวบ้านได้ทบทวนตนเองมีการจัดการเวทีนำเสนอข้อมูลและเวทีประชาวิจารณ์เพื่อให้เห็นปัญหามาไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกันและเกิดเป็นกลุ่มต่างๆอีกขึ้นอีกและกลุ่มออมทรัพย์เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม SIF (Social Investment fund) สนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดการสวัสดิการในการช่วยเหลือเด็กและสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ผ่านเครือข่ายภูมิปัญญาไทยและมูลนิธิหมู่บ้านรวมทั้งโครงการ SML สนับสนุนเงินทุนให้แต่ละหมู่บ้านจัดการความต้องการของชุมชนไปจนถึงสำนักงานพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราชอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกด้านพลังงานทางเลือกในโรงเรียนจัดให้ทำแผนพัฒนาพลังงานตำบลทุ่งสง และร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์พลังงาน เพื่อจัดเก็บข้อมูลสำรวจความสมดุลด้านพลังงาน อันนำไปสู่การวิเคราะห์และเข้าใจถึงปัญหาในพื้นที่ในเรื่องของค่าใช้จ่ายในด้านพลังงาน หากเปรียบเทียบสัดส่วนของค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้พบว่า) ร้อยละ ๓๗ จะถูกใช้จ่ายไปกับน้ำมัน ร้อยละ ๓๒.๕ ถูกใช้จ่ายกับก๊าซหุงต้ม ร้อยละ ๓๐ ถูกใช้จ่ายกับค่าไฟฟ้า และร้อยละ ๐.๕ ถูกใช้จ่ายกับฟืนและถ่าน

จุดเริ่มต้นของการพัฒนา เป็นชุมชนพึ่งตนเอง เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๑ ได้เข้าร่วมโครงการรักษป่าสร้างคน ๘๔ ตำบลวิถีพอเพียงโดยวางเป้าหมายในการสร้างความรู้ สร้างคน นำไปสู่แนวทางวิถีพอเพียง เพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ภายใต้วิกฤตของเศรษฐกิจในปัจจุบัน โครงการรักษป่าสร้างคน ๘๔ ตำบลวิถีพอเพียงเข้าร่วมคิดและช่วยเหลือหลอมชุมชนและถือว่าชุมชนเข้มแข็งและตักตวงมากขึ้น จากแกนนำรุ่นหนึ่งที่เริ่มทำงาน พัฒนาชุมชนกันกว่าปีได้สร้างรุ่น ๒ รุ่น ๓ มารับช่วงต่อและกำลังพัฒนาเยาวชนให้เป็นรุ่น ๔ รุ่น ๕ ต่อไป ซึ่งมีนายเอิบ สารานิตย์ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการโครงการรักษป่าสร้างคน ๘๔ ตำบลวิถีพอเพียง และจากการร่วมกลุ่มเพื่อพึ่งตนเองในอดีตนำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของชุมชน อย่างไม่เคยมีมาก่อนตาม

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารพลังงาน อาหารและยา ในการเตรียมเผชิญหน้ากับวิกฤตต่างๆที่จะโถมเข้าใส่ จนนำมาสู่จุดเรียนรู้ต่างๆเกิดขึ้นในตำบลทุ่งสงมีการเรียนรู้กันภายในชุมชนและมีบุคคลภายนอกเข้ามาศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้คนในชุมชนก็เริ่มออกไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้มาจากภายนอก เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน มีการรู้จักการบริหารจัดการตนเองโดยการระดมทุนระดมแรงในการจัดสร้างสิ่งต่างๆให้เกิดขึ้นในชุมชน

ตำบลทุ่งสงเกิดขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เนื่องจากแก๊สมีราคาแพงทำให้คนในชุมชนปรับวิธีการคิดหันกลับมาใช้ถ่านในการหุงต้มซึ่งข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้จุดเสียด้านพลังงาน มีการแสดงให้เห็นว่าการใช้ชีวมวลราคา ๕๐ บาทเทียบเท่ากับการใช้แก๊สหุงต้ม ๒ ถึง (ข้อมูลกระทรวงพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราช)

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ ประชาชนที่เป็นแกนนำหมู่บ้านละ ๕ คน รวม ๕๐ คน (ร้อยละ ๒.๗๒) ของครัวเรือนในตำบล

๒.๒ ครัวเรือนที่ให้ความสนใจในด้านพลังงาน ได้แก่ ครัวเรือนอาสาครัวเรือนต้นแบบ ครัวเรือนวิถีพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านละ ๒๐ ครัวเรือน รวม ๒๐๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๐.๘๗) ของจำนวนครัวเรือนตำบล

๒.๓ คนดีศรีชุมชน ผู้นำต้นแบบ เยาวชนต้นแบบ หมู่บ้านละ ๒ คน รวม ๔๐ คน (ร้อยละ ๐.๕๒) ของประชากรในตำบลทุ่งสง (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง)

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

สร้างแรงจูงใจ และแรงบันดาลใจให้กับคนทำงาน ไม่ว่าหน่วยงานราชการ ภาคชุมชน คณะทำงาน ผู้รู้และปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งหมดเพื่อให้พร้อมที่จะก้าวเดินตามแนวคิดปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช(ในหลวงรัชกาลที่ ๙)และศาสตร์คำ่ว่าพอเพียงสร้างความมั่นคงทางอาหารพลังงาน อาหารและยามีการเตรียมเผชิญหน้ากับวิกฤตต่างๆที่จะโถมเข้าใส่เพื่อให้คนในชุมชนได้รู้ว่าพลังงานคืออะไรและมีประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ในการดำรงชีพ และช่วยปรับวิธีคิด ปรับพฤติกรรม มีการรู้จักประหยัดพลังงาน และการสร้างเทคโนโลยีที่จะทดแทนด้านพลังงาน ตั้งแต่ครัวเรือนและในชุมชน นี้คือประโยชน์ที่ได้จากพลังงานชุมชนมีการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดการตื่นตัวของคนในชุมชน มีการทำกิจกรรมที่มีส่วนรวมของคนในชุมชนกับผู้นำ มีการจัดทำโครงการพัฒนาในทุกๆด้านของตำบล มีหน่วยงานได้เข้ามาช่วยเหลือดูแลให้คำปรึกษา ในการพัฒนาตำบลอย่างต่อเนื่อง มีเด็กรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล เกิดแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกๆหมู่บ้าน เพื่อให้มีการได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชนและบุคคลภายนอกได้

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง เช่น รายรับ รายจ่าย หนี้สิน การใช้พลังงานหมุนเวียน เป็นต้น แผนแม่บทชุมชน องค์กรความรู้จากภูมิปัญญา องค์กรความรู้จากกระทรวงพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง

๕. รูปธรรมงาน

๑) ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรธรรมชาติไทยเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ๑ ศูนย์ ๒) ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน ๑ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้พลังงานทางเลือก ๒ ศูนย์ ๓) ศูนย์เรียนรู้พลังงาน อาหารและยา ๖ ศูนย์ ๔) กิจกรรมการณรงค์การจัดการพลังงานอาหารและยาพัฒนาสู่ความพอเพียง เดือนละ ๑ ครั้ง ๕) หลักสูตรความมั่นคงทางอาหาร พลังงานและยา ๖) ข้อกำหนด กฎ กติกาขององค์กรภาคีเครือข่ายด้านพลังงาน ๗) แผนยุทธศาสตร์พลังงานด้านการประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทน แผนแม่บทชุมชนด้านพลังงานอาหารและยา และ ๘) โรงผลิตหมอนยางพารา

๖. วิธีการดำเนินงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง ร่วมกับกระทรวงพลังงาน และพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านพลังงาน โดยลงพื้นที่ค้นหาแกนนำด้านต่างๆ ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านละ ๔-๕ คน

โดยมีเจ้าหน้าที่จากพลังงานจังหวัดเป็นผู้ให้ความรู้ ต่อมาได้มีการจัดฝึกอบรม โดยจัดระบบความสามารถ หรือศักยภาพตามกลุ่มคน โดยวิเคราะห์ข้อมูลและศึกษาดูงาน โดยให้คณะทำงานแผนยุทธศาสตร์พลังงานได้ กำหนดแผนด้านต่างๆ ในการประหยัดพลังงาน และพลังงานทดแทน แล้วนำแผนลงสู่การปฏิบัติและผลักดัน ผ่านสภาบรรจู้ไว้ในแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านยุทธศาสตร์พลังงานและจัดงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ๑) สร้างช่างชุมชน บุคลากรด้านพลังงานทดแทนสู่โรงเรียน การใช้พลังงานทดแทนโรงอบแห้ง พลังงานแสงอาทิตย์ เตาศรชฎกิจประยุกต์ มาลดต้นทุนในการผลิตหมอนยางพารา สามารถแก้วิกฤตราคายางพาราตกต่ำด้วยการนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มในชุมชน กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาต่อไปในเรื่องของ พลังงาน ๒) ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ด้านพลังงานองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่่งสูงและขยายเพิ่มองค์ความรู้ลงไปสู่คน สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ให้ตรงกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม สู้ครัวเรือนและชุมชน ตามความเหมาะสม

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เกิดแกนนำขับเคลื่อนด้านการประหยัดพลังงาน พลังงานทดแทน ๕๐ คน(๐.๖๕%) เกิดบุคคลและเยาวชนต้นแบบด้านการประหยัดพลังงาน พลังงานทดแทน ๔๐ คน (๐.๕๒%)

๗.๒ เกิดขบวนการเรียนรู้ด้านการประหยัดพลังงาน พลังงานทดแทน พลังงานหมุนเวียน แบบถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น พัฒนามากกว่า ๒๐ ปี ปัจจุบันกำลังสร้างรุ่นที่ ๕

๗.๓ เกิดครัวเรือนอาสา ครัวเรือนต้นแบบ ครัวเรือนวิถีพอเพียง ในตำบล ๒๐๐ ครัวเรือน (๑๐.๘๗%)

๗.๔ ความเป็นอยู่ในการดำรงชีพช่วยปรับวิถีคิด ปรับพฤติกรรม มีการรู้จักประหยัดพลังงาน และการสร้างเทคโนโลยีที่จะทดแทนด้านพลังงาน ตั้งแต่ครัวเรือนและในชุมชน

๗.๕ สามารถผลักดันผ่านสภาบรรจู้ไว้ในแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านยุทธศาสตร์พลังงานและจัดงบประมาณอย่างต่อเนื่องมากกว่า ๑๐ปี

๗.๖ การสร้างช่างชุมชน บุคลากรด้านพลังงานทดแทนสู่โรงเรียน การใช้พลังงานทดแทนโรงอบแห้ง พลังงานแสงอาทิตย์ เตาศรชฎกิจประยุกต์ มาลดต้นทุนในการผลิตหมอนยางพารา สามารถแก้วิกฤตราคายางพาราตกต่ำด้วยการนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มในชุมชน

๗.๗ ผลจากการขับเคลื่อนดำเนินงานด้านพลังงานองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่่งสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับรางวัล ได้แก่ ๑) แผนยุทธศาสตร์ดีเด่นด้านพลังงานในปี ๒๕๕๔ ๒) รางวัลพลังงานดีเด่นจังหวัดนครศรีธรรมราช ในปี ๒๕๕๒ ๓) โล่สุดยอดพลังงานระดับภาคใต้ในปี ๒๕๕๔ ๔) รางวัลรองอันดับ ๒ Thailand Energy Awards ในปี ๒๕๕๔ ๕) อปท.ต้นแบบระดับประเทศ ๔ ภาคกับรางวัล “สุดยอดคนพลังงาน ในปี๒๕๖๐

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหา มีการทำงานกันเป็นเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายและมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกตำบล ๒) ด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบทำให้เกิดการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน และนำไปประกอบเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมและยังเป็นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม ส่งผลกระทบทำให้เกิดการการจัดการพื้นที่ในด้านพลังงานหมุนเวียนช่วยลดภาวะโลกร้อน ๔) ด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพการประกอบอาชีพและต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน การจัดการตัวเองมีการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลง การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการจัดการพลังงานหมุนเวียน การจัดทำแผนสุขภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพลังงานหมุนเวียน

ศูนย์เรียนรู้พลังงานหมุนเวียน

ทุ่งสง
90
หมู่บ้าน

ครัวเรือนที่ใช้พลังงานหมุนเวียนจำแนกออกเป็น

ครัวเรือนที่ใช้พลังงานหมุนเวียนจำนวน ๑,๐๘๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๙๒%
 ครัวเรือนที่ใช้แก๊สชีววมวล ๔๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๖%
 ครัวเรือนที่ใช้น้ำมันไบโอดีเซลจำนวน ๓๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๖%
 ครัวเรือนที่ใช้ถ่านอัดแข็ง ๙๕๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙๖%
 ครัวเรือนที่ใช้พลังงานน้ำจำนวน ๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๕%
 ครัวเรือนที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์จำนวน ๒๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๒%
 ครัวเรือนใช้แรงงานคนทดแทนพลังงานอื่นๆจำนวน ๖๒๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๙๗%

ประชากรทั้งสิ้น
๗,๖๘๙
คน

ครัวเรือน
๑,๘๕๐
หลัง

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง เช่น รายรับ รายจ่าย หนี้สิน การใช้พลังงานหมุนเวียน เป็นต้น
- แผนแม่บทชุมชน
- องค์ความรู้จากภูมิปัญญาด้านการจัดการพลังงานหมุนเวียน
- องค์ความรู้จากกระทรวงพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านพลังงานหมุนเวียน
- ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง

ทำอย่างไร

ทำแล้วเกิดอะไร

วิสาหกิจชุมชน มีการทำ MOU กับสำนักงานพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราชและองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสงร่วมมือดำเนินงานเพื่อผลักดันให้มีการดำเนินการโดยมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ดำเนินการหลัก สำนักงานพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราชสนับสนุนทางเทคนิควิชาการ งบประมาณและความรู้ในด้านพลังงานให้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสงสนับสนุนการดำเนินการ จัดทำแผนพลังงานชุมชนและบรรจุในแผนพัฒนาตำบล รวมถึงพิจารณาจัดสรรงบประมาณดำเนินกิจกรรมตามแผนอย่างต่อเนื่อง

- เกิดกลุ่มในชุมชนด้านการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานหมุนเวียน พลังงานทดแทน ๑ กลุ่ม มีสมาชิก ๑๐๐ คน (ร้อยละ ๑.๓๐)
- เกิดแกนนำระดับหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนด้านการประหยัดพลังงาน ๑ กลุ่ม ๕๐ คน (ร้อยละ ๐.๖๕)
- เกิดการรวมกลุ่มลดใช้พลังงานภายใต้โครงการเพิ่มสมรรถนะด้านการบริหารและจัดการพลังงานครบวงจรในชุมชนระดับตำบลและวิสาหกิจชุมชนประจำปี ๒๕๖๑ ๑ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑๐ หมู่บ้าน (ร้อยละ ๑๐๐)
- เกิดกลุ่มผู้เลี้ยงหมูวิสาหกิจชุมชน ๑ กลุ่ม
- เกิดแหล่งเรียนรู้การผลิตพลังงาน ๑ แห่ง

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้านสังคม

เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันในชุมชน มีการดำเนินงานกิจกรรมร่วมกันระดับ กลุ่มองค์กรหมู่บ้าน ตำบล เครือข่ายเกิดการทำเวทีประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือร่วมกันระหว่างผู้นำกับประชาชน

ด้านการเมืองการปกครอง

ส่งผลกระทบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกันในชุมชนมีการกำหนดกฎ กติกาและแผนการดำเนินงานในชุมชน เกิดการรวมตัวกันของประชาชนในการประกอบกิจการในระดับชุมชนเป็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ส่งผลกระทบต่อการจัดการระบบการผลิตพลังงานและการใช้ทดแทนเป็นการลดรายจ่ายและยังช่วยให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งขึ้น

ด้านสุขภาพ

ส่งผลกระทบทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพลดมลภาวะทางอากาศเรื่องการส่งกลิ่นเหม็นจากการเลี้ยงหมู

ด้านสภาพแวดล้อม

มีระบบที่ใช้ในการจัดการของเสียให้มีประสิทธิภาพคนในชุมชนคำนึงถึงแวดล้อมและมีการอนุรักษ์พลังงานเพิ่มขึ้นนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

Key actors	ศูนย์เรียนรู้พลังงานหมุนเวียน
งานเด่น	วิสาหกิจชุมชน
พื้นที่	ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นายสิทธิโชค เหล่าศิริรัชชัย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เบอร์โทรศัพท์ ๐๖๑-๒๕๑๑๒๓๓

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากร ๗,๖๘๙ คน และมีครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๕๐ ครัวเรือนโดยมีครัวเรือนที่ใช้พลังงานหมุนเวียน ๑,๐๘๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๘.๕๒ ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลทุ่งสงจำแนกเป็นครัวเรือนที่ใช้แก๊สชีวมวล ๔๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๒.๖๖ ครัวเรือนที่ใช้ น้ำมันไบโอดีเซล ๓ ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๑๖ ครัวเรือนที่ใช้ถ่านอัดแห้ง ๙๕๖ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๑.๙๖ ครัวเรือนที่ใช้พลังงานน้ำ ๑ ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๐๕ ครัวเรือนที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ๒๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๑.๕๒ ครัวเรือนใช้แรงงานคนทดแทนพลังงานอื่นๆ ๖๒๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๓๓.๘๗ และครัวเรือนที่ใช้แรงงานสัตว์ทดแทนพลังงานอื่นๆ ๕๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๓.๒๑ ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลทุ่งสง (ข้อมูลจาก TCNAP พฤษภาคม ๒๕๖๑)

ฐานคิดในการดำเนินงานจากการเข้าถึงสถานการณ์ปัญหาของประชาชนในพื้นที่ จากการนำข้อมูลที่สำรวจของครัวเรือนและสอบถามปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ผ่านเวทีประชุมหมู่บ้าน ซึ่งได้เข้าถึงปัญหาของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ประมาณเดือน เมษายน ๒๕๖๐ มีการดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ใช้ชื่อว่าวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองดี จากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้เกิดความยั่งยืนต่อประชาชน จึงดำเนินการจัดเป็นกลุ่มกิจกรรมของชุมชนที่ชุมชนคิดได้จากการเรียนรู้ ไม่ใช่กิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ทำเพื่อมุ่งสู่ตลาดใหญ่ และไม่ใช้กิจกรรมที่ซับซ้อนอะไร ล้วนแล้วแต่เป็นการทำกินทำใช้ทดแทนการซื้อจากตลาดได้ และเป็นการจัดการระบบการผลิตและบริโภค ที่มาในการดำเนินงานเริ่มจากการที่สำนักงานพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์กรบริหารส่วนตำบลทุ่งสง กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต่างตระหนักว่าพลังงานเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน การเสริมสร้างความรู้และการจัดการด้านพลังงานเพื่อการมีพลังงานใช้อย่างพอเพียง และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้ใช้พลังงานให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนของชุมชน และการพึ่งพาตนเองด้านพลังงานของประเทศต่อไป และจากการดำเนินงานร่วมกันจึงมีเจตนารมณ์ในการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกันที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านพลังงานให้ปรากฏผลบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างรวดเร็ว จึงมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงเพื่อร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมด้านพลังงานซึ่งกันและกันในการจัดทำแผนพลังงานชุมชนเป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการผลิตพลังงาน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

มุ่งเน้นให้ประชาชนทุกคนทั้งในและนอกพื้นที่ ที่มีความสนใจเข้ามาศึกษาดูงานในแหล่งเรียนรู้เพื่อได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของแกนนำท้องถิ่น แกนนำภาคประชาชน ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ในพื้นที่ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรมและประชาชนทุกเพศทุกวัย ได้ดำเนินงานกิจกรรม เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางในการดำเนินงานกิจกรรมและหาทางออกในการแก้ปัญหาาร่วมกันซึ่งการดำเนินงานเริ่มจากประชาชนในพื้นที่บ้านหนองดี หมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒๕๑ ครัวเรือน ร้อยละ ๑๓.๖๔ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในตำบล และขยายการดำเนินงานร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียง ได้แก่ หมู่ที่ ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐ ตำบลทุ่งสง

อำเภอหนองบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการทํากิจกรรมร่วมกันรวมจำนวน ๖ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของจำนวนหมู่บ้านในตำบลและมีเป้าหมายการดำเนินงานเชื่อมโยงกับทั้งในและนอกพื้นที่

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมจัดทำกรวางแผนงานด้านพลังงานระดับชุมชนมีการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมให้ชุมชนสำหรับการจัดการการผลิตพลังงาน/สร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชน/สร้างความเข้าใจ ให้มีความมั่นคงและยั่งยืนในอนาคตต่อไป ผลักดันแผนงานด้านพลังงานระดับชุมชนให้เข้าไปสู่แผนการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมและมีหลักประกันความยั่งยืนในการจัดทำโครงการ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง เช่น รายรับ รายจ่าย หนี้สิน การใช้พลังงานหมุนเวียน เป็นต้น แผนแม่บทชุมชน องค์ความรู้จากภูมิปัญญาด้านการจัดการพลังงานหมุนเวียน องค์ความรู้จากกระทรวงพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านพลังงานหมุนเวียน ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง

๕. รูปธรรมงาน

โครงการผลิตแก๊สจากมูลสัตว์ (วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงหมู สมาชิก ๒๐ คน) โรงเตาอบพลังงานแสงอาทิตย์ ๑ แห่ง หลักสูตรฝักอบรมผลิตเทคโนโลยี พลังงานทดแทน และฝักผลิตเชื้อเตาซูปเปอร์อั้งโล่ผลิตเตาเผาถ่านแบบ ๓ ขา ผลิตตู้อบ พลังงานแสงอาทิตย์

๖. วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงาน ได้แก่ วิสาหกิจชุมชน มีการทำ MOU กับสำนักงานพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราชและองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสงร่วมมือดำเนินงานเพื่อผลักดันให้มีการดำเนินการโดยมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ดำเนินการหลัก สำนักงานพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราชสนับสนุนทางเทคนิค วิชาการ งบประมาณ และความรู้ในด้านพลังงานให้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง สนับสนุนการดำเนินการ จัดทำแผนพลังงานชุมชนและบรรจุในแผนพัฒนาตำบล รวมทั้งพิจารณา จัดสรรงบประมาณ ดำเนินกิจกรรมตามแผนอย่างต่อเนื่อง การร่วมมือกันในการดำเนินงาน โดยผู้แทนของทั้งสามฝ่ายได้หารือร่วมกันและจัดทำเป็นโครงการที่ชัดเจน ทั้งการกำหนดเวลา ผู้รับผิดชอบ ค่าใช้จ่ายและอื่นๆต่อไป

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เกิดกลุ่มในชุมชนด้านการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานหมุนเวียน พลังงานทดแทน ๑ กลุ่ม มีสมาชิก ๑๐๐ คน (ร้อยละ ๑.๓๐) เกิดแกนนำระดับหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนด้านการประหยัดพลังงาน ๑ กลุ่ม ๕๐ คน (ร้อยละ ๐.๖๕)

๗.๓ เกิดการรวมกลุ่มลดใช้พลังงานภายใต้โครงการเพิ่มสมรรถนะด้านการบริหารและจัดการพลังงานครบวงจรในชุมชนระดับตำบลและวิสาหกิจชุมชนประจำปี ๒๕๖๑ ๑ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑๐ หมู่บ้าน (ร้อยละ ๑๐๐) เกิดกลุ่มผู้เลี้ยงหมูวิสาหกิจชุมชน ๑ กลุ่ม เกิดแหล่งเรียนรู้การผลิตพลังงาน ๑ แห่ง

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบ ได้แก่ ๑) ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่มกันในชุมชน เกิดการทำเวทีประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๒) ด้านเศรษฐกิจ มีระบบการผลิตพลังงานและการใช้ทดแทนเป็นการลดรายจ่ายและยังช่วยให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งขึ้น ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมมีระบบที่ใช้ในการจัดการของเสียให้มีประสิทธิภาพ ๔) ด้านสุขภาพ ลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพ ลดมลภาวะทางอากาศ ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกันในชุมชนมีการกำหนด กฎ กติกาและแผนการดำเนินงานในชุมชน

ครัวเรือนต้นแบบจัดการด้านพลังงาน

ทุ่งสง
90
หมู่บ้าน

ประชากรทั้งสิ้น
7,684
คน

ครัวเรือนที่ใช้พลังงานหมุนเวียนจำแนกออกเป็น
พลังงานหมุนเวียนจำนวน 1,084 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๙๒%
ครัวเรือนที่ใช้แก๊สชีววมวล ๕๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๖%
ครัวเรือนที่ใช้น้ำมันไบโอดีเซลจำนวน ๓ ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๐.๑๖%
ครัวเรือนที่ใช้ถ่านอัดแข็ง๕๖๖ ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙๖ %
ครัวเรือนที่ใช้พลังงานน้ำจำนวน๑ ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๐.๐๕ %
ครัวเรือนที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์จำนวน๒๘ ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๑.๕๒%
ครัวเรือนใช้แรงงานคนทดแทนพลังงาน อื่นๆจำนวน๖๕ ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ ๓๓.๙๗ %

ครัวเรือน
1,๘๕๐
หลัง

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ▶ ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง เช่น รายรับ รายจ่าย หนี้สิน การใช้พลังงานหมุนเวียน เป็นต้น
- ▶ แผนแม่บทชุมชน
- ▶ องค์ความรู้จากภูมิปัญญาด้านการจัดการพลังงานหมุนเวียน
- ▶ องค์ความรู้จากกระทรวงพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ▶ ข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านพลังงานหมุนเวียน
- ▶ ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง

สร้างความมั่นคงทางอาหารพลังงานอาหารและยา
เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตวิธีการดำเนินการแบบใหม่ที่เชื่อมโยงในเรื่องพลังงาน

ทำแล้วเกิดอะไร

- ▶ ครัวเรือนต้นแบบประหยัดพลังงาน ๓๐ ครัวเรือน (๑.๖๓%)
- ▶ เกิดการขยายให้เกิดครัวเรือนต้นแบบด้านการประหยัดพลังงานและใช้พลังงานทดแทน ๑,๐๘๔ ครัวเรือน (๕๕.๙๒%)
- ▶ เกิดการสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ ให้ประชาชนในพื้นที่
- ▶ เกิดแกนนำคนรุ่นใหม่เพื่อร่วมสร้างการรณรงค์ประหยัดพลังงาน ๒๐๐ คน (๒.๖๐%)
- ▶ เกิดนวัตกรรมใหม่ด้านการใช้พลังงานทดแทน

ทำอย่างไร

- ▶ สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่นำใช้ทุนและศักยภาพของ เพื่อตระหนักถึงความสำคัญของพลังงานเพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการดำเนินงานและชีวิตในฐานะครัวเรือนต้นแบบ นำสู่การเปลี่ยนแปลงจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน
- ▶ สร้างการรณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้สื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ สื่อออนไลน์
- ▶ พัฒนาศักยภาพด้วยการรับฟังถ่ายทอดด้านภูมิปัญญาและองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีในยุค ๔.๐
- ▶ ใช้การกระตุ้นเพื่อเสริมสร้างอาชีพในประชาชนในพื้นที่เพื่อเพิ่มรายได้และเป็นการต่อยอดจากการดำเนินงานในชีวิตประจำวัน
- ▶ จัดตั้งแหล่งเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดเรื่องการอนุรักษ์พลังงาน ด้านพลังงานหมุนเวียน พลังงานทดแทนและวิธีประหยัดพลังงาน
- ▶ จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้การประหยัดพลังงาน
- ▶ ด้านพลังงานทดแทนโดยมีการทำเป็นฐานเรียนรู้
- ▶ ศึกษาดูงานโดยขบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของพลังงาน
- ▶ พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นเครือข่ายออกแบบพัฒนางานในการจัดการพลังงานหมุนเวียนโดยขบวนการเน้นคนในชุมชน

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

- ด้านสังคม**
เกิดการดำเนินงานในการรวมกลุ่มกันในเรื่องการประหยัดพลังงานการใช้พลังงานทดแทน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหา ทำงานร่วมกันเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายถือเป็นการก้าวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
- ด้านเศรษฐกิจ**
ลดรายจ่ายและเสริมสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่
- ด้านสภาพแวดล้อม**
ทำให้เกิดการจัดการพื้นที่ในด้านพลังงานหมุนเวียนช่วยลดภาวะโลกร้อนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ
- ด้านสุขภาพ**
ทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพช่วยลดภาวะโลกร้อน
- ด้านการเมืองการปกครอง**
เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของชุมชน การจัดการตัวเองมีการกำหนด กฎ กติกา ข้อตกลง การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการประหยัดพลังงาน

Key actors	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง
งานเด่น	ครัวเรือนต้นแบบจัดการด้านพลังงาน
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นายอมรชัย บุญจันทร์ แกนนำภาคประชาชน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๑๘๗๔๖๗๔

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๐ หมู่บ้าน มีประชากร ๗,๖๘๔ คน และมีครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๔๐ ครัวเรือน โดยมีครัวเรือนที่ใช้พลังงานหมุนเวียน ๑,๐๘๔ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๘.๙๒ ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบลทุ่งสงจำแนกเป็นครัวเรือนที่ใช้แก๊สชีวมวล ๔๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๒.๖๖ ครัวเรือนที่ใช้น้ำมันไบโอดีเซล จำนวน๓ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๑๖ ครัวเรือนที่ใช้ถ่านอัดแท่ง ๔๕๖ ครัวเรือน ร้อยละ ๕๑.๙๖ ครัวเรือนที่ใช้พลังงานน้ำ ๑ ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๐๕ ครัวเรือนที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ๒๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๑.๕๒ ครัวเรือนใช้แรงงานคนทดแทนพลังงานอื่นๆ ๖๒๕ ครัวเรือน ร้อยละ ๓๓.๔๗ และ ครัวเรือนที่ใช้แรงงานสัตว์ทดแทนพลังงานอื่นๆ ๕๙ ครัวเรือน ร้อยละ ๓.๒๑ ของครัวเรือนทั้งหมด (ข้อมูลจาก TCNAP พฤษภาคม ๒๕๖๑)

จากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสงเข้าร่วมการประกวดภายใต้โครงการ อบต. Energy Awards “ชุมชนต้นแบบพลังงานยั่งยืน” และมีการแสดงศักยภาพการบริหารจัดการพลังงานในระดับตำบล เป็นการช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและสร้างแรงจูงใจให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานผ่านกิจกรรมการเข้าร่วมการแข่งขันที่มีขึ้น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับรางวัลและการประกาศเกียรติคุณรางวัลสุดยอดคนพลังงาน (สาขาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการพลังงานครบวงจรยอดเยี่ยม) ในปี ๒๕๖๐ เป็นการสร้างชื่อให้แก่ชุมชนและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชน ก่อให้เกิดวัฒนธรรมในการประหยัดพลังงานอีกทั้งยังเสริมสร้างค่านิยมในการใช้พลังงานอย่างเพียงพอ และเป็นการเผยแพร่ความรู้ในการประหยัดพลังงานอย่างถูกวิธี โดยให้มีการถ่ายทอดไปยังบุคคลในครอบครัว ไปจนถึงเพื่อนบ้านในพื้นที่ เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการอนุรักษ์พลังงาน นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายของประชาชนและช่วยชาติประหยัดพลังงานได้อีกทางด้วย ที่มาและฐานคิดในการดำเนินชีวิตโดยน้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (ในหลวงรัชกาลที่ ๙) ในฐานที่เป็นครัวเรือนต้นแบบ ซึ่งอยากถ่ายทอดวิธีคิดให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ ให้มีความสนใจในแผนยุทธศาสตร์ชาติ “นโยบาย Thailand ๔.๐” เพื่อเปลี่ยนจากการเพิ่มมูลค่าเป็นการสร้างมูลค่า จากทำมากได้น้อย ให้เป็นทำน้อยได้มากมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนออกมาร่วมทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมในการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลักผ่านกระบวนการกิจกรรมที่หลากหลายและเป็นประโยชน์

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนทุกคนในพื้นที่ ๗,๖๘๔ คน และครัวเรือนทั้งหมด ๑,๘๔๐ ครัวเรือน ประชาชนที่มีความสนใจเข้ามาศึกษาดูงาน และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของแกนนำท้องที่ ท้องถิ่น แกนนำภาคประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ ในพื้นที่ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรมและประชาชนทุกเพศทุกวัย ได้ดำเนินงานกิจกรรม

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยใช้กระบวนการระดมความคิดจากข้างใน มีการทำกิจกรรมที่มีส่วนรวมของคนในชุมชนกับผู้นำ จัดทำโครงการที่ตรงตามปัญหา ความต้องการของประชาชนในพื้นที่และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆให้คำปรึกษา ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สามารถรองรับและมีอุปกรณ์สาธิตแก่ประชาชนที่ให้ความสนใจที่จะเข้ามาเรียนรู้มีบุคคลต้นแบบ ครัวเรือนต้นแบบ มีการรวมกลุ่มกันในชุมชน และขยายแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นในพื้นที่ เด็กรุ่นใหม่ให้ความเคารพคนรุ่นเก่าได้รับความรู้ถ่ายทอดด้านภูมิ

ปัญหา เกิดแหล่งเรียนรู้ที่แปลกใหม่น่าสนใจขึ้นในทุกๆหมู่บ้านและคนในชุมชนหันมาสนใจในเรื่องการดำเนินชีวิตแบบวิถีพอเพียงตามแนวปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (ในหลวงรัชกาลที่ ๙) เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารพลังงานอาหารและยามมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตวิธีการดำเนินการแบบใหม่ที่เชื่อมโยงในเรื่องพลังงานมีการรู้จักการบริหารจัดการตนเองโดยการระดมทุน ระดมแรงในการจัดสร้างสิ่งต่างๆให้เกิดขึ้นในชุมชน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ระบบข้อมูลตำบล TCNAP ตำบลทุ่งสง เช่น รายรับ รายจ่าย หนี้สิน การใช้พลังงานหมุนเวียน เป็นต้น แผนแม่บทชุมชน องค์ความรู้จากภูมิปัญญาด้านการจัดการพลังงานหมุนเวียน องค์ความรู้จากกระทรวงพลังงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ข้อมูลจากการจัดเวทีประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านพลังงานหมุนเวียน ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสง

๕. รูปธรรมงาน

แหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดด้านพลังงานหมุนเวียน พลังงานทดแทนและการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ๑ แห่ง ศูนย์สาธิตการใช้พลังงานทดแทนเพื่อการประหยัดพลังงานและการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ๑ แห่ง และหลักสูตรการพัฒนาอาสาสมัครจัดการพลังงานหมุนเวียนพลังงานทดแทนและครัวเรือนต้นแบบในการประหยัดพลังงาน

๖. วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงาน ดังนี้ ๑) สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนใช้ทุนและศักยภาพสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของพลังงานในฐาณะครัวเรือนต้นแบบ นำสู่การเปลี่ยนแปลง จัดแหล่งเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ๒) สร้างการรณรงค์เพื่อให้คนในชุมชนเกิดการรับรู้เข้าใจร่วมกัน ตามสถานการณ์ในพื้นที่ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้สื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ สื่อออนไลน์ VCD พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการ ออกแบบ และพัฒนางานในการจัดการทรัพยากร ๓) พัฒนาศักยภาพด้วยการรับฟังถ่ายทอดด้านภูมิปัญญาและองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีในยุค ๔.๐ ๔) ใช้การกระตุ้นเพื่อเสริมสร้างอาชีพในประชาชนในพื้นที่เพื่อเพิ่มรายได้และเป็นการต่อยอดจากการดำเนินงานในชีวิตประจำวัน ๕) จัดตั้งแหล่งเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดเรื่องการอนุรักษ์พลังงาน ด้านพลังงานหมุนเวียน พลังงานทดแทนและวิธีประหยัดพลังงาน ๖) จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้การประหยัดพลังงาน ด้านพลังงานทดแทนโดยมีการทำเป็นฐานเรียนรู้ ๗) ศึกษาดูงานโดยขบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของพลังงาน ๘) พัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นเครือข่ายออกแบบพัฒนางานในการจัดการพลังงานหมุนเวียนโดยขบวนการเน้นคนในชุมชน

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ ครัวเรือนต้นแบบประหยัดพลังงาน ๓๐ ครัวเรือน (๑.๖๓%) เกิดการขยายให้เกิดครัวเรือนต้นแบบด้านการประหยัดพลังงาน และใช้พลังงานทดแทน ๑,๐๘๔ ครัวเรือน (๕๘.๙๒%)

๗.๒ เกิดการสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ เกิดแกนนำคนรุ่นใหม่ ๒๐๐ คน (๒.๖๐%) เกิดนวัตกรรมใหม่

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่มกันในเรื่องการประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานทดแทน ๒) ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่ายและเสริมสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ มีการเข้าร่วมจัดทำโครงการต่างๆเพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม ช่วยลดภาวะโลกร้อนและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ๔) ด้านสุขภาพ ส่งผลกระทบทำให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยงทางด้านสุขภาพช่วยลดภาวะโลกร้อน ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของชุมชน การจัดการตัวเองมีการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลง การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านการประหยัดพลังงาน

สรุปบทเรียน
ที่แสดงเนื้อหาประเด็น
“อาหารมั่นคง...
ชุมชนปลอดภัย”

ประเด็น
อาหารมั่นคง...ชุมชนปลอดภัย

(ศบ.กค.) และศคย.

โดยนายสศอปา ตาเล
 ตำแหน่ง ประธาน ศบ.กค. (อบต. แร้ง)

- ▶ การทำเกษตรปลอดภัยในพื้นที่
- ▶ การควบคุมกลไกตลาดของกองในพื้นที่

กลุ่มเกษตรกรต้นแบบ

โดยนายอาแว หุสู
 ตำแหน่ง ประธานกลุ่มฯ (อบต. ตะปอเยาะ)

- ▶ พัฒนาอาชีพเช่น ปลูกผักเลี้ยงปลาตก เลี้ยงเป็ดไข่
- ▶ จัดทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

**แหล่งเรียนรู้เครือข่าย
 เกษตรอินทรีย์**

โดยนายนาซอริ ยีเซ็ง
 ตำแหน่ง สมาชิกเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ (อบต.บาระเหนือ)

- ▶ การทำเกษตรอินทรีย์
- ▶ การจำหน่ายผักอินทรีย์

**เครือข่าย
 เลี้ยงแพะลุงพินิจ**

โดยนายพินิต ศรีเสวต
 ตำแหน่ง ประธานเครือข่ายเลี้ยงแพะ (อบต. บาละ)

- ▶ การเลี้ยงแพะปลอดสารเคมี

**ศูนย์เรียนรู้
 เศรษฐกิจพอเพียง**

โดย นายอุ้มมะซู ไหว ดอเลาะ
 ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.บ้านนอก)

- ▶ การจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรในพื้นที่
- ▶ การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- ▶ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

**ศูนย์บริการและถ่ายทอด
 เทคโนโลยีทางการเกษตร**

โดยนายสมยศ ฤทธิธรรมนาถ
 ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.นาทอน)

- ▶ ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- ▶ การเกษตรปลอดสาร
- ▶ ศูนย์การเรียนรู้

**ท้องที่สู่การจัดการระบบ
 อาหารชุมชนอย่างยั่งยืน**

โดยนางเพ็ญศรีทองบุญชู
 ตำแหน่ง กำนันตำบลเกาะจันทร์ (ตำบลเกาะจันทร์)

- ▶ การเพาะปลูกผลไม้ปลอดสาร
- ▶ การเพาะปลูกพืชผักปลอดสาร
- ▶ จัดตั้งกลุ่มเลี้ยงสัตว์

โรงเรียนพอเพียง

โดยนางนงนุช ชิงปากน้ำ
 ตำแหน่ง อาจารย์โรงเรียน (อบต.นาทอน)

- ▶ ทำการเกษตรปลอดสาร
- ▶ เป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรปลอดสาร

**โครงการอาหาร
 กลางวันเพื่อเด็ก**

โดย นางสาวสุพรัตน์ โสสนุย
 ตำแหน่ง ครูผู้ดูแลเด็กศพด. (อบต.นาทอน)

- ▶ การปลูกผัก ดูแลแปลงผัก
- ▶ การเกษตรปลอดสาร

กองทุนข้าวสาร

โดยนายแสน คงน่วม
 ตำแหน่ง ประธานกองทุนข้าวสาร (ตำบลเกาะจันทร์)

- ▶ จัดสรรทำโรงกองทุนไปใช้ในสาธารณูปโภคประโยชน์
- ▶ จัดหาข้าวสารปลอดสารเพื่อจำหน่ายในชุมชน
- ▶ ขายข้าวสารราคาถูกภายในชุมชน

ธนาคารหมู่บ้าน

โดย นายฝ้ายสาย แยกหงส์
 ตำแหน่ง ประธานธนาคารหมู่บ้าน (ตำบลเกาะจันทร์)

- ▶ การเก็บรักษาเงิน/การเบิกจ่าย/การบริหารสินเชื่อแก่สมาชิก

กองทุนพลิกนาร้าง

โดย มุชาห์มัด บึง
 ตำแหน่ง ประธานโรงเรียนชาวนา (อบต.แร้ง)

- ▶ สวัสดิการกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับผู้ยากจนในชุมชน
- ▶ กู้ยืมซื้อพันธุ์พืช โดยไม่มีดอกเบี้ย

ภาพที่ ๕.๑ ภาพรวมนวัตกรรมหรืองานเด่น ประเด็น “อาหารมั่นคง...ชุมชนปลอดภัย”

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร (ศบ.กต.)และ ศคย
องค์การบริหารส่วนตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนครราชสีมา

ทำเกษตรอินทรีย์และการควบคุมกลไกตลาดของราคาผลไม้ในพื้นที่

ประชากร ๗,๑๒๒ คน
๑,๕๗๓ ครัวเรือน

เกษตรกร ๓๕.๕๖ %

พื้นที่ทำการเกษตร ๕๑.๑๑ %

ทำนา ๒๕๐ คน
๕๓.๑๕%

ทำไร่ ๕๐ คน
๑๐.๖๔%

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แก่นนำผู้สูงอายุของคณะกรรมการ จำนวน ๑๔ คน
- ข้อมูลเกษตรกรในพื้นที่ทั้ง ๗ หมู่บ้าน ที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องความรู้ในด้านการทำเกษตรแบบปลอดภัย
- ข้อมูลเครือข่ายภายนอกที่เข้ามาสนับสนุนในการดำเนินงานของ ศบ.กต. และ ศคย.

การจัดตั้งกลุ่ม

ปัญหาเกษตรกรยังขาดความรู้ ความชำนาญและปัญหาราคาตกต่ำ จึงมีการรวมกลุ่มโดยนำผู้ที่มีความรู้ในแต่ละด้านมาตั้งเป็นคณะกรรมการ ศบ.กต. และตั้ง ศคย.แก้ปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำลดปัญหาการควบคุมราคาจากพ่อค้าคนกลางและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร

- สามารถควบคุมกลไกการตลาดผลไม้ในพื้นที่ได้
- เข้าถึงบริการความช่วยเหลือได้ทั่วถึง
- สร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

เป้าหมาย

- เกษตรกรทั้งหมด ๗ หมู่บ้าน ๒๐๐ คน
- เกษตรกรที่ยังต้องการความช่วยเหลือ จำนวน ๖ กลุ่ม
- เกษตรกรร่วมเครือข่าย พื้นที่ใกล้เคียง

รูปธรรมงาน

- คณะกรรมการดำเนินงานของ ศบ.กต. และ ศคย.
- ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- เป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตร กองทุน ศคย. ช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงราคาผลไม้ตกต่ำ

การดำเนินการ

มีการคัดเลือกเกษตรกรที่มีความชำนาญในด้านต่างๆ มาเป็นคณะกรรมการและมีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ มาให้ความรู้และลงมือปฏิบัติให้กับเกษตรกรและรวมถึงการแก้ปัญหาผลไม้ตกต่ำ สามารถที่จะควบคุมราคาของกลไกการตลาดได้จากพ่อค้าคนกลาง

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- สมาชิกเกษตรกรในพื้นที่และพื้นที่เครือข่ายมีศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรปลอดภัยอยู่ในพื้นที่
- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ด้านการทำปุ๋ยหมัก ด้านการทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น
- เกษตรกรสามารถลดรายจ่ายในด้านการซื้อสารเคมี
- สมาชิก มีจิตอาสา มีการเยี่ยมบ้านเพื่อนและให้การช่วยเหลือ มีการเป็นเครือข่าย มีการเอื้อเฟื้อต่อกัน
- สามารถลดใช้สารเคมีในการทำเกษตรในพื้นที่ ไร่ละ ๒.๓๔ คอป
- เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพมากขึ้นในการทำเกษตร

เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

- ด้านสังคม ผู้สูงอายุเกิดการรวมกลุ่ม มีการสร้างเครือข่าย มีจิตอาสา
- ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุสามารถลดรายจ่ายได้
- ด้านสภาวะแวดล้อม มีการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยขึ้นและทำทางลาดให้ผู้สูงอายุที่พิการได้ดำเนินชีวิตที่สะดวกขึ้น
- ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพและจัดการตนเองได้ และได้รับสวัสดิการจากกองทุน จากการเข้าโรงพยาบาลและเสียชีวิต
- ด้านการเมือง การปกครอง ผู้สูงอายุสามารถเข้ามาใช้สิทธิทางการเมืองในการแสดงสิทธิ์ที่ควรได้รับ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ในการแสดงสิทธิ์

Key actors	ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบล (ศบ.กต.) และ ศคย.
งานเด่น	เกษตรอินทรีย์และการควบคุมกลไกตลาดของราคาผลไม้ในพื้นที่
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นายสตอปา ตาและ ประธานศูนย์ ศบ.กต. เบอร์โทรศัฟท์ ๐๘๙-๒๙๓๖๖๓๐

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลเวียง อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส พบว่า มีจำนวน ๗ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ๗,๑๒๒ คน ส่วนใหญ่ประกอบหลักอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ ๓๙.๘๖ รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร ๑๐,๒๑๐ บาท รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ๔๙,๓๖๘ บาทต่อปี ครัวเรือนทำอาชีพเกษตรที่มีภาระหนี้สิน ร้อยละ ๑๒.๕๖ พื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ ๕๑.๑๑

จากสถานการณ์ปัญหาด้านความรู้ของเกษตรกรในพื้นที่ ทั้ง ๗ หมู่บ้าน ที่ยังขาดและไม่ชำนาญ และปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์ โดยเฉพาะในปี พ.ศ.๒๕๕๙ รวมทั้งในพื้นที่มีเกษตรกรที่มีความรู้ความชำนาญในด้านเกษตรและด้านอื่นที่หลากหลาย จึงมีการคัดเลือกเกษตรกรที่มีความชำนาญด้านต่างๆประกอบด้วย ด้านประกอบด้วย ด้านการประมง ด้านปศุสัตว์ ด้านไม้ผล ด้านปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ และด้านการทำปุ๋ยหมักและสารไล่แมลงต่างๆ มาตั้งเป็นคณะกรรมการ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบล (ศบ.กต.) จาก ๗ หมู่บ้านๆ ละ ๒ คน และมีนักวิชาการทางการเกษตรมาเป็นเลขานุการโดยตำแหน่ง โดยมีนายสตอปา ตาและ เป็นประธาน ในขณะที่เดียวกันกรณีเกิดปัญหาการขาดแคลนทุนทรัพย์จะมีคณะกรรมการ ศคย. ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของศบ.กต.ก็จะใช้เงินที่มีอยู่ จำนวน ๑,๐๖๐,๐๐๐ บาท มารับซื้อลูกองจากเกษตรกรในชุมชนเพื่อควบคุมราคาจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้ลดปัญหาการขาดทุนและสามารถเพิ่มรายได้ในการเกษตรในชุมชน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ เกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ตำบลเวียงทั้ง ๗ หมู่บ้าน ๒๐๐ คน

๒.๒ กลุ่มเกษตรกรที่ยังไม่เข้มแข็งและต้องการความช่วยเหลือในการจัดการความรู้ ๖ กลุ่ม

๒.๓ กลุ่มเกษตรกรร่วมเครือข่าย พื้นที่ใกล้เคียง ๕ หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ ๒ บ้านตือมายู หมู่ที่ ๔ บ้านตอแล ตำบลเอราวัณบ้านบือระห์ บ้านยะหอย ตำบลแม่ตง และบ้านกียะมัส ตำบลมอเลาะ ๕๐ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกษตรกรรายย่อยและกลุ่มเกษตรกรที่ยังไม่เข้มแข็งไม่ถูกกดขี่สามารถควบคุมกลไกตลาดของราคาผลไม้ในพื้นที่ สามารถเข้าถึงบริการความช่วยเหลือได้ทั่วถึง และสามารถสร้างผลกระทบด้านรายได้และรายทั้งทางตรงและอ้อม

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลและเครื่องมือที่นำใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ ศบ.กต.และศคย. ได้แก่

๔.๑ ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แกนนำผู้สูงอายุของคณะกรรมการ จำนวน ๑๔ คน

๔.๒ ข้อมูลเกษตรกรในพื้นที่ทั้ง ๗ หมู่บ้าน ที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องความรู้ในการทำการเกษตรแบบปลอดภัย

๔.๓ ข้อมูลเครือข่ายภายนอกที่เข้ามาสนับสนุนในการดำเนินงานของ ศบ.กต.และ ศคย

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ คณะกรรมการดำเนินงานของ ศบ.กต.และศคย.

๕.๒ ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกและผู้สนใจ

๕.๓ เป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตร

๕.๔ กองทุน ศคย.จำนวน ๑,๐๖๐,๐๐๐ บาท เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ปลูกลองกอง (ในช่วงเวลาที่เกิดราคาลองกองตกต่ำ)

๖. วิธีการดำเนินงาน

จัดตั้งคณะกรรมการ จากเกษตรกรที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน ในพื้นที่ ๗ หมู่บ้าน จำนวน ๑๔ คนและมีนักวิชาการทางการเกษตรเป็นเลขานุการโดยตำแหน่ง ๑ คน รวมทั้งหมด ๑๕ คน โดยมีการเลือกคณะกรรมการ จากสาขาอาชีพต่างๆ ประกอบด้วย ด้านการประมง ด้านปศุสัตว์ ด้านไม้ผล ด้านปรับปรุงคุณภาพไม้ผล ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ และด้านการทำปุ๋ยหมักและสารไล่แมลงต่างๆ ถ่ายทอดความรู้ในด้านต่างๆที่กล่าวโดยที่เกษตรกรที่ต้องการความรู้ เช่น ต้องการการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เกษตรกรรวมกลุ่มกัน ประมาณ ๑๐ คนขึ้นไป แจ่งไปทางศบ.กต. จะจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ด้านการทำปุ๋ยมาสอน ซึ่งวิทยากรก็มาจากคณะกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถในแต่ละด้านมาสอน และ กรณีเกิดปัญหาด้านราคาลองกองตกต่ำจนเกิดวิกฤตทางคณะกรรมการ ศคย.จะเข้ามาควบคุมราคาโดยการใช้เงินทุนที่มีมารับซื้อผลไม้ ลองกองในราคาที่ยุติธรรมและเป็นการควบคุมกลไกตลาดราคาลองกองในพื้นที่จากพ่อค้าคนกลาง

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

- ๗.๑ สมาชิกเกษตรกรในพื้นที่และพื้นที่เครือข่ายมีศูนย์เรียนรู้อาการเกษตรปลอดสารพิษอยู่ในพื้นที่
- ๗.๒ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ด้านการทำปุ๋ยหมัก ด้านการทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น
- ๗.๓ เกษตรกรสามารถลดรายจ่ายในด้านการซื้อสารเคมี
- ๗.๔ สมาชิก มีจิตอาสา มีการเยี่ยมบ้านเพื่อน ให้การช่วยเหลือ มีการเป็นเครือข่าย มีการเอื้อเฟื้อต่อกัน
- ๗.๕ สามารถลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรในพื้นที่ ร้อยละ ๒.๓๔ ต่อปี
- ๗.๖ เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพมากขึ้นในการทำการเกษตร

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้าน ๕ มิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ๑) ด้านสังคม ผู้สูงอายุเกิดการรวมกลุ่ม มีการสร้างเครือข่าย มีจิตอาสา ๒) ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุสามารถลดรายจ่ายได้ ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม มีการปรับสภาพแวดล้อม สำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยขึ้นและทำทางลาดให้ผู้สูงอายุที่พิการได้ดำเนินชีวิตที่สะดวกขึ้น ๔) ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพและจัดการตัวเองได้ และได้รับสวัสดิการจากกองทุน จาก การเข้าโรงพยาบาลและเสียชีวิต และ ๕) ด้านการเมืองการปกครอง: ผู้สูงอายุสามารถเข้ามาใช้สิทธิทางการเมืองในการแสดงสิทธิตามที่ควรได้รับ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ในการแสดงสิทธิทางการเมืองได้ รวมทั้งการเป็นแกนนำตามสิทธิพลเมืองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

กลุ่มเกษตรกรต้นแบบ

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพแกนนำเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๖ คน
- ข้อมูลภาวะสุขภาพและความเสี่ยง จาก JHCIS, Hos-Exp เช่น โรคมะเร็ง โรคประจำตัว
- ข้อมูลการประกอบอาชีพ การใช้สารเคมีและจำนวนพื้นที่การเกษตร จาก TCNAP และความเชี่ยวชาญและมีศักยภาพด้านอาหารชุมชนของแกนนำและกลุ่มทางสังคมจาก RECAP
- แปลงสาธิตการปลูกผักแบบปลอดภัย เช่น ผักสวนครัว ปลูกแตงโม เลี้ยงปลาตก การเลี้ยงเบ็ดไผ่

วิธีการดำเนินงาน

- แต่งตั้งคณะกรรมการแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่บ้านบลูกามีจำนวน ๖ คน ประกอบด้วย ประธานเครือข่าย รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ เป็นต้น
- การรับสมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมกลุ่ม โดยเกษตรกรลงตรวจสอบพื้นที่แปลงเกษตรของเกษตรกรเบื้องต้นว่ามีการใช้หรือเคยใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชหรือไม่
 - จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรแบบอินทรีย์แก่ประชาชนในพื้นที่

โครงการจัดอบรมเกษตรกรเรื่องการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการเกษตรปลอดภัยอาหารปลอดภัย

แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อวางแผนการดำเนินการขับเคลื่อนและสร้างการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจในการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือกันประชาสัมพันธ์การทำเกษตรอินทรีย์

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำนวน ๒ ไร่
มีจำนวนครัวเรือนที่ปลูกเกษตรอินทรีย์ ๖ ครัวเรือน
มีแกนนำทางด้านการเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ๑๕ คน
เกิดเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ๕ เครือข่าย
มีแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ๓ แห่ง

ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำนวน ๒ ไร่
มีจำนวนครัวเรือนที่ปลูกเกษตรอินทรีย์ ๖ ครัวเรือน
มีแกนนำทางด้านการเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ๑๕ คน
เกิดเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ๕ เครือข่าย
มีแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ๓ แห่ง

Key actors	กลุ่มเกษตรกรต้นแบบ
งานเด่น	การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลตะปอเยาะ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นายอาแว หุสูดู ประธานเกษตรกรตำบล เบอร์โทรศัพท์ ๐๖๕-๐๖ ๘๔๔๘๔

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลตะปอเยาะ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีจำนวน ๕ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งหมด ๗,๘๑๘ คน มีครัวเรือน ๑,๕๐๓ มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๕,๑๖ ๘.๗๕ ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร ๑๓,๑๑๑ ไร่ พื้นที่ป่า ๘๖๙ ไร่ แหล่งน้ำธรรมชาติ ๔ แห่ง การประกอบอาชีพหลัก คือเกษตรกรรม ๔๔๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๙.๔๙) ครัวเรือนทำนา ๑๔๔ ครัวเรือน (ร้อยละ ๓.๖๒) ครัวเรือนทำไร่ ๙๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๒.๔๔) ครัวเรือนทำสวน ๘๙๗ ครัวเรือน (ร้อยละ ๒๒.๕๕) ครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ ๕๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑.๓๓) ครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์ ๖ ครัวเรือน ครัวเรือนที่ใช้สารเคมีในการเกษตร ๒๐๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๒.๐) ใช้จากข้อมูลพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีทางการเกษตร มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืช อย่างไม่ถูก ส่งผลให้อาหารมีสารที่เป็นอันตรายปนเปื้อน จึงเกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ มีอัตราการป่วย จากโรคที่ไม่ติดต่อเพิ่มสูงขึ้น เช่น โรคเบาหวาน ๘๑ คน (ร้อยละ ๑๐.๕๗) ความดันโลหิตสูง ๓๕๒ คน (ร้อยละ ๔๕.๙๕) โรคมะเร็ง ๒ คน (ร้อยละ ๐.๒๖) เป็นต้น รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย ๒๑๕,๖๕๔ บาท/ปี

กลุ่มเกษตรกรต้นแบบ จัดตั้งขึ้นโดย นายอาแว หุสูดู เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้านจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรต้นแบบขึ้นมาเพื่อพัฒนาอาชีพ เช่นการปลูกผักสวนครัว เลี้ยงปลาตก การเลี้ยงเป็ดไข่ สำหรับบริโภคหรือนำไปขายการจัดทำปุ๋ยหมักชีวภาพเพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีที่ทำลายดินและได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจาก อบต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีเป้าหมายให้ประชาชนในพื้นที่ได้บริโภคผักปลอดสารพิษ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในครอบครัวและดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพ่อหลวง นายอาแว หุสูดู ได้รับแต่งตั้งเป็นแกนนำเกษตรกรตำบล ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับตำแหน่งอาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ระดับตำบล

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ แกนนำหมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศาสนา จำนวน ๖ คน (ร้อยละ ๐.๓ ๔)

๒.๒ ประชาชนในพื้นที่ จำนวน ๑,๗๗๒ คน (ร้อยละ ๑๙.๑๖)

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำนวน ๒ ไร่

๓.๒ มีจำนวนครัวเรือนที่ปลูกเกษตรอินทรีย์ ๖ ครัวเรือน

๓.๓ มีแกนนำทางด้านการเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ๑๕ คน

๓.๔ เกิดเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ๕ เครือข่าย

๓.๕ มีแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ๓ แห่ง

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลและเครื่องมือที่นำมาใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรต้นแบบ ได้แก่ ๑) ข้อมูลความเชี่ยวชาญ คักยภาพแกนนำเกษตรอินทรีย์ ๖ คน ๒) ข้อมูลภาวะสุขภาพ ความเสี่ยงทางด้านสุขภาพ จากฐานข้อมูล JHCIS และ Hos-Exp ของ รพ.สต.ตะปอเยาะ เช่น โรคมะเร็ง โรคประจำตัว เป็นต้น ๓) ข้อมูลการประกอบอาชีพ การใช้สารเคมี และจำนวนพื้นที่การเกษตร จากฐานข้อมูลตำบล TCNAPและความเชี่ยวชาญ และมีศักยภาพด้านอาหารชุมชน ของแกนนำและกลุ่มทางสังคม จากข้อมูล RECAP ๔) แปลงสาธิตการปลูกผักแบบปลอดสารพิษ เช่น ผักสวนครัว ปลูกแตงโม เลี้ยงปลาตก การเลี้ยงเป็ดไข่ เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน ประกอบด้วย ๓ งาน ดังนี้

๕.๑ การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรต้นแบบ

๕.๒ จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรแก่ประชาชนในพื้นที่

๕.๓ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่หมู่ที่ ๓ บ้านบลูกา

๖. วิธีการดำเนินงาน

การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรต้นแบบ มีการดำเนินงาน ดังนี้ ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่บ้านบลูกามีจำนวน ๖ คน ประกอบด้วย ประธานเครือข่ายฯ รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ เป็นต้น ๒) การรับสมัครเครือข่ายเข้าร่วมกลุ่ม โดยเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมกลุ่มทางคณะกรรมการเครือข่าย มีการลงตรวจสอบพื้นที่แปลงเกษตรของเกษตรกรเบื้องต้นว่ามีการใช้หรือเคยใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ถ้าพบว่ามีการใช้สารกำจัดวัชพืชในแปลงเกษตรทางคณะกรรมการเครือข่ายยังไม่ให้เกษตรกรรายนั้นเข้าร่วมเครือข่าย ส่วนกรณีที่ใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารกำจัดศัตรูพืช ทางคณะกรรมการมีข้อตกลงกับเกษตรกรให้ลดการใช้สารเคมีในแปลงปลูก เพื่อเตรียมพื้นที่แปลงปลูกเป็นแปลงเกษตรอินทรีย์ต่อไป

การจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรแบบอินทรีย์แก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น โครงการจัดอบรมเกษตรกรเรื่องการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเกษตรปลอดภัยอาหารปลอดภัย โดยเชิญวิทยากรจากเกษตรอำเภอ ตัวแทนยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์และเจ้าของแปลงเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ร่วมให้ความรู้แก่เกษตรกรที่สนใจเป็นประจำทุกปี และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดวิธีการทำงาน วางแผนการดำเนินการขับเคลื่อน และ สร้างการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจในการพัฒนา ให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือกันประชาสัมพันธ์การทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้ มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ โดยเปิดแปลงเกษตรของเครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาดูงาน จำนวน ๗ แหล่งเรียนรู้

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๔ ไร่ มีครัวเรือนที่ปลูกเกษตรอินทรีย์ ๑๖ ครัวเรือน

๗.๒ มีแกนนำทางการเกษตรอินทรีย์ ๓๒ คน เกิดเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ๕ เครือข่าย

๗.๓ มีแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ๗ แหล่ง

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มีผลกระทบต่อมิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคมมีจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลตะปอเยาะโดยมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) เกษตรอาสา ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหา การทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายและมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง๒) ด้านเศรษฐกิจสามารถลดรายจ่าย การสร้างรายได้ สามารถขยายผลด้านการสร้างความเชื่อมโยงผลผลิตสู่ตลาด โดยมีเครือข่ายระหว่างกลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม มีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ลดปริมาณการใช้สารเคมี สามารถนำวัสดุที่เหลือใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ๔) ด้านสุขภาพกลุ่มแกนนำเกษตรกร และประชาชนทั่วไป สามารถลดใช้สารเคมีในการทำเกษตร เพื่อต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย ๕) ด้านการเมืองการปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาทางการเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน

แหล่งเรียนรู้เครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ตำบลบาระเหนือ

องค์การบริหารส่วนตำบลบาระเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

หลังคาเรือน
๑,๔๓๒ หลัง

ทำสวน
๘๒๗ ครัวเรือน
๘๖%

การผลิตอาหารปลอดภัย

ทำไร่ ๖๕๕ ครัวเรือน
๖๗%

โรคเบาหวาน
ความดันโลหิต
๔๕๐ คน
๗%

โรคมะเร็ง ๓ คน
๐.๐๕ %

ประชากร
๖,๓๘๔ คน

ทำเกษตรอินทรีย์
๑๑๙ ครัวเรือน
๑๒%

ครัวเรือนใช้สารเคมี
ในการเกษตร
๘๐ %

ทำนา
๔๓%
๔๑๐ ครัวเรือน

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพแกนนำเกษตรกรอินทรีย์ จากแหล่งข้อมูล TCNAP RECAP
- ข้อมูลภาวะสุขภาพ ความเสี่ยงทางด้านสุขภาพ จากฐานข้อมูล JHCIS และ Hos-Exp ของ รพ.สต. เช่น ผลการตรวจระดับสารเคมีในเลือด โรคประจำตัว โรคมะเร็ง เป็นต้น

ทำอย่างไร

- แต่งตั้งคณะกรรมการแหล่งการเรียนรู้เครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ จำนวน ๔ คน ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ เลขานุการ
- รับสมาชิกเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์
- ทำเงื่อนไขข้อตกลงกับสมาชิกเครือข่าย เรื่องการใช้สารเคมีในแปลงปลูก
- จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรแบบอินทรีย์แก่ประชาชนในพื้นที่ และนอกพื้นที่
- การบูรณาการความร่วมมือ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเครือข่ายและหน่วยงาน และพัฒนานวัตกรรม ร่วมกัน
- จัดตั้งศูนย์รวบรวมผลผลิตการเกษตรของแปลงสาธิตการเกษตรประจำตำบล ได้แก่ ๑) เกษตรเลี้ยงไส้เดือน และการผลิตปุ๋ย จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ๒) แปลงสาธิตการเกษตรประจำตำบลบาระเหนือ ๓) แปลงปลูกมะนาวปล้องบ่อ ม.๗ ๔) สวนพริก อาสาสมัครเกษตรบ้านยามูแรน ม.๔ ๕) แปลงผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของอาสาสมัครเกษตรบ้านยามูแรน ม.๔ ๖) แปลงปลูกผักกลุ่มเยาวชนบ้านกุ่มบึง ม.๒ ๗) ศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ม.๔ ๘) ศูนย์เรียนรู้โครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนบ้านอาตะบือระ ม.๒ ๙) เกษตรกรเลี้ยงโคขุน ม.๑ บ้านจำปากอ

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- มีพื้นที่เกษตรกรอินทรีย์ จำนวน ๘๒๐ ไร่
- มีจำนวนครัวเรือนที่มีแปลงปลูกตามระบบเกษตรอินทรีย์ ๒๐๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๔)
- มีแกนนำทางด้านการเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็น ๓๐ คน เกิดเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์
- มีแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๔ แห่ง
- มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำ ๓๐ คน
- เกิดนวัตกรรม ๒ นวัตกรรม
- ได้แก่ จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง (PSB) และสวนผักปลอด

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม
มีการรวมกลุ่มเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหา การทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน

ด้านเศรษฐกิจ
สามารถลดรายจ่าย การสร้างรายได้

ด้านสภาวะแวดล้อม
มีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ลดปริมาณการใช้สารเคมี สามารถนำวัสดุที่เหลือใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์

ด้านสุขภาพ
ได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย เกษตรกรไม่เป็นโรคที่เกิดจากสารเคมี

Key actors	แหล่งเรียนรู้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบาระเหนือ
งานเด่น	การผลิตอาหารปลอดภัย
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบาระเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
วิทยากร	นายนาซอรี ยีแข็ง รองประธานเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เบอร์โทรคัพพ์ ๐๘๑-๒๕๕๗๙๙๐

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์การเกษตรกรรมในตำบลบาระเหนือ พบว่า ๗ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ๖๓๘๔ คน ครัวเรือน ๑๔๓๒ ครัวเรือน ตำบลบาระเหนือมีพื้นที่ทั้งหมด ๑๖,๕๒๕ ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร ๑๐,๑๒๐ ไร่ พื้นที่ป่า ๖,๔๐๕ ไร่ แหล่งน้ำธรรมชาติ ๒ แห่ง คนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ๔๕๑ ครัวเรือน (ร้อยละ ๖๗.๘) ทำนา ๔๑๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๔๓.๐) ทำไร่ ๖๔๕ ครัวเรือน (ร้อยละ ๖๗.๐) ทำสวน ๘๒๗ ครัวเรือน (ร้อยละ ๘๖.๐) ครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ ๑๒๘ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๓.๐) ครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์ ๑๑๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๒.๐) ครัวเรือนที่ใช้สารเคมีในการเกษตร ๗๕๒ ครัวเรือน (ร้อยละ ๘๐.๐) จากข้อมูลพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีทางการเกษตร มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืช อย่างไม่ถูก ส่งผลให้อาหารมีสารที่เป็นอันตรายปนเปื้อนจึงเกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ มีอัตราการป่วย จากโรคที่ไม่ติดต่อ เพิ่มสูงขึ้น เช่น โรคเบาหวานความดัน ๔๕๐ คน (ร้อยละ ๗.๐) โรคมะเร็ง ๓ คน (ร้อยละ ๐.๐๔) เป็นต้น

แหล่งการเรียนรู้ในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบาระเหนือจัดตั้งขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จากการรวมกลุ่มของแกนนำเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบอินทรีย์ในพื้นที่ และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารเคมีในการเกษตร เดิมทีหันมาปรับใช้ระบบการเกษตรแบบอินทรีย์ โดยตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เริ่มต้นเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษด้วยตนเอง เริ่มจากแนวคิด “มีผักสวนครัวเหมือนมีตู้เย็นอยู่ข้างบ้าน” และเป็นการพัฒนาแนวทางในการป้องกันปัญหาและสร้างความรู้แก่ประชาชนในการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ได้ผลสูงอุดมด้วยคุณค่าทางอาหารและปลอดสารพิษโดยมีต้นทุนการผลิตต่ำเพื่อคุณภาพชีวิตและมีความมั่นคงทางอาหาร และมีความยั่งยืนสู่อาหารเพื่อสุขภาพ โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบาระเหนือ โรงเรียนบ้านอาต๊ะบือระ หมู่ที่ ๒ รพ.สต.บาระเหนือและได้รับความร่วมมือทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการทำเกษตรปลอดภัย จากหน่วยงานภายนอกพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอบาเจาะ และสำนักงานประมงอำเภอบาเจาะ

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนทุกคนในตำบลบาระเหนือ ๖๓๘๔ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำนวน ๑,๕๐๐ ไร่ มีครัวเรือนที่ปลูกเกษตรอินทรีย์ ๒๐๐ ครัวเรือนเพิ่มขึ้น

๓.๒ มีแกนนำทางด้านเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ๒๐๐ คน

๓.๓ เกิดการขยายสมาชิกเครือข่ายเกษตรอินทรีย์และเกิดความร่วมมือในการพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีความปลอดภัยจากสารพิษ

๓.๔ มีแหล่งเรียนรู้และทีมวิทยากรที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์

๔ ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลและเครื่องมือที่นำใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานของแหล่งการเรียนรู้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบาระเหนือ ได้แก่ ๑) ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพแกนนำเกษตรอินทรีย์ ๑๐ คน จากระบบข้อมูล RECAP ๒) ข้อมูลภาวะสุขภาพ ความเสี่ยงทางด้านสุขภาพ จากฐานข้อมูล JHCIS และ Hos-Exp ของ รพ.สต. เช่น ผลการตรวจระดับสารเคมีในเลือด โรคประจำตัว โรคมะเร็ง เป็นต้น ๓) ข้อมูลการประกอบอาชีพ การใช้

สารเคมี และจำนวนพื้นที่การเกษตร จากฐานข้อมูลตำบล TCNAP ๔) เครื่องมือ ได้แก่ แนวทางการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยหมัก เป็นต้น ๕) แปลงสาธิตการปลูกผักแบบปลอดภัยจากแปลงผักของสมาชิก เช่น ผักสลัด ผักสวนครัว มะนาวในปล้องบ่อ การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพการเลี้ยงไส้เดือน เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

การจัดทำระบบเครือข่าย ได้แก่ แต่งตั้งคณะกรรมการแหล่งการเรียนรู้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบาระเหนือ การรับสมาชิกเครือข่ายเข้าร่วม การจัดทำฐานข้อมูลการเกษตรกรในพื้นที่ เป็นต้น การฝึกอบรม ได้แก่ จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรแบบอินทรีย์แก่ประชาชนในพื้นที่ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ การทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ และหน่วยงานหรือกลุ่มอื่น และการพัฒนานวัตกรรม ได้แก่ จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง (PSB) และ สวนผักบูโด (เครือข่ายเกษตรสีเขียว)

๖. วิธีการดำเนินงาน

การจัดทำระบบเครือข่าย โดยมีกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการแหล่งการเรียนรู้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบาระเหนือคณะกรรมการเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ มีจำนวน ๙ คน ประกอบด้วย ประธานเครือข่าย รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ เป็นต้น ซึ่งรับสมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมกลุ่ม โดยเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมกลุ่มทางคณะกรรมการเครือข่ายมีการตรวจสอบพื้นที่แปลงเกษตรของเกษตรกรเบื้องต้นว่ามีการใช้หรือเคยใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ถ้าพบว่ามีการใช้สารกำจัดวัชพืชในแปลงเกษตรทางคณะกรรมการเครือข่ายยังไม่ให้เกษตรกรรายนั้นเข้าร่วมเครือข่าย ส่วนกรณีที่ใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารกำจัดศัตรูพืช ทางคณะกรรมการมีข้อตกลงกับเกษตรกรให้ลด การใช้สารเคมีในแปลงปลูก เพื่อเตรียมพื้นที่แปลงปลูกเป็นแปลงเกษตรอินทรีย์ต่อไป และ การจัดทำฐานข้อมูลการเกษตรกรในพื้นที่ โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกการเกษตรในพื้นที่ เป็นต้น

หลังจากการจัดตั้งกลุ่มจึงมีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรแบบอินทรีย์แก่ประชาชนในพื้นที่ เช่นโครงการจัดอบรมเกษตรกรเรื่องการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเกษตรปลอดภัยอาหารปลอดภัย โดยได้รับสนับสนุนจาก สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส สำนักงานเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดนราธิวาส สำนักงานเกษตรอำเภอบาเจาะสำนักงานประมงอำเภอบาเจาะ นอกจากนี้มีตัวแทนยังสมาร์ทฟาร์มเมอร์และเจ้าของแปลงเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่พร้อมร่วมให้ความรู้แก่เกษตรกรที่สนใจเป็นประจำทุกปี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดวิธีการทำงาน วางแผนการดำเนินการ ขับเคลื่อน และสร้างการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจในการพัฒนา ให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือกันประชาสัมพันธกรการทำเกษตรอินทรีย์ อีกทั้ง มีการรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย ซึ่งนำผลผลิตของเครือข่ายมาบรรจุภัณฑ์ที่ศูนย์รวบรวมผลผลิตการเกษตรของแปลงสาธิตการเกษตรประจำตำบลบาระเหนือ ซึ่งกระบวนการจำหน่ายนี้ทางกลุ่มสวนผักบูโด จะนำผักอินทรีย์ที่บรรจุภัณฑ์แล้วออกจำหน่ายในพื้นที่ เช่น ร้านค้าชุมชน สถานีราชการ แล้วนำรายได้จากการจำหน่ายให้กับเกษตรกรเครือข่ายและรายได้ส่วนหนึ่งหักเป็นค่าบริหารจัดการกลุ่มเครือข่าย เป็นต้น

โดยการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ มีการเปิดแปลงเกษตรของเครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาดูงาน ได้แก่ (๑) เกษตรกรเลี้ยงไส้เดือน และการผลิตปุ๋ยจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงของนายอิสฮัมและสิหมู่ที่ ๑ (๒) แปลงสาธิตการเกษตรประจำตำบลบาระเหนือ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบาระเหนือ (๓) แปลงปลูกมะนาวปล้องบ่อ ของเกษตรกรหมู่ที่ ๗ (๔) สวนพริก อาสาสมัครเกษตรกรบ้านยามูแรน หมู่ที่ ๔ (๕) แปลงผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของอาสาสมัครเกษตรกรบ้านยามูแรน หมู่ที่ ๔ (๖) แปลงปลูกผักกลุ่มเยาวชนบ้านกุ่มบึง บ้านอาตะบือระ หมู่ที่ ๒ (๗) ศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านยามูแรน หมู่ที่ ๔ (๘) ศูนย์เรียนรู้โครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนบ้านอาตะบือระ หมู่ที่ ๒ และ (๙) เกษตรกรเลี้ยงโคขุน หมู่ที่ ๑ บ้านจำปากอ

ทั้งนี้มีการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ และหน่วยงานหรือกลุ่มอื่น ดังนี้ ๑) สวนผักภูโตร่วมนำผลผลิตจากแปลงมาบรรจุภัณฑ์แล้วออกจำหน่ายสู่ตลาด ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลบาระเหนือให้การสนับสนุนงบประมาณการจัดโครงการจัดอบรมเกษตรกรเรื่องการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเกษตรปลอดภัยอาหารปลอดภัย ๓) โรงเรียนบ้านอาตะบือระหมู่ที่ ๒ ร่วมดำเนินการทำแปลงสาธิตในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการทำเกษตรพอเพียง และขยายเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่ ๔) รพ.สต.บาระเหนือ ร่วมสนับสนุนวิทยากรบรรยายเรื่องผลของการบริโภคอาหารที่ไม่ปนเปื้อนสารเคมีแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่ม อสม. และประชาชนทั่วไป ๕) สำนักงานเกษตรอำเภอบาเจาะร่วมสนับสนุนวิทยากร ให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมครัวเรือนทำการเกษตรพอเพียงในพื้นที่ ๖) สำนักงานประมงอำเภอบาเจาะ ร่วมสนับสนุนพันธุ์ปลาน้ำจืด และให้ความรู้เรื่องการทำประมงครัวเรือนตามหลักปรัชญาการทำเกษตรแบบพอเพียงในพื้นที่ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนานวัตกรรม ได้แก่ ๑) จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง (PSB) ปุ๋ยน้ำมหัศจรรย์ซึ่งถือเป็นเรื่องใหม่ในชุมชนและเป็นทางเลือกหนึ่งของปุ๋ยอินทรีย์ที่ชุมชนสามารถผลิตได้ด้วยตนเองแต่ประสิทธิภาพที่ได้เทียบเท่าปุ๋ยเคมี เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมีและปรับปรุงดิน อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนและใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้งในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ๒) สวนผักภูโต (เครือข่ายเกษตรกรสีเขียว) เป็นแปลงสาธิตการเกษตรประจำตำบลบาระเหนือที่ตั้งชื่อ เป็น “สวนผักภูโต” มีที่มาจากชื่อของอุทยานแห่งชาติเทือกเขาภูโต-สุโขงป่าติ ซึ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลบาระเหนือ เพื่อให้ทุกคนในพื้นที่ได้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วม โดยได้ทำการตลาดในชุมชนเรื่องการจัดจำหน่ายผักปลอดพิษ ของตำบลบาระเหนือเป็นการสร้างกระแสตื่นตัวเรื่องการบริโภคผัก อาหารที่ปลอดภัย ในพื้นที่และนอกพื้นที่ ร่วมสนับสนุนให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรแบบอินทรีย์ เพื่อให้สร้างแรงจูงใจประชาชนหันมาบริโภคอาหารที่ปลอดภัย เพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน ปราศจากสารเคมี ปลอดภัย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ได้มีช่องทางจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรให้กับชุมชนสามารถขยายตลาดไปสู่พื้นที่ให้ผู้บริโภคกับเกษตรกรแบบอินทรีย์เชื่อมโยงกัน

๗. ผลที่เกิดขึ้น หลังจากการดำเนินงาน

๗.๑ มีพื้นที่เกษตรกรอินทรีย์ ๘๒๐ ไร่ มีครัวเรือนที่มีแปลงปลูกตามระบบเกษตรกรอินทรีย์ ๒๐๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๔) มีแกนนำทางด้านเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็น ๓๐ คน

๗.๒ เกิดเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์และเกิดความร่วมมือในการพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีความปลอดภัยจากสารพิษ ๑ เครือข่าย ได้แก่ สวนผักภูโต เป็นต้น มีแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๔ แหล่ง มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำ ๓๐ คน มี ๒ นวัตกรรม ได้แก่ จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง (PSB) และสวนผักภูโต

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

มีผลกระทบต่อมิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านสังคมมีการรวมกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ตำบลบาระเหนือ กลุ่มสวนผักภูโต กลุ่มอาสาสมัครเกษตรกรโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก้ไขปัญหา การทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายและมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง (๒) ด้านเศรษฐกิจสามารถลดรายจ่าย การสร้างรายได้ สามารถขยายผลด้านการสร้างความเชื่อมโยงผลผลิตสู่ตลาด โดยมีเครือข่ายระหว่างกลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง (๓) ด้านสภาวะแวดล้อมมีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ลดปริมาณการใช้สารเคมี สามารถนำวัสดุที่เหลือใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ (๔) ด้านสุขภาพกลุ่มแกนนำเกษตรกร และประชาชนทั่วไป ตื่นตัวเรื่องการลดใช้สารเคมีในกระบวนการทำการเกษตรเพื่อต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย โดยเกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการบริโภคเพิ่มมากขึ้นและ (๕) ด้านการเมืองการปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน

เครือข่ายเลี้ยงแพะลุงพินิจ องค์การบริหารส่วนตำบลบวลาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา

๙๖.๕๘%
อาชีพทำสวน

๒,๓๗๒
คน

“แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงแพะ”

๑.๙๑%

อาชีพทำไร่
๔๘ คน

๐.๘๑%

อาชีพเลี้ยงสัตว์
๒๐ คน

๐.๖๖%

อาชีพทำนา
๑๖ คน

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการผลิตและการเข้าถึงและการกระจายอาหาร แหล่งข้อมูลมาจากข้อมูลตำบล (TCNAP) และข้อมูลการวิจัยชุมชน (RECAP)

ทำอย่างไร

การพัฒนา กระบวนการผลิต เช่น สำรองและจัดทำข้อมูลเกษตรกรของชุมชน พื้นที่ผลิต การพัฒนาทักษะและเทคนิค **การใช้วัตถุดิบ** ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ใบหม่อน ใบทองหลาง ซึ่งเป็นพื้นที่แพะชอบกินเหมาะแก่การเจริญเติบโตต่อแพะ **การบริหาร** จัดการทุนและจัดระบบสวัสดิการ เช่น การจัดสรรเงินกำไรจากการจำหน่ายผลผลิต

เพื่อสนับสนุนโครงการอาหารปลอดภัย

การจัดการ สิ่งแวดล้อมอาหารปลอดภัย เช่น การจัดตั้งกฎระเบียบ กติกาในการห้ามใช้สารเคมีในกระบวนการเลี้ยง ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาสาทางการเกษตร

ทำแล้วได้อะไร

- ✎ มีพื้นที่เลี้ยงแพะ ๒ ไร่ ในตำบลบวลาละ
- ✎ เกิดแกนนำที่มีความรู้ด้านการเลี้ยงแพะ ๑๕ คน
- ✎ เกิดเครือข่ายในการขับเคลื่อนและกิจกรรมในตำบลบวลาละ ๑ เครือข่าย คือ เครือข่ายอาหารปลอดภัยตำบลบวลาละ
- ✎ เกิดเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานและกิจกรรมนอกตำบลบวลาละ ๒ เครือข่าย คือ กลุ่มแพะเนื้อบ้านกาดัง และกลุ่มนมแพะบ้านกาบัง
- ✎ เกิดแหล่งเรียนรู้ด้านอาหารชุมชนและเศรษฐกิจชุมชนขึ้น เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ระหว่างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกต่อไป

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม มีการร่วมกลุ่มเครือข่ายอาหารปลอดภัยตำบลบวลาละโดยมีการทำงานเป็นระบบเครือข่าย

ด้านสภาวะแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีถึงปราศจากการใช้สารเคมีในการเลี้ยงแพะ

ด้านสุขภาพ ลดปัจจัยเสี่ยงส่งเสริมให้ชุมชนได้มีอาหารปลอดภัยบริโภคจากการเลี้ยงแพะอินทรีย์

ด้านเศรษฐกิจ สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรโดยการขยายผลสู่ตลาดภายในและภายนอก

ด้านการเมืองการปกครอง เกษตรกรในชุมชนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมเป็นเครือข่ายอาหารปลอดภัยทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

Key actors	เครือข่ายเลี้ยงแพะลุงพินิจ
งานเด่น	แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงแพะ
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา
วิทยากร	นายพินิจ ศรีเสวต ประธานแหล่งเรียนรู้เครือข่ายเลี้ยงแพะลุงพินิจ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๐-๑๔๐ ๗๘๓๒

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ข้อมูลประชากรของตำบลบาละทั้งหมด ๖,๗๕๓ คน (ฐานข้อมูลตำบล TCNAP ๖๑) ๑,๘๓๖ หลังคาเรือน ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ๒,๔๕๖ คน ทำนา ๑๖ คน (ร้อยละ ๐.๖๖) ทำไร่ ๔๗ คน (ร้อยละ ๑.๙๑) ทำสวน ๒,๓๗๒ คน (ร้อยละ ๙๖.๕๘) เลี้ยงสัตว์ ๒๐ คน (ร้อยละ ๐.๘๑) ประมง ๑ คน (ร้อยละ ๐.๐๔) เพื่อบริโภค/อุปโภค ๒๔๑ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๙.๙๐) เพื่อบริโภคจำหน่าย ๘๕๒ ครัวเรือน (ร้อยละ ๗๐.๐๗) เพื่อบริโภค/อุปโภคและจำหน่าย ๑๒๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๐.๑๑) ประเภทกิจกรรมที่ทำเพื่อผลิตอาหารปลอดภัย มีการทำปุยหมัก ๑๑ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๗๓) ทำเกษตรอินทรีย์ และลดปริมาณการใช้สารเคมี ๓๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๖.๘๕) ป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ๗๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๔๒.๗๐)

ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ นายพินิจ ศรีเสวต เริ่มต้นการเลี้ยงแพะด้วยการชวนเพื่อนที่เป็นชาวไทยมุสลิมในหมู่บ้านใกล้เคียง เริ่มสร้างโรงเรือนขนาดเล็กเป็นของตนเองด้วย งบประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการฮาลาล ซึ่งเป็นโครงการของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดยะลา จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท สามารถนำเงินมาซื้อแพะได้จำนวน ๓๘ ตัว และเงินที่เหลือจากการซื้อแพะนำไปสมทบกับเงินส่วนตัวเพื่อที่จะนำไปใช้ในการสร้างฟาร์มแพะของตนเอง ชื่อ ศรีเสวตฟาร์ม และได้ชวนชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านคลองพี หมู่ ๙ และหมู่บ้านใกล้เคียงเข้ามาเป็นสมาชิก จัดตั้งกลุ่มเลี้ยงแพะตำบลบาละขึ้นมา โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า กลุ่มผู้เลี้ยงแพะเชิงพาณิชย์บาละ ๕๕ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ร่วมกับกลุ่มผู้เลี้ยงแพะในอำเภออื่นๆ ในจังหวัดยะลา ปัจจุบันกลุ่มผู้เลี้ยงแพะลุงพินิจบ้านคลองพี มีการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงแพะในชุมชน ในลักษณะการเชื่อมโยงเป็นการสร้างเครือข่ายกลุ่มเลี้ยงแพะจากระดับหมู่บ้านจนถึงระดับจังหวัด และเนื่องจากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลบาละเล็งเห็นความสำคัญของการผลิตอาหารปลอดภัยในชุมชน ตำบลบาละ จึงได้เข้ามาสนับสนุนและกระตุ้นทางกลุ่มเพื่อให้เกิดพัฒนาตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ในชื่อ “เครือข่ายเลี้ยงแพะลุงพินิจ” เพื่อต่อยอดการทำงานในลักษณะการถ่ายทอดความรู้เรื่องการเลี้ยงแพะอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังส่งเสริม สนับสนุนให้มีการเลี้ยงแพะแบบอินทรีย์ที่ติดต่อผู้บริโภคมีอัตราในการรอดที่สูงเป็นการขยายงานไปให้เป็นที่รู้จักจากทั้งภายในและภายนอกเพิ่มมากขึ้นเป็นการสร้างอาชีพเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชนต่อไป

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนบ้านคลองพี และผู้ที่สนใจในและนอกพื้นที่

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ มีครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเพิ่มขึ้น ๒๐ ครัวเรือน มีแกนนำทางด้านการผลิตแพะอินทรีย์เพิ่มขึ้น ๕๐ คน ปัจจุบันการเลี้ยงแพะไม่ได้แพร่หลาย จึงต้องการให้เกิดแกนนำเรื่องการเลี้ยงแพะเพิ่มขึ้น

๓.๒ เกิดแหล่งเรียนรู้การเลี้ยงแพะอินทรีย์ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั้งภายในและภายนอก

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลที่เครือข่ายเลี้ยงแพะลุงพินิจนำมาใช้ในการดำเนินงาน ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการผลิตและการเข้าถึงและการกระจายอาหาร ได้แก่ จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เพราะเลี้ยงสัตว์น้ำ ประมง เป็นต้น ข้อมูลการใช้สารเคมีในพื้นที่ จำนวนผู้ต้องการความช่วยเหลือ ที่ไม่สามารถจัดหาอาหาร ประมงหรือซื้อวัตถุดิบได้ จำนวนผู้จำหน่ายสินค้าทั้งแบบประจำและแบบเคลื่อนที่ เป็นต้น

๔.๒ แหล่งข้อมูลที่เครือข่ายเลี้ยงแพะลุงพินิจนำมาใช้มาจากข้อมูลตำบล TCNAP และข้อมูลการวิจัยชุมชน RECAP ซึ่งเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นจากการถอดบทเรียนจากวิทยากรแหล่งเรียนรู้และยังมีข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบอาหารชุมชน ข้อมูล จปฐ. กษช.๒๓ หน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่ เช่น รพ.สต. เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

การพัฒนากระบวนการผลิต การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน การบริหารจัดการทุนและการจัดระบบสวัสดิการการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่ออาหารปลอดภัย จัดตั้งแหล่งเรียนรู้การเลี้ยงแพะและการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ

๖. วิธีการดำเนินงาน

เครือข่ายเลี้ยงแพะลุงพินิจ มีการดำเนินงานและกิจกรรมในการพัฒนาระบบอาหารปลอดภัยของตำบล บาละ จนเกิดเป็นรูปธรรมงานและกิจกรรม ได้แก่ ๑) การพัฒนากระบวนการผลิต เช่น สำรวจและจัดทำข้อมูลเกษตรกรของชุมชน พื้นที่ผลิต การค้นหาทุนและศักยภาพด้านการผลิตแพะในชุมชน เป็นต้น การพัฒนาทักษะและเทคนิคการเลี้ยงแพะที่ปลอดสารเคมี การส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อผลิตแพะเนื้อและการลดการใช้สารเคมีในอาหารแพะ เป็นต้น ๒) การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ใบหม่อน ใบทองหลาง ซึ่งเป็นพื้นที่แพะชอบกิน เป็นหาได้ง่าย ทั้งยังเหมาะแก่การเจริญเติบโตและปลอดภัยต่อแพะมาก ๓) การบริหารจัดการทุนและการจัดระบบสวัสดิการ เช่น การจัดสรรเงินกำไรจากการจำหน่ายผลผลิตเพื่อสนับสนุนโครงการอาหารปลอดภัยการให้สวัสดิการสำหรับสมาชิกกลุ่มเลี้ยงแพะ ๔) การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่ออาหารปลอดภัย เช่น การจัดตั้งกฎระเบียบ กติกาในการห้ามใช้สารเคมีในกระบวนการเลี้ยง การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบในชุมชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาสาทางการเกษตร เป็นต้น ๕) การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โดยการเปิดให้ผู้ที่สนใจมาเรียนรู้วิธีการเลี้ยงแพะ

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑. เกิดพื้นที่เลี้ยงแพะขนาด ๒ ไร่ ในตำบลบาละ เกิดแกนนำที่มีความรู้ด้านการเลี้ยงแพะ ๑๕ คน จาก ๑๐ ครัวเรือน เกิดเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานและกิจกรรมในตำบลบาละ จำนวน ๑ เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายอาหารปลอดภัยตำบลบาละ

๗.๒ เกิดเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานและกิจกรรมนอกตำบลบาละ จำนวน ๒ เครือข่าย ได้แก่ กลุ่มแพะเนื้อบ้านกาดัง และกลุ่มนมแพะบ้านกาบัง

๗.๓ เกิดแหล่งเรียนรู้ทางด้านอาหารชุมชนและเศรษฐกิจชุมชนขึ้น เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกต่อไป

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลของการดำเนินงานส่งผลกระทบต่อชุมชน ๕ มิติ ได้แก่ ๑) ด้านสังคม มีการรวมกลุ่มเครือข่ายอาหารปลอดภัยตำบลบาละ โดยมีการทำงานเป็นระบบเครือข่าย ๒) ด้านเศรษฐกิจ การขับเคลื่อนเครือข่ายอาหารปลอดภัยของตำบลบาละ สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้แก่เกษตรกรในพื้นที่โดยขยายผลสู่ตลาดภายในและภายนอก โดยผ่านเครือข่ายผู้ผลิตแพะเนื้อทั้งในและนอกตำบลครอบคลุมสามจังหวัดชายแดนใต้ ๓) ด้านสถานะแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีจนถึงปราศจากสารเคมี ๔) ด้านสุขภาพ ลดปัจจัยเสี่ยง ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีอาหารปลอดภัยบริโภค และ ๕) ด้านการเมืองการปกครองเมื่อแกนนำเกษตรกรในชุมชน ตำบลบาละร่วมมือและเข้าร่วมเป็นเครือข่ายอาหารปลอดภัย ทำให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วม การกำหนด กฎ กติกา ในการทำงานเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ๆในการขับเคลื่อน

คณะกรรมการพัฒนาตำบล ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอยะบะ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระบบการจัดการอาหารโดยชุมชนท้องถิ่น

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้าน
- ระบบข้อมูล TCNAP ของตำบลเกาะขันธุ์ ได้แก่ จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร จำนวนพื้นที่ จำนวนผู้ประกอบการอาชีพ รายรับ รายจ่าย หนี้สิน เป็นต้น
- ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพแกนนำการจัดการอาหารชุมชน

การจัดการอาหารโดยชุมชน

ตำบลเกาะขันธุ์ ทำเกษตรกรรมเป็นหลัก การพัฒนาจึงต้องสนองความต้องการของชุมชน และร่วมกันคิดร่วมกันทำเพื่อให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข สนับสนุนให้เกิดการผลิตอาหารในชุมชนเพื่อให้เกิดรายได้บนพื้นฐานวิถีเกษตรกรรม การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

การดำเนินงาน

การจัดการน้ำ การจัดการน้ำชุมชนตำบลเกาะขันธุ์เริ่มจากการศึกษาและจัดทำข้อมูลของแหล่งน้ำในตำบล คณะกรรมการพัฒนาตำบลต้องมีการประชุมและมีมติร่วมกัน และมีการกำหนดชนิดของฟายกันน้ำแต่ละฟายให้เหมาะสมกับลักษณะของห้วยหนอง คลอง บึง บวกกับให้เหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่

การจัดการผลไม้พัฒนาคุณภาพไม้ผล การจัดการไม้ผล การพัฒนาคุณภาพไม้ผลสามารถแบ่งการพัฒนาและการพัฒนาคุณภาพไม้ผลในฤดูกาลการเพาะปลูกผลไม้กล้วย (ผลไม้ส่งออก) เป็นการควบคุมผลผลิตของไม้ผลให้มีผลผลิตในช่วงนอกฤดูกาล

การจัดการเศรษฐกิจชุมชน คณะกรรมการพัฒนาตำบลมีมติก่อสร้างตลาดนัดชุมชนระดับตำบลขึ้นมา ๑ แห่ง โดยเปิดบริการให้กลุ่มพ่อค้า แม่ค้าในพื้นที่และต่างพื้นที่เข้ามาขายสินค้าในตลาดทุกวันพุธ และวันศุกร์ของสัปดาห์

การฟื้นฟูพันธุ์ สำรวจพื้นที่นาร้างในพื้นที่บ้านลานนาและจัดประชุมกลุ่มสมาชิกในพื้นที่นา จึงได้ข้อสรุปสมาชิกที่ความพร้อมในการทำนาจำนวน ๑๐ ราย พื้นที่นาที่สมาชิกไม่ทำผู้ที่ทำนาในรอบนั้นๆสามารถทำนาได้เลยโดยการแบ่งข้าวที่เป็นผลผลิตเมื่อหมดฤดูกาลตามสมควรให้แก่เจ้าของที่นา โดยไม่มีข้อกีดกลาง แต่มีข้อตกลงเกี่ยวกับการยืมเมล็ดพันธุ์จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวตำบล

พัฒนาศักยภาพส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมให้มีความรู้ด้านอาชีพ โดยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน ภายนอก เช่น สนง. การเกษตร มีการอบรมเพื่อเรียนรู้เทคนิคในการเพิ่มผลผลิตและเพิ่มมูลค่าของผลิตผลทางการเกษตร

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

เกิดการอนุรักษ์พันธุ์ปลา พันธุ์กุ้งก้ามกราม ปลาพื้นเมือง

เกิดการระดมบุคลากรชุมชน ทำให้ความเป็นอยู่ของชุมชนดีขึ้นรวมถึงเกิดกองทุนในการช่วยเหลือสังคมหรือกิจกรรมต่างๆได้

เกิดความร่วมมือในการทำงาน ทุกภาคส่วน ทุกครัวเรือน ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน เพื่อแก้ปัญหาของหมู่บ้าน

สามารถลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และสามารถสนับสนุนกิจกรรมผลิตผลทางการเกษตรได้คุณภาพและราคาสูง

ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

- เพิ่มรายได้ โดยการทำอาชีพเสริม และส่งเสริมกิจกรรมการตลาด รายจ่ายในครัวเรือนให้กับคนในชุมชนโดยมีเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน
- มีกลุ่มการออมของคนในชุมชนจำนวน ๓๖ กลุ่ม ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสมาชิกออมทรัพย์ เป็นต้น
- มีกลุ่มอาชีพเสริมที่สามารถสร้างรายได้และเป็นแหล่งอาหารชุมชนจำนวน ๔๔ กลุ่มได้แก่ กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มทำปุ๋ยหมัก กลุ่มไม้ผล เป็นต้น
- มีผู้ที่ผ่านการอบรมเพื่อเรียนรู้เทคนิคในการเพิ่มผลผลิตและเพิ่มมูลค่าของผลิตผลทางการเกษตร จำนวน ๑๕๗ คน
- มีอาคารเพื่อรวบรวมผลิตผลทางการเกษตร จำนวน ๑ อาคาร
- มีร้านค้าให้กับคนในชุมชนเพื่อขายสินค้า จำนวน ๑ ร้าน
- มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๑ ศูนย์

ภาพที่ ๕.๒.๕ ท้องที่ผู้จัดการระบบอาหารชุมชนอย่างยั่งยืน

Key actors	ห้องที่สู่อการจัดการระบบอาหารชุมชนอย่างยั่งยืน
งานเด่น	ระบบการจัดการอาหารโดยชุมชนท้องถิ่น
พื้นที่	ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอยะบะ จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นางเพ็ญศรี ทองบุญชู กำนันตำบลเกาะขันธุ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๓-๑๘๐๓๐๐๔

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ข้อมูลสถานะตำบลเกาะขันธุ์แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ๔,๐๐๑ คน เพศชาย ๔,๔๘๓ คนคิด (ร้อยละ ๔๔.๘) เพศหญิง ๔,๕๑๘ คน (ร้อยละ ๕๐.๒) มีครัวเรือนทั้งตำบล ๓,๐๘๗ ครัวเรือน (ที่มา: ระบบสถิติทางการทะเบียนราษฎร, ๒๕๖๑) ประชากรเฉลี่ย ๒.๕๒ คนต่อครัวเรือน และจากข้อมูลระบบตำบล (TCNAP, ๒๕๖๑) ที่สามารถจัดเก็บได้ มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๗,๑๕๘ คน มีครัวเรือนทั้งสิ้น ๑,๔๓๒ ครัวเรือน มีผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ๑๓ คน (ร้อยละ ๐.๓) ทำไร่ ๑๓ คน (ร้อยละ ๐.๓) ทำสวน ๑,๗๗๖ คน (ร้อยละ ๔๐.๘๔) เลี้ยงสัตว์ ๔๗ คน (ร้อยละ ๑.๐๘) เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๗ คน (ร้อยละ ๐.๑๖) และประมง ๓ คน (ร้อยละ ๐.๐๗) เป็นต้น

พื้นที่ตำบลเกาะขันธุ์ทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก การพัฒนาตำบลส่วนใหญ่เน้นเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน ตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากทุกหมู่บ้าน ซึ่งสะท้อนปัญหาผ่าน “คณะกรรมการพัฒนาตำบล” ประกอบด้วย ผู้นำท้องที่ แกนนำชุมชน กลุ่มองค์กรได้แก่ แกนนำเยาวชน ตัวแทนกลุ่มกองทุน กลุ่มอาชีพ ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนงานการพัฒนาภายในตำบลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และจัดการกับเหตุที่มาของปัญหาได้อย่างตรงจุด ภายใต้ **วิสัยทัศน์การพัฒนาตำบล “ร่วมคิด ร่วมทำ”** ทุกคนมีการทำงานร่วมกันแบบพี่น้อง โดยมุ่งเน้นถึงความอยู่ดีมีสุขของคนในตำบลเป็นหลัก และยังทำงานร่วมกับหน่วยงาน องค์กรในพื้นที่ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลเกาะขันธุ์ โรงเรียน โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล จากหลักการบริหารดังกล่าว ทำให้ตำบลเกาะขันธุ์เกิดการบูรณาการทุกภาคส่วนในตำบลตามแนวคิดการจัดการตนเอง โดยการรวมกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็งในชุมชน จนนำไปสู่หมู่บ้านและตำบลจัดการตนเอง ซึ่งเกิดจากผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น แกนนำภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

ภายใต้นโยบายการพัฒนาตำบลที่ว่า **“ถิ่นแหล่งน้ำดี มากมีพืชผล ชุมชนเข้มแข็ง”** เป็นฐานในการพัฒนาด้านอาหารเพื่อสร้างเศรษฐกิจด้วยการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อันได้แก่ ทรัพยากรดิน น้ำ อาสาสมัคร กองทุน องค์กรการเงิน สนับสนุนให้เกิดผลผลิตที่เป็นอาหารของชุมชนมุ่งให้เกิดรายได้ และการบริโภคในครัวเรือน หมู่บ้านและตำบล ตำบลเกาะขันธุ์มีพื้นฐานของวิถีเกษตรกรรมการทำสวนได้แก่ ยางพารา สวนผลไม้เช่น เงาะ มังคุด ทุเรียน ลองกอง กล้วย เป็นต้น และเป็นผลไม้นอกฤดูกาล สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ในแต่ละปีหลายร้อยล้านบาท การปลูกผักเช่น ขมิ้น ถั่วฝักยาว ผักเคลียง เป็นต้น เป็นอาชีพและเพิ่มรายได้ในครัวเรือนได้ ส่วนเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ได้แก่ การเลี้ยงวัว เป็ด ไก่ ปลา ภายใต้การพัฒนาระบบการจัดการอาหารสร้างเศรษฐกิจได้มีการจัดการระบบสนับสนุนให้ได้ผลผลิตตามเป้าหมาย ทั้งปริมาณและคุณภาพนั้น การจัดการน้ำที่ดี การจัดการตลาดที่เป็นระบบ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมพัฒนาจะทำให้มีสุขภาวะได้ต่อไป

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชากรทั้งหมด ๔,๐๐๑ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อให้เกิดระบบการจัดการอาหารอย่างยั่งยืนของชุมชนโดยชุมชน

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้าน ข้อมูล TCNAP ตำบลเกาะจันทร์ ได้แก่ จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร จำนวนพื้นที่ จำนวนผู้ประกอบการอาชีพ รายรับ รายจ่าย หนี้สิน เป็นต้น ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพแกนนำการจัดการอาหารชุมชน

๕. รูปธรรมงาน

คณะกรรมการการจัดการระบบอาหารชุมชนอย่างยั่งยืน การจัดระบบการพัฒนาการจัดการระบบอาหารชุมชนอย่างยั่งยืน ได้แก่ การจัดการน้ำ การจัดการไม้ผล การจัดการเศรษฐกิจในชุมชน และการฟื้นฟูน้ำแร่ เป็นต้น การพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการชุมชน การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล ด้านการเกษตร และอาหารปลอดภัย

๖. วิธีการดำเนินงาน

ระยะเตรียมการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดการระบบอาหารชุมชนอย่างยั่งยืนใช้กลไกของคณะกรรมการพัฒนาตำบล ๒๔ คน ประกอบด้วย กำนันผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนภาคประชาชน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และเยาวชน เป็นต้น ซึ่งมีการประชุมเดือนละ ๑ ครั้งร่วมกับการประชุมสัญจรของตำบล

การจัดระบบการพัฒนาการจัดการอาหารอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ๔ ระบบย่อย ได้แก่ ๑) การจัดการน้ำ การจัดการน้ำชุมชนตำบลเกาะจันทร์เริ่มจากการศึกษาและจัดทำข้อมูลของแหล่งน้ำในตำบล คณะกรรมการพัฒนาตำบลต้องมีการประชุมและมีมติอนุมัติร่วมกัน และมีการกำหนดชนิดของฝายกั้นน้ำแต่ละฝายให้เหมาะสมกับลักษณะของห้วย หนอง คลอง บึง บวกกับให้เหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่ เช่น ฝายกระสอบทราย ฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก ฝายคอนกรีตเสริมเหล็กผสมหินก่อ ฝายมีชีวิต แก้มลิงชุมชน ระบบน้ำท่อเพื่อการเกษตร เหมืองส่งน้ำ เป็นต้น ๒) การจัดการไม้ผลการพัฒนาคุณภาพไม้ผลสามารถแบ่งการพัฒนาออกเป็น ๒ ส่วน คือ (๑) การพัฒนาคุณภาพไม้ผลในฤดูกลาง เป็นการพัฒนาไม้ผลให้ได้คุณภาพตาม GAP (Good Agricultural Practice) เป็นการทำให้ผลที่ปลอดภัย (๒) การเพาะปลูกผลไม้ทวาย (ผลไม้ นอกฤดู) เป็นการควบคุมผลผลิตของไม้ผลให้มีผลผลิตในช่วงนอกฤดูกลาง เป็นการเริ่มต้นจากการปรับปรุงคุณภาพดินให้มีการลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี เปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยชีวภาพและสารชีวภาพ ๓) การจัดการเศรษฐกิจในชุมชน คณะกรรมการพัฒนาตำบลมีมติก่อสร้างตลาดนัดชุมชนระดับตำบลขึ้นมา ๑ แห่ง โดยเปิดบริการให้กลุ่มพ่อค้า แม่ค้าในพื้นที่และต่างพื้นที่เข้ามาขายสินค้าในตลาดทุกวันพุธ และวันศุกร์ของสัปดาห์ สินค้าที่จัดจำหน่ายในตลาดนั้นจำแนกได้ ๔ ประเภท คือ (๑) พืชผักปลอดสารเคมีที่ปลูกในชุมชน (๒) อาหารสด หมู เป็ด ไก่ ปลา สินค้าประเภทนี้เป็นสินค้าที่ทางตำบลเกาะจันทร์ส่งเสริมให้เกษตรกรจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ผลผลิตที่ได้สามารถนำมาจำหน่ายในตลาดสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและเกิดเงินหมุนเวียนขึ้นภายในตำบล (๓) อาหารปรุงสำเร็จ จำพวกแกง ขนมห เป็นต้น (๔) ของใช้จำเป็นจำพวก เสื้อผ้า รองเท้า ของใช้ เป็นต้น ๔) การฟื้นฟูน้ำแร่ (๑) สำรวจพื้นที่น้ำแร่ในพื้นที่บ้านลานนามี ๕๒๐ ไร่ มีสมาชิกที่เป็นเจ้าของ ๒๗ ราย (๒) จัดประชุมกลุ่มสมาชิกในพื้นที่นา ได้ข้อสรุปว่าการทำนาให้ได้ผลทุกพื้นที่ต้องมีการทำนาข้าวเต็มพื้นที่ จึงได้ข้อสรุปสมาชิกที่ความพร้อมในการทำนาจำนวน ๑๐ ราย พื้นที่นาที่สมาชิกไม่ทำผู้ที่ทำนาในรอบนั้นๆ สามารถดำเนินได้เลยโดยการแบ่งข้าวที่เป็นผลผลิตเมื่อหมดฤดูกลางตามสมควรให้แก่เจ้าของที่นา โดยไม่มีข้อตกลงกลาง แต่มีข้อตกลงเกี่ยวกับการยืมเมล็ดพันธุ์จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวตำบล

อีกทั้งมีการพัฒนาศักยภาพส่งเสริมให้มีความรู้ด้านอาชีพ โดยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เช่น สนง.การเกษตร มีการอบรมเพื่อเรียนรู้เทคนิคในการเพิ่มผลผลิตและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ยังมีการจัดสวัสดิการชุมชน การจัดสวัสดิการชุมชน ด้วยการมอบเงินทำบุญ พวงหรีด ให้กับสมาชิก เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สถาบันการเงินชุมชน และการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการจัดอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ประสานกับวิทยากร เพื่อ

ดำเนินการสอนและสาธิต พร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนในและนอกหมู่บ้าน ต่อมามีการพัฒนาระบบข้อมูล ตำบลด้านการเกษตร และอาหารปลอดภัย เช่น TCNAP และ RECAP เป็นต้น

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เกิดการเพิ่มรายได้ โดยการทำอาชีพเสริม และส่งเสริมกิจกรรมการลดรายจ่ายในครัวเรือนให้กับคนในชุมชนโดยมีเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน จำนวน ๑๔๖,๘๖๐,๗๔๕ บาท มีกลุ่มการออมของคนในชุมชนจำนวน ๓๖ กลุ่ม ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสามัคคีออมทรัพย์ เป็นต้น

๗.๒ มีกลุ่มอาชีพเสริมที่สามารถสร้างรายได้และเป็นแหล่งอาหารชุมชนจำนวน ๔๙ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มทำปุ๋ยหมัก กลุ่มไม้ผล เป็นต้น มีกลุ่มสวัสดิการชุมชน จำนวน ๒๔ กลุ่ม

๗.๓ มีผู้ที่ผ่านการอบรมเพื่อเรียนรู้เทคนิคในการเพิ่มผลผลิตและเพิ่มมูลค่าของผลิตผลทางการเกษตร จำนวน ๑๕๗ คน มีอาคารเพื่อรวบรวมผลิตผลทางการเกษตร จำนวน ๑ อาคาร มีร้านค้าให้กับคนในชุมชนเพื่อขายสินค้า จำนวน ๑ ร้าน มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๑ ศูนย์

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้แก่ ๑) ด้านสังคม การจัดการระบบอาหารชุมชนของตำบลเกาะจันทร์ส่งผลให้ความเป็นอยู่และสุขภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น รวมไปถึงการเกิดกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกองทุนที่นำเงินที่ได้คืนทุนสู่สังคมเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม เช่น งานบุญประเพณี งานการศึกษา งานการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นต้น ๒) ด้านเศรษฐกิจ การจัดการระบบอาหารชุมชนของตำบลเกาะจันทร์ทำให้คนในชุมชนมีระบบเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ รวมไปถึงการสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพและราคาสูง เนื่องจากผลผลิตจากผลไม้นอกฤดูกาลประเภท มังคุด เงาะ ทุเรียน ซึ่งเป็นผลไม้ที่ขึ้นชื่อของตำบลเกาะจันทร์ ๓) ด้านสิ่งแวดล้อม ระบบการจัดการอาหารชุมชนชุมชนตำบลเกาะจันทร์ส่งผลกระทบท่อระบบสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างชัดเจน ก่อให้เกิดระบบการอนุรักษ์พันธุ์ปลา พันธุ์กิ้งก่ามกราม ซึ่งเมื่อก่อนพันธุ์ปลาพื้นเมือง และกิ้งก่ามกรามได้หายไปจากพื้นที่เป็นเวลานานแต่เมื่อมีการจัดระบบการจัดการน้ำชุมชนพันธุ์สัตว์น้ำทั้งหลายจึงมีอัตราเพิ่มขึ้น ๔) ด้านการเมืองการปกครอง ตำบลเกาะจันทร์เน้นการทำงานร่วมมือกันของทุกส่วนที่อยู่ในตำบล ตั้งแต่ ระดับครัวเรือน กลุ่มและองค์กรชุมชน หน่วยงาน เครือข่าย โดยการเอางานและกิจกรรมเป็นตัวตั้ง ใช้โครงสร้างของคณะกรรมการ แกนนำ เป็นหน่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสื่อสารให้สมาชิกให้ความร่วมมือในขั้นตอนที่สำคัญของการทำงานและกิจกรรมทั้งหลาย ตัวอย่างเช่น ในการสร้างการมีส่วนร่วมของครัวเรือน ในแต่ละหมู่บ้านตัวแทนครัวเรือนมีโอกาสได้เข้าร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม ในหลายส่วน ตั้งแต่การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มและองค์กรชุมชน การเข้าร่วมประชุมในเวทีประชาคมเวทีสัญจร เวทีผู้นำพบประชาชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของหมู่บ้านและตำบล การเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านจัดโดยกรรมการหมู่บ้านเป็นประจำเพื่อรับข้อมูลข่าวสารและหารือแก้ปัญหาของหมู่บ้าน

กองทุนข้าวสาร

ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้าน ได้แก่ รายจ่ายของสมาชิกในชุมชน เป็นต้น
- ระบบข้อมูล TCNAP ของตำบลเกาะจันทร์ เช่น พื้นที่การเกษตร จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การประกอบอาชีพ เป็นต้น

การจัดจำหน่าย ข้าวสารอินทรีย์ ราคาถูก

แต่งตั้ง คณะกรรมการ ทีมทำงาน

- คณะกรรมการ จำนวน ๑๐ คน

จัดตั้งกลุ่ม กองทุนข้าวสาร

- การสมัครสมาชิกครั้งแรกคนละ ๓๐๐ บาท
 - สมาชิกจะได้รับเงินปันผล
- การจัดซื้อข้าวสารปลอดสารเคมี
- ประชาชนสามารถนำข้าวสารไปบริโภคก่อนแล้วจ่ายชำระเงินในภายหลัง ไม่เกิน ๓ เดือน

ทำอย่างไร

การจัดสวัสดิการ

- ปันผลให้สมาชิก ร้อยละ ๖๐.๐
- ค่าตอบแทนคณะกรรมการ ร้อยละ ๒๐.๐
- ค่าใช้จ่ายต่างๆ ของกองทุนข้าวสาร ร้อยละ ๑๐.๐
- สาธารณประโยชน์ ร้อยละ ๒.๐

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

- ด้านสังคม** ชาวบ้านรวมกลุ่มและจัดสวัสดิการในชุมชน และกระจายรายได้เข้าสู่ชุมชน
- ด้านเศรษฐกิจ** ช่วยลดรายจ่ายในการซื้อข้าวสาร
- ด้านสุขภาพ** กองทุนข้าวสารจะซื้อข้าวสารที่ปลอดสารเคมีมาขายให้กับคนในหมู่บ้าน เพื่อให้คนในหมู่บ้านมีสุขภาพที่ดี

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

- มีสมาชิกกองทุนข้าวสาร ๖๔ ครัวเรือน
- มีการจัดสวัสดิการในชุมชน ๑ กองทุน

ภาพที่ ๕.๒.๖ กองทุนข้าวสาร

Key actors	กองทุนข้าวสาร
งานเด่น	การจำหน่ายข้าวสารอินทรีย์ราคาถูก
พื้นที่	ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครราชสีมา
วิทยากร	นายแสน คงน่วม ประธานกลุ่มกองทุนข้าวสาร เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๗-๙๖๗๕๖๓๖

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลเกาะจันทร์ มี ๑๐ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ๗,๑๕๘ คน ๑,๙๓๒ ครัวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๗,๙๖๒ ไร่ ๕ งาน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ๔,๕๒๙ ไร่ จำนวนพื้นที่ป่า ๘๔ ไร่ จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติ ๔๔ แห่ง การประกอบอาชีพ จำนวน ๔,๓๔๓ คน (ร้อยละ ๖๐.๘) ว่างงานจำนวน ๕๒๙ คน (ร้อยละ ๗.๔) โดยมีการประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร ได้แก่ ทำสวน ๑,๗๗๖ คน (ร้อยละ ๔๐.๘๙) ทำนา ๑๓ คน (ร้อยละ ๐.๓) ทำไร่ ๑๓ คน (ร้อยละ ๐.๓) เลี้ยงสัตว์ ๔๗ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑.๐๘) เพราะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๗ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๑๖) ประมง ๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๐๗) เป็นต้น มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน ๕๑,๑๑๖ บาท/ปี มีภาวะหนี้สิน ๑,๓๔๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๗๐.๔๔) มีภาระหนี้สินจากการทำการเกษตร ๕๓๒ คน (ร้อยละ ๔๒.๔๐) เป็นต้น

บ้านห้วยปรัง หมู่ที่ ๕ มีประชากรทั้งหมด จำนวน ๗๓๗ คน (ร้อยละ ๑๐.๒๘) จำนวนครัวเรือน ๑๙๗ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๐.๑๐) เป็นหมู่บ้านที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ สวนยางพารา รับจ้างแต่ไม่มีการทำนาข้าว ประชาชนจะซื้อข้าวสารจากนอกหมู่บ้านมาบริโภคซึ่งข้าวสารที่ซื้อมาส่วนใหญ่จะได้อาจากการใช้สารเคมี แนวคิดหลักในการจัดตั้งกลุ่มกองทุนข้าวสารเพื่อที่จะให้คนในชุมชนได้บริโภคข้าวสารที่ปลอดภัยไม่มีสารเคมี ไม่ต้องเดินทางไปซื้อข้าวสารจากนอกหมู่บ้าน อีกทั้งยังได้ซื้อข้าวสารที่มีราคาถูกเพื่อช่วยลดรายจ่ายให้กับประชาชนในหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้รับงบประมาณจากรัฐบาล จำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท ทางหมู่บ้านได้จัดประชุมทำประชาคมกับคนในหมู่บ้านและมีมติว่าจัดตั้งกลุ่มกองทุนข้าวสารขึ้น เนื่องจากเป็นความต้องการของคนในหมู่บ้านเพราะทางหมู่บ้านไม่มีการทำนา ต้องไปซื้อข้าวสารจากนอกหมู่บ้าน กองทุนข้าวสารตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๒ เพื่อจัดเป็นสวัสดิการให้กับประชาชนในหมู่บ้าน โดยมีสมาชิกเริ่มแรกทั้งหมด ๑๒ ครัวเรือน มีการจัดตั้งคณะกรรมการ และฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายบัญชี ฝ่ายการเงิน กลุ่มกองทุนข้าวสารตั้งอยู่ที่บ้าน ผู้ใหญ่แสน คงน่วม หมู่ที่ ๕ ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครราชสีมาปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๖๙ ครัวเรือน มีเงินทุนหมุนเวียน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ๒.๑ กลุ่มเด็กปฐมวัย จำนวน ๕๒ คน (ร้อยละ ๖.๖๗)
- ๒.๒ วัยทำงาน ๔๑๕ คน (ร้อยละ ๕๒.๗๓%)
- ๒.๓ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิก จำนวน ๔๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๗๑.๐๑)

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

เพื่อเป็นการจัดสวัสดิการให้คนในชุมชนได้บริโภคข้าวสารที่ปลอดภัยไม่มี ลดค่าใช้จ่าย สามารถซื้อข้าวสารในราคาถูก พร้อมทั้งสร้างความตระหนักรู้ให้กับคนในชุมชนเกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัย

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้าน ได้แก่ รายจ่ายของสมาชิกในชุมชน ข้อมูล TCNAP ของตำบลเกาะจันทร์ เช่น พื้นที่การเกษตร จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การประกอบอาชีพ เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการหลักในการจัดตั้งกลุ่มกองทุนข้าวสาร การดำเนินงานของกลุ่มมีการกำหนดกติกาการเป็นสมาชิกกลุ่มอย่างชัดเจน กำไรจากการขายข้าวสารแต่ละครั้งจะนำมาแบ่งเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม มีการจัดสรรเงินกำไรของกลุ่มนำไปใช้ในสาธารณประโยชน์นำไปสมทบเป็น

เงินกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน และเงินสมทบค้ำหนุนสู่สังคมเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม เช่น งานบุญ ประเพณี งานการศึกษา งานการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และช่วยเหลือผู้ประสพภัย

๖. วิธีการดำเนินงาน

การจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนข้าวสาร มีคณะกรรมการ จำนวน ๑๐ คน จัดตั้งกลุ่มกองทุนข้าวสาร

- ๑) การเปิดรับสมาชิกแต่ละคนจะต้องร่วมทุนครั้งแรกคนละ ๓๐๐ บาท คนที่เป็นสมาชิกจะได้รับเงินปันผลจากกำไรที่ได้จากการขายข้าวสารร้อยละ ๖๐
- ๒) การจัดซื้อข้าวสารปลอดสารเคมี โดยมอบหมายให้ฝ่ายจัดซื้อไปติดต่อซื้อข้าวสารปลอดสารเคมี ตามความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน เช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าวมะลิก่อนข้าวเล็บนก โดยจะขายข้าวสารในราคาที่เป็นธรรม และยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถนำข้าวสารไปบริโภคก่อนแล้วจ่ายชำระเงินในภายหลัง ไม่กำหนดปริมาณข้าวสารแต่จะต้องชำระเงินคืนไม่เกิน ๓ เดือนนับจากวันที่ได้นำข้าวสารไปบริโภค

การจัดสวัสดิการ ในส่วนของกำไรที่ได้จากการขายข้าวสารจะนำไปใช้ในส่วนต่างๆ ดังนี้ ๑) ปันผลให้สมาชิก ร้อยละ ๖๐.๐ ๒) ค่าตอบแทนคณะกรรมการ ร้อยละ ๒๐.๐ ๓) ค่าใช้จ่ายต่างๆ ของกองทุนข้าวสาร ร้อยละ ๑๐.๐ ๔) สาธารณประโยชน์ ร้อยละ ๒.๐

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

จำนวนสมาชิกกองทุนข้าวสาร ๖๙ ครอบครัว และมีการจัดสวัสดิการในชุมชน ๑ กองทุน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ในการจัดตั้งกองทุนข้าวสารจะส่งผลกระทบต่อด้านต่าง ๆ ดังนี้ ๑) ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่มและจัดสวัสดิการในชุมชน กำไรที่ได้จากการขายข้าวสารส่วนหนึ่งจะนำไปสมทบเป็นเงินกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน และเงินสมทบค้ำหนุนสู่สังคมเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม เช่น งานบุญประเพณี งานการศึกษา งานการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และช่วยเหลือผู้ประสพภัย ๒) ด้านเศรษฐกิจ ช่วยลดรายจ่ายในการซื้อข้าวสาร ๓) ด้านสุขภาพ กองทุนข้าวสารจะซื้อข้าวสารที่ปลอดสารเคมีมาขายให้กับคนในหมู่บ้าน เพื่อให้คนในหมู่บ้านมีสุขภาพที่ดี

ธนาคารหมู่บ้าน

ตำบลเกาะขันธ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้านได้แก่ ข้อมูลรายจ่าย ข้อมูลหนี้สิน เป็นต้น ระบบข้อมูล TCNAP ของตำบลเกาะขันธได้แก่ พื้นที่การเกษตร รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน รายรับ รายจ่าย การประกอบอาชีพ เป็นต้น คู่มือการจัดตั้งสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ข้อมูลการดำเนินงานของธนาคารหมู่บ้าน บัญชีเงินออม เงินกู้

การจัดสวัสดิการชุมชน

ตำบลเกาะขันธ มี ๑๐ หมู่บ้าน

ครัวเรือน ๑,๙๓๒ หลัง

พื้นที่เกษตร ๔,๕๒๙ ไร่

แหล่งน้ำธรรมชาติ ๕๕ แห่ง

พื้นที่ป่า ๕๔ ไร่

ประชากรทั้งหมด ๗,๑๕๘ คน

พื้นที่ทั้งหมด ๔๗,๙๖๒ ไร่ ๕ งาน

กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนบ้านทุ่งใหญ่ หมู่ที่ ๖ จำนวน ๘๒๘ คน

บ้านบ้านทุ่งใหญ่หมู่ที่ ๖ มีประชากร ๘๒๘ คน

ทำนา ๑๓ คน (ร้อยละ ๐.๓)

เลี้ยงสัตว์ ๕๗ หลัง (ร้อยละ ๑.๐๘)

ประมง ๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๐๓)

ครัวเรือน ๒๐๔ ครัวเรือน

ทำไร่ ๑๓ คน (ร้อยละ ๐.๓)

เพราะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๗ หลัง (ร้อยละ ๐.๑๖)

ทำสวน ๑,๗๗๖ คน (ร้อยละ ๕๐.๘๔)

วิธีการดำเนินงาน

๑) คณะกรรมการอำนวยการ เป็นบุคคลที่ผ่านการคัดเลือกจากที่ประชุมคณะกรรมการธนาคารฯ คณะกรรมการธนาคาร สมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่มีความเข้าใจการบริหาร การเงินและการจัดการและมีความเหมาะสมในหน้าที่รับผิดชอบ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการด้านบริหารขององค์กรของชุมชนคณะกรรมการอำนวยการ มีวาระการดำรงตำแหน่งต่อเนื่องโดยไม่มีทางเลือกสรรแต่อย่างใด

๒) คณะกรรมการธนาคาร เป็นบุคคลที่มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามหลักศาสนามีความรับผิดชอบในหน้าที่ เสียสละและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนัน ยาเสพติดหรือประวัติค้างชำระในด้านการเงิน ไม่เคยต้องโทษต่อหน้าที่การงาน ถูกให้ออกจากคณะกรรมการหรือสมาชิกในองค์กรของชุมชน (ยกเว้นความผิดโดยประมาทจะต้องเป็นสมาชิกธนาคาร มาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี) เป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาตามทะเบียนราษฎรในเขตหมู่ที่ ๖ อย่างน้อย ๑ ปี คณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อปฏิบัติต่างๆ ของกองทุนอย่างเคร่งครัด

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

- ๑) ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่ม จัดสวัสดิการผ่านกองทุนชาภาค
- ๒) ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดภาระหนี้สิน มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ
- ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม สนับสนุนกลุ่มผู้ใช้น้ำทางการเกษตร ชี้ออกส่งน้ำและวางท่อระบบส่งน้ำ
- ๔) ด้านสุขภาพ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่มีภาวะเครียดจากภาวะหนี้สิน
- ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดกติกาเป็นสมาชิกของธนาคาร มีสิทธิใช้บริการและการออกเสียง มีการประชุมสมาชิกประจำปีทุกสิ้นปี

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

Key actors	ธนาคารหมู่บ้าน
งานเด่น	การจัดสวัสดิการชุมชน
พื้นที่	ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอยะบะ จังหวัดนครศรีธรรมราช
วิทยากร	นายผ่าสาย แยกพงศ์ โต๊ะอิหม่าม/ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔-๕๕๓๑๓๕๕

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลเกาะขันธุ์ มี ๑๐ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ๗,๑๕๘ คน คราวเรือน ๑,๔๓๒ คราวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๗,๙๖๒ ไร่ ๕ งาน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ๔,๕๒๙ ไร่ จำนวนพื้นที่ป่า ๘๔ ไร่ จำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติ ๔๔ แห่ง การประกอบอาชีพ ๔,๓๔๓ คน (ร้อยละ ๖๐.๘) ว่างงาน ๕๒๙ คน (ร้อยละ ๗.๔) โดยมีการประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร ได้แก่ ทำสวน ๑,๗๗๖ คน (ร้อยละ ๔๐.๘๙) ทำนา ๑๓ คน (ร้อยละ ๐.๓) ทำไร่ ๑๓ คน (ร้อยละ ๐.๓) เลี้ยงสัตว์ ๔๗ คราวเรือน (ร้อยละ ๑.๐๘) เพราะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๗ คราวเรือน (ร้อยละ ๐.๑๖) ประมง ๓ คราวเรือน (ร้อยละ ๐.๐๗) เป็นต้น มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน ๕๑,๑๑๖ บาท/ปี มีภาวะหนี้สิน ๑,๓๔๙ ครัวเรือน (ร้อยละ ๗๐.๔๔) มีภาระหนี้สินจากการทำการเกษตร ๕๓๒ คน (ร้อยละ ๔๒.๔๐) เป็นต้น

ธนาคารหมู่บ้านบ้านทุ่งใหญ่หมู่ที่ ๖ มีประชากร ๘๒๘ คน มีครัวเรือน ๒๐๙ ครัวเรือน ประชาชนนับถือศาสนาอิสลามซึ่งศาสนาอิสลามนั้นมีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องของการห้ามคิดอัตราดอกเบี้ยหรือมีดอกเบี้ยเข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบการเงิน จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งของธนาคารหมู่บ้าน แนวคิดหลักในการจัดตั้งกลุ่มเกิดขึ้นจากชุมชนต้องการสร้างระบบการเงินของชุมชนที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อเป็นแหล่งบริการทางการเงินที่ครบวงจร ทั้งในส่วนของการเก็บรักษาเงิน การเบิกจ่าย และการบริการสินเชื่อแก่สมาชิก เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุน การสร้างที่อยู่อาศัย การส่งเสริมอาชีพ และเป็นการช่วยเหลือสมาชิกที่เดือนร้อนด้านเงินทุนหรือที่ต้องการสินเชื่ออุปโภค-บริโภคการให้สินเชื่อเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ส่งผลให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งนี้ธนาคารหมู่บ้านได้ส่งเสริมให้เกิดการดำเนินกิจกรรมและการรวมกลุ่มองค์กรในหมู่บ้านโดยใช้ธนาคารหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินสนับสนุน อีกทั้งธนาคารหมู่บ้านจะต้องสามารถยกระดับให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการเงินระบบอิสลามแก่ชุมชนต่าง ๆ จุดเริ่มต้นของธนาคารหมู่บ้านทุ่งใหญ่เกิดจากการรวมกลุ่มของแกนนำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะอิหม่าม คณะกรรมการมัสยิด และแกนนำชาวบ้าน เกิดแนวคิดที่จะจัดตั้งสถาบันการเงินของชุมชนขึ้น ซึ่งสามารถสรุปเส้นทางการพัฒนาของธนาคารหมู่บ้าน ดังนี้ พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้ไปศึกษาดูงานที่ตำบลป่าคลอก จังหวัดภูเก็ต เรื่องการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ศึกษาดูงาน สหกรณ์อิสลามอินนูเอฟ จำกัด จังหวัดสตูล พ.ศ. ๒๕๔๔ เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๔ มีสมาชิก ๔๔ คน โดยให้สมาชิกออมเงิน พ.ศ. ๒๕๔๕ เปิดบริการสมาชิกด้วยการให้บริการสินเชื่อ พ.ศ. ๒๕๕๙ ขยายแนวคิดการจัดตั้งธนาคารให้แก่พื้นที่ร่อนพิบูลย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ นำกองทุนทุกกองทุนเข้าสู่ธนาคาร

ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น ๗๐๐ คน มีเงินทุนในการดำเนินงาน ๔๐ ล้านบาท มีธนาคารที่เป็นระบบการเงินทุกถูกต้องตามหลักศาสนา เกิดขึ้นจากคนในชุมชนเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนด้านการเงิน สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันการเชื่อมโยงธนาคารหมู่บ้าน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ประชาชนบ้านทุ่งใหญ่หมู่ที่ ๖ จำนวน ๘๒๘ คน เนื่องจากธนาคารหมู่บ้านเป็นการดำเนินงานแบบกลุ่มหลักของชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านทุกคนจะได้รับการจัดสวัสดิการให้เป็นสมาชิกกลุ่มนับตั้งแต่วันที่เกิด

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ต้องการสร้างระบบการเงินของชุมชนที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อเป็นแหล่งบริการทางการเงินที่ครบวงจร ทั้งในส่วนของการเก็บรักษาเงิน การเบิกจ่าย และการบริการสินเชื่อแก่สมาชิก เพื่อเป็น

การส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุน การสร้างที่อยู่อาศัย การส่งเสริมอาชีพ และเป็นการช่วยเหลือสมาชิกที่เดือดร้อนด้านเงินทุนหรือที่ต้องการสินค้าอุปโภค-บริโภคการให้สินเชื่อเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ส่งผลให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลจากแผนชุมชนของหมู่บ้าน ได้แก่ ข้อมูลรายจ่าย ข้อมูลหนี้สิน เป็นต้น ข้อมูล TCNAP ของตำบลเกาะจันทร์ ได้แก่ พื้นที่การเกษตร รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน รายรับ รายจ่าย การประกอบอาชีพ เป็นต้น คู่มือการจัดตั้งสถาบันการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ข้อมูลการดำเนินงานของธนาคารหมู่บ้าน บัญชีเงินออมเงินกู้

๕. รูปธรรมงาน

ธนาคารหมู่บ้าน ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการ การรับสมัครสมาชิก การให้บริการการเงินแก่สมาชิก และการจัดสวัสดิการ

๖. วิธีการดำเนินงาน

การแต่งตั้งคณะกรรมการมีคณะกรรมการ ๒ ชุด ดังนี้ ๑) คณะกรรมการอำนวยการ เป็นบุคคลที่ผ่านการคัดเลือกจากที่ประชุมคณะกรรมการธนาคาร ฯ อาจเป็นคณะกรรมการธนาคารสมาชิกหรือบุคคลภายนอกที่มีความเข้าใจการบริหาร การเงินและการจัดการและมีความเหมาะสมในหน้าที่รับผิดชอบหรือมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการด้านบริหารขององค์กรของชุมชนคณะกรรมการอำนวยการมีวาระการดำรงตำแหน่งต่อเนื่องโดยไม่มีการเลือกสรรแต่อย่างใดฝ่ายอำนวยการประกอบด้วย ประธาน รองประธาน ๒ คน ๒) คณะกรรมการธนาคาร เป็นบุคคลที่มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามหลักศาสนามีความรับผิดชอบในหน้าที่ เสียสละและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนัน ยาเสพติดหรือประวัติต่างพร้อยในด้านการเงินไม่เคยต้องโทษต่อหน้าที่การงาน ถูกให้ออกจากคณะกรรมการหรือสมาชิกในองค์กรของชุมชน ยกเว้นความผิดโดยประมาทจะต้องเป็นสมาชิกธนาคาร ฯมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี และเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาตามทะเบียนราษฎรในเขตหมู่ที่ ๖ อย่างน้อย ๑ ปีคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของกองทุนอย่างเคร่งครัดวาระของคณะกรรมการธนาคารหมู่บ้าน อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ ๒ ปี ยกเว้นตำแหน่ง ประธาน ผู้จัดการ เลขานุการ เภรณญิกและสมุห์บัญชี ให้อยู่ได้ครบ ๓ ปี แต่อาจได้รับเลือกสรรเข้ามาใหม่ได้โดยสมาชิกซึ่งคณะกรรมการจะได้รับเงินค่าตอบแทนจากเงินปันผล ๕๕ ให้กับประธานอำนวยการ ประธานกรรมการ สมุห์บัญชี เลขานุการ ผู้จัดการ เภรณญิก ๔๕ จ่ายให้กับตำแหน่งอื่น ๆ คณะกรรมการธนาคารจะมีการแบ่งการทำงานออกเป็นฝ่าย ได้แก่ ๑) ฝ่ายบริหาร ๒) ฝ่ายสินเชื่อ ๓) ฝ่ายสมุห์บัญชี ๔) ฝ่ายติดตามหนี้สิน ๕) กองทุนสวัสดิการ ๖) ฝ่ายตรวจสอบ ๗) ฝ่ายปฏิคม ๘) ฝ่ายอนุกรรมการ

การรับสมัครสมาชิก ธนาคารจะมีข้อกำหนด ดังนี้ ๑) การสมัครเป็นสมาชิกธนาคารหมู่บ้านทุกหมวดการใช้บริการ จะต้องจ่ายเงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า ๓๐ บาท ๒) เมื่อสมุดธนาคารเกิดชำรุดหรือสูญหาย จะต้องแจ้งกับทางธนาคาร ฯ เพื่อออกสมุดบัญชีเล่มใหม่ โดยคิดค่าธรรมเนียม เล่มละ ๕๐ บาท ๓) เมื่อคณะกรรมการบริหารรับเข้าเป็นสมาชิกแล้ว จะมีสิทธิใช้บริการและมีสิทธิมีเสียงเสมอภาคกันทุกคน ๔) สมาชิกผู้เยาว์ อายุตั้งแต่ ๓-๑๕ ปี ไม่มีสิทธิซื้อสินค้า ไม่มีสิทธิออกเสียง ไม่มีสิทธิเป็นกรรมการ แต่มีสิทธิค้าประกันการทำสัญญาเฉพาะบิดา-มารดาเท่านั้น ๕) สมาชิกทุกคนต้องยอมรับหลักเกณฑ์ ข้อบังคับ รวมทั้งข้อกำหนดที่เป็นองค์รวมของธนาคาร ฯ เฉพาะเหตุหนึ่ง ๆ ด้วย ๖) ในแต่ละบัญชี เมื่อสมาชิกถอนเงินจากบัญชีหรือถอนเงินในบัญชีทุกประเภทบัญชี จะต้องต้องมีเงินคงบัญชีอยู่ ๑๐๐ บาทเสมอ ๗) สมาชิกสามารถฝาก - ถอนเงินในวันทำการธนาคาร ทุกวันศุกร์ ๘) การมอบอำนาจให้ผู้อื่นฝากแทน ให้ถือเสมือนว่าท่านฝากเอง หากผิดพลาดแล้วไม่มาทักท้วงภายใน ๗ วัน ทางธนาคาร ฯ จะถือตามหลักฐานที่ระบุไว้เท่านั้น ๘) ในทุกหมวดการใช้บริการ ทางธนาคาร ฯ จะตัดยอดเงินเพื่อจ่ายชากาตให้กับทุกบัญชี ร้อยละ ๒.๕ ต่อปี ๑๐) เมื่อครบปีบัญชีและปันผล

รายบุคคลแล้ว ธนาคาร ฯ จะโอนเงินปันผลดังกล่าวเข้าบัญชีทุกราย(ยกเว้นบัญชีเงินฝากออมทรัพย์จะไม่มี การปันผล)

การพ้นจากสมาชิกภาพ ได้แก่ ๑) ในกรณีตาย ลาออก ถูกให้ออก เป็นบุคคลล้มละลาย หรือต้อง พินาศถึงที่สุดให้จำคุก วิกัลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน หรือปฏิบัติขัดต่อกฎ ระเบียบ หรือคำสั่งอย่างร้ายแรง ๒) กรณีทำสัญญาหักหนี้ โดยที่กรรมการหักเงินจากสมุดเงินสะสมจนหมด และไม่มีเงินเหลืออยู่ในสมุดเลย และ๓) หรือดุลยพินิจของคณะกรรมการให้ถือเป็นที่สุด การให้บริการทางการเงินแก่สมาชิก การให้บริการด้าน การเงินในลักษณะ ๒ ส่วน ได้แก่ ๑)การให้บริการเพื่อการออมทรัพย์บริการฝาก - ถอน มี ๓ ประเภท ดังนี้ (๑)กองทุนออมทรัพย์ (มูรอบาฮะฮฺ)(๒)ออมทรัพย์แบบกองทุนร่วมหุ้น (มุซารอกะฮฺ) และ (๓)ออมทรัพย์ แบบกองทุนร่วมทุน (มุฏอรอบะฮฺ)และ ๒)การบริการสินเชื่อ การให้บริการสินเชื่อของธนาคาร มี ๒ ประเภท ได้แก่ (๑)การให้สินเชื่อประเภทเงินฉุกเฉินการยืมเงินฉุกเฉิน และ(๒) การดำเนินการด้านสินเชื่อการให้ สินเชื่อจะมี ๒ ลักษณะคือ ผู้กู้เฉพาะตัวบุคคลที่เป็นสมาชิก และกู้ในนามกลุ่มองค์กร

การจัดสวัสดิการ เกิดการดูแลคนในชุมชนไม่ทอดทิ้งกันผ่านการจัดสวัสดิการให้คนในชุมชนโดยการ จัดสรรผลกำไรการดำเนินงานของธนาคารหมู่บ้านผ่านกองทุนชากาตให้กับกลุ่มที่เป็นเด็กและเยาวชน กลุ่ม ผู้ด้อยโอกาสกองทุนที่ได้เงินปันผล ร้อยละ ๒.๕ จากธนาคาร การจัดสรรเงินปันผลจากกองทุนนี้ให้กลุ่ม ต่าง ๆ จะมีคณะกรรมการที่พิจารณาความเหมาะสม การช่วยเหลือจะเป็นการให้ในรูปแบบของตัวเงินและมีการจัดสวัสดิการในกรณีสมาชิกที่คลอดบุตรทางธนาคารจะเปิดบัญชีให้ ๓๐๐ บาท เงินปันผลของธนาคารจะ มีการสนับสนุนด้านการศึกษาให้กับเยาวชนในพื้นที่ ในการให้บริการสินเชื่อแบบกรณีฉุกเฉินเพื่อใช้ในด้านการ ศึกษาของบุตรสมาชิก และการให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนในทุกๆ ปี

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

มีสถาบันการเงินที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม อัตราหนี้สินนอกระบบของคนในหมู่บ้านมีจำนวน ลดลง ๓๐๐,๐๐๐ บาท มีการดูแลคนในชุมชนโดยไม่ทอดทิ้งกันผ่านการจัดสวัสดิการให้คนในชุมชนจำนวน ๑๐๐ คน/ปี จำนวนเงินทุนหมุนเวียน ๔๐ ล้านบาท มีสมาชิกกองทุน ๑,๐๑๒ คน

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากการดำเนินงานของธนาคารหมู่บ้านส่งผลกระทบต่อด้านต่าง ๆ ได้แก่ ๑) ด้านสังคม เกิดการ รวมกลุ่ม มีการจัดสวัสดิการผ่านกองทุนชากาตซึ่งเน้นให้การช่วยเหลือแก่ผู้เป็นหนี้จากการทำসাধারণ ประโยชน์ คนอนาถา คนยากจน ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน และเป็นการจัดสวัสดิการ เกิด เจ็บ ตาย และ ทุนการศึกษา เป็นต้น ๒) ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดภาระหนี้สิน มีแหล่งเงินที่สามารถนำมา เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ด้วยการซื้ออุปกรณ์ วัสดุ ในการประกอบอาชีพ การให้บริการสินเชื่อ เป็นสมาชิกที่เป็นรายบุคคลหรือสมาชิกที่เป็นรายกลุ่ม ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมธนาคารหมู่บ้านได้ให้การ สนับสนุนกลุ่มผู้ใช้น้ำทางการเกษตรในการจัดซื้อท่อส่งน้ำและวางท่อระบบส่งน้ำโดยครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน ทำให้มีน้ำเพียงพอในการทำเกษตรกรรม การจัดการน้ำโดยการวางท่อที่ครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน ๔) ด้าน สุขภาพ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่มีภาวะเครียดจากภาวะหนี้สิน ๕) ด้านการเมืองการปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมด้วยข้อกำหนดของการเป็นสมาชิกของธนาคารได้ระบุไว้ว่า สมาชิกทุกคนของธนาคาร มีสิทธิใช้ บริการและมีสิทธิในการออกเสียงเสมอกันทุกคน ในส่วนของการบริหารจัดการของธนาคารหมู่บ้านจะมีการ ประชุมสมาชิกประจำปีทุกปีเพื่อสรุปผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา พร้อมทั้งหาแนวทางการ ดำเนินงานที่ดีขึ้นโดยการระดมความเห็นจากสมาชิก คณะกรรมการของธนาคารฝ่ายดำเนินการ จะมีการ คัดเลือกจากสมาชิกในการประชุมประจำปี

กองทุนพลิกนาร้าง องค์การบริหารส่วนตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนครราชสีมา การจัดสวัสดิการสำหรับชาวนา

ประชากร ๗,๑๒๒ คน
๑,๘๗๓ ครัวเรือน

เกษตรกร **๓๔.๘๖ %**

พื้นที่ทำการเกษตร **๕๑.๑๑ %**

ทำนา **๒๕๐ คน**
๕๓.๑๔%

ทำไร่ **๕๐ คน**
๑๐.๖๔%

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แกนนำกลุ่ม จากระบบข้อมูล RECAP เช่น โรงเรียนชาวนา เป็นต้น
- ข้อมูลสถานะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของสมาชิกกลุ่ม จากระบบข้อมูล รพ.สต. เช่น JHCIS , Hos-Exp เป็นต้น

การจัดตั้งกลุ่ม

สมาชิกในโรงเรียนชาวนาไม่มสวัสดิการและไม่มีเงินในการลงทุนซื้อพันธุ์พืช จึงมีการจัดตั้งกองทุนฯ เพื่อที่จะสามารถจัดซื้อพันธุ์พืชและอุปกรณ์ให้สมาชิกได้รวมถึงการซื้ออุปกรณ์การเรียนให้กับบุตร

สมาชิกกองทุน ๓๗ ครัวเรือน

การดำเนินงาน

คณะกรรมการได้มีการนำเงินจากการเข้ามาศึกษาดูงาน จัดตั้งเป็นกองทุน พลิกนาร้าง โดยใช้หลักศาสนาอิสลาม แบบไม่มีดอกเบี้ยและผ่อนคืนได้เดือนละ ๕๐๐ บาท มีเงินหมุนเวียน ๓๐,๐๐๐ บาท

สวัสดิการกู้ยืมแบบไม่มีดอกเบี้ยและผ่อนชำระได้

ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

มีสวัสดิการสำหรับสมาชิกโรงเรียนชาวนาและครอบครัวเพื่อประกอบอาชีพและเพื่อการศึกษาบุตร

ผลที่เกิดขึ้น

สมาชิกกองทุน จำนวน ๓๗ ครัวเรือน มีกองทุนกู้ยืมแบบไม่มีดอกเบี้ยและมีเงินหมุนเวียน ๓๐,๐๐๐ บาท

เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ด้านสังคม
เกิดการรวมกลุ่มประกอบอาชีพและจัดสวัสดิการยืมเงินตามหลักศาสนาอิสลาม

ด้านเศรษฐกิจ
สมาชิกกองทุนสามารถลดรายจ่ายลดหนี้สิน

Key actors	กองทุนพลิกนาร้าง
งานเด่น	การจัดสวัสดิการสำหรับชาวนา
พื้นที่	ตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนครราชสีมา
วิทยากร	นายมุฮัมมัด บิง ผู้อำนวยการโรงเรียนชาวนา เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙-๕๙๘-๖๐๘๙

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีจำนวน ๗ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด จำนวน ๗,๑๒๒ คน ส่วนใหญ่ประกอบหลักอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ ๓๙.๘๖ รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร ๑๐,๒๑๐ บาท รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ๔๙,๓๖๘ บาทต่อปี ครัวเรือนทำอาชีพเกษตรที่มีภาระหนี้สิน ร้อยละ ๑๒.๕๖ พื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ ๕๑.๑๑ เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มโรงเรียนชาวนาไม่มีสวัสดิการ สมาชิกบางคนยากจนเดือดร้อน ไม่มีเงินในการลงทุนซื้อพันธุ์พืชในการประกอบอาชีพ และซื้ออุปกรณ์การเรียนให้กับบุตร ทำให้ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ สมาชิกร่วมกันคิดในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในกลุ่มให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการจัดตั้งกองทุนที่มีชื่อว่า “กองทุนพลิกนาร้าง” ขึ้นมาทำให้ครอบครัวที่มีฐานะยากจน มีความจำเป็นต้องประกอบอาชีพ แต่ไม่มีเครื่องมือในการประกอบอาชีพ กองทุนจะซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ให้กับสมาชิกกองทุน และบางครอบครัวที่ต้องการซื้อพันธุ์พืช สามารถยืมเงินจากกองทุนในการไปลงทุนซื้อพันธุ์พืช โดยมีการยืมตามแบบฉบับของศาสนาอิสลาม โดยไม่มีดอกเบี้ย

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

๒.๑ สมาชิกกองทุนจำนวน ๓๗ ครัวเรือน

๒.๒ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกกองทุน เช่น บุตรหลาน เป็นต้น

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

มีสวัสดิการสำหรับสมาชิกโรงเรียนชาวนาและครอบครัวเพื่อประกอบอาชีพและเพื่อการศึกษาบุตร

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลและเครื่องมือที่นำใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนพลิกนาร้างตำบลแวง ได้แก่ ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพผู้นำ แกนนำกลุ่ม จาก ระบบข้อมูล RECAP เช่น โรงเรียนชาวนา เป็นต้น ข้อมูลภาวะสุขภาพแบ่งตามความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของสมาชิกกลุ่ม จากระบบข้อมูล รพ.สต. เช่น JHCIS, Hos-Exp เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

คณะกรรมการกองทุน การให้สวัสดิการกู้ยืมแบบไม่มีดอกเบี้ยและสามารถผ่อนชำระได้

๖. วิธีการดำเนินงาน

การจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน โดยใช้คณะกรรมการชุดเดียวกันกับโรงเรียนชาวนา โดยมีการนำเงินที่ได้จากการมีคณาธิการดำเนินงานในโรงเรียนชาวนา จัดตั้งเป็นกองทุนชื่อว่าพลิกนาร้าง โดยใช้หลักศาสนาอิสลาม โดยให้สมาชิกโรงเรียนชาวนายืมเพื่อประกอบอาชีพและเพื่อการศึกษาบุตร แบบไม่มีดอกเบี้ย และสามารถผ่อนคืนได้เดือนละ ๕๐๐ บาท ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน ๓๐,๐๐๐ บาท

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

สมาชิกกองทุน ๓๗ ครัวเรือน มีกองทุนให้กู้ยืมแบบไม่มีดอกเบี้ยและมีเงินทุนหมุนเวียน ๓๐,๐๐๐ บาท

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ด้าน ๕ มิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ๑)ด้านสังคม เกิดการรวมกลุ่มประกอบอาชีพและจัดสวัสดิการยืมเงินตามหลักศาสนาอิสลาม ๒) ด้านเศรษฐกิจ สมาชิกกองทุนสามารถลดรายจ่ายได้ ลดหนี้สิน

โรงเรียนท่าศิลาบำรุงราษฎร์

องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ในนักเรียนกลุ่มยุวเกษตรกร

ทำการเกษตร
๑๗,๗๔๘ ไร่

ทำสวน
๕๑.๘๔%

๒,๑๐๗ ครัวเรือน

ประชากร
๗,๓๕๓ คน

มีภาวะหนี้สิน
๔๑ ครัวเรือน

“กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนท่าศิลาบำรุงราษฎร์”

ดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
ตามแนวพระราชดำริเพื่อความมั่นคง การอยู่ดี
กินดี อยู่อย่างพอเพียงของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดและแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริ
- ระบบข้อมูล TCNAP ของตำบลนาทอน เช่น พื้นที่การเกษตร ปัญหาหนี้สิน ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์ จำนวนครัวเรือนที่ใช้สารเคมี

ดำเนินการ อย่างไร?

แต่งตั้งคณะกรรมการ
กลุ่มยุวเกษตรกร

แต่งตั้งที่ปรึกษา
กลุ่มยุวเกษตรกร

จัดทำแผนการดำเนินงาน

ทำแล้ว เกิดอะไร?

แกนนำกลุ่มยุวเกษตรกร
จำนวน ๒๓ คน

สมาชิกกลุ่ม มีความรู้
ทักษะและประสบการณ์

เกิดเครือข่ายกลุ่มยุวเกษตรกร

พัฒนากลุ่มยุวเกษตรกร
รุ่นต่อรุ่น เรียกกิจกรรมนี้ว่า
“พี่สอนน้อง”

สมาชิกกลุ่ม
มีการออมเงิน

เกิดศูนย์เรียนรู้
โรงเรียนพอเพียง
๑ แห่ง

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้าน
สังคม

สร้างเป็นกลุ่มยุวเกษตรกร
ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์
ในชุมชน

ด้าน
เศรษฐกิจ

เป็นการลดรายจ่าย
เพิ่มรายได้และส่งเสริมการออม

ด้านสภาวะ
แวดล้อม

จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในโรงเรียน

ด้าน
สุขภาพ

มีอาหารจากผลผลิต
ทางการเกษตรที่ปลอดภัย
ไม่มีสารเคมี

Key actors	โรงเรียนพอเพียง
งานเด่น	การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในนักเรียน กลุ่มเยาวชนเกษตรกร
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นางนงนุช ยังกปากน้ำ ครูโรงเรียนท่าศิลาบำรุงราษฎร์ นาทอน เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๖๗๖๕๓๒๘

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล ประชากร ๗, ๓๕๓ คน มีจำนวนครัวเรือน ๒,๑๐๗ครัวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๒,๐๙๑. ๕๖ ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร ๑๗,๗๔๘ ไร่ พื้นที่ป่า ๒๖.๐๖ ตารางกิโลเมตรป่าไม้ในพื้นที่ตำบลนาทอนมีความอุดมสมบูรณ์ (ร้อยละ ๘๐) แหล่งน้ำธรรมชาติ ๔ แห่ง ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ๔๐๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๔๔) ครัวเรือนทำนา ๕ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๑๕.) ครัวเรือนทำไร่ ๑๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๔๔) ครัวเรือนทำสวน ๑,๘๖๑ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๑.๘๔) ครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ ๑๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๔๔) ครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์ ๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๖.๖๗) ครัวเรือนที่ใช้สารเคมีในการเกษตร ๒๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๓.๒๑) ประชากรมีรายได้เฉลี่ย/คน/ปี จำนวน ๔๘,๕๒๒บาท/ปี มีภาวะหนี้สิน ๙๑๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๕.๐๘)

จากแนวความคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๒๕ ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ปัญหาเพื่อให้รอดพ้นจากวิกฤติ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน เนื่องจากราคาสินค้าสูงขึ้นเรื่อยๆ รายได้ของประชาชนน้อยกว่ารายจ่าย ทำให้ประชาชนหันกลับมาดำเนินชีวิต และปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานทางสายกลาง ด้วยความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมในการครองตน ตั้งมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต อดทน มีการวางแผนการตัดสินใจในการประกอบอาชีพและการครองตนอย่างพอมือ และพอกิน เพื่อให้สังคม ชุมชน และประเทศชาติรอดพ้นจากภัยวิกฤติอย่างยั่งยืน

โรงเรียนท่าศิลาบำรุงราษฎร์ หมู่ที่ ๕ มีนักเรียน จำนวน ๒๔๗ คน จำนวนครู ๖ คน จึงได้จัดตั้งกลุ่มเยาวชน โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มเยาวชนเกษตรกรโรงเรียนท่าศิลาบำรุงราษฎร์” โดยครูที่ปรึกษากลุ่มเยาวชนเกษตรกรปลูกฝังให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเพื่อความมั่นคง การอยู่ดี กินดี อยู่อย่างพอเพียงของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน รอดพ้นจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพและเกษตรกรรม มีแปลงเกษตรอันจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในชุมชนต่อไป

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

นักเรียนแกนนำเยาวชนเกษตรกร ๒๓ คน ครู ๖ คน แกนนำหมู่บ้านด้านเศรษฐกิจพอเพียง ๒ คน และเครือข่ายศูนย์จัดการเครือข่าย ๑ ตำบล

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

๓.๑ มุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันและปฏิบัติจริงของสมาชิกในกลุ่มเยาวชนเกษตรกรให้สามารถนำทักษะความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แนวความคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มไปใช้ในการชีวิตประจำวันได้ สามารถสร้างรายได้และลดรายจ่ายของครอบครัว รวมถึงการนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ในประกอบอาชีพทางการเกษตรได้

๓.๒ สมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกรได้เรียนรู้และฝึกการทำงานร่วมกัน สร้างการมีส่วนร่วมของทุกคน ถ่ายทอดความรู้ รุ่นต่อรุ่น

๓.๓ การปลูกฝังให้กลุ่มเยาวชนเกษตรกรได้เรียนรู้และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ และส่งเสริมการออม เป็นต้น

๓.๔ มีศูนย์เรียนรู้โรงเรียนพอเพียง

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดและแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริ ข้อมูล TCNAP ของตำบลนาทอน เช่น พื้นที่การเกษตร ปัญหาหนี้สิน ครุภัณฑ์ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ครุภัณฑ์ทำเกษตรอินทรีย์ จำนวนครุภัณฑ์ใช้สารเคมี เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้โรงเรียนพอเพียง การพัฒนาศักยภาพยุวเกษตรกร การส่งเสริมการออม และการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์

๖. วิธีการดำเนินงาน

ระยะเตรียมการ ได้แก่ ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มยุวเกษตรกร ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และปฏิคม เป็นต้น ๒) แต่งตั้งที่ปรึกษากลุ่มยุวเกษตรกร ประกอบด้วย ครู ๖ คน หัวหน้าสำนักงานเกษตรอำเภอทุ่งหว้า สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล หัวหน้าสำนักงานประมงอำเภอทุ่งหว้า หัวหน้าสำนักงานปศุสัตว์อำเภอทุ่งหว้า ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดสตูล คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนท่าศิลาบำรุงราษฎร์ ผู้บริหารโรงเรียนท่าศิลาบำรุงราษฎร์ เป็นต้น ๓) จัดทำแผนการดำเนินงาน มีการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน โดยมีการประชุมทุกเดือน พร้อมทั้งบันทึกรายงานการประชุม บันทึกกิจกรรมประจำกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มย่อย และบันทึกการทำกิจกรรมส่วนบุคคล มีการติดตามการดำเนินงาน นำข้อมูลมาวางแผนพร้อมปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เช่น รับสมัครสมาชิก ดำเนินกิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกร จัดกิจกรรมการเกษตรภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาดูงานและฝึกอบรมอาชีพทั้งในชุมชนและหน่วยงานอื่น ประชาสัมพันธ์กลุ่ม/ถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมที่สอนน้อง เป็นต้น

ระยะดำเนินการ ๑) พัฒนาศักยภาพ โดยสมาชิกศึกษาดูงานและฝึกอบรมด้านการเกษตรทั้งในชุมชนและหน่วยงานอื่นเพื่อนำความรู้ที่ได้มาปฏิบัติจริงและร่วมถ่ายทอดให้กับเพื่อนสมาชิกกลุ่ม และเข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานเกษตรระดับอำเภอ จังหวัด และพัฒนาแกนนำรุ่นต่อไป จัดกิจกรรมที่สอนน้อง ถ่ายทอดความรู้ กระบวนการกลุ่มยุวเกษตรกรให้กับนักเรียนโรงเรียนที่สนใจและสมัครเข้าเป็นสมาชิกยุวเกษตรกรรุ่นต่อไปเพื่อทดแทนยุวเกษตรกรที่จบการศึกษา การสร้างยุวเกษตรกรรุ่นสู่รุ่น และถ่ายทอดความรู้ กิจกรรมกลุ่มยุวเกษตรกรและกิจกรรมทางการเกษตรให้กับกลุ่มยุวเกษตรกร หน่วยงานต่างๆที่เข้ามาศึกษาดูงาน ๒) ส่งเสริมการออม โดยฝากเงินกับธนาคารโรงเรียน และ ๓) เข้าร่วมกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์ ได้แก่ พัฒนาโรงเรียน มัสยิด ถนน ในวันสำคัญต่างๆ การจัดกิจกรรมการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำและเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นและเข้าร่วมกับโรงเรียนและหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น ๔) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในโรงเรียนโดยเปิดให้

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

แกนนำกลุ่มยุวเกษตรกร ๒๓ คน เกิดการพัฒนากลุ่มยุวเกษตรกรรุ่นต่อรุ่น เรียกว่า “พี่สอนน้อง” สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรมีการออมเงิน เกิดเครือข่ายกลุ่มยุวเกษตรกร เกิดศูนย์เรียนรู้โรงเรียนพอเพียง ๑ แห่ง

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคม มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มยุวเกษตรกร ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นแกนนำ เป็นต้นแบบให้เยาวชนและมีเครือข่ายยุวเกษตรกร ประชาชนที่ใกล้เคียงโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพและเกษตรกรรม มีความรัก สามัคคีในหมู่คณะ ๒) ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และส่งเสริมการออม ๓) ด้านสภาวะแวดล้อมมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในโรงเรียนให้เป็นที่ศึกษาดูงานให้กับนักเรียนในโรงเรียน เครือข่ายและประชาชนที่สนใจ ๔) ด้านสุขภาพ มีอาหารจากผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยไม่มีสารเคมีของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกรไว้บริโภคในชุมชน

โครงการอาหารกลางวันเพื่อเด็ก (โรงเรียนบ้านวังเจริญราษฎร์)
องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล

การจัดการอาหารปลอดภัยใน ศพค.

ตำบลนาทอน
หมู่บ้าน ๓

มีพื้นที่ทั้งหมด
๓๒,๐๙๑.๕๖ ไร่

ประชากรทั้งสิ้น
๗,๓๕๓ คน

การเกษตร
๑๗,๗๔๘ ไร่

พื้นที่ป่า
๒๖.๐๖ ตร.กม

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จากข้อมูล RECAP เช่น แกนนำกลุ่มทางสังคมที่มีศักยภาพในการจัดการอาหารปลอดภัย และเกษตรกรอินทรีย์ เป็นต้น

ทำอย่างไร

- **ขึ้นเตรียมการประกอบด้วย** การเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ปกครอง แกนนำ คณะกรรมการศูนย์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ๑๕๐ คน
- **ชี้แจงข้อมูลปัญหาของเด็กที่ไม่ได้รับประทานผัก** การปลูกผักเกษตรอินทรีย์ในครัวเรือน โดยส่งเสริมให้พ่อแม่ลูกช่วยกันปลูกผัก ร่วมกันเสนอวิธีแก้ปัญหา ด้านเวลาและไม่มีที่ดินในการทำเกษตร
- **แกนนำแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้เริ่มทำการเกษตรอินทรีย์** หาลูกข่ายในการทำเกษตรอินทรีย์ เริ่มจากเพื่อนบ้านบริเวณใกล้เคียง
- **ส่งเสริมให้เด็กรับประทานผัก** โดยการให้ครัวเรือน หันมาปลูกผักเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การรับประทานผัก

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- **เด็กปฐมวัยและผู้ปกครอง** คณะกรรมการโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ยุทธศาสตร์ด้านเกษตร ๑๐๐% ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้แผนยุทธศาสตร์ด้านเกษตรอินทรีย์
- **ส่งเสริมให้เด็กรับประทานผัก** โดยการให้ครัวเรือน หันมาปลูกผัก เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมรับประทานผักของเด็ก

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม

มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตที่ได้เป็นการเอื้อเฟื้อต่อคนในชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

ผักที่เหลือจากการรับประทานแล้ว สามารถนำไปขาย ที่ตลาดได้และยังเป็นทุนๆเพื่อที่จะเอาไปซื้ออุปกรณ์ต่างๆ

ด้านสภาวะแวดล้อม

เป็นจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเด็กมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีการจัดการขยะในครัวเรือน โดยเอาไปทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์

ด้านสุขภาพ

ครูและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ พัฒนาการของเด็กในเรื่อง การเกษตรชุมชนอีกทางหนึ่งและจากปัญหาเล็กๆ ของเด็กภายในศูนย์ เรื่อง การไม่รับประทานผักของเด็ก

ด้านการเมืองการปกครอง

แกนนำผู้ปกครอง และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะสิ่งที่ทำทั้งหมดคือความหวังดีที่ส่งต่อไปยังลูกหลานของทุกคน

ภาพที่ ๕.๒.๑๐ โครงการอาหารกลางวันเพื่อเด็ก (โรงเรียนบ้านวังเจริญราษฎร์)

Key actors	โครงการอาหารกลางวันเพื่อเด็ก (โรงเรียนบ้านวังเจริญราษฎร์)
เรื่องเด่น	การจัดการอาหารปลอดภัยใน ศพด.
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากรตำแหน่ง	นางสาวศุภรรัตน์ โสสนุย ครูผู้ดูแลเด็ก ศพด. บ้านวังเจริญราษฎร์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑๖๗๖๔๓๒๘

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล ประชากร ๗,๓๕๓ คน มีครัวเรือน ๒,๑๐๗ ครัวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๒,๐๙๑. ๕๖ ไร่ จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ๑๗,๗๔๘ ไร่ จำนวนพื้นที่ป่า ๒๖.๐๖ ตารางกิโลเมตรป่าไม้ในพื้นที่ตำบลนาทอนมีความอุดมสมบูรณ์ (ร้อยละ ๘๐) แหล่งน้ำธรรมชาติ ๔ แห่ง ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ๔๐๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๔๔) ครัวเรือนทำนา ๕ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๑๕) ครัวเรือนทำไร่ ๑๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๔๔) ครัวเรือนทำสวน ๑,๘๖๑ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๑.๘๔) จำนวนครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ ๑๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๔๔) ครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์ ๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๖.๖๗) จำนวนครัวเรือนที่ใช้สารเคมีในการเกษตร ๒๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๓.๒๑) ประชากรมีรายได้เฉลี่ย/คน/ปี จำนวน ๔๘,๕๒๒บาท/ปี มีภาวะหนี้สิน ๙๑๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๕.๐๘)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลนาทอน แต่เดิมเป็นศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารไว้สำหรับคนในชุมชนได้ใช้บริการ มีอาชีพรับจ้าง ๖๒๕ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๗.๑๖) และค้าขาย จำนวน ๒๔๗ ครัวเรือน (ร้อยละ ๘.๑๕) ซึ่งเป็นครอบครัวเดี่ยว ฐานะค่อนข้างปานกลาง พ่อและแม่จึงต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ขาดผู้ดูแลบุตร ซึ่งมีอายุ ๓-๕ ปีเด็กในชุมชนที่เข้ามาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ มาจากชุมชนหมู่ที่ ๔ บ้านวังตง หมู่ที่ ๘ บ้านทุ่งใหญ่ หมู่ที่ ๙ บ้านวังเจริญราษฎร์ และหมู่ที่ ๑๑ ตำบลกำแพง ซึ่งบริบทของชุมชนดังกล่าวส่วนใหญ่ จะประกอบอาชีพเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น ปลูกยางพารา ๘๕๗ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๐๐) ปลูกปาล์มน้ำมัน ๓๑ ครัวเรือน (ร้อยละ ๓๑) เป็นต้น ไม่มีการปลูกผักไว้กินเอง ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเองมักจะหาซื้อผักตามท้องตลาดมาประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งผักเหล่านี้ก็นำมารับประทานอาจมีสารเคมีตกค้างเจือปนอยู่

ดังนั้นทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์จึงมีแนวคิดเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมของเด็ก และผู้ปกครองในเรื่องการทำเกษตรแบบพอเพียง ปลอดภัย พิษ เป็นอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขลักษณะ ไว้รับประทานเอง โดยให้ชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชุมชน และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในเรื่องการเกษตรชุมชนอีกทางหนึ่งและจากปัญหาเล็กๆของเด็กภายในศูนย์ เรื่องการไม่รับประทานผักของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความสำคัญกับการรับประทานผักและจากปัญหาที่เกิดขึ้นทางศูนย์จึงส่งเสริมให้เด็กรับประทานผัก เช่น การเล่านิทาน การแสดงบทบาทสมมติ การเอาใจใส่เวลาทานข้าว การใช้แรงเสริมรางวัล และการทำโครงการปลูกผัก ซึ่งโครงการนี้ถ้าหากเด็กได้ปลูกผัก ดูแลผัก จะสร้างความภูมิใจได้รับประทานผักฝีมือตนเอง และที่สำคัญผักที่ปลูกต้องปลอดภัยปลอดภัยสารพิษกับทุกคน

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

เด็กนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังเจริญราษฎร์ มีเด็กทั้งหมด ๘๔ คน ผู้ปกครอง ๘๔ คน คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๑๕ คน ผู้นำแกนนำกลุ่มทางสังคม จำนวน ๑๘๐ คน

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

การจัดการอาหารปลอดภัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและสร้างการเรียนรู้เรื่องอาหารเด็ก เพื่อต้องการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้พร้อมทั้ง ๔ ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กมีความรักและ

ห่วงแหวนในถิ่นเกิด เด็กรู้จักอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เด็กมีความใกล้ชิดกับชุมชนและทำให้เด็กมีความสามัคคีซึ่งกันและกันเพื่อเติบโตมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จากข้อมูล RECAP เช่น แกนนำกลุ่มทางสังคมที่มีศักยภาพในการจัดการอาหารปลอดภัย และเกษตรกรอินทรีย์ เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

๕.๑ ฝึกและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง กิจกรรมการเกษตรตามความสนใจ และความถนัดของเด็กเล็ก

๕.๒ การดำเนินกิจกรรมของเด็กและผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และเป็นแบบอย่างให้กับบุคคลอื่นในชุมชนด้วย เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษไว้บริโภคในครัวเรือน และเหลือจากการบริโภคจำหน่ายในชุมชน รวมถึงผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพไว้ใช้ในแปลงผักอีกด้วย เพื่อลดการใช้สารเคมีการเกษตร เป็นต้น

๖. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วย การเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ปกครอง แกนนำ คณะกรรมการศูนย์ และ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ๑๘๐ คน ค้นหาและประสานงานกับวิทยากร จำนวน ๒ ท่าน ซึ่งวิทยากร ๒ ท่านจะมาให้ความรู้ในด้านการทำเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ ๑) นางฮาสิมะ เวชสิทธิ์ มาให้ข้อมูลด้านการทำเกษตรอินทรีย์ และ ๒) นางวิไลวรรณ ซึ่งมีความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของชุมชน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และกำหนดยุทธศาสตร์ของชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่รู้จักผักเกษตรอินทรีย์ หรือผักปลอดสารพิษ คนในชุมชนมีความสนใจที่จะปลูกผักกินเองเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และให้คนในชุมชนหันมาทำเกษตรอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี พัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชนให้มีสุขภาพดี ลดค่าใช้จ่าย และผลผลิตด้านเกษตรอินทรีย์มีความหลากหลาย

ขั้นดำเนินการ ชี้แจงข้อมูลปัญหาของเด็กที่ไม่รับประทาน การปลูกผักเกษตรอินทรีย์ในครัวเรือน โดยส่งเสริมให้พ่อแม่ลูกช่วยกันปลูกผัก ร่วมกันเสนอวิธีแก้ปัญหาด้านเวลาและไม่มีที่ดินในการทำเกษตร โดยการหันมาเริ่มปลูกผักที่สามารถปลูกได้ เช่น กระถาง กระสอบหรือถุง โดยวางกระถางไว้ที่มีแสงสว่างส่องถึงและไม่ไกลจากแหล่งน้ำ แกนนำแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้เริ่มทำการเกษตรอินทรีย์ หาอุปกรณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์เริ่มจากเพื่อนบ้านบริเวณใกล้เคียง เช่น ใช้กระถาง กระสอบหรือถุงสำหรับครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินในการทำเกษตร โดยทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีดินให้ และ ๒) เศษอาหารหรือเศษวัสดุเหลือใช้ ให้ครัวเรือนนำไปทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี และ ๓) ส่งเสริมให้เด็กรับประทานผัก โดยการให้ครัวเรือนหันมาปลูกผัก เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานผัก

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

๗.๑ เด็กปฐมวัยและผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ยุทธศาสตร์ด้านเกษตร ร้อยละ ๑๐๐ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้แผนยุทธศาสตร์ด้านเกษตรอินทรีย์

๗.๒ ส่งเสริมให้เด็กรับประทานผัก โดยการให้ครัวเรือนหันมาปลูกผัก เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานผักของเด็ก

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) ด้านสังคมมีการแลกเปลี่ยนผลผลิตที่ได้เป็นการเอื้อเพื่อต่อคนในชุมชน ๒) ด้านเศรษฐกิจนำผักที่เหลือจากการรับประทานแล้ว สามารถนำไปขายที่ตลาดได้และยังเป็นทุนๆเพื่อที่จะเอาไปซื้ออุปกรณ์ต่างๆให้กับเด็ก ๓) ด้านสุขภาพครูและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ พัฒนาการของเด็กในเรื่องการเกษตรชุมชนอีกทางหนึ่งและจากปัญหาเล็กๆของเด็กภายในศูนย์ เรื่องการไม่รับประทานผักของเด็ก ๔) ด้านสภาวะแวดล้อม เป็นจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเด็กมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีการจัดการขยะในครัวเรือน โดยเอาไปทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ๕) ด้านการเมืองการปกครองแกนนำผู้ปกครองและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะสิ่งที่ทำทั้งหมดคือความหวังดีที่ส่งต่อไปยังลูกหลานของทุกคน

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอกู่หว้า จังหวัดสกล

การทำเกษตรครบวงจร

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
- จากแหล่งข้อมูล TCNAP, RECAP
- เอกสาร ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาหารชุมชน ข้อมูล จปร. กชช ๒ ค. เป็นต้น

ทำอย่างไร

- นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับชุมชน
- จัดกระบวนการเรียนรู้ บนพื้นฐานกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร
- สร้างจิตสำนึกถึงความสุขและความพอใจในการดำรงชีวิตทางการเกษตรอย่างพอดี
- จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตร เพื่อเป็นฐานข้อมูลความรู้และแหล่งวัดฤติบ
- ต้นทุนต่ำให้แก่สมาชิกในชุมชน ภายในศูนย์จัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรอินทรีย์ทฤษฎีใหม่
- การทำงานร่วมกับกลุ่มภาคีเครือข่าย “กลุ่มรักษหญ้าแฝก ,กรมพัฒนาที่ดินสกล”
- มูรณาการงาน การจัดการขยะต้นทาง “เศษอาหารจากครัวเรือนนำมาทำน้ำหมัก”

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- มีแหล่งเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๕ กลุ่ม กลุ่ม ได้แก่ ศูนย์มะนาวแม่เขียว กลุ่มยุวเกษตรกร เครือข่ายรวมพลังเกษตรกรชีวภาพเพื่อชีวิตพอเพียง ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านทำน้ำควาย และศูนย์เรียนรู้เกษตรกรพอเพียง เป็นต้น
- มีศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ๑ แห่ง

อะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง

ด้านสังคม
การแลกเปลี่ยน แบ่งปันองค์ความรู้และผลผลิตทางการเกษตร การดูแลอาหารปลอดภัยแก่คนในหมู่บ้านและเด็กในโรงเรียน

ด้านสภาพแวดล้อม

ลดภาวะการปนเปื้อน สารเคมีในสิ่งแวดล้อม

ด้านเศรษฐกิจ

สร้างรายได้ให้ชุมชน ครอบครัวประชาชนได้บริโภค

ด้านสุขภาพ

อาหารปลอดภัย

Key actors	ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร
งานเด่น	การทำกาเกษตรครบวงจร
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล
วิทยากร	นายสมยศ ฤทธิธรรมนาถ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙-๗๓๖๕๐๑๕

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล ประชากร ๗,๓๕๓ คน มีครัวเรือน ๒,๑๐๗ ครัวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๒,๐๙๑. ๕๖ ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร ๑๗,๗๔๘ ไร่ พื้นที่ป่า ๒๖.๐๖ ตารางกิโลเมตรป่าไม้ในพื้นที่ตำบลนาทอนมีความอุดมสมบูรณ์ (ร้อยละ ๘๐) แหล่งน้ำธรรมชาติ ๙ แห่ง จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ๔๐๓ ครัวเรือน (ร้อยละ ๔๔) ครัวเรือนทำนา ๕ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๑๕) ครัวเรือนทำไร่ ๑๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๔๔) ครัวเรือนทำสวน ๑,๘๖๑ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๑.๘๔) ครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ ๑๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๐.๔๔) ครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์ ๓.๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๖.๖๗) จำนวนครัวเรือนที่ใช้สารเคมีในการเกษตร ๒๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๓.๒๑) ประชากรมีรายได้เฉลี่ย/คน/ปี ๔๘,๕๒๒ บาท/ปี มีภาวะหนี้สิน ๙๑๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๕.๐๘)

สภาองค์กรชุมชนตำบลนาทอนและภาคีเครือข่าย นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับชุมชน ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีแนวคิดที่ว่า เกษตรยั่งยืน เป็นระบบการเกษตรที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการผลิตทางการเกษตรที่มีความสมดุล มีความสัมพันธ์เกื้อกูลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภูมิภาค สร้างผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ โดยมีการส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืน เป็นระบบการเกษตรที่มีความสมดุล มีความสัมพันธ์เกื้อกูลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภูมิภาค สร้างผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ เน้นการพึ่งพาวัตถุดิบที่มีอยู่ภายในพื้นที่ รวมทั้งจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นให้เกษตรกรมีจิตสำนึกถึงความสุขและความพอใจในการดำรงชีวิตทางการเกษตรอย่างพอดี มีความพอเพียงในการประกอบอาชีพบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยตำบลนาทอนมีทุนและศักยภาพในด้านเศรษฐกิจ โดยมีทุนระดับบุคคลหรือแกนนำที่เป็นผู้นำทางเศรษฐกิจจำนวน ๔๒ คน มีทุนระดับกลุ่มจำนวน ๙ กลุ่ม และทุนระดับเครือข่าย ๑ กลุ่ม ซึ่งทุนต่างๆเหล่านี้ได้แสดงถึงศักยภาพของเศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

- ๒.๑ ประชาชนในพื้นที่ตำบลนาทอน จำนวน ๗,๓๕๓ คน
- ๒.๒ เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ (ลูกข่าย ๑๕ ตำบล)
- ๒.๓ ประชาชนทั่วไปนอกพื้นที่

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ต้องการให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการดำเนินงานและลดปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

๔.๑ ข้อมูลเรื่องระบบการพัฒนาแหล่งผลิต จากแหล่งเรียนรู้หรือฐานข้อมูลทางวิชาการ เช่น กรมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น)

๔.๒ ข้อมูลจากระบบข้อมูลตำบล TCNAP เช่น พื้นที่การเกษตร การประกอบอาชีพ รายรับ รายจ่าย หนี้สิน การใช้สารเคมีในการเกษตร ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

ผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก เน้นการพึ่งพาวัตถุดิบที่มีอยู่ภายในพื้นที่ รวมทั้งจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ บนพื้นฐานกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

๖. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นตอนการเตรียมการ ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบลนาทอน ดำเนินงานจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตร เพื่อเป็นฐานข้อมูลความรู้และแหล่งวัตถุดิบต้นทุนต่ำให้แก่สมาชิกในชุมชน ภายในศูนย์จัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรอินทรีย์ทฤษฎีใหม่

ขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ ๑) มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้ ๓ แหล่งด้วยกัน ภายใต้แนวคิด ตำบลสะอาด มีการจัดการขยะครบวงจร ตำบลเกษตรอินทรีย์ รมรงค์ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ผลิตน้ำหมักชีวภาพ ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ตำบลนาทอน ธนาคารปุ๋ยหมักเป็นแนวคิดจากการทำเกษตรแบบพอเพียง ซึ่งเป็นการทำการเกษตรแบบวิถีธรรมชาติ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ปลอดภัยและมีปุ๋ยเคมี จึงเกิดเป็นธนาคารปุ๋ยหมักขึ้น จากการสนับสนุนของกรมพัฒนาที่ดินสตูล องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอน และสภาองค์กรชุมชนตำบลนาทอน ในการมอบส่วนผสมจำนวนมากในการทำปุ๋ยหมัก จึงทำให้ได้ปุ๋ยหมักในปริมาณมาก จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มภายใต้ชื่อ “ธนาคารปุ๋ยหมัก” หาสมาชิกเข้ามาลงทุนในราคาหุ้นละ ๑๐๐ บาท (คนละไม่เกิน ๑๐ หุ้น) มีการปันผลกำไรต่อปี และจำหน่ายปุ๋ยหมัก ราคากระสอบละ ๖๐ บาท ๒) การทำงานร่วมกับกลุ่มรักษหญ้าแฝก โดยการนำหญ้าแฝกมาปลูกปรับปรุงดิน ปลูกพลังความดี ร่วมกันสร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพ่อของแผ่นดิน ทำเกษตรอินทรีย์ คั้นวิถีชีวิตชาวนา ปวงประชาตำบลรักษหญ้าแฝก โดยชุมชนร่วมกันทำแปลงสาธิตการทำเกษตรแบบพอเพียง เป็นการปรับปรุงพื้นที่ว่างเปล่ามาเป็นเกษตรแบบผสมผสาน ใช้หญ้าแฝกมาปลูกบำรุงดิน ซึ่งในพื้นที่จะประกอบด้วยแปลงสาธิตการปลูกข้าว ๔ แปลง ขุดบ่อเลี้ยงปลาและมีเจ้าหน้าที่ประมงนำพันธุ์ปลาปล่อย มีแปลงผลไม้รวม ซึ่งได้ปลูกผลไม้หลากหลายชนิด ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน ๒๐๐ ต้น มีคอกเลี้ยงไก่ และมีการปลูกหญ้าแฝกเต็มพื้นที่ เพื่อเป็นการบำรุงรักษาดิน ป้องกันการชะล้างหน้าดิน ธนาคารน้ำหมักชีวภาพ จัดทำขึ้นภายใต้โครงการรมรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนจัดการขยะในครัวเรือน สืบเนื่องต่อมาจากธนาคารขยะ การส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง แล้วนำขยะเปียก ซึ่งเป็นเศษอาหารจากครัวเรือนแล้วนำมาทำน้ำหมัก โดยการเชื่อมโยงยังการดูแลและส่งเสริมเรื่องสุขภาพ จากการใช้ น้ำหมักชีวภาพ มาใช้ในการปลูกผักไว้กินเอง หรือปลูกผักปลอดสารพิษจำหน่ายสร้างรายได้เพิ่มขึ้นได้อีกด้วย

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

แหล่งเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๕ กลุ่ม ได้แก่ ศูนย์มะนาวแม่เขียว กลุ่มยุวเกษตรกรเครือข่ายรวมพลังเกษตรชีวภาพเพื่อชีวิตพอเพียง ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านท่าหน้าควาย และศูนย์เรียนรู้เกษตรพอเพียง เป็นต้น มีศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ๑ แห่ง

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑) การแลกเปลี่ยน แบ่งปันผลผลิตทางการเกษตร ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรพอเพียงและเกษตรอินทรีย์ ทฤษฎีใหม่ในตำบล หรือประชาชนนอกพื้นที่ที่มีความสนใจในเรื่องการทำเกษตร ๒) ด้านสุขภาพ ประชาชนได้บริโภคอาหารปลอดภัย จากพืชผักที่ปลูกโดยใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ลดใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรมและส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตซึ่งต้องคำนึงถึงสุขภาพของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรง ๓) ด้านเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้กับชุมชน และครอบครัว รวมกลุ่มอาชีพ มีลดการใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีมาทำการเกษตรโดยมีการใช้ปุ๋ยหมักของตำบลหรือบ้านของตนเองเพื่อลดการใช้จ่ายในครัวเรือน และ ๔) ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นประโยชน์จากการทำเกษตรผสมผสาน และเน้นการการจัดตั้งแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยไร้สารเคมี

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี

การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนสู่อาหารเพื่อสุขภาวะ

ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

- ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพแกนนำเกษตรอินทรีย์ ๑๐ คน จากข้อมูล RECAP
- ข้อมูลภาวะสุขภาพ ความเสี่ยงทางด้านสุขภาพ จากฐานข้อมูล JHCIS และ Hos-Exp ของ รพ.สค.บ้านนอก
- ข้อมูลการประกอบอาชีพ การใช้สารเคมี และจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร จากฐานข้อมูลตำบล TCNAP
- แปลงสาธิตการปลูกผักแบบปลอดภัย เช่น ผักสวนครัว มะนาวในปล่องบ่อ การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพจากมูลสัตว์

ทำอย่างไร

ขั้นเตรียมการ

- ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการแหล่งการเรียนรู้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ตำบลบ้านนอก คณะกรรมการเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ มีจำนวน ๑๑ คน ประกอบด้วย ประธานเครือข่าย รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ
- ๒) การรับสมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมกลุ่ม โดยเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมกลุ่มทาง คณะกรรมการเครือข่ายจะส่งเสริมให้มีการปลูกผักกินเองบริเวณรอบบ้าน อบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะการปลูกผักปลอดภัย ศึกษามลพิษจากครีวเรือน และจะสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรประจำตำบลต่อไป

ทำแล้วเกิดผลอย่างไร

- ๑) มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำนวน ๕๕๑ ไร่
- ๒) มีจำนวนครัวเรือนที่มีแปลงปลูกตามระบบเกษตรอินทรีย์ ๖๕๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๖๗.๘๓)
- ๓) มีแกนนำทางด้านการเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็น ๒๐ คน
- ๔) มีแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๓ แห่ง
- ๕) มีศูนย์เรียนรู้โครงการอาหารกลางวัน จำนวน ๔ แห่ง
- ๖) มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำ ๒๐ คน
- ๗) เกิดนวัตกรรม ๑ นวัตกรรม ได้แก่ นวัตกรรมผักข้างบ้าน อาหารริมรั้ว ครอบครัพอพเพียง หลีกเสี่ยงสารเคมี

ขั้นดำเนินการ

- ๑) การจัดทำฐานข้อมูลการเกษตรกรในพื้นที่ โดยการรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการเกษตรในพื้นที่
- ๒) จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรแบบอินทรีย์แก่ประชาชน ในพื้นที่ เช่นโครงการฝึกอบรมเกษตรกรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โครงการ ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดวิธีการทำงาน วางแผนการ ดำเนินการขับเคลื่อน
- ๔) สร้างการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจในการพัฒนา ให้เกิดการมีส่วนร่วม ในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือกันประชาสัมพันธ์ การทำเกษตรอินทรีย์
- ๕) การรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย ซึ่งนำผลผลิตของเครือข่าย จำหน่ายที่ตลาดนัดสีเขียวประจำตำบลบ้านนอก โดยเครือข่ายจำหน่ายตนเอง การพบปะกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการทำเกษตรอินทรีย์
- ๖) จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ โดยเปิดแปลงเกษตรของเครือข่ายเป็นแหล่ง เรียนรู้ให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาดูงาน จำนวน ๓ แห่ง
- ๗) การทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ และหน่วยงาน หรือกลุ่มอื่น

เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

<p>ด้านสังคม</p> <p>มีการรวมกลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบ้านนอก กลุ่มอาสาสมัครเกษตรกร/กลุ่มแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายและมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>ด้านสุขภาพ</p> <p>กลุ่มแกนนำเกษตรกร และประชาชนทั่วไป ตื่นตัวเรื่องการใช้สารเคมีในกระบวนการทำเกษตร เพื่อต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย โดยเกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการบริโภคเพิ่มมากขึ้น</p>
<p>ด้านการเมืองการปกครอง</p> <p>มีส่วนร่วมในการพัฒนาทางการเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน</p>	<p>ด้านสภาพแวดล้อม</p> <p>มีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ลดปริมาณการใช้สารเคมี สามารถนำวัสดุที่มีอยู่ในชุมชน และที่เหลือใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์</p>
<p>ด้านเศรษฐกิจ</p> <p>สามารถลดรายจ่าย สร้างรายได้ สามารถขยายผลด้านการสร้างความปลอดภัยผลผลิตสู่ตลาด โดยมีเครือข่ายระหว่างกลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง</p>	

Key actors	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
งานเด่น	การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนสู่อาหารเพื่อสุขภาพ
พื้นที่	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี
วิทยากร	นายมุฮัมมะยูไว ดอเลาะ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๓ - ๗๔๑๗๐๗๐

๑. ที่มาหรือฐานคิดของการดำเนินงาน

สถานการณ์การเกษตรกรรมในตำบลบ้านนอก พบว่า ตำบลบ้านนอก มีพื้นที่ทั้งหมด ๘,๐๕๖.๒๕ ไร่ จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ๒,๗๙๐ ไร่ มีคลองชลประทาน และสระน้ำสาธารณะประโยชน์ ๑ แห่ง จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ๕๖๗ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๘.๘๒) จำนวนครัวเรือนทำนา ๕๕๑ ครัวเรือน (ร้อยละ ๕๗.๑๖) จำนวนครัวเรือนทำไร่ ๒๓๘ ครัวเรือน (ร้อยละ ๒๔.๖๙) จำนวนครัวเรือนทำสวน ๓๗๘ ครัวเรือน (ร้อยละ ๓๙.๒๒) จำนวนครัวเรือนเลี้ยงสัตว์ ๒๗๖ ครัวเรือน (ร้อยละ ๒๘.๖๓) จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์ ๑๑๗ ครัวเรือน (ร้อยละ ๑๒.๑๔) จำนวนครัวเรือนที่ใช้สารเคมีในการเกษตร ๘๓๗ ครัวเรือน (ร้อยละ ๘๗.๘๗) จากข้อมูลพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีทางการเกษตร มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืช อย่างไม่ถูก ส่งผลให้อาหารมีสารที่เป็นอันตรายปนเปื้อนจึงเกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ มีอัตราการป่วย จากโรคที่ไม่ติดต่อเพิ่มสูงขึ้น เช่นโรคเบาหวาน จำนวน ๔๘ คน (ร้อยละ ๑.๑๖) ความดัน จำนวน ๒๒๗ คน (ร้อยละ ๕.๔๖) โรคหัวใจ ๒๖ คน (ร้อยละ ๐.๖๓) โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง จำนวน ๒๓ คน (ร้อยละ ๐.๕๖) เป็นต้น

แหล่งการเรียนรู้ในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบ้านนอก จัดตั้งขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จากการเข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนสู่อาหารเพื่อสุขภาพของศูนย์จัดการเครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบลตะปอเยาะ ที่ส่งเสริมแกนนำเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบอินทรีย์ในพื้นที่ และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารเคมีในการเกษตรเดิมหันมาปรับใช้ระบบการเกษตรแบบอินทรีย์ โดยตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เริ่มต้นเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษด้วยตนเอง เริ่มจากแนวคิด “ตู้เย็นหลังบ้าน (อาหารปลอดสารพิษ)” และเป็นการพัฒนาแนวทางการป้องกันปัญหาและสร้างความรู้แก่ประชาชนในการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ได้ผลผลิตสูง อุดมด้วยคุณค่าทางอาหารและปลอดสารพิษ โดยมีต้นทุนการผลิตต่ำเพื่อคุณภาพชีวิตและมีความมั่นคงทางอาหาร และมีความยั่งยืนสู่อาหารเพื่อสุขภาพ โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก และได้รับความร่วมมือทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการทำเกษตรปลอดภัย จากหน่วยงานภายนอกพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอปะนาเระ และกลุ่มองค์กรภาคประชาชนเพื่อสันติและเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนใต้ (กลุ่มเสื้อเขียว)

๒. กลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มแม่บ้าน และประชาชนทั่วไปในตำบลบ้านนอก ๕๐๐ คน (ร้อยละ ๑๒.๐๑)

๓. ผลที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ผลที่ต้องการการให้เกิดขึ้น ได้แก่ ๑) มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๑,๐๐๐ ไร่ มีจำนวนครัวเรือนที่ปลูกเกษตรอินทรีย์ ๒๐๐ ครัวเรือน ๒) มีแกนนำทางการเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ๒๐๐ คน ๓) เกิดการขยายสมาชิกเครือข่ายเกษตรอินทรีย์และเกิดความร่วมมือในการพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีความปลอดภัยจากสารพิษ ๔) มีแหล่งเรียนรู้และทีมวิทยากรที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

๔. ข้อมูลและเครื่องมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลและเครื่องมือที่นำใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานของแหล่งการเรียนรู้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบ้านนอก ได้แก่ ๑) ข้อมูลความเชี่ยวชาญ ศักยภาพแกนนำเกษตรอินทรีย์ ๑๐ คน จากข้อมูล RECAP

๒) ข้อมูลภาวะสุขภาพ ความเสี่ยงทางด้านสุขภาพ จากฐานข้อมูล JHCIS และ Hos-Exp ของ รพ.สต.บ้านนอก ๓) ข้อมูลการประกอบอาชีพ การใช้สารเคมี และจำนวนพื้นที่การเกษตร จากฐานข้อมูลตำบล TCNAP ๔) แปลงสาริตการปลูกผักแบบปลอดภัย เช่น ผักสวนครัว มะนาวในปล้องบ่อ การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพจากมูลสัตว์ เป็นต้น

๕. รูปธรรมงาน

คณะกรรมการแหล่งการเรียนรู้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบ้านนอก การรับสมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมการจัดทำฐานข้อมูลการเกษตรกรในพื้นที่ จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรแบบอินทรีย์แก่ประชาชนในพื้นที่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ การรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ และการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ และหน่วยงานหรือกลุ่มอื่น

๖. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ ได้แก่ ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการแหล่งการเรียนรู้เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบ้านนอก คณะกรรมการเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ มีจำนวน ๑๑ คน ประกอบด้วย ประธานเครือข่าย รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ เป็นต้น ๒) การรับสมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมกลุ่ม โดยเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมกลุ่มทางคณะกรรมการเครือข่ายจะส่งเสริมให้มีการปลูกผักกินเองบริเวณรอบบ้าน อบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะการปลูกผักปลอดภัย ติดตามผลผลิตจากครัวเรือน และจะสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรประจำตำบลต่อไป เป็นต้น

ขั้นดำเนินการ ได้แก่ ๑) การจัดทำฐานข้อมูลการเกษตรกรในพื้นที่ โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตรในพื้นที่ ๒) จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรแบบอินทรีย์แก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น โครงการฝึกอบรมเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยได้รับสนับสนุนจาก สำนักงานเกษตรอำเภอปะนาเระ และกลุ่มองค์กรภาคประชาชนเพื่อสันติและเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนใต้ (กลุ่มเสื้อเขียว) ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดวิธีการทำงาน วางแผนการดำเนินการขับเคลื่อน ๖) สร้างการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจในการพัฒนา ให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือกันประชาสัมพันธ์การทำเกษตรอินทรีย์ ๗) การรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย ซึ่งนำผลผลิตของเครือข่ายจำหน่ายที่ตลาดนัดสีเขียวประจำตำบลบ้านนอก โดยเครือข่ายจำหน่ายกันเอง การพบปะกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการทำเกษตรอินทรีย์ ๘) จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ โดยเปิดแปลงเกษตรของเครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาดูงาน จำนวน ๓ แห่ง ๙) การทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ และหน่วยงานหรือกลุ่มอื่น ดังนี้ (๑) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอกให้การสนับสนุนงบประมาณการจัดโครงการฝึกอบรมเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (๒) ศพด.บ้านเกาะ ร่วมดำเนินการทำแปลงสาธิตในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านการทำเกษตรพอเพียง และขยายเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ (๓) รพ.สต.บ้านนอก ร่วมสนับสนุนวิทยากรบรรยายเรื่องผลของการบริโภคอาหารที่ไม่ปนเปื้อนสารเคมีแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่ม อสม. และประชาชนทั่วไป (๔) สำนักงานเกษตรอำเภอปะนาเระร่วมสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมครัวเรือนทำการเกษตรพอเพียงในพื้นที่ (๕) กลุ่มองค์กรภาคประชาชนเพื่อสันติและเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดชายแดนใต้ (กลุ่มเสื้อเขียว) ร่วมสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพ EM และการทำปุ๋ยหมักชีวภาพจากมูลวัว

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนานวัตกรรม โดยมีแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลบ้านนอก เป็นแปลงสาธิตการเกษตรประจำตำบลบ้านนอก ที่ประชาชนทั่วไปสามารถไปศึกษาหาความรู้ เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และ ยั่งยืน ภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เกิดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในพื้นที่ตำบลบ้านนอก และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรเครือข่ายที่อยู่นอกพื้นที่ เป็นแหล่งผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ที่ชุมชนสามารถมาศึกษาเรียนรู้ และ

สามารถผลิตได้ด้วยตนเองแต่ประสิทธิภาพที่ได้เทียบเท่าปุ๋ยเคมี เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมีและปรับปรุงดิน อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนและใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้งในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๗. ผลที่เกิดขึ้น (ผลผลิต ผลลัพธ์)

- ๗.๑ มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ จำนวน ๕๕๑ไร่
- ๗.๒ มีจำนวนครัวเรือนที่มีแปลงปลูกตามระบบเกษตรอินทรีย์ ๖๕๐ ครัวเรือน (ร้อยละ ๖๗.๔๓)
- ๗.๓ มีแกนนำทางการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็น ๒๐ คน
- ๗.๔ มีแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ (๑) แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านดักดี หมู่ที่ ๑ (๒) แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านปลามาวอ หมู่ที่ ๕ และ (๓) แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านปุดะ หมู่ที่ ๖
- ๗.๕ มีศูนย์เรียนรู้โครงการอาหารกลางวัน จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ (๑) ศูนย์เรียนรู้โครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนบ้านบ้านนอก หมู่ที่ ๒ (๒) ศูนย์เรียนรู้โครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนบ้านหัวคลอง หมู่ที่ ๔ (๓) ศูนย์เรียนรู้โครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนบ้านปลามาวอ หมู่ที่ ๕ และ (๔) ศูนย์เรียนรู้โครงการอาหารกลางวัน ศพด.บ้านเกาะ หมู่ที่ ๒
- ๗.๖ มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำ ๒๐ คน
- ๗.๘ เกิดนวัตกรรม ๑ นวัตกรรม ได้แก่ นวัตกรรมผักข้างบ้าน อาหารริมรั้ว ครอบครัพอเพียง หลีกเลี้ยงสารเคมี

๘. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบต่อมิติโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคมมีการรวมกลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ตำบลบ้านนอก กลุ่มอาสาสมัครเกษตรกรกลุ่มแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหา การทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายและมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ๒) ด้านเศรษฐกิจ สามารถลดรายจ่าย สร้างรายได้ สามารถขยายผลด้านการสร้างความเชื่อมโยงผลผลิตสู่ตลาด โดยมีเครือข่ายระหว่างกลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม มีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ลดปริมาณการใช้สารเคมี สามารถนำวัสดุที่มีอยู่ในชุมชน และที่เหลือใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ๔) ด้านสุขภาพ กลุ่มแกนนำเกษตรกร และประชาชนทั่วไป ตื่นตัวเรื่องการลดใช้สารเคมีในกระบวนการทำเกษตร เพื่อต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย โดยเกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการบริโภคเพิ่มมากขึ้น และ๕) ด้านการเมืองการปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาทางการเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ซึ่งมีการกำหนดกฎข้อตกลง กติกา แนวคิดและการดำเนินงาน เป็นต้น

